

MIC. # 9857

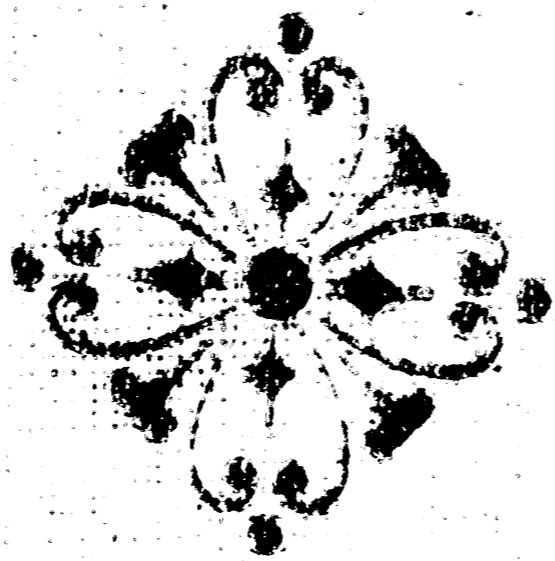
RASHI,

PERUSH RASHI 'AL HA-TORAH.

פירוש רש"י על התורה.

YEMEN: 1657

YEMENITE SCRIPT

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
54 EAST LAKE STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60607
U.S.A.
1988
ISBN 0-226-01311-1
HARDCOVER \$35.00
PAPERBACK \$18.00
0-226-01311-1

פירוש רשי זצ"ל ספר בראשית

בראשית

אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל
את התורה לא מהחדיש הזה לכס שהיא
מצוה ראשונה שכצטון בה ישראל

ומה טעם כתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם כחלת גוים שאם
יאמרו אומות העולם לסטים שכבשתם את צות שבעה גוים הם אומרים להם כל
הארץ שלהקבה היא הוא בראה ונתנה לאשר י"שד בעינינו בדצונו נתנה להם
ובדצונו נטלה מהם ונתנה לנו

ברא חין המין
זל בעביל התוה

בראשית

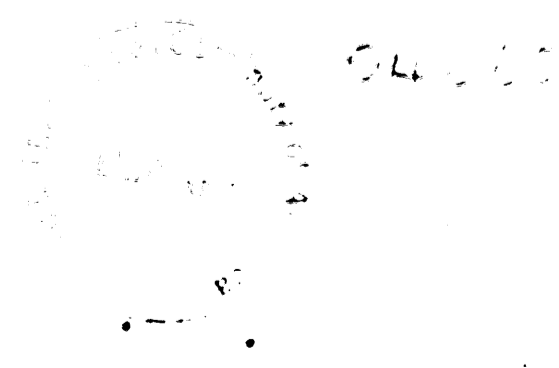
התקרא אומר לא דורשני כמו שודשן

שנקראת ראשית דרכו ובעביל ישראל שנקראו ראשית הנאותו " ואם באת
לדרשו כפטוטו כך פרעיהו בראשית צריות שמנים וארץ " והארץ היתה תי"ו
ובהו וחשך על פט תהום ויאמר להים יהי אור ולא בא הכתוב להורות קדר הנדיאה
לומר שאו קדמו שאו בא להורות כך היה לו לכתוב בראשונה ברא להים את "עמים
וגו' שאין לך ראשית במקדח שאיכו דבוק לתיבה שלחה ין כמו בראשית ממלכת
יהויקים ראשית ממלכתו ראשית דגבך אפ כאן אתה אומר בראשית ברא וגו' כמו
בראשית ברוח ודומה לו תחלת דבר ה' בהושע כלנגד תחלת דבורו שלהקבה נהושע
ויאמר ה' ל הושע וגו' ואם תאמר להורות בא שאו תחלה כבראו ומירושן בראשית
הכל ברא לו ויש לך מקראות שמקצרים לשונם וממעטוס תיבה אחת כמו כי
לא סגר דלתי בטע ולח פירש מי הסוגר וכמו ישא

אשר זרעו בזה גרעני כל פרי שמהן האילן צומח בשנות עין
 אותנו ותוצאת הארץ אעפ שלא נאמר למינהו בדשאין בצווייה
 שמענו שנצטוו האילנות על כן ונשאנו קל וחומר בעצמן כדמפורס
 באגדה בשחיטת חולין יהי מארת מיום ראשון כדראו וברביעי
 צוה עליהם להתלות ברקיע וכך כל תולדות שמים וארץ נבראו
 ביום ראשון וכל אחד ואחד נקבע ביום שנבצר עליו הוא
 שכתוב את השמים לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות
 תולדותיה יהי מארת חקר ואז כל על שהוא יום מארת ה
 לפול אקברה בתינוקות הוא ששנינו בדביעי היו מתעני על
 אקברה שלא תפול בתינוקות לרבות יום ובין הלילה
 משנבצר האור הראשון אבל בששית שית שש
 האור והחשך הראשונים יחד ביין ביום בן בלילה
 לאותות כשהמאורות לוקין קימן רע הוא לעולם שם מאורות
 השמים א' תחתו בעשותם רצון הקב"ה אין אתם צרי ציץ
 לדאב מן הפורענות ולמועדים על שם העתיד שעתידין
 ישראל להצכוות על המועדות והם במנין למולד הלבנה
 ולימים שמוש החמה חצי היום ושמוש הלבנה חצי הרי יום
 שלם ושנים לטון שלשה ימים במדון מהלכתם ביין משלות
 המשרתים אותם זהיא שנה והיו למאורות עוד זאת ישמעו
 שיאיון לעולם המאורות הגדולים שוים כדראו ונת מעברה
 הלבנה על שקטרה ואמרה אני אפשר לשני מלכים שישתמשו
 בכתר אחד ואת הכוכבים עלי שמי עכו את הלבנה הרבה
 צבאיה להפיק דעתה כפש חיה שיהאבה חיות שדא כל דבר
 חי שאינו גבוה מן הארץ קרוי שרץ בעוף כבון זבובים
 בשקצים כבון במלים וחסיות ותולעים בבריות כבון חולד
 ועמיר

ועכבר וחומטו וכיוצא בהם וכל הדברים: התנינים דגים גדולים
שבים וזבדברי אגדה הוא לוחץ ובן זוגו שבדאט זכר ונקבה
והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שאם יפרו וירבו
לא ותקיים העולם בפניהם: כפש חיה: כפש שיש בה חיות: ויצרך
אותם: לפי שמחשדים אותם וצדיק מהם ואובליג אותם הוצרכו
לבדכה ואף החיות הוצרכו לבדכה לא מפני הכחש העתיד
לקללה לכך לא בירכץ שלח יהא הוא בכלל: פרו לשון פרי כלוג
עשו פירות: ל תוספות ורבו הם לא אמר ורבו אף פרו חיה
אחד מוליד אחד ולא יותר ורבו ורבו שיאחד מוליד הרבה עב:
תוצע הארץ: הוא שפירשתי שהכל נבדא מיום ראשון ולא
הוצרכו לא להוציאם: כפש חיה: שיש בה חיות: ורמש: הכ
שרצים שהם נמוכים ורומשים על הארץ ונדחים כאלך
גבררים שאין הלוחץ ניכר כל לשון רמש ושרץ בלשוננו:
קונומבריש: ויעש: תיקנס בציונץ בקומתן: נעשה אדם:
עבותותן שלא הקבה למדנו מכאן לפי שהאדם בדמורתי
המלאכים ויתקנאו בו לפיכך נמלך בהם וכשהוא דן המלאכים
הוא נמלך בפי מליא שכן שבן מציון באחאב שאמר לו מיה
ראיתי ארתי יושב על כקאו וכל צבא השמים עומדים
עליו מימינו ומשמאלו וכי יש ימין ושמאל לפניו אן מימינו
לזכות ואן משמאלין לחובה: וכן בגזירת עירין פתגמא
ומאמר קדישיץ שאילתא אה כאן בפי מליא שכן נטו
רשות אמר להם יש בעליונים כדמותי אם אין כדמותי
בתחתונים הרי יש קנאה במעשה בראשית: נעשה אדם:
אנפ שלא קיי עוהנ ביצירתו ויש מקום לאפיקות לרדות
לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא
הגדול כמלך וכוטל רשות מן הקטן ואם כתב אעשה אדם
לא

מלפ א
כב
דגלה

לא למדנו שיהא מדבר עם בית דינו לא עם עצמו ותשובת
 האפיקות כתב בצדו ויברא את האדם ולא כתב ויברא
 בצלמנו בדפוס שלנו כדמותנו להבין ולהשכיל וידדו
 בדגת הים ישו בלשון הזה לשון רדוי ולשון ירויה צבה רודה
 בחיה וצבהמות לא שבה נעשה ירוי לפניהם והחיה מושלת
 בו ויברא אלהים את האדם בצלמו בדפוס העשוי לו שהכל
 נברא במאמר והוא נברא בידי שנות עליו כפיך נעשה
 בחותם כמטבע העשויה על רושם וכך הוא אומר תתה סך
 כחומר חותם בצלם אלהים ברא אותנו פירש לך שאותו צלם
 המתוקן לו צלם דיוקן יוצרו הוא צבד ונקבה ברא אותם
 ולהלן הוא אומר אחת מצלעותינו ומדרש אבדה שבראנו
 שני פרצופים בריאה ראשונה ואחכ חילקנו ופשוטו של
 מקרא כאן הודיעך שנבראו שניהם בששי ולא פירש לך
 כיצד ברייתך ופירש לך במקום אחר וכבשה חסד ויו
 ללמדך שהזכר נובע את הנקבה שלא תהא יצאנית ועוד
 לימדך שהאיש שדרכו לכבוש מצווה על פריה ורבייה ולא
 האשה לזכר יהיה לאכלה ולכלחית הארץ השונה להם
 בהמות וחיות למאכל ולא חדשה לאדם ולאשתו להמית
 בדיה ולאכול בשר אך כל ירק עשב יאכלו יחד כולם
 וכשבאו בני החית ליהם בשר שנכלרמש אשר
 הוא חי בירק עשב שהתרתי לאדם הראשון נתתי לכם
 את כל יום הששי הנוסף ה' בששי בגמר מעשה בראשית
 לומר שהתנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם ישראל
 חמשה חומשי תורה לא יום הששי כולם תלויים
 ועומדים עד יום הששי הוא ששי בקיץ המוכן למתב
 תורה

תל
 קלב
 ע"י כגו
 כגל עירובי
 יפסו
 איוב
 לה

זה הפסוק
 בענין
 במסע
 דת צנה
 על טעם
 שהנה
 הקפה על
 מעשה חמשה
 וכו' במס
 דכחם דפסוק
 וד' כחם שבת לט

ויכל אלהים ביום השביעי ל שבע עשר אומר בשר ודם שאינו יודע
 עתיו ורגעיו צריך להוקף מחול על הקדש הקבה שיוודע עתיו
 ורגעיו נכנס בו כחוט השערה ונראה כאן כלה ביום יא
 מה היה העולם חקר מנוחה באת שבת באת מנוחה כלה
 ונבמרה המלאכה ויברך ויקדש בירכו במן שכל ימות העבוע
 יורד להם עומר לבולגולת ובעשי לחם משנה וקדשן במן שלא
 ירד כלל והמקרא כתוב על העתיד אשר ברא אלהים לעשות
 המלאכה שהיתה ראויה לעשות בשבת כפל ועשאה בששי
 כמו שמפורש בבראשית רבה: אה האמורים למעלה:

עיי' כג' כח' כט'
 יב' ח' יג' יד'
 יט' כ'

תולדות השמים והארץ בהבראת ביום עשות יא: לימדך שכל
 כבראתו בראשון יא בהבראת בה בראש שני כי ביה יא צור
 עולמים בשתי אותיות הללן שלשם יצר שני עולמים ולימדך
 כאן שהעולם הזה בברא בה רמז שירדן למטה לבאר שחת
 כהא זאת שבתומה מכל צדדיה ופתוחה למטה לרדת דרך
 שם יט' טרם יהיה בדרך בכל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא
 ואינו לשון קודם ואינו כפעל לומר הכדים כאשר יאמר
 הקדים דזה מוכיח ועוד אחר כי טרם תיראון וארצה מפדט
 עדין לא היה בדרך כשנבמרה בריית עולם בעשי קודם
 שנברא אדם וכל עשב השדה עדין לא צמח ובעלי שמי שמת
 תוצא הדרך על פתח קרקע עמדו עד יום ששי כי לא
 המטיר ומה טעם לא המטיר לפי שאדם איך לעבוד
 את האדמה ואיך מכיר בטובתן של בשמים וכשבא אדם
 וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו מ
 האילנות והדשאים יא אלהים יא הוא שמו אלהים שהוא
 שליכו ושופט על כל וכן פירוש זה בכל מקום לפי פשוטו
 ש הוא האלהים ואי יעלה לענין ברייתו של עולם העלה

הכהן

התקום והשקה עננים לשדות העפר ונברא כגבלזה שנותן
מיס ואח"כ פש את העיסה אף כאן והשקה ואח"כ וייצר וייצר
שהי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחית המתים
אבל בבהמה שאינה עומדת לדין לא נכתב ביצירתה שרתי
יוצין עפר מן האדמה יצר עפרו מכל האדמה מארבע
רוחות שכל מקום שימות שם תהא קולטתו לקבורה לא בטל
עפרו ממקום שנאמר בו מזבח אדמה תעשה לי הלואי תהיה
לו כפרה ויוכל לעמוד ויפח באפיו עשאו מן התחתונים ומן
העליונים גוף מן התחתונים וכשמה מן העליונים העליונים
לפי שביום ראשון נבראו שמים וארץ בשני ברא רקיע לעליונים
בשלישי תיראה היבשה לתחתונים ברביעי ברא מאורות
לעליונים בחמישי ישרצו המים לתחתונים הונקק הששי
לבראת בו בעליונים ובתחתונים ואם לאו יש קנאה במעשה
בראשית שיהיו גוף רבים על אן בכריית יום אחד לכפש חיה
אף בבהמה וחיה כקראו כפש היה אף זו של אדם חיה שנכונן
שנתוקף דעה ודבורה מקדם במזרחו של ערב כטע את הגן
ואם תאמר הרי כבר כתיב ויברא את האדם ראתי בכריית
שלרבי אי עזר בנו שלרבי יוקי הגלילי משנים ושלישיות מדות
התורה כדרשתו וזו אחת מהן כלל שאתחילן מעשה הוא
פדכו שלראשון ויברא את האדם זהו כלל קתם ברייתו
מהיבן וקפס מעשיו חזר ופירש וייצר יד אהים ויצמח לו גן
עדן דיניהו בגן עדן ויפל עליו תרדמה והשומע סבור שהוא
מעשה אחר ואינו אלא סרטון שלראשון וכך אצל הבהמה
חזר וכתב וייצר יד מן האדמה כל הית השדה כדי לפרט
ויבא א האדם לקרות שם וללמד על העופות שנבראו מן הרקק
ויצמח לענין הגן הכה מדברי בתוך הגן באמצע פישת
הוא נחלק בהר מצדדים ועל שם שמימיו מתברכין ועולין

עיי' בבב
זה הפס
כמס מעש
ידוע לנו
דף ק"ג

העולם בלשון הקדש: על כן יעזב איש רוח הקדש אומהת בין לאחד
 על בני כח העריות: לבשר אחד: הוולד כוצר עני שניהם ושם נעשה
 בשמים אחד: ולא יתבוששו: שלא היו יודעים דרך צניעות להבחיץ
 בין טוב לרע ואנפם שניתנה בו דעה לקרוא שמות לא כיתבן: צד
 הרע עד אכלו מן העץ וככנס בו יצר הרע וידעמה בין טוב לרע
 והנחשה היה עדום: מה ענין זה לטאץ היה לו לקמוץ לאדם ולא שרבו
 כתנות עור וילבישם: שאם ללמדך מאיזו עצה קפץ הנחש עליהם
 ראה אותם עדומים ועוקקים בתשמיש צעין כל ונתאוה להם: עדום
 מכל: לפי עדומתו וגדולתו היתה מפלתו עדום מכל ארור מכל
 אף כי אמר: שמא אמר לכם לא תאכלו מכל: ואנפם שראו
 אותם אוכלים משאר פירות הרבה עליה דברים כדאי שתשובנו
 ויבא לדבר באותו העץ: ולא תגעו בו: הוקיפה על הצווי לפיכך בזה
 לדי ברעון הוא שכל תוסף על דבריו: לא מות תמותן: דחפה עד
 שכבעה בו אמר לה כשם שאיך מיתה בנביעה כך איך מיתה
 באכילה: כי יודע: כלל מן שונא את בני אומנותו מן העץ אכל
 וברא אתה עולם: והייתם באהים: יוצר עולמות: ותרא האשה
 ראתה דבריו של הנחש והנחה לו והאמינתו: כי טוב העץ להיות
 באהים: וכי תאנה הוא לשנים: כמו שאמר לה וכפקחו עיניכם
 ובחמד להשכיל: כמו שאמר לה יודעי טוב ורע: ואתתן גם
 לאישה: שלא תמות הינן ויחיה הוא וישא אחרת: גם לרבות
 בהמה וחיה: ותפקחנה: לענין החכמה דבר הכתוב ולא לענין
 ראייה ממש וסוף המקרא מוכיח: וידעו כי עירמים הם: אה
 הקומא יודיע כשהא עדום שאמהו וידעו כי עירמים הם
 מצוה אחת היתה בידם וכתערטלן הימנה: עלה תאנה:
 הוא העץ שאכלו ממנו בדבר שנתקלקלו בו כתקנו אכל
 שאר העצים מנעום מליטול עליהם ומפע מה לא נתפקס
 העץ שאיך הקבה חפץ להונות ברירה שלא יכלימוהו ויאמר

עיין במעשה
 שנה דיי פסד
 מנעו

עיין כנג
 כפנדד
 פדח

תל קז

בך הכל ממנו ולא ממך: תשוקתך: תאותך כמו כפש שוקקה
 ארורה האדמה בעבורך: מעלה לך דברים ארורים כגון זבובים
 ופרעושים ונמלים: משל ליוצא לתרבות רעה והבריות מקללות
 עדים שינק מהם: וקוץ ודרדר תצמיח לך: הארץ בשתזרעה
 מיני זרעים תצמיח קוץ ודרדר קונדק ועכבויות והן נאכלין
 עי: תיקון: ואכלת את עשב השדה: ומה קללה היא זו והלא נברכה
 נאמר לן הנה בתנו לכם את כל עשב צורע זרע אלא מה אמור
 כאן בראש הענין ארורה האדמה בעבורך: בעצבון תאכל לחם
 ואחר העצבון וקוץ ודרדר תצמיח לך בשתזרעה קטנית
 אן ירקות גנה היא תצמיח לך קוצים ודרדרים ושאר עשבי
 שדה ועל כרחך תאכלם: בזעת אפריך: לאחר שתכרח בוהמה:
 ויקרא האדם: חזר הכתוב לענינו הראשון ויקרא האדם עמות
 ולא הפסיק אלא ללמדך שעל ידי קריאת שמות בגדונוה לן
 הוה כמו שכתוב ולארם לא מצא עזר כנגדו לפיכך ויפר
 תרדמה ועל ידי שכתב ויהיו עדומים קמך לן פרשת הנחש
 להודיעך שמתוך שראה אותה עדומה וראה אותם עקוקים
 בתשמיש כהתאוה לה ובא עליהם במחשבה ומרמה: חוה
 כופל על לשון חיה שמחיה את ולדותיה כאשר תאמר מה
 הוה לאדם בלשון חיה: מתנות ענר: יש דברי אגדה אומרים
 חלקים כצפורן היו מדובקין על עורן: ויא דבר הבא מן
 העור כגון צמר הארנבים שהוא רך וחס ועשה להם מתנות
 ממנו: היה טאחד ממנו: הרי הוא יחיד בתחתונים כמו שאנו
 יחיד בעליונים ומה היא יחידתו לדעת לזכר ורעמה שאין
 כן בבהמה וחיה: ועתה פן ישלח ידו: ונמשיחיה לעולם
 הרי הוא קרוב לה טעות הבריות ולומר אפ הוא אלוה: ויש
 מדרשי אגדה אבל אין מיוצבין על פשוטו: מקדם לבן
 עדין: במזרחו שלבן עדין חוץ לבן: את הכרובים: מלאכי

חבלה: וחרב מתהפכת ולה להט להט לאיים עליו מליכנס עוד לגן:
 תרגום להט שנגזז כמו שלף שננא בסנהדרין ומדרשי אגדה
 יש ואני איני בא לא לפשוטנו: והאדם ידע כבר קודם ענין של
 מעלה קודם שחטא וכבודו מן ענין וכך ההיריון והלידה שאם
 כתב וידע אדם נשמע שלאחר שנטרד היו לו בנים קיין: על שם
 קניתי: אתי: כמו עשׂ כשברא אותי ואת אחי לבדו ברא
 אבל בזה שותפים אנו עמו: את קין: את אחיו את הבן: שלשה
 אחים רבויים הם מלמד שתאומה בולדה עשׂ קין ועשׂ הבן בולדו
 שתיים לכך נאמר ותוקף ורועה צאן: לפי שנתקללה האדמה
 פירש לו מעבודתה: מפרי האדמה מן הגרוע ויש אגדה
 שאומרת צדע פשתן היה: וישעׂ: ויפן וכך לא שעה א׳ מבחנתול
 סנה׳ וכך א׳ ישעׂ ויפנו וכך שעה מעליו פנה מעליו: וישעׂ:

ג' יט ט כפד
 ט' ט ט ט ט
 יומה ביד

אובי
 יה הפס כג
 כמפ ניה
 סרן המפל

ירדה אש וליחבה מנחתו: הלא אס תיטיב: כתר גומו פירושנו:
 לפתח חטאת רובץ: לפתח קבדך חטאך שמור: ואיך תשוקתו:
 שלחטאת הוא יצר הרע תמיד שוקק ומתאוה להכשילך: ואתה
 תמשלבנו: אתה תרצה תתגבר עליו: ויאמר קין: ככנס עמו בדברי
 ריב ומצה להתעולל עליו להרגו ויש בזה מדרשי אגדה חך זה
 ישונו שלמקרא: אי הכל אחיך: להכנס עמו בדברי כחת אחי
 ישיב ויאמר אני הרבתיו וחטאתי לך: לא ידעתי: נעשה בגונב
 דעת העליונה: השומר אחי: לטחן תימנה הוא וכך כל הא הנקודה
 בחטופפתח: דמי אחיך: דמו ודס גרעיותו: לא שעשה בנפעש
 הרבה שלא היה יודיע מהיכך כפשו יוצאה: מן האדמה: יותר
 ממה שנתקללה היא כבר בעונה וגם בזן הוקיפה לחטוא: אשר
 פעתה את פיה: לקחת את דמי אחיך: הנני מוקיפה קללה
 אצלך לא תוספת כוחה: בעונד: איך לך רשות לדוד במקום אחיך:
 גדול עובי מכשוא: בתמיהה אתה טוען עליונים ותחתונים אי

אפער

אפשר לטעון: לכך כל הורג קין: זה אחד מז' המקראות שקצרו דבריהם
 ורמזו ולא פירשו: לכך כל הורג קין: לשון גערה כה יעשה לו כך וכך
 עונש ולא פירש עונשו: שבעתים יקם: אינו רוצה להנקם מקין עבשו
 לקנף: דורות את כוקם בקמרת ממנו שיעמוד למך מבני בניו
 ויהרגו וקוף המקרא שאמר שבעתים יקם והיא נקמת הבל מקין
 למדנו שתחלת מקרא לשון גערה היא שלא תהא ברירה מציקתו
 וכיוצא בו ויאמר דוד כל מכה יבוקי ויגע בכנור ולא פירש מי
 יעשה לו אבל דבר הכתוב ברמז כל מכה יבוקי ויגע בצ' כנור
 ויקרא א השער ויכבשו ואת העוריסוב וגם אותם יכה על אשר
 אמרו העור והפסח לא יבא דוד לתוך הבית המכה את און העשט
 ראשונשך כאן קצר דבריו וכדברי הימים פירש יהיה לראש ולמד
 וישם ש' לקין אות: חקק לו אות משמו במצחו: ויצא קין יצא בהכנעה
 כגונב דעת העליונה: בארץ כנור: בארץ שכל הגוים כד' ים שם
 קדמת ערץ: שם גלה אביו כשגורש מגן עדן שנ' וישכך מקדס
 לבן עדן לשמור את שמירת דרך מבוא הגן שיש ללמוד שהיה
 אדם שם ומצינו רוח מזרחית קולטת בכל מקום את הרוצחים
 שנ' אז יבדיל משהו: מזרחה שמשו: דא בארץ כנור כל מקום
 שהולך היתה הארץ מזדעזעת תחתיו והבריות תומדים קורן
 מעליו זהו שהרג את אחיו: והיי' קין בונה עיר ויקרא שם לזכר
 בנו חנוך: ועירד ילד: יש מקום שהוא תומר בזכר הוליד ויש
 מקום שהוא תומ ילד שהלדה משמשת שתי לשונות לידת האשה
 ניש' דא בל' גריעת תולדות האיש אע"כ יראר בל': כשהוא תומר
 הוליד בלשון הפעיל מדבר בלידת האשה פלוגי הוליד את אשתו
 בן אובת כשהוא תומ ילד מדבר בגריעת האיש: ויקח לו למך
 לא היה לפדש כלזה אף ללמדיו מקופ הענין שקיים הקבה הבטחתו
 שאמר שבעתים יקם קין עמד למך לאחר שהוליד בניו ועשה
 דוד שביעי והרג את קין זהו שאמר מי איש הרגתי לפצעו: שתי
 נשים: כך היה דרכן של דוד המבול אחת לפריה ורביה ואחרת

שמואל
כח

העיר

לתשמיש זו היא שלתשמיש משקה אותה בוס שלעיקרון כדי שתעקד
 ומקושטות ככלה ומאכילה מעדנים וחברתה כזופה וצבילה כאמנה
 וזהו שפירש איוב רועה עקרה לא תלך ואמכה לא ייטיב כמו שמפורש
 באגדת חלקי עדה: היא שלפרייה ורבייה עש שמבונה מעליו ומזקת
 מאצלו עדה תרגום שלקורה: צלה: היא שלתשמיש עש שיושב ב
 תמיד בצלו דברי אגדה הם בבר: אבי יושב אהל ומקנה: הוא היה האשון
 לרועי בהמות במדברות ויושב אהלים חדש כאן וחדש כאן בשביל
 מרעה צאנו וכשכלה המרעה במקום זה הולך ותוקע לאהלנו במקום
 אחר: ומאבונה בתים לעי כמא דאזתמר סמל הקנאה המקנה וכן
 אחיו תופש כבוד ועוגב לזמר לעי: תובל קין: תובל אומנותו שלקין
 תובל לשון תבל תבל והתקין אומנותו שלקין לעשות כלי זיאלרוצח:
 לטש כל חורש נחשת וברזל: מחדד אומנות נחשת וברזל כמו
 איוב י"ו ילפוש עיניו לי חורש איכו לשון פועל לא לשון פועל בצירי שהדי
 כקוד קמץ קטן וטעמו למטה כלומר מחדד ומצמצם כל כלי אומנות
 נחשת וברזל: נעמה: היא אשתו שלנח: בבר: שמעך קולי: שהיר
 נשיו פורשות ממנו מתשמיש לפי שהרב אתקין ואת תובל קין בנו
 שהיה למך סומא ותובל קין מושכו וראה אתקין וכדמה לו בחירה
 ואמר לאביו למשוך בקשת והרגו וכיון שידע שהוא קין זקינו הבה
 בק אבק וקפק את בנו ביניהם והרגו והיו נשיו פורשות ממנו
 והוא מפייסן: שמעך קולי: להישמע לי לתשמיש וכי איש אשר הרבת
 לפצעי הוא כהרב וכי אני פצעתיו מזיד שיהא הפצע קדו על שמי
 וילך שהרבת לחבורתי כהרב כלומ עלי חבורתי בתמיהא והלא
 שוגב אני ולא מזיד לא זהו פצעי ולא זהו חבורתי: פצע: מכת הרב:
 כי שבעתים יקס קין: קין שהרב מייד כתלה לו עד ל דורות אני עהגתי
 שוגב לא כל שבך שיתלה לי שביעיות הרבה: שבעים ושבעה:
 לשון דיבוי שביעיות אחז לו כך ורשל תכחומא: ומדרש ב"ר לא
 הרב למך כלום וכשיו פורשות ממנו משקיימו פליה ורביה לפי

יח ה

שנבצרה בצורה למלות ארעו שלמין לאחר ז' דקות אמר מה
אנו יולדות לבהלה למחר המבול בא ושונק את הכל הוא
אומר להן זכי אישה רגתי לפצעי וכי את הרגתי את הכל
שהוא שנים איש בקומה וילך כשהוא אדעו כולה בחותו עין
ומה קין שהרג נתלה לו ז' חרות את שלח הרגתי לא כל עכ
שיתלן לו שביעיות הרבה וזהו קל וחומר שלשנות אם כן
איך הקבה גובה את חובו ומקיים את דבריו וידע אדם צא ל
למך אצל אדם הראשון וקבל על נשיו אמר להם ותיעליכם
לדקדק על ציורתו של מקום אתם עשו את מצבתכם והוא
יעשה את שלו תמרו לו קשט עצמך תחלה והלא פירשתה
מאה ושלשים שנה משנכנסה ביותה על ירך מיד וידע אדם
ומהו עוף מלמד שנתוספה לו תחנה על תענתו בגלל זה תוחל
לקרוא את שמות האדם ואת שמות העצים בשמו שלהקבה
לעשותן איטם ולקרותן אהות ביום ברוא מביד שביום שנברא
הוליד: שלשים ומאת שנה: עד כאן פירש מן האשה ויתהלך
חכוך צדיקה היה וקל בדעתו לשוב להרשיע לפיכך מיהר
הקבה וסילקו והמיתו קודם צמכו זהו שענה הכתוב במיתתו
לכתוב ואיננו בעולם למלאות שגורתינו כי לקח חותה לפעם
כמו הנע לקח ממך את מחמד שניך ויולד בך שממנו נבנה
העולם: זה ינחמיכו: ינחמנו את עצבני ידינו עד שלא בא
כח לא היה להם כלי מחרישה והוא הכין להם והיתה הארץ
מוציאה קצים ודרדריים כשצודעים חטים מקללתו של אדם
הראשון ובימי כח נחה וזהו ינחמיכו ואתם לא תפלו שיהו כן
תיך טעם הלשון נופל על השם ואתה צריך לקרות שמנו
מנחם: בן חמש מאות שנה: אמר ל יודך מה טעם כל הדורות
הולידו למאה שנה וזה לחמש מאות אמר הקבה את רשעים
הם יאבדו במים ורע לעדיק זה ואם צדיקים הם אמריח

שני פגמי כמגם
עירובי דפסו

זה ספר תולדות
אדם וזו היא
תולדות תולדות
אדם ומדרשו
תגדה ישראלים
ביום

יחזי כד

עליו לעשות מצות הרבה כבש את מעיניו ולא הוליו ע"י חמש מאות
שנה כ"י שלא יהא יסת הבדול שבבעו ראוי לעונשין לפע המבול דבר
כי הנער בן מאה שנה ימות ראוי לעונש וכך לפע מתן תורה
את שם אתחם ואת יפת ואלה יסת הבדול הוא א' במלכה אתה דורש
את שהיא צדיק ונולד כשתוא מהול ושאר בהם יצא ממנו בן צב
בני האדם בני השמים השופטים דא בני האדם הם השמים והשמים
בשליחותו של מקום אתה ה' מתערבים בהם כל האדם שבמקור
לשון מרות וזה יוכיח אתה תהיה לו לאהים כי טובת הנח אמר יונת
טבת כל כשהיו מטיבין אותם מקושטות ליכנס לחופה היה בדור
ככנס ובו עלה המלה מכל אשר בחרו יתן בעולות בעל אף הזכר
והבהמה לא ידון לוחי באדם לא יתדעם וירב רוחי עליו בעביל
האדם לעולם לאורך ימים הנה רוח כדון בקרבי אם להשחית
ואם לברא לא יהיה מדון זה ברוחי לעולם כלומר לאורך ימים
בשגם הוא בשר כמו בשגם בסגול כלומר בשגם שגם זאת בו
שהוא בשר ואעפ"כ אינו ככנע לפע ומה אם יהיה חוש או דבר
קשה כיוצא בו ע"י שקמת דבורה כמו שקמתני וכך שאתה
מדבר עמי כמו שאתה חף בשגם כמו בשגם והיו ימיו ע"י מאן
ועשרים שנה אחר כך להם אפי והם לא ישובו אביא עליהם מבול
זאת משגולף יסת ע"י המבול יצאו מאה שנה חץ מוקדם
ומאוחר בתורה כבר היתה הגזירה בגובה ל שנה קודם שהוליו
כח תולדות וכך מצוין בקדד עולם יש מדד שי אגדה רבים בלא
ידון אבל זה הוא צחצוח פשוטו הצפונים על שם שגפלו והפילו
את העולם ובלשון עבדית לשון ענקים הוא בימים ההם בימי
דור אנוש ובעסקי וגם אחרי כן אע"פ שהיו באבדן עליו
אנוש שעלה אוקיינוס והציק שלישי העולם לא ככנע דוד המבול
ללמוזי מהם אשר יבאו היו יולדות ענקים כמותן הגבורים
למרוז במקום אנשי השם אותם שניקבו בשמות עירד מחוץ
מתושלחניקבו ע"ש אבדן שניקבו והותשו דא אנשי שממון

זה הפסוק בגוף
כאן שנה צדיק
פירוש חלקי פ
צב

ישמעמו אתה עולם וינחם שי כי עשה נחמה היתה לפעו שבדאו
בתחונים שאן היה מן העלונים היה ממרידן בבל ויתעצב האדם
אל לבו שלמקום להעצבו זהו תרגום אנקלוס: דא וינחם בהפכה
מהשבתו שלמקום ממדת רחמים למדת הדין עלה במחשבה
לפענו מה לעשות באדם שעשה בארץ: וכך כל נחום שבמקרא לשון
נמלך מה לעשות ובן אדם ויתנחם ועל עבדיו יתנחם וינחם שי
על הדעה נחמתי כי המלכתי כולם לשון מהשבה אחרת הם
ויתעצב אל לבו כתאבל על אבדן מעשה ידיו כמו נעצב המלך
על לבנו וזו כהנתי לתשובת אפיקורוס אחר ששא אתה יהושוע
בן קרחה אמר לו אם אתם מודים שהקבה רואה את הנולד אמר
לו הין אל והא כתי ויתעצב אל לבו אל נולד לך בן צדק מימך אל
ומה עשית אל שמחתי ושימחתי את הכל אל לא היית יודיע
שקופו למות אל בשעת חרותא בשעת תבלא תבלא אל
בר מעשה הקבה אלפ שבנוי לפענו שקופא לחנוא ולאבדן לא
נמנע מלבראן בשביל הצדיקים העתידין לעמוד מהן ויאמר
שי אמחה את האדם הוא עפר ואביא עליו מים ואמחה אותו
לכך נאמר לשון מחוי: מאדם ועד בהמה: אף הם השחירו
דרכם: דא הכל נברא בשביל האדם וכיון שהוא כולה מע
צורך באן כי נחמתי כי עשותם חשבת מה לעשות על אשר
עשיתם: חקלת פרשת בראשית

עמואל
שם

בהלכות

פרשת ואלה דורות נח

אלה תולדות נח נח איש צדיק הואיל והזכירו ספר בשבחו
שם זכר צדיק לברכה: דא לימדך שטיקרתולדותיהם של
צדיקים מעשים טובים: בדורותיו יש מלבנותנו דור שיש אותו
לשבח כל שבן שאן היה בדור צדיקים היה צדיק יותר ויש
שדור שיש אותו לגנאי לפי דורו היה צדיק ואן היה בדורו של
אברהם לא היה כחשב לכלום: את האלים התהלך נח:

עיינך
בסדר
המדר

ובחברתם הוזה אומר אשר התלכתי לפניו כח היה צדיק
 סעד לתמוכו אבל חבדהם היה מתחזק ומתקדך בצדקו
 מלפני התהלך לשון עבר וזה שמושו שללמו בלשון כבוד משמש
 להבא ולשעבר בלשון אחד: קום התהלך להבא: התהלך נח לשעבר רי:
 התפלל בעד עבדיך להבא: ונבא והתפלל א הבית הזה לשון עבר שא
 שהיו שבראשו הופכו להבא: ותשחת: לשון ערוה ועל כמון פת תשחתו
 השחית כל בשר: ותמלא הארץ חמס: גזל: כי השחית כל בשר אפלו
 בהמה חיה ועופ כזקקין לשאינו מיוזן: קץ כל בשר: כל מקום שאתה
 מוצא צנות אכדו ולומוסיא באה לעולם והורגת טובים ורעים כי מלא
 הארץ חמס: לא כחמס גזר דינס לא עלה גזל: את הארץ: כמון מע
 הארץ: ודומה לו כצחתי את העיר מג העיר: הלה את רגליו: ומק רגליו
 לא את הארץ עם הארץ שחפ עלשה טפחים שלעומה המחדישה
 נימוחו וניטשטשו: עשה לך תבתי הרבה ריוח והצלה לפענו ולמה
 הטריחו בבנינה כדי שיראוהו אנשי דור המבול עקוק בה קץ שנה
 ושואין אותו מה שאת לך והוא אומר להם עתיד הקבה להבוא מבול
 לעולם אולי ישובו: עצי גפר: כך שמון ולמה ממיץ זה על שם גפרית
 שנגזר עליהם למחות בן: קנים: מדודים מדודים לכלבהמה וחיה:
 בכפר: זפת בלשון ארמי ומצינו בגמרא כופרא כתובתו שלמה
 על ידי שהיו המים תשים דיה בחומר מבפנים וזפת מבחוץ: ועוד
 כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע שלזפת: אבל כאן מפע חזק
 המים זפתה מבית ומחוץ: צהר: יש אומרים חלון וי"ח אבן טובה
 המאירה להם: וא אמה תכלנה מלמעלה: כסויה משופע ועולה
 עד שהוא קצר מלמעלה ועומד על אמה כדי שישובו המים למטה
 מלכח ומכאן: בצדה תשים: שלא יפלו הגשמים בה: תחתים

לשי

לשי

לשי

לשי

לשי

שניים ושלושים" שנוש עלותו עלגב צו: עלנפס לאדם: אמעשים למדור
 תחתים לצבל: ואע הנע מביא הנע מוכן להקבים עם אותם שצירצו
 כבר מה אנוש כי תזכרנו מבול: שבנה את הכל שבבלבל את הכל
 שהוביל את הכל מן הגבוה לכמוך וזהו לשון אונקלוס שתרגם טופנא
 שהציק את הכל והביא לבבל שהיא עמוקה ולכך נקראת שנער
 שננערו שם כל מתי מבול: והקימת את בריתי: בריתה היה צריך
 על הפירות שלא ירקבו ויעפשוהו ושלא יהרגוהו רשעים שבדור
 אתה ובניך ואשתך האנשים לבד והנשים לבד מבאן שנאקרו
 בתשמיש המטה: מכלהח: אפלן שדיים שנים מכל: מן הפחורת
 שבהם לא פחתו משנים אחי זכר וא' נקבה: מה ענפ למינהו: אותן
 שדבקו במינהן ולא השחיתו דרכם ומאיליהם באו וכל שהתיבה
 קולטתו הכניק בה: ויעשנה: זה בען התיבה: לאותו צדיק ולא
 כאמר צדיק תמים מבאן שאומרים מקצת שבחו שלאדם בפניו
 וכלן שלא בפניו: הבהודה: העתידה להיות כהורה לישתל למד
 שלמד כח תורה: שבעה: כדי שיקריב מהן קרבן בצאתו: גם
 מענפ השמים בטהורים הכל מדבר וילמד קתום מן המפורשי
 כי לימים עוד שבעה: אן שבעה ימי אבלן שלמתושלח ותמצא
 שהם כלים בשנת ת' שנה לחיי נח: כי לימים עוד: מהו עוד זמן
 אחל זמן זה כוקפ עלקב שנה" ארבעים יום" כגד יצירתהונלד
 שקלקלו להטריח ליוצרים לצור צורת ממזרים: ויעש נח: זה
 ביאתו לתיבה" נח ובניו האנשים לבד והנשים לבד לפי שנאקרו
 בתשמיש המטה מפע שהעולם שרני בצער" מפעמי המבול" אף
 נח מקטנ אמנה היה מאמין ואיכו מאמין שיבא המבול ולא
 ככף לתיבה עד שדחקוהו המים" באן לאח" מאיליהן" שנים
 שנים כולם הושוו במען זה מן הפחות היו שנים" בחדש השני
 ר' איעזר אומזה מרחשון ל' יהושוע אומ זה אייר" נבקעו"
 להוציא מימיהן" תהום רבה" מדג כגד מדה הם חטאוברה
 רעת האדם ולקן ביהום רבה" ויהי הגשם עלהארץ" ולהלן הוא
 הוא אומנייה המבול לא כשהורידן הורידן ברחמים שאם חזרו

ע"י כגג
 כמק שרוב
 בפני שט
 דפ

ע"י כגג
 כמק שרוב
 בפני שט
 דפ

זה המס
 כגג
 כפסודי
 כפסודי
 דימרה

ע"י כגג
 כמק שרוב
 בפני שט
 דפ

יהי גשמה ברכה כשלא חזרו היו למצול ארבעים יום איך יוס ראשון
 מן הענין לפי שאין לילן עמו שהרי כתוב ביום הזה נבקעו כל מעינות
 נמצאו ארבעים יום כלים בלח בכסלן מל' איעזר שהחודשים נמנן קצוה
 אחד כעל וא חקר הרי יב ממרחשון וכל מבקלן בעצם היום הזה
 לימדך הכתוב שהיו בני דורו אומרים לו אנו רואים אותנו נכנס לתיבה
 אנו שוכרים אותה והורגין אותה אמר הקב"ה אני מבקש לעיני כולם
 ונראה דבר מי יקום צפור כל כנף ודבוק הוא צפור של כל מיץ כנף
 לרבות חגבים ויסגר ש' בעדו הגין עליו שלא שברה הקוף התיבה
 יובים ואחרות והיו הורגות בהם ופשוטו של מקרא קגד כגדו מע
 המים וכך כל בעד שבמקרא לשון כגד הוא בעד כל רחם בעדך ועוד
 בניך עור בעד עור מגן בעדו התפלל כגד עבדיך כגד עבדיך
 ותרים מעל הארץ משוקעת היתה במים יא אמה כקפינה טעונת
 שמשוקעת מקצתה במים ומקראות שלפנינו יוכחו ויגברו מאיליהן
 חמש עשרה אמה מלמעלה למעלה שלגובה כלה הרים לאחר שהשון
 המים לראשי ההרים נשמת רוח חיים נשמה של רוח חיים אשר בחרבה
 ולא דגים שבים וימח לשון ויפעל ואינו לשון ויפעיל והוא מגזרת ויפך
 ויבן כל תיבה שקופה הא כבון בנה מוח קנה כשהוא כותב ויו יוד בלטה
 נקוד בחירק תחת היו"ד אך נח לבד נח זה פשוטו ומדרש אגדה
 גונח וכוהה דם מטורח הבהמות והחיות ויש אומרים שאיחר מזונות
 לארי והכישו ועליו כאמר הן צדיק בארץ ישולם ויצבור להים זה
 השם מדת הדין הוא ומהפכה למדת רחמים על ידי תפלת הצדיקים
 ורשעתן של רשעים הופכת מדת רחמים למדת הדין שז' ורא ש'
 כי רבה רעת האדם ויאמר ש' אמתה והוא שם מדת רחמים
 וישוכו כמו כשך חמת המלך לשון הנחת חמה ויזכור להים את
 כח וג' מה זכר להם לבהמות זכות שלא השחיתו דרכם קודם
 לכך ושלם שימשו בעיבה ויעבר להים רוח רוח תנחומין והנחה
 עברה לפניו על הארץ על עסקי הארץ ויקברו מעינות
 כשכפתחו כל מעינות וכאן אף צדק כל לפי שנשתיהו מהם
 אותן שיש בהם צורך לעולם כגון חמי טבריה וכיוצא בהן ויכלא
 וימנע כמו לא תכלא רחמיק לא יכלא ממך מקצה חמשים

א"כ יב

מ"ג יב

ת"ל יב

ומאת

ומאת יום היתה לנו לחקור והוא אחד בקיון כי צד בלג בכקלו
 פסקו הגשמים הרי ג' מכקליו נכטו מטבת הרי ל' ושבת ואדר
 וכיקן ואייר ק' הרי ק' בחדש השביעי קיון והוא שביעי
 לכקלן שבו פסקו הגשמים בשבעה עשר יום מכקן אתה
 למד שהיתה התיבה משוקעת במים יא אמה שהרי כתב עשירי
 באחד לחדש נראו ראשי ההרים זה אב שהוא עשירי למרחשון
 לירידת גשמים והם היו גבוהים על ההרים טון אמה וחקרו
 מיום אחד בקיון עד אחד באב חמשה עשר אמה לעשים יום
 הרי אמה ל' ימים נמצא שבין בקיון לא חקרן לא אמות ונחה
 התיבה ליום המחרת למדת שהיתה משוקעת יא אמה במים
 שעל ראשי ההרים בעשירי נראו ראשי ההרים זה אב שהוא
 עשירי למרחשון שהתחיל הגשם ואת תאמר הוא אול ועשירי
 לכקלן שפסק הגשם כשם שאתה אומ' בחדש השביעי קיון
 והוא ל' להפסקה שהרי לא כלו ארבעים שלירידת גשמים ומאה
 וחמשים שלתגבורת המים עד אחד בקיון ואם אתה אומר
 שביעי לירידה איך זה קיון והעשירי אי אפשר למכנת לא
 לירידה שאם אתה אומר להפסקה והוא אול אי אתה מוצא
 בראשון באחד לחדש חרבו המים מעל הארץ שהרי מקץ
 א' יום משנראו ראשי ההרים שלח את העורב וכל יום הולך
 בשליחות היונה הרי ק' יום משנראו ראשי ההרים עד שחזרו
 פני האדמה ואת באל כראו נמצא שחרבו במרחשון והוא
 קורא אותו ראשון ואיך זה לא תשרי שהוא ראשון לבריאת
 עולם וכל יושע הוא נשן" מקץ ארבעים יום" משנראו
 ראשי ההרים" את חלון התיבה אשר עשה" לעהר ולא זה
 פתח התיבה העשוי לביאה ויציאה" יצוא ושוב" הולך ומקיף
 קיבות התיבה ולא הלך בשליחותו שהיה חושדן על בתו
 כמו שמצינו באבדת חלק" עד יבשת המים" פשוטו כמשמעו
 אבל מדרש אגדה מוכן היה העורב לשליחות אחרת בעצירת

תולדות נח

מלכא יז

גשמים בימי שיהו שנז והעורבים מביאים לו לחם ובשר וישלח ארבע
היונה לקנף ימים שהרי כתר ויחל עוד שבעת ימים אחרים מכלל
זה אתה למד שאם בראשונה הנחיל לז ימים וישלח חץ זה לשון
שליחות לא לשון שילוח שילחה ללכת לדרכה ובזה יראה אם קבל
המים שאם תמצא מנוח לא תשוב שוין ויחל לשון המתנה לג שמעו
ויחלו והרבה יש במקרא טורף בפיה אומר אני שזכר היה לכו
קורהו פעמים לשון זכר ופעמים לשון נקבה לפי שכל יונה שבמקרא
לשון נקבה כמו פיונים על פיקו מים רוח צות פיוני הביא יורה
כולם הזמות וכמו פיונה פותה טורף חטוף ומלא לשון מזון ודר שור
בפיה לשון מאמר אמרה יהיו מזונותי מרוריץ כצית ובידו שלחנה
ולא מתקין בדבש בידי בשר ודם וייחל הוא לשון ויחל לא שזה
לשון ויפעל וזה לשון ויתפעל ויחל וימתין וייחל ויתמתן בראשון
לז ליער הוא תשרי ולז יהושע הוא טקף חרבנו נעשה כמין כוונ
שקדמו פנה שלמעלה יבשה נעשיות גריד כהלכתה
בשבעה ועשרים וירידתן בחדש השני בוצאו יא ימים שהחמה
יתירה על הלבנה שמשפט דור המבול שבה תמימה היה
אתה ואסתך וגו' אים ואשתן כאן התור להם תשמיש המטה
הוצא הוצא כלה הוצא קרי הוצא אמור להם שיצאו הוצא אסאן
רוצים לצאת הוציאם אתה ושרצו בארץ ולא בתיבה מגיד שאם
הבהמה והעוף באקלון בתשמיש למשפחותיהם קיבלו עשהם
על מנת לידבק במינן מכלהבהמה הטהורה אמר לא צוה הקבה
להכניס מאן שבעה שבעה לא כדי להקדיב קרבן מהם מנעוריו
מנעוריו כה משנבער לצאת ממעי חמו ניתן בן יצר הרע לא חוקים
ולא חוקים כפל הדבר לשבעה הוא שכתוב אשר נשבעתי מעבור
מי כח ולא מצינו בה שבעה לא שכל דברין וחיא שבעה וכך
דרשו חכמי לבמק שבעות עד כל ימי הארץ וגו' לא ישבותן ששון
עתיים הללו שני חדשים לכל אחד ואחד כמנ ששעבו חצי מרחשוץ
וחצי כקלו צרע חצי כקלו וטבת וחצי שבט חורף כבבבא מציעא

חוב

...כמה
כמה עירוב
כפיו שט
...
ונס כדנה
כפ חלז
כיו דמז

עט

עין כג
כפיו חיי
...
...
...
...

קור קשה מחורף חורף עת צרע שעורים וקטנות החריופין להתבטל
מהר והוא חצי שבט וחדר וחצי ניסן קיץ הוא זמן לקימת תחינם
וצמן שמיבשין אותן בשדות כמו הלחם והקיש לאכול הנערים
חוס הוא קוף ימות החמה חצי אב ואילול וחצי תשרי שהעולם
חס ביותר כמו שמצינו במק' ומא שלהי קיבוא קטני מקיטות
ויום ולילה לא ישבותו מכלל שעבותו כל ימות המבול של
שימשו המצלות ולא כיבר בין יום ולילה לא ישבותו לא יפקקו
כלשה להתנהג בקדרה וחתכם ואימתכם כמו תראו חתת
ואגדה לשון חיות שכל צמח שתינוקבן יומוחי חין צריך לשמרו
מן העכברים עוב מלך הבשן מת צריך לשמרו מן העכברים
שנ ומוראכם וחתכם יהיה תימותי יהיה מוראכם על החיות
כל צמח שאתם חיים להם יהיה לאכלה שלא הרשיתם לאדם
הראשון לא ירק עשב ולכם כירק עשב שהפקדתו לאדם
הראשון נתתי לכם את הכל בכפשו דמו בעוד כפשו בן בשר
בכפשו לא תאכלו הרי אבר מן החי ואפ דמו לא תאכלו הרי
דם מן החי ואך את דמכם אלעפ שהתרתם לכם נטילת נשמה
בבהמם את דמכם חדרוש השופך דם עצמו לנפשותכם
אפ החונק עצמו אלעפ שלא יצא ממנו דם מיד כל חיה לפי
שחטאו דור המבול והוסקרו למאכל חיות רעות לטל טובה
שזכמשל כבהמות נדמו לפי כך הוצרך להזהיר עליהן את
החיות מיד האדם מיד ההורג כמזיד ואין עדים אני אדרוש
מיד איש אחיו שהוא אוהב לו כאח והרגו שנגב אני אדרוש
אם לא יבלה ויבקש על עוכו לימחל שאף השוגג צריך כפרה
ואין אין עדים לחייבו גלות והוא איכו בכנע הקבה דודש ממנו
כמו סדרשן רבותינו והשמים אנה לידו במק מקות הקבה מזמן
לפונדק אחד וכו' באדם דמו ישפק אם יש עדים המיתוהן
אתם למה כי בצלם אלהים עשה את האדם וזה מקרא חקר
עשה העושה את האדם וכן הרבה במקרא ואתם פרו
ורבו לפי פשוטו הראשונה לברכה וכאן לצונו ולפי מדרשו

ש"י ע"פ

איוב

תל ס"ו

ע"פ בסדר

תולדות נח

להקיש מי שאינו עוקב בפריה ורביה לשופר דמים ואני הנני מקיים
אני עמוך שהיה נח דואג לעקוב בפריה ורביה עד שהבטיחו והזנה
שלא לשחת העולם עוד וכך עשה באחרונה אמר לו הנני מקיים
לעשות קיום וחזוק ברית להבטחתי ואתן לך אות חית הארץ אתכם
הם המותלבים עם הבריות מכל יוצאי התבה" להביא שקצים
ורמשים חית הארץ להביא המציקין שאינן בכלל החיה אשר
אתכם" שאין הילוכן עם הבריות והקיימת" אעשה קיום לבריות
ומהו קיומו את הקשת כמו שמקיים והולך לדעת עולם ככתב
חקר שיש דורות שלא הוצרכו לאות לפי שצדיקים גמורים היו
כמו דורו שלחזקיהו מלך יהודה ודורו שלר' שמעון בן יוחאי בעני
ענין כשתעלה במחשבה לפע להביא חשך ואבדון לעולם בין אהים
ובין כל כפוש חיה" בין מדת הדין שלמעלה ובייכס שהיה לו לכתוב
ביני ובין כפוש חיה לא זהו מדדו כשתבא מדת הדין לקטורג
עליכם לחייב אתכם את רואה את האות ונצטר" זאת את הברית
הראהו הקשת ואמר לו הרי האות שאמרת" וחס הוא אבי כנען
למה הוצרך לומר כאן לפי שהפרשה עקוקה ובאה בשכרותו של
נח שקלקל בה חס ועל ידו נתקלל כנען ועדין לא כתב תולדות
חס ולא ידענו שכנען בנו לפיכך הוצרך לומר כאן וחס הוא אבי
כנען" ויחל" עשה עצמו חולין שהיה לו לעקוב תחלה בנטיעה
אחרת" איש האדמה אדוני האדמה כמו איש נעמי" ויסע כרם"
כשנכנס לתובה הכניס עמו ויחורי תאנים" אהלן אהלה כתיב
רמז לעשרה שבטים שנקראו על שם שומרן שנקראת אהלה
שגלו על עסקי יי"ש שז' השותים במזדקי יי"ש ויתבל" לשון ויתפעל
וירא חס אבי כנען" יש מרבנותו אומרים כנען ראה והגיד לאביו
לפך הוזכר על הדבר ונתקלל" וירא את עדות אביו" יש אומרים
קידון ויא רבעו" ויקח שם ויפת" אין כח ויקחו לא ויקח לימד על
שם שנתחמש במצוה יתר מיסתלכך צכו בעו לטלית שלציונות
ויפת צכה לקבורה לבנו שנ' אתן לגוג מקום קבר וחס שביצרה
את אביו נאמ' בצרעו כן יכהג מלך אשור את שבי מצרים ואת גלות
כוש נערים וצקנים ערום ויחף וחשופי שת"ג: ופעה אחוהנית"

עמוס
עיי' בגמ'
בפני דר'
כפד' ח'
ישע"כ

למה

למה נאמר פעם שנייה ללמד שקדכו אצלו והוצרכו להפוך עצמם
 לבקשותו הפכו פניהם אחורנית בנו הקטן הפקנו להבזוי כמו הנה
 קטן כתיבך בבזוי ארור כנען אהה ברמת לי שלא חוליו
 בן רביעי אחר לשמיני ארור בנך הרביעי להיות משמש את
 זרעם שלזן הגדולים שהוטל עליהם טורח עבודתי מעתה ומה
 ראה חס שקורקו אמר להם לאחיו אדם הראשון שני בעם היו לו
 והדג זה אתזה בשביל ירושת העולם ואבינו יש לו שלשה בנים
 ועודנו מבקש בן רביעי ברוך שיהי שם שעתיד לשמור
 הבטחתו לזרעו לתת להם את ארץ כנען והי להם כנען למקדו
 יפת להים לפת מתורגם יפת ירחיב וישכונ באהלי שם ושרה
 שכינתו בישל ומדרש חכמים אעפ שיפת להים לפת שבנה
 כורש שהיה מבני יפת בית שע לא שרתה בו שכינה והי כן
 שרתה במקדש ראשון שבנה שלמה שהיה מבני שם ויהי
 כנען עבד אפמי הגלן כע שם ימכרו להם עבדים מבני
 כנען תירקן צו פרק להיות גבור להמריד בלהעולם על
 הקצה בעצת דור הפלגה גבור ציד צד דעתן שלבריות צו
 ומטען למרוץ במקום לפני ש מתכוין להקניטו על פניו
 עלכך יאמר על כל אדם מרשיע בעצות פנים ודי ערבו
 ומתכוין למרוץ בו יאמר זה כמרוץ גבור ציד מן הארץ
 כיון שראה את בנינו שומעין לכמרוץ ומורדין במקום לענות
 המגדל יצא מתוכם העיר הגדולה היא כינוה שז וכינוה היתה
 עיר גדולה לשהים להבים שפניהם דומים ללהב פתדוקים
 ובקלוחים אשר יצאו משם פלשתים משניהם יצא שרה ין
 פתדוקים ובקלוחים מתליפין משכב כשותיהן לו לא ויצאו
 מהם פלשתים ואחר כפוצו מזה כפוצו משפחות הרבה גבול
 קופ ארצו כל גבול לשון קופ וקצה באכה שם דבר ולי נראה
 כאדם האומר לחבירו גבול זה מגיע עד אשר תבא לגבול
 פלוג ללשנתם בארצותם אעפ שנתלקן ללשונות וארצות
 כולם בע חס הם אבי כלב עבר הכהר היה שם אחי יפת
 הגדול

זה העק
 במדרש
 במע יומא
 דף קמ"ג

ש

ש

איני יודע אם יפת הבדולא שם כשהוא חומש שם בן מאת שנה וג'
שנתים אחר המבול הוי חומי פת הבדולא שהרי בן תק"ה היה נח מ'
כשהתחיל להוליד והמבול היה בשנת תר"ש שנה כמצא שהבדולא
בבני היה בן ק' שנה ועם לא הביע למאה עד שנתים אחר המבול
אחי יפת" ולא אחי חם שאן שניהם כיבדו את אביהם וזה ביצחו
נפלה" כתב לבלו הלשונות וכפוצו מן הבקעה ונתפלגו בכל העולם
למדנו שהיה עבר נביא שקרא שם בנו על שם העתיד ושני כו'
בסדר עולם שבקופ ימיו כתפלגו שם תאמר בתחלת ימיו הרי
יקטן אחיו צעיר ממנו והוליד כמה משפחות קודם לבן של ויקטן
ילד נג' ואח"כ ניהי כלה ארץ שפה אחת ואם תאמר בחצי ימיו לא
כא הבה לקתום לא לפרש הא למדת שבשנת מות פלג נתפלגו
יקטן שהיה עניו ומקטין עצמו לכך זכה להעמיד כלה משפחות
הללו" חצרות מות" על שם מקומו וברי אגדה" שפה אחת" לשון הקדש
ודברים אחדים באו בעצה אחת ואמרו לא כלה ימנו שיבור לן את
העליונים נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה" ד"א על יחידו של עולם
ד"א ודברים אחדים אמרו אחת לאף ותל"ט שנים הרקיע מתמוטט
כשם שעשה בימי המבול ונעשה לן קמיות" בר' בנקעם מקדם"
שהיו יושבים שם כדכת למעלה ויהי מעשבים וג' הר הקדש ונקעו
מצעם לתור להם מקום להחדיק את כולם ולא מצאו אף שבער"
איש ארעהו" אומה לאומה מצדדים לכוש וכוש לפוטו ופוטו למנען
הבה" הזמינו עצמכם כלהבה לשון הזמנה הוא שמבינים עצמם
ומתחברין למלאכה או לעצה או למשא הבה הזמינו" לבנים" שאין
אבנים בבבל שהיא בקעה" וכשרפה לשריפה" עושין הלבנים שורפין
אותם בכבשן" לחמר" לטוח הקיר פן כפוש" שלא יביא עלינו שום
מכה להפיצנו מכאן" וירד ש' לראות" לא הוצרך לכך אף בללמד
לדיונים שלא ירשיעו הכידון עד שיראנו ויבינו" מדרש ר' תנחומא"
בני האדם" לא בע מי שמא בני חזירים וגמלים לא בני אדם הראשון
שכפה את הטובה ואמר האשה אשר נתת עמדי אפ"ן כפר
בטובה למרוך בני שהשפיעם טובה ומלטם מן המבול" הז עס
אחד" כל טובה זו יש עמהן שעם אחד הם ושפה אחת לכולם

שיבחר

ודבר זה החלו לעשות החלם כמו אמרם עשותם להתחילה לעשות
 לא יבצר בתמיהה יבצר לשון מניעה כתרבומו ודומה לו יבצור
 רוח כחיים הבה כרדה בבית דינו כמלך מענותותו יתירה הבה
 מדה כבוד מדה הם אמרו הבה נבנה והוא כנבדס מדד ואמר
 הבה כרדה ונבלה ונבלבל כון משמש בלשון רבים והא אחרונה
 יתירה כהא שלכרדה לא ישמען זה שואל כינה וזה מבין טיט
 וזה עמד עליו ופוצע את מוחו ויפץ יא אותם משם בעולם הזה
 מה שאמרו פן כפונ כתקיים עליהם הוא שאמר שלמה מגורת
 לשע היא תבואנו ומשם הפצם לימד שאין להם חלק לעולם
 הבא וכי איזו קשה שלדור המבולתו שלדור הפלגה או לא פשו
 יד בעיקר להלחם בו ויש נשמפו ויש לא כאבדו מן העולם לא שדור
 המבול היו גלגלים והיתה מריבה ביניהם ויש כוהבים אהבה ורעות
 ביניהם שזשפה אחת ודברים אחרים למדת ששטאו המחלוקת
 וגדולה שלום שם בן מאת שנה כשהוליד את ארפכשד שנתים
 אחר המבול על פי תרח אביו בחי" אביו ומת אומרים שעל ידי
 אביו מת שקבלת תרה על אברם בנו לפע כמרוד על שכתת את
 בלמין והשליכו לכבשן האש והרץ יוטב ואומבלבו אם אברהם
 כוצח אני משלנו ואם כמרוד כוצח את משלנו וכשינצל אברהם
 אמרו לנו להרץ משלמי אתה אמר להם הרץ משל אברם חשנימו
 לכבשן האש וגשרפ וזהו אור כשדיום ומכחם פירש חור בקעה
 וכך באו בים כבדו ויש וכן מאורת צפעוני כל חור ובקע עמוק מ
 קרוי אור יסכה זו שרה על שם שקובה ברוח הקדש ושם כל
 קובץ ביפיה נלשון כקיות כמו שרה לשון שרדה ריצתו
 אתם ויצאו תרח ואברם עם לוט ושרו וימת תרח בחרץ לאחר
 שיצא אברם מחרץ ובא לחרץ כנען יותר מששים שנה שהרי
 כתיב ואברם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרץ ותרח בן
 ע שנה היה כשגלה אברם הרי קלמה לתרח כשיצא אברם
 מחרץ עדין כשאתו משכותיו הרבה ולמה הקדים הכתוב
 מיתתו של תרח ליתואתו של אברם שלא יהא הדבר מפורסם
 לכל ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אבן שחניה צקן והלך לו
 לעיכ

הל עו

משל

זה הסק
 תחלתו כח
 כגו עמק
 פנהו פד
 חלן פ
 צמד

ישע שם
 פד יא
 עיי כגו
 פמק פנהו
 פדק טעו

לפיכך קראו הכתוב מות שהרשעים אף בחייהם קרוים מרשעים והצדיקים
אף במיתותן קרוים חיים שנז' ובגורו בן יהוידע בן איש חי "בחרן הכון
הפוכה לומר לך עד אברם חרן אף שלמקום" יו חסלת כח יי

מאזכר

פרשת לך לך

לך לך" להנאתך ולטובתך ושם אעשך לבני גדול וכאן אי אתה זונה
לבנים ועוד שאודיע כובעך בעולם" ואעשך לבני גדול" לפי שהדרך
גורמת לשלשה דברים ממעכות פריה ורביה (ממעטת את המזון)
וממעטת את השם" לכן הוזקק לשלש ברכות הללו שהבטיחו על
הבנים על המזון ועל השם" ואברך במזון" לך והיה ברכה"
הברכות כתובות בדרך עד עכשיו היו בידי בירכה" לאדם ונח ומעכשיו
אתה תברך את אשר תחפוץ" לך לא ואעשך לבני גדול" זה שאומרים
שאי אברהם ואברך זה שאומרים שהי יצחק" ואברך לבני גדול" זה שאומרים
שאומרים שהי יעקב יכול יהיו חותמין בכלל" ולוהיה ברכה בק
חותמין ולא בהם מארצך והלא כבר יצא משם עם אביו ונא עד
לחרן לא כך אמר לו התרחק עוד וצא מבית אביך" אשר ארצך
לא גילה לו הארץ מידי כדי לחבבה עליו ולתת לו שכר על כל דבור
ודבור כיוצא בו את בנך את יחידך אשר אהבת כיוצא בו על אחד
ההרים כיוצא בו וקרא עליה את הקריאה אשר אנכי אברך לך"
ונברכו בך יש אבדות רבות וזהו פשוטו אדם אומר לבנו תהא
כפל וכן כל ונברכו בך שבמקרא וזה מוכיח בך יברך ישראל
לאמר ישימך אלהים כאפרים וכמנשה אשר עשו בחרן" שהכניס
תחת כלפי השכינה אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת
את הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאן עשאו" ופשוטו של מקרא
עבדים ושפחות שקנו להם כמו עשה את כל הכבוד הזה ישאל
עושה חיל וציון קונה וכונק" ויעבר אברם בארץ" ככנס לתוכה"
עד מקום שכס" להתפלל על בני יעקב כשיבאו להלחם לשכס"
אין מורה הוא שכס הראהו הר גריזים והר עיבל ששם קיבל
ישאל שבוטעת התורה" והכניע את ארץ" היה הולך וכובש את
ארץ ישראל מדר עו ישלשם שבחלקן שלשם כפליה כשחלק נח את
הארץ לבניו של ומלכי צדק מלך שלם לפיכך ויאמר אברהם

פסחים
תפ קיד
סי טז

זה הכת
בגמ' כח
ע"י ג' ע"ה

לזרעך

לְאָרְעָךְ אַתָּה אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת עֲתִיד אֲנִי לְהַחְזִירָהּ לְבִנְךָ שֶׁהִיא מִזֶּרְעוֹ
 שְׁלֹשִׁים וַיְבִין שֵׁם מִזְבַּח" עַל בְּשׂוֹרֵת הַזֶּרַע וְעַל בְּשׂוֹרֵת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 וַיַּעֲתֵק מִשֵּׁם "אֶהְלוֹ מִקֳדָם לְבֵית אֱלֹהִים" בְּמִשְׁרַחָהּ שֶׁלְּבֵית אֱלֹהִים נִמְצְאָה בֵּית
 בְּמִעֲרַבָּהּ הוּא שֶׁנִּבְרָא מִיָּם" אֶהְלוֹ" אֶהְלֵה כְּתוּב בְּתַחֲלֵהּ כִּטּוֹה אֶת אֶהְלוֹ
 אֲשֶׁתוֹ וְאֶחָד אֶת שְׁלוֹ" בָּרַךְ וַיְבִין שֵׁם מִזְבַּח" כִּתְנִבָּא שְׁעֵתִידִין בְּכִי
 לְהַכְשִׁיל שֵׁם עַל עֵינַי עֵכָּן וְהַתְּפַלֵּל עַל־הַלְּלוֹךְ וְנִקְוֵה לְפִרְקִים יוֹשֵׁב
 כֹּאן חֲדָשׁ אֲנִי יֵתֵר וְנִקְוֵה מִשֵּׁם וְנִפְטָה אֶהְלוֹ בְּמִקְוֵה אַחֵר וְכָל־מִסְעֵי
 הַכְּבָבָה לְלִבָּת לְדְרוֹמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִיא לְצַד יְרוּשָׁלַם שֶׁהוּא כְּ
 בְּחֻלְקוֹ שֶׁלִּיהוּדָה שֶׁנִּכְטָלוֹ בְּדְרוֹמָה שֶׁל אֱלֹהִים לְהַר הַמְּעֹרֵיָה שֶׁהִיא נְחֻלָּתוֹ
 בָּרַךְ רַעֲב בְּאֶרֶץ" בְּאֻמָּתָהּ הָאֶרֶץ לְבִדָּה לְנִקְוֵהוֹ אִם יִהְיֶה אַחֵר
 דְּבָרִין שֶׁלִּהֲקִיבָה שֶׁאֵמַר לוֹ לְלִבָּת אֶרֶץ כְּנַעַן וְעַכְשִׁין מִשִּׁיאוֹ לְעֻזָּת
 מִמֶּנָּה" הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי" מִדְּרַשׁ תְּגִידָה עַד עַכְשִׁין לֹא הִפְדָּה
 מִתּוֹךְ צְנִיעוֹת שְׁבִינִיָּהִם וְעַכְשִׁין הַכִּירָבָה עַל יְדֵי מַעֲסָה" דָּא
 מִנְהַב הָעוֹלָם שֶׁעַל יְדֵי טוֹרַח הַדְּרָךְ אֲדָם מִתְּכַזֵּה וְזֹאת עֲמִידָה
 בִּיפִיָּה" וְפִשׁוֹטוֹן שֶׁלִּמְקַדָּתָהּ כִּי הִבִּיעַ הַשְּׁעָה שִׁישׁ לְדָאָה עַל־יִפְיֹךְ
 וַיַּעֲתֵי זֶה יָמִים כִּי יִפֹּת מִרְאָה אֶת וְעַכְשִׁין אֲנִי וְבָאִים בֵּין אֲנָשִׁים
 שְׁחֹרִים וְנִמְכֹּעֲרִים אֲחֵיהֶם שֶׁלְּכֹשִׁים וְלֹא הוֹרְגָלוֹ בְּזֹעֶה יָפָה"
 וְדוֹמָה לוֹ הִנֵּה נָא אֲדוֹעַ קוֹרוֹ נָא" לְמַעַן יִיטֹב לִי בְּעַבְדוֹךָ" יִתְנוּ
 לִי מִתְּנוֹת" וְיִהִי כִבְּאֵת אֲבָרָם מִצְרִימָה" הִיָּה לוֹ לֹאמַר כְּבוֹאִים
 מִצְרִימָה אֲתָ לִימַד שֶׁהִטְמִין אֹתָהּ בְּתִבְבָּה וְעַל יְדֵי שֶׁהִבְעוֹ אֶת
 הַמִּכְסָּפֶתָהּ וְרָאוּ אֹתָהּ" וְיִהְיֶה לָלוֹ אֹתָהּ אֶפְרַע" הַלְלוּהָ בִימֵיהֶם
 לֹאמַר הַבּוֹנֵה צוֹ לְמִלְכָּךְ וְלֹא אֲבָרָם הֵיטִיב" פְּרַעָה בְּעַבְדוֹהָ" וַיִּכְבַּע
 בְּמִכְתָּרָתָךְ לִקְהָ שֶׁהִתְשַׁמִּישׁ קִשָּׁה לָן" בָּרַךְ עַל צִדְרָה שְׁרֵי"
 עַל פִּי דְבוֹרָה אֹמֵרֶת לְמִלְּאָךְ הֵךְ וְהוּא מִכָּה קַח וְלִךְ" לֹא
 כֹּאֲבִימְלָךְ שֶׁאֵמַר לוֹ הִנֵּה אֶרֶץ לְפָנֶיךָ אֲתָ אֵמַר לוֹ לִךְ וְאֵת
 הַעַמּוּד שֶׁהִמְצִירִים שֶׁטְּנִפִי זְמָה הִם שֶׁל וְזָרְמַת קוֹסִים
 זָרְמַתִּים" וַיְצוּ עַל־יָדוֹ" עַל אֲוִדוֹתָיו לְשַׁלְּחוֹ וְלִשְׁמֹרְתוֹ וַיִּשְׁלַחוּ
 כִּתְרֵגוֹמוֹ וְאֲוִיָּאוֹ כְּבֹד מִיָּד" טַעֲנוֹן מִשְׁחֹת" וַיַּעַל אֲבָרָם
 הַכְּבָבָה לְבָת לְדְרוֹמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁאֵמַר לְמַעֲפָה
 הַלּוֹךְ וְנִקְוֵה הַכְּבָבָה לְהַר הַמְּעֹרֵיָה וְכָל־מִקְוֵה כִּשְׁהוּא

זה הכסף
 בגמ'
 ככ"א
 זמ"א
 פ"ג
 החובל
 ד"פ
 על טעם
 יע"ב
 צ"ע
 פ"ד
 רג"ל

יחז"ל

הולך

לנט" כל זמן שהדשע עמו חיה הדיבור פורש ממנו אשר אם יוכל איש
 בשם שתי אפשר לעפר לימנות כך זרעך לא ימנה ממראן שם אדם
 אמרפכ" הוא כמרוד שאמר לאברהם פוללתוך כבשץ האש מלך
 גרם מקום יש ששמו גויס על שם שנתקבצו שמה מכמה אומות
 ומקומות והמליכו איש עליהם ושמות דעל" בר שנתב" שונא חביו
 שבשמים שמאבר" שם אבר לעוף ולקפונץ ולמרוד בהקבה בלע
 שם העיר עמק השדים כך שמו על שם שהיו בו שדות הרבה
 הוא ים המלח לאחר זמן נמשך הים לתוכו ונעשה הים המלח
 ומדרש אגדה אומר שנתבקעו הצורים קביעותיו ונמשכו
 יאודים לתוכו שתיים עשרה שנה עבדן חמשה מלכים הללו
 את כדרלעומר ובארבע עשרה שנה למרדך בת כדרלעומר
 לפי שהוא היה בעל המעשה וככנס בעובי הקורה והמלכים
 אשר אתו לא שלטה מלכים זוזים הם צמזמים בחדרם בהר
 שלהם איל פתח כתר גומן מי שר ואומאני שאין איל לשון מישור
 לא מישור של פתח איל שמו ושם ממרא אלונ שמו ושליה דין כדר
 שמו שלשטוים תכל שמו אבל השטוים וכך בעל בד בעל שמו
 וכולן מתורגמין מישראל וכל אחד שמו עליו על המדבר
 אצל המדבר כמו ועליו מטה מבשה עין משפטו היא קדש
 על שם העתיד שעתידין משה ואהרן להשפט שם על עסקי
 אותן העין והם מי מריבה ואכקלנס תרגמן כפשוטו מקום
 שהיו בני המדינה מתקבצים שם לכל משפטו שדה העמלקי
 עדין לא כולד עמלק ונקרא על שם העתוד בחציון תמר
 הוא עין גדי מקרא מלא בדברי הימים ביהושפט ארבעה
 מלכים ואעפ"כ בצחו המועטוים להודיעך שבבורים היו
 ואעפ"כ לא נמנע אברם מלרדוף אחריהם בארת בארת
 חמר בארות הרבה היו שם שנוטלין משם אדמה לטוטה
 שלבנין ומא שהיה הטוטה בהם ונעשה נק למטר קדום
 שיצא משם לפי שהיו באומות מקצתן שלט היו מאמנים
 שיעצלו אברהם מאור כשדים מכבשנה אשויביון שיצא
 זה מן החמר האמיכו באברם למפרע" הרה נקו" להר

עיי' כגג
 כשירובין
 בפירוש
 דף צ"ג

נמו כמו להר כל תיבה שצריכה למד בתחלתה הטויל למה הא בקופה
 ויש חלוק בין הרה להרה שהיא שבקנה התיבה עומדת במקום למד
 שבדאשה אבל אינה עומדת במקום למד ונקודה פתח תחתיה והרי
 הרה כמו להראו כמו להר ואינו מפרש לאיזה הר טבל אחד כח
 באשר מצא הד תחלה וכשהוא כותן הא בדאשה לכתוב ההר
 המדברה פתחונו כמו להר או כמו להר ומשמע לאותו הר הידוע
 ומפורש בפרשה והוא יושב בקדום מי גרם לו זאת ישיבתו בקדום
 ויבא הפליט לפי פשוטו זה עוב שפלטו מן המלחמה והוא שכתוב
 בירק עוב כשאר מיתר הרפאים נשאר שלא הרגוהו אמר פלו חבירי
 כשהכו הרפאים בעשתרות קרעם תכחומא ומדרש בראש לבה
 זה עוב שפלטו מדור המבול וזהו מיתר הרפאים שנהנפליס הין
 בארץ וג מתכוין שיהרוג אברם וישא את שרה העברי שבא מעמד
 הנהר בעלי ברית אברם שכרתו עמו ברית וירק כתרבומו שרין
 וכן והריקות אחריוכם חתב אזדיין בחרבי עליוכם וכן אריק חרבי
 וכן והלך חנית וקגור חניכו חניכו כתיב אהלי עזר שחיכו ולצות
 והיא לשון התחלת כניסת האדם או כלי לאומנות שהוא עתיד לעמוד
 בה וכן חנוך לנער חנכת המזבח חנכת הבית שמנה עשר נב
 רבותנו אמרו אי עזר לבדו היה והוא מעין גימטריא שלשמון עד
 דין שם תשש כחו שראה שעתידין בען להעמיד שם עבל ויחלק
 עליהם לפי פשוטו קרק המקרא ויחלק הוא ועבדיו עליהם לילה
 כדרך הרודפים שמתפלגים אחר הכרדפים כשבורחין זה
 לכאן וזה לכאן לילה כלומר אחר שחשיכה לא נמנעו מלחזקם
 ומא שנחלק הלילה ובחצות הראשון נעשה לונק וחציו השני
 נשמר ובא לו לחצות לילה שלמערים עד חובה אין מקום ששמו
 חובה ודין קורא חובה על שם עז שעתידה להיות שם עמק שוה
 כך שמו כתרבומו למישר מפנץ פנוי מאילנות ומכל מכשול
 עמק המלך בית ריקא דמלכא בית ריק אחד שהוא שלשים
 קנים שהיה מיוחד למלך לצחק שם ומא עמק שהשון שם
 כל האומות והמליכו את אברהם עליהם לנשיא אהים ולקצין
 ומלכי צדק מדרש אגדה שהוא שם כן כח לחס וייץ

זה המנהג
 כמספר
 כפי ש
 יב

זה המנהג
 כמספר
 כפי ש

זה המנהג
 כמספר
 כפי ש

כך

כך עושים ליביעי מלחמה והראה לו שאין בלבו עליו על שהרג את
 בניו ומאז רמזלו על המנחות ועל הנסכים שיקריבו עם בניו קונה
 שמים וארץ כמו עושה שמים וארץ על ידי עשייתו קנאן להיות שלן
 אשר מגן אשר הקביר וכך אמרנוך ישראל ויתן לו אברהם מעשר
 מכל אשר לו לפי שהיה כהן תן לי הנפש מגן השבי שלי שהצלת
 החזר לי הגופים לבדם הרימותי ידו לשון שבועה מרים את ידו
 לא עליון וכן בי נשבעתי נשבעתי וכן נתתי כקפה שורה קח ממני
 נותן את לך כקפה שורה וקחהו ממני אם מחוט ועד שרוך נעל
 אעבב לעצמי מן השבי ואם אקח מכל אשר לך ואם תאמר לתת לי
 שכר מבית גשך לא אקח ולא תאמר שהקנה הבטיחני לעשריני
 טו ואברכך וג' הנערים עבדי אשר הלכו אתי ועוד עמר אשכר
 וממר וג' אעפ שעבדי בכנף בלמחמה שז וירדוף עד דן ועוד
 וחביריו ישבו על הכלים לשמור הם יקחו חלקם וממנו למד
 דוד שאמר כחלק היווד למחמה וכחלק היושב עכ
 הכלים יחזו יחלקו וכלך נאמר ויהי מהיום ההוא ומעלה וישימה
 לחק ולמשפט ולא נאמר והלאה לפי שכבר נתן החק בימי
 אברהם אחר הדברים האלה כל מקום שנאמר קמור אחרי
 מופלג בר אחר שנעשה לו נקמה שהרג המלכים והיה
 דואג ואומר שמא קובלתי שכר על כל צדקותי לכך אמר
 לו המקום אתידא אנכי מגן לך מן העונש שלא תיענש
 עלכל אותן נפשוות שהרגתו ומה שאתה דואג על קיבול
 שפרך שפרך הרבה מאד הולך עדידי מנחם בן קרוק
 פירשו לשון יורש חובר לו ער ועונה עדידי בלא יורש כחשך
 תחמה ובכל תבואתי תשיר ש תעקר שר שיה כח לשון
 עדידי חקר בנים ולי נראה ער ועונה מגדשית ולבי ער
 ועדידי לשון חורבן וכן ערתי ערתי וכן ערתי וכן ערתי
 יגתעיר ער יכן כן מדעה יורה ובן משק ביתי כתרומתו
 שכל ביתו נשון על פיו כמו ועל פיו ישק אפטר פאטו
 ואו היה לי בן היה בע ממונה על שלי דמשק לפי
 התרגום מודמשק היה ולפי מדרש אברהם שרדך

הושע י"א

ירמיה כ"ב

זה הפס
בגמ'
במק חנוך
דף קע"ט

שמעאל
כ"א

מלאכי

חוב לא

חבקוק

צפניה

לפי פשוטו הוציאנו מאהל ללחוש לראות

המלכים עד דמשח ובבמרא שליט דורשו נוטר יקון דונה ומשקה
 מתורת רבו לחהרים הן לי לא נתת צדע ומנה תועלת בכל אשר
 נתן לי ויוצא אותנו החוזה לפי פשוטו הוציאנו מאהל ללחוש לראות
 הכוכבים ולפי מדרשו אמר לו צא מאצטגנטות שלך שראית
 כמעלות שאינך עתיד להעמיד בן אברהם אין לו בן אבל אברהם
 יש לו בן שרי לא תלך אבל שרה תלד אני קורא לכה שם אחר
 משתנה המלה דא הוציאנו מחלל של עולם והגביהו למעלה
 מן הכוכבים וזהו לשון הבטה מלמעלה למטה והאמין ביש
 לא של לו אות על זאת אבל על ירושת הארץ של לו אות ואמר
 לו במה אדע ויחשבה לו צדקה הקבה חשבה לאברהם לזכות
 ולצדקה על האמנה שהאמין בו דא במה אדע לא של לו
 אות לא אמר לפעו הנדיעני באיזה זכות יתקיימובה אמר
 לו הקבה בזכות הקרבנות עלגלה משולשת שלשה עגלים
 רמז לשלשה פרים פרי יום הכפורים ופר העלם דבר של צבור
 ועגלה ערופה ועז משולשת רמז לשעיר העשה בפניו ושעיר
 מוקפיץ של מועד ושעיר חטאת יחיד ואיל משולש אשם ודאי
 ואשם תלוי וכבשה שלחטאת יחיד ותור וגזל תורים ובע
 יונה ויבטר אותם חילק כל אחד לשני חלקים ואין המקרא יוצא
 מימי פשוטו לפי שהיה בורת ברית עמו לשמור הבטחתו להודיע
 לבניו את הארץ כד כתב צום ההוא כרת ש את אברהם ברית
 לאמר וג ודרך בורת ברית לחלק בהמה ולעבור בין בתריה
 כמה שז להלך העוברים בין בתרי העגל אף כאן תכור עטן
 ולפי אש אשר יעבר בין הגזרים הוא שלוחו שלשכונה שהוא
 אש ואת הצפור לא בתר לפי שהחמרת על משלנו לפרים
 ואילים ושעירים שנבבונ פרים רביסוג ואומר האיל אשר
 ראית בעל הקרנים טלך פרק ואמר הצפור השעיר מלך יון
 וישיר כמשלנו לבע יונה שנ יונתי בחגוי הקלע לפיכך בתר הממות
 רמז על האומות על ואת הצפור לא בתר רמז שיהיו ישראל
 קיימין לעולם עיט הוא עוף ועל שם שהוא עט ושואף את
 הכבילות לטוש על אוכל כמו ותעט א השלל על הפלדים
 על הכתרים וישב לשון נשיבה והפרחה כמו ישב רוחו רמז

עין כנס
לפי פשוטו

עין כנס
לפי פשוטו

זה הכנס
בגמרא
הענין
הוא
בפסוק
אמל
הוא
לפי פשוטו

לפי פשוטו

לפי פשוטו

עגב

שואל

שיבא דוד בן ישי לבלותם ואין מניחין מן השמים עד שיבא מלך
 המשיח והנה אימה רמז לצרות וחשך שלגליות כי בר יהיה
 צר עך משנולך יצחק עך שיצאן ישראל ממצרים ארבע מאות
 שנה כי צד יצחק בן ל שנה כשנולד יעקב ויעקב כשירד למצרים
 אמר ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה הרי קץ ובמצרים היו
 מאות ועשרה במנין ר' דן הרי ת שנה ואם תאמר במצרים היו
 תהרי קהת מיורדי מצרים היה צא וחשוב שנותיו שלקחת ושל
 עמרם ושמעון שלמשה שהיה כשיצאן ישראל ממצרים ח' אתה
 מוצא א שש מאות וחמשים ואתה צריך להוציא מהן כל השנים
 שחי קהת אחר לידת עמרם ושחי עמרם אחר לידת משה צאריך
 לא להם ולא נאמר בארץ מצרים אלא להם ומשנולד יצחק ויגר
 אברהם נג' ויצחק ויגר בגרר ויעקב גר בארץ חם לבור בארץ
 באנו ובסאת הגוי לרבות מלכות אחרות שאפיקן כלן על ששעבדו
 את ישראל דן אנכי בעשר מכות ברכוש גדול בממון גדול כמו
 שז' וינצלו את מצרים ואתה תבוא א אבתך ולא תראה כל אה
 א אבתך אביו עובד ע' והוא מבשרו שיבא אין ללמדך שעשה
 תרח תשובה תקבר בשיבה כוונה בישרו שי עשה ישמעאל תשובה
 בימיו ולא יצא עשו לתרבות רעה בימיו ולפיכך מתחמש שנים
 קודם צמנו ובו ביום מרד עשו ודוד רביע' לאהר שיבנו למצרים
 יהיו שם ג' דורות והרביעי ישובו לארץ הזאת לפי שבארץ כנען
 היה מדבר עמו וכרת ברית עמו כדכתיבת לך את הארץ הזאת
 לרשתה וכן היה יעקב גלה למצרים צא וחשוב דורותיו יהודה
 פרא והצרון וכלב בן הצרון מבאי הארץ היה כי לא שלם עון
 האמרו להיות משתלה מארצו עד אותו זמן שאין הקבלה נפרע
 מאומה עד שותת מלא קאתה שז' בקאסאה בשלחה תר' בנה
 ויהי השמש באה כמו ויהי הם מריקים שתי הס' והי הם קונלים
 איש כלומר ויהי דבר זה השמש באה שקעה ועלטה היה חשך
 היום והנה תנוד עשן רמז לו שיפלו המלכות על' באה טעמו
 למעלה לבך הוא מבואר שבא כבוד ואם היה טעמו למטה באה
 היה מבואר כשהיא שוקעת ואי אפשר לומר כן שהרי כבר

ישע
 כל מלב כס

כתוב ויהי השמש לבא והעבדת תכור עשן לאחר מכן היתה נמצאת
שכבר שקעה וזה חלוק בכל תובה לשון נקבה שיקודה שתי אותיות
כשהטעם למעלה לשון שעבר הוא כגון זה וכגון ורחל באה קמה
אלומתי הנה שבה יבמהך וכהטעם למטה הוא לשון הווה ודבר
שנעשה עכשיו והולך כמו באה עם הצאן בערבה היא באה ובבקר
היא שבה לצרעך נתתי אמירתו שלה קבה כלו היא עשויה הנהר
הגדול לפי שהוא דבוק לארץ ישראל קורהו גדול אעפ"י שהוא מחוץ
בארבעה נהרות היוצאים מעדן שזו הנהר הרביעי הוא פרת משל
הדיוט עבד מלך מלך הדבק לשחזור וישתחוו לך את הקיני עשר
אומות יש כאן ולא נתן להם לא שבעה בנים והשלישה מואב ועמון והם
קיני קנזי קדמוני וערודים להיות ירושה לעתיד שזו מואב משל
ידם ובע עמון משמעתם ואת הרפאים ארץ עוב שנאמר הנה הוא
יקרא ארץ רפאים שפחה מצרית בת פרעה היתה כשראה
נקים שנעשו לשרה אמר מוטב שיהא בתי שפחה בבית זה ולא
גבירה בבית אחר אולי אבנה ממנה לימד על מי שאיך לונבנס
שאינו בנוי לא חס אבנה ממנה בדכות שאכניק צדתי לתוך
ביתי לקול ערדי לרוח הקדש שבה ותקק שרדי לקחתה בדברים
אשריך שזכות לידבק בגוף קדוש כזה מקץ עשר שנים מועד
הקבוע לאשה ששהתה עשר שנים ולא ילדה לבעלה חייב לישא
אחרת לשבת אברהם מהד שאין ישיבת חוזה לארץ עולה לו
מן המנוץ לפי שלא טאמר לו ואעשך לבוי גדול עד שיבא לארץ
ישראל ויבא אהרן ויהל מביאה ראשונה ותקל גברתה בעיניה
אמרה שרדי זו אין קתרה כגלויה מראה עצמה כלא היא צדקת
ואינה צדקת שלא זכתה להידיון כל השנים הללו ואני נתעבדת
מביאה ראשונה חמקי עליך חמק העשוי לי עלך אני מטיל העונש
כשהתפללת להקבה מה תתן לי מה תתן לי ואנכי הולך ערירי
לא התפללת לא עליך והיה לך להתפלל על שנינו והייתי אני נפקדת
עמך ועוד דברך אתה חומק מפני שאהיה שומיע בציצני ושונק
אנכי בתת שפחתי וג' בינו וביניך כל ביניך שבמקרא מלאוזה

ע"י בנה כחם
שפוחה לך
כל הנשבע

זה הנכס
בבא נמו
על עם
העוקר
על חמית

חקר קדי ביה ובניך שהכעסה עין הרע בעבורה שלאגר והפילה עובדה
 הוא שהמלאך אומ' להגר הכך הרה והלא כבר הרתה והוא מבשר לה
 שתהר לא מלמד שהפילה הידיון הראשון ותענה שרי היתה משעבדת
 בה בקושי אי מזה באת מהיכן באת ודיעה היה לא ליתן לה פתח ליכנס
 עמה בדברים ולשון אי מזה חיה המקום שתאמר עליו מזה אני באת
 ויאמר לה מלאך וג' על כל אמירה היה שלוח לה מלאך אחר מלאך
 בכל אמירה ואמירה הכך הרה כשתשוב תהרי כמו הכך הרה דאעת
 מכוח וילדת בן כמו וילדת ודומה לו יושבת בלבבון מקוננת בארצם
 וקראת שמו צווי הוא כמו שאומר לזכר וקראת את שמו יצחק
 פרא אדם אוהב מדברות לצוד חיות כמו שכתוב וישב במדבר
 ויהי רבה קשת ידו בכל לקטים ויד כלבו הכל שונחין ומתגריג בן
 ועלפני כל אחיו ישכון שיהא זרעו בחלי אתה א ראי נקודה חטף
 קמץ מפני שם דבר אה הראיה שרואה בעלבון שלעלובין כי אמרה
 הגם הלום לשון תימא וכי קבורה הייתי שאף הלום במדברות ראייתי
 שלוחו של מקום אחרי רואי אותם בביתו שלאברהם ששם הייתי רגלה
 לראות מלאכים ותדע שהיתה רגילה לראותם שהרי מכוח ראה את
 המלאך פעם אחת ואמר מות נמות וזו ראתה ל זה אחר זה ולת
 חרדה באר לחי ראי בתרגומן ויקרא אברהם שם וג' אעפ' שלא
 שמע אברהם דברי המלאך שאמר וקראת את שמו ישמעאל שרתה
 רוח הקדש עליו וקראו ישמעאל ואברהם בן שמעון ולשכחו של
 ישמעאל ככתב להודיע שהיה בן יג שנה כשכימול ולא עכב אכיל
 שרי אי הוא שיש די באהות לכל בריה לפיכך התהלך לפע ואהיה
 לך לאה ולפטרון וכך כל מקום שבמקרא פירושו וישלן לפי הענין
 התהלך לפע בתרגומן פלח קדמי הדבק בעבודתו והיה תמים אף
 זה צווי אחר צווי היה שלם בכל קיונותי ולפי מדרשו התהלך לפע
 במצות מיטה ובדבר זה תהיה תמים שכל זמן שהערלה בך אתה
 בעל מוס לפע דא והיה תמים עכשיו אתה חקר ה איברים שרצ
 אזנים ב' עינים וראש הגוייה שאוקיף כל אות על שמך ויהי מעט
 אותיותך למח כמנין איבריך ואתנה ברית ברית שלא הבה וברית
 הארץ להורישה לך על ידי מצוה צו ויפול אברהם על פניו ממורה

ירמ כב

ש"י בג
בגב' דרי
בפרק ט"ז

ע"י כמנצח
מס' אה' לוח

השכינה

השכינה שער שלא מל לא היה בוכח לעמוד ורוח הקדש נצבת עליו וזהו
 יש בבלעם כופל וגלוי עינים בברית דר' איעזר מצאתי כן כי אברהם
 גוים לשון נוטריקון שלשמו וריש שהיתה בו בתחלה שלא היה אב לא
 לאדם שהוא ממקומו ועכשיו לא עזה ממקומה שאפי' נוד שלשון
 נתרעמה על השכינה עד שהוספה ליהושע שז' ויקרא משרה
 להושע בן בן יהושע ונתתיך לבוים ישראל ואדום שהרי ישמעאל כבר
 היה לו ולא היה מבשרו עליו והקימתי את בריתי ומה היא הברית
 להיות לך לאהים לאחזת עולם ושם אהיה לכם לאהים אבל בר' יש
 הדר בחוצה לארץ כמו שאני אלה ואתה וי' זו מוסק על ענין לשון
 אני הכה בריתי אתך ואתה הני זהיר לשמרו ומה היא שמירתו
 זאת בריתי אשר תשמרו המול לכם וג' ביני וביניכם אותם
 שלעכשיו ובין זרעך העתידין להולד אחריך המול כמו להמול
 כמו שאתה אומר עשות כמו לעשות ונמלתם כמו ומלתם והנון
 בו יתרה ליסוד הכופל בו לפרקים בגון בון שלנושך וכו' שלנושך
 ונמלתם כמו וכשאתם אבלי מול לשון יפעל כמו יעשה אבל
 יליד בית שילדתו השפחה בבית מקנת כסף שקנאו משנוולך
 המול ימול יליד ביתך כאן כפל עליו ולא אמר לשמונה ימים
 ללמדך שיש יליד בית נימול לאחר שמונת ימים כמו שמפורש
 במק' שבת ונער לזכר כאן לימד שהמילה באותו מקום שהוא
 מבריל בין זכר לנקבה אשר לא ימול משיגיע לכלל עונשין
 וכרתה אבל אביו אין ענוש עליו כרת אבל עובר בעשה ונכחה
 הנפש הולך ערירי ומת קודם זמנו לא תקרא את שמה שרי
 דמשמע שרי לי ולא לאחרים כי שרה קתם שמה שתהא שרה
 על כל וברכתי אותה ומה היא הברכה שחזרה לנערותה שז'
 היתה לי עדנה וברכתיה בהנקת שדים כשנזרחה לך ביום
 משתה יצחק שהיו מרננים עליהם שהביאו אקופי מן העובד
 ואומרים בנכו הוא והביאה כל אחת בנה עמה ומעקתה לא הביאה
 והיא הכיקה את כולם הוא שז' היניקה בנים שרה ב' דמלן
 במקצת ויפול אברהם על פניו ויצחק זה תא לשון שמחה וחרי

עין כגה
 כפר קולו
 קשרים על
 אדם מנין
 לז' שר
 ה' ארבע
 ג' ה' ה'

ושלשה

סמ"ט
סמ"ח

ושלשורה לשון מהוך למדת שאברהם האמין ושמה לא האמינה
 ולגלגה וזהו שהקפיד הקב"ה על שורה ולא הקפיד על אברהם. הלבו
 יש תמיהות שהן קיימות כמו הנגלה בגלות הרואה אותה אף אז. היא
 קיימת וכך אמר בלבו הנעשה חקזה לאחד מה שהקב"ה עושה לו
 ואם שורה הבת תשעים שנה היתה כדי לילך ואעפ"י שדורות הראשונים
 היו מולדין בני תוך שנה בימי אברהם נתמעטו השנים כבר ובה
 תשות כחבעולם וצא ולמד מעשרה דורות שמנח ועד אברהם
 שמהרו תולדותיהן בני ל' ובני ע"ל וישמעאל יחיה הלואי שיחיה
 ישמעאל איני כדי לקבל מתן שכר כזה יחיה לפעול יחיה ביראתך
 כמו הרה"ק לפע פלח קדמו" אב"ל לשון אמיתת דברים ופן אב"ל
 אשמים אכחנו אב"ל בן א"ן לה נקראת שמו יצחק על שם הצחוק
 ועש"ה בקינות וצ"ש שנה שלשורה וח' ימים שנימוול ומאה שנה
 של אברהם ואת בריתו ברית המילה תהא מקורה לזרעו של
 יצחק שנים עשר נשיאים כעננים יכלו כמו נשיאים ורוח מעל
 אברהם לשון נקויה הוא כלפי שכינה ולמדנו שהצדיקים מרכבתו
 של מקום בעצם היום בו ביום שנצטוו ביום ולא בלילה לא נתירא
 לא מן הגוים ולא מן הליצנים ושלא יהיו ארובין ובני דורו אומרים
 לו ראינוהו לא הנחנוהו לימוול ולקיים מצותו של מקום וימל לשון
 ויפעל בהמולו בהפעלן כמו בהכראס בהמולו את בשר ערלתו
 באברהם לא נאמר את לפי שלא היה חקר לא חתוך בשר שכבר
 נתמעך על ידי תשמיש אב"ל ישמעאל שהיה ילד הוצק לחתוך
 ערלה ולפרוע המילה לכך נאמר את בר' בעצם היום הזה
 שמלאו לאברהם צט"ש שנה ולישמעאל יג' שנים נמול אברהם

וישמעאל בנו חמלת לך לך פרישת זירא

זירא אין לבקר את החולה
 חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה ובא הקב"ה ושלבו
 באוני ממרא הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה עליו
 בחלקו יושב יושב כתוב בקש לעמוד אמר לו הקב"ה שב
 ואני אעמוד ואתה סימך לבניך שעתיד אני להתיצב בעדת

ע"כ כרג
 כמ"ב ככ"א
 גשועא כפ"י
 הפועל על
 זה הפקוק

הדיינים והן יושבין פתח האהל לראות אם יש עובר ועב ויכבדו בביתו
 כחוס היום הוציא הקב"ה חמה מכר תקה שלא להטריחו באורחים
 ולפי שראו מצטער שלא היו אורחים באיסהביא המלאכים עליו
 בדמות אנשים והנה שלשה אנשים אחד לבשר את שרה ואחד
 להפוך את קדום ואחד לרפאת את אברהם שאין מלאך אחד
 עושה שתי שליחויות תדע לך שכן כלה פרשה הוא מצביר בלשון
 רבים ויאכלו ויאמרו אין ובבשורה נאמ' ויאמר טוב אשוב איך
 ובהפילת קדום הוא אומ' ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר המלאך
 על כפשוך למדת שאחד היה מצוי' בצבים עליו לפטו אבל לשון
 נקיה הוא כלפי המלאכים וירא מהו וירא שני פעמים הראשון
 כמשמעו והשני לטון הבנה נקתכל שהיו בצבים במקום אחד
 והבין שלא היו רוצים להטריחו ואעפ' שיודעים היו שיצא לקראתם
 עמלון במקומם לכבודו להראותו שלא רצו להטריחו וקדם הוא
 וירא לקראתם בבצא מציעא כתיב בצבים עליו וכת' וירא למקראתם
 כד חזיה דתה שרי ואמר פירשו הימנו מיד וירא לקראתם
 ויאמר אדע אם נא מצאתי לגדול שבהם אמר וקראם כולם
 אדונים ולבדול אמר לא נא תעבור וכיון שלא יעבור הוא ועמלון
 חביריו עמו ובלשון זה הוא חול' דא קדש הוא והיה אומר להקב"ה
 להמתין לו עד שירוש ויכניס את האורחים ואעפ' שכתוב אחר
 וירא לקראתם האמירה קודם לכן היתה ודרך המקראות לדבר
 כן כמו שפירש אצל לא ידון רוחי באדם הנכתב אחר ויופד נח
 ואח' לומר לא אתם כן קודם גזירת' שנה ושתי הלשונות בבל'
 וקחנא עי' שליח והקב"ה שלם לבנו עי' שליח שז' וירא משה
 את ידו ויד את הסלע ורחצו רגליכם כסבור שהם ערביים
 שמשותחים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס עץ לביתו אבל
 לוט שלא הקפיד הקדים ליכה לרחיצה שנ' ולינו ורחצו רגליכם
 תחת העץ תחת אילן וקעדו לבכם בתורה בנביאים ובכתובים
 מצינו דפתא קעדתא דלצא בתורה וקעדו לבכם בנביאים
 קעד' לבך פת לחם בכתובים ולחם לבב אנוש יקעד' אמר רבי

ע

עי' כבוד
 כח' טכוע'
 עלזה הפסוק

עי' קדש
 הפסוק
 ככבא
 מציעא
 פד'
 הפסוק

שופ' תנ'
 וט'

חמא לבעבס אין כתוב לא לבעבס מגיד שאין יצר הרע שולט במלאכים
 אחר תעבורו אחכ תלכו כי על כן עברתם: כי הדבר הזה אינו מקוש
 מכס מאחד שעברתם עלי לכבודי כי על כן כמו על אשר וכן כל כי
 על כן שבמקרא כי על כן ראיתי פנך כי על כן לא כתתיה כי על כן
 ידעת חנותבו קמח קלת סלת לעובות קמח לעמילן שלטובחים
 לכפות את הקדרה לשאוב את הזוהמא בן בקר רך וטוב ג פרים
 היו כדי להאכילן ג לשונות בחרדל ג הנער זה ישמש לחנכו מ
 במצות ויקח חמאה וג' ולחם לא הבא לפי שפירשה ערה כדה שחזר
 לה אורח כנשים אותו היום וכטמאת העיקה חמאה עומץ החלב
 שקולטין מעל פטו ובן הבקר אשר עשה אשר תקן קמח קמח שתין
 אמטו ואיתי קמיהו ויתכלו כדאן כמו שתכלו מוטא שלא ישנה
 אדם מן המנהג ויאמרן אין בקוד עלתיו ותניא שיענון בן לעזר
 כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב וכאן הנקודה
 רבה על הכתב ואתה דורש הנקודה שתף לשרה שאן תיו אברהם
 למדנו שישא אדם באכסניא שלו לאיש על האשה ולאשה על החיש
 בבמ' אומרים יודעים היו מלאכי השדת שרה אמינו היכן היתה לא
 להודיע שצנועה היתה כדי להבבה על בעלה אך יוקי בר הענין כדי
 לשגר לה כוק של ברכה הנה באה ל צנועה היא כעת חיה כעת הצאת
 לשנה הבאה ופקח היה ולפקח הבא כולד יצחק מולד קריבן כעתאן
 כעת חיה כעת הצאת שתהא חיה לכם שתהיו כולכם שלימים וקיימים
 שוב אשוב לא בשרו המלאך שישוב אין אה בשליחותו של מקום אמר
 לו כמו ויאמר לה מלאך הרה הרבה והוא אין בינו להרבות לא
 בשליחותו של מקום אמר לו בן בר והוא אחריו הפרח היה אחד
 המלאך הדל להיות סקס ממנה דרך נשים כדמות בקרבה מקתכלת
 במעיה ואנרה אפשר הקרבים הללו בווענק ולד השדים הללו שצמקו
 מעשן חלב תכהומא ערבה צחצוח בשד ולטון משנה משיר את
 השיער ומעין הבשר דא לשון עידן זמן וקת נדות האפ אמנס הגם
 אמנת אלד ואת עקנת שנה הכתוב מפע השלום שהרי היא אמרה
 ואדוע זין היפלא כתרגומה היתכיו וכי שום דבר מופלא ומופרד
 ומבוסה ממני מלעשות כרצוני למועד לאותו מועד המיוחד ש

עין כמק
 כמא מציע
 פד קה פתוליס

עש דיען
 עש
 עש

עש

עין כמק
 כמא מציע
 דת עש

שקבעתי לך את מולד למועד הזה בשנה האחרת כי יראה כי צחקת הוצאתי
משמש לשון דהא הוא שנותן טעם לדבר ותכחש שרה לפי שיראה הוה שני
משמש בלשון לא ויאמר לא כדברך הוא לא צחקת שאתמרו רבוננו כי
משמש בד לשונות אי דלמא לא דהא וישקיפו כל השקפה שבמקרה
לדעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך שגדנל כח מתנות עניים שהופך
מדת הרובג לרחמים לשלחם ללוותם כקבור אורחים הם המכסה אני
בתמיהה מה שאני עושה כקדום לא יפה לי לעשות דבר זה שלא מדעתי
אני נתתי לו את הארץ הזאת וחמשה כרטיף הללו שלוחן שני גדול הכנעני
מצידון באכה קדומה ועמורה וג' קראתי אותו אברהם אב המון גוים
ואשמיר את הבנים ולא אנדיע לאב שהוא אהבי ואברהם היו יהיה מלא
זכר צדיק לכרבה הואיל והזכירו בירכו ופשוטו וכי ממנו אני מעלים
והרי הוא חבב לפני להיות לבני גדול ולהתברך בו כל גוי הארץ כי
ידעתיו לשון חבה כמו מודע לאישה מודעתנו ואדעך בשם ואמכס
לשון עיקר כולם אינו לא לשון ידיעה שהמחבב את האדם מקדבו אצלו
ויודעו ומכירו ולמה ידעתיו למען אשר יצוה לפי שהוא מצוה את
בניו עלי לשמור דרכי ואם תפרטוהו כתר גומו יודיע אני בו שיצוה
את בניו וג' אין למען כופל על הלשון יצוה לשון הווה כמו כי ככה יעשה
איוב למען הביא כך הוא מצוה לבניו שמרו דרכי על אברהם וג' על בית
אברהם לא נאמר לא על אברהם למדנו כלה מעמיד בן צדיק באו אינו מת
ויאמר שי אברהם זעקת קדום ועמרה כי רבה כל רבה שבמקרא העם
בבית לפי שהן מתורגמין גדולה או גדולה והולכת אבל זה טעמו
למעלה בריש לפי שמתורגם גדולה כבר כמו שפירש ויהי השמש
באה הכה שבה יבמתך ארדה כא לימד לדייעם שלא יפקו דיב
כפשות לא בראה הכל כמו שפירשתי בפרשת הפלגה דא ארדה נא
לקוף מעשיהם הכצעקתה שלמד ינה הבאה לי עשו וכן עומדים למרד
כלה אני עושה בהם ואם לא יעמדו במרדן אדעה מה אעשה להפרע
מהן ביקורין ולא אכלה אותם וכיוצא בו מצינו במקום אחר ועתה הורד
עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך ולפיכך ושהפקה נקודת פקק בין עשו
לכלה כדי להפרידם תיבה במהברתה ורבות דרשו הכצעקתה צעקת
ריבה אחת שהרגו מיתה משונה על שנתנה בוזן לענ כמפורש בחלק

משל
רוב

עיי כחכ
מכות על טעם

אברהם דיי הע במקום וכחלק דף זגה

ויפנו

ויפנו משם ממקום שאברהם ליווס שם ואברהם עורנו עומד לפניו
 והלא לא הלך לעמוד לפניו אלא הקבה בת אצלו ואמר לו זעקת קדום
 ועמדה כירבה והיה לו לכתוב וה' עורנו עומד על אברהם אא תיקון
 קופרים הוא זה שהפכוהו רבותנו לכתוב בן ויגש אברהם מצונו
 הגשה למלחמה ויגש יואב וג' הגשה לפיוס ויגש איך יהודה והגשה
 לתפלה ויגש איה הנביא ולכלאה נכנס אברהם לדבר קשות ולפיוס
 ולמפלה האף תקפה הגם תקפה לתרגום שלא נקלוק שהרגמו לשון
 רוגז כך פירושן האף שיאך שתקפה צדיקים רשע' חמשים צדיקים
 י צדיקים לכל כרך ודרך ה מקומות יש ואם תאמר לא יצילן הצדיקים
 את הרשעים למה תמית הצדיקים חלימה לך חולין הוא לך יאמר בך
 היא אפוא שונתה הכל צדיקים ורשעים כך עשית לדור המבורך
 ולחר הפלגה כדבר הזה לא הוא ולא כיוצא בו חלימה לך לעולם הבא
 השופט כל הארץ בקור בחטא פתח ה' שלה שופט לשון תמיהה וכן
 מי שהוא שופט לא יעשה משפט אמת אם אמצא בקדום וג' לפי
 שקדום היתה מטרפולין וחשובה מכונסתלה בה הכתוב התשחות
 בחמשה והלאה לו לכל כרך ואתה צדיקן שלעולם תצטרף עמהם
 אולי ימצאון שם ארבעים וימלטו ל הכד כים וכך לי צילן מהם און כ
 יצילן בית מהם און י יצילן אחד מהם הואתי רציתי כמו ויון משה
 אולי ימצאון שם עשרה על הפחות לא בקש אמר דור המבול היו ח
 נח ובניו ונשיהם ולא הצילן על דורם ועל ט עי צירוף כבר בקש ולא
 מצא וילך שוב כיון שנשתתק הקניגור הלך לו הדיון ואברהם שב
 למקומו נקתלק הדיון נקתלק הקניגור והקניגור שקטרג ולפיכך
 יובאו שני המלאכים קדומה להשחית וצבאן שני שבת לבשר את
 שרה כיון שעשה שליחותו נקתלקלו המלאכים ולהלן קראם אנשים
 כשהיתה שכינה עמהם קראם אנשים דא אצל אברהם שכוחו
 גדול והיו המלאכים תדירין אצלו כאנשים קראם אנשים ואצל לוט
 קראם מלאכים בערב וכי כל כך שהו המלאכים מחברין לקדום
 לא מלאכי רחמים היו וממתניין עמא יוכל אברהם ללמד עליהם
 קניגורא ולוט יושב בשער קדום יושב כתיב אותו היום מנוהו שופט

אומנותו

עליהם וירא לטו מכות אברהם למד לחזר על האורחים הנה נא אדוני
הנה נא אתם אדונים לי אחר שעברתם עלי דא צריכים אתם לתת לב
על הרשעים הללו שלא יכירו בכס וזו היא עצה נכונה סורו נא עקמו
את הדרך לבית דרך עקלתון שלא יכירו שחתם בכנסי שם לכך נאמר
סורו כר ויאמרו לא לאברהם אמרו כן תעשה מכאן שמסרבין לקטן
ואין מסרבין לגדול כי ברחוב נלץ הרי כי משמש בלשון לא שאמרו
לא כקורא ביתך לא ברחובה של עיר נלץ ויקורו אין עקמו את הדרך לצד
ביתו ומצות אפה פקח היה טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי קדום כך
נדרש בבר טרם ישכבו ואנשי העיר היו בפהם שלמלאכים שהיו עושים
ללוט מה טובם ומעשיהם והוא אומר להם רובם רשעים עודם מדברים
בהם ואנשי העיר וג' ופשוטו של מקרא ואנשי העיר אנשי רשע נקבו
עלה בית על שהיו רשעים נקראים אנשי קדום כמו שאמר הכתוב ואנשי
קדום רעים וחטאים כלהעם מקצה מקצה העיר עד הקצה שאין חוז
ממחה בידם שאפלו צדיק אחד אין בהם וכדעה אותם במשכב זכור
כמו אשר לא ידעו איש הא כמו האה כי עלכן באו כי הטובה הזאת
תעשו לכבודי על אשר באו בצלקותי תרגום בטל שריתי תרגום
שלקורה שריתא גש הלואה קרב להלאה כלומה התקרב לצדדין והתרחק
ממנו וכן כל הלואה שבמקרא לשון רחוק כמו זרה הלואה הנה החצי
ממך והלואה גש הלואה המשך להלץ ובלשון לע טרטי דלוט לצד כציפה
הוא לומר אין אנו חוששים לך ודומה לו קרב איך אתגשבי וכן גשה לי
ואשובה המשך לצדדין בעבורי ואשב אצלך אתה מליץ על האורחים
איך מלאך לבך על שאמר להם על הבנות אמלהם גש הלואה לשון נחת
ועל שאתה מליץ על האורחים האחד בא לגור אדם נכרי יחיד ואתה
בינינו שבאת לגור ונעשית מוכיח אותנו דלת הקובכת לנעול ולפתוח
פתח הוא החלל שבו בכנסי ויוצאין בקנוריים מכת עורון מקטן ועד
גדול הקטנים התחילו בעבירה תחלה שז' מנער גש צק ולפיכך
התחילה הפורענות מהם עוד מילך פה פשוטו של מקרא מייש לך
עוד בעיר הזאת חוש מאשותך ובנותיך שבבית חתן ובניך ובנותיך אם
יש לך חתן אובנים ובנות הוצאמן המקום ובניך בני בנותיך הנשואות

ומדרש

ומא ענוד מאחר שעושין כבלה כצאת מי לך פתחון פה ללמד קניגודא
 עליהם שכל הליטה היה מליץ עליהם טובות קרי ביה מי לך פה חתנו
 שתי בנות נשואות היו לו בעיר לוקהו בנותיו שאותן שבבית ארוכות
 להם זיאיצו כתרבומ ורחיקן מיהרוהו הנמצאות המצומכות לך
 בבית להצילם ומדרשיו אגדה יש וזה ושובו של מקרא תספה
 תהיה כלה עד תום כל הדור מתורגס עד דקק ויתמהמה כדי
 להציל את ממונו ויחזיקן אחד מהם היה שליח להצילנו וחבירו
 להפוך קדננס לכך נאמר ויאמר המלט ולא נאמר ויתמרו המלט
 על נפשך דייך להציל נפשות א תחנס על הממון א תביט אחרך
 אתה הרשעת עמהם ובצכות אברהם אתה ניצול אינך כדי לראות
 בפורענותם ואתה ניצול בכל הככל ככל הירדן ההרה המלט
 אצל אברהם ברח שהוא יושב בהר שנ ויעתק משם ההרה ואף
 עכשו היה יושב שם שנל המקום אשר היה שם אהלו בתחלה
 ואנפ שכתוב ויאהל אברם אהלים הרבה היו לו וכמשכו עד
 חברון המלט לשון השמטה וכך כל המלטה שבמקרא וכך המלטה
 זכר שבשמטה עובר מן הרחם בצפור במלטה ולא יכלו מלט
 משא להשמיט משא הרעי שבנקבהם אנת ארעי רבותינו אמרו
 ששם זה קדש שנבו להחיות את כפשי מי שיש בידי להמות ולהחיות
 ותרבמו בבעו כעץ ש' א נא א תאמרנאי להמלט ההרה נא לשון מ
 בקשה פן תדבקני הרעה כשהייתי אצל אנשי קדום היה הקבר
 רואה מעשי ומעשה בני העיר והייתי נראה צדיק וכדי להציל
 וכשאבוא אצל צדיק אגו כרשע וכך אמרה הצלפות לטאיהונצאת
 אי להזכיר את עוני עד שלא באת אצלי היה הקבר רואה מעשי
 ומעשה עמי ואני צדקת ביניהם ומשבאת אצלי לפי מעשיך אני
 רשעה העיר הזאת קרובה קרובה ישיבתה כתישבה מקדוב נ
 לפיכך לא נתמלטה קאתה עדין ומה היא קריבתה מדור הפלגה
 שנתפלגו האנשים והתחילו להתישב איש במקומו והיא היתה בטנת
 מות פלג ומשם ועד כאן נב שנה שפלג מת בשנת מ' לאברהם
 כיצד פלגחי אחר הולידו את רעו לט שנה מהם כלו לב כשנולד

ה
 עיי/כבג
 כמק/שבעו
 דפ קכב

שרוב ומשרוב עד שנופל נחור ל'הרי קב ומנחור עד שנופל תרחב
הרי צא ומשם עד שנופל תברהם ע'הרי קקא תקלהם מח הרי ר'ט
וחוטה שנה היתה שנת הפלגה וכשנחרבה קדום היה אברהם בג'ט
שנה הרי מדור הפלגה עד כאן נב שנה וצוער אחרה ישיבתה אחרי
ישיבת קדום וחברותיה שנה אחת הוא שז' אמלטה ט' נא בגימטריא
נא "הלא מצער היא עונותיה מועטין ויכול אתה להניחה ותחי נפשי"
בה זהו מדדשו ופשוטו שלמקרא הלא עיר קטנה היא ואנשים בה
מעט אין לך להקפיד אם תענה ותחי נפשי בה" גם לדבר הזה לא
דיך שאתה ניצל לא אפ' כל העיר אציל בגלגלך הפכי הופך אני כמועד
בואי אחרי רוחי מדי דברי בו" כי לא אוכל לעשות זה עונשן שלמלאכים
על שאמרו כי משחיתים אנחנו ותלו הדבר בעצמן לפיכך לא צדו משם
עד שהזקקו לומר שאין הדבר ברשותי" כי לא אוכל" לשון יהודי מכאן
אתה למד שהאחד הנפך והאחד מציל שאין שני מלאכים נשלחים
לדבר אחד על כן קרא שם העיר צוער על שם והיא מצער ופ' המטיר
כל מקום שנאמר ופ' הוא ובית דינו המטיר על קדום בעלות השחר כמו
שנ' וכמו השחר עלה שעה שהלכנה עומדת ברחיקה עם החמה לפי
שהיו מהם עובדים לחמה ומהם ללבנה אמ' הקב"ה אם אפרע מהם
ביום יהיו עובדי לבנה אומרים או היתה לבנה מושלת לא הייבן
חריבין כולנו ואם אפרע מהם כלילה יהיו עובדי החמה אומרים
או היה ביום בשחמה מושלת לא הייבן חריבין לכך כת' וכמו השחר
עלה ונפרע מהם בשעה שהחמה והלבנה מושלים המטיר גפרית
ואש בתחלה מטר ונעשה גפרית ואש מאת פ' דרך מקראות
לדבר כן כמו נשי למך ולא אמר נשי וכן אמר דוד קחו עמכם מעבדי
אדוניכם ולא אמ' מעבדי וכן אחשורוש בשם המלך ולא אמ' בשמי"
אפ' כן אמ' מאת פ' ולא אמ' מאתו מן השמים והוא שאמ' הכתוב כי
בס ידין עמים כשבא ליקר הבריות מביא עליהם אש מן השמי =
כמו שעשה לקדום וכשבא להוריד המן מן השמים הנ' ממטיר ל'ס
לחם מן השמים ויהפוך את הערים ארבעתס י' שבות בקלע אחד
והפך מלמעלה למטה שנ' בחלמיש שלח ידו ותבט אשתו מאחדיו"
מאחריו שללוט" ותחי כצוב מלח במלח חטאה ובמלח לקתה אמר

לה

לה תני מעט מלח לאור הים הללו אמרה לו אף המצהג הרעה הזה אתה
 בא להנהיג במקום הזה קיטור תימור שלעשן כבשן חפירה ששורפין
 בה את האבנים לקיוד וכך כל כבשן שבתורה ויזכור אהים את אברהם
 מהו זכירתו שלא ברהם על לולו נזכר שהיה יודע עשרה אשתו על
 ושמע שאמ אברהם במצרים על שרה אחת היא ולא גילה הדבר
 שהיה חס עליו לפיכך חס הקבה עליו כי ירא לשבת בצער לפי שהיתה
 קרובה לקדום אבינו זקן ואם לא עכשיו אימתי שמא ימותו יפקוק
 מהוליד ואיש אין בארץ קבורות היו שכל העולם נחרב כמו בדור
 המבול בר ותשקין יין כצדמן להם במערה להוציא מהן ב אומות
 ותשכב את אביה ובעירה כתוב ותשכב עמו צעירה לפי שלא
 פתחה בזנות לא אחותה לימדתה חייך עליה הכתוב ולא פירעגנותה
 אבל בכירה שפתחה בזנות פרסמה הכת במפורש ובקומה של בכירה
 נקוד לומר שבקומה ידע ואעפ"כ לא נשמר ליל שני מלשנתות ותהרין
 אעפ"ש אין אשה מתעברת מביאה ראשונה לא שלטו בעצמן והוציאו
 ערותן לחוץ ועברו מביאה ראשונה מואב זו שלא היתה צנועה
 פירשה שמאביה הוא אבל צעירה קראתו בלשון נקיה וקיבלו שכר
 בימי משה שז' בבני עמון א התגר בס כלל ובמואב לא הגהיר לא
 שלא ילחם בס אבל לצערך התיר לו ויקע משם אברהם כשראה
 שהרבנו הכרכים ופקקו העובדים והשבים נקעו לנו משם דא להתרחק
 מלולט שיצא עליו שם רע שובא על בנותינו ויאמר אברהם כאן לאנטל
 רשות לא על כרחה שלא בטובתה לפי שכבר לוקחה לבית פרעה
 על ידי כך אשרה אשתו על שרה אשתו וכיוצא בנא הלכה ארוג'ג'
 ואמות חמיה שניהם בלשון על לא קרב איה המלאך מנעו כמו שז'
 שז' לא כתתך לנבע איה הגוי גם צדיק תהרוב אפ"ס הוא צדיק תהרגנו
 שמא כך דרבך לאבר האומות חנם כך עשית לדור המבול ולדור
 הפלגה אני אומ' שהרגתם על לא דבר כשם שאתה אומ' להרביע גם
 היא לרבנות עבדים וגמלים וחמורים שלה את כולם שאני ואמרו לי
 אחיה הוא בתם לבני שלא דמיתו לחטא ובנקיון כפי נקי אני מן החטא
 שלא כגעתני בל ידעתי כי בתם לבבך אמת שלא דמית מתחלה לחטוא
 אבל נקיון כפיס אין כאן שלא ממך היה שלא כגעתני בל אא חשכתי אני

איתך

ספר שמות
 פרק יג
 ח' ו' כ"ד
 ח' ו' כ"ד
 ח' ו' כ"ד
 ח' ו' כ"ד
 ח' ו' כ"ד
 ח' ו' כ"ד

אותך מחסוא לא נתתיך לא נתתי לך כח וכך לא כתנו אהים וכך לא כתנה
 אביה לנא השב אשת האיש ואלתהא סבוד שותת גנה בעיניו או ישנך
 ולא יתפלל עליך כי נביא הוא ויודע שלא כבעת בה לפיכך ויתפללנך
 מעשים אשר לא יעשו מכה אשר לא הורבלה לבא עלכרה באת לבו
 על ירך עצירת כל נקבים שפזרע ושלקטנים ודעי ואתנים וחנטים רק
 אין יראת אהים אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואין אותה
 או על עסקי אשתו שואין אותה אשתך היא או אמותך היא אחרת בת אבי
 ובת אב מותרת לבן כח שאין אבות לבו עובד נעז וכדי לאמת דבריו
 השיב כן ואם תאמר והנה בת אחיו היתה בעבנים הרבה כבעים והרי
 היא בתו שלתרה וכך הוא חומל לו כי אנשים אחים אנחנו אך לאבת
 אמי הרך מאם אחרת היה ויהי כאשר התעו חתי אתמה שתרגם
 ויש לישבו עני דבר דבור על פטו כשהוציאת הקבה מבית אבי להיות
 משוטט ונד ממקום למקום וידעת שאעבור במקום רשעים ואומר לה
 זה חסדך כאשר התעו לשון רבים ואתתמה כי הרבה מקומות לשון
 אהות ולשון מרות קרוי בלשון רבים ויקח אדוני יוסף אדוני האדונים
 אדוני הארץ וכך בעליו עמו והועד בבעליו ואתמה לשון התעו כל
 הגולה ממקומו ואינו מיושב קרוי תועה כמו ותלך ותתע תעיתי כשה
 אובד יתעו לבלי אוכל יצאו ויתעו לבקש אכלם אמר לי עלי וכך
 וישאו אנשי המקום לאשתו על אשתו וכך ואמר פרעה לבני ישראל פן
 יאמרו לי אשה הרגסהו ויהן לאברהם כדי שיתפייסו ויתפלל עליו הנה
 ארצי לפניך אבל פרעה אמר לו הנה אשתך קח ולך לפי שנתיר
 שהמצרים שטופי צמה ולשרה אמר חבימלך לכבודה כדי לפייסה
 הנה עשיתי לך כבוד זה נתתי ממון לאחיק שאמרת עליו חזי הנה
 הנה הממון והכבוד לך כקות עינים לכל אשר אתך יכסן עיני הסעל
 יקילוך שאו השובותך ריקנית יש להם לומר לאחר שנתעללה החזירה
 עכשיו שהוצרכתי לבזבז ממון ולפייסך יודעים יהיו שעל כרחיה שינתן
 ועלידי נס ואת כל ועם כלבאי עולם ונכחת יהא לך פתחון פה
 להתוכח ולהראות דברים נכרים הללו ולשון תוכחה בכל מקום בירור
 דברים ואנקת רגס בפנים אחרים ולשון המקרא כך הוא כופל על
 התרגום הנה הוא לך כקות שלכבוד עב העינים שלי ששלטו בך

מש

ובכל

ובכל אשר אתך זעלבן אתר נמנו וחצית יתעב וזית כל די עמיק ניש מחזרים
 אגדה אבל ישוב לשון המקרא פירשתי וילדו כתרבומ ואתרוחו נפתחו
 נקביהם והולידו והיא לידה שלחם בעד כל רחם כנגד כל פתח על
 דבר שרה על פני דבובה של שרה ויש פקת את שרה סמך פרשה זו
 ללמדך שכל המבקש החמים עלה ביקרו והוא צריך לאותו דבר הוא
 נענה תחלה שני ניתפלל לוקמ ליה ויש פקד כבר קודם שדיפא ארז
 אבימלך פקד את שרה בהיריון כאשר אמר בלילה ומה היא אמירה
 והיכן הוא דבור אמירה ויאמר אלהים אבל שרה אשתך דבור היה
 דבר יש אלא בדרס בדרית בין הבתרים עם נאמי לא ידעך זה והביא
 ה' יורש משרה ויעשיש לשרה כאשר דבר לאברהם אשר דבר
 אותו דמליל יתנה את המועד דבר וקבע כשנאמי לו למועד אשוב
 איך שרט לו שריוטה בכותל אמי לו כשתגיע חמה לשריוטה אין
 בשנה האחרת תלך יצחק לך ישמח עלי ומא הרבה עקרורת
 כפקדו עמה הרבה חולים כתרפאו בו בינס הרבה תפלנת נעכ
 עמה ורב שחוק היה בענלים מי מלל לאברהם לשון שבח וחשיבות
 דאומי הוא וכמה הוא גדול שומר הבטחה ומבטיח וענשה מלל
 שוכה הכת ולא אמר דבר בימטריא שולן כלום לקופ מאה שנה של
 אברהם הנקה בנכ שרה ומהו בנכ לשון רבים ביום המשתה
 הביאו השרות כנהן עמהן שהיו אומרות לא ילדה שרה אלא אסופי
 הביאה מן השוק והניקה אותם ויגמל לקופ כל חדש משתה גדול
 שהיו שם גדולי הדור שם ועבר ואבימלך מצחק לשון על כמו
 של ויקומו לצחק דא לשון גלוי עריות כמה דתימא לצחק בי דא
 לשון רציחה יקומו נח הנערים וישחקו לפענו היה מרע עם יצחק
 על הירושא ואומא כבכור ונוטלפי שנים ויוצאים בשדה ונוטלקסת
 ויורה בו חצים כדא מדת כמתלהלה היורה זקיס וג' ואומא הלח מצחק
 אי עס בע עם יצחק מכין שהוא חפלו אם אינו הגון ביצחק או הגון
 ביצחק אפלו אינו בע אן זה כדאי לירש עמוקן עם בע עם יצחק
 ששתיה בין על אודת בני ששמע שיעק לתרבות רעה ופשוטן על
 שאומרת לו לשלחו שמע בקולה למדכו שגסה היא היתה נביאה

זה הפק כנגד
 כמק ככא
 נמא פיר קיחובו
 דא סא

שיוענג
 כמק ככא
 מציעה דא

משל

הילך שם

פחם וחמת מים ולא כסף וזהב לפי שהיה שונאן על שיעא לתרבות
 רעה ואת הילך חק על שכמה שהכניקה בו שרה עין רעה ואחזתו
 חמה ולא יכול לילך ברגליו ותלך ותתע חזרה לבבלו בית אבירה
 ויכלו המים לפי שדרך חולים לשתות הרבה מנגד מרחוק במטחוי
 קשת כשתי טווחות והוא לשון יריית חץ בלשון משנה שהטיח
 באשתו על שם שהזרע יורה בחץ ואת היה לו לכתוב במטחי
 קשת משפט הווי ליכנס לכאן כמו בחגוי הקלע מגזרת והיתה
 אדמת יהודה למצרים לחגא ומגזרת יחגו ויבועו כשכור וסג
 קצוי ארץ מגזרת קנה ותשב מנגד כיון שקרב למות הוסיף
 מהתרחק את קול הגער מבאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים
 עליו והיא קודמת להתקבל באשר הוא שם לפי מעשים שהוא
 עושה עכשו הוא נדון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות לפי שרהיו
 מלאכי השרת מקטרגים ואומרים רבובו שלעולם מי שעתיד להמות
 בניך בצמא אתה מעלה לו באר והוא משיבם עכשיו מהו צדיק או
 רשע אמרו לו צדיק אמר להם לפי מעשיו שלעכשיו אני דנו וזהו
 באשר הוא שם והיכן המית את ישראל בצמא כשהגלם כבוכדנצר
 שז מצא בערב וג' לקראת צמא היתו מים כשהיו מוליכי אותם
 אצל ערביים היו ישראל אומרים לשבאים בבקשה מכס הוליכונו
 אצל בני דודינו ישמעאל וירחמו עלינו שז אורחות דודנים תקרו
 דודנים לא דודים ואן יוצאים לקראתם ומביאים להם בשר מלוח
 ונודות כפוחים כקבורים ישראל שהם מלאים מים וכשמכניסו
 לתוך פיו ופותחו הרוח נכנסת בגופו ומת רובה קשת יורה חצים
 בקשת קשת על שם האומנות כמו חמר גמל צייד לפיכך השין
 מודגשת היה יושב במדבר ומלכטס את העוברים הוא שנידן
 בכל מארץ מצרים ממקום גידוליה שז וזה שפחה מצדית
 היינו דאמרי אינשי צרוק חוכרא לאגידא אעיקריה קאי
 אהים עמך לפי שראו שיעא משכונת קדום לשלום זעם
 המלכים נלחם וכפלו בידו ופקדה אשתו לצקונין ולכי ולנבוי
 עד כאן רחמי האב על הבן בחסד אשר עשיתי עמך תעשר

ט

ישן פ"ח

ע

עמדי

עמדי שאמרתי לך הנה ארצי לפניך זהו כוחי נתוכח עמו על כך
 בעבור תהיה לי "צאת לעדה" לשון עדות של תקיפה כמו ועדה המעבד
 כי הפרתי את הבתרי מרובים היו עליה רועי אבימלך ואומרים אנחנו
 חסדנו אמרו ביניהם כל מי שיתראה על הבאר ויעלו המים לקראתו
 שלו היא ועלו לקראת אברהם: אשלי רב ושמו אחד תמ פרדס להביא
 ממנו פירות לאורחים בקעורה: וחד אמ פונדק לא נקצת ובו כל מיני
 פירות ומצונו לשון בטויעה בחבלים שז' ויטע אהל אפרדנו ויקרא שם
 עי אור ואלה הוקרא שמו שלהקבה אלה לכל העולם לאחר שאוכלים
 ושותים אומר להם ברכו למעשה בלתי משלן סבורים אתם שמעשלי חבלתי
 משלמי שאמר והיה העולם חבלתי ימים רבים: מרובים על שלחברון
 בחברון עשה כה שנה וכאן כן דהרי בן עה שנה היה בצאתו מחד אור
 שנה ויבא וישב באוני ממרא שלח מצונו קודם לכן שנתישב אה עם שבכל
 מקומותיה כאורח חונה ונקע והולך שז' ויעבר אברהם ויעתק משם
 ויהי רעב נורא אברהם מצר ימה" ובמצרים לח עשה אה שלשה חד שיב
 שהדי שלחו פרעה מיד ויטך למקעו עד ויבא וישב באוני ממרא אשר בחבר
 שם ישבעד שנה פכה קדום מיד ויקע משם אברהם מפע בונה שלכלו
 ובא לארץ פלשתים ובן תשעים ותשע שנה היה שהדי בשלשי למולתו
 באו חזלו המלאכים הרי כה שנה וכאן כתוב ימים רבים עלהו חסונו
 ולא בא הכה לסקתוס אה לפרט ואמריו מרובים עלהם שתי שנים או יותר היה
 מפרשם על כרחך אינם יתירים יותר משנה הדי כן שנה מיד יצא משם
 וחגר לחברון ואותה שנה קדמה לפע עקידתו של יצחק יב שנה: כך במקד עולה
 אחר הדברים האלה "יש מרב ותנו אומרים אחר דבריו שלש עשר שנה
 מקורג ואומר מכ כל קעורה שעשה אברהם לא הקריב לפעך פר אחד או
 איל אחד אמר לו כלום עשה לא בשביל בנו שו הייתי חומר לו זבח חורבו
 לפע לא הייתי מעכב: ויש אומרים אחר דבריו של שמעאל שהיה מתפאר
 על יצחק שמל בן יג שנה ולא מוחה חמלן יצחק באר אחד את
 מיראני או אמר להקבה זבח עצמך לפע לא הייתי מעכב"

עיי' כנג
 בפ' קנ"ה
 ד' ל"ה
 ד' ט"א

עיי' כנג
 בפ' קנ"ה
 פיר' חלץ
 ד' קכ"ד

הנני ככה היא עמיתם שלחסידיים לשון ענוה הוא ולטון שימוץ קחנא איז נח לא
 לשון בתשה אמלו בבקשה פמך עמוד לו בזה הנסיון שלא יאמרו הלא שונות
 סא היה בהן מעש' אתבנך אמלו שני בעשי של אמלו את יחודך אמלו זה יחוד
 לאמו וזה יחוד לאמו אמלו אשר אהבת אל שניהם את אהב אל אתי צחק
 ולמה לא בילה לו מתחלה שלא לערבבו פתחום ותצוה דעתו עליו ותסדר נכדי
 לחבב עליו את המצוה ולתן לו שכר על כל דבור ודבור ארץ המוריה
 ירושלם וכן בדברי הימים לבנות בית ה' המוריה ורב ותנו פירשו
 על שם שמעם הוראה יוצא לו שר' וחקלנס תרגמו על שם עבודת השם
 שישב ומור נרד ושאר בשמים והעלהו לא אמלו שתיהו לפי שלא היה
 חפץ הקבה לשחטו שא לא העלהו להר לעשותו עולה ומשהעלהו אמלו הורידו
 אחד ההרים הקבה משהח הצדיקים ואתח מכלה מהן נכלזה כדי להרבות
 שדרך וכן אהרץ אשר ארחך וכן ביונה וקרא עליה את הקריאה וישכם
 נצדדז למצוה ויחבש הוא בעצמו ולא צוה לאחד מעבדיו שהאברה
 מקלקלת השורה את שני נעריו ישמעאל וישעך שאין אדם חשוב רשאי
 לצאת לדרך בלא שני אנשים שאם יצטרך האחד לנקבו יהיה השני עמו
 ויבקע תרגמו וצלח כמו וצלחו הירדן לשון ביקוע ביום השלישי
 לבנה חוחר מלהדמותו מיד כדי שלא יאמרו הממו וערבבו פתחום וכל
 דעתו ושו היה לו שהיה להימלך לו לבו לא היה עושה וירא את המקום
 ראה ענק קשור על ההר עז כה כלום דרך מועט למקום אשר לפענו
 ומח חראה היכן הוא מה שאמ לי המקום כה יהיה צרעך ונחשוב
 נתגבא עישובו שניהם המאכלת קבין על שם שאובלת את הבשר
 כמא דתומא וחרבי תאכל בשור ושם כשרת הבשר לאכילה דא זאת
 נקראת מאכלת על שם שישא חובלין מהן שכרה וילכו שניהם יחד
 אפיהם שיהיה יודע שהולך לשחוט את בנו היה הולך ברצון ושמה ביעחק
 שלא היה מרגיש בדבר יראה לו השה כלום יראה ויבחר לו השה ואס חין
 שה לעולה בני ואעפ שהבין יצחק שהוא הולך לשחט וילכו שניהם יחד
 בלב שוה ויעקב ידיו ורגליו מאחוריו הידים והרגלים ביוחד הוא העקינה
 והוא לשון עקודים שהיו קרקולתהם לבעם מקום שעוקדין חורבן היה עבר
 אברהם אברהם לשון חבה הוא שכופל את שמו א תשלה לשחטו אמר לו

לה צב

הקעויות שמו ציט
 וירא את חוריהו

וסכין היקיה
 בערו ג' דמעות ממלכ' השיר' ושחתה סכין צב

אם כן להנס באתי לפאן אעשה בן חבלה ואוציא ממנו מעט דם אמר לו א
תעש לו מאומה אתעש בו מוס' כי עתה ידעתי אמר אבא אל אברהם
אפרש לפעך את שוחותי אתמוול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע וזה
ואמר תקח נא את בנך עכשיו אתה אומלי' א' תשלח ידך אל הנער אמר לו
הקב' לא תחלל בריתי ומוצא שפתי פא אשנה כשאמרתי לך קח מוצא
שפתי לא אשנה לא אמרתי לך שחטו ולא העלהו י' אקוקתה אחרת
כי עתה ידעתי מעתה יש לי מה להשיב לשטן ולחומות התגהים מה היא
חיבת אצלך יש לי פתחון פה עכשיו שרוחם כי ירא אלוס חתה" והנה חיל'
מוכן היה לכך מששת ימי בראשית אחר' אחרי שאמלו המלאך את שלח
ידך ראהו כשהוא נחת והוא שמע רגמינו וצקף אברהם את עינוהו בתרלין
בבקר תולין בקרנו' שהיה רץ אצל אברהם והשטן קובבו ומערבבו מ
באילנות תחת בנו מאחר שבת' ויעלהו לעולה לא חקר המקרא כלום
מהו תחת בנו על כל עבודה שעשה ממנו היה מתפלל ואומיהו רצון
שתהאזו כלו היא עשויה בבנו שחוט כלו דמו זרוק פאו הוא מופעט
כלו הוא נקטר ונעשה דען' שי יראה פשוטו כתרוממו שי יבחר ויראה לו
חת המקום הזה להשרות בו שכינתו ולהקריב כחן קרבנות אשר יאמר
היום' שי אמרו לימי הדורות עליו בחד זה יראה הקב' לעמו' היום'
הימים העתידיים כמו עוד היום הזה שבכל המקרא שבכל הדורות ימים
הקודמים את המקרא הזה אומרים עד היום הזה עד יום שעומדים בו'
ומא' שי יראה עקידה זו לבגון לטעם בכל שנה ולהצילם מן הפורענות כדי
שיאמר היום הזה בכל דורות הבאים בחר שי יראה אפרו שלי צחק צבור
ועמד לכפרה ברך אברהם ואחת לבג' והרבה ארבה' אחרת
לב ואחת לבג' ויטב אברהם בבאר שבע' לא ישיבה מעש שהדי בחבצן
היה יושב יב שנה לפע עקידתו שלי צחק יצא מבאר שבע והלך לנחמדו
כמו שאמר ניגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים מרוובים משפחה
הראשונים והם ששה ועשרים שנה כמו שפירשנו למעלה אחר
הצבדים הש' ניגר' בשבבו מהר המורה היה אברהם מהרהר ואומר לו
היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בעם היה לי להשיאן אשה מבנות
ענר אשכל וממלא בישרו הקב' שנובלה רבקה בת זוגו נזה והצבדים

ה'ה' הרהורי דברים שהיו עלי ידי עקידה" גם היא חפה היא השוות משפחותיה
 למשפחות אברהם יבמה אברהם שיוצאן מעיקב ח'בע הגבירות ו'ד' בע שפחות
 או ח'בע גבירות ו'ד' בע פילגש" ובה'ש' יל' את רבקה" כל הייחוסין הללו לא
 נכתבו לא בשביל פקוקה" חסלת נירא

פרשת ויהיו חיי שרה

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים" לבך נכתב שנה
 בכל כלל וכלל לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו בתמאה כבת עשרים
 לחטא מה בת כלל חטאת שהרי חונה בת עונשין אפנת מאה בלחטא ונת
 כ' כהל' ליופי' שני חיי שרה' כולן שיון לטובה' בקרית חרבע' על שם
 חרבעה ענקים שהיו שם אחימץ ששי ותלמי ואבהם' ד'א' ע'ש חרבעה
 צובות שנקברו שם איש ואשתו' אדם וחוה' אברהם ושרה' יצחק ורבקה'
 יעקב ולאה' ויבא אברהם מבאר שבע' לקסוד לערה ולבכורה ונמנה
 מית שרה לעקידת יצחק לפי שעל ידי בשורת העקידה שנצדמן בגיה
 לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרהה נעמתה ומתה" גר ותושב אנכי
 עמכם' גר מארץ אחרת ונרשעתי עמכם' ומ'א' אסתדצו הריע גר
 ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין שאמ' לי הק'בה לצדעך אתק את
 הארץ' אחזת קבר' אחזת קרקע לבית הקברות' לא יכלה' לא ימנע
 כמו' לא תכלא רחמיך וכמו' ויכלא הגשם' נפשכם' רצונכם' ופגעו לי'
 לשון בקשה כמו' אלה פגעבי' המכפלה' בית ועליה על לביו" ד'א'
 שכפולה בזוגות' בבק' מלא' שלם כלשיוויה וכן' ד'נו' אמר לארונה
 בבק' מלא' ועפרון' ישוב' כתוב חקר אותו היום מנוהו שנוכר
 עליהם מפע חשיבותו שלא אברהם שהיה צריך לו עליה לגדולה' לבלי
 באי שער עירו" שכולן בטלו ממלכותן ובאו לבגמול חקר לשרה" לא
 אדוני" לא תקנה אותה בדמים' נתתי לך' הדי הוא כמו שנתתה לך"
 אך אם אתה לו שמעני' אתה אומר לי לשמוע לך ולוקח בחנם את איתפשי
 בכך אם אתה לו שמעני' הלואי ותשמעני' נתתי מוכן הוא חצלי הלואי
 נתתו לך כבר' ביו' וביו' ב'ין שני אוהבים כמונו מה היא חשובה לבלו

חיי שרה
 פרשת ויהיו
 חיי שרה

חיי שרה
 פרשת ויהיו
 חיי שרה

ע"י כנג
כמ"ק ככא
אדועק על
לע"פ נחמה
פבלתם
טהרזיונים
אוג מנה

ע"י ככא
במ"ק כ"ו
השופ"ט
ד"פ פ"ה

לא הנה את המכור ואת מתק קבר וישקול אברהם לעפרין חם ויו לפי
 שאמר הרבה ואפלו מעט לא עשה שכל ממנו שקלים שהן קנבורין שג
 עבר לבחור שמתקבלים בשקל לכל מקום ניש מקום ששקלה גדולים
 והן קנטרין ויקם שדה עפרון תקומה היתה לו שישא מיד הדיוט
 יד מלך ופשוטו של מקרא ויקם השדה והמעה אשר בו וכל העש
 אברהם למקנה וג' בכל באי שער שרו בקרב כולם ובמעמד כולם
 הקנה לו ברך את אברהם בכל בכל עולה בגומטריא בן ומאחר
 זה היה לובן היה צריך להשיאן אשה זקן ביתו לפי שהיה דבוק נקוד זקן
 נחת ירכי לפי שהנשבע צריך שיטול ביד והפך שלמנה בגון קפר
 נורה אותו פלג והמיכה היתה מצוה ראשונה לו ובאה לו עלידי צער
 היתה חבובה עליו וכפלה נשאה השמים אשר לתחנת מבית אבי ולא
 זמר נשאה הארץ ולמענה אמו ואשביעך וג' אמלו שבשנו הוא לה השמים
 לה הארץ שהדגלו בפי הבריות אבל כשולקחע מבית אבי היה זהו המום
 לא אלהי הארץ שלא היו באי עולם מכירים בו ושמו לא היה רגיל בארץ
 גבות אבי מהרג' ומארץ מולדתו מאור כשדים ואשר דבר לי לצרכי
 זמו אשר דבר עלי וכך כללי ולו ולהם המוכים אצל דבור מסורעים כלעון
 על ותרגום שלם עלי עלוהי עליון שאין נפלא אצל דבור לשון לו
 להם לאטו ש'ו איהם ותרגום עמי עמיה עמהן אבל אצל אמרה נפל
 יולו ולהם ואשר נשבע לי בין הבריות ונקית משבועתי וקח לו אשה
 ובנות ענר אשכל וממרא רק אתבנ רק מעוטה הוא בעת אינו חוש
 וכל ישקב בן בע קופול חגור מבמלי אדוננו ניכרין היו משאר גמלים
 והיו יוצאין זמומין מפנה הגזל שלא ידעו בשדות אחרים וכל טוב
 דעו בודו שטר מתנה כתוב לי צחק על כל אשר לו כדי שיקצנו
 ולח ל' בת' ארם נהרים בין שת' גהרות י' שבת ויברך הגמלים
 יצ' אותה הוכחת' האויה היא לו שותהא בומלת חקדים וכדי ליכנ
 יתו של אברהם ולשון הוכחת ביררת' ובה אד' ע' לשון תחנה הודע לי
 כי עשית חסד' אם תהיה ממשפחתו והובנת לו אדע כי עשית
 כי ב' בולה מבקום בתולים ואיש לא ידעה שלא כדרכה לפי

שבנות הנכרים משמרות מקום בתוליהן ומפקודות עצמן ממקום אחר
 העוד עליו שנקיה מכל וירץ העבד לקראתה לפי שראה שעלן המוס
 לקראתה "הבמחויני נח" לשון במיעה "ותרד כדה מעל שכמה" עד חסבלו
 הרי אם משמש בלשון אשר אם כלו דיקפקון שזו היא גמר שתייתן כעשתו
 דיפקן ותערי לשון נפיעה והרבה יש בלשון משנה המערה מכלל כל
 ובמקרא יש לו דומה לתער כפשו אשר הערה למות נפשו שוקת "אבד חלטה
 ששורתנה הגמלים משתחה לשון שאייה כמו שאן עדין תשאה שאייה
 משתחה משתומם ומתבהל על שרחה דברו קרוב להצליח אבל
 יודע אם ממשפחת אברהם היא אם לאו" ואלתמה בתו של משתח
 לך ריבה שרתחלתה שין ומדברת בלשון מתפעל שאין תיו מעדי
 שתי חותיות שלעיקר היסוד כגון משתחה משתח ולל מגזרת שנו
 וישתומם מגזרת שממה וישתמר חקות עמרי מגזרת וישתמר
 משתחה מגזרת תשאה וכשם שאתה מוצא לשון משתחם בראש
 ונאלב ובעל מחשבות כמו עליומו ושמו אחדונים שזמו לשמו משתח
 כשעה חזא כך מפרש לשון שאייה באדם בהול ובעל מחשבות ואז
 שאייה וגברא שהי שוהא ועומד במקום אחד לדאות ההצליח
 ואין להרגם שתי שהרי אינו לשון שתייה שאין לפי כן בלשון שתייה
 משתחה לה משתומם עליה כמו אמרי לי אחי הוא אינשי המשתח
 בקע" רמז לשקלי ישראל בקע לבגלת ושני צמידים רמז לשני
 מצומדות עשורה זהב משקלם רמז לעשרת הדברות שב
 בתמי אה" לאחר שנהן לה שאלה לפי שהיה כבוה בצכותו ש
 שהצליח הקבה דרכו ללן לינה אחרת לין שם דבר והיא אמרה
 לינות בת בתל" השיבתו על ראשו ראשו ועל אחרון אחרון" כ
 כל מאכל הגמלים קרוי מספוא כבן תבן ושעורים" בדרך דין
 דרך הישר באותו דרך שהייתי צריך וכן כל בית ולמד והא חס
 בלאש התובה ונקודים בפתח מדברים בדבר הפשוט שנכני
 במקום אחר אן שהוא מבורר וניכר באיזו הוא מדבר לבין
 דרך הנשים היתה להיות להן בית לישבון למלאכה ואח"כ
 לא לאמה וירץ" למה וירץ ועלמה רץ ויהי כראות אתה

תל יטע נג
 יטען טס

מיסה ז

חייב
 יח

עשיר הוא זה ונתן עיניו בממון על הגמלים לשמר שמו וזה
 לשמש פנתי הבתי מעש ויפתת התור זמנש שלהם שהיה
 שלא ירעו בדרכ בשדות אחרים עד אם דברתי הרי אם משמש
 ובלשון כמועד טיבא שולה וזחו שאמרו חכמים כי משמש באתע' ט
 והאחז היא והוא אם ויתן לו את כל אשר לך ושפר המתנה בודן לא תקח
 אשה לבני מבנות הכנעני אם לא תלך תחלה לבית אבי ולא תאבה ללבית
 אחרית אולי לא תלך האשה אלי כעוב בת היתה לו לאיער והיה מחגר למצוא
 עילה שיאמר לו אברהם לפניה למה שיאן בתו אמר לו אברהם בע ברוך ואתה
 ארור ואין ארור מידבק בברוך ואבות היום היו יצאתי והיום באתי
 מכתן שקפצה לו ^{האב} אמר אחא יפה שוחתן שלעבדיו אבות מתורתן
 שלבנים שהרי פרעה שלא יעצר כפולה בתורה והרבה בופיתורה לא
 ניתנו לאברהם מוצה גם אתה לרבות אנשים שעמנו הוכיח בידר והודיע
 וכן כלח וכחה שבמקרא בירור דבר טרם אכלה טרם שאע מבלה וכן כל
 לשון הווה פעמים שהוא מדבר בלשון עבר ויכול לכתוב טרם כלתו ופעמים
 שמדבר בלשון עתיד כמו כי אמר אונב הרי לשון עבר ככה יעשה אונב
 הרי לשון עתיד ופירוש שניהם לשון הווה כי אומר היה אונב חסא בני והוה
 עושה כן ואש ואשים שינה הקדר שהרי הוא תחלה נתן ואח"כ של אלה
 שלא יתפשוהו בדביו ויאמרו הןך נספה לה ועדין חונך יודע מי הוא על
 מין מבנות ישמעאל או על עמל מבנות לוט שהיה יושב לשמאל של
 אברהם בר ויען לבן ובתולר שעיהו מקפץ להשוב לפעא בון לא
 נוכל דבר אור למחן בדבר הזה לא על ידי תשובת דבר רע ולא על ידי
 תשובת דבר הגון וכיכר לפי שמשי יצא הדבר לפי דבריו שזימנה לך
 וישתחן ארצה מבאן שמודים על בשורה טובה ומבדנות לשון מגדים
 שהביא עמו מיני פירות של ארץ ישראל ויליכו כל לינה שבמקלח לינת
 לינה תהי ויאמר תחיה דאמה ובתול היכן היה רוצה היה לעכב
 ובא מלאך והמיתנו ימים שנה כמו ימים תהיה גאולהו שכך נותנן
 י"ב חדש לפדנק עצמה בתכשיטוה או עשור עשרה חדשים
 יום פגש אין דרך המבקשים לבקש דבר מועט ואם לא תרצה

נקפצה
 לאי הארץ
 כמשהו
 י"ב קל

זה הפס
 כמס מוש
 צ"ר
 זכ"א

ובה מזה יונעשה את פיה מכאן שאין משויאין את החשה אלא
 ד' דמור של מעצמו ואף אם אינכם רוצים אתהו לאפי רבבה
 וזרעך תקבלו חותה ברכה שטאג לאברהם בהר המוריה הרבה אונה
 אתערעך יהי רצון שיהא אותו הזרע ממך ולא מאשה אחרת מבאבאר
 לחי ראי' שהלך להביא הגר לאברהם אביו שישאנה יושב בארץ הנגב
 קרוב לאותו באר שזאת צה הנגב וישב בין קדש ובין שנה ושם היה
 הבאר שנהכה בין קדש ובין כדל לשוח לשאת תפלה כמו ישפוך שיהו
 ותר את יצחק ראתה אותו הדור ותנה מפעו ותפול השמיטרה
 עצמה לארץ כתרבומו ואת רכינת הכודה עצמה לארץ ולא המיעה עד
 הקרקע כמו הפי נח כדך ארכיני ויטעמים ואת בין לשון מוסה לארץ
 ודומה לו כי יכול לזו יוכל כלומר חסיטה לארץ לא יביע עד הקרקע
 ותתבסי לשון ותתפעל כמו ותקבר ותשבר ויספר העבד בינה לו
 נבוס שנעשו לו שקפצה לו הארץ ושנצדמנה לרביקה בתפלתו האהלה
 שרה אמנו ויביאה האהלה ונעשית דובמת שרה אמנו כלומר יהי שרה
 אמו שכל דמן ששרה קיימת היה נר דלוק מעלב שבת לעד בשבת וברכה
 מצויה בעושה וענן קשור על האהל ומשמלתה פסקו וכשבאת רביקה חזרו
 בר אחרי אמו דרך ארץ כל דמן שחמו של אדם קיימת ברוך הוא חנה
 ומשמלתה הוא מתנחם באשר קטורה זוהגר ונקראת קטורה על שם שנאים
 מעשויה כקטורת ושמשרה פתחה שלא נצדנוגה לאדם מנוס שפירשה מאברהם
 אשורים ולבושיו שם ראשי חומות ותרבוש של חנקלוס חין לי לטבו
 על לשון המקרא ויתן אברהם וג' אמר ר' נחמיה ברכה דיאתיקי שלו נתן
 לו שחמלו הקצה לאברהם והיה ברכה הברכות מקורות בדרך לברך את
 מי שתרצה ואברהם מקרן ליצחק הפילגשיוס חס כתר שלח היתה
 לא פילגש אחת היא הגר היא קטורה נשים בכהונה פילגשיוס בל
 כהונה ולד אמרין בקנה דרין בנשים ופילגשיוס דדוד נתן אברהם
 מתנות פירשו רבו רבו שם כוונתה מקר להם מאת שנה ושבעים
 שנה וחמש שנים בן מאה כבן שבעים ובן ערבין חמש בלא חנות יצחק
 וישמעאל מכאן שעשה ישמעאל תשובה והולך את יצחק לפניו והיא
 שיבה טובה שנתמרה באברהם ויהי אחרי מות אברהם ויברך
 ביחמו תנחומי אבליה דא אנפ שמסר הקצה אתה ברב

ל' זכ

עייני עים
 סנהדרין
 פרין חלק
 על שם
 כחוכה
 מצרים
 לדור

נתיח

נתירא לברך את יצחק מפני שצפה את עשו יוצא ממנו אמר יבא בעל
 העולם ויברך את אשר ייטב בעיניו ובא הקב"ה וברכו... בשמותם
 לתולדותם סדר לידתן זה אחר זה בחצריהם כרסם שאין להן חומה
 ותרבומו בפצחיהן שהן מפוצחים לשון פתיחה כמו פצחו רבנו וזה
 שני חיי ישמעאל אמר חיי אבר אבא למה נמנו שנורנו שלי שמעאל בדי
 פוחס בהם שנורנו של יעקב משנורנו שלי שמעאל למדתו ששימש יעקב
 בבית עבר יד שנה כשפירש מאביו קודם שבא אצל לבן שהרי כשפירש
 יעקב מאביו מתישמעאל שז' וילך עשו א' ישמעאל... כמו שמפורש בסוף
 מבלי נקראת ויבוע לא נאמרה בויעה לא בצד יקום נפל שכך כמו
 מדין ועמלק ובני קדם נופלים בעמק באן הוא חומ לשון נפילה ולהלך
 אומ על פני כל אחיו ישכון עד שלא מת אברהם ישכון משמת אברהם
 נפל חקלת חיי שרה

עיי' כג"ט
 גמ' דף
 ע'

שפ"ז ע'

פרשת תולדות יצחק

וזה תולדות יצחק יעקב ועשו האמורים בפרשה ועלידי שכתב
 הכתוב יצחק בן אברהם הוצקק לומאברהם הוליד את יצחק לפי שהיו
 ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה שהרי כמה שנים
 שהתה עם אברהם ולא נתעברה היומנו מה עשה הקב"ה צד קלקתו
 פנו שלי יצחק דומה לאברהם והעידן הכל אברהם הוליד את יצחק
 וזהו שכתוב כאן יצחק בן אברהם שהלוי עדות יש אברהם הוליד
 את יצחק בן ארבעים שנה... שהרי כשבא אברהם מהר המורה
 נתבשר שנולדה רבקה ויצחק היה בן ל"ג שנה שהרי בו בפרק
 מתה שרה ומשנולד יצחק עד שמתה שרה ל"ג היו ובת צהיתה
 כשנולד יצחק ובת ק"ג כשמתה שז' ויהיו חיי שרה ובהרי ליצחק
 ל"ג שנים ובו בפרק נולדה רבקה המתין לה עד שותה ארנויה
 לביאה שלש שנים ונשאה בתבתא מפדן ארם אחות לבן ופי
 עדין לא נכתב שהיא בת בתא ואחות לבן ומפדן ארם לא להביד
 שבה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקמה אנשי רשע ולא למדה
 ממעשיהם כדן ארם על שם ששע ארם היו ארם נהרים ארם נובה

קורא אותן פדן לשון עמד בקר תרגום פדן תורין ויש פותרין פדן ארס כמו
 שיה ארס שב לשון ישמעאל קורין לשדה פדן ויעתר הרבה והפציר בתפלה
 ויעתר נתפצר ונתפס ונתפדה לו ואומר אני כל לשון עתר לשון הפצה
 ורבו הוא וכך עתר ענן הקטרת מרבית עליות העשן וכך העתרתם עדי
 דבריכם וכך נערתו נשוקות שונות דומות למנדובות והנם למשא לנכח
 אשתו זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בצוית זו ומתפללת ויעתר
 לו ולא לה שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע לפיכך
 לו ולא לה ויתרו צנו' על כן המקרא הזה אומ' דרשינ' שקתם מהל' ציזה
 זו וכתב אס' כן למען זה אנני' רבותינו דרשוהו לשון ריזה כשהיתה עובדת
 על פתחי תורה שלשם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת עובדת על פתחי
 ע"ז ועשו מפרכס לצאת ד"א מתרוצצים זה עכזה ומריבוט בנתלת
 שני עולמות ותאמר אס' כן גדול צער העבור: למה זה אנני' מתאורה
 ומתפללת עלה היריון ותלך לדרוש' לבית מדרשו שלשם: לדרוש אתן
 לה ביד לה מה תהא בקופה ויאמר יש' לה ע"ז שלוח לשם אמר ברור
 הקדש והוא אמר לה שני גויס בבטנך גייס כול' לאו אנטוניק דרבי שלח
 פסקו מעל שלחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים
 ושני לאמים אין לאוס שא מלכות ממעיק יפרדו מז המעשה הם נפרדים
 זה לרשעו וזה לתומיו מלאכ יאמץ לא ישונו בדולה כשנה קס זה בופל
 וכך הוא אומר אמ' לתה החרבה לא נתמלחה צור לא מחורבנה שלירושלם
 וימלאו ימיה אבל בתמר כתיב כי בעת לדתה שלח מלאן ימיה כי לשבעה
 חדשים ילדתם והנה תומס חק ובתמר תאומים מלא לפי ששניהם צדיקים
 אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע: אדמוני' סימן הוא שיהא שופך דמים
 כלו כאדרת שער: מלא שער ככלית של צמר המלאה שער: ויקראן שמו
 עשו: הכל קראו לו כן לפי שהיה נעשה ונגמר בשערן כבן שנים הרבה
 ואחרי כן יצא אהיו שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו בדין היה אוחז
 בו לעכבו יעקב נוצר מסופה ראשונה ועשו מן השנייה צא ולמד משפופדת
 שפיה קצרה תן לה שתי' תבנים זו אחר זו הנכנקת ראשונה תצא אחרונה
 והנכנקת אחרונה תצא ראשונה נמצא עשו הנוצר מטיפה אחרונה יצא

במא
 כמל' ענ
 בימ' ענ

יה כן

ראשונה ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון בעקב עשו קימן שאין זה מספק
לבמור את מלכותו עד שזה עומד ונפלה הימנו ויעקב בא לעבדו שיהא ראשון
ללידה כראשון ליצירה ויפגור חת לחמה ויטול את הבכורה מן הדין ויקרא
שמו יעקב הק"ב: דא אביו קרא לו יעקב על שם אחיזתו יעקב: בן ששים
שנה עשר שנים משנשאתה עד שנעשית בת י"ב שנה והאווה להיריץ ועשר
שנים הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה כיון שלא נתעברה
ידע שהיא עקרה והתפלל עליה ושפחה לא רצה לישא לפי שנתקדש בהר
המוריה להיות עולה תמומה ויגדלו ויהי עשו כלזמן שהיו קטנים לית
היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהן מה טובם כיון שנעשו בני
י"ב שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לפע: יודע ציד"ל צווד
ולרמות את אביו בפיו ושושלת אבא היאך מעשרין את המלח היאך מעשרין
את התבן כקבור אביו שהוא מדקדק במצות: איש שדה: כמשמעו
אדם בטל וצודה בקשותו חיות ועופות: תם אינו בקי בכל אלה כלבו כן
כיו מי שאינו חרף לרמות קרוי תם" יושב אנהלים" את הלון שלטם ואהלן
שלעבר: בפיו כתרבומ בפיו שלי צחק ומדרשו בפיו שלעשו שהיה צד
אותו ומרמהו בדבריו: ויזד: לשון בישול כתרבומ: והוא עיקר מדעוה
כמא דהימ" כי עיפה בפשי להורגים" הלעיטני אפתח פי ושפוך הדב
לתוכו כמו ששנינו אין אובקין את הגמל אבל מלעיטין אותו מן החום
החדם: עד שיש אדומות ואתו היוס מת חברה שלם יראה את עשו בן
בנו יוצא לתרבות רעה ואין זו שובה טובה שהבטוחו הק"ב לפיכך
קצר הק"ב חמש שנים משנותיו שיצחק חי ק"פ שנה וזה ק"ע
ובישל יעקב עד שיש להברות את האבל ולמה עד שיש שדומות
לבבל שהאבלות גלגל שחוזר בעולם" כיום: כתרבומ כיוס מלה
כיום שהוא ברור כך מכור לו מפחה ברורה: בכורתך: לפי
שהעבודה בבכורות אמר יעקב אין רשעה כדאי שיקריב להק"ב
הנה אנכי הוסף למות" אמ עשו מה טובה שלעבודה זו אמלוכמה
אזהרות ועונשין ומיתות תלויין בה: כמותה ששנינו לוהן שבמיתה
שתני"ין ופרועי ראש אמאני הזלך למות על ידה אם כן מה חפץ לי
בה: ויבז עשו העיר הכתוב על רשעו שביזה עבודתו של מקום"

ט"ו/כמק
ככה ק"ב
פירוש הוה

שתרד מצרימה שהיה דעת לרדת מצרים כמו שירד אביו בימי הרעב ל
 תרד מצרימה שאתה עולה תמימה ואין חוצה לארץ כדאי לך האל כמוהא
 והתברך בזרעך אדם אומ לבנו יהא זרעך כזרעו שלי יצחק וכך בכל המקרא
 וזה אב לבן בן יבדך ישרא לאמר ואפ לענין הקללה מצינו כן והיה הוהשה
 לאלה שהמקלל שונאן אומר יהא כפלו וכך והנחתם שמכס לשבושה לבחור
 שהנשבע אומ יהא כפל את עשית כך וכך שמע אברהם בקולו כשנקות
 חותנו וישמור משמרתי גזירות להרחקה על אזהרות שבתורה כבוג
 שניות לעריות ושבות לשבת מצותי דברים שלא נכתבו ראויים הם
 להצטוות כבוג גזל ושפיכות דמים חקותי דברים שייצר הרע ואומות העולם
 משיבין עליהם כבוג אכילת חזיר ולבישת שעטנז שאין טעם בדבר לא גזרת
 המלך והקותיו על עבדיו ותורתו להביא תורה שבעל פה הלכה למשה מקיני
 לא שהיו על אשה וכמו אמרי ליה חיה הוא כי ארכו אמר מעשה אין לי לדאג מאחר
 שלא אנקוה עד עכשיו ולא נזהר להיות נשמר וישקף אבימלך ראה משמש
 מטהו אחד העם המיוחד בעם זה המלך והבאת עלינו אס שכתב בבר הבאת
 אשם עלינו בארץ ההיא אעפ שאינה השונה בארץ ישראל עצמה בארץ שבעה
 גוים בשנה ההיא אעפ שאינה כתלנה שהיתה שנת רעבון מאה שערים
 שאמרו כמה ראוייה לעשות ושעת עלאח שאמרו מה ורבותינו אמרו
 אומר זה למעשרות היה בארץ ההיא בשנה ההיא שניהם למה לומר
 שהארץ קשה והשנה קשה כי גדל מאד שהיו אומרים גבל פרדותיו של
 יצחק ולא כספו וזהו שלא בימלך ועבדה רבה פעולה רבה עבדה
 משמע עבדה אחת עבדה משמע פעולה רבה קתמוס פלשתים מפע
 שאמרו תקלה הסלנו מפע הביקות הבאות עלינו טמוטן פלשתאי לשון
 קתימה ובלשון משנה מטמוט את הלב כנחל גדר רחוק מזן העיר
 וישב ויחפור אתה בארות אשר חפרו בימי אברהם אביו ופלשתים קתמוס
 קודם שנסע יצחק מגדר חזר וחפרן עשק ערערי כי התעסקו עמו
 נתעסקו עליה במדיבה וערער שטנה טשימנט ופרינו בארץ כתרבומן
 וניפוט בארשא ואחזת מרעהו כתרבומן וקיעת מרחמוהו קיעת
 מאוהביו ולא תתמה עלתיו שלא חזרת ואעפ שאין תיבה קמוכה יש
 דוגמתה במקרא עזרת מצר ושכורת ולא מייך אחזת לשון קביעה
 ואבודה שנתחזק יחד ראה ראובן ראה באביך ראינו בך תהי נא אלה

על זה הפק
 כתב ביומא
 גר רוסא
 יום במוק
 על זה הפק

בינותינו

בינותנו תהי נאהא אשר בינותנו מימי אביך תהי גם עתה בינותנו ובינוך
 לא נגענוך כשאמרנו לך לך מעמנו אתה גם אתה עשה לנו כן שבעה
 על שכ הברית בן ארבעים שנה עשו היה כמשל לחזיר שנ יכרסמנה
 חזיר מיעל החזיר הזה כשהוא שוכב פושט טלפיו לומר ראו שאני כהור
 כך לא גוזלים וחומקים ומרחין עצמן כשורים כל ארבעי שנה היה עשוצו
 נשים תחת בעליהן ומענה אותן כשהיה בן ארבעי אמא בא בן מנשא אטה
 אפא עכץ מורת רוח לשון ממרים הייתם כל מעשיהן חיו לעצבון ליצחק
 ולרבקה שהיו עובדות על ותכהין בעשן שלטון דא כדי שיטול ועקב
 את הברכות לא ידעתי יום מותי אמר יהושע בן קרחה אם מגיע אדם
 לפרק אבותיו ידאב חמש שנים לפניהן וחמש לאחר כן ויצחק היה בן קצב
 אמר שמא לפרק אמי אע מגיע והיא מתה בת קצב והריני בחמש שנים
 סמוך לפדקה לפיכך לא ידעתי יום מותי שמא לפרק אמי שמא לפרק
 אבא תליך חרבך שדרך לתלותה שא נא לשון השחזה כאותה ששנינו אין
 משחיזין את הקצין אבל משיחה על גבי הברתה חרד קפונך ושחוטא פרה
 שפאתא כילע נבלה וצודה לי מן ההפקד ולאמן הגזל לפע שי ברשותו שיקנים
 עידי לציוד ציוד להביא מהו להביא אם לא ימצא ציוד יבוא מן הגזל וקח לי
 משלי הם ואינסגל שכך כתב לה יצחק בכתובתה ליטול שני גדיי עזים בכל
 יום בר שני גדיי עזים היה מאכלו שלי יצחק לא האחד הקריב פקח בן ציוס
 והאחד עשה מטעמים בפרקידה ליעזר כאשר אהב כי טעם הגדי טעם
 הצבי איש שעור בעל שער ימושני כמו ממשש בצהרים החמודות
 הנקיות דכותא כתרבומו דא שחמו אותן מן כמרוד אשר אתה בביתו לא
 כמה נשים היו לו והוא מפקיד אצל אמו לא שהיה בקו במעשיהן וחשדן
 אנכי עשו המביא לך ועשו הוא בכור יך עשיתו כמה דברים אשר דברת
 לי שובה לשון מקב עלה שלחן לכך מתורבם אתה חריגשה נח ואמושך
 אמר בלבוא אין דרך ששו להיות שם שמים שגור בפיו וזה אומכי הקרה שי
 להיך קנולי עקב שמדבר בלשון תחנונים קום נא אבל עשו בלשון קנטוריא
 דבר יקום אבי אבי לא אמר אני עשו לא אני דירה והלא אין ריח רעיותר
 משכח העזים לא מלמד שנכנה עמו ריח גן עדן כליח שדה אשר בורבו
 שי שנתן בורח טוב וזהו שדה תפוחים כך דרשו רז"ל ויתן לך ויתן ויחזור

עייני הדיק
 בשם אבא

דההפס
 כבש
 דהי
 ודא
 השנה
 דהריב

ויבך

מצא

ויתן בך ולפי פשוטו מוסר לענין הראשון ראה ריח בע' שנתן לנו הקצה כריח
 שדה ועוד יתן לך מכל השמים וג' כמשמעו ומדרשי אגדה ישראל רבה לכמה
 פעם בע אמר ויעקב אמר ליהודה בע אביך לפי שהיו לובטס מכמה
 אמהות וכתן שלם נשא לא אשה אחת אומר בע אמר אורריך ארור ומנדיך
 ברוך ובבלעם הוא חומ מברכך ברוך ואורריך ארור הצדיקים תחלתן קורין
 וקופין שלוח ואורריהם ומצער יהם קודמין למברכיהם לפיכך יצחק הקדים
 קללת אוררים לברכת מברכים והרשעים תחלתן שלוח וקופין קורין לפיכך
 בלעם הקדים ברכה לקללתו יצא יצא זה יוצא וזה בא ויחרד כמשמעו
 לשון תמיהה ומדרשו ראה גיהנם פתוחה מתחתיו מי איפה לשון לעצמו
 משמש עם כמה דברים איפה איה פה מי הוא ואיפה הוא הצד צד וחבל
 מכל מכל מפעמים שביקשתי לטעום כעמדתו גם ברוך יהיה שלם
 תאמר לוי שרימה יעקב לאביו לא נטלת הברכות לכך הקדים ובירכו
 מדעתו במרמה בחכמה הכי קרא שמו לשון תמיהה הוא כמו הכיח
 ארה שומא לכך נקרא שמו יעקב על שם קופו שהוא עתיד לעקבי
 תנחומא למה חרד יצחק אמר מה ענין ישיבי שבירכתי קנין לפע
 גדול ושנית בדור היחוק התחיל עשו מצעק ויעקביני זה פעמים אמלו
 אביו מה עשה לך אמ לו את בכורתך לקח אמ בכך הייתי מיצר וחרד
 שומא עברתי על שורת הדין עכשיו לבכור בירכתי בסברוך יהיה
 ויעקבני כהרגומ ואכמני ארבע וארבע וכמן ויש מתרגמין וחכמני
 נתחכם לוי אצלתי לשון הפרשה כמו ויאצלו הן גביר ברכה זו
 שביעית היא והוא עושה אותה ראשונה אמר לו מה תועלת לך בבירה
 אם תקנה נכסים שלו הם שהדי גביר שמתיו לך קמה שקנה עבד קנה
 רבו ולך תפואמה אעשה איה איפוא אנקשמה לעשות לך הברכה
 אהתי הא זו משמשת לשון תמיהה כמו הבמחנט השמנה היא הכמות
 נכלי משמני הארץ זו איטלאה שליון והיה כאשר תריד לשון
 צער כמו אריד בשיחי כלומ כשיעברו ישראל על התורה ויהיה לך פתחון
 פה להצטער על הברכות שננטל ופרקת עלונא יקרבו ימי אנל אבי
 כמשמעו שלם אצער את אבא ומא לכמה פעם יש ויגד לרבקה ברוח

הקדש

הקדשה בידי לה מה שעשו מהרהר בלבן מתנחם נחם על האחה לחשוב
מחשבה אחרת להתנבד לך ולהרבך ומלא כבוד אתה מת בעינו ושתיה
עליך כוס שלטת נחומים ופשוטו לשון תנחומים מתנחם הוא על הבנות
בהריגתך אחדיים מועטוים למה אשכל אהיה שכולה משענכם הקובר
את בני קריו שכול וכן ביעקב אמר כאשר שכלתי שכלתי גם שיעם
את יקום עלך ואתה תהרגנו יעמדו בנינו ויהרגוך ורוח הקדש נצדקה
בה ונתגבחת שביום אחד ימותו כמו שמפורש בהמקום לאשתו

שם דפא

קצת בחיי במסתו בחיי פדנה כמעט לפדן
ביתה בתול לבית בתול כל טובה שצדובה
למד בתחלתה הטול לה הא בקופה ולי
שדי מי שדי בברכותנו למתברכין מפיו
וברך אותך את ברכת אברהם שאמר לו
ואעשך לגוי גדול והתברכו בצדעך ויהיו
אותן ברכות האמורות בשבילך ממך יצא
אתה וגוי ואתה גזרע המבורך את יעקב
ועשו יוצי יודע מי מלמדינו וישמעו יעקב
מחובר לענין שלמעלה וירא עשו כי ברך
יצחק וג' וכי שלח אותו פדנה אדם וכי שמע
יעקב שאביו והלך פדנה אדם וכי רעות בנות
כנען והלך גם הוא לישמעאל אחות נבות
ממשמע שנאמרת ישמעאל איני יודע שהיא
אחות נבות לא למדנו שמת ישמעאל מ
משיעדה לעשו קודם עשו אין השיחה נבות
אחיה ולמדנו שהיה יעקב באתו הפרק בן
קג שנים שהדי ישמעאל בן עז שנים היה
כשנולד יעקב ויד שנה היה גדול ישמעאל
מיצחק ויצחק בן ששים שנה בלדת חותם
הדי עז שנולדו היו קלל שנ' שה שני חיי
ישמעאל וג' נמצא יעקב כשמת ישמעאל בן קג היה ולמדנו מכאן שנולדו בנות

למה חשכל גם שניכני וסאחד
כך כהב על פקוק ויקפדו שם מקפד
גדול וכבד מאד תנח אפלו סוקים
ואפלו חמורים כיון שהגיעו למערת
המכפלה אהא עשו קח מעכב אמר
לכו קרית חרבע היא הברון חמ רבי
יצחק קרית חרבע ד זוגות חדים וסוה
חבריה ושרה יצחק נרבה איהו קבוי
ללאה כוידיה האי דפיט דידי הוא
חמרי ליה זבינרא מנך אמלהו נחי
דזבין בכיר והא פשיטותא מאי זבין
חמרי ליה חין דכח בקברי אשר פדנה
לי בארץ כנען ואמר יוחנן משום רש
בן יהוצק אין כירה לא לשון מכירה
אמלהו הכו לי איברא אמרי ליה
איברא בארעא דמנצרים היא ומא
עזיל ביני כפתל דקליל כאיילתא דמ
כפתל אמלה שלוחה הכו אמרי שפרא
הקרי אמרי שפר לא אמרי קפר חושים
בן דין הון יקרי ליה אודעה אמלהו מאי
האי אמרי ליה קא מעבב האי עז דייר
נפלה מאר דמז אמר יהי אבו אבא
מועל בבזיון של קולפא מחייה ארוטיה
נברו עיניה נפלן אכרעא דיעקב פרחינהו
יעקב לעיניה ואהיך והיינו דכח ישמעאל
כי חלה נקם פעמיו ירהץ בדם הרטע
באורה שעה נהקיימה נבואתה שלרבה
דכח למה אשכל גם שניכני וסאחד

זה הלכ
כעב אמר
ע' טע
גדול תנח
תורה

עבר יד שנה ואח"כ הלך לחרן שהרי לא שהה בבית לבן לפעם לידתו של יוסף לא
 יד שנה שז' עבודתך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך (שש שנים בדאניך ושש
 הצאן משנולד יוסף היה שז' ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וג' וכל יוסף בן
 שלשים שנה היה כשמלך ומשם עד שורד יעקב למצרים לו שנים וז' שלשבע
 וז' שלש עב ויעקב חמל לפ"ע ימי שז' מגורי שלשים ומאת שנה צא וחשוב יד
 שלפעם לידת יוסף ושלשים שפ"ק ותשע משמלך עד שבא יעקב הרי זב' וכשכיו
 מחביו היה בן ל"ג הרי ק"ן והוא אומ' שלשים ומאת שנה הרי חקרו יד שנים
 הא למדת שחר שוקיבל הברכות נכומן בבית עבר יד שנים על פניו
 ה' וק"פ רשעה על רשעתו שלא בודש את הדאשונות" חקלת תולדות

פרשת ויצא

ויצא יעקב על ידי שבשביל שר עותבנות כנען בעיני יצחק אביו הלך עשו
 לישמעאל הפקיק הענין כפר שותו שלי יעקב וכתב וירא עשו כי בדרך וג' ומשגמר
 חזר לענין הדאשון" ויצא לא היה צריך לכתוב לא וילך יעקב חרנה
 ולמה הזכיר יציאתו לא מביד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם שבזמן
 שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה יצא משם פנה הודה פנה
 זיוה פנה הדרה וכן ויצא מן המקום האמור בנעמי ורות וילך חרנה
 יצא ללכת לחרן ויפגע במקום לא הזכיר הכתוב באיזה מקום לא
 במקום הנזכר במקום אחר הוא הד המוריה שנבנו וירא את המקום מרחוק
 ויפגע" כמו ופגע ביריחו ופגע בדבשת" ורבותינו פירשו לשון תפלה
 כמו ו' תפגע כי ולמדנו שתיקן תפלה ערבית ושנה הכתוב ולא כתב
 ויתפלל לא ללמדך שקפצה לו הארץ כמו שמפורש בפרק גיד הנשה"

ויפגע במקום כי מטא לחרן אמר הפטר
 עברתי על מקום שהתפללן חבורה ואע
 לא התפללתי כד יתב דעתי למהדר
 קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום כד
 צלי בעה למהדר מירי אה הקצה צדיק
 זה בא לבית מלוע ויפלי בלא לית
 מיד בא השמש על

כי בא השמשו היה לו לכתוב ויבא
 השמש וילן שם כי בא השמש משמע
 ששקעה לו חמה פלאוס שלא בעונתה כדי
 שילין שם וישם מראשנותיו עשאן כמי
 מרזב קביב לראשו מפע חיות רעות התחילו
 מריבות זו את זו זאת אומרת עלי יניח
 צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח מיד עשאן הקבה אבן את רשדו
 של ויקח את האבן אשר שם מראשותנו וישכב במקום ההוא לשון

מעט

מעוט באותו מקום שכבא בלוי שנים ששימש בבית עבד לא שבע בלילה שהיה
 עוקק בתורה: עולים ויורדים עולים תחלה ואח"כ יורדין: מלאכים שלווהו בארץ
 איין ויצאין חוצה לארץ ועלו לרקיע וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותני: נצב עליו:
 לשמרו: ואהיי יצחק: אעפ"ש לא מצונו במקרא שיוחד הקב"ה שמו על הצדיקים
 בחייהם לכתוב להי פל משום שג' הן בקדושו לא יאמין כאן ייחד שמו על יצחק לפי
 שבהו עינו וכלוא בביתו והרי הוא כג' ויצר הרע פק ממנו תנחומא: שוכב
 עליה: כי פל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו כדי שתהא נוחה לכבש לבנו: ופרצת:
 חזקת כמו וכן יפתי: אנכי עמך: לפי שהיה ירא מעשו ומלבן: עד אשר אעשית
 אם משמש בלשון כי דברתי לך לצרכך ועלך מה שהבטחתי לאברהם על גרעו
 לך הבטחתי ולא לעשו שלא אמרתיו לו כי יצחק יקרא לך גרעלא כי ביעחק ולא
 כל יצחק וכן כלל ולך ולו ולהם הקמוכים אתל דבור משמש לישון על גזה
 יוכיח שהרי עס יצחק לא דבר קודם לבן ואנכי לא ידעתי: שאתם ידעתי לא
 ישנתי במקום קדוש כזה: כי אם בית אלהים: אמר ליעקב בשם יוקי בן
 זמרא הקולם הזה עומד בבאר שבע ושפועו מגיע כנגד בית המקדש
 שבאר שבע עומד בד' רומה שליו הודה וירושלם בצפונה בגבול שבין
 יהודה ובנימין וביתא היה בצפון שלנחלת בנימין בגבול שבין בנימין
 ובין בני יוסף נמצא קולם שרבלין בבאר שבע וראשו בביתא מגיע
 אמצע שפועו נגד ירושלם וכלפי שאמרו רבתינו שאתם הקב"ה צדיק זה
 בא לבית מלונ ויפטר בלא לונה: ועוד אמרו יעקב קראו לירושלם ביתא
 וזו לונה היא ולא ירושלם ומה יכף למדו לומר כן אע"ת ששקלה המורה
 וצא לבאן וזה היא קפיצת הדרך האמורה בשחיטת חולין שבא בית המקדש
 לקראתו עד ביתא וזהו ויפגע במקום וכשעבר יעקב על בית המקדש
 מדוע לא עכבו שם אחיהו עד חץ אצל כד אמרין בפרק גיד הנשה וקרא
 מוכיח וילך חדנה כי מטא לחץ אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללתי אבותי
 ולא התפללתי בו יהב דעתה למהדר וחדר עד ביתא וקפצה לנה ארץ: עפ"י
 מה נודא: תרגום מאד חילון חתא הדין: דחילון שם דבר האזכמו וקוללתו
 וכדו למלבש: וזה שער השמים: מקום תפלה להעלות תפלה השמימה:
 ומד רשו שביה המקדש שלמעלה מכון כנגד בית המקדש שלמטה: חס יהיה
 אלהים עמדי: אם ישמור לי הבטחות הללו שהבטיחתי להיות עמדי כמו
 שאמר לי והנה אנכי עמך ועמרני כמו שאמר לי ושמרתך בכל אשר

חוב 4

תלך

תלך ונתן לי לחם לחבול פגמו שאמתיבי לחאעצבך והמבקש לחם הוא קרני
 נעזב שז ולא ראיתי יד יק נעזב וזרעו מבקש לחם ושבת כמו שאמר
 והשיבתיך לאדמה בשלום שלם מן החטא שלא למד מדרכי לבן והיה שן
 לי לזהים שיחול שמו עלי מתחלה ועד קום שלא ימצא פקול בזרעי כמו שאמר
 אשר דברתי לך והבטחה זו הבטוח לאברהם שז להיות לך לזהים ולזרעך
 אחרך והאבן הזאת כך תפרש ויו זו שלהאבן אם תעשה לי את זה אף אני
 אעשה זאת והאבן הזאת אשר שמתו מצבה וג' כתר גומו אהא פלח עליה קץ
 וכן עשה בשוכו מפדן אדם כשאמלו קום עליה בותל מה נאמר שם ויצב
 יעקב מצבה ויקד עליה נקד וישא יעקב רגליו משנתבשר בשורה טובה
 והבטוח בשמירה נשא לבו אתהגליו ונעשה חלל לבת כך מפורש בבד
 ישקו העדרים משקים הרועים את העדרים והמקרא דבר בלשון קצרה
 ונאספו רגילים היו ליחס לפי שהיתה האבן גדולה ובללון ובללון ותר גומו
 ומגדרין וכל לשון הווה משתנה לדבר בלשון עתיד ובלשון עבר לפי שכך
 דבר ההוות תמיד כבר היה ועתיד להיות והשיבו ומתיבין באה עשה תאן
 הטעם בלשון ותר גומו אהא ורחל באה הטעם למעלה בבית ותר גומו אהא
 הרחשון לשון עושה והשט לשון עשה הן עוד היום גדולי לפי שראה אותם
 רובעים כסבור שרוצים לאקנף המקנה הבירה ולא ירעו עוד אמ להם הן עוד
 היום גדול אם שכירים אתם לא השלמתם פעולת היום ואם הבהמות שלכם
 אעפכ לא עת התקנף המקנה בר לא נופל להשקות לפי שהאבן גדולה
 ובללון זה מתורגם ויבדרון לפי שהוא לשון עתיד ויגש יעקב ויצל כאדם
 שמעכור הפקק מעל פי ילוחת להודיעך שכחו גדול ויבך שצפה ברוח
 הקדש שאינה נכרת עמו לקבורה דא לפי שבא בידים היקנות אמר
 איעזר עבד אבי אבתי היו בודין נזמים וצמידים ומבדנות ואני אין בידי כלום
 לפי שדפאיפג בן עשו במצות אביו אחריו להרגו והשיגו ולפי שבדל לזיפך
 בחיקו של יצחק משך ידו אמלו מה אעשה לעונוי שלא בא אמ לו יעקב טול מה
 שבידי והעני חטוב כמת כי אחי אביה הוא קרוב לאבה כמו אנשים
 אחים אנחנו ומדרשו אם לרמאות הוא בא גם את אהיו ברמאות ואסתדס
 כשר הוא גם אני בן רבקה אחותו כשרה ותגד לא ציה אמה מנה ולא היה
 להביד לא לו וירש לקראתו כקבור ממון הוא טעון שהרי עבד הבית בא
 לכאן בעשירה גמלים טעונים ויחבק כשלא ראה עמו כלום אמר שמא גומו

הביא והנס בחיקו וינשקנו אמר שמא מדגלוותה ביה והס בפיו ויקפר ללבן
 שלח בא לא מתוך אונק אחיו וסקחו ממונו ממנו אך עצמי ובשרי
 מעתה אין לי לא קפק הביתה הוא ולואי בידך כלום לא מפע קורבה אטל
 בק חדשימים וכך עשה ואף זול לא לחנב שהיה רועה צאנו הכי אחי
 אתה לשון תימה וכי בשביל שאחי אתה תעבדיני חנם ועבדתני
 כמו ותעבדיני וכך כל רביה שהיא לשון עבד הוקף ויו בראשה והיא הנפכת
 התובה להבא רבות שהיתה קבורה לעלות בגורלן של עשו ובוכה שהיו
 הכל אומרים שני בעש לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדולה והקטנה
 לקטן תואר הוא צורתה פרצוף לשון יתאהו בשירי מראה הוא ציון לקטן
 אעבדך שבע שנים הימים אחדים שאמרה לו אמנו וישבת עמו ימים
 אחדים ותדע שבן הוא שהרי כתיב ויהיו בעיניו כימים אחדים ברחל
 בתך הקטנה כל הקימנן הללו למיה לפי שיוודעו שהיה רמאי אמר לו
 אעבדך ברחל ושמה רחל אחרת מן השוק תל בתך ושמה תזמר
 אחלף לטאה שמה ואקרא שמה רחל תל הקטנה ואעפ"כ לא הועיל מלאו ימי
 שאמרה לו אמי ועוד מלאו ימי שהרי אעפ"כ כל שנה ואימתי אעמוד שנים עשר
 שבטים וזהו שזו ואבואה איה והלא קל שבקלם אינו אמר כן לא להוליד תולדות
 אמר כן ויהי בבקר והנה היא לאה אבל בלילה לא היתה לאה לפי שמקד
 יעקב כימנין לרחל וכשראיתה רחל שמכניקין לו לאה אמרה עכשו תבלב
 אחורי עמדה ומקדה לה אונתן כימנין מלא שבע שנים דבוק הוא שהרי נקוד
 בחטף שבע שפזאת והן שבעת ימי המשתה בגמרא יחזלמית במעוד קטן
 וניתנה לך לשון רבים כמו נרדה ונבלה ונשרפה חק זה לשון ונתן גם
 את צאתי מיד לאחר ז' ימי המשתה ותעבוד לאחר נשואיה שבע שנים
 אחרות אחרות הקיטן לדאשונות מה ראשונות באמונה אף האחר רוב
 באמונה ואעפ"כ שברמאות בא עליה ותקרא שמו ראובן רבותו פיר שור
 אמרה דאו מה בין בני לבן חמי שמכר הבכורה ליעקב וזה לא מכרה ליוסף
 ולא ערער עליו לא שביקש להוציאן מן הבור הפעם ילה אישי לפי
 שהאמהות נביאות היו ויוזעות ששנים עשר שבטים יוצאים מי עקב
 וארבע נשים שאמרה מעתה אין לנו פתחון פה על שהרי נטלת כר
 חלקי בבעש על כן כל מי שנחמו בו על כן מרובה באכלוקין חניף מלוי שהחזון
 היה כשלה בהם קרא שמו לוי תמיהתי שבכונן כדעב ותקרא וזה כתיב בו
 קראו יש מדרש אגדה באה הדברים רבה ששלה הקפה גבריש והביאו לפעו

עיי' רמב"ם
 במג' כ"א
 כפרא פ"ג
 יש טהור
 י"ד

זה חנף כגס
 תגלה דקלע

וקראלו שסזה ונתן לו כד מתנות שהונה ועל שם שלוחו במתנות קראו לני הפעם
 אנה ושנפולתי יודר מחלקי מעתה יש לי להודות ותקנא רחל קנאה במעשיה
 אמרה גופי שצדקה ממע לא זכרה לבנים הבה לי וכי כך עשה אביך לאמך
 והלחית פלל עליה מנה אנכי מבאן למי שאין לו בנים שחשוב כמות התחת
 וכי במקומו אני ממך את אומרת שחשבה כאבא אני איני כאבא אבא לא
 היו לבנים אני יש לבנים ממך מנע ולא ממני על כדכי כתר גומו ואנא ארבי
 ואבנה גם אנכי מהוגם אמרה לו זקנך אברהם היו לו בנים מהגר וחגר מתנו
 כנגד שרה אמלה זקינתי הכנקה צרתה לביתה אמרה לו אם הדבר הזה מעכב
 הנה אמרתי ואבנה גם אנכי ממנה כשרה דנע אהים דנע וזיכני נפתולי
 אהים מנה בן קהוק פרשו במחברת צמיך פתל לחבוליס מתת המקום
 נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים ואני מפרשו לשון עקש ופתלתול
 נתעקשתי והפצתי פיצרות הרבה ונפתוליס למקום להיות שזה לאחותי גם
 יכולתי הקדים על ידי ואת לשון תפלה כמו נפתולי אהים נפתלתי בקשות
 החביבות לפני נתקבלתי ונעתרתי כאחותי נפתלתי נתקבלה תפילתי
 ומא ישראלים בלשון נובוריקון ותלך גלפה בכולן נאמ היריון חוש מזלפה
 לפי שהיתה בחורה מכולן ותינוקת בשנים ואינה היריון עכר בה וכדי לחנות
 יעקב נתנה לבן ללאה שלא יבין שמכניסין לו את לאה שכך מנהג ליתן שפחה
 הגדולה לגדולה והקטנה לקטנה באגד בא מנעל כוב כלל גד
 גדי וסנוק לא ודומה לו העורכים לגד שלחן ואבדה שנוולד מהוכ
 כמו גדי ואימץ ולא ידעתי על מה ככתב תיבה אחת דא למערי
 נקראת לויבה אחת בגד כמו בגד רבי כשבאתה ל שפחתך באישי
 שבגד באשות נעורים בימי קציר חטוים להגיץ שבחן של שבטים
 שעת הקציר היה ולא פשו ידו בגזל להביא חטוים ושעורים לא
 דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו דודאים שיגלי עשב הוא ובלשון
 ישמעאל יקמץ ולקחת גם את דודאי בני בתמיה ולעשות עוד זאת ליקח
 גם את דודאי בני ותרגומו ולמיסב לכך ישכב עמך הליטה שלי היתה
 שכיבת לילה ואת נותנה לך תחת דודאי בכך ולפי שזלזלה במשכב
 הצדיק לא זכרה ליקבר עמו שחר שכרתך נתתי לרחל שכרה
 בלילה ההוא הקבה קייעו שיצא ממנו יששכר וישמעאל אהים לאה
 שהיתה מתאוה ומחזרת להרבות שבטוים זבד כוב כתר גומו

שני כבד
 כמס נדתי
 הל 5

גד דודאי פ
 ישע קה
 פני דודי ימנע
 את חבדון וטומד
 ונעומו ואלק
 כמו סונקין אדם
 על צדי המנעב

שני כבד
 כמס נדתי
 קוצה מקון

זבלט

יצבעו לשון בית זבול בית מדור מעתה למה עיני דירתו לא עמי
 שיש לי בעים כנגד נשיו דינה פורשו רבותנו שדנה לאה דין בעצמה
 אס זה זכר לא תהא רחל אחותי טאחת השפחות ונתפללה עליו ונהפכה
 לנקבה ויזכור להים את רחל זכר לה שמקרה קימעה לאחותה
 ושהיתה מצירה שמח תעלה בגורלו שלעשו שמח יברשנה יעקב לפי
 שאין לה בעים ואף עשו הרשע כך עלה בלבו כששמע שאין לה בעים
 הוא שייסד האדמון כבט שלא חלה צבה לקחתה לו ונבהלה אסף
 הכניסה במקום שלא תראה וכן אקופ מרפתינו ולא יאסף הביתה אקפני
 בגהם וירחך לא יאסף לא ימין חרפתי שהייתי חרפה על שאני עקרה
 והיו אומרים עלי שאעלה לחלקן שלעשו הרשע ואבדה כל גמן שאין לאשה
 בן חין לה במי לתלות קורחונה מעושה שלה בן תולה בו מי שובר בלי זה בכך
 מי אכל תחנם אובכך ינסף לי בן אחר יודעת היתה בכבונה שאין יעקב
 עתיד לה עמיד לא יבש בטום אמרה יהי רצון שאותו שגא עתיד לה עמיד
 יהא ממני לכך לא נתפללה לא עלבן אחר כאשר ילדה רחל את יוסף
 משנוכל שטנו שלעשו שז והיה בית יעקב אטו ובית יוסף להבה ובית עשו
 לקש אש בלא להבה אינו שנולד למרחוק משנוכל יוסף בלא יעקב בהקבה
 ורצה לשוב תנה את נשיו איני רוצה לצאת כי אס ברשותי נחשתי מנחש
 היה נקירי בנחוש שלי שעל ידך באה לי ברכה כשבאת בכחן לא היו לי בעים
 שז והנה רחל בתו באה עם הצחן אפשי יש לו בעים והוא שנולד בתו אצל הרועים
 עכשיו היו לנבעים שז את דברי בני לבן נקבה כהדגמו פריש אברך ואת
 אשר היה מקנך אתי את חשבון מעוטא מהנך שבא לידי מהחלה כמה היו
 לרגלי עם רגלי בשביל ביאת רגלי באת אצלך הברכה כמו העם אשר בהנך
 לעם אשר ברגלי הבאים עמי גם אנכי לבית לצורך בית עבדו חיי
 עושין לצרכי לא בני ועריך את להיות עושה גם את עמהם וקומכין וזהו
 גם נקודי מכומר בה ברבורות דקות כמו נקודה כולוא לשון טלמים
 חברבורות רחבות חום שחום דומה לאדום לשון משנה שחמרת
 ונמצאת לבנה לעני התבואה והיה שכרי תנתן שיוכלו מסאן ולהנה
 נקודים וטלמים בעגים ושחומים בכבשים יהיו שלי ואותן שישנה
 עכשו הפריש מהם והפקידם ביד בניך שלא תאמר לי על הנולדים

ישע 4 יוא 3

מעתה ש' היו שם מתחלה ועוד שלא תאמר לי ע' הזכרים שהן נקודים וטלואים
תלדנה הנקבות דוגמתן מכאן ואילך וענתה ב' אם תחשדע שאני נוטל משלך
כלום תענה ב' צדקתי כי תבא צדקתי ותעוד על שכרי לפניך שלא תמצא
בעדרי כי אם נקודים וטלואים וכך שתמצא בהן שאינו נקוד או טלוא או חוס
בידוע שנגבתו לך ובגניבה הוא שריו אצלי הן לשון הין קבלת דברים לו
הי כדבריק הלואי ותהפוך בכך ויקר לבן ביום ההוא וג' תשיש עזים
זכרים כל אשר לבן בן כל אשר היה בו חברה ורת לבנה ויתן לבן ביד בעו'
הגותרות הרעועות שבהן החולות והעקרות שאינן לא שיירי אונתן מקרלו
מקל לבנה עץ הוא ושמו לבנה כמא דתעמא תחת שאן ולבנה ואומא הוא
שקורין טורבפא שהוא לבן פח כשהוא רטוב פוג ועוד פקח מקל לוא עץ
שבדין בן אגזים דקים וערמון קטלניא בל פצלות כן לפוס קולופוס
שהיה עושהו מנומר מחשוקה לבן גלוי לובן שלמקל עשהו קולפון היה
נדאה ונגלה לובן שלוב במקום הקולפון ויצג תרגומו ודעיקלסון תחיבה ונעצה
הוא בלשון ארמי והלכה יש בגמלא דצה ושלפה דץ ביה מידי דצה כמו דעצה
א' שמקצר את לשונו ברהטום במרוצות המים בברכותה עשויו ותצא
להשקות שם הצאן אשר תבאן וג' ברהטום אשר תבאן הצאן לשותות שם
הציב המקלות לנכח הצאן ויחמנה הבהמות הבהמה רוחה את המקלות
והיא ברת עת לתאחוריה והזכר רובעה ויולדת כווצאבו ל' הושעיא אומא
המים נעשין זרע במעיהן ולא היו צריכות לזכר וזהו ויחמנה אל
המקלות א' מדאית המקלות עקודים משונים במקום עקידתם הם קרקולי
ידיהם ורגליהם והכשבים הפריד יעקב הנולדים עקודים נקודים הבדיל
והפריש לעצמם ועשה אותן עדר עדר לבדו והולך אותו העדר העקוד לפע
הצאן ופני הצאן ההולכות אחריהם צופות ליהם וזהו שאמר ויתן פני הצאן
א' עמוד שהיו פני הצאן א' העקודים ולא כלחום שמצא בצאן לבן וישת לו
עדרים כמו שפורשת המקשרות בתרגומו הבכירה ואין לי עד במקרא
ומנחם חברו עם אחיתופל בקושרים ויהי הקשר אמיץ אותם המתקשרות
יחד פמהר עיבורן ובהעטיה לשון איחור בתרגומו בלקישות ומנחם
חיברו עם המחלצות והמעטפות לשון עטופת כקות כלומר מתעטפות
בעורן וצמרן ואינן מתאוות להתיחס ע' הזכרים צאן רבות פרות ורבות

הוא עץ

מנחם

משאר צדק ועבדים ושפחות מוכר צאנו בדמים יקרים ולקחלו כל אה עשה
בנק כמו ויעש חיל ויד את עמלק שוב א ארש אבורק ושם אהיה עמר אכל
בעודך מחובר לבומא אי אפשר להשרות שכונתי עליו ויקרא לרחל ולטאה
לרחל תחלה ואחכ לטאה שהיא היתה עיקר הבית שבשבילה כזדווג יעקב עם
לבן ואף בניס שלטאה מודים בדבר שהרי בעג ובית דינו משבט יהודה
אומרים כרחל ולטאה אשר בנו שותהן וג' הקדיומו רחל לטאה עשרת
מונים איך מונים פחות מעשרה מונים לשון סכום כלל השבון והן עשירות
למדנו שהחלק תשאו ק פעמים והנה השתדלים אעפ שהבדילים לבן
בולס שלא יתעברו הצאן דוגמתן היו המלאכוס מביחין אותן מעדר המקור
ביד בע לבן לעדר שביד יעקב וברדים כתרבומ ופציה חוץ חוט של לבן
מקנה את גופו קביב חברבורת שלו פתוחה ומפולשת מצן אצן ואין פי
להביא עד מן המקרא האל ביתא כמוא ביתא ההא יתירה ודרך מקראות
לדבר כן כמו כי אתם באים א הארץ כנען משחת שם לשון רבוי וגדולה
כשנמשה למטבור כך ויצק שמן על ראשה להיות משוחה למצבה אשר נודת
לי ועריך אתה לשלמנו שאמרת יהיה ביתא היום שתקריב שם קרבנות
העוד לנו למנה נעכב על ידך כלום אנו מוחלות לירש מנכסי אבינו כלום כן
הזכרים הלא נכדיות אפלו בשעה שדרך בע אדם להת כדונעא לבנותו
בשעת נישואין נהג עמנו כנכדיות כי מכרנו סך בשכר הפעולה את כספנו
שעכב דמי שכר פעולתך כי כל העושר כוזה משמש בלשון אא כלומר
משל אבינו אין לנו כלום אמה שהציל הקבא מאבינו שלטנו הוא הציל לשון
הפרישו וכן כל לשון הצלה שבמקרא לשון הפרשה שמפרישומן הרעה ומן
האויב את בנו ואת נשיו הקדים זכרים לנקיבות ועשו הקדים נקיבות
לזכרים שכן ויקח עשו את נשיו ואת בנו מקנה קננו מה שקנה מצאנו
עבדים ושפחות וגמלים והמורים לגזוז את צאנו שנתן ביד בנו דרך
ג ימים בינו ובין יעקב ותגבר רחל את התרפים להפריש את אביה מעג
נתכוננה ביום השלישי שהרי דרך ג ימים היה בוניהם את אחיו
קרובין דרך שבעת ימים כל אותן ג ימים שהלך המגיד להגיד ללבן הלך
יעקב לדרכו נמצא יעקב לחוק מלבן ימים ובשבעו השיגו לבן למד
שכל מה שהלך יעקב בג ימים הלך לבן ביום אחד מטוב עד רע כל טובתן
של רשעים רעה היא חצל הצד יקום כשבנות חרב כל חיל הבא למטחמה

קרוי חרב ורגנוב אותי גבבת את דעתי יש פאודי יש כה בידי לעשות עמכם
 רע וכלל שהוא קדש על שם עזוז ורוב אונים הוא נכספת חמדת והרבה
 יש במקרא נכספה וגם כלתה נפשי למעשה ידיך תבקוה כי יראתו
 השיבו על ראשון ראשון שאמרו ותגהג את בנותי לא יחיה ומאותה קללה
 מטה רחל בדרך מה עמדי משלך באהל יעקב הוא אהל רחל שהיה יעקב
 תדיר אצלה וכך הוא אומבג רחל אשת יעקב ובכסף לא נאמר אשת יעקב
 ויבא באהל רחל כשיצא מאהל לאה חזר לו לאהל רחל קודם שיהפשיצא אל
 האימהות וכל כך כמה לפי שהיה מורבה שהיא משמשנית בכר הגמל
 משון כרים וכסתות כתר גומו בעביטא דגמלא והיא מרדעת העשויה כמין
 כר ובעירובין שנינו הקיפיה בעביטין והן עביטין במלטי דלקות רדפת נמו
 על ההרים דלקובו וכמו מדלוק אחרי פלשתים ויזכחו ובררו עסמי הדין
 לא שכלו לא הפילו עיבורם כמורחם משכל תפלט פרתו ולא תשכל
 ואילי צחנך מכאן אמרו אילין יומן קרוי איל אצאם לא כן מה שבחו אילים
 לא אכלו אכל כבשים אכל אסין גזלן הוא טרפה עלי ארי וצאב אנכי
 אכונה לשון השערה ולא יחטיא אני ובני שלמה חטאים חקרים אנכי
 אחקרנה אם חקרה חקרה לי שגמדי תבקשנה אנכי אכונה תדגומו דחור
 שביא ממענת שהיתה כפרדת ומחוסרת כמו ולא נפקד ממנו איש תדגומו
 לא שגא גנובת יום וגנובת לילה גנובת יום וגנובת לילה הכל שלמות
 גנובתו כמו רבות בגוים שרתו במדינות מלאות משפט אנהגתי לדגש
 אכלע חורב לשון אש אוכלה קרח כמו משליך קרח תדגומו גלודא שנת
 לשון שונה ותחלק את משכרתה היית משנה תנאי שבינונו מנקוד
 לטלוח מנקודים לברודים ופחד יצחק לא חש רצה לומר שהי יצחק טאן
 הקבה מיחד שמו על הצדיקים בחייהם ואנפ שאתמר לו בצאתו מבאר
 שבע אני ששאהי אברהם אביך ואהי יצחק בשביל שכהו עיניו והרי הוא כמת
 יעקב כתיירא לומאהי ואמר ופחד ויוכח לשון תוכחה הוא ולא לשון הוכחה
 מה אעשה לשהי אידך תעלה על לבי להרעלהן והיה לעד הקבה לאחיו
 הם בנו שהיו לו אחים כגשים לצרה ולמלחמה עליו יגר שהדותא תדגומו
 שלבלעד גלעד גל עד והמצפה אשר אמר והמצפה אשר בהר הגלעד
 כמו שכתוב ויעבור את מצפה גלעד ולמה נקרא שמה מצפה לפי שאמר כל
 אחד מהם לחבירו יצף שן ביע ובינך אם תעבוד את הברית כי נקתה

איכרד עסמיה
דעסמיה

עפ כ

הושגו

ולא

ולא נראה איש את רעהו בגותי בגותי שני פעמים אף בלהה וזלפה בנותו
 היו מפולגש' את תענה את בגותי למנוע מהך עונת תשמיש יריתו כמו
 ירה בים כזה שהוא יורה חץ' אם אתי הרי את משמש בלשון אשר כמו
 עד את דברתי דברי לרעה לרעה אי אתה עובר אבל אתה עובר לפרק מטיח
 להי את ברהם קדש' להי כחור חול' אהי אביהם חול' וצבחי עקב צבחי שחט
 בהמות למשותה לתחיו לאוהביו שעס לבן לאכול לחם' כל דבר מאכל קלני
 לחם כמו עבד לחם רבי נשחיתתה ענג בלחמו' ויפגע בו מלאכי אהים
 מלאתים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ' מחנטי שתי מחנות
 שפחותה לארץ שבאו עמו עד טאן ושלארץ ישראל שבאו לקראתו

דב' ט' ו' ח' י' א'

חבלת **פרשת וישלה** ויצא

וישלה יעקב מלאתים ממנו את רצה שעור' לארץ שעור כל
 תיבה שצריכה למד בתחלתה הטול לה הא בקופה' גרתי: לא נעשית
 שר ותשוב לא גראיך כדאי לשבוא אותי על ברכותיך שבידכ' הנה
 גביר לאחיק לא תקיימה בני' ד'א גרתי בגימטריא תלויג כלומר עם
 לבן הרשע גרתי ותלויג מצות שמרתני ולא למדת ממעשיו הרעטי' והי
 לי שור וחמור' אבא אמ' לי מכל השמים ומשמע הארץ זנו אינה לא מן השמים
 ולא מן הארץ' שור וחמור' דרך ארץ' לומר על שוורים הדבה שור אדם
 אומר לחברו בלילה קרא התורגול ואינו אומר קראו התורגולים'
 ואתלחה להגיד לאדוני להודיע שאע בא איק' למצוא חן בעיני' שאת
 שלם עמך ומבקש את הבתק' באנו לאחיק לעשו' שהיית תומתחיה לחתני
 הוא נוהג עמך בעשו עודנו בשנאתו' זיירא ויצר' זיירא שמא ייחרג' ויצר
 לני את יהרונג הוא את אחריס' המחנה האחת והכהו מחנה משמש לשון
 צבר ולשון נקבה' את תחנה על מחנה הרי נקבה' המחנה הצה לשון צבר
 וכן יש שאר דברים משמשין לשון צבר ולשון נקבה' השמש יצא על הארץ
 מקצה השמים מוצאו הרי צבר' השמש צרחה על המים הרי לשון נקבה'
 וכן רוח והנה רוח גדולה באה הרי נקבה' ויגע באתר בעטת הבית הרי
 צבר' ורעם גדולה זק מפרק הרים הרי צבר ונקבה' וכן אש ואש יצאה
 מאתני לשון נקבה' אש לוקה לשון צבר' והיה המחנה הנשאר
 לפליטה' על כרחו כי אלהים עמו התקין עצמו לשלשה דברים

אל
 מס' ב
 איוב א'
 ג' י'
 חל' י'

לדורו

לדורון למלחמה ולתפלה לדורון ותעבור המנחה על פניו לתפלה אלהי
 אבי אברהם למלחמה והיה המנחה הנשאר לפליטה ואהי אבי יצחק
 וכלל הוא אומי וכח יצחק ועוד מהו שחזר והזכיר שם המיוחד היה לו לכתוב
 האומר לי שוב לארץ וג' לא כך יעקב אמר לפני הקבה שתי הבטחות הבטחת
 אחת בצאתי מבית אבי שאמרת לי אני שני אהי אברהם אביך ואהי יצחק ושם
 אמרת לי שוב לארץ אבותיך ואהיה עמך ושם בגלית לי בשם המיוחד לבדו
 שני ואמר שני יעקב שוב לארץ אבותיך וג' בשתי הבטחות לאו אני בא לפעך
 קטנתי מכל החקדים נתמעטו זכוותי על ידי החקדים והאמת שעשית
 עמי לכך אני ירא שמא משהבטחת נתלכלכתי בחטא ויברוס לי להמקד
 ביד עשוי מכל האמת אמיתת דבריך ששמרת לי כל הבטחות שהבטחת
 כי במקלי לא היה עמי לא כקפ ולא זהב ולא מקנה לא מקלי לבדו ומא נתן
 מקלו בירדן ונבקע הירדן מיד אחי מיד עשוי מיד אחי שאין נודג עמי
 כדא לא פעשו הרשע היטב אוטיב היטב בזכותך איטיב בזכות אבותיך
 ושמת את זרעך בחולאים והיכן אמר לו כן והלא לא אמר לו לא והיה
 זרעך בעפר הארץ לא שאמרו כי לא אעזבך עד אשר את עשית את
 אשר דברתי לך ולא כרהס אמר הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים
 וכחול אשר על שפת הים הכא בידו ברשותו וכן ויקח את כל ארצו מידו
 ומא מן הבא בידו אבנים טובות ומרגליות שאדם צר בצרור וגושאם
 בידו דא מן הבא בידו מן החולין שנטל מעשר כמה דאת אמר עשר
 אעשרנו לך והדר לקח מנחה עזים מאתים ותישום עשורים מאתים
 רבה דורש מבאן לעונה האמורה בתורה הבוילין בכל יום הפועלים שותם
 בשבת החמרים אחד בשבת הגמלים אחת לשלשים יום הקפנים אחד
 לששה חדשים ואיני יודע לכונן המדרש הזה בכיוון תד כראה בעיני שלמנו
 מסאן שאין העונה שוה בכל ארץ לפי כורח המוטל עליו שמצינו כאן
 שמסר לכלתיש עשר שים וכן לכל חיל לפי שהן פגויין ממלאתה דרכן
 להרבות תשמישו ולעברו נקבות ובהמה משנת עברה אינה מקבלת זכר
 ופרים שעוסקין במלאתה לא מסר לזכר לאו נקבות ולחמור שהולך בדרך
 רחוקה שתי נקבות לזכר ולגמלים דרך יותר רחוקה נקבה אחת לזכר
 גמלים מיניקות שלשים ובעה עמהם ומיד שאגדה ובעהם זכר כנגד

ושמרת
 בכל אשר
 תלך ובנות
 פני אמרת
 לי

נקבה ולפי שצנוע בתשמיש לא פרקמו הכתוב עירי חמוריס זכריס עזר
 עדר לבדו כל מיץ ומיץ לעצמו עברו לפע דרך יוס או פחות ואע אבוח חזריס
 ורוח תשימו עדר לפע חברו מלמ עין כדי להשביע עיניו שלרשע ולתווהו
 על ריבוי הדורון למי אתה שלמי אתה מי שולחך ותרגומו דמן אתג ולמי
 אה לפעך וזה שלפנך שלמי הם למי המנחה הצאת שלוחה למד משמשת
 בראש התיבה במקום שלכמו וכל אשר אתה ראה לי הוא שלי הוא לש הארץ
 ומלוחה שלמי ואמרת לעבדך ליעקב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון
 ששאת למי אתה לעבדך ליעקב את ותרגומו ד עבדך דיעקב וששאת ולמי אה
 לפעך מנחה היא שלוחה והנה גם הוא יעקב אמרה פנו אבטל רוגזו וכך
 וכופר בריתכם אתמות לית תוכלי כפרה ונראה בעיני שכל כפרה שאצל
 עון וחטא ואצל פניס כולן לשון קינוח והעברה הן ולשון ארמי הוא והרבה בתלמוד
 וכפר ידוה בעי לכפורי ידוה בה הוא גברא וגם בלשון המקרא כקראים
 המזרחים שלקדש כפורי זהב על שם שהכהן מקנח ידיו בהן בשפת המזרח
 על פניו כמו לפעו וכך חמקושי ישמע בה על פני תמיד וכך המכעיס אתותי
 על פני ומא על פניו אה הוא שרדי בכעס שהיה צריך ללזה ואת אחד עשר
 ילדיו ודינה היכן היתה נתנה בתיבה ונעל בפעה שלא יתן בה עשו שיעו ולמך
 נענשי יעקב שמנעה מאחיו שמא תחזירו למנוב ונפלה ביד שכם יבק
 שם הנהר את אשר לו הנהר והמבולט עשה עצמו כגשר בוטל מבא
 ומנח כאן ויותר יעקב שכם פכיס קטנים וחר עליהם ויאבק איש מנחם
 פירש ויתעפר איש לשון אבק שהיו מעלים עפר ברבליהם עי נענועם ולי
 כראה שהוא לשון ויתקשר ולשון ארמי הוא בתר דאביקו ביה ואבק ליה מיבק
 לשון ענבה שכן דרך שנים שמתעצמין להפיל את רעהו שחובקו ותובקו גדועות
 ופירשו רבותינו שהיא שרו שלעסו ותקע בתקעקעה ממקום חברתה ודומה לו
 כן תקע כפשי ממך לשון הקרה ובמשנה לתקעקע בינתן לשרש שרשיתן כי עלה
 השחר וצריך אעלומ שירה בירכתע הודה לי עלה ברבות שבוילכע אבי
 שעשו מערער עליהן לא יעקב לא יאמר עוה שהברכות באות לך בעקבה
 ורמיה כי אם בשדרה וגילוי פעס וסופך שהקצה גבלה עליך בביתא ומחלתך
 שמך ושם הוא מצדך ואע שם אהיה ואודה לך עליהם וזה שכתו וישר אל
 מלאך ויכלבכה ויתחנן לו המלאך ומה בתחנן לו ביתא ימצאנו ושם ידבר
 עמנו המתק לי עד שידבר עמנו שם ולא רצה יעקב ועל כרחו הודה לו עליהן

ישע
 שם כח
 יד אה

וזהו ויברך אותו שם שהיה מתחנן להמתין לו ולא רצה ועם אנשים עשו ולכן
 ותוכל להם למה זה השם אין לעשם קבוע משתנים שמוותינו לפי מצות
 עבודת השליחות שאנו משתלחים ויזרח לנו לצרכנו לרפאת את צלעתו כמה
 ותימר שמש צדקה ומרפא בכנפיה ואותן שעות שמייהרה לשקוע בשביטו
 כשיצא מבאר שבע מיהרה לזרוח בשביטו והוא היה צולע כשזרחה השמש
 ויזרח לנו השמש לשון בע אדם הוא כשהגענו למקום פלאה תיר לנו השמש
 זהו פשוטו ביד הנשה ולמה נקרא שמו ביד הנשה לפי שנשה ממקומו
 ועלה והוא לשון קפיצה וכן נשתה גבורתם וכן כי נשע להם את כל עמלי
 ואת למה וילדיה אחרונים אחרון חביב עבר לפניהם אמר אם יבוא
 אותורשע להלחם ילחם ביה תחלה ויחבקו ונתגבלו רחמיו כשראהו מסתווה
 כל השתחוות הללו וישקוהו בקוד עליו וישחולקין בדבר הזה בברייתא
 דקפרי יש שדורשו נקודה הזו לומר שלא נשקו בכל לבו אמר שמעון בן יוחאי
 הלכה היא בידוע שעשו שונא לעקב לא שנכמרו רחמיו באתה שעה ונשקו
 בכל לבו מושה להיות שלך נגש יוקה ורחל בכותן האימהות בגשורת
 לפנה הבנם אבל ברחל יוקפ כגש לפנה אמר אמי יפת תאר שמא ותלה
 בה עיניו אותורשע מעמוד כנבדה ואעבבנו מלהקת כלבה מכאן זכה
 יוסף לברכת עלי עין מי לך כל המחנה מי כל המחנה אשר פגשתי שהוא
 שלך כלום למה הוא לך פשוטו שלמקרא על מולכי המנחה ומדרשו
 כתות שלמלאכים פגע שהיו דוחפין אותנו ואת אנשיו ואומרים להם שלמי
 אתם והם אומרים להם שלעשו וכן אומרים הכו הכו ולא אומרים הנחנו
 בכו שליצחק הוא ולא היו משגיחים עליו בן בנו של אברהם ולא היו משגיחים
 עליו אחיו שליעקב הוא אומר להם אם כן משלנו אתם יהי לך אשר לך
 כמן הודה לו על הברכות שנא לנח תאמר לו כן את נח מצאתי חן בעיניך
 ולקחת מנחת מידי כי עלכן ראיתי פניך כי כדאי והגון לך שתקבל מנחת
 על אשר ראיתי פניך והן תשובין לו כראות פני המלאך שראותי שר שלך
 ועוד על שנתרצית לו למחול סורחני ולמה הזכיר לו ראית המלאך כדרי
 שיתרא היבנו ראה מלאכים ונצול אינו יכול לו משתה ותרצני בתפייסת לי
 וכן כל רצון שבמקרא לשון פוק כילא לרצון יהיה לכם הקרבנות באות לפייס
 ולרצות וכן שפת צדיק ידעון רצון יודעים לפייס ולרצות ברכתי
 מנחת מנחה זו הבאה על ראית פניו לפרקים אינה באה לא לשאלת שלום

יד נח

ישעיהו
וכי בעל
עני יח

וכל ברכה שהיא לראיית פעם כגון ויברך יעקב את פרעה: עשו אתי ברכה
 דסנה ריב וכך לשאל לו לשלום ולברכו דתועי ממך חמת כולם לשון ברכת שלום
 ה' יתקורין בלשון אר"ה אר"ה ברכת מ"ן ש"לוד אשר הובאת לך לא סדרת בה נאע
 יבעת להביעה עז שבאה לידך חנני ט"ן ראשונה מוצגשת לפי שהיא משמשת
 במקום שעכונן שהיה לו לומר חננני שאין חנן בלשון נטין והג' לשימוש כמו
 עשני צדיע"י יש לי כלי כל ספקי ועשני דבר בלשון גאה יש לי רב יותר
 ויותר מכדי צרכי נקעה" כמו שמעה קלחה כמ"ו שמע קלחת קטן נקעה
 כמו נקעה והכין יקנוד בתיבה נחבום של אנתלוקטול ונהך עשו אמר ליעקב
 נקעמכאן ונלך" ואלה לנגדיך בשוה לך טובה זו אעשה לך שאתה ימי ומלכות
 ללכת לאטו כאשר אתה צריך וזהו לנגדיך בשוה לך עלות עלי הצאן
 והבקר שהן עלות מוטלות עליו לנהלן לאטו עלות במגדלות עולליתן לשון
 עולל ויונק עולימי ושותי פרות עלות ודפקוס יוס אחד ליגעס בדרך
 במרוצה ומתו כלה צאן ודפקוס כמו קולדודי ודפק נוק שבדלת יעבר
 נא אדונ"י א' נא תאריך ימי הלכתך עבור כפי דרכך ואתה תרחק
 אתגהלה" אתגהלה האיתורה כמו ארדה אשמעה" לאטו" לאטו שלי לשון
 נחת ההולכים לאטו" לאטו לי לנעה: לאטו" הלמד מן היקוד ואינה משמשת
 אתנה לנחת שלי לרגל המלאכה: לפי צורך הליכת רגלי המלאכה
 המוטלת לפע להולך" ולרבלי ימים לפי רגליהם שהן יכולים לילך" עד
 אשר אבוא א' אדונ"י שעורה" הרחיב לנו הדרך שלא היה דעתו ללכת לא
 עד קוכות אמר אסדעתו לעשות לו רעה ימתין עד בואי אצלן והוא
 לא הלך ואימתו ילך בימי המשיח שנועלן מעשיעים בהר ציון לשפוט את
 הר עשון ומא ישלפרשה זורבים" ויאמר למה זה תעשה לי טובה זו
 שאינני צריך לה" אמצאחן בעיניך ולא תשלם לי עתה שום במול" וישב
 ביום ההוא עשו לדרך עשו לבדו וארבע מאות איש שהלבו עמו נשמכו
 מאצלו אחד אחד והיכן פרעלה הקבה בימי דוד שנכח ארבע מאות
 איש אשר רכבו עלה גמלים" ויבן לון בית" שהה שם יח אדש קיש וחך קושין
 סכות קיש" בית חודת" סכות קיש" שלם - שלם בגופו שנתרפא מצלעתו
 שלם בממונו שלם חקר כלום מכל אותו דודון" שלם בתורתו שלם שכה

שמאל
כ"ה

תע
עבדיה

תלמודו בבית לבן עיר שכם כמו לעיר וכמוהו כבואנה בית לחם צבוא ומפדן
 ארם כחדם האומ' לחבירו יצא פל מבין שני אריות ובא שלם אף כאן ויבא שלם
 מפדן ארם מלבן ומעשו שנצדו וגו' לובדך קשיטה מעה אמר עקובה
 בש הלכת לכרכי הים היו קורין למעה קשיטה ויקרא לוא אהי ישראל לא
 שהמזבח קרוי אהי ישראל לא על שם שהיה הקבה עמו והצילו קרא המזבח
 על שם הנק להיות שבחו שלמקום נזכר בקריאת השם כלום מי שהוא אהו
 הקבה הוא לאהים לי ששמי ישראל וכך מצינו במשה ויקרא שמו ין נקי לא
 שהמזבח קרוי ה לא עש הנק קרא שם המזבח להזכיר שבחו שלה קבה ין
 נקי ורבועו דרשו שהקבה קראו ליעקב א ודברי תורה כפשוטו יפוצץ
 קלע מתחלקים לכמה טעמים ואני לי שב פשוטו שלמקרא באתי בת לאה
 ולא בת יעקב לא על שם יצאתה נקראת בת לאה שאפה היא צאנית היתה
 שנ ותצא לאה לקראתו נישכב אתה בדרכה ויענה שלא כדרכה על לב
 הנערה דברים המתישבים על לב דאי אביך בחלקת שדה קטנה כמה
 ממון בזבז אשיאך ותקנה העיר וכל שדותיה וכן לאיעשה לענות את
 הבתולות שהאומות גדרו עצמן מן העריות עלידי המבול השקה חפצה
 מהר כהובה במרמה בחכמה אשר טמא הכהאומ' שלא היתה רמיה
 שהדי טמא את דינה אחותם חרפה היא שמא פקולה הוא אצליס הבא לחרף
 חבירו הים אומ' לו ערל אתה אובן ערל חרפה בכל מקום גידוף נאותה
 כרצה להם לשון ויאוחו להמול להיות נימול אינו לשון לפעול לא להפעל
 ונתנו כון שנייה מודגשת לפי שהיא משמשת במקום שתי כונן ונתנו
 ואת בנותיכם נקח לנו אתה מוצא בתעו שאמר חמור ליעקב ובת שובר
 בני יעקב לחמור שתלו החשיבות בבני יעקב ליקח בנות שכם את שובחרו
 להם ובנותיכם יתנו להם לפי דעתם דכח ונתנו את בנותינו לפי דעתנו ואת
 בנותיכם נקח לנו בכל אשר נחפץ וכשדיברו חמור ושכם בכניסו שבי עורם
 הפכו הדברים את בנותם נקח לנו לנשים וחת בנותינו נתן להם כדי לרצותם
 שיאותו להמול שלמים בשלום ובלב שלם והאריך חנה רחבת ידים
 כאדם שידו רחבה וותרנית כלומר תפקידו כלום פרקמטיא הרבה באה למאן
 באה לאין לה קונם בהמול בהיות נמול אף נאותה להם לדבר זה ועל
 ידי כן ישבו אתנו שני בני יעקב בניו היו ואעפ"כ נהגו עצמן שמעון ולוי

בשאר אנשים שאינן בניו שלא נטלו עצה הימנו: אחי דינה: לפי שמקרו עצמן
 עליה נקראו אחיה: בטח שהיו כואבים: ומלא בטוחים היו על כחן שלמקן על
 חללים: לפי שטח חללים: חילם: ממונם: וכך עשה לי את החלילה הזו: וישל ענושה
 חיל: ועזבו לאחריהם חילם: שבנו: לשון שביה: לפיכך טעמו מלרע: עמיתם:
 לשון מים עכורים: אין דעת צלולה עכשיו: ואגדה בלולה היתה החבית ועמיתם
 אותה: מקורת היתה ביד כנענים שיפלו ביד בני יעקב לא שהיו אומרים עד
 אשר תפריה ונחלת את הארץ לפיכך היו שותקין: כתי מקפר: אנשים מועטים:
 הכזונה: הפקר: את אחותנו: ית אחתנא: קום עליה: לפי שאיחדת בדך נענשת
 ובאה לך זאת מביתך: הנכרה: שהיה בדיכס משלל שלשכם: והטהרו: מעל:
 והחלפו שמלתוכם: שמא יט בדיכס כקות שלעל: הלא מן אילן קדש: עם
 שכם: אצל שכם חותת: פחד: א: בית א: הקבה בבית א: גלוי שכנת בבית א:
 יש תיבה חקרה בית המשמש בתבראשה כמו הנה בית מנחם עמיא כמו
 בבית מנחם: בית אבך: כמו בבית אבך: כגלוי האהים: במקום מן הדבה
 יש שם אהות ואדנות בלשון רבים כמו אדוע וקפאם בעליו עמו ולא נאמר
 בעלו וכן אהות שהוא לשון שופט: ומרות נזכר בלשון רבים אבל אחד מכל
 שאר השמות לא תמצא בלשון רבים: ותמת דבורה: מה ענין דבורה בבית
 יעקב לא לפי שחמרה רבקה ליעקב ושלתת ולקחתך משם שלחה דבורה
 אצלן לפי ארם לצאת משם ומתה בדרך: מדבריה משה הדרשן למדתה:
 מותחת לבית א: העיר יושבת בהר ונקברה ברבליהר: תחת האון: בשופל
 מישרא: שהיה מישור מלמעלה בשפוע ההר והקבורה מלמטה ומישור
 שלבית א: היו קורין לואון: ואגדה כתבשר שם באבל שם שהגדלו על אמנו
 שמתה: ואון בלשון יוני אחר: ולפיכך העלמו אתינו מותה: שלא יקלנו ודירות
 כרס שיצא ממנו עשו אף חלוב לא פרסמה: עוד: בפעם שני במקום הזה
 אחד בלבתו ואחד בשנבו: ויברך אותנו: ברכת אבלים: לא יקרא שמך עוד
 יעקב: לשון אדם הבא במארב ועקבה את שר וכגוד: אנא שני: שאני כדאי
 לברך שהברכות שלי: פרה ורבה עלשם שעדין לא נולד בגמין ואנפ
 שכבר נתעברה ממנו: גוי: בנימין: גוי: מנשה ואמרים שעתידין ליתארת
 מיוסף: והם במען השבטים: ומלכים שאול ואיש בשר שהיו משבט צעמין
 שעדין לא נולד: במקום אשר דבר אתנו: איני יודעמי מלמדנו: כבדת
 ארץ: מנחם פירש לשון כבוד רבני מהלך רב: ואגדה בזמן שהאריך
 חלולה ככברה שהנר מצוי הקרתו עבר והשרב עדין לא בא ואין צרה

פשוטו של מקרא שהרי בנעמן מצינו ויטך מחתו כבדת ארץ ואומאני שהוא שם
מדת קרקע כמו מהלך פרקה או יותר כמו שחתה אומ צמד כרס חלקת שדה
כך במהלך חרס בותן שם מדה כבדת ארץ כי גסה גוקפ לך עליוקפ ורבותנו
דרשו עם כל שבט נולדה תאומה ועם בנימין נולדה תאומה יתרה בן אונן
בן צערו בנימין כראה בעיני לפי שהוא לבדו נולד בארץ כנען שהיא בגב
כשאדם בא מארס נהרים כמו שנבגב בארץ כנען הלך ונקוע הנגבה
בנימין בן ימין לשון צפון וימין אלה בראתם לפיכך הוא מלא בשבן ישרא
בארץ ההיא עד שלא בא לחברון אזל יצחק אדעוהו כלאה וישכב מתוך
שבבלל משכבו מעלה עליו הכתוב לאן שכבה ולמה בלב וחללי צוענו
שכשמתה רחל נטלי עקב ממותו שהיתה כהונה תדיר באהל רחל ולא בשאר
אנהלים ונתנה באהל בלה באר רחוב ותבע עולבון אמו אמא אחות אמא מ
היתה צרה לאימא שפחת אחות אמא תהא צרה לאמא לכך בלבלי ויהיו
בע יעקב שנים עשר מתחיל לעטן ראשון משנולד בנימין נשלמה המטר
ומעתה ראויים לימנות ומאן ורבותנו דרשו ללמדנו בא שכולן שוין וכולם
צדיקים שלח חטא רחוב בכו יעקב אפלו בשעת הקלקלה קראן בכור
בכור יעקב בכור לנחלה בכור לעבודה בכור למנון ולא ניתנה בכורה ליוקרה
לא לענין השבטים שנעשה לטעם שבטים ממרא שם המישור קרית ארבע
שם העיר ממרא קרית ארבע א מישור של קרית ארבע ואם תאמר היה לו
לכתוב ממרא הקרית ארבע כן דרך המקרא בכל דבר שטמו כפול בגון
זה ובגון בית לחם אבי עזר ביתא אם הוצרך להטיל בו הא דותנה בראש
התיבה השניה בית לחמי בעפרת אבי העזרי צנה חיל בית קאוי ויגוע
יצחק איז מוקדם ומאוחר בתורה מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק
יב שנה שהרי כשנולד יעקב היה יצחק בן ששים שנה ויצחק מת בשנת
מאה ועשרים ליעקב שז ויצחק בן ששים אם תוציא ששים ממאה ושמונים
שנה נשארן מאה ועשרים ויוסף נמכר בן שבע עשרה שנה ואותה שנה
שנת מאה ושמונה ליעקב כי צד בן ששים ושלש כתבדך יב שנה נטמן בבית
עבר הרי עז ויז עבד באטה ובקוף יז נולד יוסף שז ניהי כאשר ילדה
רחל את יוסף נה הרי תשעים ואחת ויז עד שלא נמכר יוסף הרי מאה ושמונה
עדה בת אילון היא בשמת בת אן ובקראת בשמת על שם שהיתה מקטרת
בשמים לעז אהלובמה היא יהודית והוא כינה והוא כינה שמה יהודית
לומר שהיא כוסרת בעז כדי להטעות את אביו בת ענה בת צבעון

תנ"ך

שופו מלכים
אין

אם בת ענה לא בת צבעון ענה בנו של צבעון שנה ואלה בע צבעון ואיה וענה מלמד
 שבה צבעון על כלתו אשת ענה ויצאת אהל לבמה מבין שניהם והודיעך הכתוב
 שכולן בע ממזרות היון בשמות בת ישמעאל ומהם קורא לה מחלת מצונו באגדה
 מדרש קפר שמנא שלשה מוחלץ להן עונותיון גר שנתגייר והעולה לגדולה
 והנושא אשה נלמד הטעם מכאן לכך נקראת מחלת על שם שנמחה לון עונותיו
 אחות נביות עש שהיא השייאה לנו משמות ישמעאל נקרא על שמו ואת לבמה
 יפדה קרחה ממזר היה ובן איפז היה שבת על אשת אביו א אהל לבמה אשר
 עשו שהרי הוא מנוי עש אפי איפז בקנה הענין וילך ארץ לגור בארץ ימצא
 ולת יכלה ארץ מגוריהם להקפיק מדעה לבהמות שלהם ומאז מפע יעקב
 אחיו מפע שטר קוב שלגרת כיגר יהיה זרעך המונטל על צדעו של צדק
 אמר אף לי מכאן אין לו חלק במתנה שנתנה לו החרץ הצאת נלא בפר עין
 השטר ומפע הצגשה שככל בכורתו ואלה התולדות שהו ולידו בעו ושלל
 לש עיר ותמשע היתה פילגש: להודיע גדולתו של אברהם כמה היו גאים
 ליד בק צדעו תמנעו ברתאנים היתה לצו אחות לונן תמנעו ולונן מאפי
 יושב היה מן החוריס שישובו בה לפעם אמרה אינני זוכה להינשא לך
 הלואי ואיה פילגש ובדברי הימים מונה אותה צבנו של איפז מלמד שצב
 על אשתו של שעיר ויצאת תמנע מביניהם וכשבדלה נעשית פילגשו וזהו
 ואחות לונן תמנע ולת מנחה עש צע שעיר שהיתה אחותו מן האסולא מן
 האב אה אפי בע עשו ראשי משפחות יושבי הארץ שהיו יושביה
 קודם שבאת עשו לשם ורבותיו דרשו שהיו בקיאין ביעובה של ארץ מאן
 קנה זה לזה מלא קנה זה לפרעם שהיו טועמין העפר ויודעים חיון נטיעה
 ראניה לון ואיה וענה ויון יתורה והוא כמו איה וענה והרבה יש במקרא
 תת וקדש וצבא מרמס נרדס ורכב וקוס הוא ענה האמור למעלה
 שהוא אחיו של צבעון וכאן הוא קורא אותו בנו מלמד שבה צבעון על אמו
 והוליד את ענה את הימים פרדיום הרביע חמור על קוס נקבה וילדה פרד
 והוא היה ממזר והביא פקולץ לעולם ולמה נקרא שמה ימים שאימות מנאלת
 על הבריות דאמר חענא מימי לא שאע אדם עלמכת פרדה לבעה ותייה ולא
 הוזקק לכהוב לון משפחות החוריאן מפע תמנע ולהודיע גדולת אברהם כמו
 שפירשה למעלה ואלה המלכים שמונה היו וכנגד העמיד יעקב וכו

כבא
 מדרש
 ענה

כמס שבת
 דרש
 ענה

זה צבא כנסת
 ענ

חולין מה חש
 ענ

מלכות עשו בימיהם וארץ שאול ואיש בעת דוד ושלמה רחבעם אביהם חקון והוספתי
 ובימי יורם בנו כתיב בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה וימליכו עליהם מלך
 ובימי שאול כתיב אין מלך באדום וסנצב מלך יובב בן זרח מבצרה בצרה מעדי
 מואב היא שנ ועל קדוה ועל בצרה ולפי שהעמידה מלך לאדום עתודה ללקוח
 עמהם של כו זבח לשון בצרה המכה את מדין בשדה מואב שבתו מדין על
 מואב למלחמה והלך מלך אדום לעגור את מואב ומכאן חנו למדין שהיו מדין
 ומואב מריבים זה עם זה ובימי בלעם עשו שלום להתקשר על ישראל בתמו
 זהב מהו זהב עשיר היה ואין זהב חשוב בעיניו לכלום ואלה שמות אלו פני
 עשו שנקראו על שם מדינותיהם לאחר שמתהדד ופקקה מהם מלכות
 והראשונים הנזכרים למעלה הם שמות תולדותיהם וכן מפורש בלדה וימת
 הדד ויהיו אופי הדד אופת ממנו וגו' מגדש היא רומי חקלת וישלח

פרשת וישב יעקב

וישב יעקב אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה שלא היו
 ספונים וחשובים לפרש היאך נתישבו וקדר מלחמותיהם איך הורישו את
 החודי פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה כל בגול קבתם לפי שהם
 חשובים לפני המקום להאריך בהם וכן את מוצא בידורות שמאדם ועד נח פלוג
 הוליד פלוג כשבא לנח האריך בו וכן בידורות שמנח ועד אברהם קצרה בהם ומשהגיע
 אז לאברהם האריך בו משל למרגלית שנפלה בין החול אדם ממשמש בחול וכבר
 בכברה עד שמצא את המרגלית ומשמצאה הוא משליך את הצרור ותמידו ונולד
 המרגלית אה תולדות יעקב ואלה שלתולדות יעקב אלה ישוביהם וגלגוליהם עד
 שבאו לכלל ישוב קבה ראשונה יוסף בן שבוע עשרה שנה עני זה נתגלגלו
 וירדו למצרים זהו אחר ישוב פשוטו של מקרא להיות דבור על אפנו
 ומא דוד ש תלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף מפע כמה דברים אחת שכל
 עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן לא ברחל ושהיה זיו איקונן של יוסף אמה
 לו וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף זה נשכח וזה נשכח זה אחיו מבית
 להרבו וזה אחיו מבקשים להרגו וכן הרבה בבל ועוד נדרש בו וישב
 ביקש יעקב לישב בשלמה קפץ עלו רוגזו של יוסף צדיקים מבקשים לישב
 בשלמה אמה הקצה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להן לעולם הבא אלה
 שמבקשים לישב בשלמה בעולם הזה והוא נער שהיה עושה מעשה

נערות

בערות מתקן בשערו ממשמש בעינו כדי שיהיה נראה יפה את בעצמה
 כלומר ורגול אצל בע בלה לפי שהיו אחיו מבצין אותו והוא מקרבן את
 דבתם רעה כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו שהיו
 אוכלין אבר מן החי ומזלזלין בבע השפחות לקרותן עבדים וחשודין על
 העריות ובששלתן לקה וישחטו שעיר עצים במכירתו ולא תכלהו חיי
 ועל דבה שקיפר עליהם שקורין לאחיהם עבדים לעבד במכד יוסף ועל
 העריות שקיפר עליהם ותשא אשת אדוניו דבתם כל לשון דבה פלדין
 כלל כל מה שהיה יכול לדבר בהסרעה היה מקפר דבה לשון דובב שפתי
 ישנים בן זקונים שנופל לו לעת זקנתו ואנקלוק תרגם בר חכיס הוא ליה
 כל מה שלמד משם ועבר מקרלן דא שהיה ציו איקונן שלן דומה לן
 פקיס לשון כלי מילת כמו כרפס ותכלת וכמו כתנת הפקיס דתמר ואמען
 ומא על שם צרותיו שנמכר לפוטיופר ולקוחים ולשמש ולמדעם ולא
 יכלן דברו לשלום מתוך גנותם למדנו שבחם שלת דברו תחת בפה ואחר
 בלב דברו לדבר עמו מאלמים אלמים כתר גומ מאקרין אקרין עמדין
 וכן כושא אלומותיו וכמוהו בלשון משנה והאלומות כוטל ומכריו קמה
 אלומותי נצקפה ובס בצבה לעמוד על עמדה בצקפה ועל דבריו על
 דבתם רעה שהיה מביא לאביהם ויפרא לאביו ולא אחיו לאחד שקיפר
 אותו לאחיו חזר וקפדו לאביו בפעהם ויגער בו לפי שהיה מטייל שנה עליו
 הבוא נבוא והלא אמך כבר מתה והוא לא היה יודע שהדברים מגיעין לבלה
 שגידלתו כאמו ורבותינו למדו מכאן שאין חלום בלא דברים בטיילס
 ויעקב נתבונן להוציא הדבר מלב בעו שלם יקטאוהו לכך אמר לו הבוא נבוא
 כשם שאי אפשר בתוך כך השאר בטל שמר את הדבר היח ממתין
 ומצפה מתי יבוא וכך שומר אמונים וכך לא תשמור על חטאתי לא תמתין
 לרעות את צאן בקוד עלאת שלם הלכו לא לרעות עצמן הנני לשון ענה
 וזריזות נצדדל למצות אביו ואעפ שהיה יודע באחיו ששונאין אותו
 מעמק חדרון והלא חדרון בהר שבו ועלו בנגב ויבא עד חדרון לא מעצה
 עמוקה של אותו צדיק הקבור בחדרון לקיים מה שנאמ לאברהם בן
 הבתרים כי גר יהיה צדעך ויבא שכמה מקום מוכן לפודענות שם
 ענו את דינה שם נחלקה מלכות בית דוד שכ וילך רחבעם שכמה

וימצאנו איש זה גברי נסענו מזה הסיענו עצמן מן האחה נלכה דורתנה
לבקש לך נבל דתות שימיתוך בהם ולפי פשוטו שם מקום הוא ואין מקרה
יוצא מידי פשוטו ויתגלו כתמלתו נכלים וערמומיות אותנו כמו אתו עמו
כלומטיו ונראה מה יהיו חלומותיו אמר יצחק מקרא זה תומ דרשינו רוח
הקדש אומרת בך הם אומרים נהרגהו והכתוב מקיים מה יהיו חלומותיו
נראה דבר מי יקום אתו שלכסחו שלי ואי אפשר שיאמרו הם ונראה מה יהיו
חלומותיו שמכיון שיהרבוהו בטלן חלומותיו לא נכט נפש מכת נפש צו
היא מיתה למען הציל חתו רוח הקדש מעודה על ראובן שלא אמר זאת לא
להציל אותו שיצא הוא ויעלנו משם אמר את בכור ובדול שבבולן לא יתלה
הסרחון אף כי את כתנתו זה חלוק את כתנת הפקים הוא שהוקיף לוחציו
יותר על אחיו והבורקאן בומים ממשמע שזו הבורקאן ינודיע
שאין בומים מה תל אין בומים מיס אין בו אבל נחשים ועקלבים ישבו
ארחת כתב בומו שירת על שם הולכי אורח ובמליהם נושאים וג' למה
פרסם הכת את משאם להודיע מתן שכרן של צדיקים שאין דרכן של ערבים
לשאת לא נפסו ועטרן שריחן רע ולזה נצדמנו בשמים שלא יזוק מריח רע
נכאת כל ככוסו בשמים הרבה קרוי נכאת וכן ויראם את כל בית נכאתה
מרחקת בשמיו ואנלקסתרבה לשון שעות צרי שרף הנטף מעצי הקטף
והוא נטף הנמנה עם קמני הקטרת ולכונן לוטרת שמו בלשון משנה
ורבות פירשו שריש עשב ושמן אשכול וזיהא במסך נדה מה בצע מא
כמון כתב בומו וכפינו את דמו ונעלים את מיתתו וישמעו וקבילומעה
וכל שמועה שהיא קבלה דברים כגון זה וכגון וישמע יעקב אביו נעשה
ונשמע מתרגם נקבל וכל שהיא שמיעת החץ כגון וישמעו את קול פלאהים
מתהלך בגן ורבקה שומעת וישמע ישראל שמעתי את תלונות מתורגם
ושמעו ושמעת ושמע שמיע קצמי ויעברו אנשים מדינים זו היא שיירה
אחרת והודיעה הכתוב שבמכר פעמים הרבה וימשכן בני יעקב את
יוסף מן הבור וימכרהו לישמעאלים והישמעאלים למדנים והמדנים נמצאים
וישב ראובן ובמכירתו לא היה שם שהגיע יומן לילך ולשמע את אביו
לא עקוק היה בשקו ובתעטתו על בלבל יצועי אביו אנה אנו בא
אנא חברה מצערו שלא צא שעיר עזים דמו דומה לשל אדם הכתנת
זה שמה וכשהיא צבוקה לתיבה אחרת כגון כתנת יוסף כתנת פקים

פתנת בד נקוד כתנת ויאמר בתנת בני היא זו חיה רעה אכלתהו נצמה
 ברוח הקדש סופו שתתגרה בו אשת פוכיפר ולמה לא גילה לו הקב"ה לפי
 שהחרימו וקיבלו את כלמי שויבלה ושיתפן להקב"ה עמהם אצל יצחק
 היה יודיע שהוא חי אמר היאך אגלה והקב"ה אינו רוצה לגלות לו ימים
 רבים שתים ועשרים שנה משפורש ממנו עד שירד יעקב למצרים
 שז' יוסף בן שבע עשרה שנה ובן שלשים היה בעמדו לפע פרעה ושבע
 שני השבע ושנתיים הרעב כשבא יעקב למצרים הרי לב שנה כגד
 פ שנה שלא קיים יעקב כבוד אב ואם: פ שנה שהיה בבית לבן ושתי שנים
 בדרך בשובו מבית לבן שנה וחצי בבכות ושהה חדשים בבית א' וזהו טעם
 ללבן זה לי עשרים שנה בצותך לי הן על וקופי ללקות כגדך וכלבנתו
 יהודה אה אחיות תאומות בולדו עם כל שבט ושבע ונשאוס' י נחמיה
 אומ' כנעניות היו א' מהו וכל בכורתו כלותן שאין אדם נמנע מלקרא לחתנו
 בנו ולכלתו בתו וימת' להתנחם: אין אדם מקבל תנחומין על החי וקבור
 שמת שעלה מת בגדה בצידה שישתכח מן הלב ולא על החי: ארד' ש' בני
 כמו עלבני והרבה ש' משמשין במקום על' ש' שאול נא' בית הדמים א' הלכר
 ארון האהיסו א' חמיה ואישה' א' כל שאולה כפשוטו לעון קבר הוא בא' א' אקבר
 ולא את נחם כלומי: ובמודרשנו ג' יהנס קימן זה היה מקור בודי מפי הגבורה
 אם לא ימות אחי מבני בחי' מובטח את שאני רואה ג' יהנס: ויבך אורבו
 אביו: כלפי יצחק בוכה היה מפע צדו של יעקב אבל לא היה מתאבל שהיה
 יודיע שהוא חי: הטובתו: שוהט' בהמת המלך ויהי בעתה היא' למה
 נקמכה פרשה זו לכאן והפקיק בפרשתו של יוסף ללמד שהורידו אחיו
 מגדולתו כשראו בצרת אביו אמרו אכה אמרת למכרו לנו אמרת להשיבו
 היינו שומעים לך' ויטו מאת אחיו: עד איש עזולמי כשתתק' עמו: כנעני
 תגרא' והיה בכיב שם המקום ואומ' על' שם שפקקה מלדת נקרא כציב' לעון
 היותה כמון אכזב אשר לא יכזבו מימיו ואם לא כן מה בא להודיע לו
 ובב' ראיתי והקרא שמו שלהוג פקקת: רע בענין כרעתו טלאונן משחית
 זרעו שז' באונן וימת גם אותו כמותתו שלער מותתו של אונן ולמה היה על
 משחית זרעו כז' שלא תהנהבל ויכחי שיפיה: והקס זרע' הבן יקרא

על

על שם הכותב ושחת ארצה: דשמבפעס ואודה מבחוא בי אמר: כלומר דוחה
 היה אותה בקש שלא היה בדעתו להשיאה לנו: כי אמר פן ימותו מוחצקת
 היא זו שימותו אנשיה: ויעל על גזי צאנו ויעל תמנתה לעמוד על בודי
 צאנו: עולה תמנתה ובשמשון הוא אומ וירד שמשון תמנתה בשפונע
 ההר היתה ונשבת עולין לה מכאן וירדן לה מכאן ותתעלף כקתה פנה
 שלא יכיר בה וישג בפתח עינים בפתוחת עינים בפרשת דרכים שעל
 דרך תמנתה רבותנו צרנו בפתח שלאברהם אבינו שכל עינים מצפות
 לראותו: כי ראתה כי גדל שלה לפיכך הפקירה עצמה אצל יהודה שהיתה
 מתאה להעמוד ממנו בניו וישבה לגונה לפי שישבת בפרשת דרכים
 כי כקתה פניה ולא יכול לראותה ולהכירה ומררשו רבותנו כי כקתה
 פנה כשהיתה בבית חמה היתה צנועה לפיכך לא חשדה: ויכאליה
 א הדרך: מדרך שהיה בה נטה א הדרך אשר היא בה: הבה נא הכינע עצמו
 ודעתך לכך: כל לשון הבה לשון הזמנה הוא חוץ ממקום שיש לתרגמו לשון
 נתונה ואף אותה שלהזמנה קרובים ללשון נתונה הם: ערבון משכון
 חותמד ופתילך עזקתך ושוספק טבעת שאתה חותם בה ושמתך שאתה
 מתכסה בה: ותהר לו: גבורים כיוצא בו צדוקים כיוצא בו הקדשה
 מקודשת ומזומנת לזנות תקח לה: יהיה שלה מה שבידה: פן נהיה לבני
 אם תבקענה עוד יתפרסם הדבר ויהיה הגנאי כי מה עלי לעשות עוד
 לאמת דברי: הנה שלחתי הגדי הזה: ולפי שרימה יהודה את אביו בגדי
 עזים שהטביל בתנת יוסף בדמנו רמוהו גם הוא בגדי עזים: כמשלש
 חדישים רובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלש: ולשון כמשלש חדישי
 בהשתלש החדישים כמנו ומשלוח מנות משלוח יודם וכן תא בתלות
 ירחיא הרה לזנונים: שם דבר מעובדת כמואשה הרה וכמו ברה
 בחמה: ותשרה: אמר חפדים מקטאה משוסף מאיר בתן שלשם היתה
 שהוא כהן לפיכך דנה בשריפה: היא מוצאת לישראל: והיא שלחה אל
 חמיה: לא רצתה להלבין פניו ולנוי ממך אע מעובדת אא לאיש אמר אה
 לו אמרה אם יודה מעצמו ואם לא ישלפנו ואא לבין פניו: מכאן אמרו
 נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואי לבין פניו חבירו בדבים: הכר נא
 אין נא אא לשון מקטאה הפר נא בודאך ואא תאבד שלש נפשות: צדקה

בדבריה: מומני' היא מעובדת ורצ'ל דרשו שיוצתה בת קול ואמרה ממוני
ומארת יצאו הדברים לפי שהיתה צנועה בבית חמיה גזרתה סידור ממנה
מלכוס ומשבט יהודה גזרתה להעמיד מלכוס בישראל' כי על כן לא נתתה
כי בדין עשתה על אשר לא נתתה לשלה בני' ולא יקף עוד ויש אומרים לא
הוקף ויא לא פקק בעת לידתה: וברבקה הוא אומ' וימלאו ימיה ללדת לילון
למלאים (כח) לחקרים: והנה תאמין מלא (ולהלן) תאמין חקר לפי שהאחד
רשע אב לא שניהם צדיקים: ויהי יד: הוציא האחד ידו לאח' ולאחד שקמה
על ידו שני החזירה: פרצת חזקת עלך חזק' אשר על ידו השני: ארבע
ידות כתובות כחן כנגד ד' חרמים שמעל עכ' שיצא ממנו: ויא כנגד
דברים שלחח אידת שנער וכ' חתוכות כקפ שלמאיתם שהלויס ולשו'
זהב' בר' ויקרא שמו זרח' על שם זריחת מלאות השני: ויוסף הורד'
חוזר לעשן ראשון לא שהפקי' בו בדי' לקמוך ירודתג שליהודה למכירתו שלי'
יוסף לומ' שבשביסו הורידוהו מבדולתו (עוד כדי' לקמוך מעשה חטתו שלי'
פוטו פר' למעשה תמר לומ' כך מה' זו לשם שמים אפ' זו לשם שמים שראתה
באצטרוולנגן שלה שערודה להעמיד בעם ממנו ואינה יודעת אם ממנה אם
מבתה: כי יש אתו שם שמים שבגור בפיו: וכל שם פני' חדי' לעון קצר חקר אשר'
נלא ידע אתו מאומה: לא היה כותן לבו לכלום: כי אם הלחם: היא אתו אלא
שדיבר בלשון נקויה: ויהי יוסף ופה תאר: כיון שראה עצמו מושל' התחיל
אוכל ושותה ומקבל כל בשערו: אמ' הקבלה תביך מתאבל ואתה מקבל בשערך
אע' מגרה בך את הדוב מיד ותשא את תאדונע' כל מקום שג' אחר קמוך"
וחסאות לשהים: בע' נח נצטוו על העריות: לשל' אצלה: אפלו בלח' תשמע'
להיות עמה' לעולם הבא: ויהי כהיום הזה: כלום ניהי כאשר הגיע יום מיוחד
יום צחוק יום אידי שלהם שהלכו כולם לבית עץ אמרה אין לי יום הגון לזקן
ליוסף כהיום הזה תמדה להם תגלה חע' וא' כי יכולה להלך' לעשות מלאכתו:
רב (שמנו) אחד תמ' מלאכתו ממנו ואחד אמלעשות צר כיו' עמה לא שגראית
לו דמות דיוקנו שלאביו כדאיתא במסכת קומה" ראו הביא לנו: הרי זה
לשון קצרה הביא לנו ולא פירש מי הביאו ועל בעלה אומרת כן עברי':
מעבר חנה מבני עברי' אדוניו: שלנספ' באשי' לצחק בהעבד העברי' אשר
הבאת לנו: ויהי כשמע אדוניו: בשעת השמיט אמרה לוכן (זהו שאמרה
כדברים השה עשה לי עבדך עניני' תשמיט כאה: ויט אליו חסד")

עע דף מח
כ"ח

שהיה מקובל לכל רוחיו לשון כלה נחה וחקוזה שבמשנה הוא היה עושה
 כהרבו. במימדיה הוה מתעבוד באשר שאתו כשביל שהשם אתו אחר
 הדברים הנה לפי שהרגילה חנה תדורה את הצדיק בפי כולם לדבר בו הבין
 להם הקפה קורחנס שלון שיפנואיהם ולתאין ועוד שתבא הרווחה לצדיק על
 ידיהם חטא וצמצא זבוב בפילי פוטורו שלו וזה נמצא צדור בגלוקקין שלו
 אופה את פת המלך נחין לשון תפיה לא בפת ויפקד שר הטובחים את יונקן
 להיות אדם ויהיז ימים במשמר שנים עשר חדש ויחלמו חלום שנהם
 ויחלמו שנהם חלום זהו פשוטו ומדרשו פלאחד חלם חלום שנהם שחלם
 את חלומו ופתרון חבירו וזהו שנוירא שר התופים כי כונן פתך איש
 כפתרון חלומו כל אחד חלם חלום הדומה לפתרון העתיד לבא עליהם
 זועפים עצבים כמו קר ונעף זעף שמשא שריבים זמורות
 ארוכות והיא כפורחת דומה לפורחת והיא כפורחת נדמה לי
 בחלומי בלו היא פורחת ואחר הפרח עלתה נצה כעטון קמדר נחלך
 הבשילן והיא כד אפרחת אפיקת לבלבין עד כאן תרגום של פורחת נץ
 גדול מפרח כדכל ובוקר גומליה היה נצה ופת ויוצא פרה והדר ויצא
 ציץ ואשחטו כהרגו ועצרות והרבה יש בלשון משנה שלשת ימים
 הם סימן הם ללשונות ימים ויש מדרשי אגדה הרבה ישא פדעה
 את ראשך לשון חשבון כשיפקוד שאר עבדיו לשרת בקעודה ומנר
 אותך עמהם ככך בקיט שכלך ומושבך אם זכרת אתך אשר את זכרת
 אתך מאחר שייטוב לך ועשית נא עמדי חקד אין נא לא לשון בקשה קלי
 חורי קלים של נשרים קלנפים חורין חורין ובמקומינו יש הרבה נדרך
 שמוכרי פת כסנין לתתם באותם קלם יום הלדת את פרעה יום לידתו
 וקורין לו יום גינוקיא ולשון הנלדת לפי שאין הנלד נולד לא על ידי אחרים
 שהחיה מילדת את החשה ועל כן היא נקראת מילדת וכן נמלדתך ביום
 הולדת אותך ופ/אחדיו הוכבד את הכגע שכיבוקן על ידי אחרים וישא
 את ראש וג' מנחם עם שאר עבדיו שהיה מונה המשרתים שישדיתו מן
 בקעודתו וזכר את לא בתוכם כמו שאנו את ראש לשון מנין ולא זכר
 שר המשקים בו ביום ויש כחהו לאחד מוכאן מפני שתלה בו ונקא
 לזכרו הוזקק להיות חקוד שרת שנים שז אשרי הגבר אשר שם על

מלכ ב ב סיכה ז

ישעיה

מבטחו ולא פנה ארהבים ולא בטח על מצרים הקרואים דהב

וישב

פרשת ויהי מקץ

חקלה

ויהי מקץ כתרבומו מסוקה וכל לשון קץ קנה הוא על היאור כל שעה
 נהרות איבס קרויו יאורים חוץ מעלוק מסני שכל הארץ עשויו יאורים
 יאורים בידי תלם ועלוק עולה בתוכה ומשקה אותה לפי שאין בשמים ירדיו
 במצרים תדיר כפאר ארצות יפות מראה קימן הוא לופי סובע סהבות
 נדאות יפות לו לזו שאין עין ברה ירה מחברתה באחו באגס כמו ושגא אחו
 ודקות בשער לשון דק ותאכלנה קימן שתהא כל שמחתה שבע נשכחת
 בימי הרעב בקנה אחי טוליל בל בדאות שיש בל שדמות הלשם בל
 שקיפן קדוש חבונות לשון משקוף החבונות תמיד עי הדלת חמכה עליו קדים
 רוח מזרחית שקורין בישא הבריות שיש בל והנה חלום והנה נשלים חלום
 שלם לפנו והוצרך לפותרים ותפעס רוחו ומימר פא רוחיה מקשקשת
 בתוכו כפעמון וכו' וכדצד אומות תפעס רוחו לפי שהיו שם שתי פעימות
 שכחת החלום והעלמת פתרון חרומי הנחרים בטוימי מתים ששואין
 בעצמות טוימי הן עצמות בלשון ארמי ובמשנה בית מלא טוימי מלא
 עצמות ואין פותר אותם לפרעה פותרים היו חתם אכל לז לפרעה שלא
 היה קול ככנס באזנו ולא היה קודת רוח בפתרוןם שהיו אומרים שבע בבות
 אתה מוליד שבע בנות אתה קובל איש כפרדון חלמו חלום הראתו לפתרון
 שנפתר לנן ודומה לו בער עבדי עבד ארורים הרשעים שאין טובתם
 שלימה מזכיר בלשון בזיון בער שונטה ואין דאוי לבדולה עבדי חפלו
 לשוננו אינו מכיר עבד וכל בעמוקי מצרים שאין עבד מוליד ולא לובש
 בגדי שדים איש כחלמו לפי החלום וקדוץ לעענו השיב על כני
 פרעה הנשכר למעלה כמו שאמ פרעה קצף על עבדיו הרי מקרא קצר
 לשון נלא פרש מי השיב לפי שאין צריך לפרש מי השיב מי שבח להשיב
 והוא פרעה וכן דרך כל מקראות קצרים על מי שעליו לעשות הסקות
 את הדבר מן הבד מן בית הקהל שהנח עשוי כמין גומא וכן כל בוד
 שבמקרא לשון גומא הוא ואם אס חיון בוקים קרוי בוד ויגלח מפע כבוד
 המלכות תשמע חלום לפרוד אנהו האזינו רבין חלום לפרוד אנהו
 תשמע לשון הבנה והאזנה כמו שומעיוקה אשר לא תשמע לשוננו

מבנים יר

בלעדי אין החכמה משלי לא אהיו יענה יתן ענייה בפי לשלום פרעה דלות
 כחושות מלצו עתה ככה זל דאמנון ורקות בשד כל לשון רקות שבמקרא
 חקרון בשד צבומות צונמח בלשון ארמי קלע הדין כעץ בלי להלוח
 ויבשורת בסלע ותרבומ נתן לקין נצן אין בהן אה הנץ לפי שנתדוקנו מן
 הזרע שבע שטט ושבע שנים כולן חינון לא שבע ואשר כשנה החנס
 פעמים לפי שהדבר מזומן כמו שפירש לו בקנה ועל השננות החלום נבן
 ונשכח כל השבע הוא פתרון הבלעה ולא יודע השבע הוא פתרון ולא
 נודע כי באו קרבנה בכון מזומן בשבע שנים הטובות נאמר הביד
 לפרעה לפי שהיה סמוך ובשבע שני רעב נאמר הרחה לפי שהיה
 הדבר מופלג ורחוק כופלבו לשון מראה וחמש כתרבומנו ויזרעון וכן
 וחמושים את כל הכל שם דבר הוא לפיכך טעמו באה ונקוד בפתח קטן מ
 ואוכל שהוא פועל כבון ט כל אוכל חלב טעמו בכף ונקוד קמץ קטן תחת יד
 פרעה וברשותו ובחזרותיו והיה החכל הצבור כשאר פקדון הגנוז לקיום
 הארץ הנמצא כזה הנטבח כדין אם נלך ונבקשנו הנמצא כמוהו הנמצא
 לשון תמיהה וכן כל הא המשמשת בראש תובה ונקודה בתנופתה אין נבון
 וחכם כמון לבקש איש נבון וחכם שאמדת לא נמצא כמון ישק יתאמתה
 כל יד כי עמי יהיו נעשים על ידך כמו בן משק ביתי וכמו נשקובר דין
 הכסא שיהו קורין לי מלך כסא לשון שם המלוכה כמו נוגד את כסאו מלכות
 כתיב אותך מניתי יתך ואעפכ לשון נתינה הוא כמו ולתתך עליון בין לגזולה
 בין לשפלות כופל לשון נתינה עליו כמו כתיב אתה נבזים ושפלים נוסר
 פרעה את כובעתו נתינת טבעת המלך היא אות למי שנותנה לו להיורש
 שני לו לגזולה בגדי שש ידבר תשובות הוא במצרים רביד ענק ועל
 שהוא רעוף כובעות קלנו רביד וכן רביד עשוי רצפתו עשוי מדצפות
 ובלשון מטנה מוקף רובדין שלתבן על הרובד שבעזרה והיא רצפה
 במרכבת המשנה השנייה למרכבתו המהלכת אצל שכן אבדך כתרבומנו
 דין אבא למלכא דך כלשון ארמי מלך בהשנותפין לא ריכא ולא בר ריכא
 ובדברי אגדה דרש ל יהודה אברך זה יוקף שהוא אב בחכמה וחד בשנים
 אמר לו בן דוד מקיות עד סתי אתה מעוות עליו את הכתובים אין אבדך
 לא לשון ברכים שהכל היו כבגסין ויויתאין תחת ידו כענין שנאמר ותן אותנו

מלכא א

עש בבא
 בתה דה עח
 סר
 ונכא לך דה
 דבא לישנה

זכרתי ונתתי הוא דת וינבני הוסיף ועשה מלך שמואל בכ

אנ

אני פרעה שיש יכולת בידי לבגוד בצירות על מלכותי ואני גוזר שלא ידעו
 איש וידו בלעדיך שלא ברשותך דא אני פרעה את אהיה מלך ובלעדיך נגד
 וזהו זוג מתרק הכח את ידו ואת רגלו בתרגומו צפנת פענח מפרש
 הצפונות ואין לפענח דמיון במקרא פוטופרע הוא פוטופל ונקרא
 פוטופרע לפי שנקרא מלך לפי שחמד את יוסף ותעש הארץ בתרגומו
 ואין הלשון נעקר מלשון עשייה לקמצים קומץ על קומץ יד על ידי דין ש
 אצדדים אובל שדה העיר נתן בתוסה שכל ארץ ותקץ מעמדת פירותיה
 ונותנן בתבואה מעפר המקום ומעמיו את התבואה מלוקקב עד כי
 חזל לקפור עד כי חזל לוקפור לקפור והרי זה מקרא קצר כי אין מקור
 לפי שאין מקור והרי כי משמש בלשון זה בטרם תבא שנת הרעב
 מכאן שאדם תקור לשמש מכותו בשני לעבון ותלעב כל ארץ מצרים
 שהרקיבה תבואתה ושאר חנוץ משלוקקב אשר יאמר לכם תעשו לפי
 שהיה יוסף אומלם שומלן וכשבא אצל פרעה ואומר יוסף הן אומלל
 אמר להם ולמה לא עבדתם בר והלא הכריז לכם שעו הרעב בתיים
 אמרו לנו אקפבו הרבה והרקיבה חמר להם אם כן כל אשר יאמר לכם תעשו
 הרי גזר על התבואה והרקיבה כנה אם יגזור עלינו ונמות על כל פנ
 הארץ מי הם פנ הארץ אן העשורים את כל אשר בהם בתרגומו
 דבהון עבולא וישבור למצרים עבד לשון מכר ולשון קנין הוא משמש
 לשון מכר שברו לנו מעט אכל לשון קנין וא תאמר איכא כי את
 בתבואה שאפ ביון וחלב מצונו ולכונעבדו כלל כסף וירא יעקב כי יש
 עבד במצרים ומהי כן ראה והלא לא ראה לא שמע שנהנה שמעתי
 מהו נירא ראה באקפקלריו שלקדש שעדיין יש לו עבד במצרים וכל
 היתה כבואה ממש להודיעו בפידוש שזה יוסף וכל הארץ באתו מ
 מצרים מה יוסף לשבור ואם תדרשהו כקדרו היה צריך לכתוב לטוב
 מן יוסף למה תתראו למה תראו עצמכם בפנ בני ישמעאל ובע עשו
 כאלו אתם שבשם באותה שעה עדין היה להם תבואה ומפי אחרים
 שמעתי שהנא לשון החישה למה תהיו כחושים ברעב ומה לו נמלך
 גם הוא יורה רדן שמה ולא אמר לכו רמז למאיתם ועשר שנים
 שנשתעבדו למצרים כמטן רדן וירדו אחי יוסף ולא כתב בע יעקב

אל הית בר אבא
 אל יחנן ביצעה
 שאמר מד עק
 ליוסף ובלעדיך
 אמרו לו
 אעטגכינו עבד
 שלקחו רבו כל
 כסף תמשיכהו
 עליו אל גנוע
 מלכות אפי רוחה
 בו אמרו אם כן
 יהי וירע בע
 לשון אל איהב
 למאיתם
 כלולה באבדו
 רלומדו על לשון
 למאיתם
 זמיר הוסף
 לו אות חמת
 משמו עליה
 אמר דכ
 עדות ביהוקף
 לעפדא כל
 לושאנא דא
 פרעה סהדי
 אשתעו ליה
 וגו מחיותא
 ממסכת קורא
 דפ כלל סו
 אשלו ין

מלמד שהיו מתחרטים במטירתו ונתנו לבם להתנהג עמו באחווה ולפדותו
בכל מקום שישפקו עליהם עשרה מה תל עשרה והלא כותב ואת בנימין
אחי יוסף לא שלח לא לענין האחוה היו חלוקין לעשרה שלח הוה אחיה
כולם ושנאת כולם שוה לו אבל לענין לעבוד לו לב אחד להם בבר
פן יקדחו חסון ובבית לא יקדחו אמר שיעזר בן יעקב מכאן שהשטן
מוקסדג בשעת הקטנה בתוך הבתים מטמינין עצמן שלא יכירום לפי
עצה להם אביהם שלא יתראו שלא תשלוט בהם עין הרע שכולם נתיב
וכלם גבורים וישתחוו לו חפים כשתטחו לו על פניהם וכן כלהשתחוה
פשוט ידיים ורגלים הוה ויתכבדו להם נעשה להם כגבוי בדברים
לדבר קשות ויכר יוסף לפי שהניחם חתומי זקן והם לא הכירוהו
שיצא מאצלם בלא התימת זקן ועכשיו בא בתימת זקן ומאן ויכר יוסף
את אחיו כשנמקרו בידו הכיר שהם אחיו וריחם עליהם והם לא הכירוהו
כשנכל בידם לכהוגבו אחוה אשר חלם להם עליהם נידע שנתק"מ
שהרי השתחוולו ערות הארץ גילוי הארץ מהיכן היא נוחה ליכבש
כמו את מקורה העדה וכמו עדום ועריה וכן כל עמה שבמקרא לשון
גילוי ותא בדקא דארעא כמו בדק הבית רעוע הבית אבל לא דקדק
לפרשן תחד לשון המקרא "לא תאמר כן והרי עבדיך באו לעבד
אכלי כלנו בע איש אחד נחט נצנעה בהם רוח הקדש וכללגהו עמהם
שאף הוא בן אביהם כנים אמתיים כמו כן דברת" כן בנות צלפחד
דוברות ועבדתו לתן בדין כי ערות הארץ באתם לראותי שהרי
נכנסתם בעשרה שערי העיר למה לא נכנסתם בשער אחד ויאמרו
ענים עשר עבדיך וגו' וכשבילאוהו אחד שאינו כותפזרנו בעיר לבקען
הוא אשר דברתי הוצר אשר דברתי שאתם מרגלים הוא האמת והנכון
זהו לפי פשוטו ומדרשו אמ' להם ואן מצאתם אותנו ויפקו עליכם ממון
הרבה תפדוהו אמרו לו הין אמ' להם ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום
ממון מה תעשו אמרו לכך באנו להרוג את ליהרג אמ' להם הוא אשר דברתי
איכס להרוג בני העיר באתם מנחש אתי בגביע שלי עשנים מכס הודיבו
דרך גדול שלשכס חי פרעה אמ' יחיה פרעה כשהיה נשבע לעקר היה
נשבע בחיי פרעה אמ' תצאו מזה מן המקום הזה האמת אתכם

ישע יז

אסאמת אתכם לפיכך הא נקוד פתח שהוא כמו בלשון תימה ואס לא תביאוהו
חי פרעה כי מרגלים אתם משמר בית האקורים כבית משמרכם שאתם
אקורים כו עכשיו ואתם לכו הביאו לבית אביכם שבר רעבון בתיכם מה
שקניתם לרעבון אנשי בתוכם אבל כתר גומון בקושטא וראותי בצד לישנא
דלומאה הוא אבל ברס ויאמנו דבריכם ויתאמתו ויתקיימו כמו אמר אמר נכחו
יאמן נא דברוך באה אינו כועמו בבית לפי שהוא בלשון עבר שכבר באה
ותרגומו אתתלעא וגם דמו אתין וגמין רבניין דמו וגם דס הצקין והם לא
ידעו כי שומעיו נקפ מביץ לשונם ובפניו היו מדברים כן כי המלך בינותם
כי כשהיו מדברים עמו היה המלך ביניהם היו דע לשון עברי ולשון מצרי
והיה מליץ דבריהם לוקפ ודברי יוקפ להם לכך היו קברים שאין יוקפ
מכיר בלשון עברי המלך זה מנשה ויקוב מעליהם כתר חק מעליהם
שלא יראוהו בוכה ויבך לפי ששמע שהיו מתחרטין את שמעון הוא
השליכו לבור הוא שאמר לפני הנה בעל החלומות הלזה בא דא בתכונן
יוקפ להפרידן מפני שמא יתועמו שניהם להרוג אתו ויאמר אותה לועימהם
לא אקרו לא לעיניהם וכיון שיעשו הויעשו והאכילן והשקהן ויפתח האחד
הוא לפני שנשאר יחידי משמעון בן זוגו במקום במקום שלנו בלילה אמרת
שק הוא וגם הנה באמת חרתי גם הכסף בועס התבואה מה זאת עשה אלהים
לנו להביאנו לידי עלילה צן שלא הושב הכסף לא להתעולל עלינו ואתה ארץ
תקח דו תקובבו וכל לשון קנאים וסחירה על שם שמא צדיקים וקובצים אחר
הפרקמטוא צדור כקפני קטר כקפו אותי שכלתם מלמד שחשדן שמא
הרגוהו או מכרוהו כיוקפ שכלתם כלמי שבנו אבנדיים קרני טכולי לא
יחד בני עמכם לא קבל דברין שלראובן אמר בכור שופה הוא צד
הוא אמר להמית בנו וכי בנינום ולא בעי כאתר כלן לאכול יהודה אמר
להם המתינו לזמן עד שתכלה פתמן הבית כאשר כלן כד שיעשו ה
והמתרגם כד פיקן טועה כאשר כלן הגמלים לשהות מתורגם כד
פיקן טענתו די ספקס הוא גמר שתיהם אבל זה כאשר כלן לאכול
כאשר תם האוכל הוא ומתרגמין כד שיעשו העד היעוד לשון התראה
שקתם התראה מתרה בפע עדים וכן העידתי באבתוכם כד
העד בעס לא תראו פע בלתי אחיכם אתכם לא תראו עכלח אחיכם
אתם ואת אהיך כד אחוכון עמכון ישב הדבר על אופכנו ולא דקדקתמוס
אחד לשון המקרא לנו ולמולדתנו למשפחותינו ומדרשן אפלו עני
עריקותינו בלה לנו ונגד לן שיש לנו אב ואח על פה הדברים חאלה

על פי שאומרו אשר שא הזקקנו להביד כי יאמר אשר יאמר כי משמש בלשון אס' וזה
 משמש בלשון אשר הרי זה שמוט אחת מארבע לשונותיו שהרי כי זה כמו אס' כמו
 עד אס' דברתי דברי ונהיה נצנעה ברוח הקדש על ידי הלכה צורתיו הוחד שז
 ותהי רוח יעקב אביהם ולא נמות ברעב בנימין ספק יתפש ספק לא יתפש ואכ
 כולנו מתים ברעב אס' לא נלך מוטב שתעח את הספק ותתפוש את הוחד
 והצרתנו לפטר שלח אביאנו איך מת כי אס' חי וחטאתי לך כל הימים לעולם
 הבח' לולא התמהמהנו על ידך כבר היינו שבים עם שמעון ולא נצטערת כל
 הימים הללנו איפא' לשון יתר הוא לתקן מלה בלשון עברי' אס' כן אצדקק
 לעשות שאחשחנו עמכם צריך אני לחזר ולבקש איה פה תקנה ועתה להעלמם
 ואומר אני זאת עשו' מזמרת הארץ מדמשבח בחרעא שאכל משמדים
 עליו כשהוא בא לעולם נכאת' שעוה' בר' בטנים' לא ידעתי מה הם'
 ובפירושיו ח' ב' שלל מכיר ראיתי ודומה כי שהן אפרסקין' וכקף משנה'
 פי שנים בראשון' קחו בידכם' לשבר חבל' שמח הוקר השער' אולו
 משגה הוא שמא הממונה על הבית שכתו שנג' ואשדי' מעתה
 הינכם חסרים כלום אאתפלה הריני מתפלל עליכם' אשדי' שדי
 בנהינת רחמין וכדי היכולת בידו ליתן יתן לכם רחמים זהו פשוטו ומודשו
 מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי שלא שקטתי מנעורי צרת לבן
 צרת עשו צרת רחל צרת דינה צרת יוסף צרת שמעון צרת בנימין'
 ושלא לכם ויפטר לבן כהרגומו יפטרנו מאסורין לשון לחפשי ישלחנו
 ואינו נופל בהרגום לשון וישלח שהרי לשם הם הלכים אצלן את אחיכם
 זה שמעון' אחר' רוח הקדש נצדקה בו לרבות יוסף ואע' עד שובכם
 אהיה שכול' מספק' כאשר שכלתי' מיוסקה ומישמעון' שכלתי' מצעמי'
 ואת בנימין תרגומו ודברו ית בנימין לפי שאין לקיהת הכסף ולקיהת
 האדם שוה בלשון ארמי בדבר הניקח ביד מתרגמינ' ונקיב' ודבר
 הניקח בהנהגת דברים מתרגמינ' ודבר' (טובוח טובח והכ' כמו ולטבוח
 טובח ולהכ' ואין וטבוח לשון צווי' שהיה לו לומר וטבוח' בצהרים'
 זה מתורגם בשירותא שהוא לשון קעוזה ראשונה בלשון ארמי'
 ויש הרבה בגמרא שדא לכלבא שירותיה בצע אכולא שירותיה
 אבל כל התרגום של צהרים טוהרא' וייראו האנשים' כטוב הוא בשני
 יודין ותרגומו ודחילו' כי הובאו בית יוסף ואין דרך שאר הבאים לעבור
 בר' לילון בבית יוסף ואין דרך שאר הבאים כי אס' בפונדקאות שבעד'
 וייראו' שאין זה לשון לאספס' משמר' אכחנו מוצאים' א' תוך הבית
 הזה' להתבולל' להיות מתגלגלת עלינו עלילת הכסף ולהיותה

נופלת

נופרת עלינו ואנקלוס שתרגם ולתקופה עליו הוא לשון להתעולל כדמתר
 במין עפילות דברים תסקופי מליץ ולת תרגמו אחר לשון המקרא ולהתגולל
 שתרגם לתרגוב הוא לשון גלת הזהב והצב גלתה העלית שהוא לשון
 מלכות בי אדני לשון בעיא ותחכונים הוא בלשון ארמי ביא ירא ירדנו
 ירידה היא כנור גוליס היינו לפלגס אחרים עכשיו תנו צרכים כל אהובם
 בזכותכם והם אין זכותכם כדאן להי אביכם בזכות אביכם נתן לכם משמון
 ויבא האיש הבחא אחר לפי שהיו הקדוה פין אותה חוש על שדי ויבא איון פתח הבית
 ומשאמר פהם שלום לכם נמשכו ויבא אחריו ויטנו הצמינו עטרוה בכלים
 נאים הציתה מפרוז דוד לטרקלין ויקדו וישתחוו על שאת שלום קידה בפירת
 קד קוד השתחואה משתכח לארץ אהים יחנק בע בשאר שבטום שמענו
 חנה אשר חנק אהים את עבדך ובמין עדין לא נולד לכך בירכו יוסף בחנה
 כי נכמדו רחמיו שאן ישלך את מאס אמר לו אחיה לי ואיני יודע היכן הוא יש
 כך בעים אמר לו יש לי עשרה אמר לו ומה שמס חמ לו בלע ובכר וג אמר לו מה טוב
 שלשמות הללו אל כלם על שם אחי והצרות אשר מצאחו בלע שנבלע בן
 האומות צבר שהיה צבור פתחי אשבל ששבאן א גרא שנתגיר באכסניא
 ונעמן שהיה נעים ביותר אחי אהו אחי היה וראשו היה מפוס מפי אבי
 למד וחופים שלא ראה חופים ולא רחית חנה חופהו וארד שירד לבין האומות
 כדאיתא במס קוטה מני נכמדו רחמיו נכמדו נתחממו ונקממו קמטום
 קמטום מסע זלעפות רעב כן דרך כל עור בשמחממין אותן נקמטו ונכונ
 זירא פק כתאמץ והוא לשון אפיקי מגנים חנקה וכן ומציח אפיקים רפה כי
 תועבה הוא דבר שנאוי הוא למצרים לאכול את העבדים ואנקלוס נתן טעם
 לדבר הבכור כבכורתו מכה בגביע וקורא ראובן שמעון לוי יהודה יששכר
 וזבולון בע אס אחת חסבו כקדר הזה שהוא קדר תולדות וקסוכן כולס כיון
 שהגיע לבנימין אמר זה אין לו אס ואני אין לי אס ישב אצל משחות מנות
 חמש ידות חלקו עם אחיו ומשחת יוסף ותקנת ומנשה ואפרים וישכר ועמון
 ומינים שמכרוהו לא שתו יין ולת הוא שתה יין ואותו חיוס שתו גביעי בוס
 ארוך חליפה לעבדיך חולץ הוא לנו לשון גנאי ותרגום חס לעבדך חס מאד
 הקבל יהא עלינו מעשות זאת והרבה יש בגמרא חס ושלום הקפסא אשר
 מצאנו זה אחד מעשרה קל והומר האמורים בתורה נכונ מנויך בל גס עתה
 אה צומן הדין כדבריכם כן הוא שכולכם חייבים בדבר עשרה שנמצאת
 גניבה ביד אחד מהם פולס נתפשים אבל אני אעשה לכם לפנים משורת

נחום ב

הבאה

לירד
מפני דמי

ואיכא דאמרי
 עש דה מוח
 קי פא
 איוב יב

הדין

הדין אשר ימצא אתו יהיה לו ענש בגדול ההל' ששאר הגושו שהיה יודיע היכן הוא ויעמק
 איש עם חמודו בעלי זרוע היו ולא הוצרכו לקיי' עזה אתזה לטעון וישובו העירה
 מטר פופין היתה והוא אומ' העירה העיר כל שהיא שאשפא היתה חשונה בעיניהם
 שא כער ביני' שפיעשרה בע' אדם לענין המלחמה עודנו שם שהיה ממתין להם
 הלוא יד' עתם כי איש חשוב כמוי יודיע לנחש ולדעת מד' עתו ומקב' ובינה
 כי אתם גנבתם הגביע השמים מצא יוד' עים אנו שלא סרחנו אבל מאר'
 המקום נהיתה להביא לנו זאת מצא בעל חוב מקום לגבות שכר חזון מה
 נצטדק פשון צדק כן כל תעבה שתחלת יקודה צד והיא צאה לדבר כלעון מתפעל
 או נתפעל כותן כשת במקום תיו ואינו נותנה לפע' אותראשונה שליוסוף התעבה
 שא באמצע אותיות העיקר כגון נצטדק מבזרת צדק ויצטבע מגדת צבע
 ויצט' מגדת צד אמונים הצט' מגדת צד' לדרך ותעבה שתחלתה
 סמך כשהיא מתפעלת התיו מפרדת את אותיות העיקר כגון ויקתבל החגב
 מקתכלה ויהי בקד' וישתמר חקות עמלי' מבזרת שמר וקר מד' משות' ולל
 מבזרת מולך ויעצום שופל' מקתולל בעמי מבזרת דרך לא סלופה

בגדול ההל'
 ששאר הגושו
 שהיה יודיע
 היכן הוא
 ויעמק איש
 עם חמודו
 בעלי זרוע
 היו ולא הוצרכו
 לקיי' עזה
 אתזה לטעון
 וישובו העירה
 מטר פופין
 היתה והוא
 אומ' העירה
 העיר כל שהיא
 שאשפא היתה
 חשונה בעיניהם
 שא כער ביני'
 שפיעשרה בע'
 אדם לענין
 המלחמה עודנו
 שם שהיה ממתין
 להם הלוא יד'
 עתם כי איש
 חשוב כמוי
 יודיע לנחש
 ולדעת מד' עתו
 ומקב' ובינה
 כי אתם גנבתם
 הגביע השמים
 מצא יוד' עים
 אנו שלא סרחנו
 אבל מאר' המקום
 נהיתה להביא
 לנו זאת מצא
 בעל חוב מקום
 לגבות שכר
 חזון מה נצטדק
 פשון צדק כן
 כל תעבה שתחלת
 יקודה צד והיא
 צאה לדבר כלעון
 מתפעל או נתפעל
 כותן כשת
 במקום תיו ואינו
 נותנה לפע' אותראשונה
 שליוסוף התעבה
 שא באמצע
 אותיות העיקר
 כגון נצטדק
 מבזרת צדק ויצטבע
 מגדת צבע ויצט'
 מגדת צד אמונים
 הצט' מגדת צד'
 לדרך ותעבה
 שתחלתה סמך
 כשהיא מתפעלת
 התיו מפרדת
 את אותיות העיקר
 כגון ויקתבל
 החגב מקתכלה
 ויהי בקד' וישתמר
 חקות עמלי' מבזרת
 שמר וקר מד' משות'
 ולל מבזרת מולך
 ויעצום שופל'
 מקתולל בעמי
 מבזרת דרך לא סלופה

פרשת ויגש

הקלת מקץ

ויגש'יו" דבר באזע אדוני יכנסו דברי באצנך ואיחר אפק' מכאן אתה
 למוד שדיבר אין קשות כי כמוך כפרעה חשונ' אתה בעיני כמלך זהו פשוטו
 ומדרשו קופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה על ידי זקינתו שרה על
 לילה אחת שעוכבה דא מה פרעה גוזר ואינו מקיים מבטוח ואינו עושה
 אף אתה כן וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עיניך עליו דא כי כמוך
 כפרעה אם תקניטני אהרוג אותך ואת אדונך אדני שא את עבדיו מתחלה
 בעלטה באת עלנו למה היה כך לשש כלשה בתך היינו מבקשים או אחותינו
 אתה מבקש ואעפ"כ ונאמר אדני לא כיחדנו ממך דבר ואחיו מת מפע
 היראה היה מוציא דבר שקד מפיו אמר אם אומר לו שהוא קיים יאמר
 הביאוהו אלי ללדני לאמו מאורה אם אין לו עוד אח' ועצב את אביו ומר'
 אם יעזוב את אביו לחגים אנו שמא ימות בדרך שיחרי אמו בדרך מתה
 וקרה ואסון' שהשטן מקטרג בשעת הקמה והזרדת את שיבתו ענינו
 כשאח' אע"פ אני מתנחם בו על אמו ועל אחיו ואם ימות זה דומה עלי
 ששולשת מתו ביום אחד והיה כראותו כי אין הנער ומת אביו מצרתו כי
 עבדך ערב את הנער ואסתאמר למה אני נלכס לתיגר יותר משאר אחיהם

כולם מבחוש ואני נתקשרתי בקשר חזק להיות מנודה בשני עולמות
 ישב נא עבדך לכל דבר אני מעולה ממנו לגבורה ולמלחמה ולשמש
 להתאפק לכל הנצבים לא היה יכול לסבול שיהיו מצריים נצבים עליו
 ושומעין שאחיו מתביישין בהודעו להם וישמעו בית פרעה ביתו של פרעה
 כלום עבדיו ובע ביתו ואין זה לשון בית ממש לא כמובית ישראל בית יהודה
 כי נבהלו מפני הבושה גשו נא לי ראה אותם נקוגים לאחור אמר עכשיו
 אחי נכלמים קרא להם בלשון רכה ותחנונים והראה להם שהוא מהול
 למחיה להיות לכם למחיה כי זה שנתים הרעב עברו משני הרעב לאב
 לחבר ולפטרון ועלו ארצו ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות פן תורש
 דלמא תתמסקן לשון מוריש ומעשיר והנה עיניכם רואות בכבודי ושחכ
 אחיכם שאני מהול לכם ועוד כי פי המדבר איכם בלשון הקדש ועיני
 אחי בעמין השוה את כולם יחד לומר שכשם שאין לי שנה על בעמין
 אחי שהרי לא היה במכירתו כך אין בלבי שנה עליכם ויפול על צוארי
 בעמין אחיו ויבך על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקן של בעמין וסופן
 ליחרב ובעמין בכה על צוארון על משכני שיטה שעתיד להיות בחלקן
 שליוסק וסופו ליחרב ואחריו כן מאחר שלא הו בוכה ולבו שלם עמהם
 דברו אחיו אתו שמתחלה היו בושים ממנו והקול נשמע בית פרעה כמון
 בבית פרעה וזהו לשון בית ממש טענו את בעירכם תבואה את טוב
 ארץ מצרים ארץ גשן ניבא ואיט יודיע מה עבא קופס לעשותה ממנו
 שאין בה דגים חלב הארץ כל חלב לשון מיטב הוא ואתה צויתה מפי
 לומר להם זאת עשו כך אמור להם שברשותי הוא שלח כזאת כחשבון
 הזה ומהו החשבון עשרה חמורים מצוב הארץ מציונו בגמרא ששלח
 לו יין ישן שדעת צקנים בוחה הימנו ומא גרוסין שלפנול בר ולחם
 כתרומה ומזון ליפתן א תרגזו בדרך א תתעסקו בדבר הלכה שלא
 תרגז עליכם הדרך דא א תפסעו פסיעה גסה והכנסו בחמה לעור
 ולפי פשוטו של מקרא יש לומר לפי שהיו נכלמים היה דואג שמא יריבו בדרך
 על דבר מכירתו להתוכח זה עם זה ולונו על ירך נמכר אתה דפרת
 לשון הרע עליו וגרמת לנו לשנאתנו וכי הוא מושל ואשר הוא מושל
 ויפג לבו נחלק לבו והלך מלחמתו לא היה לבו פונה אהדברים לשון
 מפיגין טעמן בלשון משנה וכמו מאין הפוגנת וריחו לא במד מהתאמן
 וריחיה לא פג את כל דברי יוסף קימן מקר להם במה היה עוסק
 כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה זהו שז וירא אתה עגלות

אשר שלח יוסף ולא נאמר אשר שלח פרעה ותחי רוח יעקב שרתה עליו
 שכינה שפירשה ממנו רבלי רבלי עוד שמחה וחדוה הואילו עוד יוסף
 בעחי בארה שבע כמו לבאר שבעהא בקורתו במקום למד בתחלתה
 לא היא ביו יצחק חייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקינו לפיכך תלה
 ביצחק ולא באברהם יעקב יעקב לשון חבה אהרן מרדה מצדימה לפי
 שהיה מיצר על שזקק לעצת לחוזה לארץ ואנכי העלך הבטיחו להיות
 נקבר בארץ אשר רכשו בארץ כנען אבל מה שרכש בפדן אדם נתן
 הכל לעשו בשביל חלקו במערתה מכפלה אמר נכחי חוזה לארץ אינן
 כדאי לו וזהו אשר כריתו לו העמיד לו יצבורין שלשה וכסף כמין כרי
 ואמר לו טול אתלן ובנות בניו קרחבת אשר ויכבוד בתלני הצאים מצדימה
 על שם השעה קורא להם הכהוב באים ואין לתמוה על אשר לא כתב אשר
 באו בן הכנענית בן דינה שנבעלה לבעל כשהרגו את שכם לא היתה
 דינה רוצה לעצת עד שנשבע לה שמעון שישאנה בן אהבנו לאה
 ואת דינה בהן הזכרים תלה בלאה והנקבות תלה ביעקב למדרך אשר
 מזרעה תחלה יולדת זכר חיש משריעתחלה יולדת נקבה עלשים ושלש
 ובפרטן אי אתה מוציא את שלשים ושנים לא זו יוכבד שנולדה בין החומות
 בכניסתן לעיר שכ אשר ילדה אותה ללני במצרים לידתה במצרים ואין
 הורתה במצרים בע רחל אשר יעקב ובכולן לא נאמר כן לא שהיתה עיקרו
 שלבית כלה נפש הבאה ליעקב שיצאו מארץ כנען לבא למצרים ואין הבאה
 זו למצן עבר לא לשון הונה כמו בערב היא באה וכמו והנה רחל בתו באה
 עם הצאן לפיכך טעמו למטה באפ לפי שפשיעאן לבא מארץ כנען לא היו
 לא שלשים נשט והשני כלה נפש לבית יעקב הבאה מצדימה שבעים
 הוא לשון עבר לפיכך טעמו למעלה בבית לפי שמשבאן עם היו שבעים
 שמצאו שם יוסף ושני בניו וניתקפה להם יוכבד בין החומות ולדברי
 האומר תאומות כולדו עם השבטים צריכים אנו לומר שמתו לפני
 ירדתן למצרים שהרי לא נמנו כאן מצאתי בויקרא רבה עטו שש
 נפטורת היו לו והכתוב קורא אותן נפשות ביתו לשון רבים לפי שהיו
 עובדין לאלהות הרבה יעקב עליו לו והכתוב קורא אותן נפש לפי שהיו
 עובדים לאל אחד להורות לפעול בתרגומן לפנות לו מקום ולהורות
 היאך יתעבבה לפעול קודם שיגיע לשם ומלא להורות לפעול לתקן
 לו בית תלמוד שמעשם תצא הוראה ויאסור יוסף מרובתו הוא עצמו
 אפר את הקוסים למרכבה להזדרז לכבוד אביו וירא לו יוסף נראה

זאביו יבדק על צואריו ענף לשון הרבנות בכיה נכז כי לא על חושי שוים ענף לשון
 ריבוי הוא אינו שם ענין עולות נוקפות על חטאו אף כאן הרבה והוסקה בכך יותר
 על הרגיל אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא עסקו ואמרו רבותינו שהיה קורא
 את שמע אמנותה הפעם פשוטו כתרדגומו ומרשו קבור הייתה למות שתי מיתות
 בעולם הזה ולעולם הבא שנקתה מבעי שכינה והייתה אומר שיתבע ע הקבה
 מיתתך עכשיו שעודך חי לא אמרת לא פעם אחת ואמרה אין אחי ועוד אומר לו
 והאנשים חוש תאן וגו' בעבור תשבו בארץ גשן והיא ירוכה לכם שהיא ארץ
 מרעה וכשראמרו לו שאין אתם בקיאין במלאכה אחרת ירחיקכם מעליו וישעכם
 שם בי תועבת מצרים בלדנוני תאן לפי שהם להם אהות ומקצה אחיו מן הפחותים
 שבהם לגבורה שאין נדאים גדולים ועסה אותם אנשי מלחמתו ואלה הם
 האין שמעו לוי וישעברו עמיו אותן שלא פל משה שמעם כשצורם
 אבל שמות הגבורים נפלו וזאת ליהודה שמעו קול יהודה ולבד אמר ברוך מרחב
 גוי ולנסתלי אמר נפתלי ולדן אמר דן וכך לזבולון וכך לאשר זהו לשון בר שהיא
 חדרת ארץ ישראל אבל בגמרא בבלות שלנו מצינו שאותן שכפל משה שמותן
 הם החלשים ואותן הביא לפע פרעה ויהודה שהוכפל שמו לא הוכפל משום חלשות
 אטעם יש בזה כדאיתא בבבא קמא ובבריותא דקפדי שענו בה בוזאת הברכה
 כמו במרא שלנו אנשי חיל בקיאין באומנות לדעת דתן על אשר לוי על צאן
 שלי ויברך יעקב היא שאת שלום כדרך כל הנדאים לפע המלכים לפרקים
 שני מגורי ימי גרות כל ימי הייתה גר בארץ ולא השיגו בטובה ויברך יעקב
 כדרך כל הנפטרים מלפע שרים מברכים אותם ונוטלים רשות ומה ברה
 בירכו שיעלה עלוק לרגליו לפי שאין מצרים שותה מי גשמים לא נלוק עולה
 ומשקה ומברכתו של יעקב ואילך היה פרעה בא על נלוק נהוא עולה לקראתו
 ומשקה את הארץ תנחומא רעמקס מארץ גשן היא לפי חסד לפי הצריך
 לכלבט ביתם ולחס און בכל הארץ חוזר לענין הראשון לתחלת שני הרעב
 ותלה כמו ותלחה לשון עיפות כתרדגומו ודומה לו כמתלהל היורה עקיס
 בשבר אשר הם שובדים כמתנין לן אתה הכסף אפס כתרדגומו שלים וינהלם
 כמו ונהגם ודומה לן און מנהל לה עלמי מנוחות ינה ליע בשנה השעת
 לשני הרעב כי חסרם הכסף כי אשרתם הכסף והמקנה ונח הכל ליד אחי
 בלת גויתגו ותן זרע לזרוע האדמה ואעפ שאמ יוקף ועוד חמש שנים
 אשר אין חרוש וקציר מכין שבא יעקב למצרים באה ברכה לרגליו והמתן
 לזרוע וכלה הרעב וכן שנינו בתוספתא דקטורה לא תשם לא תהא
 שממה לא תבור לשון שדה בור אצא ינו חרש ותהי הארץ לפרעה

מ' פ"ג

קנויה לו ואת העם העבד יוסף מעור לעור לצדקו שאין להם עוד חלק בארץ והשע
 עלעיר זו בחברתה ולא הוצרך הכתוב לכתוב ואת לא לחודיעך שבהו עליון קסס סגנון
 להסיר חרפה מעל אחיו שלא יהו קורין אותם גולים מקצה גבול מצרים כן עשר
 לכל הערים אשר במלכות מצרים מקצה גבולה ועד קצה גבולה הכהנים
 הזכורים כל לשון כהן משרת לא הולחץ מאותן שהם לשון גדולה כגון כהן מדין
 כהן חן חק לכהנים חק כך וכך לחם ליום הא כמו הנה לצדע השדה שבכל
 שנה ולאשר בבתים ולאכול העבדים והשפחות אשר בבתים טפכם
 בניס קטנים נמצא חן לעשות לנו זאת כמו שאמרת והיינו עבדים לפרעה
 להעלותנו המס הזה בכל שנה לחק שלא יעבור וישב ישאל בארץ מצרים והיו
 בארץ גטן שהיא מארץ מצרים כ"ה חקמת ויגש ה'

פרשת ויחי

ויחי יעקב למה פרשה זו קתומה לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו
 עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדים דא שבקש לגלות
 את הקץ לבנו ונקתם ממנו בל ויקרבו ימי ישראל למות כלמי שנאמרה
 בו קריבה למות לא הגיע לימי אבותינו ויקרא לבנו ליוסף סמו שהיה יכולת
 בידו לעשות שום נא קידך והשבע חקד ואמת חקד שעושים עם המתים
 הוא חקד שלאמת שאינו מצפה לתשלום גמול לא נא תקברני במצרים
 סופה להיות עפרה כנים ושאר מתי חונה לארץ חיון לא בצער בלבד
 מחילנות ושלא יעשוני מצרים על ושכבתי עם אבותי ויו זו מחבר למעלה
 לתחלת המקרא שיש נא ידך תחת ידי וי והשבע לי ואני קופי לשכב עם אבותי
 ואתה תשאני ממצרים ואין לומר ושלכתי עם אבותי השכבתי עם אבותי במעלה
 שהרי כתיב אחריו ונשאתני ממצרים וקברתי בקבורתם ועוד מציונו בכל
 מקום לשון שכיבה עם אבותינו היא הגויעה ולא הקבורה וישכב דמי עם אבותינו
 ואחכ ויקבר בעיר דוד וישתחו ישראל תעלה בעדעה סגוד ליה על ראש
 המטה הפך עצמו לנגד השכינה מכאן אמרו שהשכינה למעלה מראשותינו
 של האלה דא על ראש המטה על שהיתה מנחתו של ימיה ולא חנה בהרשע
 שהרי יוסף מסך הוא ועוד שנעשה לבין הגוים שהרי הוא עומד בצד קו ויאמר
 ליוסף אחי מן הגוים והרי זה מקרא קצר ויש אומרים אמרים היה רגיל
 לפני יעקב בתלמוד וכשחלה יעקב בארץ גשן חלף אפרים ואל אביו למצרים

להגיד לו ויקח את שני בניו עמו כ"ד שויברכס יתקבלפע מותו ויגד המגיד
 ליעקב ולא פירשמי והרבה מקראות קצירי לשון ויתחזק ישראל אמר אלעזר
 שהוא בע מלך הוא חלוק לן כבוד מכאן שחולקין כבוד למלכות וכן משה
 חלק כבוד למלכות וירדו כל עבדיו אליו וכן אליהו וישנא מתעו ונתתך
 לקהל עמים בשרני שעתיד לטאת ממע עוד קהל עמים ואלעזר שאמר לי גוי
 וקהל גויים בני ארץ על בנימיז וקהל גויים הרי שנים לבד מבנימיז ושוב לא נולד
 ליבן למדנו שעתיד אחד מטבטי' ליחלק ועתה חוהה מתנה את נותן לך
 הנולדים לך עד באישיך לפע בואי לך כלום שנולדו משפירעת ממע על שבאני
 אצלך לי הם בחשבון שאר בעהם ליטול חלק בארץ איש כנגדו ומוכרתך
 אם תוליד עוד לא יהיו במנין בני אלה בהוד שבטי אפרים ומנשה יחזן נכללם ונא
 יהא להם שם בשבטים לענין הנחלה ואלעזר שנתחקה הארץ למנין גלגלותם כדכתיב
 לרב תלבו נחלתו וכל איש ואיש נטל בשוה חוץ מן הבכורות מכל מקום לא נקראו
 שבטים אלא ואת בבתי מפרץ ואלעזר שאמר ממריח עליך להוליכני ליקבר בארץ
 כנען ולא כך עשיתי לאמר שהרי מתי קמוך לבית לחם כברת ארץ מדרת
 ארץ והם לפי אמה במדת תקום שבת כדברי ר' משה הדרשן ולא תאמר
 שהרי עיכבו עלי גשמים מלהולכה ולקברה בחברון עת הגרוד היה שהארץ
 חלולה ומנוקבת ככברה ואקברה שם ולא הולכתה אפלו לבית לחם כ-
 להכנסה לארץ נידעתי שיש בלובך עלי אכלדעלך שעלפי הדבר קברתיה
 עם שתהא לעזרה לבנה כשיגלה אותם נבוצר ארץ והיו עבריים דרך שם
 יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים שזקנו ברמה נשמע
 וג' והלכה משובה יש שזכר לפעלתך נאסץ ושבו בנים לגבולם ואנקלוס
 תרגם כרוב ארעא כ"ד שיעור חרישת יוס ואמ' את שיהיה לחם קצב שהיו
 קורין אותו כ"ד מחרישה אחת כדאמרינן ברוב ותנא כמא דמקיק תעלא
 מבי ברבא וירא ישראל את בני יוסף בקש לברכס זנקת לקה שכיברה
 ממנו לפי שעתיד יהרעם לעצת מאפרים ויהוא וצניו ממנשה ויאמר
 מי א' מהיכן יצאון שאינן רחמיין לברכה בזה הראה לו שטר איורסין
 ושטר כתובה ובקש יוסף רחמים על הדבר ונחה עליו רוח הקדש ואמר
 קחם נתתי ואברכס' אלה ואתי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי
 תרגלתי רוח ביעקב בשכיל אפרים על מלקחם על זרועותי לא פללתי
 לא מלאע לבי לחשוב מחשבה שיצאה פניך עוד פללתי לשון מחשבה

השע

בביתו עצה עשו פליפה ויוצא ונספחותם לאחר שנישקס היתואס יוספמעס
כחיו כיי לישכס צה לימין וזה לשמל לסמוך ידיו עלהם ולברכס וישתחו
אפיו כשתזר לאחוריו מלפע אפיו את אפרים בימינו מטמא ישרל הבח
הקדאת חטרו ימינו כנגד שמל חביו וכיון שיהא הבכור מזומן לברכה
שכל את ידיו כהגומ אחימנון בהשכל וחמה השכיל חתידיו לכך ומדעת
כי יודע היה כי מנשה הבכור ואעפכ לא שדמינו עליו המלתך הגול חות
מלתך הרגיל להשתלח אי בצרתי כעני שנוי תמר לי מלתך האים כקלוס עקב
וג אנכי הלי בית לי יברך את הנערים מנשה ואפרים וידגו כדגים הללו שפרין
ורבין ואין עין הרע שולטת בהם ויתמוך יד אפיו הרומה מעל ראש בנו ותלטה
בידו יד ערני בני יד ערני שהוא הבכור וגם יהיה לעם ויגדל שעתיד בדעון
לצאת ממנו שהקבה עושה נס על ידו ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו שעתיד
יהושע לצאת ממנו שינחיל את הארץ וילמד תורה ליושרל וזרעו יהיה מלא
הגויס כל העולם יתמלא בצאת שמעו ושמו כשיעמיד חמה בגבעון ויורח
בעמק אילון כך יכרך ישרל הפאל לברך את בניו וברכס בברכתם ויאמר
איש לבנו שימקדל האים כאפרים וכמנשה וישם את אפרים בברכתו לפע
מנשה להקדימו בדגלס ובחגוכת הנשיאים ואני נתתי לך אתה מוריה
להתעסק בקבורתי וגם אני נתתי לך נחלה שתיקבדה ואיזנשו שכם שזאת
עצמות יוסף אשר העלו ממזרים קברו בשכם שכם אחד על אחד שכם
אחד על אחד שכם ממש היא תהיה לך חלק אחד ותיה על אחד בחרבי
ובקשתי כשהרגו שמעון ולוי חתאנשי שכם נתכנסו כל קציבותיהם להזדנוג
להם וחגרי יעקב כלי מלחמה כנגדן דא שכם אחד הח הבכורה שיטלו בנו
שני חלקים וטכס לשק חלק הוא והרבה יש לו חמים במקרא אחלקה שכם
תשיתומו שכם תשות שונתי לפע חלקים דרר ירצחו שכמה איש חלקו ונג
לעבדו שכם אחד אשר לקחת מיד האמורי מיד עשו שעושה מעשה
אמורי דא שחיה צד אפיו באמרי פיו בחרבו ובקשתי היא חכמתו
ותפלתו ואגידה לכם בקש לבנות את הקצין ונקתלקה ממנו שכיט
והתחיל אומר ובריס אחרים ראשית אונע היא טפה ראשונה לן שלח
אתה קדי מימין אונע כוחי כמו מצאתי אונע לי מדוב אונעם ולחין אונעם
יתר שחתי ראוי היית לה יותיתר על חחך בכחונה לשון נשיאות כפים
ויתר עז במלכותו כמוניתי עוז למלכו ומי גרס לך להפקיד כלאה סחז
כמים הפחז והבהלה אשר מיהרת להראות כעסק כמים הללו האמהדים
למרותתם לכר אתותרל א תרבה לויטכל כל היתרות הללו שהיו ראיות לך

הושעיא

ומהו הפחז אשר פחזת כי עלית משכבי אכרך אז חללתי אותן שעלה עלי יצועי עם
 שכינה שהיה דרכו לחיות עולה על יצועי פחזי שם דבר הוא לפיכך טעמו
 למעלה וכולו נקוד פתח וצו היה לשון עבר היה נקוד חציו קמץ וחציו פתח
 וטעמו למטה יצועי לשון משכב עש שמצועי אותם על ידי לבדין (קדינין)
 והרבה דומים לו אם אעלה על עש יצועי אם לכתך על יצועי שמעון
 ולוי אחים בעצה אחת על שכסו על וסקן ויאמרו איש לאחיו ועתה לכו ונאדגהו
 מי הם אם תאמר ראובן או יהודה הרי לא היה שנתן שלימה שנ והוא נער את
 בני בלהה ואת בני זלפה יששכר וזבולון לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים
 מהם על כרחך שמעון ולוי הם שקראם אביהם אחים כלו חמק אומנות זו
 שולר עיחה חמק הוא בודיהם מברכת עשו היא זו אומנות שנו היא ואתם
 המוקתם אותה הימנו מכרותהם לשון בני ציון חסייה בפשון יוני מכיר תנחומא
 לא מכרותהם בארץ מגורתם נהגו עצמן בבני חמק כמו מכר ותיך ומעלה ותיך
 וצו תרגום שלחנלקוס בקודם לתבא בפשיי זה מעשה זמרי כשנתקבצו
 שבטו של שמעון להביא את המדינות לפע משה ואמר לו זו אסורה או מעלת
 אם תאמר אסורה בתיתרנו מי התורה לך לזכר שמי בדבר זמרי בן קנא
 נשיא בית אב לשמעון ולא כתב בן יעקב בקהלם כשיקהיל קרח שהיא
 משבטו של לוי את כל העדה על משה ועל אהרן לתחזי כבודי שם לתחזי
 עמהם שמי של קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ולא נאמרו בן יעקב אבל בדברי
 הימים כשנתחזקו בני קרח על הדוכן נאמרו בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן
 ישראל לתחזי כבודי כבוד לשון זכר הוא ועל כרחך אתה צריך לפרש
 כמדבר זה כבוד ואומרתה כבודי לתתיהו עמם כמו לא תחזי אתם בקבולה
 כי באפס הרגו איש או חמור ואנשי טכס ואינן חשובין כולם לא ראש אחד
 וכן הוא אומ' בגדעון והכית את מדין כאיש אחד וכן במעריס קוס והכבו
 רמה בים שהן מדרשו ופשוטו הרבה אנשים קורא איש בלאחד שמעון
 באפס הרגו איש שכעסו עליו וכן ולמד לטרה נקרא אדם אחד ובב' אונס
 עקרו שור רצו לעקור את יוסף ולקרא שור שב בלור שורו חדר לו
 עקרו לשון את קוסיהם תלקר ארור אפס כי על אפלו בשעת תוכחה
 לא קלל את אפס וזהו שאמ' בלעם מה אקבל לא קבלתי אהלקם ביעקב
 אפ' דים זה מזה שלט יחא לנו במטן השבטים והרי הם חלוקים דא אין
 לך ענין קפריס ומלמד תיכונות לא משמעון כדי שיהיו נפוצים נמכר
 שללני עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ולמטות נתן לנו תפועתו דרך
 כבוד יהודה חיה יחזק אחיך לפי שהוכיח את הראשונים בקפריס

ומהו הפחז אשר פחזת כי עלית משכבי אכרך אז חללתי אותן שעלה עלי יצועי עם
 שכינה שהיה דרכו לחיות עולה על יצועי פחזי שם דבר הוא לפיכך טעמו
 למעלה וכולו נקוד פתח וצו היה לשון עבר היה נקוד חציו קמץ וחציו פתח
 וטעמו למטה יצועי לשון משכב עש שמצועי אותם על ידי לבדין (קדינין)
 והרבה דומים לו אם אעלה על עש יצועי אם לכתך על יצועי שמעון
 ולוי אחים בעצה אחת על שכסו על וסקן ויאמרו איש לאחיו ועתה לכו ונאדגהו
 מי הם אם תאמר ראובן או יהודה הרי לא היה שנתן שלימה שנ והוא נער את
 בני בלהה ואת בני זלפה יששכר וזבולון לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים
 מהם על כרחך שמעון ולוי הם שקראם אביהם אחים כלו חמק אומנות זו
 שולר עיחה חמק הוא בודיהם מברכת עשו היא זו אומנות שנו היא ואתם
 המוקתם אותה הימנו מכרותהם לשון בני ציון חסייה בפשון יוני מכיר תנחומא
 לא מכרותהם בארץ מגורתם נהגו עצמן בבני חמק כמו מכר ותיך ומעלה ותיך
 וצו תרגום שלחנלקוס בקודם לתבא בפשיי זה מעשה זמרי כשנתקבצו
 שבטו של שמעון להביא את המדינות לפע משה ואמר לו זו אסורה או מעלת
 אם תאמר אסורה בתיתרנו מי התורה לך לזכר שמי בדבר זמרי בן קנא
 נשיא בית אב לשמעון ולא כתב בן יעקב בקהלם כשיקהיל קרח שהיא
 משבטו של לוי את כל העדה על משה ועל אהרן לתחזי כבודי שם לתחזי
 עמהם שמי של קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ולא נאמרו בן יעקב אבל בדברי
 הימים כשנתחזקו בני קרח על הדוכן נאמרו בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן
 ישראל לתחזי כבודי כבוד לשון זכר הוא ועל כרחך אתה צריך לפרש
 כמדבר זה כבוד ואומרתה כבודי לתתיהו עמם כמו לא תחזי אתם בקבולה
 כי באפס הרגו איש או חמור ואנשי טכס ואינן חשובין כולם לא ראש אחד
 וכן הוא אומ' בגדעון והכית את מדין כאיש אחד וכן במעריס קוס והכבו
 רמה בים שהן מדרשו ופשוטו הרבה אנשים קורא איש בלאחד שמעון
 באפס הרגו איש שכעסו עליו וכן ולמד לטרה נקרא אדם אחד ובב' אונס
 עקרו שור רצו לעקור את יוסף ולקרא שור שב בלור שורו חדר לו
 עקרו לשון את קוסיהם תלקר ארור אפס כי על אפלו בשעת תוכחה
 לא קלל את אפס וזהו שאמ' בלעם מה אקבל לא קבלתי אהלקם ביעקב
 אפ' דים זה מזה שלט יחא לנו במטן השבטים והרי הם חלוקים דא אין
 לך ענין קפריס ומלמד תיכונות לא משמעון כדי שיהיו נפוצים נמכר
 שללני עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ולמטות נתן לנו תפועתו דרך
 כבוד יהודה חיה יחזק אחיך לפי שהוכיח את הראשונים בקפריס

יחז יט

תהיה יהודה נקוב לאחוריו וקראו יעקב בדבר רצני לא חתה כמותם יודך בערה
 איבך בימי דוד וחיבי תתה לי ערה בע הכיך שלשם שהיו מנשויס הרבה לא
 אמר כדרך שחמי יחק גור ארזה עלשם דוד נתבא בתחלה גור בהיות עזרת
 מלך עלינו אתה המנעיה והמבוא את ישראל ולבקנה ארזה כשהמליכוהו עליהם
 וזהו שתרגם אנקלוס שלטון יהי בשירויח בתחלתו מטרה שמה שחשדתיך
 בטרור טורה יוסף חיה רעה אכלתהו וזהו יהודה שנמשל לארזה בע עלית
 פלקת את עצמך ואמרת מה בצע וכן בהריגת תמר שהודה ידקה ממנ
 לפיכך כרע שכב וג' בימי שלמה איש תחת גפנו וג' לתוסור שבט מיהודה
 מדוד ואילך לו ראשי גלות שבבבל שדודים אתה עם בשבט שממונים על
 המלכות ומחקק מבין רבלין תלמידים אן נשיאי ישראל ער כיבא שילה
 מלך המשיח שהמלוכה שלו וכן תרגמו אנקלוס ונחא שילה שי לו שנ יובי לו
 שוי למורא ולו יקחת עמים אקיפת עמים שהיוו שיקהיא היסוד כמו יפעתך
 ופעמים שנופלת ממנו וכמה חותיות משמשות כלשון זהוהן בקראין עיקר
 כופל כגון כון שלנוגה ושלנושך וחלפ שבחותי באזעלם ושבתחת חרב
 ואסוך שמן אה זה יקחת עמים אקיפת עמים שנ אין גוים ידעו וזמנה
 לו עין תלעג לאב ותבונ ליקהת אס לקבונ קמטוס שבפנה מפע זקנתה
 ובגמרא דיתבין ומקנה אק התא בשוקי דנהר דעא במס יבמות ויכול היה לומר
 קהיות עמים אקרי לאפן עורה נתבא על ארץ יהודה שתהא מושכת יין
 כמעין איש יהודה יחסור לפין עיר אחד ויטענו מגפן אחד ומשורק אחד בין
 אהון אחד שורקה זמורה אחכה כובס בין כל זה לשון ריבון יין קוה לשון
 מיין בגד הוא ואין לו דמיון במקרא אוקרי כמו אוקר דוגמת מקומי מעפר דל
 היושבי בשמים וכן בני אתונו בעטן זה ואנק תרגם במלך המשיח גפן הם
 ישראל עורה זו ירושלם שורקה ישראל ואכזי כטעתך שורק בני אתוכו
 יבנו ה יכליה לשון שער האיתון בקפר יחזקאל ועוד תרגמו בפנים אחרים
 גפן אין צדיקים בני אתנו עבדי חודותה בלפן עש רוכבי אתונות צהרות
 כבס בין יהא ארגון טוב שציבועו דומה לין וצבעונן הוא כלשון קורה
 שהאשה לובשת ומסיתה בהן את הזכר ליתן עיניו בה וזה רבותי עבדעו
 בגמרא לשון הסתת שכרות במס בתובות ועלה יין שמא תחמר וורה
 תל קוה חכלילי לשון אודם כתרדומ וכן למי חכלילות עינים שכך דרך שות
 ין שניה מארומין מהלב מרוב חלב שיהא בתרצו מרעה טוב לעדרי
 צאן וכן פירוש המקרא אדום עינים יהא מרוב יין ולבן שנים יהא מרוב
 חלב

חיוב יתו פה
 משלי ל

חלב

חמץ ולפי תרגומו עינים לשון הרים שמשם צופים למרחוק ועוד תרגמו
 בפנים אחרים לשון מעיינות וקילוח היקבים נעוהי יקבים שכן ולשון תרמי
 הוא במק על נעוא אריתו יחורן בקעתה תרגום שינים לשון שיני הסלעים
 לחוף ימים על חוף ימים תהיה ארצו חוף כתר גומו ספר והוא יהיה מצוי
 תדיר אחר אבות במקום הגמל שאניות מביאות שם פרקמטיא שהיה
 זבולון עסק בפרקמטיא ומציא מצוין לשבטי שעבר נהם עוסקים
 בתורה הוא שאתי משה שמח זבולון בצאתך וישעבר באוהליך זבולון
 יצא בפרקמטיא וישעבר עוסק בתורה באהלים וירכתו על ידו קנה
 גבולו והאסמוך לתיודן יר טו קופו כמו ולירכתו המשכן ישעבר חמור
 גרם חמור בעל עצמות קובל עול תורה כחמור חזק שמטענין חור
 למשני כבד רובץ בין המשפטים כחמור המחלך ביום ובלילה ואין לו
 זינה בבית וכשהוא רובץ לנח רובץ בין התחומין בתחומי העירורת
 שהולך שם פרקמטיא וירא מנוחה כי טוב ראה לחלק ארץ מבורכת
 וטובה להויתא פירות ויט שכמו לקבול עול תורה ויחי לכל אחיו ישראל
 למק עובד למק להם הרמות של תורה וסדרי עבודתו של מצבי ישעבר
 יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים מאתים קנאיות
 העמידו וכל אחיהם על פיהם ויט שכמו הנפיל עצמו כמו ויט שמים
 הטו אצנכס ואנקלו סתרגמו בפעם אחרים ויט שכמו לקבו
 מלחמות ולכבוש מחוזות שהם יושבים על הקפר ויהיה האויב
 כבוש תחתיו למק עובד דן ידן עמו ימקום נקמת עמו מפלשתים
 כמו כי ידיון עמו כאחד שבטוי ישראל כל ישראל יהיו כאחד עמו
 ואת כולם ידיון ועל שמעון נבא נבואה זו ועוד יש לפרש כאחד שבי
 ישראל כמיוחד שבטבאים הוא דוד שבא מיהודה שפיסג הוא
 נחש ואומאני שהדיון כן עש שהוא נושא וארה תסופג עקב
 הנושא עקב קוס כך דרשן של נחש ויכלו למדס הנושא עקב
 קוס ויפול רכבו אחרי גמל נעמו ודוגמהו מצונו בשמטון
 וישעבר את שני עמדי הדרך נשעל הגג מכו ואת כחוי חורמן שם
 מין מחש שחין לפניה לנשיכרתו והוא צפוע וקרני חורמן עש שעשה
 הכל חרס וכפתנא כמו פתן וכמנן יארוב לישועתך קויתין
 כהנבא סינקרו פלשתים את עיניו וקופו לומד זכריע נא וחזקו נא

זוה"ק

ס"ו

אך הפעם יג' ג' ג' ג' יבוינו - כולם לשון ג'וי הס נכר חברי
 מנחם ואם תאמר איך ג'וי בלא ישי דלתיק יש לומר ג'וי מסודר
 צריך שני דלתין שכן דרך תיבה בת שתי אותיות לכפול בסופה
 ואיך יסודה לא ~~שני~~ אותיות וכן אמר כצפור לננו מגזר

אויב אופה שבעת נדונים עם נפל שדוני מגזרת ישוץ יתהרים אחי ג'וי

ג'וינו וג'וי מגזרה אחת הם וכשהוא מעיבר בלשון יפעל
 חינו כפול כמו יגוי ינוש דרוס ישוז יקוב וכשהוא מתפעל
 מפעיל אחרים הוא כפול כמו יתגודי יתדומס יתבולל יתנוודי
 ובלשון מפעיל יתוס (אמנה יעודי לשובב יעקב יגן משוכב
 נתיבות יגודנו האמור טאן איך לשון שיפעלוהו אחרים טאן כמו יגוד
 הימנו כמו יעני יענו יעאו ממע ג' ג'וינו יגודנו הימנו
 שיעברו הידין עם אחיהם למלחמה כל הלשון עד שנכבשה הארץ
 והוא יגוי עקב כל ג'וינו ישוכו על עקבם לנחלתם שלקחו

הושע
 יעני
 יענו

בעבר הידין ולא יפקד מהם איש עקב כדרכן ובמקוילותם
 ישבו כמו עקבותיה לא נדעו וכן בעקבי הארץ מאשר שמנה
 לחמו מאכל הבא מחלקן שלאשר יהא שמן שהיו זהים מרובין
 בחלקן והוא מושך שמן כמעין וכן בירכו משה וטובל בשמן רגליו
 כמו שטענו במנחות פעם אחת הויתרכו אנשי לוד קיח לשמן

ידי
 יתעו

איולה שלוחה זנב קשת גיעקד
 שהיא קלה לבשל פירושה כחולה
 זו שהיא קלה לרשץ איולה שלוחה
 איולה משולחת לרשץ הכותב
 אמרו שפר כתר גומ' דא
 על מלחמת קוקלח נתנבא ולחמה
 עמך עשרת לפי איש מבעי נשתל
 וג' והלכו שם בשיזות וכן נאמר
 שם לשון שלוח בעמך שלח ברגליו
 הנותן אמרו שפר על ידים שרון
 דבורה וברק שורה ורבותינו

מינו להם פולמוס טוס אחר אמרו לו
 לך והבא לנו שמן במאה רבוא הלך
 לירושלים אמרו לו לך לצור הלך
 חצור אמרו לו לבוש חלב הלך לבוש
 חלב אמרו לו לך חלב פלוג בשדה
 הלך ומצאו עונק תלת זיתו אמרו לו
 יש לך שמן במאה רבוא שחע צריך
 אמ לו המלך עד שחקיים מלאכה
 הפשול כליו לאחוריו והיה מקקלונבא
 בדרך אמ לזה יש לו שמן במאה רבוא
 במדומה אע ששחוק שחוק ביהוודים
 כיון שהגיע לעיר הביאה לו שפחתו
 חזקמוק שלחמין נרחץ בנידיו ורגליו
 והניחם לו קפל שלזהב מלא שמן
 יטבל בנידיו ורגליו לקיים מה ששעזמר
 טובל בשמן רבול לאחר שאכלו ושתו
 מד

אופה
 אס

ענין למטה

דרשוהו עליוס קבורת יעקב כשער ער עשו על המערה במקבר

סוטה ותלגומו יתלמי עיביה יפולחנו
והוא יוצה על חלקו אמרים נאים ושבח
בן פורת בן חן והוא פשוט ארמי אמטויה
לא שמעון בסוף בבא מעיעא בן פורת
עלי עין חנו נסוי על העין הלוואה אותו
בנות צעיה עלי שור בנות היו צועדות
להקתכל ביפיו בנות הדבה צעיה כל אחת
ואחת במקום שתוכל לראותו מנשה עלי
שור על ראיהו כמו אנשורו ולא קרוב
ומא יש לבים וזה בונה לישוב המקרא פודת
תיו שבו הוא חלקו הלשון כמו על צבת בני
האדם שור כמו לשור עלי שור ותלגוס
על אנקלמק בנות צעיה עלי שור תליון שבו
יפקוק מבנהו וכו' וכתב בנות על ש בנות
מנשה בנות צלפחד שנמלו חלק בשם עשי

מודד לו שמך במאה רבוא אמר
לו כלום חרה צריך יותר אמר לו
הק לא שאין בידי דמים אמר לו אם
אתה רוצה ליתקח קח ואת אבוא
עמך ואכול הדמים מדי לו שמך
בזה רבוא אמרו לא הניח חותנו
האיש לא קוס ולא פרז ולא גמל
ולא חמור בארץ ישראל שלח
שפרו כיון שהגיע לעירו ויתאו
אנשי עירו לקלסו אתו להם לא
תקלסו לו לא לזה שעמו שמדד
לו שמך במאה רבוא והרו כנשה
בי שמונה עמך רבוא לקיים
מנה שצ' יש מתעשר ואין כל
מתרועע והוא רב' עב
על בפרק שמע

ויקפדו שם מלך גד וכבד מלך תנא
חפלו קוסים וחפלו אמרים כיון שהגיעו
למערת המפלה אתא עשו קא מעכב
אתו להו ממרא קרות הדבע הוא חבול אמר
יעקב קרות

אדבע
גוגותיו
אדם נחנה
אברהם
נשרה יחן
נדבקה עקב
ולאם איהן
קברה ללוא
בדידי יהא
דפיס' 414
הוא אמר ליג
זבינה סנך
אמלהו נהי
דזבינ' בביבוס
פטיאלוס זבינ' עי
אמרי ליה און
דכא בקסדיא
כדייתו ליה
כגע' ואת רבי
יחנן משוש' ל' ע
פר יהונתן את כיה
באדעא דגמרי
אמרי שפי לא אמר

הירצ' ברו יוקרי ונספ פורת לשון פריה ורביה ויש מודעי אגדה
המתישבים על הלשון בשעה שבא עשו לקדחת יעקב בכולם קדמו
האימהות ללכת לפע בעהם להשתחות וברחל כתוב נגע ווספורחל
נישתחון אמר יוסף רשעהזה עינו למה שמא יתן עינו באמי יתא
לפניה ושרבב קומתו לכקותה והוא שבידכו אביו בן פורת הגדול
עצמך יוסף עלי עין שלעשו לפיכך זכת לגדולה בנות צעיה
עלי שור להקתכל בך בתאריך על מעדים ועוז דרשוהו לעטן
שלח ישלח בגר עין הרע ואם צעבידך יעקב מנשה ואפרים
בירכס כדגוס שאין שן הרע שולט בהם וימדרהו ורבו
וימדרהו אחיו וימדרהו פוטופד ואשתו לאקרו לשון וימדרו
את חייהם ורבו נעשו לו אחיו אנשו ריב ואין הלשון הזה
לשון פעלו שאם כן היה לו לינקד ולבו כמו פהמה מי מריבה
אם לשון מכירה שכן כספי הים קורין למכירה כי היה אמר לו איגרתא אמרי ליה איגרתא באדעא דגמרי
היא ומא' ביזיל עיזל כפתלי דקילל פאיהת דכח כפתלי אילה שלוחה הבותת אמרי שפר א תקדי אמרי שפי לא אמר

רמ
ב

ישע
כג

אשר רבו וב ואף אם לשון רביית חצים הוא כן
 היה לו לזקק אינו לא לשון פועל כמו שמו שמים
 שהוא לשון הושמו וכן רמו מעט שהוא לשון
 הרמו לא שלשון הרמו והושמו עי' אחרים
 ולשון שמו רמו רבו מאי ליהם הוא משוממים
 את עצמם נתרוממו מעצמם נעשו אנשי
 ריב וכן רמו וישו בי כמו רמו וכן רמ
 ונקמה" בעלי חצים שלשונם כחץ ותדגוג
 ותהי המחצה חותך שהיו ראויים לחלק עמו
 נחלה ותשב באיתן קשתו בתישבה בתזקן
 קשתו חזקן ויפזו ארועי ידיו זהו היא נתנת
 כבעת על ידו לשון זהב מופץ זאת היתה
 לו מידי הקבלה שהוא אביר יעקב ומשם
 עברה להיות רועה אבן ישראל עידקל של
 ישראל לשון האבן הראשה לשון גלגולה
 ואנקלוס אף הוא כך תרגמו ותשב ותצת

ספר חושבים בידן תמונה
 ויקרה ליה ארעה אמ להו מא
 דמי אמרו ליה קא מעכב לאי
 ער דייק נפתי מן קשא דמזרים
 אמ להו ועד דאתי בליל מאד
 דמזרים יהי אבו אבא מוטל
 בבגיון שקל קולפא מחיי
 ארישור נתריו עיניה נפלא
 אכרעא דיעקב פתחינהו יעקב
 לשנה ואחיק והיינו דכתיב
 ישמח צדיק כי חנה נקם פגמו
 ירחיק בדם הדשע באותה שעה
 נתיימה נבואתה שלחוק
 דכתיב למה אטבל גם שנים
 יום אחי ואעב דמותי ביום אד
 לא הואי קבורתם מיהא ביום
 אחי הואי נמי לא איעסק
 ביה יסק אחיהם מי לא הוועקי
 ביה והכתיב וישאן אותו בכר
 ארעה כנען אמרתי טקו סו
 כבודו במלכים יורה מכה דיוסלה
 עפ

עיי' במס קנטה בפרק ראשון

בהון נבואותיה החלומות אשר חלם להם על דקנים אוריהא בכתרא
 תוספת הוא ולא מלשון עברי שבמקרא ושני תוקפא רוחצנה יר
 תרגום שלבאיתן קשתו וכך לשון התרגום על העברי ותשב נבואתו
 בשם שאותנו של הקבלה היתה לו לקטת ולמבטח בזון ותרגום
 זהב לכך ויפזו ארועי ידיו אבן ישראל לשון נטריוקן אב וכן
 אבהן ובען יעקב ובען צל אבן היתה לכך זאת והוא יעקב
 ואת שדי ועם הקבלה היה לכך כשלא שמעת לזכרו אדונך
 והוא יברכך ברכות שדים ורחם ברכתא דאבא ויאמא
 כלומר ותברכן המולידים והיו ללות שוהיו המזדעים מזרועי
 טפה הראויה להיריון והנקבות לא ישכלו את רחם שלהם להפיל
 עובריהן שדים ירה יורה מתרגמין אשת דאה משהדי
 אף שדים כאן עש שהדי עורה כחץ ברכות אבן גברו
 הברכות שבידכני הקבלה גברו על הברכות שבידך את הורי

עד תאות גבעות עולם לפי שהצרכות שלי גדלו עד סוף גבולי
 גבעות עולם שנתן לי ברכה פרותה בלי מצרים מגעת עד
 ארבע קצות העולם שז' נפרדת ימה וקדמה וג' מה שלא אמר
 לאברהם אבינו וליצחק לאברהם אביו שאני עיניך וראת צפונה
 וג' כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך נתננה ולא הראהו לא
 ארץ ישראל בלבד לייצחק אמר כי לך ולשרעך אתה את כל הארצות
 האלה וקיימת את השבועה וג' זהו שאמר ישעיה והאכלתך נתלת
 יעקב אביך ולא אמר נתלת אברהם תאות כד חיברו מנחם בן
 קלוה הולי לשון היריון שהולדו במעי אמי כמו הולדה גבר עד
 תאות עד קצות כמו והתאוותם לכם לגבול קדמה תתאו לבית
 חמת תהיוץ כולם לאיש יוסף נזיר אחיו פרושא לאחיה
 שנבדל מאחיו כמו וינלו מקדשו בני ישראל שורו אחור ויתולעו
 צרשו ותשב באיתן קשתו על כבישת יצרו באשת אדוניו ותתאו
 קשת עש שהזרע יורה כחץ ויפזז זהו עי יציו כמו ויפצו שיצא
 הזרע מבין אצבעות יציו מידי אביר יעקב שנראתה לו צמות
 ואנקלוס תרגם תאות עולם לשון תאוה
 וחידוה וגבעות לשון מצוקי ארץ שחידוהו
 אמו והקיקתו לקבלם בנימין אב זכור
 אב הוא אשר ימרפ ניבא על שהיו עתוין
 להיות חפפני וחטפתם לכם איש אשתו
 בפולגט בגבעה וניבא על שאול שהיה
 נויח באיביו קביב שז' ושואול לכך את
 המלוכה וילחם באדום ובמואב ובכל ארץ
 יפנה ירשיע בבקר יאכל עץ לשון
 ביזה ושכל המתורגם עצאה ועוד יש לו
 דומה בלשון עבדית אה' חולק עץ שלל
 ועל שאול הוא אומ' שעמד בתחלת פרוקתן
 וג' יצחק שלישראל ולעדב יחלק

דיוקנו שלא בין
 תנא מלמד שעטו למטא שעה
 עלומים באנתה שעה באתה
 ויקנו שלחביו נראיתלו בחלון
 אמר לו יוסף יוסף עתוין אחיך
 שיכחבו על אבט אטו וארה
 בו עיה רצונך שישחק שמך
 מביניהם ותקרא רועה שנות שני
 ורועה זונות יאבד ה' מידי ותשב
 באיתן קשתו אה' יחלק משנה לבי
 מאיר מלמד ששבה תשתו לאהלה
 ויפזז זהו עי יציו מלמד שעט
 יפרינו בקרקע ויצאת שבתה רעו
 מבין יפני יציו מידי אביר יעקב
 מי גלם לנ שיכחב לעל גבי אביר
 לא אביר יעקב מנחם רועה אבן ישראל
 מנחם זכה יוסף ונגדא רועה ישלש
 רועה ישראל האזינה בודה ביצא יוסף
 תנא דאוי היה יוסף לצאת ממנו שניסע
 שבטם כדרך שיצאו מיעקב אביו שז'

שופ לא
 שמשאוי

שלל אף משתקע שמשן שפישו עלי
 נבוכדנצר שוגלם לבבל יחלק שלל
 מרדכי ואקתר שהם מבנימין יחלקו את
 שלל המן שנהנה בית המן נתתי לאקתר
 ואנקלוס תרגם על שלל הכהנים בקדשי
 המקדש וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם והלא תשמעו

לא תלמדו יעקב יוסף לא שיחזקו שבת
 ידעו מבין תפילתו ואעפ"י דאין מבנימין
 אחיו וכל נידח על שמו שפונקס שב
 וכל בנימין כלע ובכר נאשבל גרא ונעמו
 חתי וראש מפוס נחפוס נאדך על
 שייך במגן קוטה בפירוק טבעי ויהי יוסף

שלא בירכס לא קנפויך לא כך פירושן וזאת אשר דבר להם אביהם
 מה שאמור בענין יבול שלל בירך לראובן שמעון ולוי תלו ויברך אותם
 כולם במשמע אשר כבדכתו ברכה העתידה לבא על כל אחד
 ואחד בירך אותם לא היה לו לומר לא איש אשר לבדכתו בירך אותו
 מה תל בירך אותם לפי שנתן ליהודה גבורת ארי ולבעמין חטופתו
 שלחאב ולנפתלי קלותו שלחיל וכול שלל כללן כולם בכל הברכות
 תל בירך אותם נאקף אעמי על שם שמכניקין הנפשות למקום
 גניזתן שיש חסיפות בלשון עברי שהוא בלשון הכנסה כגון ואין
 איש מתקף הביתה ותקפתו אהך ביהך באקפכס את תבואת
 הארץ הכנסתם לבית מפע הגשמים באקפכס את מעשיכס
 וכל אסיפה האמורה במיתה אף היא לשון הכנסה אאבותי עם
 אבותי ויתקוף רגליו הכנס רגליו ויגוע ויאקף ומיתה לא נאמרה
 בו ואמרו רבותינו יעקב אבינו לא מת לחנוכה אביו ענין
 מרקחת בשמים הוא וימלא לו השלימו לו ומי חניטתו עד
 שמלאו לו ארבעים יום ויצכו אותו מצרים שבעים יום ארבעים
 לחניטה ושלושים לבני לפי שבא להם ברכה לרגלו שכלה הדעב
 והיו מי טלוס מתברכין אשר כריתו לי כפשוטו כמו כי יכרה אחי
 ומדרשו עוד מתישב על הלשון כמו אשר קנותי אמר עקיבה
 כשהלכתי לכרכי היס היו קורין למכירה כירה ועוד מדרשו לשון
 כרי דגור שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה
 אותו כרי ואמר לעשו כולזה בשביל חלקך במערה כאשר
 הטביעך ואם לא בשביל העבועה לא הייתי מעתך אבל יראתו

שופט ט

עבור

עבור על השבועה שלא יאמר אספן אעבור על השבועה שנשבעתי
 פך שלא חבלה על לשון הקדש שאני מכיר עודה על שבועים לשון
 ואתה אינך מפיר כדאיתא במסכת סוטה "גרן האמור מוקף אלדין
 היה ורבותינו דרשו על שם המאורע שבאו כל מלכי כנען ונשיאי
 ישמעאל למלחמה וכיון שראו כהנו שליוסקה תלוי באונו של יעקב
 עמדו כולם ותלו בו כהדיהם והקיפוהו כרבים כגורן המוקף ק"ב
 שלקו צדקם כאשר צדק מהו אשר יצו וישאו אותנו בנינו ולא בעבנו
 שוכך צדק אישאו מכותי לא איש מצדי ולא אחי מבשבם שהם מצנות
 כנען לא אתם וקבע להם מקום שלשה למזרח וכן כל רוחות וכסוד
 למקע מחנה שלדגלים נקבעו כאן לוי לא ישא שהוא עתיד לשאת את
 הארון ויוסף לא ישא שהוא מלך מנשה הוא פרים יהיו תחתיהם וזהו
 איש על דגלו באותות שמסר להם אביהם לישא מפתו הוא ואחיו וכל
 העולים אתו בחזרתן כאן הקדים אחיו למצרים העולים אתו ובהלכות
 הקדים מצרים לאחיו שנ' ויעלו אתו כל עבדי פרעה ואחל כל בית
 יוסף ואחיו לא לפי שראו מלכי כנען שתלו כהדיהם באחיו של יעקב
 נהגו בהם כבוד ויראו אתו יוסף כי מת אביהם מהו נירחו הכילו
 במיתתו אבל יוסף שהיו רבילים לקעוד על שלחנו שליוסקה והיה
 מקרבן בשביל כבוד אביו ומשמתי יעקב לאת קירבן לו יסמכו
 שמא ישנומו לו מהחלק לענינים הרבה יש לו משמש בלשון מקשה
 ולשון הלואי כגון לו יהי כדברך לו שמעע ולו הולנו לו מתנו ויש לו
 משמש בלשון אם ואולי כגון לו חכמי לו הקשבת למצותי ולו אנכי
 שוקל על כפי ויש לו משמש בלשון שמא לו ישנומו ואין לו עוד צדקה
 במקרא והוא לשון אולי כמו לו אולי לא תלך האשה אחרי לשון שמא
 הוא ויש אולי לשון בקשה אולי יראה יש בעשי אולי יטעב יש אולי הרי הוא
 כמו לו יהי כדברך ויש אולי לשון אם אולי יש חמסים עדיקים
 ויצונו יוסף כמו ויצונו א בני ישראל צוה למשה ולאהרן להיות שלמים
 א בני ישראל אתה ויצונו שלום להיות שלום יוסף ולמנו כן
 ואת מי עמ את בני בלהה שהיו רבילים אצלו שנ' והוא נער את בני בלהה

ענין דה
 מוח הו
 פט

אתה שם
 יעל שיש
 כהדיים
 נחלי
 צדוק
 שפיטקוב
 זכך
 ישע
 מלך
 ויעל
 קבוי
 את
 בעי
 שועה
 חל

אבך צוה שנו בדבר השלוס כי לא עוה יעקב כן שלא נחשד יוסף בעינו
 שא נא לפשע עבדי אלהי אבך יאס אבך מה אהו קיוס והס עבדי
 וילכו גס אחיו מוסף על השליחות כי התחת להיס אני שמא ממקומו
 אני בתמיה אס הייתי רוצה להרע לכם כלומ: אני יכול והלא אהס
 כונסם חשבתם עלי רעה והקצנה חשבה לטובה והיאך אני יכול לנדי
 יכול להרע לכם וידבר על לבם דברים המתקבלים על הלב עז
 שלא ירדתם לכאן היו מרגעם עלי שאני עבד על ידכם נודע שאני
 בן חורין ואני הולג אתכם מה הבדיות ואמרות כת שלב חוריס ראה
 ונשתבחה בהן ואמר אחי הם ולבסוף הרג אותם ישלך אח שהולג
 את אחיו דא עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחז היאך נר
 על בר כיוסף כתר גומו גדלין א אחד יכול לכבות עשרה
 ביץ בר כיון חקלת ווחי נרות על צדכי

עיו בגמרא במסכת מגילה
 בפ"ק ראשון ע"ש

נשלים ספר
נראשית
נעזרת מביד
מראשית

נתחיל בספר ואלה שמות בעזרת
 בורא תעצומות

ואה שמות בני ישראל אעפ שמנא בחייהן בשמותם חדר
 ומנא במיתתן להודיע חיותן שנמשלו לכוכבים שמות יאן
 ומכניסן במספר שנ המותא במקפר צבאם לכולם בשם
 יקרא יוסף היה במצרים והלא הוא וכו' היו בכלל שבטים
 ומס בא ללמדינו וכו' לא היינו יודעים שהוא היה במצרים לא
 להודיע עזרתו של יוסף הוא יוסף הרועה את צאן חביו הוא יוסף
 שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו וישלחו שהיו
 יולדות

יולדות ששה בכרס אחד ויקם מלך חדש רב ושמו אחד אמר חדש ממש
 וחד אמר שנתחדשו גזירותיו אשר לא ידע עשה עבדנו כאלו לא ידעו
 הבה נתחכמה כל הבה לשון הזמנה הוא כלומר הזמינו עצמם לכך
 נתחכמה לו לעם נתחכס מה לעשות לו ורבותינו דרשו נתחכס
 למושיען שלושה לזונס במים שכבר נשבע שלא יביא מבבל לעולם
 ועלה מן הארץ על כרחינו ורבותינו דרשו כאדם שמחלל עצמו ותולה
 קללתו בחבירו והרי הוא כאלו כהב ועלינו מן הארץ והם ירשוהו עליו
 על העם מקיים לשון מקשרים שגובין מהן המס ומהו המס שיבנו
 ערי מסכנות לפרעה למען ענותו בסבלותם של מצרים ערי
 מסכנות כתרוממו וכך כל באי הקופץ הלך גזבר הממונה ערי
 האוצרות את פיתום ואת רעמסס שלא היו ראויים מתחלה לכך
 ועשותם חזקות ובצורות לאוצר ולאשר יענו אתו בכל מה שהם
 כותני לב לענות כן לב הקצה להרבות ולהפריץ כן ירבה כן רבה
 וכך פורץ ומדרשו לוח הקדש אומרת כן אתם אומרים קן ירבה
 ואת אומ' כן ירבה ויקוצו קצו בחייהם ורבות דרשי בקוצים היו
 בעיניהם בפרך בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברתו
 המולדות הוא לשון מולידות לא שיש לשון קל ויש לשון כבד כמו
 שובב ומשבר דובר ומדבר כך מתויז ומילד בילד כן כמו בוליד כן
 שפלה יוכבד על שמשפרת את האמרי פועה מרים שפועה
 ומדברת והוגה לולד כדרך נשים המפייסות תינוק הבוסה פועה
 לשון צעקה כמו בולדה אפעה על האבנים מושב האשר
 הולדת ובמקום אחר קולאז משבר וכמוהו עושה מלאכה על
 האבנים מושב כלי אומנות יצר חרש אתם בן הוא וג' לא היה
 מקפיד לא על הזכרים שראו אצטגניו שעתיד להולד בן מושיע
 אותם וחייה ותחיה ותחיי את הילדים מנפקת להם מזון
 תר גוס הראשון וקיימא והשני וקיימתו לכי שלשון עבר למקבות
 רבות תיבה זו ופועה בה מעמעות לשון פעלו ולשון פעלות
 כבון ותאמרנה אוש מצרי לשון עבר כמו ויאמרו לזכרים
 והדברה

ישע
כב

ירמיה

ותדברנה בפיו כס לשון דברתם כמו ותדברו לשכרים וכך ותחללנה אות
 א עמי לשון עבר חללתם כמו ותחללו לשכרים כי חיות הנה
 בקיאות כמיילדות תבגום מיילדות חייתא ורבנות דרשן הרי משולות
 לחיות השדה שאינן ידועות מיילדות והיכא משולות לחיות גור אריה
 זאב יורה בכור שורו אילה שלוחה ומי שלא נכתב בו הרי הכתוב
 כולל מנה אמר לביאה וייטב היטב להם וזה חלוק בתיבה שיקווה
 שתי אותיות ומתקלה ויו יוד בלאשה כשהיא באה לשון ויפעיל הוא נקוד
 היו ביעירי שהוא קאט קטן כגון וייטב להם למיילדות וירב בבת
 יהודה הרבה תאניה וכן וגל השארית דנבואראין הגלה את השאריות
 ויכא נבא זנב הפנה הזנבות אזלו כלל לשון הפעיל את אחרים
 וכשהוא מדבר בלשון ויפעיל הוא נקוד היו בתיק כגון וייטב בעיני
 לשון הוטב וכן וירב העם בתרבה העם ויגל יהודה הגלה יהודה
 ויכא כה וכה הפנה לכאן ולכאן ולא תשיבנו וילך וישב וירד ויעל לפי
 שאינן מגזרתן שללן שהרי היו יקוד בהן ירד יעל וילך וירד אות
 שלישי תבו וייטב להם למיילדות מהו הטובה ויעש להם בתים
 בתי כהונה ולוניה ומלכות שקרונין בתיים ויכא את ביתא ואת בית
 המלך כהונה ולויה מיוכבד ומלכות ממלוח כדאיתא במלך קנטה
 לכל עמו אה עליהם גזר יום שגנול
 משה אמרו לו איצטגנינו היום נולד ואין
 אנו יודעים אם ממעלות אם מישל
 ולואין אנו שסופו ללקות במים לפיכך
 גזר אותו היום אפ על המעלות שכ
 כלהבן הילוד ולא נאמ הילוד לעבדים
 והם לא היו יודעים שסופו ללקות עלמי
 מרובה ויקח את בת לנו פרוש
 היה ממנה מפני גזירת פרעה
 והחזירה ועשה בה לקוחים שנים

יחזיט

זה כ
לוא
שופ יז

וזהו כי יר המאכה ויעש להם
 בתים רב ולוי חד אמר בתי מלכות וחד
 אמר בתי כהונה ולוניה מאן דאמר בתי
 כהונה ולוניה אהרן ומשה ומאן דאמר בתי
 מלכות דוד נמי ממרים קא את דכתוב
 ותמת עזובה ויקח לו כלב את אפרת
 ותלד לו את חור וכל ודוד בן איתאפרת
 וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשר
 נאת יריעות ואלה בטיה ישר ושובב וחרו
 בן חצרון בן יפנה בן שפנה מעבדא
 מרגלים ואת בתי בן קנז הנא דכת וילכד
 עבטא קנז אחי כלב הקטן ממנו אשר
 ראה חורבניה דקנז הוה דיקח נמי דכת
 הקנזי שפע משנה עזובה לו מדים ולמה
 נקרא שמה עזובה שהכל עזובה הנלוי
 והלא ענקיב הוה נקיב לה חמר ווחנן כל
 הנושא אשה לטם שמים מעלה עליו הכת
 כלא יפדה על עיני שם בפדק ש
 קימין לה

זה א כ

יהושע
קא

ומי הם המיילדות מאן דאמר אשה ובה ומאן דאמר בנה וסכד ומרים כלה
 וחמותה יסכד ולא שבט עש קיג לה

ואת היא נהפכה להיות נערה ובת קלשנה היתה שנוכלה כבואה
 למצרים בין החומות ומאיתים ועשר נשאתו שם וכשיצא היה
 משה בן שמונים שנה לשנת עבדה ממנו היתה בת קל וקראו אותה
 בת לוי כי טוב הוא כשנוכל נתמלא הבית סולן אנרה ולפי
 יכלה עוד הצמינו שמנו לה המצרים מיונס שהחזיר הגרען בלפני
 לשנה חציונים אחד שהיו לידת לשבעה יולדת לפעקומתין והם
 בדקו אחריהם לקופתשעה גמא גמי בלשון משנה כך הוא שומר
 בפניך ובלע קשה בחמר וכזפת אפת מבחור ומנס מבפעם
 כדי שלא יהיה אותו צדיק ריח רע שש זפת ותשם בקופ הוא לשון
 אבס ודומה לו קנה וקופ קמלון לרחוק עבה הוא סרס המקרא
 ופדשיהו ותדך בת פרעה על היאור לרחוק בו על ידי המור הצל
 היאור כמו ראו חלקת יואב שיי והוא לשון יד ממש שיי האדם
 קמוכה לך ורבותי אמרו הלכות לשון מיתה הולכות למות לפי
 שמיחו בה והכל מסיועם כי למה לנו לכתוב ונעדרותה הלכות
 את אמתה את שפחתה ורבות דרשו לשון יד אבל לפי יקדוק
 לשון הקדש היה לו לנקד אמרה מנס דגושת והם דרשו את אמתה
 את ידה ונשחרבה אמתה אמרת הרבה נתפתח ותראה את מי
 ראית הימך זהו פשוטו ומד רשו שראתה עמו שכינה והנה נער
 בוכה קולו כנער מן העבריות שהחזירתי על מצדו ות הרבה
 ליקנולא ינק לפי שעתיד לרבה עם השכינה ותלך העלמה
 הלכה בזרות ועלמות כעלם חילופי נתבאה ולא ידעיה מלה
 נתבאה הי שלופי מש יתיה שחלתיה הוא לשון הגעה בלשון
 אדמי כמשחל בינותא מחלבא ובלשון עברי משוריהו לשון
 הקירותו כמו לא ימות לא צמי כל חיבול מנחם ואני אמר
 שאינו מנחברת מש ימוש את מצבתא ובלשון הויאה הוא
 וכי ימשי ממים רבים ישאו היה ממחברת מש לא יתכן לומר
 משוריהו לא חמי שורתיהו כאשר יאמר מן קס הקי מודתו ומן שב
 השיבות ומן בא הכיאות או משוריהו מגדרת ומשורתי את עון האיש
 אבל משורתי אינו לא מגדרת תיבה שפעל שלה מיוסף בהא בקופ
 התיבה כגון משה בנה עשה צוה פנה כשיבוא לוא בהם פעלתי

גמרא
 במב
 בדכות

תבוא היווד במקום הא כמו עשית בנת פנית צוית ויגדל משה
 והלא כבר כתב זיגדלה ילם אמר יהודה בירבי לעזר הראשון לקונה
 והשני לבדולה שמינהו פרעה על ביתו וירא בקבלותם נהן עינו
 ולבו להיות מיצר עליהם איש מצרו כוגש היה מסונה על עומדי
 ישראל והיה מעמידם מקלות הגבר למלאכתם מכה איש עברי
 מלקהו ורודהו ובעלה שלטלומית בת דבריה היה ונתן עיכו בה ובלילה
 העמידו והוציאו אבותו והוא חזר ונכנס לבית ונא על אשתו כקבדה
 שהוא בעלה וחזר איש לביתו והדגיש בדבר והיה מכהו ורודהו
 כל היום ויפן כחובה ראה מה עשה לו בבית ומה עשה לו בשדה
 ולפי פשוטו כמשמעו וירא כי אין איש עתיד לצאת ממנו שיתגיר
 שני אנשים עברים דתן ואבירם הם שהותירו מן המן נעים מרבים
 למה תכה אעפ שלא תכה נקרא רשע בהרמת יד רעל רשע
 שכמותך מי שמך לאיש והנה עווד נעל הלהרגני אתה אומר
 מכאן חבו למודים שהרגו בשם המפורש וירא משה כפסוקו
 ומדרשו דתג לו על שדה בישל דשעים דלטור ויאמר מעתה
 שמא איכס רחוק ליגל אכן כודע הדבר כמשמעו ומדרשו
 כודע לי הדבר שהיית תמיה עלון מה חטאו ישל מכל שבעים
 אומות להיות נרדים בעבדות סדק אבל רחוק את שהם רחוקין
 לכך נישמע פרעה הם הלשעו עליו ויבקש להרוג את משה
 מסדק לקוקטינג להרגו ולא שלמה בו החרב הוא שאמ משה ויעלני
 מחרב פרעה וישב על הבאר למד מעקב שכזדונג לו זוגו
 מן הבאר ולכהן מוצק רב שבהן ופירש לו מעג ונדו והוא מצלם
 את הר הטוים את בריות מרוצות חמיהם העשויות בארץ
 ויגרשום מפע הנדוד למה יח עבדת הכיר בו שהיא
 פנדעו שלי עקב שחמנם גזים לקראתו ויאכל לחם שמא
 ישא חחת מכס כרא כי אם הלחם אשר הוא אוכל ויגל פתח
 ודומה לו הוא נא נלך ולב פואנו חולתי לדבר ומדרשו לשון
 חלה נשבע לו שלא יחז ממדין כי אם ברשותו וימת מלך
 מצרים נצטרע והיה שונח תינוקות ישראל ורוחץ בדמם
 נאקתם צעקתם וכך מעיר מתים ינאקו את בליתו ויר

אוף יחוש

את אברהם עם אברהם וידע אלהים גתן עליהם לב וכא העלם
 עינו אחר המדבר "לחתחוקמן הגזל שלא ירעו בשדות אחרים"
 להחזיקם על שם השטח בלבת אש בשלהבת אש לפי שאלו
 כמו לב הטמים לב האה"נא תתמה על התנו יש לנו כיוצא בה
 מה אמנלה לבתק מתוך הקנה"נא אינן אחר משום עמו אנכי
 ביצרה אכל נאכל כמו לא עבד בה אשר לקח משם"תסורה
 נא"תקורה מוכאן להתקרב שם של שלוף והוצא כמו ונגע
 הברזל כי ישל עיתק"אדמת קדש הוא המקום ועתה לכה
 ואשלחך לפרעה ואם בעצמך מה תועיל והוצא את עמי יעויל
 דבריד ותוציאם מי אנכי"מה אני חשוב לדבר עם המלכים
 וכי אוציא את בני ישראל ואף אם חשוב את מה זכו ישראל שיעשה
 להם נס ואוציאם ממצרים"ויאמר כי אתה עמך השיבו על
 ראשון ראשון ועל אחרון אחרון שאמרת מי אנכי כי אף לפרעה
 לא שלף הוא כי אם משל כי אתה עמך וזה המראה אשר ראית
 בסנה לך האות כי אנכי שלחתיך וכדא אני להציל באמר האות
 הקנה ענשה שליחותי ואיננו אכל כל תלך בשליחותי ואיך
 כצוק ששאת מה זכות יש לישראל שיתאז ממצרים דבר גדול
 יש לי על הוצאתיך שיהי עתידים לקבל התורה עלההר הקנה
 לקוף שלשה חדשים"דא כי אתה עמך וזה שבצליח בשליחותך
 לך האות על הבטחה אחרת שאני מבטיחך שפשת וצואם
 ממצרים תעבדון אותי עלההר הזה שתקבלו תורה עליו והוא
 הזכות העומדת לישראל ודוגמת לשון זה מצינו בישעיה וזה
 לך האות אכול השנה ספוח וג' מפלת סנה ריב תהיה לך אות
 על הבטחה אחרת שאדעכס חרובה מפירות נאע אבדך הקפוחים
 אתה אשר אתה"אתה עמם בערה זו אשר אתה עמם בשעבוד
 שאר מלכות"אמלפנו רבוננו שלעולם מה אני משכיר להם
 צרה אחרת דיים בערה זו אמלנו יפה אמרת לכה תאמר וג' זה
 שמי לעלם"חסר נין לומה ענימהו שלא וקרא כלתבו וזה זכרי
 לימדו היד נקרא וכן דוד הוא אומי ש שמך לעולם יש זכרך לדור

יחז"ל

תתקנני ישראל מיוהדיש לשייבה ואם תאמר לתנים סתם היאך תפטר
 פן לאסוף לקנים של ששים רבוא ושמעו לקולך מכוון שתאמר להם
 לשון זה ישמעו לקולך שכבר סימן זה מסור בידם מי עקב ומיוסר
 שב לשון זה הם נגזין יעקב אמלהם ואהים פקוד יפקוד אתכם
 נקרה עלינו לשון נקרה וכן ויקרא להם ואנכי אקרה כהן אהיה
 נקרא מאתו הלוא לאיתן אתכם מלך מצרים להלון אסחין אע
 מרחה לוידי החזקה לא ותן אתכם להלון לא ותן לא ישבוק כמו
 על כן לא נתתק לא נתגו אהים להרע עמדי וכולן לשון נתינה הם
 ויש מפלשים ולא ביד חזקה ולא בשביל שידו חזקה כי מאזאטלה
 את ידי והכית את מצרים וג' ומתרגמין אותנו ולא מקדס דתילה
 תקיף משמו שלי יעקב ברבי מנחם נאמ' לו ומגרת ביתה
 מאותה שהיא גרה אתם בבית ונצלתם כתרגומ ותרוקנון וכן
 וינצלו את מצרים ויתנצלו בני ישראל את עדים והנון בו וקוד
 ונחם חיברו במחברת צד עם ויעל אהים את מקנה אביבן אשר
 הציל אהים מאביבו ולא יאמנו דבריו כי תם לא היתה הנון ויסוד
 והיא נקודה בחירק לא תהא משמשת בלשון ופעלתם לא בלשון
 ונפעלתם כמו ונקחתם מן האדמה ונתתם ביד אויב ונפלתם
 לפע אויבכם ונתתם בתוכה ואמרתם נצלתנו לשון נפעלתנו
 וכל כון שהיא בזה בתיבה לפריקים ונפלת ממנה כון של נוגה
 נושא כותן נושך כשהיא מודברת לשון ופעלתם תנקד בשבא
 בחס'ה כגון ונשאתם את אויבכם ונתתם להם את ארץ הגלעד
 ונמלתם את בשר ערלתכם לכך אע חומ שזאת נקודה בחירק
 מן היסוד היא ויסוד עם דבר כי צול והוא מן הלשונות הכבידים
 כמו דבור כפור למוד כשודבר מלשון ופעלתם ינקד בחירק
 כמו ודברתם אל הקלע וכפרתם את הבית ולמדתם אותם את
 בניכם מזה בידך לכך נתיבתובה אחת לדורש מזה
 שבידך אתה חייב ללקות שחשדת בכשרים ופשוטו לאדם
 שאומ' לחבירו מודה אתה שגזו שלפניך אבן היא אמ' לו הין
 אמ' לו הריני עגשה אותה עץ ויהי לנחש למזל שיוקפר

יחז ירה
 כפ ז

לשון

לשון הרע על ישראל ויתפוש אומנותו שלנחש ויחזקבו לשון
 אחיזה הוא והרבה יש במקרא ויחזיקו האנשים בידו ויחזיקה
 במבושיו והחזיקתי בצקנו כל לשון חזק הדבוק לבית לשון
 אחיזה הוא מצורעת כשלב דרך צרעת להיות לבנה
 אם בהרת לבנה היא אף בחותזה רמז לשון הרע ספר בתמרו
 לא יאמינו לי לפיכך הלכהו בצרעת כמו שלקחה מרים על לשון
 הרע מחיקו שבה כבשרו מכאן שמדה טובה ממהרת לבא
 ממצות פורענות שארי בראשונה לא נאמ מחיקו והאמינו
 לקול האנת האחרון מטת אמר להם בשבילכם לקותי על
 עקיפתי עליכם לשון הרע יאמינו לך שכבר אמרנו לך
 שהמזדונגים להם לוקים בנגעים כגון פרעה ואבמלך בטבול
 שרה והיו המים וג' והיו שני פעמים נראה בעיניו נאמר
 והיו המים אשר תקח מן היאור לדם ביבשת שומיע את שבידו
 הם נהפכים לדם נאן כשיהיו לארץ יהיו בהויותן אבל עכשו מ
 מלמדנו שלא יהיו דם על שיהיו ביבשת גם מתמוול למצו
 ששבעה ימים היה הקנה מסתה את משה בקנה ליל בשבתות
 מתמוול שלשום מאג דברך הר שלשה ועלשה גמין רבויין הם
 הרי ששה והוא היה עומד ביום השביעי כשאתמר לנזאת על שלח
 נא ביד השלח על שחרה בו וקבל עליו וכלזה שלא היה לו עה מ
 ליכול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול ממנו ונביא היה שנהגה
 נגלית לבית אביו בהיותם במצרים הוא אהרן וכך ביחזקאל
 ואודע להם בארץ מצרים ואומר לכם איש שתני עיניו עלכו
 וחותה נבואה לאהרן נאמרה כבוד פה בכבודות את מצד
 מי שם פה מי לומדך לצבר כשהיית נידון לפני פרעה על
 המצרי או מי ישום אלם מי עשה פרעה אם שלא נתחמץ
 במצות הריגתך ואת משרתו חרשים שלא שמעו בצוורו
 עליך ולא מקלטורים ההורגים מי עשם ערבים שלא ריתו
 כשבחת מן הבימה ונמלטה הלך אנכי שעמי פש עשית כל
 זאת ביד השלח ביד מי שאתה רגיל לשלוחו והוא אהרן

דא ביד אחר שתיצה לשלוח אין סופי להכניסם לארץ ולחיות גואס
 לעתיד ישלך שלוחים הרבה ויחר אף יהושע בגן קחה תומר
 כל חרץ אף שבתורה עושה רשע זה לא נאמ' בורושם ולא מצינו
 שבא עונש ע"י אוח' חרון אמלור יוסי אף בזה נאמ' בורושם
 הלוא אהרן אחיך הלוי שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן ואלו היתה
 אומ' ליעזר ממך מעתה לא יהיה כן לא הוא יהיה כהן ואותה תהיה
 לוי שצ' ומושה איש האלים בני יקראו על שבט הלוי חנני הוא
 יצא לקראתך כשתלך למצרים ויחר ושמוח בלבן לא כשאתה
 סבור שיהא מקמיך עת' שאתה עולה לגדולה ומשם זכה אהרן
 לעזי' החשן הנתן על הלב ויצר הוא לך בשבילך יצבר' העם
 וזה יוכיח על כל לך ולי ולול'ם ולהם הסמוכים לוי יבוד שכולם
 לשון עלהם יהיה לך לפה למליץ לפי שאתה כבוד פה לאהים
 לרב ולשר וישב א יתר חותנו ליטול רשות שהרי נשבע לו ושנעי
 שמות היו לו רעול יתר יתרו קיני וכו' כי מתו כל האנשים מי הם
 דתן ואבירם חיוס היו לא שירדו מבכסיהם והעני חשוב כמת'
 על החמור חמור המיוחד הוא החמור שחבש אברהם לעקידת
 יצחק והוא שעתיד המלך המשיח להגלות עליו שנעני ורובב על
 חמור וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה אין מוקדם
 ומאוחר מדיקדקיס במקרא כלכתך לשוב מצרימה וג' דע שעל
 מכתבן תלך שתחא גבור בשליחות לעשות כל מופתי לפע פדעה
 ולא תדא ממנו אשר שמתי בידך לא על שלש אותות האמורות
 למעלה שהרי לא לפע פדעה צוה לעשותם לא לפע ישאל שיאמינו
 לו ולא מצינו שעשאתם לפעו לא מופתים שאני עתיד לשום בידך
 במצרים כמו כי ידבר איכם פדעה וא' תתמה על אשר כתב אשר
 שמתי שכן משמעו כשתדבר עמו ככל שמתי בידך ותמדת
 א פדעה כשתשמע שלבו חזק וימאן לשלוח אמור לו כן בני בכורי
 לשון גדולה כמותם אני בכור אתניהו זהו פשוטו ומדרשו כמן
 חתם הקבה על מצ' רת' הכורה שלקח יעקב מעשו ואומר איך
 בשליחותו שלמקום שלח את בני הנה אנכי חורג' היא מכה

תל פט

אחדונה

איוב ל

אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה וזהו שאמר
 באיוב הן איש גיב בכוחו לפיכך מי כמוהו מורה בשור גרם
 המבקש להנקם מחבורו מעליט את דבריו שלא יבקש תורה
 אבל הקבל ישגיב בכחו ואין יכולת להמלט מידו כי אם שוב
 אין לפיכך הוא מורה ומתרה בו לשוב ויהי משה בדרך
 במלון ויבקש המיתו לפי טלא מלאת איעזר בכנו ועל שנתרשל
 נענש מיתה תעא אמר יוסי חק ושלום לא נתרשל לא אמר
 אמול ואצא לדרך קבנה היא לתנוק על שנתרשל ימים אמול
 יאשהה ג ימים הקבנה צוני לך שוב מן שנתרשל נענש
 לפי שנתעסק במלון תחלה

במכתב גדרים וזהו
 מפני מה נענש מכתב שנתעסק
 במלון תחלה שכן היה בדרך במלון
 הבן שמעון בן ממלא תומ לא למשה
 רבינו בקש היה שטן להרוג לא לחובו
 תנוק שכתב התקדמים אתה לי עתה נראה
 מצדו התנוק משה או אותו התנוק הוי
 חומצה התנוק דרשה הודה ברזבינה
 בששה שנתרשל משה רבינו מן המילה
 באן אפוחמה ובלעורו ולא שידו ממנו
 לא רגלו מיד ותקח צפרה זר ורגעלונן
 נח יורק ממנו באותה שעה בקש משה
 להרג שנתהרה מאן ועזוב חמה ויש אנו
 לחמה הרב שנתחמה אפלו והכריב כי גדות
 מפני התקדמות תרי המההו ואיבשות
 אוסא גונדא חמה גונדא חמה חיל
 טלחמה אבל איהו גופיה נהרג על
 עט בפרי שטני פומ וא

באו משה ואהרן חבל הזקנים נשמטו אחז אחז מאחר משה
 ואהרן עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלמין לפי שידאו ללכת
 ובקיני נפרע להם ויבש משה לבדו והם לא יבשו החזיתם מ
 לאחוריהם פן יפגענו פן יפגעך היז צריכים לומר שחלקו
 כבוד למלכות פגיעה זו לשון מקרה מותר הוא תפריעו את

דעם ממעשי תביא ותהיה חיותם ממלאכתם ששומע
 לכם וסבורים לנוח מן המלאכה וכן פרעה ושל תעבור בו
 רחוקיהו וכן ותפיעו כל עתה כי פרוע הוא נרחק
 ונתעב לבו לקבלותכם לבו למלאכתכם שיש לכם
 לעשות בבתים אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היתה
 על שבוו שלכוו תדע לך שהרי משה ואהרן יוצאים ונראים
 ה' רבים עתה עם הארץ שהעבודה כנוטלת עליהם וחתם
 מצביתם אנהם כפלותם הפקד גדול הוא זה הגושים
 מצרים ויהיה שם היו ששל הכובש ממונה על כמה
 שומרים ויהיה שם להיות בעושי המלאכה תבין
 היו גושים ויהיה שם להיות בעושי המלאכה תבין
 אותן באותו שם אהרן בבשן מתמוכ שלשום
 כאשר עשה ענין ה' וקנששן ולקטון ואת מהכונת
 הלבטים קבוצת יעקב הלבטים שהיה כל אחד עושה
 ליום כשהיה התבואה להם אותם סכום תשימו עליהם
 גם עתה למען תבדו העבודה עליהם כי כרפיס
 העבודה ההיא לכך לבס פונה של הבטלה ועווקוס לחמה
 נלכה מתכונת ותבין לבטים ולא נתכנו עלילות ואת
 הכסף המתוכן כולם לשון חשבון הם כרפוס המלאכה
 רכיה בידם ועזובה מהם והם כרפוס ממונה ואל ישעו
 בדברי שקר ואל יגו וידברו תמיד בדברי רוח לחמה
 כלכה נגבחה וצומה לו ואשעה בחקיק תמיד למשל ולשענה
 מתרגמין ולשועי ווספר ואשתעי ואי אפשר לומר
 וישעו לשון וישעו אהבלי ואקין ואמנחתו לא שעה ולפרש
 אישעו לשון ששם כן היה לו לסבוב ואל ישעו אדברי
 שקר או לדברי שקר כן גזלה כולם ישעה האדם
 עושהו לא ישעו על קדושי שיהי ולא ישעה אהמזכחות
 ולא מעאתי שמוש של בית סמוכה לא תרוהם אבל אחר
 ישון יבור למתעסק לדבר בדבר נופל לשון שמוש בית

למנוח

הייתם

שם

ישעו

שם

כגון

בגון המדברים בה ותדבר מלים ואהרן במעשה המלאך הדובר
ב' לדברכם ואדברה בעדו תבין אף פאן ישעו בדברי שקר ל'
יהיו כדברים בדברי שוא והבאי אתם לכו קחו לכם תבין
ועדיכין אתם לילך בגדיות כי אין נגדע דבר מכל סכוס לבנים
שהייתם עושים ליום בהיות התבין נתן לכם מגומן מבית המלך
לקשש קש לתבין לאסוף אפיפה ללקוט לקט לעורך תבין הטויו
קש לשון לקוט עש דבר המתפלג הוא ותרדך לקוטשן קדו קש
בשאר מקומות אצוים דוחקים דבר יוס ביומו חשבון שלכל
יום כולו ביומו כאשר עשיתם בהיות ה' ויכח שוטרו בע
ישלש השוטרים ישלש היו וחקים על כל מה חקקם וכשהיו
משלימין חלבנים לנוגשים שהם חקקו מן הקבוס
היו מלקין אותם על שלא דחקו אתם לפיכך זכנו אותם
שוטרים להיות קנה דין על כל מה חקקו על משה והושם
עליהם שני חספה ל' שבשים אצל ה' ישלש מחותן שוד ערת
הטובה שעשו במתרום כי הם גזע הגש ושוטרו ויכח שוטרו
בע ישלש אשר שמו נוגשי פרעה אתם לשוטרים עליהם לאמר
מדוע וג' למה ויכח שחיו אומרים להם מדוע לא כלתם גס תמוז
גס היום חק הקצוב עליכם ללבון כתמוז השלישי טהוא יום
שלכע אתמוז והוא היה בהיות התבין נתן להם ויכח לשון
ויפעלו הכו מייד אחרים הנוגשים חכום ולבנים אומרים לכו
הנוגשים עשו כמנון הראשון וחטאת עמך לוי היה נקוד
פחה הייתי אומשהוא דבוק ודבר זה חטאת עמך הוא עכשו
שהוא קמץ שם דבר הוא נכך פירושו נכך פירושו ודבר זה
מביא חטאת על עמך טאו חטוב וחטאת לעמך כמו לבואנה
בית לחם שהוא כמו לבית לחם וכן הרבה ותבין לבנים
חשבון חלבנים וכך את החכמה המתוכן המנוי כמו שאמור בענין
ויצורו וימכו את החכמה ויראו שוטרו בע ישלש את חבוריהם
הנדרים על ידם ברע ראו אותם ברעה וצרה המועתת אתם
בהכבדים העבודה עליהם לאמר לא תגדעו וג' ויפגעו אנשים
מיישראל את משה ואת אהרן ורבותינו דרשו כל נעים ונעטם
דין נאבירם היו שני בהם יצאו נעבים למה הרעותה לעם הזה
ואם תאמר כנה אי כפת לך קובל את על שעלחתה הרע

לשון הפעל הוא היבנה רעה עליהם והדנומו אבאיש עתה תראה
 הידיית על בנדיתי לא כחברהם שאמרתני לו כי ביצחק יקרח לך
 זרע ואחכ אמרתני לו העלהו לעולה ולא הרחר אחרי לפיכך עתה
 תראה העשוי לפריעה תראה ולא העשוי למטב שבעה אומות
 בשחביאם פארץ כי ביד חזקה ישלחם מפני ידי החזקה שתחזק
 עליהם ישבאם וביד חזקה יגרשם מארצו על כרחם שלישר
 יגרשם ונח יספיקו לעשות להם צדה וכן הוא חונג ותחזק מצרים
 על העם למהר לשלחם וגו' חסלת ושה שמות

פשת וארץ

ידבר ג' הים א' משוה ד' ופ' על שהקשה לצבר ולומר
 בנה הרעות לעשהה' א' א' פ' נאמן לשלם שכר טוב
 למתהלכים לפע' ולא ס' א' א' כי אם לקיים דברי שדיברת
 לאבות הראשונים ובלשון הזה מצונו שהוא נדר שבכמה מקומות
 אני פ' נאמן ליפרע כשהוא אמור אצל עונש כגון וחללת את שם
 אהיך אני פ' וכשהוא אמור אצל קיום מצות כגון ושמרתם מצותי
 ועשיתם אותם אתי נאמן ליתן שכר וארץ א' האבות ב' שדי
 הבטחתים הבטחות ובכולן אמרתני להם את שדי ושמי פ' לא
 ביד עת להם לא הודעת אין כתוב כאן לא ביד עת לא נכרתת
 להם במידת אמתות שלי שעליה נקרא שמי פ' נאמן לאמת דברי
 שהרי הבטחתים ולא קיימתם וגם הקימת את בריתי וגם
 בשנראיתי להם בש שדי הצבת והעמדת ברית ביני וביניהם
 לית להם את ארץ כנען לאברהם בפרשת מילה נאמאני שדי
 וג' ונתת לי ולזרעך אחרך את ארץ מגוריך פ' יצחק כי לך ולזרעך
 נתן את כה הארצות הא' והקימת את השבועה אשר נשבעתי
 לאברהם ואותה שבועה שנשבעתי לאברהם בש שדי אמרת לי עקב
 אני ש שדי פרה ורבה וג' את הארץ אשר וג' הרי שנדרתי להם
 ולא קיימתם וגם אתי כמו שהצבת והעמדת הברית יש עלי
 זרעים לפיכך שמעת את נחמת בני ישראל הנאקים אשר
 מצרים מעבדים אותם ואזכור אותה הברית לי בבחית בין
 הבתים אמרתני לו וגם את הגוי אשר יעבדו ד' אני לכך על

פי אותה השבושה אמור לבני ישראל אשר יצאנו ממצרים
 את כל בני ישראל ואת כל בני ישראל ואת כל בני ישראל
 משא מצריכי נשאתי את ידי הרימותה פישבע בכפאי ולת
 שמעו ג' משה לא תקיבלו תנחומין מקצר רוח כל מי שהוא מיצר
 רוחו ונשמתו קצרה ואינו יכול להתריך בנשומתו קרוב לענין זה
 שמעתי בפרשה זו מל ברוך ביל שיער והביא לי ראיה ממקרא
 זה בפעם הזאת אודיעם את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמעתי
 למדני כשהקבנה מאמן את דבריו אפלו לפי ענות מודיע עשמו
 יא וכל שכן האמנה לטובה ורבותינו דרשנו לענין שלמעלה
 שאנו משה למה הרעות אמרו הקבנה חבבתי את בני ישראל ואת
 יש לי להתאונן על מיתת האבות ~~הקבנה חבבתי את בני ישראל~~ עליו הם
 בל שדי ולא אמרו לי מה שמך ~~ואם אמרת שמומה~~ אמר
 להם וגם הקימותי וכשבקש לקבול ~~מה שורה~~ לא מצא קבר על
 שקנה בדמים מרובים וכן יתחיל על עולו עליו על הטהרות
 אשר חפרו כן יעקב ויקן את חלקת השדה לטוות אהלו וכל
 הרהרו אחר מדותי ואתה אמרת למה הרעות ואין חמדת
 מתישב אחר המקרא מפע כמה זכרים אחת שפת נאמרו שמעתי
 פי לא שגו פי ואם תאמר לא הודיעם שכך שמו הרי תחלה
 כשנגלה לאברהם בין הבתרים נתמאס פי אשר הוציאנו ממנו
 בשדים ועוד היאך חסמיכה נמשכת בדברים שהוא סומך
 לכחן וגם את שמעתי וג' לכחן אמור לבני ישראל אשר יצאנו
 מצרים ויתישב המקרא על פשוטו ויבור על אפני והדרשה תדרש
 שנהגה כה דברי לאש נאם פי וכפטי שיפוצץ סלע מתחלק ממנו
 גיצוצות ערל שפתים אטום שפתים וכל לשון ערלה את
 אומ' שהוא אטום ערלה אגנס אטומה משמוע ערלי לב
 אטומים מהבין ש"תה גם אתה זה ערל והאטום משכרות כוס
 הקללה ערלת בשרי שהביד אטום ומכוסה בה וערלתם
 ערלתו עשו לו אטום וכפני תיסור שיבדיל בפע אכילתו
 שכל שטם יהיה לכם ערלים אטום ומכוסה ומובדל מלכלבו
 ואיך ישמענו פרעה "זה אחד מעשרה קל וחומר שבמלוא
 וידבר פי משה וז' אהרן לפי שאמ' משה את ערל שפתים
 צירח סו חקבנה את אהרן לחיות לו לפה ולמליץ ויצום

משנ

ירמ כג

ירמ יחג

חקן מד

הנהגת

א בני ישראל צוה עניהם ללכת בנחת ולכבול אותם ואל פרעה מלך
 מצרים צום עליו לחלוקו כבוד בדבריהם זהו מדרשו ופשוטו צום
 על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה ודבר הצווי מהו מפורש בפרשה
 שניה לאחר סדר היחוס אמר מתוך שהזכיר משה ואהרן הפסוק הענין
 בזה ראשי בית אבותם ללמדנו היאך נולדו משה ואהרן ובמי נתייחסו
 אה ראשי בית אבותם מתוך שהזכיר ליהם שבכו שללנו עד
 משה ואהרן בשביל משה ואהרן התחיל ליהם דרך תולדותם מלאונו
 ושע חיי לוי כמה נמנו שנותיו שללנו להודיע כמה ימי השעבוד
 שכל זמן שאחד מן השבטים קיים לא היה שעבוד שז וימת יוסף וכל
 אחיו ואחיו יוסף מלך מצרים וסני הארץ ימים על כלם ושע חיי
 קהת ושע חיי עמרם **מחשבת** זה אנו למדים על מושב בני ישראל
 ארבע מאות שנה שאמה **לפי** שפסא בדרך מצרים לטהריון אלפי
 מיוס שנוספי יצחק שהיה קהת מיורדי מצרים היה חסוב כל שנותיו
 ושנות עמרם ושמונים ששמה לא תמצאם ארבע מאות והרבה
 שנים נבלעים לבנים בשע האבות יוכבד דודתו אחת אבותיה
 לוי אחות קהת אחות נחשון מכאן למדו הנושא אשה צריך לבדוק
 באחיה מבנות פוטוש מזרע יתרו שפוטוס עגלים לעני ומזרע
 יוסף שפוטוס ביצרו **ואהרן** ומשה שו שהזכירו למעלה שילדה
 יוכבד לעמרם הוא אהרן נמשה אשר אמר שיש משקומות שמקדים
 אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן לומר ששקולין
 סתמי על צבאותם בצבאותם כל צבאם לשבבניהם יש על
 שאינו לא במקום אות אחת על חרבך תחיה כמו בחרבך
 עמדתם על חרבכם בחרבכם הם המדברים הם שבנו והם
 שקיימו הוא משה ואהרן הם בשליחותם ובצדקתם מתחלה ועד
 סוף והי ביום דבר מהובר למקרא של אהרן ודבר שיש הוא
 הדבור עצמו האמור למעלה לא מתוך שהפסיק עליו הענין כדי
 ליהם חזר הענין עליו להתחיל בו אני שיש כדאי את לשלחך
 ולקיים צד שליחותי בא דבר אל פרעה מלך מצרים נתתיך
 אהים לפי שש שופט ורודה לרצותו במכות ויקורין יהיה נבאך
 בתרגומו מפארגמך וכל לשון נבואה אדם המכריז ומשמיע
 לעם דברי תוכחות והוא מגזלת עב שפתים יגוב חכמה

תת
לג

משפ

וכל

יכל מהתנבות דשמואל אתה תדבר פעם אחת כל שליחות מ
 שליחות לפי ששמעת מפי ואתה תדבר אחיך ימליצנו ויביעו מכו
 באזע פרעה ואני אקשה מאחר שהלשיע והתריק כנגדי וגני
 זפע שאין נחת רוח באומות על לכת לב שלם לשונב טוב לי שיתקשה
 לבו למען הרבות בואותותי ותכיר ואתם גבורותי וכן מדתו של
 הקצה מביא פורענות על האומות על כדו שישמעו ישראל ויחאו
 שנ הכרתי גויס נשמו פנותם אמרתי אך תיראי הותי תקחי
 מוסר ואעפכ בחמש מכות הראשונות לא נאמר ויחזק לי את
 לב פרעה לא ויחזק לב פרעה את ידי וד מעש להכות בהם
 מוסר אות להודיעו שיש ענין ששולח את לבם לתקן נחש
 בלהטויהם בלחשיהוין ואין לנו דמיון במקרא חש למות לו להט
 החלב המתהפכת דומה שהיא מתהפכת עם ידי לחש ויבלע
 מטה אהרן מאחר שחגר ונעשה מטה בלע את כסף כבד
 תרגומו יקיר ולא אהניקל מפע שהוא שם דבר כמו כי לבד ממך
 הדבר הנה יוצא המימה לנקבוו שהיה עושה עצמו לשה ואומר
 שאינו צריך לנקבוו ומשכים ויוצא לנימס ועושה שם צרבו
 עד כה עד הנה ומדרשו עד שתשמע ממע מכת בכורות
 שאפתח בה בכה אמר לי כחצות הלילה ונהפכו לדם לפי
 שתיין גשמים יורדיין במצרים ונימס עולה ומשקה את הארץ
 ומצרים עובדים לנימס לפיכך הלכה את ירחתם ואחכה לקה
 אותם ונלאו מצרים לבקש רפואה למי היאור שיהיו דאוין
 לשתות אמורא אהרן לפי שהגין היאור על משה כשנשלך
 לתוכו לפיכך לא לקה עז ידו לא בדכ ולא בצפרדעים ולקה
 על ידי אהרן נהרותם הם נהרות המושכין כעין נהרות
 שלט יאוריהם הם בדי גריס העשונות בידי אדם
 משפת הנהר לשדות ונימס מימיו מהברכים ועולה דרך
 היאורים ומשקה השדות אגמיהם קבוצת מים שאין קובעין
 ואין מושכין לא עומדין בכל ארץ מצרים אף במהירות
 ובאמבטאות שבבתים ובעצים ובאנשים מים ששגין
 ובכלי אבן בלפניהם לחש שאומרין אותנו בלאט ובתעוה
 לבונו אומרים בלפניהם מעשה שדיוס בלהטויהם מעשה

כשפים ויחזק לב פרעה לומר על ידי מכשפות אתם עושים כן
 תבן אתם מכניסין לעפרדעים עור שכולה תבן אתם מביאתן
 מכשפות למצרים שכולה כשפים גם לזאת למופת המטה
 שנהפך לתנין ולא לזה שלמים וימלא מנין שבעת ימים שלא
 שב היאור לקדמותו שהיתה המכה משמשת רביע חדש ושלש
 חלקים היה משד ומתרה בהם ואם מאן אתה מאן כמו ממאן
 מסרב את כנוי האדם על שם המפעל כמו שמו ושקט סר וזעק
 נוגף את כל גבולך מכה וכן כל לשון מגפה אינו לשון מיתה לא
 לשון מכה וכן ונגפו אשה הלה אינו מיתה וכן בפרס יתגברו
 רגליכם פן תגוף באבן רגליך ולאבן גגף ועליו מן חיתור
 בביתך ויחלל בבית עבדיך הוא התחיל בעצה תחלה ויאמר
 לעמו וממנו התחילה הפורענות וזכה ובעמך בתוך מעיהן
 ככניסין ומקדקדין ותעל הצפרדע צפרדע אחת היתה והיו
 מכין אותה והיא מתנת נחילים נחילים זהו מדרשו ופשוטו
 יש לומר שרוץ הצפרדעים קורא לשון יחידות וכן וזהו הכנס
 הרחישו ואת ותעל הצפרדע התפאר עלי כמוהו יתפאר
 הגרזן על החוצב בו משתבח לומר אני גדול ממך וכן התפאר
 עלי השתבח עלי להתחכם ולשלא דבר גדול ולומר שלא אנוכל
 לעשותו למתי אעתיר לך את אשר אנתיר לך היום ע
 הכרתו הצפרדעים למתי תרצה שיוכרתו ותרצה את השלם
 דברי למועד שתקבע לי או נאמר מתי אנתיר היה משמע
 מתי אתפלל עכשו שנאמר למתי משמע אני היום אתפלל עליך
 שיוכרתו הצפרדעים לזמן שתקבע לי אמור לאיזה יום תרצה
 שיוכרתו אעתיר העתירו והעתירתי ולא נאמר אעתיר עתרו ועתירתי
 מפני שכל לשון עתיר הרבות פלג זהו וזהו יאמר הדם הרבה
 והרבות לשון מפעיל כן יאמר העתירו אעתיר אעתיר דברים
 ואב לכולן והעתרתם עלי דבריכם הרבות ויאמר למחר
 התפללתי שיוכרתו למחר ויצא ויצעק מיד שיוכרתו למחר
 חמור יום צבורין צבורין כתרגום דגורין גלין והכבד
 את לבו שכן פעולה הוא הלך הלך וכן והכות את מונאב
 ושאל לרבאים הלה ופצוע כ אשר דבר יש והיכן דבר ולא

יחזק

ישע

ישע

יחזק

מלכ

ישע

ישמעו לכם פרעה אמור לאהרן לא היה העפר כדאי ללקות
 עי משה לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול
 ולקה עי אהרן ותהי הכנס הרחישה להוציא את הכנס
 לצדאתם ממקום אחר ולא יוכלו שאין השד שולט על ברירה
 פחותה מכשעורה אצבע אהרן מטה אנה על ידי
 כשפים מאת המקום היא כאשר דבר פי ולא ישמעו לכם פרעה
 משלוח בק מגלה בק וכן ושן בהמות אשלח בס לשון שקור
 את הערוב כל מיני חיות רעות נחשים ועקרבים בערבוניא
 והיו משחיתים בהם ויש טעם בדבר ואגדה בכל מטה ומכה
 למה צו ולמה צו בטכסיקי מלחמות מלכוס בא עליהם כקדר
 מלכות כשצרה על עיר בתולה מקמל מעינותיה ואחז תוקע
 עליהם ומרי עיני בשופלות לוראם ולבלש וכן הצפרדעים
 מקר קריין והומים כדאותא במדרש תנחומא והפליתי
 והפרשתי ורין והפלה פי לא נפלאה היא ממך לא מובדלת
 ומופרשת היא ממך למען תדע כי אעפי בקרבה ארץ אנפ
 ששכינתי בשמים גזירת מתקיימת בתחתונים ושמת פיות
 שיבדיל בין עמי ובין עמיק תשחת הארץ נשחתת הארץ
 מהחבלת ארעת זכחו בארץ במקומכם ולא תלכו במדבר
 תועבת מצרים יראת מצרים כמו ולמלכס תועבת בני עמון
 ואת צלישטל קוראת אותה תועבה ועוזיש לומר בלשון אחז תועבת
 מצרים דבר שנאני הוא למצרים צבחה שאנו זובחים שהרי
 יראתם אנו זובחים ולא יסקלנו בתמיהה התל כמו להתל
 ויסר הערוב ולא מתו כמו שעשו הצפרדעים שאם מתו היה להם
 הנאה בעורות ויעתר לפי כתאמא בתפלה וכן אתם בא לומר
 ויעתיר היה יכול לומר ומשמע וירבה בתפלה וכשהוא אומר
 בלשון נופעל משמע וירבה להתפלל מחזיק בס אחז בס כמו
 והחזיקה במבושין הנה יד פי הויה לשון היה לכן יאמר בלשון
 נקבה על שעבר היתה ועל העתיד תהיה ועל העומד הויה
 כמו עושה רוצה לועה והפלה והבדיל מלא חפכם פיה
 כמשן דבר הנפח מן הגחלים עמומים הנשרפים בלשון

פיוח לשון הפחה שהרוח מפיהן ומפריחן וזרקו משה וכל דבר
 הנזרק בכוח אינו נזרק לא ביד אחת הרי נסים הרבה אחד
 שהחזיק קומצו של משה מלא חכמים שלו ושלא הרג ואחד
 שהלך האבק על כל ארץ מצרים פורה אבעבועות כתר גומי
 לשחין סגי אבעבועין שעליהן צומחין בועות שחין לשון חמימות
 והרבה יש בלשון משנה שנה שחונה באדם ובהמה ואם
 תאמר מאין היו להן הבהמות והלא כבר נאמר וימת כל מקנה
 מצרים לא נגזלה גזירה לא על אותן שבשדות בלבד שנבמקנן
 אשר בשדה והלא את דבר ש הכניס את מקנהו ושהבית"ס וכן
 שנויה במכירתא אצל ויקח שש מאה רכב בחור" את כל מגפות
 למדנו מכאן שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות כי עתה
 שלחתי את ידו כי לא רציתי כשהיתה ידי במקנך שהכיתים
 בדבר שלחתי והכית אותך ואת עמך עסה בהמות ותבחד
 מן הארץ אבל בעבור זאת עמדתך וכו' עודך מסתולל בעמי
 בתרגומי כבישת ביה בעמי והוא מגזרת מקלה דמתרגמינן חודח
 כבישא וכבר פירשתי בסוף ויהי מקץ כל תיבה שתחלת יקודה
 סמך והיא באה לדבר בלשון מתפעל כותן התינו שלשימוש צומצע
 אותות שלעיקר כגון זו וכגון ויקתבל החגב מגזרת קבל כי
 תשתדר עלינו מגזרת שר וכגון מקתבלהוית כעת מחר
 כעת הגזרת למחר שרטו לו שריפה בכותל למחר כשתגיע חמה
 לכאן ירד הברד הוקדה שנתסדה וכל תיבה שתחלת יקודה
 יוד כגון יקד ילד ודע יקד כשהיא מתפעלת תבוא הויו במקום
 היווד כמו הוקדה הוקדה ויוודע ויוולד לוקף בדברים לא יוקר עבד
 שלח העז בתרגומי שלח כנושוכן יושבי הגבים העוזו העוזו
 בע בעמין ולא יאסף הביתה לשון הכנה הוא הניס הברוח
 על השמים לצד השמים ומדרש אגדה הגביהו הקבה למשה
 למעלה מן השמים מתלקחת בתוך הברד נק בתוך נק האש
 והברד מעורבין והברד מים הוא ולעשות רצון קונם עשו שלום
 ביניהם ורב די לו במה שהוריד כבר כצאתי את העיר
 אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מליאה גלולים מרכ
 תיראון עדין לא תיראון וכן כל פירוש שבמקרא עדין לא הוא

זה יב

משלי טו
שני ידו

ואינו לשון קדם טרם ישכבו עז לא שכיבו צורם יצמו עז לא צמחם
 זה כן הוא ידעתי כי עדין אינכם יראים ומשתהיה הרווחה תעמלון
 בקלקולכם והפשתה והשעורה נכתה נשברה לשון פרעה נכה
 נכאים וכן לא נכו ולא יתכן לפרשם לשון הכאה שאין נון במקום
 הא לפרש נוכתה כמו הוכתה נכו כמו הוכו אהנון שורש בתיבה
 והלי הוא מגזרת שפר עצמותיו כי השעורה אביב כבר ביכלה
 ועומדת בקשיה ונשתבלו ונפלו וכן הפשתה גדלה כבר והוקשה
 לעמוד בגבעוליה השעורה אביב עמדה באביה לשון באביהשן
 כי אפילותה מאוחרות ועדין היו רכות ויכולות לעמוד בפעקשה
 ואעפשא את כל עשב השדה הכה הבקד יש לפרש פעוטו שלמקרא
 בעשבים העומדים בקלחם הראמים ללקות בבקד ומדלש רבי
 הנחומא יש מרבותיו שנהלקו על גדת ודשו כי אפילות פלאי פלאות
 נעשו להם שלא לקו לא נהך לא הגיע ואף אותן שהיו באויר לא הגיעו
 לארץ ולומה לו ונתך עליכו האם והשבועה דעזרא ותביע עליכו
 ומנחם בן קרוק חיבדו בחלק כהתוך כסף לשון יציקת מתכת
 ורואה את דבריו כתרגומו ויצק ואתך לצקת לאתלת אף זה
 לא נתך לא הויצק לארץ

חובב
 עיר

פרשת צא אל פרעה

ויאמר שלמשה באל פרעה והתלהבו שיתי שומי שאשית את
 התעללתי שאקתי כמו כי התעללתי בי הלא כאשר התעולל
 בהם האמור במצרים ואינו לשון פועל ומעללים שאם כן היה לו
 לכתוב עוללתי כמו ועולל למען כאשר עוללתי לי אשר עולל לי
 לענות כתרגומו להתכעא והוא מגזרת עע מאנת להיות עע
 ושפל מומע את עין הארץ את מראה הארץ ולא נכל הרואה
 לדאות את הארץ ולשון קצרה דבר המרס תדעה עור לא
 ידעת כי אבדה מצרים ויושביו הושבו עני שליח ששלחו
 אחריהם והושיבו אל פרעה ראו כי רעה נגד פנכם כתרגומו
 ומדלש אגדה שמעתי כוכב אחד יש ששמו רעה אמ' להם
 פרעה רואה את צבוגנות שלי אותו כוכב עולה לקראתכם

במדבר והוא סימן דם זה ריגה וכשחטאו ישראל בעגל ובקשע הקב
 פהרגם אמר משה בתפלתו למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הזאת
 זו היא שאמלחם ראו ברעה נגד פעכס מיד וינחם שן על הדעה
 והפק את הדם לדם מילה שמל יהושע אותם וזהו שנהיוסגלות
 אתחרפת מצרים מעליכם שהיו אומרים לכס דם אנורואיך
 עליכם במדבר לאכן כאשר אמרתם להולך הטף עמכם
 לא לבנונא הגברים ועבדו אתן כי אותה בקשתם על הנה נצחו
 לשהינו ואין לך הטף לזבח ויגרש אותם הרי זה לשון קצר ולא
 פירש מי המגרש בארבה בשביל מכת הארבה ואחריו לא
 יהיה כן ואתו שהיה בימי יושל שנכמוהו לא נהיה מן העולם
 למדנו שהיה כבוד משלמשה עני מינן הרבה שהיו יחד ארבה
 ילקח קילגזס אבל שלמשה מין אחד היה וכמוהו לא היה ולא
 נהיה כל ירק עלה ירוק לא נשאר ארבה אחד אף המלוחים
 שמלחו מהם ורוח הקדים רוח מזרחית נשא את הארבה
 לפי שבא כנגדו לפי שמצרים בדרומית מערבית היתה כמו ש
 שמפורש במקום אחר רוחים רוח מעלבי ימה קוף אומאני
 שים סוף היה מקצתו במערב כנגד כל רוח דרומית וגם במקדחה
 של ארץ ישראל לפיכך רוחים תקעו לארבה בימה קוף כנגדו וכן
 מצונו לענין תאמין שהוא פונה לצד מזרח שם מים סוף ועד ים
 פלשתים ממזרח למערב שים פלשתים במערב היה שנאמר
 בפלשתים יושבי חבלים גוי כרתים וימשחשך ויחשך
 עליו חשך יותר מהשכו של לילה והשך של לילה יאמרו
 ויחשך עוד וימש כמו ויאמש יש לנו תיבות הדבה חסירות
 אף לפי שאין הברית האף נכרת כלכך אין הכתוב מקפיד על
 חסרונה כגון לא יהלשם ערבי כמו לא יאהל לא יטה אהל וכן
 ותגרע חיפ כמו ותאזיני ואכתרגם לשון הקרה לא ימוש בתר
 יעדי קבל ליליא כשיביע קמוך לאור היום אבל אין הדיבור מושב
 על הויו שלוימש לפי שהוא כתוב אחר ויהי חשך ומא פותרו
 לשון ממשש בצהרים שזהו כסול ומכופלועב עד שהיה בן ממש
 שלשת ימים שלוש שלימים וכן שבעת ימים בכל מקום

צפנה ב

שלימים

ויהי חשך אפלה שלשת ימים. חשך שלא נפל שלא האו איש את
 אחיו אותך שלשת ימים ועוד שלשת ימים אחרים חשך מוכפל
 על זה שלא קמו איש מתחתיו ושב אין יכול לעמוד ועומד אין
 יכול לישב ולמה הבוא עליהם חשך שהיו בישות באותו הדור
 רשעים ולא היו רוצים לתאת ומתו בשלשת ימי אפלה כדי
 שלא יראו מעריות במפלתם ויאמרו אפהם פנקים כמונו
 ועוד שהיפשו ישראל דאזאת כלהם וכשיצאו והיו שושן מהג והיו
 אומרים אומר לואנו ראיתו בכותך ובמקום פלהא יוצג יהא
 מוצג במקומו גם אתה תהך לא דייך שמקנונו יפך עמנו לא משלך
 תתן פרקה פרסת רגלי לא נדע מה נעכד כמה תכבד העבודה
 שמה ישא יותר ממה שיש בידינו בן דברת יפה דברת ובזמנו
 דברת אמת שלא אוקיף עוזי דאות פנד' כלה גמורא כלה כליל
 כולכס ישלח דבר נקי אין נא לא לשון בקשה בבקשה ממך
 הזהירם על כך שלא יאמרו אותם צדיק אברהם ועבדו ועכו
 אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברבוב גדול לא קיים בהם
 ויאמר משה כה אמר יי בעמדו לפע פרעה עממה
 פן שהדי משיצא מלפענו לא הוסיף ראות פענו כחצות הלילה
 כהחלק הלילה כחצות כמו כעלות כחרות אפס בנו זהו
 פשוטו לישבן על אפענו שאין חצות שם דבר שפחתי ורבותינו
 דרשוהו כמו כחצות הלילה ואמרו שאמר משה כחצות דמ
 דמשמע סמוך לו אז לפענו או לאחריו ולא אמר בחצות שמעתי
 יטעו וצונגע פרעה ויאמרו בדאי הוא עד בכור השני
 למה לקו השניים כדי שלא יאמרו יראתם תבעה עלבונם
 והביאה פורענות על מצרים מבכור פרעה עד בכור השפחה
 כלהפחותים מבכור פרעה והשונים מבכור השפחה היו
 בכלל ולמה לקו בע השפחות שאף הם היו משתעבדים בתם
 ושמים בצרתם וכל בכור בהמה לפי שהיו עובדין לה
 כשהקבה כפרע מן האומה כפרע מאהיה לא יחרץ ללב
 לשנון אומר אני שהוא לשון שנון לא ישנון וכן לא חרץ לבני
 ישראל לאישות לשנון לא שנון או תחד אשתתנן למורג חרוא

שנון מחשבות חרוץ אדם חרוץ ושנון ויז חרוצים תעשוד חרויפוס
 סוקרים שנונים אשר יפלה יבדיל וירדו כל עבדיך חלק כבוד למלכות
 שהיה בקוף ירד פרעה בעצמו אינ בליטה ויאמר קומו צאו מתוך
 עמי ולא אמלכו משה מתחלה וירדת לא והשתחוית לוי אשר ברגליך
 ההולטים אחר עזתך והלכותך ואתרי כן אצא עם כל העם מארצך
 ויצא מעם פרעה כשגמר דבריו יצא מלפניו בחרי אף על שחמור
 לו שתוסף ראות פני למען רבות מופת מכת בכורות והדיעותים
 סוף ולנער את מצרים ומשה ואהרן עשו כבר כתב לנו זאת בכל
 המופתים ולא שנאם כאן לא בשביל לקמכה לפרעה שלא חריה
 ויאמר ש' משה ו' אהרן שבשביל שאתה עשה ובורח במופתים
 במשה חלקנו כבוד זה במצוה ראשונה שכלל עם משה בדיבור
 בארץ מצרים חוץ לכרך או אינו לא בתוך הכרך תל כצאתי את
 העיר ומה תפלה קלה לא התפלל בתוך הכרך דבר חמור לא לש
 מפני מה לא נודבר עמו בתוך הכרך לפי שהיתה מלאה גלולים
 החדש הזה הראהו לבנה בחידושה ואתמר לו כשהירח מתחדש
 יהיה כך ראש חדש ואין מקרא יוצא מידי פשוטו על חדש טקן אמר
 לו זה יהו לה לקדרי מנין החדשים שיהא איור קרוי שני קיון שנישי
 הזה כתקשה משה על מולד הלבנה באינו שיעור דוראה ונהיה
 ראויה לקדט והראה לו באצבע את הלבנה ואמלו כנה דאה וקדש
 וכיצד הראהו והלא לא היה נודבר עמו לא ביום שז ויהי ביום דבר
 ביום צוותו מן היום אשר צוה שן והלאה לא כמוך לשקיעת החמה
 נאמרה לו פרשה ג והראהו עם השיכה דברו כל עדתו ונ
 אהרן מדבר והלא כבר נאמרתה הדבר לא חולקין כבוד זה לנה
 ואומרים זה לנה למדיע והדבור יוצא מבין שניהם בלא טענה
 מדברים דברו כל עדת בני ישראל בעשור לחדש דברו היום
 ברח שיקחוהו בעשור לחדש פקח מצרים מקחו מבעשור ולא
 פקח דורות שיה לבית אבות למשפחה אחת הרי שהיו מרובין
 יכולשה אחת לכולן תל שיה לבית ואם ימעט הבית מהיורה
 משה אחי שאין יכולין לאכלו ויצא לידי גותר הוא ושכנו

זהו משמעו לפשוטו ועוד יש בו מעורר ללמד שאחר שנמנו עליו יכולין
 להתמעט ולמשוך ידיהם הימנו ולהימנות עליה אחר חק אס באת
 למשוך ידיהם ולהתמעט מהיות משה יתמעטו בעוד השה קיים
 בהיותו בחיים ולא משנשחט מכסת חשבון וכן מכסת הערכך
 לפי אכלן הראוי לאכילה פרט לחולה ולזקן שאינו יכול לאכול כשת
 תכסו תתמנון תמעים בלא מום בן שנה כל שנתו קדמי בן שנה
 כלומר שנולד בשנה זו מן הכבשים ומן העזים או מנה או מנה
 שאפ עקדני שה שז ושה עזים והיה לכם למשמרת זהו לשון
 בקור שטעון בקור ממנום ארבעה ימים קודם שחיטה ומפני מה
 הקדים לקיחתו לשחיטתו ד ימים מה שלא צוה כן בפסח דורות
 היה ל מתיא בן חרש אומי הרי הוא אומי ואעבר עליך ואראך
 והנה עתך עת דודים הגיעה שבועה שנשבעתי לאברהם
 שאגזאת בניו ולא היו בידם מצות להתעסק בהם כדי שישגשגו שז
 ואת ערום ועליו ונתן להם שתי מצות דם פסח ודם מעלה
 שמלו באותו הלילה שז מתבוקקת בדמך בשני ימים ואומר
 גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מצור אין מיסבו ושהיו
 שסופין באילנים אמר להם משכו וקחו לכם מעכו ודוכס משלים
 וקחו לכם צאן של מצוה ושה טו אונתו וכי כולן שנתו טוין שא
 מכאן ששטוחן שלחתי כמנת קהל עדת ישראל מכאן אמרו
 פקחי צבור נשחטו בשש כרות זו אחר זו עבקה בת השונה
 נעלמו דלתות העיר וזהו
 בדאותא בפסחים והוא
 הפסח נשחט בשש כרות שזוהו
 אותו כל קהל עדת ישראל קלועה
 וישל כנסה כרת האשונה נהג
 העזיה נעלו דלתות העזיה תקעו
 הדיעו ותקעו הדיעו עומדים
 שורות שורות ובידיהם בזיכרון
 ובזיכרון זה שורה שפולה כק
 טאף ושורה שפולה זהב זהב לחיו
 משורבין ולא חיו לבזיכרון שוליס
 יפחום ויקרש הדיע גל

שע 34

בסוף המזוזות הם הזקופות אחת מכתן לפתח ותחת מכתן
 המשקוף הוא עליון שהדלת שוקק עליו כשקובלין אותו ולשון
 שקיפה חבטה כמו קול ענה בדה דשקיה חבורה משקופי עלהנתים
 אשר יאכלו אותו בהם ולא על משקוף ומזוזות שבבית התבונות
 הבקר שאין דרוג בתוכו את הבשר ולא גידים ועצמות על
 מצות ומרורים כל עשבמר נקרא מרור וצום לאכול עפר
 פנימרו את חייהם אלאכלו ממנו נא שאינו עליו כל צדוקודא
 נא בלשון ערבי ובשל מבשל כלזה באזהרתא האכלו במים
 מנין לשאר משקין תל ובשל מבושל מכל מקום כי אם צלי אש
 למעלה בזר עליו במצות עשה וכאן הנקט עליו לא תעשה אלאכלו
 ממנו כי אם צלי אש ראשו על כרעיו יזולו כולו לאחד עשר ראשו
 ועם כרעיו ועם קרבו בני מעיו כותן לכותן אחר הדחתן ולשון על
 כרעיו ועל קרבו כלשון על צבאותם כמו בצבאותם כמות שהן אפ
 זה כמות שהוא שאחד כל בשרו מושלם והכותל ממנו עד בקר
 מה תל עד בקר פעם שנייה ליהן בקר על בקר שהבקר משעברת
 הנץ החמה ובא הכתוב להקדים שאקור באכילה מעלות השחר
 זהו לפי משמעו ועוד מרשאר וימו שאינו נשרף ביום טוב
 אלא ממחרת וכך תדרשנו והכותל ממנו בבקר ראשו עד בקר שני
 תעמוד ותשרפנו מתוכם חגורים מאומים לדרך באפסון
 לשון בהלה ומהירות כמו ויהי דואבחה פז לפת אשר חטטו אדם
 בחפזם כדח הוא לפי הקרבן הוא קלוי פקח עש דיסוג שהקצה
 מדלב ממערי למערי וישראל אמעני נמלט ואתם עשו כל עבודותינו
 לשם שמים דא דרך דלב וקפיעה זכר לשמו שקרוי פקח וגם
 פקח לשון פסיעה ועברתו כמלך העובר ממקום למקום ו
 ובהעברה אחת וברגע אחד כולן לוקין כל בכור בארץ מצרים
 אפ בכורות אחרים והם במצרים מאדם ועד בחמה מי
 שהתחיל בעבירה ממנו מתחלתה פורענות ובכלאוי מצרים
 שלעץ נרקבת ושלמותה נמשת וכתבת לארץ אעשה שפטיסמע
 נא אי בעצמי ולא עי שלי ואיה הדם לכם לאות לכם לאור

ולא לאחרי לכות מכתב שלם כתנו הדם לא מצפנים וראיתי
את הדם הכל גלוי לפני לא אמר הקצה כדקאע את עיני לראות
שארש עסקים במצותי ופוקיה אני עליכם ופקחתי וחמלתי
ודומה לו פקוח והמליט ואני אומי כל פקחה לשון ילוג וקפיצה
ופקחתי מילג היה מבתי ישראל לבתי מצרים שהיו שרויים זה
בתוך זה וכן פוקחים על שני הסעפים וכן כל הפקחים הנלכוס
באופעים וכן פקוח והמליט מילגו וממלסו מבין המומתים ולא
יהיה בכס נגפ אנבל הווה הוא במצרים הרי שהיה מצדי בביתו
שלישראל יכול ימלט תל ולא יהיה בכס נגף אנבל הווה במצרים
שבבתים שהרי שהיה ישראל בביתו של מצרי שומיע את
ילקה כמותו תל ולא יהיה בכס נגפ לזכרון לידותי וחגותי
אותו יום שהוסיף לזכרון אתה חוגגו ועדין לא שמענו איזהו יום
הזכרון תל זכור את היום הזה אשר יצאתם למדבן שיוסי יצאה
הוא יום של זכרון ואיזה יום יצאו תל ממחרת הפסק יצאו הוי אומי
יום טו בעקז הוא שלינס טוב שהרי ליכטו אכלו את הפסקה זכור
יצאו לזרתיכם שומיע אתי מיעוט דורות שנים תל חקת עולם
תחגוהו שבעת ימים שטויע שלימים שבעת ימים מצות
תאכלו ובמקום אחר הוא אומי ששת ימים תאכל מצות לימד
על שביעי של פסק שאינו חובה לאכול מצה ובלבד שלא יאכל
המין מנין אפשה רשות תל שבעת ימים זו מדה בתורה וצדי
שהיה בכלל יצא מזה הכלל ללמד לא ללמד על עצמו בלבד יצא
לא ללמד על הכלל כולו יצא מנה שביעי רשות אפשה רשות
יכול אף לילה הראשון רשות תל בערב תאכלו מצות הנהוב
קבעו חובה אך ביום הראשון תשביתו שאור מערב יום טוב
וקרוי ראשון שהיא לפנה שבעה ומתיכנו מוקדם קרוי ראשון
הראשון אצל תוסף הלפע אדם נולדת אנו חגו אחר ראשון של שבעה
תל לא תשחט על חמץ לא תשחט הפסקה ועדין החמץ קיים
הנפשה היא כשהיא בנפשה ובדעתה פרט לאנוק מישראל
שומע את תכרת מישראל ותלך להלעם אחר תל במקום אחר

מלפני בכל מקום שהוא רשותי מקרא קדש מקרא שם דבר קדמות
קדש לא תבינה ושתיה וכמות לא יעשה בהם אפלו עני אחרים הוא
לבדו הוא ולא מכשיריו שאפשר לעשותן מערב יום טוב לכל כפש
הפלו לבהמה יכולתם לנכדים תל אד ושמתם את המצות
שלא יבא לידי חמוץ מוכחן אמדותה תלבוש בצונן היא שיה
אומ' אלהי קורח את המצות לא את המצוות כדרך שאין מחמצין
את המצה כך אין מחמצין את המצוה לא אם ביה לידך עשר
אותה מיד ושמתם את היום הזה ממלאכה ליד העובד חקת
עולם לפי שלא נאמר דורות וחקת עולם על המלכה לא על המצוה
לכך חזר ושנאו כאן שלא תאמר אזהרת כל מלאכה לא יעשה לא
לדורות למדה לא לאותו הדור עני יום האחד ועשרים למה נאמר
והלא כבר נאמר שבעת ימים לילות מנין תל עד יום האחד לא ימצא
בבתיכם מנין לגבולין תלבכל גבולך מה תלב בתיכם מה ביתך
ברשותך אף גבולך שברשותך יצא חמצו של נכרי שהוא את
ישראל ולא קבל עליו אחריות כי כל אוכל מחמצת לענוש כרת
על השאור והלא כבר ענש על החמץ לא שלא תאמר חמץ שראוי
לאכילה ענש עטין שאור שאינו ראוי לאכילה לא יענוש עליו ואם
ענש על השאור ולא ענש על החמץ היינו אומ' שאור שהוא מחמץ
אחרים ענש עליו שאינו מחמץ אחרים לא יענוש עליו לכך נאמר
שניהם בגר ובאזרח הארץ לפי שהנש נעשה ליהוה הוצרך
לרבות את הגרים מחמצת לא תאכלן אזהרה על אכילת שאור
כל מחמצת להביא את תערובתו בכל מושבותיכם תאכלו מצות
זה בא ללמד שיהא ראוי לאכילתו בכל מושבותיכם פרט למעשר
שני וחלות תורה משכון מי שיש לו צאן משוך משכון וקחון מי
שאין לו יקח מן השוק למשפחתו כס' שה לבית אבות ארזוב
מין ירק שיש לו גבעולין אבודת ארזוב שלשה קלחים קרוין אגודה
אשר בקף בכלי כמו ספות כסף מזה הדם אשר בקף לבנה חזר
ושנאו שלא תאמר טובלה אחת לשלוש המתנות לכך נאמר עוד אשר
בקף ושתהא כל כתינה ונתינה מן הדם אשר בקף על כל הגעה
טובלה ואתם לא תשאון מגיד שמאחר שניתנה רשות למשחות

להכל

לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע ולילה רעות למחבלים הוא שכן
 תרמוס כל חיתו יעד" ולס"ה וחמל"זיש למחבלג" ולמיתר המשחית
 ולא יתן יכולת לבא למחבל כחלו אהים להרע עמדי כאשר דבר
 והיכן דבר והבאתי אתכם אהארץ וג' ויקד העם על צעור רח
 הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבטם שיהיו להם וילכו ויעשו בע
 ישראל וכי כבר עשו והלא מראש חדש נתן להם לא מכיון שקיבלו
 עליהם מעלה עליהם כאן עשו וילכו ויעשו אף ההליכה מכה
 הכתוב לימד שבר להליכה ושבר לעשויה: כאשר צוה אלהים
 ואתה הדין להביד שבחן שלישראל הפילו דבר מכל מצור
 משה ואהרן ומהו כן עשו אף משה ואהרן כן עשו ויש כל מקום
 שנאמר ויש הוא ובית דינו שהיו לשון תוספת הוא כמו פלוט ופלוט
 הכה כל בכור אף שלא נמנה אחרת והוא במצרים מבכור פרעה
 אף פרעה בכור היה ונשתויר מן הבכורות ועלו הוא ואנמ בעבור
 הראותך את כוחי בים סוף" עז בכור השבי שהיו שמחים לאידם
 שלישראל ועוז שלא יאמרו ידאיתנו הביאה הפורענות ובכור
 השפחה בכלל היה שהרי מנה מן החשוב שבכונן עז הפחות
 ובכור השפחה חשוב מבכור השבי ויקם פרעה ממכותו לילה
 ולא כדך המלכים בשלש שעות ביום הוא תחלה ואח"כ עבדיו
 מלמד שהיה הוא מחזר עליון עבדיו ומעמידן כי אין בית
 אשר אין שם מת ישיש בכך מת אין שם בכור גדול שבבית
 קרוי בכור שנ"א אף אנו בכור אתנהו" דא מצדיות מזנות תחת
 בעליהן וינלדיים מרונקיים פנויים והיו להם בכור והרבה פעמים
 הם חמשה לאשה אחת כל אחד בכור לאביו ויקרא למטה ולתחת
 לילה מגיד שחיה מחצר על פתחי העיר עווקה יוכן משה שחי
 הוכן אהרן שרני" בסאתם הגברים גם בני ישראל הסוף לכור
 עבדו סדברכם הכלכמו שאמרתם ולא כשאתה אע בטל לא
 אשלח בטלמי ומי הואלכים בטל צאנכם דבקרכם יוצג גם
 צאנכם גם בקרכם קחו ומהו כאשר דברתם גם אתה תתן בידי
 גבאים ועולות קחו כאשר דברתם וברכתם גם אורג התפללו
 עלישלא אמות שאני בכור כלנו מתים אמרו לא בגידה

תלפ

משה שהרי אמר זמת כל בבור וכאן אף הפשוטים מתים חמשה או
 עשרה בבית אחד. טרם יחמץ המצרים לא הניחוס לעשה את כדיו חומץ
 משאדותם שוירי מצה ומרור על שכמם. אלעפ שכחמה הרבה
 הוליכו עמהם מחבביהו את המצות כדבר משה שואמר להם
 במצרים וישא איש מאת רעהו ושמלות אקה) היו השובות להם
 מן הכסף ומן הזהב והמאחר בפסוק חשוב וישא ילום אקה מה
 שלא היו שואלים להם היו צותעם להם אתה אומר אחד כולל שנים ולק'
 ויבצלו ורוקיבו מרעמסק סכותה מאה זעפדים מיכלהו ובא שם
 לפי שעה שז ואשא אתכם על כנפי נשרים הגברים מבקע שרים
 ומעלה ערב רב הערובות אומות של גרים עובות מצות בורה
 של מצה בצק שלם החמיץ קרוי מצה וגם צדה לא עשו להם לך רך
 מביד שבחן שלי גדל שלא אמרו היאך נצא למדבר בלא צדה אא האמינו
 והלכו הוא שמפורש בקבלה לכתת סך חסד נעוריק אהבת כלולות
 לכתך אחלי במדבר בארץ לא זרועה מה שכר מפורש אחלי קדש
 ישראל לשן אשר ישבו במצרים אחר שאר הישיבות שישבו גרים
 בארץ לא להם שלשים שנה וארבע מאות שנה בין הכל משנולד
 יצחק עד עבשיו היו ארבע מאות משהיה לו זרע לאברהם צדקיים
 כי גר יהיה זרעך ושלשים שנה היו משל גדה צדקיים צדקיים
 עד שנולד יצחק ואא לומ בארץ מצרים לבדה שהרי אהת מע
 הבאים עם יעקב היה צא וחשוב כל שנותו וכל שנות עמרים בנו
 ושמונים שלמשה לא המצאם כל כך ועל כדתך הדבה שנים היו
 פקחת עם שלא ירד למצרים והרבה משנות עמרים נבלעים
 בשנות קהת והרבה משמונים שלמשה נבלעים בשנות עמרים
 הרי שלא תמצאם ארבע מאות לביאת מצרים והזקקת לומר על
 כדתך שאפ שאר הישיבות נקראו גרות ואפלו בחברת שצא שר
 גר שם אברהם ויצחק נאומ את ארץ מגוריהם אסד גרבה לפיכך
 אתה צריך לומר כי גר יהיה זרעך כשהיה לו זרע וכשתמנה ת'
 שנה משנולד יצחק תמצא מביאת למצרים עד יציאתו לוי וזה
 אחד מן הדברים ששנו לתלמי המלך ויה מקץ שלשים שנה
 ויה בעת היום הזה מגיד שכיון שהגיע הקץ לא עבד המקום

כהרע עין בסון בעסק נחן מלכא כי השרתא על אברהם לבשר צבון בעסק
 נולד יתחבב ובלתן נבזרה גזירת בין הבתרים פול שמורים שהיה
 הקבה שומר ומצפה לון לקויסה בסחתו לחזיתאם מארש מערים הוא
 הלילה הזה ליש הוא הלילה שאמר לאברהם בלילה הזה אנגולאת בעין
 שמורים לכל בני ישראל לדורותם משומר ובתמן המזיקין כענין שגז ולא
 יתן המשחית זאת חקת הפסקה בארבעה עשר בעסק נאמרה בלהם
 פרשה גז כלבן נכר שנתלכדן מעשיח לתבין שבשמיים ואחד הגוי
 ואחד ישאל מומר במשמע ומלתה חותותא יאכלבו מביד שמילת
 עבדיו מעכבתו מלאכול בפסקה דבריו יהושועל אי עזראומר תין
 מילת עבדיו מעכבתו מלאכול בפסקה אם כן מה תל אג יאכלבו העבד
 תושב זה גר תושב ושכיר זה הגוי ומה תל והלא ערלים הם ואמר
 כל ערל לא יאכלבו את כבון ערבי מהול וגבעונ מהול והוא תושב
 או שכיר בבית אחי יאכל בחבורה אחת שלא יעשו הנמען עליו
 שתי חבורות ויהלקוהו אתה חוג בחבורה אחת או אינו לא בבית
 אחי כמשמעו וללמוד שאם התחילו היו אנכלים בחצר וירדו גשמים
 שלא יכנסו לבית תל עלה בתים אש יאכל אות בהם מכאן שהאוכל
 אוכל בשני מקומות לאת וציוא מנה בית מן החבורה ועצם לא
 תשברו בו הדאני לאכילה כבון שיש עליו כזית בשר יש בו משום
 שבירת עצם אין עליו כזית בשר תין בומשום שבירת עצם
 כל עדה ישראל יעשו אותנו למה נחמ לפי שהוא אומ בפסקה מערים
 שה לביתאבות שכמבו עליו למשפחות יכול תק פקח דודת כותל
 כל עדה ישראל יעשו אותנו ועשה פקח יכול כל המתבייר יעשה
 פקח מייך תלו והיה לאזרח הארש מה אזרח בייך אקגר ביל וכל
 ערל לא יאכל בו להביא את טמתו אחיו מחמת מילה שאינו מומר
 לערלות ואינו למד מבין נכר לא יאכלבו תורה אחת להשוותגר
 לאזרח אק לשאר מצות שבפגרה פטר דחס שפתחתה דחס
 תחלה כמו פטר מים ראשית מדון וכך יפטרון בשפה יפטר
 שפתם פי הוא לעצמי קניות עי שהכיר בכודי מערים
 זכור את היום הזה לימד שמזכירין יצאת מערים בכל יום

מע תל
 ?

תנ
סח

בחדש האביב וכי לא היינו יודעין באי זה חדש לא כך אמר פהם ראוי תקד
 שגמלכם שמוציא אתכם בחיט שהוא כשר לזאת לא חמת ולא צנה ולא
 גשמים וכן הוא אומ' מוציא אקידים בכושרות חדש שהוא כשר לזאת
 א' ארץ הכנעני ואעפ' שלא מנה א' חמשה עממים כל שבעה גוים
 במשמע שכולן בכלל כנעני הם ואחת ממשפחות כנעני היתה שלא נקרא
 לה שם א' כנעני נשבע לאברהם באברהם הוא אומ' ביום ההוא כרת
 ש' את אברם וביצחק הוא אומ' גור בארץ הזאת וביעקב הוא אומ' דמוץ
 איצ' אתה שוכב עליה זבת חלב ודבש חלב צב מן העזים וקדבש
 זב מן התמרים ומן התאנים את העבודה הזאת שלפסח ותא' כבר
 נאמ' למעלה והיה כי תבאו א' הארץ ולמה חזר ושנאה בשביל דבר
 שבתחדש בה בפרישה ראשונה נאמ' והיה כי יאמרו לויכם בניכם מה
 העבודה הזאת לכם בגן רשע הכל מדבר שהוציא עצמו מן הכלל
 וכאן והגדת לבנך בגן שאינו יודיע לשא' והכתוב מלמדך שותפתח
 לו אתה בדברי אגדה המושכים את הלב בעבוד זה בעבוד שחקים
 מצותיו כגון פסח מצה ומרוד הללן עשה לי רמז תשובה לבגן
 רשע אומ' עשה לי ולא לך שאן היית שם לא היית כדאי ליגא' והיה
 לך לזאת יציאת מצרים תחיה לך לחות על ירך ולטוטפות בין עיניך
 שתבתוב פרשיות הללו ותקשרם בראש ובזרוע על ידכה שמא
 לפיכך ידכה מלא בפרשה שנייה לדרוש בה שהיא בהה' מימים
 ימימה משנה לשנה נשבע לך והיכן נשבע לך והבאתי אתכם
 א' הארץ אשר נשאתי ונתנה לך תהא בעיניך כאו נתנה לך בן בית
 וא' תהי בעיניך כירושת אבותי והעברת אין והעברת לא לשון
 הפרשה וכן הוא אומ' והעברתם את נחלתו לבתו שגר בהמה
 נפל ששיגרתו אמו ושלחתו בלא עתו ולימודך הכתוב שהוא קדוש
 בבכורה לפטור את הבא אחריו ותפ' שאינו נפל קדו' שגר כמו
 שגר לפיך אבל זה לא בא א' ללמד על הנפל שהרי כבר כתב כל
 פטר חס ואם תאמ' אפ' בכור בהמה טמאה במשמע בא נפודש
 במקום אחר בבקרך ובצאנך לשון אחר יש לפרש והעברת כל
 פטר חס בכור אדם הכתוב מלבר פטר חמור ולא פטר עזר

בהמה טמאה וגזירתה כותב היא לפי שנמשל דבורי מערים לחמורים
 ופוד שקועו את ישראל ביעיותן ממעלים טענות מבקפס ומזכבם
 של מעלים תפדה בשה כותן שיה לכהן ופכור המור מותר בהנאה
 והשה תולין ביד כהן ועל פתו עורקו בקפון מתחורינו והדגו הוה
 הפסיד ממוגו של כהן לפיכך יפקד ממנו זבל בכור אדם תפדה
 המשה קלעים פדיונו קצוב במקום אחד כי ישאך בנגל מחל יש
 מחל שהוא עכשיו ויש מחל שהוא פחד זמן כגון זה וכגון פי
 יאמרו בניכם מחל לבנינו דבני גד נדבע לאובן מה זאת זה
 תינוה טפש שאינו יודיע להעמיק שאתו וקותר נשאל מה זאת
 ובמקום אחד הוא אומ' מה לעשות והתקים והמשפכוס הרי זאת
 שאר בני חכם דברה תורה כנגד ארבעה צינים דשעז שאינו מבין
 לשאול והשוש' דרך קתומה ושוש' דרך חכמה ולטוטפת תפלין
 ועל שם שהם ארבעה צתים קרויה טוטפת טוט בכתפי שתיים
 פת באתריקי שתיים ומלחם חיברו עם הטף אדרוס א' תטופו
 לשון דבור כמו ולזכרון שהרואה אותם קשורים ביזה עינים יזכור
 הנס וידבר בו "ה' חסלת בא אל פרעה ה'

פרשת ויהי בשלה

ויהי בשלה פרעה את העם ולא נחם כיהגם כמו לך נחה את העם
 בהתהלכך תבחה אותך כי קרוב הוא זמח לשון באתו הדרך למערים
 ומדרשי אגדה יש הרבה בראותם מלחמה כגון מלחמת וירד
 העמלקי והכנעני וג' אסה לכוד דרך ישר חיו חוגרים מה אם כשהקדם
 דרך מעוקם אמרו נתנה ראש ונשוכח מצרימה אם הולכים
 בפשואה על אחת כמה וכמה פן יעזם יחשבו מחשבה על
 שיעזו ויהצולב לשוב ויקב' הקיבם מן הדרך הפשואה לדרך
 העקומה ים קוף כמו לים קוף וקוף הוא לשון אגם שגדילים בו
 קנים וכן ותשם בקוף קנה וקוף קמל וחמושים אין חמושים
 א' מגוינים וכן הוא אמ' ואתם תעבדו חמושים וכן תרגמו אנקלוס
 מנרדיון כמו וירקאת חעכו וזריג דא חמושים מחמושים אחד
 מחמשה יעזו וארבעה חלקים מתו בשלשת ימי אפלה השבע

השביע השביעם שישבעו בצעקה ולמה לא השביע בני ישראל לומר
 כנען מיד כמו שהשביע ועקב אמר וקראתי שליט היותי במצרים
 והיה ספק בידי לעשות אבל בעל לא יתחום מצרים לעשות לטוב השביעם
 לכשיגלו ויצאו מעם שישראל והעליתם את עצמותי מזה אתכם
 לאחיו השביע כן למדנו שאם עצמות כל השבטים העלו עמהם שני
 אתכם ויסעו מקבות ביום השני שהרי בראשון באו מדעמוקס
 לקבות לנחותם הדרך נקוד פתח שהוא כמו להנחותם לראותם
 הדרך אשר תלכו בה שהוא כמו להראותכם את כלם להנחותם עי
 שלוח ומי הוא השליח עמוד הענן ומכל מקום את עמוד הענן
 הכין להנחותם על ידו שהרי עי עמוד הענן הם הולכים עמוד
 הענן אינו לתורה אלא להורות הדרך לא ימוש הקבל את עמוד
 הענן יומם ועמוד האש לילה מגיד שעמוד הענן משלים לעמוד
 האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן שעד שלא ישקע זה
 עולה זה וישבו לאחריהם לצד מצרים היו מקדבין כל יום
 השלישי כדי להטעות את פרעה שיאמר תעוים הם בדרך כמו
 שנ' ואמר פרעה לבני ישראל ויחכו לפעפי החירות הוא פותח
 ועכשו נקראת פה חירות עש שנעשני שם בג' קורין והם שני
 סלעים גבוהים זקופים והוא שביניהם יקדו פי הקלעים לפע
 בעל צפון הוא נשאר מכל אהי מצרים כדי להטעותם שיאמרו
 קטנה יראתן ועליו פירש אוב משגיא לבנים ואתכם ואמר
 פרעה כשישמע שהם שבים לאחוריהם לבני ישראל על בני
 ישראל וכך ילחם לכם ע' כס' אמרי לי אחי הוא אימרי עלי
 נבוכים הם כלואים ומשונקעים כמו נבוכים עמק הצבא
 מבכי בהלות נבוכים הם כלואים הם במדבר שאין יודעים
 לצאת ממנו ולהיכנס ילכו ואתכבדה בפרעה כשהלכה
 מתנקם בדשעים שמו מתגדל ומתכבד וכן הוא אומר
 ונשפוטת אתו ו' ואח' והתגדלת והתקדשת ונודעת ו'
 ואומ' שמה שבה רשפי קטת ואח' נודע ביהודה אהים ואתו
 נודע עש' משפס ששה בפרעה ובכל חילן הוא התחיל בעבו
 וממנו התחילה הפורעות ויעשו כן להביד שבחן

ששמעו

ששמעו לקול משה ולא אמרו היאך נתקרב אל רודפינו אנו צדיקים
 לבד וזה אמר אמרו איך לנו לא צדיק עמרים ויגד למלך מצרים
 איך כוונת שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשתי ימים שקבע לילך
 ולשוב והאן שאונן חוזרין למצרים באו והגידו ספרעה ביום הרביעי
 ובהמושי ובששי רדפו אחריהם ליל שביעי ורדו לים בשחרות
 אמרו שירה והוא יום שביעי שלפסח לכך אנו קורין השירה ביום
 השביעי ויהי כן כהפך כמה שהיה שהרי אמר להם קומו צאו מתוך
 עמי וזה הפך לב עבדיו שהרי לשעבר היו אומרים לך עז מתני יהיה
 זה לנו למקש ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם
 שהטו אילוס" מעבדנו מעבוד אותנו" ויאקור את רכבו" הוא
 בעצמו" ואת עמו וספק עמו" משפס בדברים לקינו ונסלו ממוננו
 ושלחנוס בואו עמי ואני לא אתנהג כשאר מלכים דרך שאר מלכים
 עבדיו קונדמוין לן במלחמה ואני אקדום לפעכם שג' ופרעה הקריב
 עצמו ומיהר לפע חיילותיו דרך מלכים ליסולביזה בראש כמו
 שיבחר את אשור עמכם בחלק שג' אחלק שלל בחור נבחרים
 בחור לשון יחיד כל רכב ורכב שבמען זה היה בחור" וכל רכב
 מצרים ועמהם כל שאר הרכב אמה יכז היו הבהמות הללו הם
 תאמר משל מצרים הרי נאמי וימת כל מקנה מצרים ואם משל ישראל
 והלא נאמי וגם מקננו ילך עמנו משלמי היו מהירא את דברך
 מכאן היה שמעון חומי יפה שבמצרים הרוב טוב שבנחשיוס רצון
 מוחו" ושלישיוס על כולו" שרי צבאות כתרגומו" ויחזק את לב
 פרעה שהיה תולה את לרדוף אתם לחו וחזק את לבו לרדוף" ביד
 רמה בגבורה גבוהה ומפורסמת" ופרעה הקריב היה לולכתו
 ופרעה קרב מהו הקריב הקריב עצמו וכתאמ" לקדום לפע הם
 כמו שהתנה עמהם" נוקיע את חיהם בלב אחו לאיש אחו"
 דא והכה מצרים נוקיע אחריהם לאושר של מצרים נוקיע מן מ
 השמים לעזור למצרים" תנחומא ויצעקו תפשו אומנות
 אבותם באברהם הוא אומר א המקום אשר עמד שם ביצחק מ
 לשוח בשדה ביעקב ויפגע במקום" המבלי חין קברים" וכי
 מחמת שתי קברים במצרים ליקבר שם לקחתנו משם אשר

100

אשר דברנו איך במצרים והיכן דברנו וראש עליכם ונשפוט ממותנו
 מאשר נמות ואם היה נקוד מלא פוס היה נבאר ממותנו עכשיו שנקוד
 בשורק נבאר מאשר נמות וכן מי יתן מותנו שנמות וכן מי יתן מות
 דא בשלום שמתות כמו ליום קומי לעל עד יום טובי בשלום שאחזק
 שאשוב כי אשר ראיתם את מצרים מה טראיתם אתם אינו אלא
 היום היום הוא עראיתם אחרתם ולא תוקיפו עני ילחם לכם בשבילכם
 וכן כי אין נלחם להם וכן אתם לא תריבון וכן אשר דבר לי וכן האתם
 תריבון לבעל מה תצעק אי למדנו שהיה משת עומד ומתפלל
 אמלו הקבה לא עת עתה להחריך שישרל כתוניס בצדה לא מה
 תצעק אי עלי הדבר ולא עליו כמו שנאמ להלן על בני ועל פועל ידי
 הצוני דבר אבני ישראל ויקעו אין להם לא ליקעו שחין היום עומד בפניהם
 כדאי זכות אבותיהם והם האמונה שהאמינו בני ויצאו לקרוע ולהם
 הים וילך מאחריהם להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל
 ולקבל חצים ובלקטראות של מצרים בכל מקום הוא חומי מלך
 שן וכאן מלאך האהים אין אהים בכל מקום לא דיון מלמד שהיו ישראל
 נתונם בדיון באותה שעה אם להנצל אם להאבד עם מצרים ויבא
 בין מחנה מצרים משל למהלך בדרכך ובנו מהלך לפענו באו לקטס
 נכלו מלפניו ונתנו לאחוריו באזאב מאחוריו נתנו לפענו ביהו
 לקטס לפענו וזאבים מאחוריו נתנו על זרועו ונלחם בהם כך
 אפי תרגלתי לאפרים קחם על זרועתו ויקע עמוד הענן
 כשחשיכה והשלים עמוד הענן את המחנה לעמוד האש לא נקטלך
 הענן כמו שהיה רגיל להקטלך ערבית למצרים לא נקטלך לו
 מאחריהם להחשיך למצרים ויהי הענן והחשך למצרים ויאר
 עמוד האש את הלילה לישראל והולך לפניהם כדרך כל הלילה
 והחשך שלעלפל לצד מצרים ולא קרב זה לזה מחנה א מחנה
 ברוח קדים עזה ברוח קדים שהיא עזה שברוחות הוא הרוח
 צפנייה הושע הקבה כפרעבה מן הרשעים שנברוח קדים אפיצם יבא קדים
 רוח שן רוח קדים שברך כלבימים הגה ברוחו הקשה ביום קדים
 ויבצעו המים כל מים שבעולם כל קום פרעה וכי קוס אחד היה
 מביד שאין כולן חשבים לפע המקום לא כקוס אחד באשתמורת

שופטים

תע

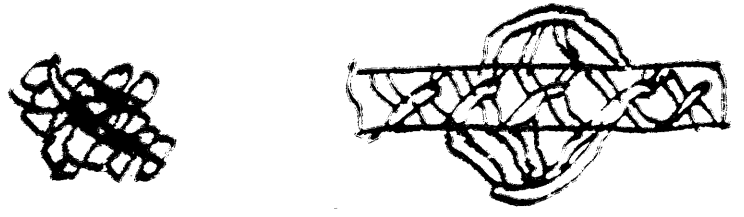
הבין

הבקר" שלשת חלקי חלילה קרוין אשמורה ואותה שלפני הבקר קורא
 אשמורת הבקר" וחומר זה לפי שהלילה חלוק למשמרות שיר שלמלאכי
 השמים כפי אחר סת לעלשה חלקים לכך קרוין אשמורת זהו עתה
 מטרת" וישקף ויבט כלום פנה ליהם להשחיתם" ותרדומו ואחת כי
 את חמץ לשון הבטח כמו שדה צופים חקל סבתה" בעמוד השוען
 עמוד ענן וירד עושה אותו כטיט ועמוד האש מדתיהן וטלפי קוקיהם
 משתמט" ויהם לשון מהומה ערבבם כטל סגנות שלהם ושענו
 בפרקי" ויעזר בנו שלר יוקי הגלילי כל מקום שנבו מהומה חדעשת
 קולתו זהו אב לכולן וירעם שי בקול גדול על פלשתים ויהמם"
 ויחד את חמץ מורכבותי מכה האש נשרפו הגבלים והמרכבות
 נגד רוח והיו שמים בהם נעם ואיבריהן מתפרקין" וינהגו בכבודות
 בהנהגה שחיא כפידה וקעם להם במדה שמלצו ויכבד לבו הוה
 ועבדיו את לאן וינהגו בכבודות" נלחם להם במצרים במצרים"
 דא במצרים בארץ מצרים שכשם שאן לוקים עלהים כך לוקים אותם
 שנשארו במצרים" וישובו המים שנקפין ועומדין בחומה ישובו
 למקומם ויכסו על מצרים" לפנות בקר לעת שהבקר פונה לבא"
 לחיותנו לתקפו הראשון נסים לקדחתו טהיו מהוממים ומטורפים
 ורעיון לקדחת המים" וינער שי כמדס שמנער את הקדרה והופך
 העליון למטה והתחתון למעלה כך היו עולין וירדו ומשתבדין בים
 ונתן הקבה בהן חיות לבבלה יסורין וינער ושעיק הוא לשון טירוף
 בלשון ארמי והרבה יש במצד השני אגדה" ויכסו אתה רכב לכל
 חיל פרעה ב" ירך המקדחות לפתוב למד יתורה כמו לכל כליו
 תעשה נחשת" וכך לכל כלי המטות לכל עבדו ויתודותם
 ומיתריהם כלכליהם ואינה את תקון לשון" וירא ישראל את
 מצרים מתי שפלמן הים על שפתו כל ישראל אמרו ישראל כשם
 שאנו עולים מצד זה כך הם עולין מצד אחר רקוק ממנו וירדפו
 אחריו" אתה יוד הגדולה את הגבורה הגדולה שעשתה יד
 שלה קבה" והרבה לשונות צופלין על לשון יד וכולן לשון יד ממש
 וכך המפרש יתקן הלשון אחר ענין הדיבור זהו יסור משה"

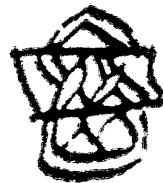
תז כשראה הנק עלה בלבבו שישור שירה" (כ) אז ידבר יהושע (כז) וכן
 יעשה לבת פרעה חשב בלבבו שיעשה לה" אפ"כ אז ישור אמ' לולבו שישור
 וכן עשה ויאמרו לאמר אשירה לך" (כ) ביהושע כשראה הנק אמ' לו
 לבן שידבר (כ) עשה ויאמר לעיני כל ישראל וכן שירת הבאר שפתח
 בה אז ישור ישראל פירש אחריו עלי באר עכ"ל. אז יבנה שלמה
 במה פירשו בו חכמי ישראל שבקש לבנות ולבנה" למדנו שהיו
 שם המחשבה נאמרה זהו לישב פשוטו" אבל מדרשו אמ' רבותי ז"ל
 מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה וכן בכולן חוץ משל שלמה
 שפירשוהו בקש לבנות ולבנה זאין לומר ולישב לשון זה כשאר
 דברים הנכתבים בלשון עתיד (ה) מיד כגון ככה יעשה תיוב' על
 פי י"י יחכו ויש אשר ישכנה ענג לפי שהן דבר ההוא תמיד ונאמרו
 בין לשון עתיד בין לשון עבר אצל זה שלא היה לא לעשה אינו יכול
 לישבו בלשון הזה" כי גאה גאה בתרגומו" דא"כ גאה גאה על כל
 השיירות וכל מה שאקלקבו עוד יש נוספות ולא כמדת מלך בשד
 ודס שמקלסין אותו ואין בו" קוס ארזבו" שניהם קשורים זה בזה
 והמים מעלין אותו ויורדין לעומק ואין נפרדין" רמה השליך וכן
 ורמו לבו אתה כורא" ולא כתוב אחר אומ' רמה וכת' אמר
 ירה מלמד שהיו עולין ויורדין לתהום כמו אומ' מי כה אכן פנתה
 מלמעלה למטה עזי נזמרתיה" אמרת אמר עזי עזי עזי וזמרת
 כמו וזמרת ואת תמה על לשון המקרא שאין סך כמוהו בנקודתו
 במקרא לא בשלשה מקומות שהוא כמוך אמר נזמרה וכל שאר
 מקומות בקוד שורק ש עזי ומעני עזי איב' אמרה" (כ) כלתיבה
 בת שתי אותיות הנקודה מלוא פוס כשהיא בעד כתיבאות שלישית
 ואין השנית בשבא בחספ הראשונה נקודה בשורק כגון עז עזי
 רוק רוקי הקחקי על עלו יסוד עולו כל כלם ושלשים על כולו"
 ואו שלשה עזי נזמרת שלכחן ושלישעיה ושלתיים נקודים בחספ
 קמץ" ועוד אין באתר מהן כתוב וזמרת לא נזמרת ופולס סמוך
 להם ויהי לי לישועה לכך את אומ' לישב לשון המקרא שאין עזי כמו
 עזי ולא זמרת כמו וזמרת לא עזי שם דבר הוא כמו הושב

אמרת
 עזי
 עזי

בשמים

בשמים שוכני בחגוי קלע שוכני קנה וזהו השבח עוז וזמרת יה הוא
 היה לי לישועה וזמרת דבוק הוא לתיבת השם כמו לעזרת יש בעברת
 על דברת בני האדם ולשון וזמרת לשון לאתגמור זמיר עריצים
 לשון כיקוח וכריתה עזו ונקמתו שלל היו היה לנו לישועה ואל
 התמה על לשון ריהי שלא נאמר היה שיש לנו מקראות מדבריים
 בלשון זה וזה דוגמתו את קירות הבית קבוב להיכל ולדביר ויעש
 צלעות קבוב היה לו לומר עשה צלעות קבוב וכן בדברי הימים
 ובני ישראל היו שבים בערי יהודה וימלקך עליהם רחבעם היה לו
 לומר מלך עליהם רחבעם מבשרי יכולת יש וישחטם היה לו לומר
 שחטם והאנשים אשר טלח משה וימותו מתו הלל ואשר לא שם
 לבו לדבר יש ויעזב הלל עזב זה אי כבודו כגלה עליהם והיו
 מראין אותם באצבע ראתה שפחה עליהם מה שלא ראו נביאים
 ומהו את לשון נזהר שחטם למה עמך דא מתנהו לשון נתי אקפר
 כדיו ושבתו לבאי עולם כגון מה דודך מדודי דודי עח ואדום וכל
 הענין אהי אבי הוא זה ואדומנהו אהי אבי לא את תחלת הקדושה
 לא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלהותו עלי מימי אבותי יש איש
 מלחמה בעל מלחמות כמו איש בעמי וכל איש ואישך מתרגמין
 בעל וכן וחזקת והיית לאיש לגבור יש שמו מלחמותו לא בכלי זין
 לא בשמו הוא נלחם ואני בא שיר בשם ש צבאות דא יש שמו אתה
 בשעה שהוא נקס נלחם ונקס מחויבין חוזק הוא במדתו לנחם
 עלקוראין ולפון את כל באי עולם ולא כמדת מלכו אדמה כשהוא
 עקוק במלחמה פונה עצמו מכל עסקים ואין בו כוח לעשות עזו וזו
 ירה בים שדי בימא שדי לשון ירויה וכן הוא אומא ירה ירה
 או אשת דאה אשת די והתיו משמשת באו במקום יתפעל ומכח
 שם דבר כמו מרכב משכב מקרא קדש טובעו אין טביעה לא
 במקום טיט כמו טבעתי ביון מצולה ויטבע ירמיהו בטיט מלמד
 שנעשה היס טיט לגמול להם כמדתם שעעבדו אתי שרל בחמר
 וכלבנים יכסימו כמו יכקום והינד האמצעות יתורה בו נדרך
 מקראות בכך כמו ירביון ריוון מדשן ביהוך נהינד ראשונה שמענה

לשון עתיד כך פרשיו טבעו בים סוף כדי שיהצרו המים ויכסו אותם
 יכסומו איך דומה לו במקרא בנקודתו ודרכו להיות נקף יכסומו
 מלאפס כמואבן ובמקום אחר צללו בעופרת ובמקום אחר
 יחכלמו לקש הרשעים הופכין ומטרפין עולין ויורדין בינוניים נאבן
 והכשרים בעופרת שנחו מיד ימוכך ימוכך שני פעמים כעושה
 עושין רצון שלמקום השמש נעשית ימיך ימוכך נאדרי בכח
 להציל את ישראל וימוכך השנית תרעץ אויב ולי נראה אותה ימין
 עצמה תרעץ אויב מה שאי אפשר לעשות שתי מלאכות ביד
 אחת ופשוטו שלמקרא ימוכך הנאדרת בכח מה מלאכת ימוכך
 היא תרעץ אויב וכמה מקראות דוגמתו כי הנה איביך ש' כי הנה
 איביך יאבדו עד מתי רשעים ש' עד מתי רשעים יעלזו נשאו
 נהרות ש' נשאו נהרות קולם לא לנו ש' לא לנו אענה נאם ש'
 אענה את השמים אנפי לש' אנפי אשורה לולי ש' שהיה לך
 יאמר עאישר לולי ש' שהיה לנו בקום עלינו אדם עורי עורי
 דברי שיר תרמסנה רגל תלי עט ונתן ארצם לנחלה נחלה
 לישר עבדו נאדרי כמו רבתי עם שרתי במדינות גגות
 יום תרעץ תמיד היא לועצה ומשברת האויב ודומה לו
 וירעצו וירועצו את ישראל בשופטוים תהרוק תמיד אתה
 הורק קמין הקמים בגדך ומי הסהקמים כבגדו אן הקמים עד
 ישר וכן הוא אומ' כי הנה המיון ומה היא המיה על עמך יערימו
 קוד ועל זה קודא אותם אויבון וברוח אפיק היוצא משני נחירים
 שלא ידבר הכהוב כביכול בשכינה דוגמת מלך בשר ודם כדי
 להשמיע אגן הבריות כפי ההנוה שיוכלו להבין דבר כשאדם כועס
 יוצא רוח מנחירין וכן עלה עשן באפו וכן ולמרוח אפו יכדו
 וזהו שאמ' למען שמי אאריך אפי כשזעפונחה נשימתו ארוכה
 ובטהו אכועס נשימתו קצרה ותהלה אחטם לך ולמען תהלה
 אשים חטם באפי לקהנס נחירי בפע האפ והרוח שלא יוצאו לך
 בשבי לך אחטם כמו נאקה בחטם במק' שבת כך נראה בעיני
 וכל אפ וארון שבמקרא אנו אומ' כן חרה אפ כמו ועצמי חרה

מני

מני הארב לשון שרפה ומוקד שהנהירים מתחממין ונחריים בעת
 הקצף וחדון מגזרת חלה כמו רצון מגזרת רצה וכן חמה לשון
 חמימות על כן הוא אומ' בערה בו וצנוח החמה אומ' נתקלה ה'
 דעתו נערמו מים את לשון ערמימות ולשון צחות המקרא
 כמו ערימות חטים ונצבו כמו נד יוכיה נערמו ממוקד רוח
 שיצא מאת פך יבשו המים והם נעשו למין גלים וכריות של
 ערמה שהם גבוהים כמו נד בתרגום כשור כחומה נד
 לשון צבור וכנס כמו נד קציר ביום בחלה כונק כנד לא
 כתב כונק כנאד לא כנד ואן היה כנד כמו כנאד וכונק לשון
 הכנסה היה לו לכתוב מכניק כבנאד מי הים לא כונק לשון
 אוקף וצובר הוא וכן קמו נד אחד ויעמדו נד אחד ואין לשון
 קימה ועמידה בנויות לא בחומות וצבורים ולא מצונו נאד
 נקוד לא במלוא פוס כמו שימה דמעתו בנאדך את נאד
 החלב קפאו כמו וכגבינה תקפאני שהוקשו ונעשו יצבעם
 והמים זורקים את המצרים על האבן בכח ונלחמים בהם בכל
 מיני קושוי בלבים בחוזק הים ודרך המקראות לדבר כן
 עד לב השמים בלב האה לשון עיקרו ותקפו שלדבר אמר
 אויב לשמו כשפיתם בדברים ארדופ ואשיגם ואחלק שללם
 עם שרי ועבדי תמלאמו תמלא מהם נפשו רוחי ורצוני
 וא התמה על תיבה המדברת בשתיים תמלאמו תמלא מהם
 יש הרבה בלשון הזה כי ארץ הנגב נתתני כמו נתת לי ולא
 יכלו דברו לשלם כמו דבר עמו בני יצאו כמו יצאו ממני
 מקפר עעדי אגידנו כמו אגידלו אפכתן תמלאמו תמלא
 נפשו מהם ארוק חרב אשלמן ועל שם שהוא מרוק את
 התער בשליפתו ונשאר רק נופל לשון הרקה כמו מרוקים
 שקיהם וכליו ירוקו וא תאמר אין לשון ריקות נפל על היוצא
 לא על התיק ועל השק ועל הכלי שיצא ממנה אבל לא על

החרב ועלה יין ולד חוק ולפרש חריק חרבי כלשון וירקאת חעכו
 אזדיין בחרבי מצונו הלשון מוקב על היין וכן והדיקו חרבותם על
 יופי חכמתך דחירם תורישמו לשון הישות ודלות כמו מוריש
 ומיעשיר כשפת לשון הסדה וכן וגם נשף בהם צללו
 שקעו עמקו לשון מצוקה בעופרת אבל באלים בחזקים
 כמו ואת תיב הארץ לקח אילות לעזרתי חושה בודא תהלות
 יראוי מלהביד תהלותך פנימיעכו על כן לך זומיה תהלה כטית
 ימינך כשהקבה נוטה ידו הרשעים כלים ונופלים לפי שהכל
 נתון בידו ונופלים בהסוייתה וכן הוא חומ ויש יטה ידו וכשל עזר
 ונפל עזר משול לכלי זכוכית הנתונים בידי אדם מטה ידו מעט
 והן נופלין ומשתברין תבלעמו ארץ מטאן שזכו לקבורה
 בשכר שאמרו יי הצדיק נהלת לשון מנהל ואת לשון עשא
 והובל ולא יתן לפרט אחר לשון העברית ירגזון מתרגזין
 יושבי פלשת מפע שהרגואת בע אפרים שמויהרו את הקט
 ויצאו בחזקה כמפורש בזה ויהרגום אנשי גת אופ אחס איל
 מואב והלא לא היה להם לירא כלום שהרי לא עליהם הולכים
 לא מפע אננות שהיו מתאוננים ומצטערים על כבודם שלוש
 כמוגו נמסו כמו ברביבים תמוגנה אמרו עלינו הם באים
 לכלותינו ולירש את תרצינו תפול עליהם אימתה עלהרחוקים
 וכחדי עלהקרובים כענין שככי שמענו ואת אשר הוביש עד
 יעבר עדי עבר כהרגומו קנית חיבבם משאר אומות כחפץ
 הקנוי בדמי יקרום שחביב על האדם תביאמו נתנבא משה
 שלא יכנס לארץ לכך לא נאמת ביאנו מוכן לשבתך מקדש
 שלמטה מכוון כנגד כסא שלמעלה אשר פעלת מקדש
 הטעם עליו שקבגדול להפרידו מתיבת השם שלאחריו המקדש
 אשר כוננו ידיך יי חביב בית המקדש שהעולם נברא ביד
 אחת שנאמר ידיו יסדה ארץ ומקדש בשתי ידים ואימת יבנה

השכלות
 שמונה
 ואת
 מכלי
 יח הודק
 הבלו
 ה תב
 לא להודק
 היין מכלי
 א תל ענו
 הלשון מואב
 עלה

תל

בשתי

בשתי ידות בזמן שה ימרוך לעולם ועד לעתיד לבא שכל המלוכה
 שלו ופעולם ועד לשון עולמית הוא והיוו בו יקוד לפיכך היא פתוחה
 אבל אנכי היודע ועד שהיוו בו שמונש קמוצה היא כי בא קוס פרעה
 כאשר בא ותקח מרים הנביאה היכן נתעצמה כשהיא אחות אהרן
 קודם שנולד משה אמרה עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל
 זאת אחות אהרן לפי שמקר בפשו עליה וכיון שנתגש שנולד משה נתמלא
 כשנצטרעה נקראת על שמו אתה תקי עלי ראשה אמר לה בתי נתקיימה
 כפי שלמיני למד בת כים ובמחולות נבואתך וכיון שה טילנהו לואור
 מובטחותהיו צדקנות שבדור שהקלה עמדה אשה וטיפחה על ראשה
 עשה להם נסים והוציאו תפיס ממצרים אמר לה בתי היכן נבואתך
 ותען להם מרים משה אמר שירה לאנשים הוא אנמי והן עונן אחליו ומרים
 אמרה שירה לנשים ויקע משה הסיעם בעל כרחם ששטרו מצרים
 קוקיהם בתכשיטי זהב וכסף ואת בעל טובות והיו ישראל מוצאין
 אותם בים וגדולה היתה בגת הים מבזת מצרים שנתורו זהב נעשה
 לך עם נקונות הכסף לפיכך הוצרך להקיעם בעל כרחם ויבאו
 מרתה כמו למרה הא בקונותיבה במקום למד בתחלתה והתלו
 היא במקום הא הכשרשת בתיבת מרה ובקמיכתה כשהיא נזבנת
 להא שהיא מוקופ במקום הלמד תהפך ההא שלשורש לתו וכן כל
 הא שהיא שורש בתיבה תהפך לתו בקמיכתה כמו חמה איין לי
 וחמתו בערה בו כי הא שלשורש נהפכת לתו מפע שנמנה על
 היוו הנוקפת וכן עבד ואמה הנה אמתו בלהה לנפש חיה וזהמתו
 חיתולחם בין הרמה ותשובתו הרמתה וולונו לשון נפעל הוא
 וכן התרגום לשון נפעל הוא ואתרעמו וכן דרך לשון תלונה להקב
 הדיבור שהאדם מתלונן מתרעם ולא אמר לונן רועם וכן יאמר
 הלועג מקב הדיבור אין באמרו ש"י שם שם לני במרה נתן להם
 מקצת פרשיות שלפורה שיתעסקו בהם שבת ופלה אחמה ודועג

וכיון שנתגש שנולד משה נתמלא
 כל הבית חורה עמד אביה וניטה
 על ראשה אמר לה בתי נתקיימה
 נבואתך וכיון שה טילנהו לואור
 עמדה אשה וטיפחה על ראשה
 אמר לה בתי היכן נבואתך
 והיט דכתב ותתצב אחותו מ
 כרחוק לדעה מה יעשה לנו עכ
 עיין במס קוטה בפרק ראשון

וישם נסח' לעם וראה קש' ערפי שלח נמלכו ממשה בלשון יפה בקט
 עלינו שיהיה לנו מים לשתי' את' נתלוננו" אם שמוע תשמע' זו
 קבלה שיקבלו עליהם תעשה היא עשייה והאגדה תטה אגני
 מדקדק בהם בלחין דברים שאינן אגזרת מלך בלא שום
 טעם ויצר הרע מקטב עליהם מה אוקור באו למה נאסר כגון
 לבישת כלאים ואכילת חזיר ופרה אדומה וכיוצא בזה" לא
 אשים עליך ואם אשים הרי היא בלא הוטמה" כי אני ש' רפאיך"
 ולפי פשוטו כי אני ש' רפאיך ומלמדך תורה ומצוות למען תנצל
 מהם כרופא הזה האומר לאדם א' תאכל דבר זה פ' יביאך לידי
 חולי זה וכך הוא אומר רפאות תהי' לשרך" שתים עשרה עינות
 מים נתפרש היום שלחניה זו לפי שבו ביום כלתה החרדה
 שהוציאו ממצרים והוצרכו למן ללמדנו שאכלו משיורי הבצק
 ששים ואחת קעורות וירד להם מן בשעה עשר בארד יום

אחד בשבת היה כדאיתא במקרת שבת
 וילונ' לפי שכלה הלחם מי יתן מותנו
 שנמות ואינו שם דבר כמו מותנו שא' כמו
 עשותנו חנותנו שובנו לעשות אנחנו לחנת
 אצנו למות אנחנו ותרגומ' לוי דמותא"
 לו מתגו הלוא והיינו מתיים דבר יום ביומו
 צורך אכילת יום ולקטו ביומו ולא הוסיף צורך
 מאר' למען אנקט' אנחנו היסך בתורת
 אם ישמרו מצוות התלויות בו שלא יתירו
 ממנו ולא יצאו בשבת ללקוט והיה מעשה
 ליום ולמחרת משנה על שהיו רגילים
 ללקוט יום שלשאר ימות השבוע חומ' אע

אשר יביאו והיה משנה לאחר שיביאו ומצחו משנה במדינה
 על אשר ילקטו וימדו יום יום לקטו לחם משנה לקיטתו היה
 נמצא להם משנה וזהו על כן הוא נזהר לכם ביום השישי

לחם יומים כותק לכם ברכה בבית למלאת העומר פעמים ללחם
 יומים ערב כמנו לערב וידעתם כי אני ה' המוציא אתכם מעצרים
 לפי שאמרתם לנו כי הוצאתם אותנו מדעו כי לא אנחנו המוציאים
 את השם המוציא אתכם שיביא אתכם אל השלום ובקר וראיתם
 לא על הכבוד של והנה כבודי נראה בעיני נאמי שא כך אמר להם
 ערב וידעתם כי היכולת בידי ליתן האות לכם ובשר יתן אך לא
 בפנים מאידות יתנה לכם כי שלא כהוגן שאתם אתו ומכרם מלאה
 והלחם ששאתם לצורך בירידתו לבקר תראו את כבוד אור פטו ש
 שיורידהו לכם דרך הבה בבקר שיש שהות להכינו וטל מלמעלה
 וטל מלמטה כמונח בקופקא את תלונותיכם על פי כמו אשר על
 פי ונחנו מהי מה אנחנו ושובי כי תלנו עלינו שתדעימו עלינו
 את הכל בניכם ונשיכם ובנותיכם וערביכם ועל כרחי את עקוק
 לפרש תלנו בלשון תפעילו מפני דגשותו וקרייתו שאו היה רעה
 הייתי מפרשו בלשון תפעלו כמו וילך העם על משה אונס יהיה
 דגש ואין בו יוד ונקרא תלנו הייתי מפרשו לשון תלוננו עכשו הוא
 משמע תלנו את אחריים כמו במרגלים וילינו עלו את כלה עדה
 בשר לאכול ולא לשובע פימדה תורה דרך ארץ שאין חובלין בשר
 לשובע ומה ראה להוריד לחם בבקר ובשר בערב לפי שהלחם שאו
 כהוגן שאו לנו לאדם בלא לחם אבל בשר שאו שלא כהוגן שהרבה
 בהמות היו להם ועוד שהיה אפשר להם בלא בשר לפיכך נתן להם
 בשעת טורח שלא כהוגן אשר אתם מליעים עליו את האחרים
 השומעים אתכם מתלוננים קרבנו למקום שהענין יורד השלום
 מין עוף ושמן מאד הייתה שכבת הטל הטל שוכב על המז
 במקום אחר הוא אומן וברדת הטל זג הטל יורד על הארץ והמז
 יורד עליו וחוזר ויורד טל עליו והרי הוא כמונח בקופקא
 ותעל שכבתה טל כשהחמה זורחת עולה טל שעל המז לקחת
 החמה כדרך טל עולה לקחת חמה אף אם תמלא שפופרת

שלבי זה טל ותקתום את פיה ותעחנה בחמה היא עולה מאיליה גחון
 ורבותנו דרשו שהטל עולה מן הארץ באויר ובעלות שכבת הכוכב
 נתגלה המן וראו והנה על פני המדבר דק מחוספס מגולה ואין
 דומה לו במקרה ויש לומר מחוספס לשון חפסא ודלונקמא משנה
 כשנתגלה משכבת הטל ראו שהיה דבר דק מחוספס בתוכו בין שנת
 שכבות הטל ואת מקולף לשון מחוספס הלכן ככפודי כפוד דעזק
 כגיר כאבני גיר והוא מין צבע שחור כדאמרינן גבי כפודי הדס הגיר

והזרניך דעזק דגיר כבלידא עלתא רעח
 דק היה כגיר ושוכב מוגלף כקרח על
 הארץ וכן פירושו דק ככפוד שטורח
 קלנש ומחובר כגלוד דק שהיה מגלוד
 גלוד דק מלמעלה וכגיר שתרבס אנול
 תוספת הוא על לשון העברית ואין לו
 תיבה בפסוק מן הוא הכנת מזון הוא
 כמו וימן להם המלך כי לא ידעו מה
 הוא שיהקראו בשמו עמר שם מדה
 מקפר כפשותיכם כפי מנין כפשות

שיש לאיש באהלן תקחו עומר לכל גלבלת המרבה והמעט
 יש שלקטו הרבה יש שלקטו מעט וכשבאו לביתם מעדו בעומר
 איש מה שלקטו ומצאו שהמרבה ללקט לא מצא חסד מעומר
 לגלבלת וזהו כס גדול שנעשה בו ויורדו אנשים דתן ואת בירם
 וירוס תולעים לשון רמה ויבאש הרי זה מקרא הכן שנתחלו
 באש ולבקוף התלוע כענין שגולא הבאיש ורמה לא היתה בו וכך
 דרך כל המתלעים וחס השמש ובמס הכשאר בשדה נעשה
 כחלם ושנתין ממכו איילים וצבאים ואומות העולם צדין מהן
 וכוועמין בהן טעם מן ויודעין מה שבחן של שרש פשר לשון
 פושרין עני השמש מתחמם ומפשיר ונמס ויש טנפריד

ודובמתו בקנה צדין בקופץ מיתותי לקטו לחם משנה בשמוצדו את
 לקיטתן בזה ליהם מצחו כפלים שני העומר לאחד ומדרש אגדה
 לחם משונה אותו היום נשתנה לשבח בריחו וטעמו ויגידו למשה
 שאוהו מה היום מימים ומטאן יש ללמד שעדין לא הגיד להם משר
 פרשת שבט שנצטוו לומר לכם והיה ביום הששי והיכנו וג' עד שעשו
 את זאת אמר להם הוא אשר דבר יי שבעטויתי לומר לכם ולכך ענשו
 הכתוב שאמר לו עד אנה מאנתם ולא הויתו מן הכלל את אשר תאפו
 אפו מה שאתם רוצים לאפות בתנור אפו היום הכל לשני ימים
 ומה שאתם צריכים לבשל ממנו במים בשלו היום לשון אפיה כותל
 בלחם ולשון בישול בתבשיל למשמורת לגנזה ויאמר משה חללהו
 היום שהרית שהיו רגילין לעאת וללקוט באו לשאול את נצחיתם לאו
 אמר להם את שבידכם אכלו לערב חזרו לפעו מהו לעאת אמר להם
 שבת היום ראה אותם דואגים שמא פקק במקן ולא ירד עוז אמר להם
 היום לא תמצאוהו מה תלהיום היום לא תמצאוהו אבל מחר תמצאוהו
 ויום השביעי שבת שבת הוא המקן לא יהיה בן ולא באת הכתוב אלא
 לרבתינום הכפורים וימים טובים עד אנה מאנתם משל הדינוט
 הוא בהדי הוציא לקיא כרבא עי הרשעים מתבגן הכשרים ראו
 בעיניכם כי יי בכבודו מזהיר אתכם על השבת שהרי בק נעשה
 בכל ערב שבת לתת לכם לחם יומים שבו איש תחתיו מכאן
 קמכו חכמים ארבע אמות לוי תא תנא לתחום שיצא איש ממקומו
 או שיפס אמה ולא במפורש שאין תחומין אלא מדיברי קופרים ועיקרו
 שלמקדח על סוקטו המקן נאמר והוא כזרע גז לבן עשב שעמו
 שיאכדרי וזרע שלו עגול ואינו לבן והמקן היה לבן ואינו כמשך
 לזרע גז לא לענין עגול כזרע גז היה והוא לבן כצפוחית יבעק
 שמכובע אנהו בצבש וקנרין לו אסקריטין בלשון משנה והוא תלגוס
 שלא נתלש למשמרת לגנזה לצד תיכס בימי ירמיהו מ
 כשהיה ירמיהו מוכיחן למה אין אתם עוסקין בתורה והם אומרים
 נניח מלאכתנו ובעסקוק בתורה מהיכן נתפרנס הוציא להם צננת

הוא

המן אגרי להם אתם ראו דבר ש' עמנו לא נאמא ראו בזה נתפרסם
חברותכם הרבה שלוחין ישאלו למקום להפין מזון ליראיו צנצנות
צננות שלח דק כהרגומנו והנח אותנו לפע' לפע הארון נלח
נאמא מקדמה ע' שנבנה הכל מועד' לא שנכתב כאן בפל' שה
המן ארבעים שנה והלא חסר שלשים יום הם שהרי בחמשה
עשר בחיור ירד להם המן תחלה ובחמשה עשר בעסק פקק ש
וישבות המן מחדת לא מגיד' שהעוגות שהוציאו ישרה ממזרת
טעמו בהן טעם מן' א' ארץ נשבת' לאחר שעברו את הירד
א' תצה חלש כנען בתחלת הגבול קודם שעברו את הירדן ולהם
ערבות מואב נמצאו מכחישי' זה ארצה לא ערבות מואב כשמת
משה בשבעה באדר פקק המן מלירד ונקתפקו ממן שפקטו בו
כיום עד שהקדיבו העומר ביו' בעסק שז' ויחכלן מעבור הארץ
כומחדת הפקח עשירית האיפה האיפה שלש קאין והקא
ששת קבין והקב ארבעת סוגין והלוג שש בצים נמצא עשירית
האיפה ארבעים ושלוש בצים וחומש ביצה והוא שיעור לחלה
ולמנחות' מה תנקון' לומר היוכל לתת מוס בארץ ציה' עוד
מעט' אם אמתין עוד מעט וקלט' עבד לפע העם וראה אם
יקלט' למה הוצאת לעז על צע' וקח אתך מזקני ישראל
לעדות שירחו שעל ירך המים וצתים מן הצור ולא יאמרו
מענותהיו שם מימי קדם' ומטף אשר הכית בו את היאור מה
הל אשר הכית בו את היאור' לא שהיו ישראל אומרים על המטה
שאינו מוכן' לא לפורענות בו לקה פרעה ומצרים כמה מבור
במצרים ועלהים לכך נאמא אשר הכית בו את היאור והסאומרים
עליו שהוא לפורענות יראו עתה שאפ' לטובה הוא מוכן'
והכית בצור' על הצור לא נאמר לא בצור מכאן שהמטה הוה
שלם מפירין והצור נבקע מפע' ויבא עמלק' קמך פרטה ע'
למקרא זה לומר תמיד אע' ביניכם' מצומן לכל צרכים

ואתם חומרים הישש בקרבנו אסחין חייבם שהכלב באונס
 אתכם ואתם צועקים לי ותדעו היכן את מעל לאדם שהר טוב
 בנו על כלפינו ויצא לדרכך היה אותו הבן רואה חפץ ואומר חבא
 טול חפץ זה ותק לי והוא נותן לו וכן שנייה וכן שלשית פגעו באדם
 אחד אמלו אותו הבן ראית את חבא אמלו אביו אינו יודיע היכן
 חבא השליכו מעליו ובחא כלב ונשכו בחר לנו לי ולך השוה לו
 מכאן אמרו יהי כבוד תלמידך חביב עליך כששך וכבוד חבירך
 כמורא רבך מעיין ויאמר אהרן ל משה בי אדוע והלא אהרן
 גדול מאהיו היה ועושה את חבירו כרבו מורא רבך כמורא
 שמים שנאמר משה כלם מן העולם חייבים הסגליה
 המורדים בך טאו מרדו בהקב"ה וצא הלחם צאמן הענק
 והלחם בו מחר בעת המלחמה אנכי נעב בחר לך
 אנשים גבורים ויראי חטא שיהא זכותן מקייעתך דא
 בחר לנו אנשים שיודעין לבטל כשפים לפי שבע עמלה
 מכשפין היו נמשה אהרן וחור מכאן לתערת שצדוקים
 שלשה לעבוד לפע הרבה שבתערת היו שרונים כאשר
 ידים משה ידיו וכי ידיו של משה נוצחות היו המלחמה או
 יודי משה כבדים בשביל שנתעעל שוכרות מלחמה אלא
 במצוה ומנה אחר תחתיו נתיקרו ידיו ויקחו אהרן ותור אבן וישומו
 תחתיו ולא ישב לו על כר וכקתחמר ישראל שרונים בצער אף את אהיה
 עמהם בצער ויהי ידיו אמונה ויהי משה ידיו באמונה פרשורת
 השמים בתפלה נאמנה ובכונה על בא השמש שהיו עמלקים
 מחשבוין אתה שעות באצטלו לוגיאתה באיזו שעה הם טעקוס והעמיד

בזמן שישאל מקתכלין כלפי מעלה ומשעבדיו את לב לאביהן שבשמים היו מתגברין ואם לחו היו נופלין כיוצא בדבר ארה אומי ויאמר של משה עשה לך שרפג וכי נתש ממית או מחיה לא בזמן שישאל מקתב כלפי מע ומשעבדיו לב לאביהם שבשמים היו מתרפאין ואם לחו היו נמוקין על גיין במק רה פר ראהו בות ידיו

להם משה חמה וערבב את השעות ויחלש יהושע חתך ראשי
 בבוריו ולא השאיר לא חלשים שבהם ולא הרגם כולם מוכחזנו
 למדיים שעשו על פי הדבור שלשכונה כתוב זאת זכרון שצא
 עמלק להצדווג לישראל קודם לכל האומות ושים באזני יהושע
 המכעס את ישראל לארץ שיעוה את ישראל לשלם לנאת גמולו
 כחן נרמז לו למשה שיהושע מכעס את ישראל לארץ כי מחה
 אמהה לכך אני מזהירך כן כי חפץ אני למחותו ויקרא שמו
 שלמזבח יש נקי הקבה עשה לנו כאן נק לא שהמזבח קרוי
 הלא המזכיר שמו שלמזבח זוכר את הנס שעשה המקום
 ה' הוא נק שלבנו ויאמר משה כי יד על כף יה ידו של הקבה
 הורמה לישבע בכקאן להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית
 ומהוכם ולא נאמר כקא ואף השם נחלק לחציו נשבע הקבה
 שאין שמו שלם ואין כקאן שלם עד שימחה שמו של עמלק
 כולו וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכקא שלם שנהאויב
 תמו חרבות לנצח זהו עמלק שכתוב בו ועברתו שמרה
 נצח וערים נהשת אבד זכרם חמה כהו אומר אחרינו נשן
 לעולם ישב הרי השם שלם כונן למשפט כקאן הרי כקאן
 שלם פ' חקלה ויהי בשלח ר'

פרשת וישמע יתרו

וישמע יתרו מה שמועה שמע קריעת ים סוף ומלחמה
 ינמלק יתרו שבע שמות נקראו לו רעל יתרו יתרו חובב
 חבר קיני פוטו"י יתרו על שם שיתר פרשה אחת בתורה
 ואתה תהנה יתרו לכשנתגייר נקיים המצות הנקייכו לו
 אות חובב שחבב את התורה וחובב הוא יתרו שנמצע
 חובב חתן משה ויש אומרים רענא אביו של יתרו היה ומהו

אומר ותבאנה ארעול אביהן שהתנוקות קורין לאבי אביהן אבא
בספרי חתן משה כאן היה יתרו מהכבוד במשה חתן חתן המלך
ולפעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו שנ' וישב לי יתרו חתנו
למשה ולישאל שקול משה כנגד כל ישראל את כל אשר עשה להם
בירידת האמון ובבאר ובשמלק כי הוציא שי' זו גדולה על כלם
אחר שלוחיה כשאלו הקנה במדין לך שוב מצרימה ניקח
משה אמר אשתו ואת בעני ויבא אהרן לקראתו ויפגשו בהר הלוי
אמלו פני הם הללן אמלו זו אשתו שנשאתי במדין ואנכי אמלן
והיכן אתה מוליכן אמר לו למצרים אמלו עלה לא שונים אכ
מיצטעריס ואתה בא להקפיד עליהם אמלה לכי לביתך ביד
נבולה שני בניה והלכה לה ויצלע מקרב פרעה כשרלן
דתן וזבירים על דבר המצרי ויבקש להחזיק את מעשה
נעשה צנחרו כעמנוד שלשיש"א המוצר אף אנו ויוצעים
שבמוצר היו שאן בשבתו שליתלודבר הכתוב שהיה יושב
בכבודו שלעולס ונדבו לבו לעאת לא המוצר מקום תוהו
לשמוע דברי הורה ואתמר לא מעשה עי שליח אני חתך
יתרו אם אין אלה יוצא בגיני צא בגיני אשתך ואתחיל אתה
יוצא בגיני אשתך יצא בגיני שני בניה ויצא משה כבוד
גדול כתבד יתרו באותה שעה כונן שיעא משה וצא
אהרן נדב נא ביהוא ומי הוא שראה את לו ינאין ולא יצא
וישתחו וישק לן אויב יודיע מי השתחו למי כסה הוא אומ
איש לדעהו מי הקרוי איש זה משה ויקפר מעשה
לחתנו למעשוק את לבו לקרבן לתורה את כל התלחה
שעלהים ושלעמלק התלחה למעד אפ מן הוקוד שלו
תיבה והתנו הוא תיקון ויקוד הכופל ממנו לפי קיס וכן תחנה
תכופה תנאה תקומה ויחד יתרו וישמח יתרו זהו פשוטו
ומורש נעשה בשרו חידודין חידודין כעיתר על איבוד מצרים

היינו דאמרי אינשי בנורא עדי עסרא דדי לא תבזי ארמיה באפיה
 על כל הטובה טובת המן והבאר והתורה ועל כולן אשר הצילנו מעידי
 מצרים עדי עכשיו לא היה עבד יכול לברוח ממצרים שהארתה הארץ
 מסוגרת ואני יצאו ששים רבוא אשר הציל אתכם מידי מצרים אומה
 קשה מידי פרעה מלך קשה מתחילי מצרים כתרדגומו לשון
 חידוי ומרות היד שהיו מכבידים עליהם היא העבודה עתה
 ידעתי מכירו הייתי לשעבר ועכשו ביותר מכל האלים מלמד
 שהיה מכיר בכל עץ שבעולם שלא הניח עץ שלא עבדה כי
 בדבר אשר צדו עליהם כתרדגומו במים דמו לאבדם והם לאבדו
 במים אשר צדו אשר הרשיענו ורבותינו דרשוהו לשון ויציג
 יעקב נציג בקדירה שבישלו בה כתבשולן עולה כמשמעה שהיא
 כולה כליל וצבחים שלמים ויבא אהרן ומשה היכן הלך והלא
 הוא שיעץ לקראתו וגרס לו את כל הכבוד אא שהיה עומד ומשמע
 לפניהם לפע האלים מלפני שהנהנה מקעורה שתלמידי
 חכמים מקובינה כאן נהנה מזיו השכינה ויהי ממחרת
 מוצאי יום הכפורים היה כך שנטו בקפלי ומהו ממחרת
 למחרת לדתו מן ההר ועל כרחק אף לומר את ממחרת ינוסה הכפורה
 שהיו קודם מתן תורה אי אפשר לאומ והנלעתי את חקו וג' ומענתה
 תורה עדי יה לא ישב משה לשפוט את העם שהרי בלע בתמוז
 ירד ושבר את הלוחות ולמחר עלה בהשכמה ושהה שמונים
 יום וירד ביום הכפורים נאין פרשה זו כתובה כקדר שלא נאמר
 ויהי ממחרת עדי שנה שנייה אפילו דברי האומר יתן קודם
 מתן תורה בא שלוחו אארצו לא היה לא עדי שנה שנייה שהרי
 נאמר כאן וישלח משה את חתנו ומתינו במסקע הדגלים שאמר
 לו משה נוסעם חתנו אהמקום א נא תעזוב אותנו ואם זו
 קודם מתן תורה מששלחו והלך היכן מצינו שחזר אסמאמר
 שם לא נא יתרו לא חובב ובנו שליתרו היה הוא חובב הוא
 יתרו שהרי כתוב מבני חובב חתן משה וישב משה ויעמי

העם יושב כמלך וכולן עומדים והוקשה הדבר ליתרון ש
 שהיה מזלגל בכבודן של ישראל והוכיחו על כך שז מדוע
 אתה יושב לבדיך וכולם נצבים" מן הבקר עד הערב"
 אפטר לומר כן לא כל ציון שדן דין אמת לאמתו אפלו שעה
 אחת משלה עליו הכתוב לא עסק בתורה כל היום וכל
 נעשה שותף להקבה במעשה בראשית שזוהי ערב
 ויהי בקר וג' כי יבא כי בא לשון הנוה" לדרוש אהים
 כתר גומו למתבע שפן לשאול למוזי מפיה גבורה" כי
 יהיה להם דבר בא מי שיהיה לו דבר בא" ויאמר חתק משה
 דרך כבוד קוראוה כותחותנו שלמלך" כבול תבול. כתר גומו"
 ולשונן לשון כמישה כמו והעלה כבל. כבול עלה מגפן שהיא
 כמוש ע"י חמה וע"י קרח וכוחות שונלואה" גם אתה להבזר
 אהרן וחור ושבעים שקנים" כי כבד ממך כבוד רב יותר
 מכוהך" אי ערך ויהי אהים עמך בעצה אמר לן צא המלך
 בגבורה" היה אתה לעם מול השמים שלוח מליציונותם
 למקום ושול משפטיוס מאתו את הדברים דברי ריבוהם"
 ואתה תחזה ברוח הקדש שעליך אנשי חיל עשוריוס שאין
 צריכין להחניף ולהכיר פעם אנשי אמת" אן בעלי הבטחה
 שהן כדאי לבמור על דבריהם שעל ידי כן יהיו דבריהן נשמעים
 שונאי בצע ששונאים את ממונם בדין כההיא דאמרוני כל
 דיינא דמסקין ממונא מוניה בדינא לאן דיינא הוא שרי אפס
 הם היו שש מאות שרים לשש מאות אף שרי מאות שש מאות
 היו שרי חמשים שנים עשר אף שרי עשרות ששים אף
 ושפסון וידינון לשון צונו" והקל מעליך דכרזה להקל מעליך
 והקל כמו והכבד את לבנו והכות את מואב לשון הנוה" וצוך
 אהים ויכלת עמוזי המלך בגבורה את מצוה אותך לעשות
 כן תוכל עמוזי ואם יעכב עליך לא תוכל לעמוזי" וגם

וגם כלה עם הזה אהרן כדב ואביהוא ושבעים זקנים הנלוים
 עתה עמך ושפטו ודיניך יתעמח ביאון מיתן ישפטו
 הם כמו שפטו וכי לא תעבורי כמו לא תעברו ותרגמו
 דינין אנון מקראות העלונים היו לשון צווי לכך מתוהגמין
 וידונן יתנו ידינון ומקראות הללו לשון עשייה ויסתכלו אל
 ארצו לגייר בני משפחתו ביום הזה בראש חודש לב
 היה צריך לכתוב לא ביום ההוא מהו ביום הזה שיהיו צברי
 תורה חדשים עליך כאלו היום נתנה ויקעו מרפודים מה
 תל לחזור ולפרש מה יכן נקעו והלא כבר כתב שבר פידים
 היו חונים בידוע שממש נקעו לא להקיש נקיעתן מרפודים
 לביאתן למצבר קיע מה ביאתן למדבר קיע בתשובה אף
 נקיעתן אפן נקיעתן מרפודים בתשובה ויחן שם ישראל
 כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כלה חנות בתר עומת
 ובמחלקת בגד ההר למזרחו וכל מקום שאתה מוצא
 כגד פנים למזרח ומשה עלה ביום השני וכל עליוותיו
 בהשכמה היו שנוי שכס משה בבקר כה תאמר בלשון
 הזה וכקדר הזה לבית יעקב לו הנטיח תאמר להם
 בלשון רכה ותגד לבני ישראל עונשין ודקדוקין פרש
 לזכרים דברים הקשין כגודין אתם ראיתם לא מקורת
 היא בידכם הצברים אשר עשית במצרים על כמה
 עבירות היו חייבין לן קודם שנצדו וגו לכם ולא נפכעתי מהם
 לא על ידכם ואשא אתכם זה יום שבאו ישראל לרעמקס
 שהיו ישראל ממוזרים בכל ארץ גשן ולשעה קלה כשבאו
 לוסע ולעזת נקבתו כולם לרעמקס ואת ואתא ככו
 ואסיע אתכם ואת טילית יתכונ היקן אתה דיבור דרך
 כבוד למעלה על כנפי נשרים כנשר הנשאת גושליו
 על כנפיו שכל שאר העופות נותנים את כנפיהם בין רגליהם
 לפי שמתיראין מעוף אחד שפודש על גביהם את כל

הנשר הזה אינו מתירא לא מן האדם שמא יזרוק בו חץ לפי שאין
עוף פורח על גביו לכך בותנו על כנפיו אמר מוטב יכנס החץ
בי ולא בבע' אף אני עשיתי כן ויקע מלאך ה' ויבא בין ה'
מחנה מצרים וג' והיו מצרים גורקים חצים ואבני בליסטאות
והענן מקבלם ואביא אתכם שוי' מתרגומו' ועתה אם עתה
תקבלו על פני יערב לכם מלאך ואילך שכל התחלות קשות'
ושמרתם את בריתי שאכרות עמוס' על שמירת התורה'
קבלה' אומר חביב כמו וקבלת מלכים כלי יקר ואבעס טוב ור'
שהמלכים גונזים אותם כן אתם לי קבולה מנשאר חומות ולת'
תאמרו אתם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם ומה יש לי עוני
שתהא חיבתכם כיכרת כלי ללה ארץ והם בעונו ולפע לכלום'
ואתם תהיו לי ממלכת כהנים שרים כמו דאתאמר ובע' צוד
כהנים היו' לה הצבדים לא פחות ולא יותר' וישב משה את דברי
העם' ביום המחרת שהוא שלישי שהרי בהשכמה עלה וכו' צריך
היה משה להשיב לא בא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממשה שלא
אמר הואיל וידוע מי ששלחני איני צריך להשיב' בעב הענן'
במעבה הענן נזהו ערפלי' וגם כך' גם בנביאים הבאים אחריו'
ויגיד משה את דברי' ביום המחרת שהוא רביעי לחצו' את
דברי העם' תשובה על דבר זה שמעתי מהם שרצונם לשמוע
ממדך אינו דומה השומיע מפי המלך רצוננו לראות את מלכנו'
וקדשותם' וזימנתם שויכנו עצמם היום ומחר' והיו כפונים'
ומובדלים מאשה' ליום השלישי שהוא ששה בחצו' ובחמישי
בנה משה את המזבח תחת ההר ושתיים עשרה מצבה כל
הענין האסור בפרשת וראה המשפטים ואין מוקדם ומאוחר
בתורה' לעיני כלהעם מלמד שלא היה בהם קומא שנתרפאו
כולם' והגבלת קבע להם שימחמוץ לקימן שלא יקרבו מן
הגבול והלאה' לאמר הגבול אומר להם השמרו מעלולת

משה ואלה עתה הזה ידע על כך ונגע בקצהו אפלו בקצהו ירה
 ירה מכאן לבסקלן שהם כדחיס למטה מבית הסקילה שהיה
 בביה שתי קומות ירה יושלך למטה לארץ כמנו ירה בים במשך
 היובל כשימשוך היובל קול ארוך הוא סימן כי לוק שכינה והפקדת
 הקול וכוונן שאם תלק הם רשעין לעלות היובל הוא צופר שלא יל
 שכן בערבא קורין לזכרא יובלן ושופר שלא ילן ולעתיקה ה
 מן ההרש העם מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אמן ההרש
 העם היו נכונם לשלשת ימים לקוף שלשת ימים תוא יום רביעי
 שהוקיה משה יום אחד מדעתו כדברי ר' יוסי ולדברי האומרי
 בששה בחצש נתנו עשרת הדיברות לא הוקיה משה כלום
 ולשלשת ימים כמו ליום השלישי א' תגשו א' אשה כל שלשת
 ימים הפלו כדי שיהו הנשים טובלות ליום השלישי ויהיו פהורות
 לקבל תורה שאם ישמשו תוך שלשה שמא תפלוט האשה שכבת
 זרע לאחר טובילתה ותחזור ותפומא אבל מששהתה ג' ימים דבר
 הזרע מסריח ואינו ראוי להגדיע וטהור מלפומא אתה פולטת
 בהיות הבקר מלמד שהקדים על ידסמה שאין דרך בשר ודס
 לעשות כן שיהא הרב ממתיך לתלמוד וכך מצונו ביהזקא קוסמא
 א' הבקעה ואקום ואצא א' הבקעה והנה שם כבוז א' עומד
 לקראת האלים כגוד שהשכינה יוצאת לקראתם כחותן היוצא
 לקראת כלה וזהו שאמ' א' מקינ' בא ולא נאמ' לקינ' בא בתחתית
 ההר לפי פשוטו בתלי ההר וכמדשו שנתלש ההר ממקומו ונכפה
 עליהם כגזירת "עשן כולו" אין עשן זה שם דבר שהרי כקוד
 השין פתחא א' לשון פועל כמו אמר שמד שמע לכך תרגומות
 כוליה ולא תרגס תנא ומל עשן שבמקרא כקודים קמנ' מכב
 שהן שם דבר כבשן שלקיד יכול כבשן זה ולא יותר תלבוש
 באש עי לב השמים ומה תל' כבשן לעבר את האוזן מה שהיא

יבילה

יכולה לשמוע כותין לבריות קומין הנזכר להם כיוצא בו כהריהו ישאג
 וימי נתן כוח בארץ לא הוה והכתוב מנשלו כהריהו לא אנו מכתין
 ומי מין אותן לבריותינו כדי לשבר את האזן מה שיכולה לשמוע
 כיוצא בו ותלפון בקול מים רבים וכי מי נתן קול למים לא הוה
 ואתה מכנה אותן לזמנותו לבריותינו כדי לשבר את האזן הולך
 והזק מאד מזהגה דיוט כל זמן שהוא מאריך לתקוע קול ומחלים
 וכוהה אבל כחן הולך והזק מאד ולמה כך מתחלה לשבר אזנהם
 גנה שיכולים לשמוע מזהה ידבר כשהיה משה מדבר ומשמע
 הדיבור לישרל שהרי לא שמעו מפיו הגבורה לא אנכי ולא יהיה
 לך והחכה מקייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע יענו
 בקול יענו על דבר הקול כמו אשר יענה באש על דבר האש
 להורידו וירד שי על הרקיע יכול ירד עליו ממש תלפין ה
 השמים דברתי עמכם מלמד שם שהדין שמים העליונים
 והתחתונים והציען על גבי ההר כמצע על המטה וירד כסא
 הכבוד עליהם העז בעם התרה בהם שלא לעלות בהר
 פן הרקו שלא יהרסו את מצבם עי שתאותם אין לראות
 יקדבו לתי ההר וכפל ממנורה כל מה שיפול מהם ואלו
 הוא יחזי חשוב לפע רב פן יהרסו כל הריקה מפרדת
 אסיפת הבנין אפה הנפרדין ממצב אנשים הורקים את המצב
 וגם הכהנים אפה בכורות שהעבדו בהם הכגשוס אין
 להקריב קרבנות אפה הם יסמכו על חשיבותם לעלות
 יתקדשו יהיו מעומען להתיצב על עמדן פן יפרא לשון
 פרעה יהרוג בהם ויעשה בהם פרעה לא יוכל העם אינו
 צריך להעיד בהם שהרי מותרין ועומדין הם היוכ על שתי ימים
 ולא יוכלו לעלות שתיין להם רשות לך רד והעד בהם שיעיד
 שמזרזין את האדם קודם מעשה וקוזרין ומזרזין אורבו
 בשעת מעשה ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים יכולים אפ

הם עמך ה' עליהם חתה אמור מעתה חתה מהיזה לעצמיהם
 בלתי לה לעצמו להם מהיזה לעצמם משה נבש יותר מאה
 ויחדן יתקו מן הבהים והעש כל עוקר ל יהרסו את מעבדי
 לעבדותי ל' בן פרש בם אלפי שהח נקוד חטף קמח אינו ז'
 ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' כ' ל' מ' נ' ס' ש' כ' פ' צ' ק' ר' ש' ח' ט'
 במקום משתנה הנקוד לחטף קמח ויאמר ליהם התראה ג'
 י' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' כ' ל' מ' נ' ס' ש' כ' פ' צ' ק' ר' ש' ח' ט'
 עשה אדם מקבל שכר ואם לאו אינו מקבל עליהם פורענות
 יבולאך עשרת הדברות כן תל וידבר ליהם דיוק לפרע את
 כל הדברים האלה מלמד שהם הקב"ה עשרת הדברות בידו
 אהרן מה שאי אפשר לאדם לומר מן אדם כן מה תל עוד אהרן
 ויהא היה לך שהגר ופירש עכ"ל דבור ודבור בפני עצמו
 לזכרה מלמד שהיו עונין עליהן היו ועל לאו לאו אשר הוצתו
 מארץ מצרים כדאי הוא ההוצאה שיהיו משועבדים
 לי דא לפי שנבלה בים כגבור מלחמה ונגלה כן כן
 מלא רחמים יש ורחת רגליו כמעשה לבנת הקפיר צ'
 היתה לפעו בשעת השעבוד וכעצם השמים משנגאלו הוחו
 ואע משתנה במראות א' תאמרו שתי רשויות הסאנפו אשר
 הוצאתיו ממצרים ועל הים דא לפי שהיו שומעין קולות הדם
 שג' את הקולות קולות צאין מארבע רוחות ומן השמים ומן
 הארץ את מרו רשויות הדם הן ולמה אמר לשון יחוד אהרן
 ליתן פתחון פה למשה ללמד קטגוריא כמעשה העגל וזהו שאמר
 למה יש יחרה אפק בעמך לא להס צנית לא יהיה לך ליהם אחרים
 לא לי לבדי מבית עבדים מבית פרעה שהייתם עבדים לו
 חואינו חומר לא מבית עבדים שהיו עבדים לעבדים ללו ופירך
 מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים אמור מעתה עבדים
 למלך היו ולא עבדים לעבדים לא יהיה לך למה נאמלפי שנת
 לא תעשה לך איך לי לא שלא יעשה העשוי כבר מען שלא יקיים

תל לא יהיה לך אלהים אחרים שאינן אלהות לא אחרים עשאו
 אלהים עליהם ולא יתכן לפרש אלהים אחרים זולתי שגנאי הוא
 כלפי מעלה לקרואתם אלהות אצלם דא אלהים אחרים שהם
 אחרים לעובדיהם צועקים איהם ואינן עונן אותם ודומה כאן
 הוא אחר שאינו מכירו מעולם על פני כל זמן שאעתיים שלא
 תאמר לא כצטוו על עג אמותו הדור פסל על שם שנפסל
 כלתמונה דבר אשר בשמים אקצת מקצת ליפרע ואינו עובר
 על מדתו למחול על עג כל לשון קצת כותף לב ליפרע לשונאי
 כתר גומן כשאוחזין מעשה אבותיהם בידים הם כצד חקל שאדם
 עושה לשלם שכר עד לאפוס דור כמצאת מדה טובה יתורה
 על מדת פורענות אחת על חמש מאות שזנו לארבעה דורות וזו
 לאפוס לשוא לחנם להבל ואיזהו שבועת שוא בשבע לשנות אחת
 הידוע על עמוך שלאב שהוא שלזהב זכור ושמור בדבור אקד
 נאמרו וכך מחלליה מות יומת וביום השבת שבע כבשים וכך לא תפיש
 שעטנז בימים תעשה לך וכך עדות אשת אחיך יבמה יבוא עפיה
 אחת דבר אלהים שתיים זו שמענו זכור לשון פעולה הוא כמו אכול
 ושתה הלך ובכה וכך פתרונו תנו לב לזכור תמוז ארבעה השבת
 שאם כגד מלך חפץ יפה תהא מגמינו לשבת ועשית כל מצותי
 כשתבא שבת יהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה שלא תהרהר
 אחר מלאכה אתה ובך ובתך אוקצועם אותינו את אלהים אמרת
 הרי כבר מונגהדין הס' לא לא לא להזהיר גדולים על הקטנים
 וזהו ששנינו קטן שבא לכבוד אינו שומעין לו מפני ששבותו
 יעליך ויכח ביום השביעי כביכול הכתיב בעצמו מנוחה
 ללמד הימנו קן לאדם שמלאכתו בעמל וביגיעה שיהא כח
 בשבת ברוך ויקדשהו בירכו במן לכפלו בששי לחם משנה
 והידעו במן שלא היה יודע בן למען יאריכוני מיך אתם תכבדו
 יאריכוני ואתם לאו יקעדון שדברי תורה כנסת יקין הם כדרישים

מכללם ללחן ומכללם ללחן ללחן תנחפ אין נחופ לא באשת אוש
 שזכונת יומת הנחופ והנחופת ואומ האשה המנפפת תחת חייטה
 תקחת צדים לא תגנוב בגונב נפשות הכתוב מדבר לח
 תגנובו בגונב ממון ולהלן בגונב נפשות אמרת דבר למד
 מעענו מה לא תדעח לא תנחף מדבר בדבר שהיובין עליהם
 מיתה בית דין אף לא תגנוב דבר שהיוב עליו מיתה בית דין
 וכל העם רואים מלמד שלא היה בהם אחר סומא ומנין שלא
 היה בהם אס תל ויענו כל העם ומנין שלא היה בהם חרש תל
 נעשה ונשמע רואים את הקולות רואים את הנשמע שאלו
 לראות במקום אחר את הקולות היוצאין מפי הגבורה ויכונן
 אין נוע לא זיע ויעמדו מרחוק היו כרתעים לאחוריהן שנים
 עשר מיל כאורך מחעיהם ומלאכי השרת בתין ומקיי עין תו
 להחזירם שזמלטי תבאות ידדן ידדון לבעבור נקודתם
 לבדל אתכם בעולם שיעח לכם שם באומות שהוא בכבוד
 בגלה עליו כס נקות לשון הרמה וגדולה כמוהו רימו נק אתים
 נקי כנק על הגבעה שהוא זקוק ובעבור תהיה יראתו
 עליהם שראותם אותו יראו ומאניים בדעו כי אין זולתו ותראו
 מפעו בגשאלה ערפל לפנים משלש מחיצות השך עב
 וערפל שכוההר בוער באש עני לב השמים חשך עני וערפל
 ערפל הוא עב הענן שאמ לו הנה אנכי בא לך בעב הענן כה
 תאמר בלשון הזה אתם רחיתם יש הפרש בין מה שאמר
 הוא למה שאחרים משיחוין לן שמה שאחרים כדשוהין לן
 פעמים שלבו חלוק מלהאמין כי מן השמים דברתי וכתב
 תחד אומ וירדש עלהר קוע באהכתוב השלישי והכריע
 ביטהם מן השמים השמיעך את קולו ועל הארץ הראך את
 אשו הגדולה כבונן בשמים ואשו וגבורתו ער

האמת

הארץ דא פ' שמים ושמע השמים והתיעץ עלההר וכן הוא אומר ויט
שמע ויהי לא תעשון אתי לא תעשון דמות שמי המעשמים
לפע במרום אהי כקפ"בא להזהיר על הרובים שאתה עושה
לעמוד אתי שלא יהיו שלכסך שאתם שניתם לעשותם שלכסך
הרי הן לפע כאלהות ואהי זהב"בא להזהיר שלא יוקוף על שמים
שאתם עשיתם ארבעה הרי הן לפע כאלהי זהב"ב לא תעשו לכם לא תאמרו
הרינו עושה כרובים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בדרך שאנו
עושה בבית עולמים לכך נאמ' לא תעשו לכם מזבח אדמה"
מאובד באדמה שלא יבנו על גבי עמודים או על גבי כפיס" דא
שהיה ממלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חיותה תעשה
לי שהאחת הלי עשייתו לשמו" וזבחתי עליו אתלו כמו ועליו מטה
כוננה או אינו שאנו ממש תל הבשר והדם על מזבח אהיך
אין שחיטה בראש מזבח" את עלתיך ואת שלמיך אשר מצאנו
ומבקרך את צאנך ואת בקרך פירוש לאת עולותיך ואת שלמיך"
בכל המקום אשר אזכיר את שמי אשר אתן לך רשות להזכיר
שם המפורש שלשם אבוח אף וברכתך אשרה שכינת עליך
מכאן אתה למד שלא ניתן רשות להזכיר שם המפורש בשויות
כפיס ולבדוק אתה עם" ואם מזבח אבנים" ישמעו אומר
כל אסות שבתורה רשות חוץ משלשה אס מזבח אבנים תעשה
לי הרי אסזה משמש בלשון כאשר ומאשר תעשה לי מזבח אבנים
לא תבנה אתהן גזית שהרי חובה עליך לבנות מזבח אבנים
שנאבנים שלמות תבנה וכן אם כסף תלנה את עמי תונה הוא
שנ' והעבטו תעביטנו ואפזה משמש בלשון כאשר וכן ואם
תקריב מנחת בכורים זו מנחת העומר שהיא תונה וע
כרחק אין אס הללו תלויין לא ודאין ובלשון כאשר הם משמשים"
גזית לשון גזיזה שפוקלק ומכתת) בדרג"ל" כי חרבך הנפרט
עליה" הרי כי זה משמש בלשון פן שהוא דלמא פן תעפ חרבך

עליה ותחלליה הא למידת שאתם הנפת עליה ברזל כללית שהמזבח
 נברא להחריך ימין שלאדם והברזל נברא לקצור ימין שלאדם
 איך זה כדון שיענף המקצר על המחריך וענף שהמזבח מטויל
 שלום בין ישראל לאביהם שבשמים לפיכך לא יבוא עליו כורת
 ומחבל והרי דברים קל וחומר אבנים שאינן רואות ולא שומעות
 ולא מדברות עי' שמוטילות שלום אמרה תורה לא תענף עליהם ברזל
 המטויל שלום בין איש לאשתו בין נושפה למשפחה בין אדם לחבירו
 על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות ולא תעלה במעלות
 כשאתה בונה כבש למזבח לא תעשהו מעלות מעלות לא חלק
 יהא ומשופע אשר לא תגלה עדותך ישעל ידי המעלות אתה
 צדיק להרחיב פסיעותיך ואעפ שאיכו גילוי ערוה ממש שהרי
 כתוב ועשה להם מכנסים כד מכל מקום הרחבת הפסיעות קרוב
 לבלני ערוה היא ואתה כוהג בהם מנהג בזיון והרי דברים קל
 ומה אבנים הללו שאין בהן דעת להקפוד על בזיון אמרה תורה
 הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון חבירך שהם
 בדימות וצורך על אחת כמה וכמה לך חקלת וישמע יי'

פרשת ואהל המשפטים

ואה המשפטים כל מקום שנלה פקל את הראשונים ואלה
 מוקיף על הראשונים מה הראשונים מקיף אפילו מקיף
 ולמה נסמכה פרשת דיונין לפרשת מזבח לומר לך שותשים
 קנה דיון אעלה מקדש אשר תשים לפניהם אמרו לנו הקנה
 למושה לא תעלה על דעתך לומר אענה להם הפרק וההלכה
 שניסאו שלשה פעמים עד שתהא קדורה בפיהם כמחצתה

ואיני

[Faint handwritten notes in the right margin]

ואני מטריה עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו לכך שמור
 אשר תשים לפניהם כשלקח הערוך ומוכר לאכול לפני האדם כי
 תקנה עבד עברי עבד שהוא עברי או אינו לא עבדן שלעברו עבד
 בנעט שלקחתו מישראל ועלו הוא אומר שש שנים ועבדו ומה
 אני מקיים והתנחלתם אותם בלקוח מן הגוי אבל בלקוח מישראל
 יצא בשש תל כי ימכר לך אחיך לעבד לא אמרת לא אחיך
 כי תקנה מיד בית דין שמכרוהו בגנבתו כמו שנו ואסאין לן
 ונמכר בגנבתו או אינו לא במוכר עצמו מפני דחקו אבל
 מכרוהו בית דין לא יצא בשש כשהוא אנומי וכי ימך אחיך עמך
 ונמכר לך הרי מוכר עצמו מפני דחקו אמור ומהאני מקיים
 כי תקנה בנמכר בבית דין לחפשי לחירות אם בגט יבוא
 שלא היה נשוי אשה כהרגומו אם בלחודוהו ולשון בגפו בכנסו
 שלא בא לא כמות שהוא יהידי בתוך לבושו בכנף בגדו בגפו
 יצא מגיד שאתם לא היה נשוי מתחלה אין רבו מוסד לו שמה
 כנענית להוליך ממנה עבדים אם בעל אשה הוא ישראלית
 ויצאה אשתו עמו וכי מי הכניסה שתצא לא מגיד הכתוב
 שהקונה עבד עברי חייב במגונות אשתו ובענין אם אדוניו
 יתן לו אשה מכאן שהרשות בידי רבו למסור לו שפחה כנענית
 להוליך ממנה עבדים או אינו לא בישראלית תל האשה נילאיה
 תהיה לאדניה הא אינו מוציא לא בכנענית שהדי העברי יתאח
 היא יוצאה בשש ואפלו לפע שש אם הביאה סימנין יוצאה שש
 אחיך העברי או העבדיה מלמד שהעבדיה יוצאה בשש את
 חשתי השפחה אלהים לבית דין צריך שימסך במוכרין שמכרוהו
 לן א הדלת או לא המזוזה יכולתהא מזוזה כשרה לרצונו עליה
 תלונית באזנו ובדלת בדלת ולא במזוזה הא מה תל או אל
 המזוזה הקיש עלת למזוזה מה מזוזה מעומד אף דלת מעומד
 ורצע אדניו את אזנו הימנית או אינו לא שלש ממל תל אמן אמן
 לבגזירה שוה נאמ כאן ורצע אדניו את אזנו ונאמ במצורע

לפניהם ולא גוים
 וחסלו ידנות בדין
 אדני אהם דני
 כדין ישרא
 ונציאהו בערכאות
 יזלהם שיהמציא
 דיני ישראל לפע
 ארמיים מחלל
 את בעס ומיסק
 עם האילים
 להשביחם ש
 כי לא מצורעו
 צורע ואצו
 פלילים זהו
 עדות לעלמי
 יראה

תנוך אגנו הימנותמה להבן הימנותמה כהן הימנות ומה ראתה אן
 לירצע מכל שאר איברים שבגוף אמר הבן יוחנן בין זכאי אגן
 ששמעה על הר סיני לאתנגוב והמך וגנב תירצע ואם מוכר
 עצמו אגן ששמעה על הר סיני כי לי בע ישראל עבדים והלך וקנה
 אדון לעצמו תרצע ר שמעון היה דורש מקרא זה כמיין חומר מה
 נשתנו דלת ומגוזה שהיו עלים במצרים כשפסקחתי על הגושן
 ועל ישרי המגוזות ואמרת כי לי בע ישראל עבדים ולא עבדים
 לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע בפניהם ועבדו לעולם
 עד היובב או אינו לא לעולם כמשמעו הלל ואיש אמשפחתו תשובו
 מגיד שחמשים שנה קרויים עולם ולא שיהא עובדו כל חמשים
 שנה לא עובדו עד היובל בין קמוך בין מופלב ופי ימכור איש
 אתבתו לאמה בקטנה הולת מדבר יכול אפלו הביאה סימנין
 אמר לו ומה מכורה קודם כהן יוצאה בקימנין כמו שכתב ויצא
 חנם אין כסף שאנו דורשים אותה לקימע נעלות שאינה מכורה
 אינו דין שלא תמכר לא תצא כצאת העבדים כיצאת עבדים
 כנענים שיוצאין בשן ועין אבל זו לא תצא בשן ועין לא עובדת
 שש או עד היובל או עד שתביא סימנין וכל הקודם קודם לחירות
 ונותן לה דמי עינה או דמי שינה או אינו לא כצאת העבדים בשן
 וביובל הלל כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה מקוש עברי
 לעבריה לכל יציאותיו מה עברי יוצא בשש וביובל אף עבריה
 יוצאה בשש וביובל ומהו לא תצא כצאת העבדים לא תצא
 בראשי איברים הלל העברי או העבריה מקוש עברי לעבריה
 מה העבריה אינה יוצאה בראשי איברים אף הוא אינו יוצא
 בראשי איברים אם רעה בעיני אדוניה שלא נשאה חן בעיניו
 זכנקה אשר לא יעלה שהיה לה ליעלה ולהכניסה לו לאשר
 וכסף קנייתה הוא כסף קודושיה וכאן רמז לך הכתוב שמצוה
 פי עול ורמז לך שאינה צריכה קודושיין אחרים והפדה יתן
 לה מקום לה פדות ולצאת שחפ הוא מקייע בפדיונה ומהו מקום
 שנותן לה שמגרע מפדיונה במקפר השנים שעשתה

אצלו

אצלנו לאו היא שבורה אצלנו כיוצא הרי שחננה במנה ועשתה מ
אצל שתי שנים אומרים לו יודיע היית שעתידה ליתת לקוח שש
נמצא שקנת עבדות כל שנה ושנה בששית המנה ועשתה אצלך
שהי שנים הרי שלשית המנה כול שש שלישית המנה ותצא
מאצלך לעם נכרי לא ימשול למכרה שאתנו רשאי למכרה לאחר
לא הארון ולא האב א בגדובה אם בא לבגוד בה שלא קיים בה
מצות יעוז נכח תביה מאחר שבגד בה ומכרה לזה ואם לבנו
"עזנה" הארון מלמד שאם בנו קם תהתנו ליעדה אם ירצה אביו
ואינו צריך לקדשה קדושים אחרים לא אומר לה הרי את מיועדת
לי בכסף שקבל אביך בדמיון כמשפט הבנות שאר כקות ועונה
תה אחרת יקח לו עליה שאתה כקותה ועונתה לא יגרע מן
האמה שייעז לו כבר שאתה מזוגות כקותה כמשמעו עונתה
תשמיש ואם שלשלה לא יעשה לה אם אחת משלש לה לא יעשה
לה ומה הן שלוש יעזנה לו או לבנו או יגרע מפדיונה והצא וזה לא
יעדה לא לו ולא לבנו זה היא לאהיה בינה לפדות את עצמה ויצאה חנט
ריבה לה יציאה לגו יתד ממה שריבה לעבדים ומה היא היציאה
לימדך שתצא בקימון ותשדה עמו עד שתביא קימון ואם הביעו
שש שנים קודם קימון כבר למעט מתצא שנה עברי אוה עבריה
ועבדך שש שנים ומהו האמור פון ויצאה חנם שנתם קדמו קימון
לשש שנים תצא בהן או אינו אומר שתצא לא בגרות תל איתן כקני
לרבות יציאת בגרות ואם לא נאמרו שניהם הייתי אומר ויצאה חנם
ע בגרות לכך נאמרו שניהם שלת ליהן פתחון פה לבעלה דיין
לחלוק מכה איש ומת כמה כתובים נאמרו בפרשת רוצחין
ומה שבידי לפרש למה בתו כולם אפרש" מכה איש ומת
למה נאמ לפי שז ואיש כיה כל נפש אדם שומע את הכאה
כלת מיתה תל מכה איש ומת אינו חייב לא בהכאה שלמיתה
ואם נאמר מכה איש ולא נאמ ואיש כי יכה היית אומ תינו חייב
עד שיכה איש הכה את האשה ואת הקטן מנין לל כי יכה כל

נפש אדם אפלו קטן ואפלו אישה ועוד לו נאמו מכה איש שומיע את
 אפלו קטן שהרג ושהכה יהא חייב תל ואיש כי יכה ולא קטן שהכה
 ועוד כי יכה כל נפש אדם אפלו נפלים במשמע תל מכה איש אינו
 חייב עד שיכה בן קיימא הראוי להיות איש ואשר לא צדה לא ארבע
 לו ולא נתכוון צדה לשון ארבע וכן הוא אומר ואתה צוד תחת נפשי
 סקחתה ולא יתכן לומר צדה לשון הצד ציד שצידת תחת און נופל
 הא בפועל שלה ושם דבר בה ציד וזה שם דבר בו צדיה נפועל של
 צודה וזה פועל של צד ואומר אע פתרונו כתר גומו וזלא כמן ליה
 ומנחם חיברו בחלק צד ציד ואין את מורה ואם יש לחברו באחת
 ממחלוקת של צד כחברנו בהלק על צד תשאו צדה אורה ופליג
 לצד עופאה ימלל אפ כאן אשר לא צדה לא צדה למענואלו שום
 צד מיתה ואפזה יש להרהר עליו מכל מקום לשון אורבהוא
 והאיהם אנה לידו ולמה הצא זאת מלפניו הוא שחמר לוי ואשר
 יאמר משל הקדמונ מה ששים יצא רשע ומשל הקדמונ היא התורה
 שהיא משל הקב"ה שהיא קדמונו של עולם והיכן אמרה תורה
 מרשעים יצא רשע והאיהם אנה לידו במה הכת מדבר בשם
 בני אדם אחד הרג שוגג ואחד הרג מזיד ולא היו בהם עדים
 שיעידו זה לא כהרג וזה לא גלה והקב"ה מזמנן לפונדק אחד זה
 שהרג שוגג עולה בקולם ונופל על גוזה שהרג במזיד והורגו
 ועדים מעידים עליו ומחייבים אותו לגלות במצא זה שהרג במזיד
 גולה וזה שהרג במזיד כהרג" ושמתו לך מקום אף במדבר
 שינוק שמה ואיזה מקום קולטו זה מחנה לו"ה וכי יציד איש
 למה נאמ לפי שכל מכה איש נג שומע את אפלו עבד ורופא שהרג
 ושליח בית דין במלקות ארבעים והאב המכה את בנו והרג
 הרודה את תלמידו והשוגג תלוכי יציד ולא שוגג על רעהו
 ולא על עבד להרגו בערמה ולא שליח ביד והרופא והרודה בנו
 והתלמידו שאעפ שהן מזידין אין מערימיין מעם מצבחי

שמו א
לא

שמו

זימן לידו
 לשון לא
 תאונה איד
 רעה לא
 יאונה לעד
 כל
 מהאנה הוא
 לוי מזיד
 למעט ל
 עולה
 והאיהם אנה
 לידו ולמה

אס'היה רוצה לעבוד עבודה תקחנו למות ומכה אביו ואמו לפי
 שלמדנו על החובל בחבירו שהוא בתשלומין ולא במיתה הוצרך
 לומר על החובל באביו שהוא במיתה ואינו חייב את זה למה שיש
 בה חבולה אביו ואמו 'אז זה אונה' מות יומת בחנק וגונב איש
 ומכרו 'למה' נאמ' לפי שז' כי ימצא איש גונב נפש מאחיו איך לי לא
 איש שגנב נפש אשה או טומטום או אנדרגונק שגנבו מעני תל' וגונב
 איש ומכרו ולפי שנלמד וגונב איש איך לי לא גונב איש גונב אשה מען
 תל' וגונב נפש לכך הוצרכו שנהאס מה שחקר זה גלה זה ונמצא
 בידו שלא היה עדים שגנבו מכלו ונמצא כבר קודם מבורה
 מות יומת בחנק כל מיתה האמורה בתורה קתס חנק היא והפקוק
 העין וכתב עוד וגונב איש בין מכה אביו ואמו למקלל אביו וגלה ל
 היינו פלוגתא דמרי סבר מקשינן הסאה לקללה ומס לא מקשינן
 ומקלל אביו ואמו למה נאמ' לפי שהוא אומ' כי איש איש אשר יקלל
 את אביו איך לי לא איש שקילל אביו אשה שקיללה את אביה מנין
 תל' ומקלל אביו ואמו קתס בין איש בין אשה אס כן למה נאמ' איש
 כי יקלל להוציא את הקטן מות יומת בקיפה וכל מקום שנדרשו
 בו בקיפה ובינין אב סכולין בתבן ירגמו אותם דמיהסבם ובמקלל
 אביו ואמו נאמר דמיובן וכי ירובון אנשים למה נאמ' לפי שז'
 עין תחת עין לא למדנו אדמי אי ברין אבל שבת ורפוי לא למדנו
 לכך נאמרה פ'שהזן' ונפל למשכב כתרגמו ויפול לבבולין לחולי
 שמבטלן ממלאכתו על משענתו על בריו וכחו' ונקת המכה
 וכי תעלה על דעתך שיהרג זה שלא הרג לא לימדך כאן שחובשים
 אותו עד שנראה אס יתרפא וכן משמעו כשקם זה והלך על
 משענתו אס נקה המכה אבל עד שלא יקום זה לא נקה המכה
 רק שבתו בכול מלאכתו מחמת החולי ואס קטע ידו או רגלו רואין
 בכול מלאכתו מחמת החולי לא שומר קישואין שהרי אפ' לאחד

החולי חינו דחוי למלאכה יד ורגל והוא כבוד נתן לו מחמת נזקן
 דמי ידו ורגלו שצוי תחתיו רגל תחת רגלו ורפא ורפא כתתו
 ישלם שכר הרופא וכי יכה איש את עבדו ואת את אמתו
 בעבד כנעני הכת מדבר או אינו לא בעבדי תל כי כספו הוא
 מה כספו קנו לו עולמות חק עבד הקנו לו עולמות והרי היה
 בכלל מכה איש ומת לא בא הכת והיציא מן הכלל שהיזת גדון
 בדין או יומים שאם לא מת תחת ידו ושהה מעת לעת פטור
 בשבטו בשיש בו כדי להמית הכת מדבר או אפלו אין בו כדי
 להמית תל בישראל ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו להלל
 דברים קו מה ישראל חמור אין חייב עליו לא אם כן הכהו
 בדבר שיש בו כדי להמית ועל אבר שהוא כדי למות בהנאה
 זו עבד הקל לא כל שכך נקום ינקם מיתת קיין וכך הוא אומר
 חרב נוקמת נקם בריות אך אם יום או יומים יעמוץ לא יקל
 אם על יום אחד הוא פטור על יומים לא כל שכך לא יום שהוא
 כיומים ואיזה זה מעת לעת לא ינקם כו כספו הוא הא אחר
 שהכהו אעפ ששהה מעת לעת קודם שמת חייב וכו ונצו
 אנשים זה עם זה ונתבונן להכות את חבירו והכה את האשה
 וכגפו אין נגיפה לא לשון דחיפה והטאה כמו סקת גוף באבן
 רגליך וצפורים יתגפנו רגליכם ולאבן רגל ולא יהיה חסון
 באשה עכוש יענש לשלם דמי נפשות לב על שמין אותה
 כמה היתה ראויה לימכר בשוק להעלות בדמיה בשביל
 הריונה עכוש יענש יגבו ממון ממנו עמו וענשו אותו מזה
 כסף כאשר ישות עליו כשיות בענו הבעל בבית דין להשיות
 עליו עונש על כך ונתן המכה דמי נפשות בפליליס על
 פי הדיונים ואם חסון יהיה באשה ונתת נפש תחת נפש
 רבותינו חילקים בדבר ית נפש ממש ויא ממון אכל לא

יד ושע
 יד ושע
 מיתה
 שמת
 יד ושע
 יד ושע

נפש

נפש ממש שהמתכוין להרוג את זה והרג את זה פסוק ממיתה
 ומשפטים ליושריו דמיז כמו שהיה נמכר בשוק עין תחת עין קימא
 עין חבדו נותן לו דמי עינו כמה שפחתו דמינו למכור בשוק ובג
 כולם ולא נבויסת אבר ממש כמנו שדרשו רבותינו בפרק החובל
 כויה תחת פניה מכות אש ועד עכסו דבר בהבלה שישבה פחת
 דמים ושכסו כשאין בה פחת דמים אצער כגון כואו בשפנוי על
 צפרנו וסומרים כמה אדם פונצא בזה רוצה לטול להיות מצטער
 כך פצע היא מכה המוציאה דם שפצע את בשרה הכל לפי מה
 שהוא אם יש בה פחת דמים נותן נזק ואם נפל למשכב נותן עברת
 ורפוי ובשת וצער ומקדחה יתר הוא ובהחובל דרשנו רבותינו מ
 לחייב על הצער אפלו במקום נזק שאעפ שנותן לו דמי ידו אין פסולין
 אותו מן הצער לומר הואיל וקנה ידו יש עלו לחתכה בכלמה שרצה
 את אנמרים יש לו לחתכה בקס שאינו מצטער כל כך ונה חתכה
 בברזל וציעדו חבורה היא מכה שהדם נצרה רבה ואינו יוצא
 אש שמאדים הבשר כנגדו ולשון חבורה כמו נמר חבדו רותו יד
 ותרגומו משקופי לשון חבטה וכן שדופות קלים שקיפן קדום
 חבובות ברזח וכן על המשקוף על שם שהדלת נוקש עליו את עין
 עבדו כנעני אבל עבדי אינו יוצא בשן עין כמו שאמרנו לא תצא
 כצאת העבדים תחת עינו וכן כלל ראשי יבדו אצבעות
 הידים והרגלים ושת אגנים והחונט וחמש הגויה שהיא
 גיד החמה ולמה נאמ שן עין שאת נאמ שן ולא נאמ שן הייתי
 אומי מה עין שנברא שמו אף כל שנברא עמו והרי שן לא נברא
 עמו ואם נאמ שן ולא נאמ עין הייתי אומי אפלו שן תינוק שיש לה
 חטפין לכך נאמ עין וכי יבא שור אחד שור ואחד כל בהמה
 חיה נענש אש שדיבר הכתבה וזה לא יאכל את בשרו ממשמע
 שנאמ קקול קקול השור אינו יודיע שהיא נבלה ונבלה אקורה

חם ה: דראה
 בעיניו ערות
 אביו נשט
 עציו אדונתו
 ועל שהיה
 במין נשט
 שפחתו
 יק שור נבל

מדותיו של הקבה
 מדה כנגד מדה
 ואפרכ חס הקבה עליו אמר
 הנאיל ונמכר לעצדות בע
 שלאר זכנה זה גיד יוצא
 בהן לחיכות

באכילה שאמה תל ולא יאכל את בשרו שאכלו שחבון לאחר שנבמד
 יינו אסור באכילה בהנחה מטעם תל ובעל השור נקי כאדם האומר
 לחבירו יצא פל נקי מנכסיו ואין לו בהם הנחה שלכלום זהו מעדסו
 ופשוטו כמשמעו לפי שנבמועד וגם בעליו יומת הוצרך לומר בתם
 ובעל השור נקי כמתמוול שלשום הדי שלוש נביחות והועד
 בבעליו לשון התראה בעדים כמוהעד העיד בנו האיש והמות
 איש לפי שנ' כי יגח חץ לי לא שהמיתו כנגיחה המיתו בנישוחה
 דחופה בעיטה מטעם תל והמות וגם בעליו יומת בידי שמים
 יכול בידי אדם תל מות יומת המכה ח' ח' ח' על ר' יוחנן אתה
 הורגו ואי אתה הורגו על ר' יוחנן שורנו" אם כופר ינשת עליו
 אם זה אינו תלנו והרי הוא כמו אם כסף תלנה לשון אשר זהו
 משפטו שישותו עליו בל' כופר ונהן פדיון נפשו דמי עוק
 דברי' י' ישמעל' עקובה אנו דמי מזיק" או בן יגח" ב'
 שהוא תטן או בת שהוא קונה לפי שנ' והמיתאיש או אשר
 יכול אינו חייב את על הגדולים תל או בן יגח או בת יגח לחיב
 על הקטנים כגדולים" אם עבד או אמה" כנעניים" שלשים
 שקלים ות' גזירת הכת היא בין שהוא שנה אף זוג בין שאינו
 שנה לא דינר והשקל משקלן הרבעה זהובים שהם חצי אונקיא
 למשקל הישר" וכי יפתח איש בור שהיה מבוסקה וגילהו
 או כי יכרה למה נאמרו על הפתיחה חייב על הכרייה לא
 כל שכן את להביא כורה אחר כורה שהוא חייב" לא יכסנו
 הא אם כסהו פטור ובחופר ברשות הרבים דיבר הכתוב
 שור או חמור הוא הדין לכל בהמה" שבכל מקום שנ' שור
 או חמור חנו למדין חותו שור שור משבת שנ' למען ינוח
 שורך וחמורך מנה להלן כל בהמה נחיה כשור שהדי נאמר

במקום

במקום אחד וכל בהמתך אף כאן כל בהמה וחיה כשור ולא נחמ
שור וחמור לא שור ולא אדם חמור ולא כלים בעל הבור בעל
התקלה אעפ שאין הבור שלו מעשאו ברשות הרבים עשאו
הכל בעליו להתחייב עליו בנזקין כקף ושיב לבעליו ישיב
לרבות שוק חסד ואפלו סובין והמת יהיה לו לנזק" (שמין) את
הנבלה ונכסלה בדמים ומשלם לו המזיק עבד השלומי נזקו
וכי יגוף ידוה בין בקרנו בין בגופו בין ברגליו בין שנשכו בשני
כולן כולן בכלל גריפה הם שאין גריפה לא לשון מכה שור אוש
שור שלוש ומכרו את השור וג' בשנים הכת מדבר שור שנה
מאתים שהרג שור שוה ל בין שהנבלה שוה הרבה בין שהיא
שוה מעט כשנוטל זה חצי החי וחצי המת נמצא כל אחד מפסול
חצי נזק שהזיקה המתה למדנו שהתם משלם חצי נזק שמן
השונן אזה למע לשאינן שונן כי דין התם לשלם חצי נזק לא
פחות ולחיות או יכול אף בשאינן שונן בדמיהן כשהן חיים
אמר הכתוב יחצו את שניהן אם אמרת בן פעמים שהמזיק
משתכר הרבה כשהנבלה שוה למכר לגזים הרבה יותר
מדמי שור המזיק ואי אפשר שיאמר הכתוב שיהא המזיק
כשכר חן פעמים שהנזק נוטל הרבה יותר מדמי נזק שלם
שחצי דמי שור המזיק שונן יותר מכל דמי שור הנזק
ואם אמרת כן הרי הם חמור ממונעד על כדחך לא דיבר
הכתוב לא בשונן ולימדך שהתם משלם חצי נזק ומן השונן
תלמד לשאינן שונן שהמשלם חצי נזקן שמין לו את
הנבלה ומה שפחתו דמיו בשביל המיתה נוטל חצי הפחת
והולך ולמה אמרת בלשון הזה ולא אמר ישלם חציו ללמד
שאין התם משלם לא מגופו ואם נגח ומת אין נזק נוטל לא
הנבלה ואם אינה מגעת לחצי נזקן יפסיד" או שור שנוה

מנה שנגח שור שנה חמש מחותמינו נוכל לא את השור של
 נתחייב התם לחייב את בעליו לשלם מן העלייה "אן נודע" אן
 לא היה תם לא נודע כי שור נגח הוא היוס ומתמול שלטום הרי
 שלוש נביחות שלם ישלם שור "נזק שלם" נהמת יהיה לנ' לנזק
 ועליו ישלם המזיק על שישתלם נזק כל נזקן "חמשה בקר"
 אמר יוחנן בן זכאי חס המקום על כבודן של בריות שור שהולך
 ברגלו ולא נתבזה בו הגנב לנשא על כתיפו משלם חמשה
 שה שנושא על כתיפו משלם י' הואיל ונתבזה בו אמר מאיר
 בוא וראה כמה גדולה כחה של מלאכה שור שביכולו משלם
 חמשה ישה שלם ביכולו ממלאכתו ארבעה" תחת השול תחת
 השל שני הכתוב לומר שאין מצת תשלומי י' וחמשה נהגת
 שא בשור ושה בלבד" אם במחלתו כשהיה חותל אר
 הבית" אין לו זמים אין לנר עיחה הרי הוא כמת מעיקרו כאן
 לימדך תורה אם בא להרגך השכס להרגו וזה להרגך בא
 שהרי יודע הוא שאין אדם מעמיד עצמו ורואה שנוכלין
 ממונו בפעו ושנתק לפיכך על מנת כן בא שאם יעמוד בעל
 הממון כנגדו יהרגו" אם לרחה השמש עליו אין זה לא כמין
 משל אם ברור לך הדבר שיש לו שלום עמך כשמש זה שהן
 שלום בעולם כך פשוט לך שאינו בא להרוג אפלו יעמוד בעל
 הממון כנגדו כגון אב החותל לבגוב ממון הבן בידוע שרחמי
 האב על הבן ואינו בא על עסקי נפשות" זמים לן כתי הוא
 חשוב ורעיוה היא אם יהרגו בעל הבית" שלם ישלם הגנב
 ממון שגנב ואינו חייב מיתה וזת וחס שינא דקה דיו נפלת
 עלהי לקח לו שטה אחרת לומ' שאם מעאנהו עדים קודם
 שבא בעל הבית וכשבא בעלהבות נגדו התלו בו שלם יהתהו
 זמים לן חייב עליו אם הרגו מאחר שיש חמים להס אין

הגנב

הגנב הזה בא על עקקי נפש ולא יהרוג את בעל הממוץ אם המצא
 תמצא ברשותו שלא טובח ולא מכר" מטעם עד חמור כל דבר בכלל
 השלומי כפל בין שישבו רוח חיים בין שאין בו רוח חיים שהרי
 נצטו מקרא אחד על שיהיה על שלמה על כל אבדה ישלם שנים
 לרעהו חיים שנים ושלם ולא ישלם לנמתים אם חיים או דמי
 חיים" כי יבער את בעירה ובער כולם לשון בהמה כמנו
 אנהנו ובעירנו כי יבער ינלך בהמותנו בשדה וכלם שלחבירו
 ויזיק אותה באחת משתי אן או בשילוח בעירה או בבעור
 ופסול רבולו שילוח הוא נזקי מדרך כף רגל" ובער הוא נזקי
 השן האוכלת ומבערת בשדה אחת בשדה שליש אחת
 מיטב שדהו ישלם שמיץ את הנזק ואם בא לשלם לנזק קטן
 דמי נזקו ישלם לו ממיטב שדותיו ואם היה נזקו קטן יתן לו
 שוה קטן מעדיות שיש לו לימוד הכת שנה נזקים שמין להם
 בעדיות" כי תצא אש" אפלו מעצמה ומצאה קוצים"
 ונאכל גדיש שליחה בקוצים עד שהגיעה לגדיש או לקמה
 המוח וברת בקרקע" אן השדה שליחה את גרו וצריך לער
 אותה פעם שניה" שלם שלם המבער אעפ שהדליק בתוך
 שלו והיא יצאה מעצמה על ידי קוצים שמצאה חייב לשלם
 לפי שלם שמר את גחלתו שלא תחא ותזיק" וגונב מבירת
 האיש לפי דבריו" אם ימצא הגנב ישלם הגנב שנים לבעלים
 ואם לא ימצא הגנב ובא השומר הזה שהוא בעלה בית וקרוב
 אהדיונין לדון עם זה ולשבע לו שלא שלח ידו בשלנו" על כל דבר
 פשע" שימצא שקרן בשבועתו שיעידו עליו שהוא עצמו
 גנבו וירשיעוהו אהים על פי העדים" ישלם שנים לרעהו"
 לימוד הכת שטווען בפקדון לומ' נגנב הימנו ונמצא שהוא

עצמו גנבו משלם תשלומי כסף ואימתי בזמן שנשבע ואחכ נא
עדים שוכך דרשו רבותי ונקרב בעל הבית לאלהים קרובה זו
שבועה היא אתה אומ' לשבועה או אינו אלא לדון שכיון שבא לדון
וכפר לומר נגנבה מידי יתחייב כפל אם באו עדים שהיא בידו
נאמי כאן שליחותיך ונאמי למטה שליחותיך שבועתך תהיה בין
שניהם אם לא שלח ידו מה להלך שבועה אחך כאן שבועה אשר
יאמר כי הוא זה לפי פשוטו אשר יאמר העל כי הוא זה
שנשבעת עליו הרי הוא אצלך עד הדיינים ובא דבר שעה ויחקרו
את העדים ואם בשלום הם וירשיעוהו לשומר זה ישלם שנים
ואם ירשיעו את העדים שנמצאו זוממין ישלמו הם שנים לשומר
והכל דרשו כי הוא זה ללמוד שאין מחייבין אותו שבועה אלא אם כן
הודה במקצת לומר כך וכך אע חיובך והמותר נגנב ממני
כי יתן איש ארעהו חמור או שור פרשה ראשונה נאמרה בעומר
חנם לפיכך פטר בו את הגנבה כמו שכת' וגונב מבית האיש
אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית לשבועה למדת שמוטור
עצמו בשבועה זו ופרשה זו אמורה בשומר שכל לפיכך אינו
פטור אם נגנבה כמו שכת' אם גנב יגנב מעמו ישלם אכל על
האונק כמו מת מעצמו או נשבר או נשבה בחזקה על ידי
לקטנים ואין רואה שיעוי בדבר שבועתך תהיה ישבע שבך
הוא כדבריו והוא לא שלח בה יד להשתמש בה לעצמו שאם
שלח בה יד ואחכ נאנקה חייב באונקין ולקח בעליו השבועה
ולא ישלם לו השומר כלום אם כרוק יטורק עי חיה רעה
יביאהו עדי יביא עדים שנטרפה באונק ופטור המרפה
לא ישלם אינו מרפה לא ישלם לא המרפה יש מרפה שהוא
משלם ויש מרפה שאינו משלם מרפת חתול ושועל ונמייה
משלם מרפת ארי ודוב ונחש אינו משלם נמי לחשך לדון
כין שהרי כת' ומתאו נשבר או נשבה מה מיתה שאין יכול
להעיל את שבר ושביה שאין יכול להעיל וכי ישלם

זאב

בא כלמי על השושל שחייב באונסין בעלואין עמו אם בעליו שלשור
 אינו עם השושל במלאכתו אם בעליו עמו בין שהיא באותה מלאכה
 בין שהיא במלאכה אחרת הוה עמו בשעת שאולה אונן צריך
 להיות עמו בשעת שבורה ומיתה אם שכיר הוה אם השור
 אינו שאול לא שכיר בא בשכרו לוי השוכר הגה ולא בשאה ואין
 כל הנאה שלו שהרי עני שכרו נשתמש ואין לו משפט שוט להתחייב
 באונסין ולא פירש מה דינו אם בשומר חנם או בשומר שכר
 לפיכך נחלקו בה חכמי ישראל שוכר כיצד משלם לו מאיר אומר
 בשומר חנם ל יהודה אומ' בשומר שכר וכי יפתה מדבר על
 לכה עד ששומעתלו וכך תא חדי ושדל שדול כלשון ארמי כפתני
 כלשון עברי מהר ימהרנה יפקוק לה מוהר במשפטאיש מ
 לאשתו שכותב לה כתובה וישאנה כמהר הבתולות שהיא
 קצוב חמשים כסף אצל התופק את הבתולה ושוכב עמה באונס
 שנ נתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף
 מכשפה לא תחיה לא תומת בבית דין ואחד זכרים ואחד נקבות
 לא שדיבר הכה בהוה שהנשים מצויות בכשפים לאהים
 לעגלאו היה נקוד לאהים היה צריך לפרש ולכתוב אחרים עטשו
 שאמ' לאהים אין צריך לפרש אחרים שכל למי ובית המשמש
 בדאש התובה אם נקודה בחטק כגון למלך למדבר לעיר צריך
 לפרש לאיזה מלך לאיזה מדבר לאיזה עיר וכן למלכים לרבנים
 צריך לפרש לאיזה ואם אינו מפרש כל מלכים במשמע וכך
 לאהים כל לאהים במשמע אצל כשהוא נקוד פתח כמו למלך
 למדבר לעיר נודע באיזה מלך מדבר וכך לעיר נודע באיזה
 עיר מדבר וכך לאהים לאותן שהוזהרתם עליהם ממקום אחר
 כיוצא בו אין כמון באהים לפי שלא פירש הוצרך לינקד פתח
 יחרס יומת למה נאמי יחרס והלא כבר נאמרה בו מיתה
 במקום אחר והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו'

לא לפי שלא פירש על איזן עבודה חייב מיתה שלא תאמר כל עבודות
 במיתה בא ופירש כך באן זבוח לאלהים מה זביחה ועבודה הנעשית
 בפנים לשמים אף את מרבה המקור והמנאק שהן עבודה בפנים
 והייבין עליהם לכל על בין שדרכה לעבודה בכך בין שאין דרכה
 לעבודה בכך אבל שאר עבודות כגון המכבד והמרחץ והמגפה
 והמנשק אינו במיתה" וגר לא תונה" אונאת דברים כלב כמו
 והאכלתו את מונק את בשלם" ולא תלחצנו" בגזילת שמון" כי
 גרים הייתם" אם הונתו אף הוא יכול להונתך ולומר לך אף אתה
 מברים זאת מום שבך א תאמר להבירך כל לשון גר תישל
 כולך באותה מדינה שא בא ממדינה אחרת לגור עם" כל אמנותם
 לא תענון הוא הדין לכל איס לא שדיבר הכה בהונה לפי שהם
 תשושי כח ודבר מצוי לענותם" אם ענה תענה אותו הרי זה
 מקרא קצר גזם ולא פירש עונשו כמו לכך כל הורג קין גזם ולא
 פירש ענשו אף כאן אם ענה תענה אותו לשון גזום כלומר קופך
 כיכול את שלך למה כי את צעק יצעק אי וג' והיו נשיכם
 למנות ממשמע שנ והרגת אתכם איני יודע שנשיכם למנות
 ובניכם יתומים את הרי זה קללה אחרת שיהיו הנשים צרות
 בלמנות חיות שלא יהיו עדים למיתת בעליהן וההיינה אסורות
 להינשא והבנים יהיו יתומים שלא יבחוסי בית דין פורד לנכסי
 אביהם לפי שאין יודעים אם מתו או נשבו" אם כסף תלוה
 את עמי" י שמעלאומ כל אם נאם שכתורה לשות חוץ משמשו
 וזה אחד מהן" את עמי" עמי ונכרי עמי קודם עע ועשור
 עני קודם עני עירך ועני עיר אחרת עני עירך קודמין
 וזה משמעו אם כסף תלוה את עמי תלוהו ולא לנכרי ולאשה
 מעמי את העני ולאשה עני לאותו שעמך" לא תהיה לו
 כנשה" לא תתבענו בחזקה אם אתה יודיע שאין לך א תהי
 יומה עליו כאלו הלניתו אא כאלו לא הלניתו כלומר לא תכלימהו

עבר כתבתי
 בפקודתו
 מזבח אבנים

נשך"

נשף רבות שהיא כנשיכת נחש שנושך חבורה קטנה ברבנו ואינו
 מרגיש ופתאום הוא מכפונכו ונופח עד קצקצו כך רבות אינו מרגיש
 ואינו נזכר עד שהרבות עולה ומתקרו ממון הרבה אם חבולת חבול
 כל לשון חבלה אינו משכון בשעת הלואה לא שממשכנין אדרת
 הלואה כשמביעה זמן ואינו פוריע עד בא השמש תשיבנו לו
 כל היום תשיבנו לו עד בא השמש וכבוא השמש תחזור ותמלנו
 עד שיבא בקר שלמחר ובכסות יום הכת מצד שאין צריך
 לה בליטה כי היא כסותה זו טלית שמלתו זה חלוקן במה
 ישכב לחפות את המצע שהים לא תקלל הרי זו אזהרה
 לבר כתישם ואזהרה לקללת יין מלא אתך חובה המוסבלת
 עוף בשתתמלא תבואתך להתבשל והם בפורים ודמעך
 התרומה ואיני יודיע מהו לשון דמע לא תאחר לא תשנה
 קודר הפרשתן לאחרי את המוקדם ולהקדים את המאוחר
 שלא יקדים תרומה לבכורים ומעשר לתרומה בכור בניך
 תתן לי לפדותו חמש סלעים מן הכהן והלא כבר צוה עליו במקום
 אחר לא כדי לקמנו לו כן כג תעשה לשורך מה בכור אדם
 לאתר שלשים יום פודיהו שז' ופדויו מבין חדש תפדה את בכור
 בהמה דקה מיכופלבו שלשים יום ואחכ כותנו לכהן שבעת
 ימים יהיה עם אמו זו אזהרה לכהן שאם בא למהר את קדונו
 לא ימהר קודם שמונה לפי שהוא מחוקר זמן ביום השמיני
 תתנו לי יכול יהא חובה לבא בינם כאן שמיני ונאמ' להלן
 ומיום השמיני והלאה ירצה מה שמיני האמור להלן להכשיר
 משמיני ולהלן את שמיני האמור כאן להכשיר משמיני ולהלן
 וכן משמעו ביום השמיני אתה רשאי ליתנו לי ואנשיו קדש
 תהיון לי אם אתם קדושים ופרושים משקוצי נבלות ופדנות
 הרי אתם שלי ואם לאו אינכם שלי ובשר בשדה טרפה
 אפ' בביתך לא שדיבר הכל בהווה מקום שידר בהמות

לטורח וכו' בעשה מצאה וכן אשר לא יהיה טהור הוא הדין
 למקרה יום שא שדיבר הכל בהווה ובשר יתלשמן החיות חיותא
 בשר שנתלש עי טרפת צאב או ארו או מין חיה כשרה או בהמה
 כשרה כחיה לכלב תשליכון אותן אף הוא בכלב או אינו שא
 כלב כמשמעו תל בנבלה או מכור לנכרי קן לצדפה שמונת
 בכל הנאות אס כן מה תל לכלב ללמדך שהכלב נכבד מעט
 ולמדך הכף שאין הקבה מקפח שכר כל ברירה של לכלב בע
 ישראל לא יחרט כלב לשוננו אמר הקבה תנו לו שכרן לא
 תשא שמע שוא כהרגומ לא תקביל שימע צעק אהרן
 למקבל לשון הרע ולדיין שלא ישמעו צדי בעל דין על שצא בעל
 דין חכורן א' תשת ידך עם דשע' הפועק את חבירו תביעת
 שקר שהבטיחו להיות לו עד המס' לא תהיה אחרי רבים
 לרעות יש במקרא זה מדרשי חכמי ישראל אבל אין לשון המקרא
 מיושב בהן על אופניו מוכח שאין מטין לחובה בהכרעת דיין
 אחר וקוף המקרא דרשו אחרי רבים להטות שאסוי שש
 במחויבין יותר על המזכין הטוהה דין על פיהם לחובה ובדין
 נפשות כול מדבר ואמעו המקרא דרשו לא תענה על ריב
 על רב שאין חולקין על מופלא שבבית דין לפיכך מתחילין
 בדין נפשות מן הצד לקטנים שבהן שואין תחלה שיאמרו
 את דעתם ולפי דברי רבותי כך פתרון המקרא לא תהיה
 אחרי רבים לרעות לחייב מיתה בשביל דיין אחז שירבו
 מחויבין על המזכין ולא תענה על הרב לנבואת מדבריו ולפי
 שהוא חל יוד דרשו בוכן אחרי רבים להטות ויש רבים
 שארה נוטה אחריהם ואמתי בצמן שהן שנים המכריעין
 במחויבין יותר מן המזכין וממשמע שז לא תהיה אחרי
 רבים לרעות שומעאע אבל היה עמהם לחובה מכאן
 אמרו דיני נפשות מטין על פי עד אחד לזכות ועל פי שנים

לחובה

לחובה ואף לא תתמונע מלאפא מא דמתבעי לך על דינא ולשון
 העברי לפי תרגומו כן הוא נדרש" לא תענה על ריב לנכוחי
 אם ישאך דבר למשפט לא תענה לנכוחי לצד אחר ולקלקל עצמך
 מן הריב לא הני דין אותנו לאמתו ואני אומ לישובו על אפניו כפשוטו
 כך פתרון" לא תהיה אחרי רבים לדעות אם ראית רשעים
 מטוין מוספט לא תאמר הואיל ורבים הם הנב נוכח אחריהם
 ולא תענה על ריב לנכוחי אם ישא הנדון על אותו המשפט לא
 תענו על הריב דבר הנוטה אחרי אותך רבים להטות המשפט
 מאמתו לא אמור את המשפט כאשר הוא וקולך יהא תלוי בצד
 הרבים לא תהדר" לא תחלוק לנו כבוד לנכוחי בדין ולומר עליהם
 אזכנו ואכבדנו" כי תראה חמור שונאך הרי כי משמש לשון
 זלמא שלשמושי כי וכה פתרון נאמא תראה חמורו רובץ תחת
 משאן" וחדלת מעזוב לן בתמיה' עזוב תעזוב עמו עזיבה זולתו
 עזרה וכן עזור ועזוב וכן וישבו את ירושלם עד החומה מלאה
 עפר לעזוב ולסייע את חוזק החומה כיוצא בו כי תאמר בלבך
 רבים הגוים האה ממני שומא תאמר לן בתמיה' לא תירא מהם
 ומדרש כך דרשו רבנן כי תראה נחלת פעמים שאתה חודל ופעמים
 שאתה עוזר הא כיצד זקן ואינו לפי כבודו וחדלת אתו בהמת כורתי
 ומשאן ישראל וחדלת עזוב תעזוב עמו לפרק המשא מלמשקל ליה
 מלי טול משאן ממנו" אבובך לשון אובה שהיא מדולדל ותאב
 לכל טובה" ונקי צדיק אהרונג" מנין ליוצא מבד חייב ואמר אחד
 יש לי ללמד עליו זכות שמחזירין אותו לל ונקי אהרונג ואעפ שאינו
 צדיק שלא נצטרך בבד מכל מקום נקי הוא מדין מיתה שהרי יש
 לך לזכותו ומנין ליוצא מבד זכאי ואמ אחד יש לי ללמד עליו טובה
 שאין מחזירין אותו לל תלוי צדיק אהרונג וזה צדיק הוא שצטרף
 בבית דין" כי לא צדיק רשע" אין עליך להחזירו שלא צדיק

בדיע אס יצא מודך זכאי יש לי שלוחים הרבה להמיתו במיתה
שנתחייב בה' ושחף לא תקח אפלו לשפוט אמת וכל שכן כדי
להטות הדין שהרי להטות את הדין כבר נאמ' לא תטה משפט'
יעור פקחים אפלו חכם בתורה ונוטל שוחד סוף שתיכרה
דעתו עליו וישתכח תלמודו ויבהה מאור עינו ויקלף כהדגום
ומקלקל דברי ידיו וקוס יבריס המצודקים משפטיו אמת
וכן תדגומו פתגמיך תרועין ישראלים" וגר לא תלחץ"
בהרבה מקומות הזהירה תורה על הגר מפני שקודו רע"
את נפש הגר כמה קשה לו כשלוחצין אותו" ואקפת את תבואת
לשון הכנקה לבית כמו ואקפתו לתוך ביתך" תשמרנה
מעבודה ונמשתה מאכילה אחד זמן הביעור" לא תשמטנה
מעבודה גמורה כגון חלישה וזריעה ונכשתה מלגבל
ומלקשקש" ויתרם תאכל חית השדה להקיש מאכל אביון
למאכל חיה מה חיה אוכלת בלא מעשר אף אביונים אוכלין
בלא מעשר מכאן אמרו אין מעשר בשביעית כן תעשה
לכרמך ותחלת המקרא בשדה הלבן כמו שאמר למעלה
הימנו תזרע את ארצך" וביום השביעי תשב ות' אף בשנה
השביעית לא תשחר שבת בראשית ממקומה שלא תאמר
הואיל וכל השנה קדויה שבת לא תנהוג בה שבת בראשית
למען ינוח שורך וחמורך יתן לו ניוח להתיר שיחא תולש
ואוכל עשבים מן הקרקע או אינו לא יחבטנו בתוך הבית
אמר' אין זה כיוח לא יעיר בן אמתך בעבד ערל הכל
מדברי' והגר' גר תושב" ובכל אשר אמרת לי איכס תשמרן"
לעשות כל מצות עשה באזהרה שכל שמירה שבתורה
אזהרה היא במקום לאן" לא תזכירן" שלא יאמר לן בעד
עג פל או תעמוד עמי ביום עג פלגות" לא ובכל אשר

אמרת

אמרתי איכם תשמורו ושם אהיה לכם אחריכם לא תזכירו ללמדך
 שעקולה על כבוד כל המצות כולן והנהד בה בשומר את
 כולן לא ישמע מן הכותי על פיך שלא תעשה שותפות
 עם הכותי וישבע לך בעל שאלו נמצאת שאתה גורם שויצר
 על ירך רגלים פעמים וכך כי הכיתע זה שלוש רגלים חדש
 האביב שהתבואה מתמלאה בנבאביה אביב לשון אב
 בכור והאשון לבשל פירות ולא יראו פני דיקס כשתבאו
 לראות פני ברגלים הביאו לי עננות וחג הקציר הנאחג שבועות
 בכורי מעשיך שהוא זמן הבאת בכורים ששתי הלחם הבאין
 בעצרת היו מהירין החדש למנחות ולהביא בכורים למקדש
 שזוביוס הבכורים וחג האסיף הנאחג הקופות באספק
 את מעשיך שכל ימות החמה התבואה מתעבשת בשלנת
 וכחג אוקפים אותה אהבית מפע הגשמים שלוש פעמים
 לפי שהענין מדבר בשביעית הוצרך ללמד שלא יסתרסן רגלים
 ממקומן כל זכורך הזכרים שבך לא תגבח על חמץ לא תשחט
 את הפסח ביום בניסן עז שהבער החמץ ולא ילין חלב חגי חוץ
 למצבח עז בקר יכול אף עלה מערבה יפסל בלינה תל על מוקדה
 על המצבח כל הלילה ולא ילין אין לינה לא בעמוץ השחר שנ' עז בקר
 אבל כל הלילה יכול להעלותו מן הרצפה למצבח ראשית בכורי אומתך
 חפ השביעית חייבת בכורים לכך נאמא חפ כאן בכורי אומתך כיצד
 חס נכנס לתוך שדהו רחה תחינה שביכרה בורך עליה גמי לסימג
 ומקדישה ואין בכורים שא משבעת המינין האמורין במקדש ארץ חלה
 ושעורה וגו' לא תבשל גדי אף עגל וכבש בכלל גדי שאין גדי לא לשון
 ולא דך ממש שאתה מוצא בכמה מקומות בתורה שכתוב גדי והוצרך
 לפרש אחריו עזים כגון אבני אשלח גדי עזים את גדי העזים שנ' גדי
 עזים ללמדך שכל מקום שנ' גדי קתם אף עגל וכבש במשמע ובשפטה

מקומות נכתב בתורה אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד
לאיסור בישול הנה אנכי שלח מלאך כאן נתבשרו שעתידין לחטוא
ושכינה אומרת להם כי לא אעלה בקרבך אשר הכינתו אשר זמנתי
אתם לכם זהו פשוטו ומדרשו א המקום אשר הכינתו כבר מקומי
נכד פנגדו וזה אחד מן המקראות שאומרים שבית המקדש שלמנו
מכונן כנגד שלמנו א תמרבו לשון המלאה אשר ימרה את כח
כי לא ישא לפשעכם אינו מלומד בכך שהוא מן הכת שאין חוטאין
ועוד שהוא שליח ואינו עושה אא שליחותו כי שמי בקרבנו מחזר לדאש
המקרא השמר מפניו כי שמי פשותקבנו ורבותינו אמרו זה מטבור
ששמו כשם רבו מטבורן בגימטריא שדי וערתי כתר גומן ואעיל
הדק תהרסם לאותם אהות מצבותם אבנים שהם מתיבין להשתנות
להם לא תהיה משכלה אם תעשה רצוני משכלה מכסת נפליס
קובדת את בנה קדויה משכלה והמותו כמו והמותי ותרגומי ואסני
וכן כל תיבה שפועל שפה בכפלאות אחרונה כשתה פוך לדבר בלשון
פעלת יש מקומות שנוטף אות הכפולה ומדגיש את האות ונקודו במלך
כיס כגון והמותי מגזרתו והמס בלבל עגלתו וקבותי מגזרת וקבבנות
א דמותי מגזרת דללו נחרבו על כפיס חקתיך מגזרת חקתי לב את
מי רצותי מגזרת רצץ עזב דלים והמתרגם והמותי ואקטיל לטותי
הוא שגזר מגזרת מיתה היה אין הא שנו בפתי ולא מים שנו מונגשר
ולא נקודה מלח פוס אא והמותי כגון והמתה את העם הזה ותנו מיתה
לפי שתבוא במקום ב תנין האחת נשרשת לפי שאין מיתה בלשון
והאחרת משמשת כמו אמרת תפאתי עשיתי וכן ונתתי התו מיתה
שהיא בזה במקום שתיים לפי שהיה צריך שלשה תנין שתיים ליקוד שמי
כיום הרשע מיתת אהים היא השלישי לשמוש עורף שיונסו מפניך
ויהפכו לך עדפת הצדעה מן שרץ העוף והיתה מכה אותם בעצבים
ומטילם בהם אירק והם מתים והצדעה לא עבדה את הירדן ויהיה
והכנעני הם ארץ סיחון ועובי לפיכך מכל שבעה אומות לא מנה בהם א

והיו אעפ שהא מעבר הירדן והלאה שנו רבותנו במה סוטה על שפת
 הירדן עמדה וזרקה בהם מרה שממה ריקנית מבע אדם לפי שאת
 מעט ואין בכס כדי למלא את חוטה ורבה עליך ותדבה עליך עד אשר
 תפדה תרבה לשון פרי כמו פרו ורבו ושותי לשון השמה והתנו מודגשת
 מפני שבאה תחת שתיים שאין שיתה בלא תו והאחת לשמוע" עד הנהר
 פדת וגרשתמו ותגרשם כי תעבוד הרי שני משמשין במקום אשר וכך
 בכמה מקומות וזהו לשון חי שהוא א' מ' לשונות שהם משמש' וגם מצינו
 בהרבה מקומות חס משמש בלשון אשר כמו ואם תקריב מנחת בכורים
 שהוא חובה" וא' משה אמר פרעה זו נאמרה קודם עשרת הדברות
 בצ' בסיון נאמרו עליה ונגש משה לבדו של הערפל ויצא משה ויקפד לעם
 בוכים את כל דברי שי' מצות פרישה והגבלה ואת כל המשפטים שבע
 מצות שנצטוו בני נח" ושבתי וכבוד חב ואם נפרה אדומה ודיען שניתנו להם
 במרה ויכתוב משה מברית ועד מהלך תורה וכתב מצות שנצטוו ש'
 במרה וישכס בבקר בחמשה בקיץ את נערי" הבכורות ויקח משה
 הציודים מי חלקו מלאך בא וחלקו באגנות שתי אגנות אחד לחצי דם עולה
 ואחד לחצי דם שלמים להזות חותם על העם ומלאך למדוד בנותינו שנכנסו
 חבוננו לברית מילה וכבילה והזאת דמים שאין הזאה בלא כבילה" ספר
 הברית מברית ועד מהלך תורה ומצוות שנצטוו במרה ויזרוק עטף
 הזחה ותרגומו וזרק על מדבחה לכפרא על עמא ויראו אתה" ישראל
 נסתכלו והציעו ונתחייבו מיתה לא שלא רעה הקצה לערבב שמחת התורה
 והמהין כנדב ואביהוא עד יום חגבת המשכן" ולקחם עד ויהי העם
 כמתאוננים ותבער בס' אש שי' ותאכל בקצה המחנה בקציעם שבמחנה"
 כמעשה לבנת הספיר היא היתה לפענו בשעת השעבוד לגבור צרתן
 של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים וכעצם השמים למהר משנגלו
 היה אור וחיוה לפע" וכעצם כתר גומו לשון מראה" לטוהר לשון בדור
 וצלול" ואל אעילי" הם נדב אביהוא והזקנים" לא שלא ידן מכלל שר"י
 ראויים להשתלח בהם י"י ויחזו אתה"הים היו מכתכלן בובלב גם
 מתוך אכילה ושרתיה כך מדרש תנחומא ואנקלוס לא תרגם כן אעילי"
 לשון גדולים כמו ומאעיליה קרחתיך" ויאעל מן הדוח שש' אמות אעילה"

ויאמר יי אלהים לא משה לאמר מתי תורה עלה לי ההרה נהיה שם ארבעים יום
 ויתלחח האבן והתורה והמצוה אשר כתבת להורותם כלשש מאות
 ושלוש עשרה מצות בכלל עשרת הדברות הן ורבינו קעדיה כירש
 באזהרות שיקד לכל דבור ויצור מצות התלויות בו ויקם מעשה ויקם
 משדה הן לא ידעת מה טיבו שליושע כחן ואומאני שהיה התלמידי
 מלוה לדב עז מקום הגבלת החומי ההל שאינו רשאי לילך משם וקנין
 ומשם ויעל משה לבדוא הר האהים ויהושע נטה שם אהלנו ונתעבב שם
 כל ארבעים יום שכן מצונו כשירד משה וישמע יהושע את קולה שבני
 למדנו שלח היה יושע עמהם ואל הזקנים אמר בצאתו מהחנה
 שבו לנו בזה והתעבבו כאן עם שאר העם במחנה להיות נכונם לעפוט
 לכל איש רבו חור בנה שלמדים היה ואביו כלב בן יפונה שני ויקח לו נגן
 את אפרת תלד לו את חור אפרת זו מרים כדאיתא בקנטה

מי בעל דברים מי שיש לו דין ויכסהו
 הענק רבותינו חולקים בדבר ישמהם
 תומרים לו ששה ימים שמראש חדש
 ויכסהו הענק להר ויקרא משה ביום
 השביעי לומר עשרת הדיברות

ומשה וכל ישראל עומדים לא שחלקה כתוב כבוד למשה ויא ויכסהו
 הענק למשה וימים לאחר עשרת הדברות והם היו בתחלת ארבעים
 יום ששלה משה לקבל לוחות ולמדך שכל הנכנס למחנה שפינה טעון
 כרישה ששה ימים בתוך הענק ענן זה כמין עשן הוא ועשה לו קנין
 ממשה שביל בתוכו חסלת ואלה המשפטים

פרשת ויקחו לי תרומה

ויקחו לי תרומה לי לשמי תרומה הפרשה יפרישו לי מממונם
 נדבה ידבנו לבנו לשון נדבה והוא לשון רצון טוב תקחו את תרומת
 אמרו דבורינו שפס תרומות אמורות כאן אחת תרומת בקר
 לבגלת שנעשו מהם האדנים כמו שמפורש באלה פקודי ואחרת

תרומה המזכה בקע לבגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור ואחת
 תרומה המשכן נדבת כל אחד ואחד שנתנדבו שלש עשרה דבדי האמורים
 בעטן כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה כשתדקדק בהם
 זהב וכסף ונדחת כולם בתו בנדבה איש איש מה שנדבו לבו חוץ מן הכסף
 שבא בשוה מחצות השקל לכל אחד ולא מצינו בכל מלאכת המשכן
 שהוצרך שם כסף יותר שג' וכסף פקודי העדה וג' בקע לבגלת וג' ושאר
 הכסף הבא שם בנדבה עשאוהו לכלי שרת תכלת צמר צבוע בצום חלקן
 וצבעו ירוק וארבעה צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן ושש' הוא
 פשתן ועזים כיתה שלעזים לכך הוא ומעזי הבא מן העזים ולא עזים
 עצמן שתרגום שלעזים עזאן מאדמים צבועות היו אדום לאחד
 עיבויין תחשים מיזחיה ולא היתה לא לשעה והרבה בוועם היו לה
 לכך מתורגם קסגוה שישש ומתפחר בגוונן שמו ועזי שמים ומאין
 היו להם במדבר פי' ר' תנחומא יעקב אבינו צפה ברוח הקדש שעתידין
 יהיו לבנות המשכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם וצוה לבני
 ישראל עמהם כשיצאו ממצרים שמן למחור שמן זית זך להעלות
 נר תמיד בשמים לשמן המשחה שנעשה למשוח כלי המשכן והמשכן
 לקדשו והוצרכו לו בשמים כמו שמפורש בכי תשא ולקטרת הסמים
 שהיו מקטירין בכל ערב ובקר כמו שמפורש בוחתה תצוה ולעון קטרת
 העלאת קיטור ותמרות עשן אבנע שהם שתיים הוצרכו שם לעורך
 האפוד האמור בואתה תצוה מלואים על שעושין להם בגהב מושב כמין
 גומא ונותנים האבן שם למלאכת הגומא קרוים אבנע מלואים ומקנים
 המושב קרוי משבנת לתפוד ולחשן השהם לאפוד ואבני מלואים
 לחשן וחשן ואפוד מפורשים בואת תצוה והם מינע תכשיט ועשו לי מקדש
 ועשו לשמי בות קדושה ככל אשר אע מראה אותך כחן את תבעת המשכן
 המקרא הזה מחובר למקרא שלמעשה הימנו ועשו לי מקדש ככל אשר
 אע מראה אותך וכן תעשו לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו
 לי כלי בית עולמים כבון שולחנות ומטרות וכיורות ומכונות שעשה
 שלמה כתבעת לו תעשו אותם ואם לא המקרא מחובר למעלה הימנו

לא היה לו ככתוב וכן תעשו שאכן תעשו והיה מדבר על עשיית אהל מועד
 וכליו ועשו ארון כמין ארונות שעושים בלא גללים עשויים כמין ארגז
 יושב על שוליו מבית ומחוץ תצפנו שלש ארונות עשה בצלל שנים
 שלזהב וא' שלעץ ארבע כהלים ושוליים לכל אחד ופתוהים מלמעלה נתן
 שלעץ בתוך שלזהב ושוליהב כהוך שלעץ וחיפה שפתוה עליונה בזהב
 נמצא מצופה מבית ומחוץ זהב כמין כתר מוקף לנו קבוב למעלה
 משפתו שעשה הארון החיצון גבוה מן הפנימי עד שעלה למול עובי
 הכפרת ולמעלה הימנו משהו וכשהכפרת שוכב על עובי הכתלים עלה
 הזר למעלה מכל עובי הכפרת כל שהוא והוא סימן לכתר תורה ויצקת
 לשון מהכת כתר גומון פעמותו כתר גומון צויתיה ובגווית העליונות קמוך
 לכפרת היו כותנים שתיים מכאן ושתיים מכאן לרחבו שלארון והבדלים נהנים
 בהם וארכו שלארון מפסיק בין הבדים אמתים וחצי בין בד לבד שיהיו שני
 בני אדם הנושאים את הארון מהלכין ביניהם וכן מפורש במנחות בפרק ע"ג
 הלחם ושרי טובעות על צלעו האחת הן ארבע טובעות שבתחלת המקרא
 ופירש"ק היכן היו והיו זו יתרה היא ופתרון כמו שתי טובעות נישלך לישבה
 בין ושתיים מן הטובעות הא' על צלעו האחד צלעו צדו בדי מוטות לחיקורו
 ממנו לעולם ונתת הארון כמו בארון העדות התורה שהיא לעדות
 בינו ובינו כש שצוית אתכם מצות הכתובות בה"כפרת כקני ער
 הארון שהיה פתוח מלמעלה ומניחו עליו כמין דף אמרתי וחצי ארבה
 בארכו שלארון ורחבה כרחבו שלארון ומונחת על עובי הכתלים אמתים
 וא' עפ"ל נהן שיעור לעביה פי' לזל שהיה עביה פפח כרובים דמות
 פרצוף תנוק להם מקשה תעשה שלא תעשה בפני עצמם ותחברם
 בתחלת עשיית הכפרת והכה בפטיש ובקורנך באמצע וראשון בולטין
 למעלה וצייר הכרובים בבליבות קצותיו מקשה כמו דא לדא נקשין
 קצות הכפרת ראשי הכפרת ועשה כרוב אחד מקצה שלא תאמר
 שנים כרובים לכל קצה וקצה לכך הוצרך לפרש כרוב אחד מקצה
 מזה מן הכפרת עצמה תעשו את הכרובים זהו פירושו של מקשה
 תעשה אותם שלא תעשה בפני עצמם ותחברם לכפרת פורשי

כנפים שלח תעשה כנפיהם שוככים לא פרושים וגבוהים למעלה
אעל ראשיהם שיהא עשרה כפחים בחלל שבין הכנפים לכפרת כדאיתא
בקובץ (ואל הארון תתן את העדות לא ידעתי למה נכפל שהרי כבר נאמר
ונתת אל הארון את העדות ויש לומר שבא ללמד שבטעמו ארון לבדו בלא
כפרתיתן תחלה העדות לתוכו ואח"כ יתן הכפרת עליו וכן מצונו כשהקים
את המשכן נאמ' ויתן את העדות אל הארון ואח"כ וישם את הכפרת על
הארון מלמעלה וכו' עדתי בשאקבע מועד סך לדבר עמך אהו מקום
אקבע למועד שאבא שם לדבר א'ך' ודברתי אתך מעל הכפרת ובמקום
אחר הוא אומ' וידבר ש'י' מאל מועד לאמר זה המשכן מחוץ לכפרת
נמצאו שני כתובים מכחישין זה את זה בא הכתוב השלישי והכריע
ביניהם ובבא משה אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר אין מעל הכפרת
(ג' משה היה ככנס למשכן וכיון שבא בתוך הפתח קול יורד מן השמים
לבין הכרובים ומשם יוצא ונשמע למטה כאל מועד את כל אשר
חתנה אותך לבע ישראל הרי ו'ן זו יתירה וטפלה וכמוה הרבה במקרא
בהתפרד ואת אשר אדבר עמך שם אשר אדבר אותך לבע ישראל הנה
קומתו גובה רגליו עם עובי השלחן זה זהב קימן לכתר מלכות שהשלחן
שם עושר וגדולה כמון שאומרים שלחן מלכים' מקגרת כתר גומון
גדנפאונח לקו חמני ישראל בדבר יש אומרים למעלה היתה קבוב לשלחן
כמו לבזבזין שבשפת שלחן שרים ו'א למטה היתה תקועה מרגל
לרגל בארבע רוחות השלחן ודף השולחן שוכב על אותה מקגרת
ועשית זה זהב הוא זה האמור למעלה ופירש סך כאן שעל המקגרת
היתה' לעטת המקגרת תהיין חסבעות ברגלים התקועות כנגד
ראשי המקגרת לבתים לבצרים אותן טבעות יהיו בתים להכניס
בהם הבדים בתים לצורך בתים לבצרים אתרא לארוחיא ונשא
בם לשון נפעל יהי נשא בסאת השלחן ועשית קעדרתו וכפתו'
קעדרתו זה דפוס שהיה עשוי כדפוס הלחם והלחם היה עשוי כמין
תיבה פרוצה משתי רוחותיה שוליים לו למטה וקופל מכאן ומכאן

כלפי מעלה כמיין כותלים ולכך קרוי לחם הפנים שיש לו פנים רותין לכת
 ולכתן לצדי הבית מזה ומזה ונותן ארכו לרחבו של שלחן וכותליו זקופים
 כנגד שפות השלחן והיה עשוי מן דפוס זהב ודפוס ברזל בשלברזל הוא
 נאפה וכשמנתיחו מן התנור נותנו בשלזהב עד למחר בשבת שמסדרו
 על השלחן ואותו דפוס קרוי קערה כפותיו בזבין שנותנין בהם לבונה
 שתיים היו לשני קומצי לבונה שנותנין על שתי המערפות של ונתת על
 המערפת לבונה זכה וקשותיו הן כמיין תתתי קנים חלולים הנבדקים
 לארבע דוגמתן עושה שלזהב ומסדר שלשה על ראש כל לחם שישב לו
 האחד על גבי אותן הקנים ומבדילין בין לחם ללחם כדי שתיכנס הרוח
 ביניהם ולא יתעפשו ובלשון ערבי כל דבר חלול קרוי קצבא ומנקיותו
 הרגומו ומכילתיה הן קניפין כמיין יתדות זהב עומדין בארץ וגבניהם
 עד למעלה מן השלחן הרבה כנגד גובה מערכת הלחם ומפוצלים
 ששה פצולים זה למעלה מזה וראשי הקנים שבין לחם ללחם קמויין
 על אותן פצולים כדי שלא יכבד משא הלחם העליונים על התחתונים
 וישברו ולשון מכילתיה קובלותיו כמו נלאיתי הכולל אבל לשון מנקיות
 אינו יודע אודך נופל על קניפין ויש מחכמי ישראל אומרים קשותיו לן קניפין
 שמקשיין אותו ומחזיקין אותו שלא ישבר ומנקיותו לן הקנים שמנקין אותו
 שלא יתעפש אבל חנקלוס שהרגם מכילתיה היה שונה כדברי האומר
 מנקיותהן קניפין אשר יוקר בהם אשר יכוסה בהן ועל קשותיו הוא אומר
 אשר יוקר שהיו עליו כמיין סכך וכסוי וכך במקום אחר הוא אומר ואת קשות
 הנקף וזה וזה יוקר והנקף לשון סכך וכסוי הם לחם הפנים שהיו לו פנים
 כמו שפירשתי ומטן הלחם נקדר מעל כותיו מפורשים באמור לא הכהנים
 מקשה תיעשה המנורה שלא יעשה חליות ולא יעשה קטה וכרנתיה
 איברים איברים ואח"כ ידביקם כדרך התורפים לא כנה באה מחתיתה
 אחר ומקיש בקורנס וחותך בכלי האומנות ומפריד הקנים איסך ואיסך
 מקשה הרגומו נגיד לשון המעשה שממשיך את האיברים מן העשרת
 לכאן ולכאן בהקשתה קורנס ולשון מקשה מוכת קורנס כמו דא לצא נקשן
 תיעשה המנורה מאליה מפי שהיה מעשה מתקשה בה אמר לן ההבנה
 השליך את הכפר לאור והיא נעשית מאליה לכך לא נכתב תעשה

ירכה הוא הרב שלמטה העשוי כמין תיבה ושלושת הרגלים ויצחק הימנה
ולמטה וקנה הקנה האמצעי שלה העולה באמצע הדרך זקוף כלפי מעלה
ועליו נר האמצעי עשוי כמין בזך לצוק השמן לתוכו ולתת הפתולה גביעיה
הם כמין כוסות שעושים מזכות ארולין וקצרים וקורין להם מדינה ואלו
עשויין שלזהב ובולטין ויוצאין מכל קנה וקנה כמין שנתן בהם הכהוב
ולא היו בהם לנאוי כפתוריה כמין תפוחים היו עלולין קבוב בולטין
קבובות הקנה האמצעי כדרך שעושים למנורה ותשלפני השרים ומנין שלהם
כהוב בפרשה כמה כפתורים בולטין ממנה וכמה חלק בין כפתור לכפתור
ופרהיה ציורין עשויין בה כמין פרחים ממנה יהיו הכל מקשה יוצא מהור
התיבת העשת ולא יעשה לבדם ויד בוקס יוצאים מצדיה לכאן ולכאן בלבד
נמשכים ועולים עד כנגד גובהה שלמנורה שהוא קנה האמצעי ויוצאין
מהור קנה האמצעי ויוצאין מהור קנה האמצעי זה למעלה מזה התחלון
ארוך ושלמעלה קצר הימנו והעליון קצר הימנו לפי שהיה גובה ראשיהן
שוה לגובה שלקנה האמצעי השביעי שממנו יוצאים הששה משוקדים
כהרגומו מצויירין היו כדרך שעושים לכלי כסף וזהב שלשה גביעים
בולטין מכל קנה וקנה כפתור ופרח היה לכל קנה וקנה ובמנורה ארבעה
גביעים בגופה שלמנורה היו ד' גביעים אחד בולט בה למטה מן הקנים
והשלשה למעלה מן יציאת הקנים היו יוצאים מצדיה משוקדים כפתוריה
ופרהיה זה אחד מהמשה מקראות שאין להם הכרע אין ידוע אם גביעים
משוקדים או משוקדים כפתוריה ופרחיה וכפתור תחת שני הקנים
מהור הכפתור היו הקנים נמשכין משני צדיה אוילך ואילך כך שעלו
במנחת המשכן גובהה שלמנורה יח טפחים הרגלים והפרח ג' טפחים
הוא הפרח האמור בירך שני עד ירבה עד פרח וטפחים חלק וטפח שבו
גביע מהארבעה גביעים וכפתור ופרח משני כפתורים ושני פרחים
האמורים במנורה עצמה שני משוקדים כפתוריה ופרחיה למדנו שהיו
בקנה שני כפתורים משני פרחים לבד מן השלשה כפתורים שהקנים נמשכין
מהורן שני וכפתור תחת שני הקנים ג' וטפחים חלק וטפח כפתור ושני קנים
יוצאים ממנו וטפח חלק וטפח כפתור ושני קנים יוצאים ממנו ונמשכים ועולים
כנגד גובהה שלמנורה וטפח חלק וטפח חלק וטפח חלק וטפח חלק וטפח חלק
גביעים וכפתור ופרח נמשכו גביעים לב' יח לששה קנים שלשה טפחים שבה שלשה
ואחד וארבעה בגופה שלמנורה ויא כפתורים ששה בששת הקנים שלשה

ושלשה בגופה שלמנורה שהקנים יוצאים מהם ושנים ענף נאמרו במנורה
 שש משוקדים כפתוריה ומעוט כפתורים שנים האחד למטה אצל היד
 והאחד בשלשה טפחים העליונים עם שלשה הגביעים ותשעה פרחים היו
 לה ששה לששה הקנים שש בקנה האחד כפתור ופרח ושלשה למנורה שש
 משוקדים כפתוריה ופרחיה ומיעוט פרחים שנים ואחד האמור בפרש
 בהעלך עד ירכה עד פרה ואם תדקדק במשנה זו הכתובה למעלה
 תמצאם כמעט חיש חיש במקומו את נרותיה כמין בזבין שנותנים בתוך
 השמן והפתילות והאיר על עבר פניה עשה פי ששת הנרות שבדאש
 הקנים הוציאו מצדיה מקובים כלפי האמצעי כדי שיהיו הנרות כשתדליקם
 מאירים אעבר פניה מוסב אורם אעד פני הקנה האמצעי שהוא גוף המנורה
 ומלקחיה הם הצבתים העשויין ליקח בהם הפתילה מתוך השמן לישבן ולמשך
 כפי הנרות ועל שם שלוקחים בהם קרויים מלקחים וציבתהא שלהן לשון צבת
 ומחיתה היא הם כמין בזבין קטנים שחורה בהן את האפר שבנר בבקר
 בבקר כשהוא מטיב את הנרות מאפר הפתילות שדלקו הלילה וכבדו ולשון
 מחיתה כמו לחתות אש מיקודי ככר זהב טהור שלא יהיה משקלה עם כל
 כליה אלא ככר לא פחות ולא יותר והככר שלהן ולשנים מנה ושקל זה היה
 כפול ק"כ מנה והמנה הוא ליטרא ששוקלין בה כסף למשקל קולונעא (הם מזה
 זהובים לה סלעים והסלע ז' זהובים" וראה ועשה ראה כאן בהר הבנייה
 שחנן מראה אותך מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו
 הקב"ה מנורה שלאש אשר אתה מראה כהרגומו דאת מתחזי בטורח אן
 היה נקוד מראה בפתח היה פתרונו אתה מראה לאחרים עכשיו שנקוד חטם
 קמץ פתרונו דאת מתחזי שאתחזי מרחין לך ואת המשכן תעשה עשר
 יריעות להיות לו לבג ולמחצות מחוץ לקדשים שהיריעות הללו ייס
 מאחוריהן לכקותן שש משגרי ותכלת וארגמן ותולעת שני הדי' מ' מ' מ' מ'
 בכלחוט וחוט אחד שלפשתן ושלשה שלצמר וכלחוט וחוט חובו כפול ששה
 הדי' מ' מ' כשהן שזרין יחד ל' ככלים לחוט כדנבים מעשה חטב
 כדנבים היו מצוידין בהם כתר יגהן ולא בקימה שהוא מעשה מחט אלא
 באריגה בשני כותלים פד צנף אחד מכאן וכדצנף אחד מכאן ארי מצד זה
 ונשר מצד זה כמו שחורגין הגורות שללשי" תה"י חנברות תופרין במחט
 זה בעד זה חמש לבד וחמש לבד אשה לאחותה כן דרך המקרא לדבר
 בדבר שהוא לשון נקבה וכדבר שהיא לשון זכר אומ' חיש א' אחיו

כמו שנבדקו בים ופיהם איש אחיו לולאות לצולש כל וכן לא עטבין לשון
 עטבה מקצה בחברת באותה יריעה שבקוף החבור קבוצת חמשת היריעות
 קרויה חוברת וכך תעשה בשפת היריעה הקיצונה במחברת השנית בחוזה
 יריעה שהיא קיצונה לשון קצה כלומר לקוף חוברת מקבילות הלולאות
 אשה אחורה שמור שתעשה במדה אחת מכוונות הבדלתן זו מזו וכמותן
 ביריעה זו כן יהא בחברתה כשתפלוש חוברת אחת חוברת יהיו הלולאות
 שליריעה זו מכוונות כנגד שלזו וזהו לשון מקבילות זו כנגד שלזו תרגמו
 שלכנגד לקביל הידיעות ארכן נח ורחבן ארבע וכשתבר חמש יריעות יהי
 נמצא רחבן עשרים וכך החוברת השנית והמשכן ארכו שלשים מן המזרח
 למערב שני עשרים קדשים לפאת כנגב תמנה וכך לצפון וכל קרש אמה וחצי
 האמה הרי שלשים מן המזרח למערב רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר
 אמות שני ולירכתי המשכן ימה וג' ושני קדשים למקצעות הרי עשר ובמקומם
 חפרשם למקדאות הללו כותן היריעות ארכן לרחבו שלמשכן עשר אמות
 אמצעיות לבג חלל רוחב המשכן ואמה מלאן ואמה מלאן לעובי האש
 הקדשים שעבויס אמה נשתיירו וז' אמה שמונה לצפון ושמונה לדרום מכקות
 קומת הקדשים שגבהן נמצאו שתי אמות התחתונות מגולות רחבן שליריעות
 מאמה כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת שלשים מהן לבג חלל המשכן
 לרחבו ואמה כנגד עובי ראשי הקדשים שבמערב ואמה לכקות עובי העמודים
 שבמזרח שלא היו קדשים במזרח לא ארבעה עמודים שהמסקך פרוש ותלני
 בוין שבהן כמין וילון נשתיירו שמונה אמות התלוין על אחורי המשכן
 שבמערב ושתי אמות התחתונות מגולות זו מצאתי בבדיירא דמס מצות
 אבל במס שברחין היריעות מכקות את עמודי המזרח ותשע אמות תלויות
 אחורי המשכן והכתוב מקיי ענו ונתת את הפרכת תחת הקרקס ואם כדברי
 הבדיירא הזאת נמצאת פרכת משוכה מן הקרקס ולמערב אמה קרסי
 זהב מכניסין ראשן אחד בלולאות שבחברת זו וראשן אחד בלולאות
 שבחוברת זו ומחברין בהן יריעות עזים מנוצה שלעלים לאהל על
 המשכן לפרוש אותן על היריעות התחתונות שלשים באמה שבשנותן
 ארכן לרוחב המשכן כמו שנותן את הראשונות נמצאו עולפות אמה
 מלאן ואמה מלאן לכקות אחת מיה שתי אמות שנשארן מגולות מן
 הקדשים והאמה התחתונה שלקרש שאין היריעה מפכה אנהו היא
 האמה התחובה בנקב האדן שהאדעם גבהן אמה וכפלת את היריעה

הששית: העודפה בלא העליונות יותר מן התחתונות א מולפע האהל חצי דבר
 היה הנ"ל וכפול על המסך שבמזרח כנגד הפתח דומה לכלה צנועה המכסה
 בצעיף על פניה וקרח העודף ביריעות האהל על יריעות המשכן וריעות האהל
 הן העליונות שלעזים שקרויים אהל כמנו שאמור בהם לאהל על המשכן וכלתה לחמו
 בהן חייטא לשון גג שמא הילוח ומקבכות על התחתונות והן היו עודפות על
 התחתונות חצי היריעה למערב שהחצי שלי יריעה אחת עשרה היתורה היה
 נכפלא מולפע האהל נשחרו שתי אמות רוחב חצים עודף על רוחב התחתונות
 תקרה על אחורי המשכן לכקות שתי אמות שהיו מגוללות בקרשים והאמה מזה
 והאמה מזה לצפון ולדרום בעודף בארך יריעות האהל שהן עודפות על אורך
 יריעות המשכן שתי אמות יהיה קרוח ע"י צדי המשכן לצפון ולדרום כמנו שפירטנו
 למעלה לימדה הורה דרך ארץ שיהא אדם חס על היפה אחורי המשכן הוא צד
 מערב לפי שהפחה במזרח שהן פנו וצפון ודרום קרויים צדדים לימין ולשמאל
 מכסה פאה ללחות גג שלי יריעות עזים עשה עוד מכסה אחר של עורות חילים
 מאדמים ועוד למעלה ממנו מכסה עורות חשים ואותן מכסאות ללח היו
 מכסין אחת הגב ארבע שלשים ורחבן עשר אן דברי ל נחמיה ולדברי רבי
 יהודה מכסה אחד היה חציו של עורות חילים מאדמים וחציו של עורות חשים
 ועשית את הקרשים היה לו לומר עשית קרשים כמה שנכלל בד ודבר מהו
 הקרשים מאותן העומדין ומיוחדין לכך יעקב חב"ו נטע חרשים במצריים
 וכשמת צוה בניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים ואמר להם שעתיד הדב
 לצוות אותן לעשות מטען במדבר מעצו שטיים ראו שיהיו מזומנים בידיכם הן
 שיקד הבבלי בפוטא אנו טוס מטע מזרזים קורות בתנו ארזים שנזדרזו ללח
 מוכנים בידם מקודם לכן עצי שטיים עומדים שיהא אורך הקרשים זקוף
 למעלה בקירות המשכן ולא תעשה הכותלים בקרשים שוכבים להיות רוח
 הקרשים לבונה הכתלה קרט על קרש עשר אמות ארך הקרש למדנו
 גבהו של המשכן אמור ואמה וחצי האמה רחב למדנו ארבע שלמשכן
 לעשרים קרשים שהן בצפון ובדרום מן המזרח למערב שלשים אמה
 שתי ידות לקרש האחד היה תורף את הקרש מלמטה בתמצעו בגובה
 אמה מעתה רביע רחבו מכאן ורביע רחבו מכאן והן הן הילות והתריץ חצי
 רוחב הקרש באמצע ואותן הילות מבקע באדנים שהיו חלולים והתנים
 גבהן אמה ויושביו רצופים ארבעים זה אצל זה וידות הקרש הנכנסות
 בחלל האדנים תרונות משלש צדיהן רוחב התריץ כעובי שפיר

הארץ שיבקה הקרש את כל הארץ שאם לא נמצא רוח בין קרש לקרש
 בעובי שפת שני האדנים שיפסיקו ביניהם וזהו שני והיו תאומים מלמטה שיחדוך
 את צדי הידות כדי שיתקבדו הקרשים זה לצד זה משלכנות עשויות במי
 שליבת קולס ומובדלות זו מזו ומשופין ראשיהן ליכנס בהורח חלל הארץ כשליבת
 הנכנסת בנקב עמודי הקולס אשה א אחותה" מכוונות זו כנגד זו שיהיו ה
 הדיציהם שונים זו כמדדת זו כדי שלא יהיו שתי ידות זו משוכה לצד פנים וזו מ
 משוכה לצד חוץ בעובי הקרש שהוא אמה ותרגום של ידות צורין לפי שדמות
 לצירי הדלת הנכנסים בחורי המפתח לפתח נגבה תימנה חין פחה זו לשון
 מקצוע לא כל הרוח קרויה פחה כהרגומו לרוח עובר ידומה ולירכתי לשון
 קוף כהרגומו ולקופי ולפי שהפתח במזרח קרוי מזרח פנים והמעדר בחורים
 וזהו קוף שהפנים מן הדחש" תעשה ששה קרשים הרי ס' אמות רוחב ושני
 קרשים למקצועות אחד למקצוע יפונות מערבית ואחד למערבית דרומית
 כל שמנה קרשים בקדר אחד הן לא שאו השתים אינם בחלל המשכן לא חצי
 אמה מזו וחצי אמה מזו נראות בחלל להשלים רחבו לעשר והאמה מזר
 והאמה מזר באות כנגד אמת עובי קרשי המשכן הצפון והדרום כדי שיהא
 המקצוע מבחוץ שנה" ויהיו כל הקרשים תאומים זה לזה מלמטה שלא
 יפקיק עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקם זו מזו שפי' רשתי
 שיהו צדי הידות חרוצים מצדויהן שיהא רוחב הקרש כולט לצדיו חוץ
 לצדי הקרש לרקות את שפת הארץ וכן הקרש שאצלו ונמצאו תאומים זה
 לזה וקרש המקצוע שבקדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חרץ של
 צד קרש הצפון והדרומי כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם ויחלנו יהיו
 תמים כמו תאומים לא ראשו של קרש לא הטבעת האחת כל קרש וקרש
 היה חרוץ מלמעלה ברחבו שני חריצין בשני צדיו כמו עובי טבעת ומכנסו
 בטבעת אחת נמצא מתחים לקרש שאצלו" אבל אותן טבעות לא ידעת
 אם קבועות הן אם מכוולטלות ובקרש שבמקצוע היה טבעת בעובי הקרש
 הדרומי והצפוני וראש קרש המקצוע שבקדר מערב נכנס לתוכו נמצאו
 שני הכותלים מחוברים מן יהיה לשניהם לשני הקרשים שבמקצוע
 לקרש שבסוף צפון ולקרש המערבי וכן לשני המקצועות והיו שמונה
 קרשים הן האמורות למעלה תעשה ששה קרשים ושני קרשים
 למקצועות נמצאו ח' קרשים בקדר מערב כר שנויה במשנת מעשה
 קדר הקרשים במלאת המטבח היה עושה את האדנים חלולים

והורא את הקדש מלמטה רביע מכאן ורביע מכאן והחריץ חציו באמצע ועשה
 לו שתי ידות במין שני חמיקין ולג שהגרסא כפיין שני חוודין במין ב' שליכות
 סולם המובדלות גו מזו ומשופות ליכנס בחלל האדן בשליכה הנכנסת בנקב
 עמוד הסולם והוא לשון משולבות עשויות במין שליכה ומכנסן לתוך שני
 הדנים שני שני הדנים שני חדעם וחורא את הקדש מלמעלה אצבע מכאן
 ואצבע מכאן ונותן לתוך טבעת אחת שלזהב כדי שלא יהיו כפרדיין זה
 מזה שני ויהיו תוחמים מלמטה כך היא המשנה והפי' שלה הצעת למעלה
 בסדר המקראות בריחים כהרגומו עברין חמשה לקדשי צלעה המזבן
 או חמשה שלשה הן לא שהבריה העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות זה
 מכריח על חצי הכותל וזה מכריח על חצי הכותל זה נכנס בטבעת מצד
 זה וזה נכנס בטבעת מצד זה עד שמגיעין זה לזה כמצא שעליון ותחתון
 שנים שהן ארבעה אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומכריח מקצה
 הכותל ועד קצהו שני והבריה התוכן וג' מכריח מן הקצה א הקצה שהעליון
 והתחתונים היו להן טבעות בקדשים ליכנס בהוכן שתי טבעות לכל קדש
 משולשים בתוך י' אמות שלגובה הקדש חלק אחד מן הטבעת העליונה
 ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה וכל חלק הוא רביע ארך הקדש
 ושני חלקים בין טבעת לטבעת כדי שיהיו כל הטבעות מכוונין זה כנגד
 זה אבל לבריה התוכן אין טבעות לא הקדשים נקובין בעבין והוא נכנס
 בהם דרך הנקבים שהם מכוונים זה מול זה וזהו שני בתוך הקדשים הבריה
 העליונים והתחתונים שבצפון ושכדרום ארך כל אחת פו אמה והתוכן
 ארכו שלשים אמה וזהו מן הקצה א הקצה מן המזרח ועד המערב וחמשה
 בריחים שבמערב ארך העליונים והתחתונים שש אמות והתוכן ארכו שתי
 עשרה כנגד רוחב שמנה קדשים כך היא מפורשת במלאכת המשכן
 בתים לבריהים הטבעות שנתעשה בהן יהיו בהים ליכנס בהן הבריהים
 וצפית את הבריהים זהב לא שהיה הזהב מודבק על הבריהים שאתין
 עליהם שום צפוי לא בקדשהיה קובע במין ב' פיפות שלזהב כמין שני
 קדקי קנה חלול וקובען חצלה טבעת לכאן ולכאן ארכן ממלא את רוחב
 הקדש מן הטבעת לכאן וממנה לכאן והבריה נכנס לתוכן וממנו לטבעת
 ומן הטבעת למה השני נמצאו הבריהים מצופים זהב כשהן תחובין
 בקדשים והבריהים הללו מבחוץ היו בולטות הטבעות והפילות לא היו
 נראות

נראות בתוך המשכן לא כל הכותל חלוק מבפנים והקמות את המשכן לאחר
 שיגמר הקומה הראית בהר קודם לכאן שחני עתיד ללמדך ולהראותך קדי
 הקמתו הרפה בשון מחיצה הוא ובלשון חכמים פרגוד דבר המבדיל בין
 המלך ובין העם תכלית וחרגמן כל מין ומין היה כפול בכלתו וחוטו ושאר
 חוטיו מעשה חושב כבד פירשתי שזו היא אריגה שלשה קורות והצורך
 שמשני עבריה אינן דומין זה לזה כרובים ציורין שלבריות יעשה בה ד'
 עמודים תקועים בתוך ד' אדנים ואונקליות קבועין בהם עמוקים למעלה להנטיב
 עליהן כלונס שראש הפרכת כדנד בה והאונקליות הן הנונין שהרי כמין ונונין הן
 עשויים והפרכת ארבע י' אמות לרחבו שלמשכן ורחבה י' אמות כגבהן של
 קרשים פדוקה בשלישית שלמשכן שיהא הימנה ולפנים י' אמות והימנה
 ולהן י' אמה נמצא בית קדשי הקדשים עשר על עשר שז' ונתת את הפרכת
 תחת הקרשים המהברים את שתי חוברות שליריעות המשכן רחב והחוברת
 כ' אמה וכשפרשה על בג המשכן מן הפתח למערב בלה בשני שלישי המשכן
 והחוברת השנית כקתה שלישו שלמשכן והמותר תלני לאח ודיון לבקורת י' אמה
 הקרשים ושמות את השלחן שלחן בצפון משוך מן הכותל הצפוני כ' אמות
 ומחצה ומנורה בדרום משוכה מן הכותל הדרומי כ' אמות ומחצה ומזבח
 הזהב נהון כנגד אויר שבין שלחן למנורה משוך קמעא כלפי המזרח וכולם
 נתונים מן חצי המשכן ולפנים כיצד אורך המסך מן הפתח למזרח כ' אמה
 המזבח והשלחן והמנורה משוכים מן הפתח לצד מערב י' אמות ועשית
 מקר וילון שהוא מסך כנגד הפתח כמו סכת בעדו לשון מגון מעשה רוקם
 הצורות עשויות בו מעשה מחט כפרצוף שלעבר זה כך פרצוף שלעבר זה
 רוקם שם האומן ולא שם האומנות והרגומו עובד ציור ולא עובד ציור מזאת
 המסך כמזאת הפרכת י' אמות עליו אמות ועשית את המזבח זג' ושלש אמות
 קומתו דברים כפתבן דברי ל יהודה ל יוקי אומ נאמ כאן רבוע ונאמ בפעמי
 רבועמה להלן גבהו פי שנים כארמו אפ כאן פי שנים כארכו ומה אב מקיים
 שלש אמות קומתו משפת קובב ולמעלה ממנו תה"נה הרבנותו של יעש
 לבדס ניתברס בו וצפית אותה וצחשת לפר על עזות מצח שנ ומצחק נחונה
 סירותיו כמין יורת' לדשנו להקיר דשנו לתוכס והוא שלח למקפי קממיר
 לסכות הדשן לתוכס כי יש מלות בלשון עברית מלה אחת מתחלפת בפגרון
 לשמש בנין וקתירה כמו ותשרש שרשיה אנויל מעריש וחלופו נכלת בוארת
 תשרש' וכמוהו בקעופיה פוריה וחלופו מקעק פורה מפשא קעופיה וכמוהו

וזה האחרון עצמי שבר עצמתי וכמוהו יסקלוהו באבנים וחלופו קקלו מחבן
 הקירו חבנה וכן ויעקבהו יסקלוהו אפ כחן לדשנו להקיר דשנו" ויעיו כהדג
 מגרפות שנוטל בהם הדשן והם כמין כסוי הקדרה שלמתבת דק ולא ביתר
 מזרקותיו לקבל בהם דם הזבחים" ומזלגותיו" כמין חונקליות כפופים ומכה
 בהם בבשר ונתחביו סבו ומתהפכין בהן על גחלי המערכה שיהא ממחר
 שרי פהן ובלשון חכמי צנוריות" ומחיותיו" בית קבוליש להסליוטול בהם גחלים
 מן המזבח לשאתם על מזבה הפעמי לקטרת ועל שם חתייתן קדוויץ מהקרת
 כמנו לחרות אש מיקוד לשון שחיבת אש ממקומה וכן היחלה איש אש בחיקן
 פכלכלו כמו כל כליו מכבר לשון כברה כמין לבוש עשו לו למזבח עשו
 תורין חורין כמין רשת ומקרא זה מקורב וכה סתרונו ועשיתלו מכבר נחשת
 מעשה רשת" כרכוב המזבח קובב כל דבר הטקוף קביב בעיגול קרין
 כרכוב כמו ששנינו בהכל שוחטין אנהן גלמי כלי עץ כל שעתידי לשון ולכרוב
 והוא שעושים תריצין עגולין בקדשי דפע התיבות וקפסלי העץ אף למזבח עשה
 תריץ קביבו בדפנו לנואי והוא לקופע שלש חמות שלגבהו כדברי האמה האמה
 אט מקיים שלוש חמות קומתו מטפת קובבו למעלה אבל קובב להלך הכהנים
 לא היה למזבח הנחשת לא על ראשו לפנים מקרנותיו וכן שנינו בזבחים
 חיזהו כרכוב בין קרן לקרן ולפנים מהן אמה שלהיטוף רגלי הכהנים שתי חמות
 הללו קרניים כרכוב יד קדקנו שם והכתיב החת כרכובו ומלמטה למדנו שהדג
 בדפנו הוא ולבוט המכבר החתו" זהירא המתרא תרי הו חד לנואי וחד לכהנים
 דלא ישתרגו זה שבדופן לנואי היה ומהחתי הלבישו המכבר והגיע רחבו עו
 חצי המזבח והוא היה סימן לחצי גבהו להבדיל בין דמים העליונים לדמים
 התחתונים וכנגדו עשו למזבח בית עולמים יוגמת חוט הקקרא באמצעו
 וכבש שהיו עוליצ בו אעפ שלא פירשו בעטן זה כבר שמענו בפרשת
 מזבח אדמה תעשה לי לא תעלה במעלות לא תעשה לו מעלות בכבש
 טלו שא כבש חמק למדנו שהיה לו כבש כך שנינו במכילתא" ומזבח
 אדמה הוא מזבח הנחשת שהיו ממלאין חללו אדמה במקום חנייתן והכבש
 היה בדרום המזבח מובדל מן המזבח מלא חוט השערה ורגליו מגיעין
 עד אמה סמוך לקלעי החצר שבדרום כדברי האומי עשר חמות קומתו
 וכדברי האומי דברים ככתבן שלש חמות קומתו לא היה אורך הכבש לא עשר
 חמות כך מציאתי במשנה פטו מדות גז שהיא מובדל מן המזבח מלא
 החוט במק זבחים למדנוה מן המקרא" ככובעות בארבע כובעות

ענעשו

שנעשו למכבד כבוד לוחות כהדרגה חליל לוחות עצי שטים מכבד
 וההלל באמצע ולא יהא כולו עץ אחד שיהא עבין חמש אמות על חמש אמות
 כמין סדן קלעים עשויין כמין קלעי ספינה נקבים נקבים מעשה קלועה
 ולא מעשה אורג ודרגומי סרדין כהדרגום שלמכבד המתורגם קרדא לפי שהן
 מנוקבין ככברה לפאה האחת כל הרוח קרוי פאה ועמודיו עשירים חמש
 אמות בין עמוד לעמוד ואדניהם שלהעמודים נחמת האדנים יושבין על
 הארץ והעמודים תקועים לתוכן היה עושה כמין קונדקין ארכין עשה טפחים
 ורחבן שלשה וטבעת נחשת קבועה בו באמצעו וכורך שפת הקלע קבובין
 במיתלים כנגד כל עמוד ועמוד ותולה הקונדק דרך טבעתו באונקלי שבועמוד
 העשוי כמין ויו ראשו נקוף למעלה וראשו אחד תקוע בעמוד כאותן שעושין
 להציב דלתות ורחב הקלעתלוי מלמטה והיא קומת מחיצות החצר ווי
 העמודים הם האונקליות וחשוקיהם מוקפין היו העמודים בחוטוי כסף
 קבוב ואינו יודע אם על פני כולן אם בראשם אם באמצעם אך יודע אם
 שחשוקלשטן חגורה שכך מצינו בגש בגבעה ועמו צמוד חמורים חבובים
 תרגומן השוקים לפאת קדמה מזרחה פני המזרח קדם לשון פנים
 אחר לשון אחרים לפיכך מזרח קרוי קדם שהוא פנים ומערב קרוי אחר
 לדיה הים האחרון ימא מערבא חמשים אמה אורח חמשים אמה לא היו
 סהומים כולם בקלעים לפי ששם הפתח לא חמש עשרה אמה קלעים לכרתה
 הפתח מלאן וכן לכרת השנית נשאר רוחב חלל הפתח בנתים פ' אמה
 אורך כרוחב הפתח עמודיהם שלשה חמש אמות בין עמוד לעמוד
 בין עמוד שבראש הדרום העמוד במקצוע דרומית מזרחית עד עמוד
 שהוא מן השלשה שבמזרח חמש אמות וממנו לשני חמש אמות ומן השני
 לשלישי חמש אמות וכן לכרת השנית זאבועה עמודים למסך הדי עשרה
 עמודים למזרח כנגד עשרה למערב כל עמודי החצר קבוב לפי שלא
 פירש וויין וחשוקים ואדני נחשת לא לצפון ולדרום אבל למזרח ומערב
 לא צפון וויין וחשוקים ואדני נחשת לכך בא ולומר כאן ארך החצר הצפון
 והדרום שמן המזרח למערב מזה באמה ורחב חמשים בחמשים
 חצר שבמזרח היתה מרובעת חמשים על חמשים שהמשכן ארכו
 שלשים ורחבו עשר העמיד מזרח פתחו בשפת חמשים החיצונים
 שנאמר החצר נמצא כולו בחמשים הפעמיים וכלה ארכו לקוף שלשים

נמצאו עשרים אמה רינה לאחוריו בין הקלעים שבמערב ליריעות שלאחורי המשכן ורוחב המשכן אמות באמצע רוחב החצר נמצאו לו כ' אמה רינה לצפון ולדרום מן קלעי החצר ליריעות המשכן וכן למערב וחמשים עלחמשים חצר פפעי וקומה חמש אמות גובה מחיצות החצר והוא רוחב הקלעים ואצניהם נחשת להביא אדני המסך שלח האמר לא נאמרו אדני נחשת אלא לעמודי הקלעים אבל אדני המסך שלמין אחר כך נראה בעיני שלכך חצר (שנא) לכלכלי המשכן שהיו צריכין להקמתו ולהורדתו כגון מקבולות לתקוע יתדות ועמודים יתדות כמין בגרי נחשת עשוין ליריעות האהל ולקלעי החצר קשורים במיתרים קביב קביב בשיפוליהן כדי שלא תהא הרינה מרגביהתן ואיני יודעת אם החובין בארץ או קשורין (תלויין) וכבודי מכבידי שפולי היריעות שלא ינעו ואומ' איני ששמן מוכרח עליהם שהם תקועין נתיב לכך נקראו יתדות ומקרא זה מקיי' ענו אהל בל יצעץ בל יקע יתדותיו לנצח" ה' חסלת ויקחו לי תרומה ל'

פרשת ואתה תצוה

ואתה תצוה' אך בלי שמרים כמון ששענו במנחות מרגרו בדאט הזות" כתיב הזתים כותש במכתשת ואינו פוחנן בריחיס כדי שלא יהו בו שמרים ואחר שהוציא ספה ראשונה מכניסן לריחיס ופוחנן" והשמן השען פקול למנודה וכשר למנחות שכן כתיב למאור ולא כתיב למנחות להעלות מד תמיד מיד לויק' עד שיהא שלהבת עולה מאליה תמיד כל לילה ולילה קרוי תמיד כמו שאתה אומר עולה תמיד ואינה גא מניס ליום" וכן במנחת חבתן תמיד ואינה גא מחדניתה בבקר ומחציתה בערב אבל תמיד האמור בלחם הפנים מטבת לטבת הוא" מערב עד בקר" תקרה מדרתה שיהא דולקת מערב ועד בקר ושיערן חכמים חצי לוג ללילה טובה הארובין וצין לכל הלילות ואם יותל אין בכך כלום" ואתה הקרב א'ך לאחר שהגמד מלאכת המשכן לקדשן לכהנו לו" לקדשן להכניסן בכהונה ע'י הכגדים שיהא כהן לי ולשון כהונה שירות הוא" חשן תכשיט כנגד הלב" אפוד לא שמעתי ולא מעאתי בברייתא פי' תבעתו ולבי אומר כי שהוא חגורה לו מאחוריו רחב כרוחב גב איש כמין קינר שהוגדרות הארות כשרוכבות על הקוקים כך מעשהו מלמטה שנו ודוד חגור אפוד בד למדנו שהאפוד חגורה היא" ואי אפשר לומר תיין בו אלא

החגורה לבדה שהרי נאמ ויתן עליו את האפוד ואחכ ויחגורוהו בחשב
האפוד והא בהמין אפודא למדנו שהחשב הוא החגור והאפוד שם תכשיט
לכדו ואא לומי שעל שם שתי הכתפות שבו הוא קרוי אפוד שהרי נאמ שתי
כתפות האפוד למדנו שהאפוד שם לבד והכתפות שם לבד והחשב שם
לבד לכך אנו אומי שעל שם הקינד שלמכסה קרוי אפוד על שם שאפודו נח
ומקשבו בו כמנשנ ויאפוד לובו והחשב הוא חגור שלעשה הימנו והכתפות
קבועות בו ועוד אמר לי לבי שיש ראיה שהוא מין לכוש שתרגם ונתן ודוד
חגור אפוד בד כרדוט דבוס ותרגם כמובן מעילים כרדוטין במעשה תמר
אחות אבשלום פי בן תלבשנה בנות המלך הבתולות מעילים מעולה הוא כמין
חלוק וכן היתונתא שהכתונת סמוך לבשר ומעיל קרוי חלוק העליון תשבץ
עשויין משבצות לנאמי והמשבצות הם כמין גומות העשויות בתכשיטי
זהב למושב קביעת אבנים סוכות ומרגלות כמו שלבאב האמץ מוקבות
משבצות זהב וכל קוריי אותו קלפונט מצנפת כמין כיפת ובע שקורין
קופיא שהרי במקום אחר קורא להם מגבעות ומתרגמין כובעין ואבנא
היא חגורה על הכתונת והאפוד חגורה על המעיל כמו שמצינו בקדר לבישת
ויתן עליו את הכתונת ויחגורוהו באבנא וילבש אותו את המעיל ויתן עליו
את האפוד בגדי קדשי כהרומה המקודשת לשמי יעשו אותם והם יקחו
אותם חכמי לב שיעשו הבגדים יקבלו מן המתנדבים את הזהב ואת התכלת
לעשות מהן את הבגדים ועשו את האפוד אם באתי לפרש מעשה האפוד
(והחשן) על קדר המקראות הרי פירושן פדקים וישגה הקורא בדירופן לכך
אנו כותב מעשיהם כמות שהוא למען ירוץ קורא בו ואחכ אפרש על קדר
המקראות האפוד עשוי כמין קינד שלנשים רוכבות קוסים וחוגר
אותו מאחור כי כנגד לבו למטה מאציליו רחבו כמדת רוחב גבו של אדם
וינתד ומגיע עד עקביו והחשן מחובר בדאשו על פני רחבו מעשה חורג
ומאריך לכאן ולכאן כדי להקיף ולחגור בו והכתפות מחוברות בחשב
אחד לומין ואי לשמא מאחורי הכהן לשני קצות רחבו של קינד וכשזקפן
עומדות לו על שני כתפיו והן כמין שתי רצועות עשויות ממין האפוד
הרוכות כדי שיעור לזקפן אצל צווארו מכאן ומכאן וכפלות לפניו למטה
בכתפיו מעט ואבני השם קבועות בהם אחת על כתפיו ואחת על כתף

שמע

שמש והמשבצות תנונות כדאשיהם לפע כתיבין ושרי עבותות הזהב תחונות
בשרי טובעות בחשן בשני קצות דהבו העליון אחת לימין וא' לשמש' ושני
ראשי השרשרות תקועין במשבצת לימין וכן שני ראשי השרשרות השמאלית
תקועין במשבצת שבכתף שמאל נמצא החשן תלוי במשבצות האפוד על
לבו מלפניו ועוד שתי טובעות בשני קצות החשן בתחתית וכנגד סעתי טבעות
בשרי כהפנות האפוד מלמטה בראשו התחתון המחובר בחשב טבעות
החשן א מול טובעות האפוד שוכבוס זה עלזה ומרכסן בפתיל תכלית
תחוב בטבעות האפוד והחשן שיהא תחתית החשן דבוק לחשב האפוד
ולא יהא נד ונגד להולך וחוזר זהב תכלית וארגמן ותולעת שני וששמשני
חמשת מינין הללו שזורין בכל חוט וחוט היז מרד 44 יס את הזהב כמין טקיס
דקין וקוצצים פתילים מהן וטווין אותה חוט שלזהב עם ששה חוטוים שלזהב
וחוט שלזהב עם שש חוטין שלארגמן וכן בתולעת שני וכן בשש שמה מינין
חוטן כפול ששה וחוט זהב עם כל אחד ואחד ואח"כ שער את כולם באחד
נמצא חוטן כפול עשרים ושמונה וכן מפורש במס' יומא' ולמד מן המקרא
הזה וירקעו את כחי הזהב וקצץ פתילים לעשות תחת פתילי הזהב בתוך
התכלת ובהנך הארגמן למדנו שחוט שלזהב שזור עם כלמין ומין
מעשה חושב' כבד פירשתי שהוא אריגת שתי קירות שאין צורת שני
עבדה דומות גולגול שתי כהפנות' הסינר מלמטה וחשב האפוד היא
חגורה וצמודה לן מלמעלה דוגמת סינר הנשים ומגבן שלכהן היו
מחברות בחשב ב' חתיכות כמין ב' רצועות רחבות אחת כנגד כל כתף
וכתף וזקקן על שתי כתפותיו עד שנקפלות לפטנו כנגד החזה ועל ידי
חיבורן לטבעות החשן נאחזין מלפניו כנגד לבו שאין נופלות כמו שמפורש
בע"ז והיו זקופות והולכות כנגד כתפין ושרי אבע שהם קבועות בהן
אחת בכל אחת' א שני קצותיו' א רחבו שלאפוד שלא היה רחבטלא כנגד
גבו שלכהן וגבהו עד כנגד האצילים שכלא יחגרו ביצע אין חוגרין
במקום זיעה לא למעלה מאצילותם ולא למטה ממתניהם לא כנגד
אצילותם' וחובר' האפוד עכאון שתי כהפנות האפוד יחבר אותם במטה
למטה בחשב ולא יארגס עמו לא אורגס לבד ואח"כ מחברס' וחשב אפודות
וחגור שעל ידו הוא מאסין ומתקניהו לכהן ומקשטו' אשר עליו

למעלה

למעלה בשפת הסיניר היא דהסב ~~היא דהסב~~ ריגת הקיכר
מעשה השבו מחמשת מינים כך אריגת השב מעשה חושב ומחמשת
מינין ממנו יהיה עמו היה חרוג ולא יחרגו לכדי ויהברנו כתולדותם כקור
שני לדור ראובן שמעון לוי ויהודה דן ונפתלי עלהחת ועלהשניה גד ואשר
יששכר וגבולין יוסף ובנימין מלך שכן הוא כתוב במקום תולדותיה חותות
בכל אחת ואחת מעשה חרש אבן מעשה אומן של אבנים חרש גז דבוק
הוא לתובה של אחריו ולפיכך הוא נקוד פתח בקולו וכן חרש עצים נטה קו
חרש של עצים וכן חרש ברזל מעצד כל זה דבוקים ופתוחים פתוחי חותם
כהדגומו כתב מפרש בגלף עקף חרות האותיות בתוכן כמו שחורצין
חותמי טבעות שהם לחהום איגרות כתב ניכר ומפורש על שמות כמו
בשמות מוקפות משבצות מוקפות האבנים במשבצות זהב שעושה מושב
האבן בזהב כמיין גומא למדת האבן ומשקעה במשבצת נמצאת המשבצת
קובצת את האבן סביב ומחבר המשבצת באפוד לזכרון שיהא רואה
הקבץ השבטיים מהובין לפענו ויזכור צדקתם ועשות משבצות מיעוטה
משבצות שרתם ולא פרש לך עתה בפרשה זו לא מקצת צדקן ופרשת
החשן גומר לך פירושן שרשדות זהב של שלמות מגבלות לקוף גדול
החשן תעשה אותם מעשה עבוד מעשה קליעת חוכין ולא מעשה נקבים
וכפלים כחותן שעושים סבורות לא כחותן שעושים לעודר קחות ונתתה
את שרשותן של עבודות העשויות מעשה עבוד על משבצות הללו
ולא זהו מקום צננות עשייתן של שרשותן ולא צננות קביעה ואין תעשה
האמור כאן לשון צנוי ואין ונתת האמור כאן לשון צנוי לא לשון עתה כי
כפרשת החשן חוזר ומצוה על עשייתן ועל קביעותן ולא נכתב כאן שא
להוויי מקצת צורך המשבצות שצוה לעשותה עם האפוד וכתב לך זאת
לומר לך המשבצות הללו יזקקו לך לפשתעשה שרשות מגבלות על
החשן תתנם על המשבצות הללו חשן משפט שמכפר על קלקול הדין
דא משפט שמברר דברין והבטחתו אמת שהמשפט משמט שלוש
לשונות דברי טענות הדינים וגמר הדין ועונש הדין אם עונש מיתה
אם עונש פטות אם עונש ממון וזה משמש לשון בירור דברים
שמפרש ומברר דברין כמעשה אפוד מעשה חושב ומחמשת מינין
זרת ארכו וזרת רחבן כפולסומוס ללו לפענו כנגד לבו שנהיו על לב אהרן
תלוי בכתפות האפוד הבאות מאחורין על כתיפיו ונקפלות ויורדות

לפעו מעט והחשן תלוי בהן כשרשרות וטבעות כמו שמופורש בענין
 ומלאכה בו על שם שהאבנים ממלאות גומות המשבצות המתוקנות בהן
 קורא חותן כלשון מלאכה משבצות זהב יהיו הטורים במלאכות מוקפים
 משבצות זהב בעומק שיעור שיהמלא בעובי החבן זהו לשון במלאכות
 כשיעור מלוי עביון של אבנים יהיה עומק המשבצות לא פחות ולא יותר
 חיש על שמו כפדר תולדותם סדר האבנים אודם סראובן פמדה לשמעון
 וכן כולם על החשן בשביל החשן לקבעם בטבעותיו כמו שמופורש למטה
 בענין שרשות לשון שרשי אולם המאחזין לא יכלן להיחזק ולהתקע צדן
 אפלו יהיו מחזין לחשן שבהם יהיה תלוי באפוד והן שתי שרשרות
 האמורות למעלה בענין המשבצות ואף שרשרות פתח מנחם בן סרוק
 לשון שרשים ונחם שהריש יתירה כמו מים שבשלשום ומס שבדריקס
 ואינו רואה את דבריו לא שרשרת כלשון עבדית כששלת כלשון
 משנה גבלות הוח מגבלות האמור למעלה שהתקע בטבעות שיהיו
 בגבול החשן וכל גבול לשון קצה מעשה עבות מעשה קליעה על החשן
 לצורך החשן כדי לקבע בו ולא יתכן לומר שתהא תחלת עשייתן
 עליו שחס כן מה הוא שחוזר ואומר ונתת את שתי הטבעות והלא כבר
 נתונים בו היה לו לכתוב בתחלת המקרא ועשית על קצות החשן שתי
 טבעות זהב ואף בשרשרות צריך אלה לפתור כן על שני קצות החשן
 לשרי פאות שכנגד הצואר לימנית ולשמאלית הבאים מול כתפות האפוד
 ונתת את שתי עבותות הזהב והן הן שרשרות הכתובות למעלה ולת
 פירש מקום קבוען פחשן עכשו מפרש לך שיהא תוחב אותן בטבעות
 ותדע לך שהן הן הראשונות שהרי בפרשתא פקודי לא הובכפלן ואר
 שתי קצות על שתי עבותות שני ראשיהם שלכל אחת תהן על שתי
 המשבצות הן הן הכתובות למעלה בין פרשת החשן ופרשת האפוד
 ולא פירש את צדכן ואת מקומן עכשו מפרש שיתקע בהן ראשי העבותות
 התחובות בטבעות החשן לימין ולשמאל הצואר שני ראשי שרשרת
 הימנית תוקיע במשבצת שמאל וכן בשלשמאל שני ראשי שרשרת
 השמאלית ונתת המשבצות על כתפות האפוד אחת בצדן ואחת בצדו
 נמצאו כתפות האפוד מחזיקין את החשן שפול ובהן הוא תלוי ועליו
 שפת החשן התחתונה הולכת ונאה ונוקשת על כריתו ואינה דבוקה לו

יפה לכך הוצרך עוד שתי מצעות להתחיתו כמו שמפרש והולך לא מול
 פניו של אפוד של חותם המשבצות בעבר הכתפות שכלפי המעיל לא
 בעבר העליון שכלפי החוש והוא קרוי מול פניו של אפוד כי אותו עבר שאינו
 נראה אינו קרוי פנים על ששע קצות החוש הן שתי פאתיו התחתו כור
 לימיין ולשמאל על שפתו אשר אל עבר האפוד ביה הדי לך ששע קומעין
 האחד שיהיה בשני קצות שלתחתיתו שהוא כנגד האפוד שעליו וכו' אינו
 כנגד האפוד שהרי קמוך לצואר הוא והאפוד נתון על מתעו ועוד נתן
 קימן שלא יקבעם בעבר החוש שכלפי חוש לא בעבר שכלפי פנים
 שנביתה ואותו העבר הוא לצד האפוד שאחשב האפוד חוגרו לכהן
 וקפל הכינר לפני הכהן על מתניו וקצת כריסו מכאן ומכאן עד כנגד
 קצות החוש וקצותו שוכבין עליו על שתי כתפות האפוד מעלמט
 שהמשבצות ניהנו בראשי כתפות האפוד העליונים הבאים על כתיפיו
 כנגד גרונו ונקפלות ניור דות לפניו והטבעות צוה ליהן בראש השני
 שהוא מחובר לאפוד והוא שנלעמת מחברה קמוך למקום חיבור
 באפוד למעלה מן החגורה מעט שהמחברת לעמת החגורה ואלין
 כהונים מעט בגובה זקיפת הכתפות הוא שנלמעל לחשב האפוד
 והן כנגד קוף החשן וכותן פתיל תכלת באותן טבעות ובטבעות החשן
 ורוכקן באותו פתיל לימיין ולשמאל שלא יהא תקתית החשן הולך לפנים
 ותוהר לאחור ונקש על כריסו נמצא מיושב על המעיל יפה ממול פניו
 בעבר החיבור ושרכקו לשון חבד וכן מרוכקיא יש תבורי חבלי השעים
 וכן נהר רכקים לבקעה הדיס הקמוכים זה לזה שאם לירד טגוא שביניהם
 לא בקושי גדול שמהוך קמיכתן חגיא זקופה ועמוקה יהיו לבקעה מוטור
 ונחה ליסך להיות על חשב האפוד להיות החשן דבוק לחשב האפוד
 ולא יזח לשון עיתוק ולשון ערבי הוא כדברי דונש בן לברט את האורים
 ואת התומים הוא כתב שם המפורש שהיה נוהגו בתוך כפלי החשן שעל
 ידו הוא מאיר את דבדיו ונתמם דבריו ובמקדש שני היה החשן שאם
 לכהן גדול להיות מחוסר בגדים אבל אהו הטם לא היה בהוכו ועל שם
 אהו הכתב הוא קרוי משפס שנ' ושל לו במשפט האורים את משפס
 בני ישראל דבר שהם נשפטים ונוכקים עי' אם לעשות דבר אלא לעשות
 ולפי מדרש אגדה שהחשן מכפר על מעוות הדין נקרא משפס על שם

כליות המשפט את מעיל האפור שהאפור נהגן עליו לחגורה כליל
 תכלת כלו תכלת שאין מין אחר מעורב בו והיה פי ראשו פי המעיד
 בגבהו הוא פתיחת בית הצואר בתוכו כהרגומו כפיל לגויה כפול
 לתוכו להיות לו לשפה כפילתו והיה מעשה אורג ולא במחט כפי תחא
 למדנו שהשריונים שלהם פיהם כפול לא יקרע כדי שלא יקרע והקורע
 עובר בלאו שנה ממנו לאוין שבתורה וכן לא יזח החשן וכן לא יסור
 ממנו הנאמבדי הארון רמוע עגולים וחלולים היו כמין רמועם העשויים
 כביצת תורנגולה ופעמוע זהב זגין עם ענבלין שבתולס בתוכם
 קבוב ביניהם סביב בין שני רמועם פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל
 פעמון זהב ורמוע אצלו ולא ימות מכלל לאו אתה שומיעה הן תאסיהו
 לו לא יתחייב מיתה האאס יכנס מחוקר אחד מן הבגדים הללו חייב
 מיתה בידי שמים ציץ כמין כח שלזהב היה רוחב ל אצבעות מקין
 על המצח מאונן לאונן על פתיל תכלת ובטקוס אחר הוא אומריהו
 עליו פתיל תכלת ועוד כה כחן והיה על המצנפת ולמטה הוא אומר
 והיה על מצח אהרן ובשחיות קדשים שנינו שערותיה נראה בין ציץ
 למצנפת ששם מניח הפלין למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש
 ואיכה עמוקה ליכנס בה כל הראש עד המצח והציץ מלמטה והפתילים
 היו נקובים ותלויים בו בשני ראשיו ובאמצעו ששה בשלשה מקומות
 הללו פתיל מלמעלה אחד מבחוץ ואחד מבפנים כנגדו וקושר ראשי
 הפתילים כמחזורי העורף שלשתן ונמצאו בין אורך הטס ופתילי ראשו
 מקיפין את הקדקוד והפתיל האמצעי שבראשו קשור עם ראשי השנים
 הולך עלפני רוחב הראש מלמעלה ונמצא עשוי כמין כובע ועל פתיל
 האמצעי הוא אומריה על המצנפת והיה כותן הציץ על ראשו כמין
 כובע על המצנפת והפתיל האמצעי מחזיקן שאינו כופל והטס
 תלוי כנגד מצחו ונתקיימו כל המקראות פתיל על הציץ וציץ על הפתיל
 ופתיל על המצנפת מלמעלה ונשא אהרן לשון קליחה ואעפ"כ אינו
 זז ממשמעו אהרן נושא את המטא שלשן נמצא מקולק העץ כגן
 הקדשים אתעון הקדשים לרצות עלהדם על החלב שקרבו בטומאה
 כמו ששנינו איזה עון הוא נושא אס עון פיגול הרי כבר נאמר לא
 ירצה ואם עון כותר הרי נאמר לא יאשב ואין לומר שיוכפר על הנה

זה קריבם

שהקריבם טמאים שהרי עון הקדשים נאמ ולא עון המקריבים איבן מ
 מדעה שח להכשיר הקרבן והיה על מצחו תמיד אח לומר שיהא על
 מצחו תמיד שהדי איבן עליו אלף בשעת העבודה אה תמיד לרצות להם
 אכלו איבן על מצחו שלא היה כהן גדול עובד באותה שעה ולדברי האונג
 עוידו על מצחו מכפר ומדעה ואם לאו איבן מדעה נדרש על מצחו
 תמיד מלמד שהמשמש בו בעודו על מצחו שלא יקוה דעתו ממנו
 ושבת עשה אותה משבצות משבצות וכולה שלשש ולבני אהרן
 תעשה כהנות ד' בגדים הללו ולמי יותר כהנות ואבנט ומגבעות היא
 מצנפת ומכנסים כתובים למטה בפרשה והלבשת אותם את אהרן
 אותם האמורים ביהרן חשן ואפוד ומעיל וכהנת תשבץ מצנפת
 ואבנט וציץ ומכנסים הכתובים למטה בכולם ואת בעו אתו אותם
 הכתובים בהם ומשחת אותם את אהרן ואת בעו בשמן המשחה
 ומלאת את ידים כל מלני ידים לשון חנוך כשהוא נכנס לדבר להיות
 מוחזק בו מאותו יום והלמה הוא נבלשון לעז כשממני אדם על פקודת
 דבר נותן השליט בידו בית יד שלעור שקורין גזאנטו ועליו הוא מחזיק
 בדבר וקורין לאותה מקורה דיוקטיד והוא מלוי ידים ועשה להם
 לאהרן ולבעו מכנסים בדי הדי ח' בגדים לכהן גדול ד' לכהן הדיוקט
 והיו על אהרן כל הבגדים האלה על אהרן הראוין לו ועל בעו האמורי
 בהם בבואם לאהל מועד להיכלו כמטבן ומתו הא למדת שהמשחה
 מחוקר בגדים במיתה חקת עולם לנו כל מקום שנ' חקת עולם היא
 גזירה מיד נלדורות לעבבון לקח כמו קח ושתו גזירות הן אחת של
 קיחה ואחת של לקיחה ולהן פתרון אחד פר אחד לכפר על מעשה
 העגל שהוא פר ולחם מצות וחלות ורקיקי מצות הדיאו ב' מיני רבובה
 וחלות ורקיקין לחם מצות היא הקדויה למטה בענין חלת לחם שמן על
 שם שנותן שמן ברבובה כנגד החלות והרקיקין וכל המינין בחים עשר
 עשר חלות בלולות בשמן כשהן קמח יוצק בהן שמן וכוללן
 משוחים בשמן אחד משיחתן מושחן כמין כי' יונית שהיא שניה
 כנוז שלבו פזה כ והקדבת אותם לחצר המשכן ביום הקמחן
 ורחצתן טובילת כל הגוף ואפדת קשטותקן החגורה והקינל קבינותו
 נדר הקדשה הציץ על המצנפת כמו שפורש רשי למעלה על

ידי הפתיל האמצעי ושני הפלגין שבראשו הקשודין שלטתן מאחורי העורה
 הוא נותנו על המצנפת כמין כובע ומשחת אותו אפ משיחה זו כמין כינות
 שמן על ראשו ובין ריסי עינו ומחברו באצבעו והיתה להם מלוי ידים
 זה לכהונת עולם ומלאת על ידי הדברים הזה יד אהרן ויד בניו במלוי
 ופקודת הכהונה פתח אהל מועד בחצר המשכן שלפני הפתח על קדוה
 למעלה בקדוה ממש ואת כל הדם שידי הדם לא יקוד המצבה כמין
 בליטת בית קבול עשוי לו קביב קביב לאחר שעלה אמה מן הארץ החלב
 המכסה את הקרב הוא הקרום שעל הכרס שקור פ"לא ואת היונתת
 היא טרפשא דכבדא שקור ט"ב"ש על הכבד אה"מ הפבד טול עמה
 תשרוף באש לא מצינו חטאת ח' צונה נשרפת לא זו וזרקה בכלי חוץ
 במזרח וזורק כנגד הקרן כדי שיראה לכאן ולכאן ואין קרבן טעון מתנה
 באצבע לא חטאת כלבד אבל שאר זבחים אינן טעונים קרן ולא אצבע
 שמהן דמם מחצי המזבה ולמטה ואינו עולה בכבש לא עומד בארץ
 וזורק קביב כך מפורש בשתי פת הדשים שאין קביב לא שתי מתנות
 שהן ארבע האחת בקרן זוית זו והאחת שכנגדה בלכקן וכל מתנה נראית
 בשני ידי הקרן אילך ואילך כמצח הדם נהון בארבע רוחות קביב לכך קרוי
 קביב על נתיביו עם נתיביו מוקף על שאר הנתיבים ריח ניחוח נחת רוח
 לפני שאמרתי ונעשה רצוני אשה לשון אש והיא הקטרת איברים שעל
 האש תנוק הוא הקחוס האמצעי שבתוך האונן כהן ידים הגודל ובפיה
 האמצעי החלב זה חלב הדקים או הקיבה והאיה מן הכליות ולמטה
 כמו שמפורש בויקרא שנ' לעמת העצה יקירנה מקום שהכליות יועצות
 ובאימורי הפר לא נאמ' איה שאין איה קריבה לא בכבש וכבשה ואיל אבל
 שור ועז אין טעונים איה ואת שוק הימין לא מצינו הקטרה בשוק הימין
 עם האימורים לא זו כלבד כי איל מלואים הוא שלמים לשון שלמות שהנשים
 בכל מגיף הכת שהמלואים שלמים שמימיים שלום למזבח ולעבוד
 העבודה ולבעלים לכך אע מצדיכו החנה להיות לנו לעובד העבודה למנה
 וזהו משה ששימש במלואים והשאר אכלו אהרן ובניו שהם בעלים כמפורז
 בענין וכפר לחם מן החלות וחלת לחם שמן ממיץ הדבונה וזרקות מן
 הרקיקין אחרי מעשר שבכל מין ומין לא מצינו תרומת לחם הבא עם זבח
 נקטרת לא זו כלבד שת רומת לחמי תודה ואיל נזיר נהונה לטהעם עסחזה
 ושוק

ושוק ונזה לא היה למשה למנה לא חזה בלבד על כפי אהרן והנפת שניהם
 עסוקים בתנופה הבעלים והכהן הא כיצד כהן מניח ידו תחת יד הבעלים
 והכהן הא כיצד כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניח ידו תחת יד הבעלים
 בעלים ומשה כהן תנופה מוליך ומביא למי שחרבע דוחות העולם שיהיו
 ותנופה מעכבת ומבטלת פורענות ורוחות רעות מעלה ומוריד למי ש
 שהשמים והארץ שלן ומעכבת טללים רעים על העולם על האילת ראשון
 שהעליות עולה לריח ניחוח לנחת רוח למי שאמר ונעשה רצוננו אשה
 לאשניהן לשלש לשמו של מקום וקדשות את חזה התנופה ואת שוק התנופה
 קדשם לדורות להיות נוהגת תרומתם והנפתם כחזה ושוק של שלמים אבל
 לא להקטרה לא והיה לאהרן ולבניו לאכול חק עולם מאת בני ישראל שהשלמים
 לבעלים ואת החזה ואת השוק ותנו לכהן ולתנופה לשון הולכה והבאה
 הורם לשון מעלה ומוריד כי תרומה הוא החזה ושוק הגזל לבענו אחריו
 לבני שבא בדולה אחריו למשחה להתגדל בהם שיש משוחה לשון שררה
 כמו לך נתיים למשחה לתבעוב משיחי למלא במ א תידיס על ידי הברדים
 הוא מתלבש בכהונה גדולה שבעת ימים רצופין ילבשם הכהן אשר יקום
 תחתיו מבניו לכהונה גדולה כשימנוהו להיות הלה גדול אשר יבוא אהרן
 מועד אותה כהן המוכן ליכנס לפעל פנים ביום הכפורים וזהו כהן גדול שאין
 עבודת יום הכפורים כשרה לאבן תחתיו מבניו מלמד שאם יש לו אכהן גדול
 בזמלא את מקומו ימנוהו כהן גדול תחתיו הבה תחתיו מבניו מכהן וזהו
 כל לשון כהן לשון פועל עובד ממנו ולפיכך נגזר תביר נמשך לפעו במקום
 קדוש וג' בהצר אהל מעד שהשלמים הללו קדשי קדשים היו פתח אהל
 מועד כלהחצר קדוה כן ואכלו את אהרן ובענו לפי שהם בעליהם
 אשר כופר בהם בם כל זרות ותעוב למלא את ידים באיל וסחם הללו
 לקדש אותם שעל ידי המלאים הללו מתמלאו ידיהם ונתקדשו לכהונה
 כי קדש הם קדשי קדשים ומכאן למדנו אזהרה לזר האוכל קדש קדשים שנתן
 המקרא טעם לדבר משום דקדש הם ועשות לאהרן ולבניו ככה שבה
 הכהוב וכפל לערב שאם חקר דבר אחד מכל האמור בענין לא נתמלאו
 ידיהם להיות כהנים ועבודתם פקולה חותכה כמו אותה שבעת ימים
 תמלא בענין הזה ובקרבנות הללו בכל יום על הכפורים בשביל הכפורים
 לכפר על המזבה מכל זרות ותעוב ולפי שז' שבעת ימים תמלא אהרן

ידים איני לי לא דבר הבא בטבילם כגון האילים והלחם אבל הבא בטבילה מנה
 כגון פל שהוא לחיטוי המזבח לא שמענו לכך הוצרך מקרא זה ומדרש תב
 אומ כפרת המזבח הוצרכה שמה התנדב איש דבר גזל במלאכת המשכן
 והמזבח וקטאת ותדכי לשון מתנת דמים הנתונים באצבע קרני חטוי
 ומשחת אותו בשמן המשחה וכל המשיחות כמין כ" ונהיה המזבח קדש ומה
 היא קדושתו כל הנגע במזבח יקדש אפלו קרבן פסול שעלה עליו קדש המזבח
 להכשירו שלא ירד מתוך שכל הנגע יקדש שומע אע"פ דאין בין שאינו ראוי
 כגון דבר שלא היה פסולו בקדש כגון הרובע והנדבוע ומקצה ונעבד והנדבוע
 וכיוצא בהן תל נה אשר תעשה הקמור אחריו מה עולה ראוייה אף כל ראוי
 שנראה לו כבר ונסקל משבא לעזרה כגון הלן והיוצא והטמא ושנשחט במחשג
 חוץ לזמנו וחוצ למקומו וכיוצא בהן ועשרון קלת עשירות האיפה מג ביצים
 וחומש ביצה בשמן כתיב לא לחובה נאמ כתיב לא להכשיר לפי שנכתב
 למאור ולא למנחות יכול לפסלו למנחות תל כאן כתיב ולא נאמ כתיב למאור
 לא למעט מנחות שאין צריך כתיב שאף הטחון בריחים כשר בהן רבע ההין
 שלשה לוגין ונקי לקפלים כמו ששנינו במס קוטה שני קפלים שלכסף היו
 בראש המזבח ומנוקבין כמין טע חוטמין דקין נותן היין לתוכו והוא מקלח
 ויוצא דרך החוטם ונופל על גב המזבח ומטם יורד לשותין במזבח בית
 עולמים ובמזבח הנחשת יורד מן המזבח לארץ לריח ניחה על המנחה
 נאמ שמנחת נקבים כולה כליל וקדר הקרבת האיברים בתחלה ואח"כ
 המנחה שנ' עולה ומנחה תמיד מיוס יום לא יפקוק יום בנתיים אשר
 חו עז לכס' כשאקבע מועד לדבר איך שם אקבענו לפאניש מהבותי
 למודים מכאן שעל מזבח הנחשת היה הקצה מודבר עם משה משהוקם
 המשכן ויא מעל הכפרת כמו שנ' ודברתי אהך מעל הכפרת ואשר אועד
 לכס האמור כאן אינו אמור על המזבח לא על אהל מועד הנזכר במקרא
 ונועדתי שמה אתועד עמם בדבור כמלך הקובע מקום מועד לדבר עם
 עבדין שם ונקדש המשכן בכבודי שתעלה שכינתי בני ומא א תהדי
 בכבודי שא בכבודי בכבודי שלי כאן רמז לו מיתת בני אהרן בינס הקמתו
 וזהו שאמ' משה אשר דבר ש' לאמר בקרובי אקדש נהיבן דבר ונקדש
 בכבודי לשכני בתוכם על מנת לשכון אע בתוכם מקטר קטרת
 להעלות עליו קטור עשן קמים את גז' זה היה לו גג אבל מזבח העולה
 לא היה לו גג לא ממלאים חללו אדמה בכל חניהן זה זהב' קימן לכתר

כהונה

כהונה על עוונותיו כחן היא לשון זיוות כתר גומ' לפי שנ' על שני צדין שתי
 זיוותיו שבשני צדין והיה מעשה הטבעת השל' לצתים לבדים ביותתהיה
 הטבעת לכדי לפני הפרדת שמה תאמר משוך מכנגד הארון לעפון
 או לדרום לכל לפני הכפרת מכונן כנגד הארון מבחוץ בהיטובו לשון
 נקוי הצטוף שלמנורה מדשן הפרילות שנשרפו בלילה והיה מטיבין
 בכל בקר ובקר' ברות' לוש' כל וכן כל נרות האורות במנורה חוץ ממקום
 שנשם העלמה שהוא לשון הדלקה ובהעלות כשידליקם להעלות להבתן
 יקטורנה בכל יום פרס מקטור שחרית ופרס מקטור בין הערבים לא
 תעלו עליו על מזבח זה קטורת זה' שום קטורת של נדבה כולן זרות לן
 חוץ מגו ועולה ומנחה ולא עולה ומנחה עולה שלבהמה ועוף מנחה היא
 שלמין לחם וכפר אהרן מהן דמוס' אחת בשנה ביום הכפורים הוה
 שנבא חרימות ויצא אהמזבח אשר לפני וי' וכפר עליו חטאת הכפורים
 הם פר ושעיר שליוס הכפורים המוכפרים על טומאת מקדש וקדשיו
 קדש קדשים המזבח מקודש לצבדים הללן בלבד ולא לעבודה אחרת

פרשת כי תשא

חקלה ואתה תצוה

קבלה כתר גומ'

כי תשא לשון קבלה
 כשתחפוש לקבל קיום מנינס לדעת כמה הם אמתנס לגלגלת לא יתבו
 כל אחי מה ציות השקל ותמונה את השקלים ותדע מענס ולא יהיה בה כ
 נגף שהמטן שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם כמו שמצינו בימי דוד
 זה יתבו הרואה לן כמין מטבע שלאט ומשקלה מחצית השקל ואמר לן כזה
 יתבו העובר על הפקודים דרך המוטן מעבידין את הנמטן זה אחר זה
 וכן כל אשר יעבור תחת העבט' וכן תעבורנה הצאן על ידי מונה
 מחצית השקל בשקל הקדש' כמשקלה שקל שקצבתי לך לשקל לבו שקל
 הקדש כגון שקלים האמורין בפרשת ערכין ושדה אחוזה עשרים גרה
 השקל עכשיו פירש לך כמה הוא גרה' לשון מעה וכן בשמואל יבו
 להשתחוות לן לאגורת כסף ולכפר לחם עשרים גרה השקל שהשקל
 השלם ד' זוזים והגוז מתחלתו חמש מעות לא באו והוסיפו עליו שתורת
 והעלוהו לשש מענה כסף ומחצית השקל הזה שאמרת לך יתנו תרומה
 לך מבין עשרים שנה ומעלה לימדך כאן שאין פחות מבין עשרים יוצא
 לצבא ונמנה בכל אנשים לכפר על נפשתיכם שלא תגפנו ע' מנין

דא סכר על נפשותיכם לפי שרמז להם כחן שלוש הדומות שנכתב כח
 הדומה שלשה פעמים אחת הדומת אדנים שמונח בעת החילו בנדב
 המשכן שנבנו כל אחד ואחד מחצית השקל ועלה למאת הככר שנ' וכך
 פקודי העדה מאת הככר ומהן נעשו האדנים שנ' ויהי מאת ככר הכסף וג'
 והשנית תהיה עי' מנין שמונחן משהוקם המשכן הוא המנין האמור בהחלה
 חומש הפקודים באחד לאחד השני בשנה השנית ונתנו כל אחד מחצית
 השקל והן לקנות מהן קרבנות צבור שלכל שנה ושנה והשוו בהם עניים
 ועשירים ועל אותה הדומה נאמ' לכפר על נפשותיכם שהקרבנות לתפוח
 הם באיזן והשלישית היא תדומת המשכן כמו שנ' כל מרים תדומת הקרן
 וכחשת ולא היתה יד כולם שוה בה' לא איש מה שנדבנו לבנו ובהתחלת
 על עבודת אהל מועד למדת שנצטוו למנוחה בתחלת נדבת המשכן
 אחר מעשה העגל מפני שנכנס בהם מגפה כמו שנ' ויגוף שאת העם
 משל לצאת החביבה על בעליה שנפל בה דבר ומשפסק אמ' לנו לרועה
 בבקשה מומך מנה את צאנך ודע כמה נותנו בהם להודיעו שיהיה חביבה
 עליו וא"א סוף שהמנין הזה הוא האמור בחומש הפקודים שהרי נאמ' בו
 באחד לחמש השני והמשכן הוקם באחד לחמש הראשון שנ' ביום ההוא
 הראשון באחד לחמש תקיס' ומהמנין הזה נעשו האדנים משקלים
 שלו שנ' ויהי מאת ככר הכסף לצקתו' הא למדת שתיים היו אחד
 בתחלת נדבתן אחר יום הכפורים בשנה ראשונה ואחת בשנה שנייה
 באייר משקל המשכן ואם תאמר וכי אפשר שבשנה השנייה ישרו
 שנים שש מאות אף ושלשת אפים וחמש מאות וחמשים שהרי בכך
 פקודי העדה נאמ' בו ובחומש הפקודים אף בו נאמ' בו ויהיו כלה פקודים
 שש מאות אף ושלשת אפים וחמש מאות וחמשים והלא בשתי שנים היו
 וא"א שלא היו בשנת מנין הראשון בני השבע עשרה שנה שלא נמנו ובשנה
 נעשו בני עשרים תשובה לדבר אצל שנות האנשים בשנה אחת נמנו
 אבל למנין יציאת מצרים היו ב' שנים לפי שליציאת מצרים מו' כ"ג
 מנין כמו שנענו במס' לה' ובנה המשכן בראשונה והוקם בשנייה
 שנת חמש שנה באחד בנין אכל שנות האנשים מנויין למנין שנות עולם
 המתחילין מתערי נמצאו שניהם המנינים בשנה אחת המנין הראשון
 היה בתערי לאחד יום הכפורים שנת רציה המקום לישאל לקלוח להם
 ונדבנו על המשכן והשני באחד באייר על עבודת אהל מועד ה'

האדנים

האדנים שנעשו בו כיוור כמיין דוד גדולה ולה דדים המריקוס בפייהס מים
 וכנו כהדגומי באיסיה מושב מתוקן לכיור לרחצה מוקב על הכיור
 ובין המזבח מצבחה העולה שכתוב בו שהוא לפע פתח אהל מועד והיה
 הכיור משוך קמעה ועומד כנגד אור שבין המזבחה והמשכן ואין
 מפקיק בכלל בנתיים משום שנ' ואת מצבחה העולה שם פתח אהל מועד
 כלומ' מצבחה לפע אהל מועד ואין כיוור לפע אהל מועד הא כיצד משוך
 קמעה כלפי הדרום כך שעויה בצבחים את ידיהם ואת רגליהם בבת אחת
 היה מקדש ידיו ורגליו וכך שנינו בצבחים כיצד קודנש ידיו ורגליו מענה
 ידו הימנית עג רגלו הימנית וידו השמאלית עג רגלו השמאלית ומקדש
 בבואם אהל מועד להקטור שחרית ובין הערבים קטרת אהל הזות מים
 פר כהן המשיח ושעירי עג' ולא ימותו האתם לא רחצו ימותו שבתורה
 נזמרו כללות ומכלל לאו אתה שומע הין' א המזבח החיצון שאין לאן
 ביחת אהל מועד לא בחצר' ולא ימותו לחייב מיתה על המשמש למזבח
 ואינו נותק ידיו ורגליו שהמיתה הראשונה לא שמענו לא על הנכנס
 להיכל' בשמים ראש' חשונים' וקנמן בשם' לפי שהקנמן קליפת
 עץ הוא יש שהוא טוב ויש בו ריח טוב וטעם ויש שאינו טעם כעץ לכך הוצרך
 לומר קנמן בשם מן הטוב' מחציתו חמשים ומאתים מחצית הבאתו
 תהא חמשים ומאתים נמצא כלן חמש מאות כמו שיעור מר דרור אס' כן
 למה נזמ' בן חצאן גזירת הכהן להביאו לחצאן להרבותו שרת'
 הכרעות שאין שוקלן עין בעין וכך שנויה בכריתות' והנה בושם קנה
 שלבושם לפי שיש קנים שאינם שלבושם הוצרך לומר בושם' חמשים
 ומאתים כך משקל כולו' וקלה' שם שורש עשב ובלשון חכמים קציעה'
 הין' שנים עשר לוגין ונחלקו בו חכמי ישראל מאיר אולי בני שלק את
 העיקרין אמרו ל' יהודה והלא לקוח את העקרון אינו ספק לא שראוס
 במים שלא יבלעו את השמן ואח"כ הציף עליהם השמן עד שקלט הריח
 וקיפחו לשמן מנעל העקרון' לקח מרקחת לקח שם דבר הוא והטעם
 מוכיח שהוא למעלה והרי הוא כמו לקח רגע ואינו כמו רוגע הים
 וכמו רוקע הארץ שהטעם למטה וככל דבר המעורב בחכירן ע"ש
 קיפחו ריח אנו טעם קרני מרקחת' לקח מרקחת לוקח העשוי
 ע' אומנות ותערובת' מעשה לוקייה שם האומן בדבר' ומשחת
 בו' כלה משיחות כמיין כי חוץ משלמלכיים שהן כמיין בשר'

מזה

וקדשת אותם משיחה זו מקדשתם להיות קדש קדשים ומה הוא קדושתם
 כל הנוגע ע"כ כל האוי לבלי טרת משנכנס לתוכו קדוש קדושת הגור
 ליפסל ביוצא ולינה וטבוליוס ואינו נפדה לעתה לחולץ אבל דבר שאינו
 ראוי להם אין מקדשן ושנויה היא משנה שלימה אבל מזבח מתוך שנויה
 כל הנוגע במזבח יקדש שומע את ע"כ ראוי בין שאינו ראוי תל כבשים
 מה כבשים ראויים אף כל ראוי כל משיחת משכן וכהנים ומלכ"ם
 מהודגם לשון רבני לפי שאין צורך משיחתן לא בגדולה כ"כ יקד המלך
 שזה חנוך גדולתן ושאר משיחות כגון ריקין משוחין ראשית שמנים
 ימשחו לשון ארמית בהן כלשון עברית לידותיכם מלאן למדו רבות
 לומר שכולו קיים לעתיד לבוא זה בביטוריא תדוקר לוגין הו"ל לא יקד
 בשני יודין לשון לא יפעל כמו למען יטב לך על בשר אדם לא יקד מן
 השמן הזה עצמו ובמהכנהו לא תעשו כמוהו בקבוס קמנו לא
 תעשו אחר כמוהו במשקל קמטן הללו לפי מדת הין שמן אבל אם
 פחתו ריבה קמטן לפי מדת הין שמן מותר ואת העשוי במתכנתו
 שלזה אין הקד ממנו חייב לא הרוקחן מתכנתו לשון תשבון ככ"ג
 מתכונת הלבנים וכן במתכנתה שלקטורת ואשר יתן ממנו מאורהו
 שלמשה על גד שאינו צורך כהונה ומלכות בטף הוא צרי ועל שאנו
 לא שרף הנוטף מעצי הקטף קרוי בטף ובל גומא והצרי קורין לן טד"ח
 שהלתי שורש בושם חלק ומצדיב כצפורן וכלשון המשנה קרוי צפורן
 נזהו שת"א וטופרא חלבנה בושם שריו רע וקור לו גלגנה ומענה הר"ל
 בין קמני הקטרת ללמדיונו שלא יקלבעינינו לצדף עמנו באגוד
 תעניותנו ותפלהינו את פושעי ישראל שיהו נמטן עמנו קמים אחרים
 ולבונה זכה מלאן למדו רבותינו אחד עשר קמלען כאמרו לן למשה
 בקיני מעוט קמים שנים בטף ושחלת וחלבנה שלש הרי חמש קמים
 לרבות עוד כמנו אן הרי עשר ולבונה הרי אחת עשרה ואלו הן הצרי והצמון
 החלבנה והלבונה מור וקציעה שבולת נרד וכר כוס הדי שמנונה
 שהשבולת מרד אחד שהנרד דומה לשבולת הקטס והקלופה והקנה
 והקמון הרי אחד עשר בורית כרשונה אינו נקטר אא"כ שפי"א את
 הצפורן ללבנה שהיא נאה בד בבד יהיה לא הארבעה הנשכרים לא
 יהיו שאין משקל במשקלן שלזה כך משקלן שלזה וכן שענו

הצרי והעפורה החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה ולשון בר
נראה בעיני שהוא לשון יחיד אחד באחד יהיו זה כמותה ממולח
כתרגומ מעורב שיערב שחיקתן יפה יפה זה עס זה ואומהני שדומה
לונייראנו המלחים מלחין וחובלין עלשם שמהפכין את המים במוטות
כטמנהיגים אתה ספינה כאלם המהפך בכף בציס נקופות לערבין עם
המים ופולין דבר שאדם רוצה לערב יפה יפה מהפכו באצבע או בצנך
ממלח שהור קדש ממולח יהיה הוטהור יהיה נקיש יהיה ונתת ממנה
הוא קטורת שבכל יום ויום שעל מזבח הפטמי שהוא נחל מועד אשר
אנעד לך שמה כל מועדי דבור שאקבע לך את קובעם לאותות מקום
במתכנתה במען קמנה קדש תהיה לך לשל תעשנה לא לשמי
להריחה אבל עושה אתה במתכנתה משלך כדי למכרה לציבור
קראתי בשם לעשות מלאכה את בצלל חכמה מה שאדם שומע
מאחרים ולמד הבונה מבין דבר מלבן מהוך דברים שלמד דעת רוח
הקדש לחשוב מהשבות ארית מעשה חושב חרשת לשון אומנות כמו
חרש חכם ואנקלוק פירש ושנה בפירושו שאומן אבנים קרוי אומן וחרש
עץ קרוי נגר למלאכה להושיבה במשבת שלה במלואה לעשות המטען
למדת מוטב החכין ועביה ובלב כל חכם לב ועוד שאר חכמי לביש בכם
וכל אשר נתתי בו חכמה ועשו את כל אשר עוהוך ואת הארון לעלות
לעורך לוחות העדות הטהורה עשה בטהור ואת בגדי השרד
אומן את לפי פשוטו של מקרא שאכל לוב שבבגדי כהונה מדבר לפי
שנאצלם ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן לא אלן
בגדי השרד הם בגדי התכלת והאדמין ותולעת טע עטו בגדי שרד
לשרת בקדש ולא הנזכר ששעמדם ואם בבגדי כהונה מדבר לא
מצונו באתח מיהם אדמין או תולעת טע בלא עט בגדי השרד יש
מפרשים לשון עבוד הנושירות כתרגומן לבושי שמשא ואין לו דמיון
במקרא ואת אומן שהוא לשון אדמין כתרגום שלקלעים ותרבותם
מכבר יש היו ארנגים במאקט עשויים נקבים נקבים ואת קטורת
הקמים לקדש לצורך הקטרתה כלשון קדש ואתה דבר אל
בעיני ואתה אעפשהפקדתיך לצוותם עלמלכותה ליקבעיטך
ליתות אתה השבת מפני אותה מלאכה אך את שבתות תשמורו

אע"פ שיהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבתא תדחה מפניה כל
 ח"כין ור"ק מעוטיין למעט שבת ממלאכה המשכן כי אות היא ביע וביענס
 אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם בהנחילי לכם את יום מנוחתי
 למנוחה לידעת האומות בה כי אני אף מקדשכם מות ימות אסי יטעדים
 והתראה ונכרתה בלא התראה מחלמיה הנוהג בה חול בקדושתה
 שבת שבתון מנוחת מרגוע נלא מנוחת עדאי קדש לשך שמירי
 קדושתה לשמי ובמצותי וינפש בהרגומו ונח וכל לשון נפש הוא
 לשון נפש שמשיב נפשו ונשמותו בהרביעו מטורח המלאכה ומי שנתנו
 בולח ייעפולא יגע וכל פעלו במאמר הכתיב מנוחה לעצמו לשכר
 האזן מה שהיא יכולה לשמוע ויהא משה אין מוקדם ומאוחר
 בתורה מעשה העגל קודם לעוון מלאכת המשכן ימים רבים היה
 שהרי ב"ז בתמוז נשתבדו הלוחות ובינס הכפורים נתרצה הק"ה
 לישראל ולמחרת התחילו בכדבת המשכן והוקס באחד בניסן
 ככלותו ככלתו כח חקר שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן
 שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה דא מה בלה מתקטנת
 בלד קטנותין הן האמורים בקפר ישעה אף לח צריך להיות בקי בלד
 קפדים לדבר אתו החקים והמשפטים שבואה המשפטים ליד
 אתו מלמד שהיה משה שומיע מפי הגבורה וחזרין ושונין את
 ההלכה שניהם יחד לוחת לחה כתוב שהי שותיהן שנות כי בושט
 משה כתר גומ לשון איתור וכך בשש רכבו יחילו עד בוש כי בשעלה
 משה להראם להם לקוף מ' יום בא בהוך שש שעות בסבורים
 הם שחותו יום שעלה מן המנין הוא והוא אמ' להם שלומים מ' יום וכלו
 עמו יום עליהן איך ליל עמו בשבעה בסיון עלה במצח יום מ' ביז
 בתמוז ב"ז בא שטן וערבב את העולם והראה דמות השן ואכלה
 וערבבא לומ ודחי מת משה לכך בא ערבוביא לעולם אמ' להם מה
 משה שכבר באו שש שעות נלא בא כולי כד איתתא במק שבת נחא
 לומ שלא טענא בינס המשענן בין קודם חצות בין לאחר חצות
 שהרי לא ירד משה עד יום המחרת שנ' וישכימו ממחרת ויעלו
 עולות אשר ילכו לפענו אהות הרבה און להם כי זה משה האיש

כמי

כמיין דמות משה הראה להם השמן שנישחין אותו באויר דקיע השמים
 אשר העלנו מארץ מצרים והיה מורה לנו דרך אשר נעלה בה עתה צדיקין
 אנו לשחות אשר ילכו לפנינו בארץ נשופים אמר אהרן בלבנה נשויס והילדים
 חקים בתכשיטוהן שמא יתעכב הדבר ובתוך כך יבא משה והם לא
 המנינו ופרקו מעל עצמן פרקו לשון נואי בגזרת פרק לוחיז כמו
 נדכו בגזרת בלדך ויתפרקו לשון פרקת משא בשנכילוס מאצניהם
 נמצאו הם מפורקים מנצמיהם את נצמי כמו מנצמי כמו צמתי את
 העיר מן העיר ויצר אותו בחרט ייש לתרגמו בשע פעם האחד ויצר
 לשון קשירה בחרט לשון קודר כמו המטפחות והחליטין ויצר כפרים
 כסף בשע חריטום והשע ויצר לשון צורה בחרט כלל אומנות העור פין
 שחורצין וחורטין בו צורות בזהב כעט קופר החורת אנותות בלוחות ופסקין
 כמו וכרוב עליו בחרט אנוש וזהו שרץ וצר יתיה בזיפא לשון זיוף הוא
 כלל אומנות שחורצין בו צהב אנותות ושקודים שקוד כלל שיל ומזיפין עלי
 חותמות עגל מסכה כיון שהשלים לאור בכור באו מכשפי ערב רב
 שעלו עמהם ממצרים ועשאוהו בכשפים ויא מוכה היה שם שיצא מתוך
 דמוסי בען שנתממך בו במצרים והיה בידו שם נטק שכתבנו משה
 עלה שור עלה שור לה עלות ארנו שליוסף מתוך גילוק והשליכו לתוך
 הכור ויצא העגל מסכה לשון מתכה דא קכה קנטרין זהב היו בו
 כגימטריא שלמקכה אהליך ולא נאמלה שהיו מכאן שערב רב
 שעלו ממצרים הם שנקהלן על אהרן והם שעשאוהו ואחכ הטעו את
 ישראל אחרון וירא אהרן שהיה בו רוח חיים שנכתבת שור אוכל
 עשב וראה שהעליה מעשה שטן ולא היה לו פה לדחותם לגמרו ויבן
 מצבה לדחותם ויקרא חג לף מחר ולא היוס שמא יבא משה קודם
 שיעבדוהו זהו פשוטו ומררשו בו ויקרא רבה זכרים הרבה ראה אהרן
 ראה חור בן אחותו שהיה מוכיחן והרגוהו וזהו ויבן מצבה לפטו ויבן
 מצבה לפטו ועוד ראה אמר מוטב שיתלה כי הקדחון ולא בהם ועוד
 ראה ודמיאם הם בונים אותה המזבח זה מביא צדור וזה מביא אבן
 ועמיצת מלאכתן בכת אחת מתוך שאני בונה אנהו ואע מתעצור
 במלאכתו ובין כך ובין כך משה בא חג לף כלבו היה לשמים בטוח
 היה שובא משה ויעבדו את המקום וישכימו השטן צורצם

כד ישיח נפשו לצדק יש במשמעה זה גלגל עריות כמו שנלמד לחוק
 ושיפוט דמים כמו עני קומו הנערים ויצחקו לפענו אף כאן נהדב
 הור ויבבר הטון קושי הוא כמו וידבר אתם קשות לך דר מגדולתך
 לא נתי לך גדולה אא בשבילם כחותה טעה נתנה משה מפני בית
 דין שלמעלה שהת עמך שחת העם לא נאמר אא עמך עד ברב
 שקובלת מעצמך וביי דתם ולא נמלכת פי ואמרת מוטב שידבקו
 בריס בשכינה הם שחתו והטחיתו הניחה לי עדין לא שמענו
 שנתפלל משה עליהם והוא אומר הענה לי אא כאן פתח לו פתח
 והודיעו שהדבר תלוי בו שאם יתפלל עליהם לא יכלם למה שיקה
 אפק כלום מתקנא אא חכם בחכם גבור בגבור והנחם התעשת
 מחטבה אחרת להיטיב להם על הדעה אשר חטבת להם זכור
 לאברהם אם עברו על עשרת הדיברות אברהם אביהם נתנסה
 בעשר נסיונות ועדין לא קיבל שיהיו תנהלו ויצאו עשר בעשר
 לאברהם ליצחק ולישרא אם לשריפה הם זכור לאברהם שמסר
 עצמו לישרא עליוך באור כשדים אם להדיגה זכור ליצחק שפשוט
 צוארו לעקידה אם בגלות זכור ליעקב שגלה לזהן ואסחינכנולין
 בזכותן מה אתה אומ ואעשה חוקך לגוי גדול ואם פקא שלטלש
 רגלים אינו עומד לפנטך בשעת כעקך קו לכקא שלרנל אחד אשר
 נשבעת להם כך לא נשבעת להם בדבר שהוא כולה לא בשמים ולא
 בארץ לא בהרים ולא בגבעות אא כך שאתה קיים ושבעהך קיימת
 לעולם שנ בי נשבעתי נאם ש נלצחק נאם והקיימתי את השבועה
 אשר נשבעתי לאברהם אביך וליעקב נאם אעא שדי פרה ורבה
 נשבע לנבא שדי משע עבדיהם היו האותיות נקראות ומעשה
 נסיוס הוא מעשה אלוים המה כמשמעו הוא בכבודו עשאן דא
 באדם האומר לחבירו כל עקיו שלפלונ במלאכה פלונת כך כד
 שעשעו טלה קנה בתורה חרות לשון חרת וחדט אחד הוא שניהם
 לשון חיקוק ברעה בהריעו שהיו מרעים ושמהים וצוחקים אין
 קול ענות גבורה אין קול הזה נראה קול ענית גבורים הצועקים בצחון
 ולא קול הלטיסה צועקים ווי או טקה קול ענות קול חרופין וגדופין

קנה עורה
 מה פין קשי
 גרם לנגי
 מי פוחיהם
 והאמס
 כשמוע
 קשוח

המעט

המיעין את כפש שומעך כשנאמרין לו וישלך מידין וג' אמר מה פסח
 שהיא אחד מן המצות אמרה תורה כל בן נכר לא יאכל בן התורה כולה
 כאן וכל ישראל משומדים ואתנה להם תחת ההר לרגל ההר ויזרי לשון
 נפוח וכן יצורה עלמהו גפרית וכן כי חנם מצורה הרשת שזורין בו
 דין וקטנה וישק את בעישה בתכונן לבדקן בקומות שלש מיתות כדון
 שם אסיש עדים והתראה בקייא כמשפט אנשי עיר הנדחת שהן מדובין
 שיש בלא התראה במגפה שנ' ויגוף את העם לא עדים ולא התראה
 בהדרוון שבדיקום המיס וצבו בטניהם מה עשה לך העם הזה כמה
 יקורים קבלת שיקרוך עד שלא תביא עליהם חטא זה כי ברע הוא
 בדרך רע הם הולכין תמיד ובנקיונות לפע המקום ואמר להם דבר
 אחד והם מהירו והתפרקו ואשליכיהו באש ולא ידעת שיעא העגל
 הזה ויעא פרוע מגולה שמצו וקלונן כמו ופרע את ראש האשה
 לשמחה בקמיהם להיות להם הדבר הזה לגנות בפעל הקמים עליהם
 מי לשאי יבואא כלבני לני מלאן שכל השבט כטר פה אמר והיבן
 אמר זנבה לאהים יחרם כך שנויה במכילתא אחיו מאמו והוא יטה
 מלאן ידכ אתם ההורג סאותם בדבר זה התחנכו להיות כהנים
 למקום כי איש מהם ימלא ידו בדבנו ונכחין אכפרה בעד חמאתכם
 אשים כופר וקטח וקתימה לנגד חטאתכם להבדיל ביניכם וביני
 החטא אהי זהב אתה הוא שגרמת להם שהשפעת להם זהב וכל
 חפצם מה יעשו שלא יחטאו משל למלך שהיה מאכיל ומשקה
 את בנו ומקשטו ותולה לו כוס בצוארו ומעמיח בפרח בית זונות
 מה יעשה הבן שלא יחטא ועלה אס תשא חמאתם הרי טוב איני
 אומר לך מחני ואס אין מחני וזה מקרא קצר וכן הרבה מקפין
 מכל התורה כולה שלא יאמרו עלי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם
 רחמים אשר דברתי לך יש כאן לך אצל דבור במקום אליך
 וכן לדבר לוא אדעהו הנה מלאכי ולא אתי ופיוס מקדיון עתה
 שמעתה לך מלכלותם יחד ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם
 עונותיהם ופקדתי עליהם מעטמן העון הזה עם שאר העונות
 ואין פורענות באה עלי ישראל שאין בה קצת מסרעון עורר
 העגל ויגוף את העם מיתה בידי שמים לעלמיהם

כלל התורה לך עלה מזה חרף וישראל בבוהק מכל החרצות לפר יתמר
עלה לא כלפי שאמר לו בשירת הכעק לך רד אנו לו בשעת רעון לך
עלה אזהרה עש כחן לא נזמר ועמך נגרשתי את הכנעני וכל עמית
בקרבים ששה אומותיהם והגרשני עמד ופנה מפניהם מאלו חן
חרף זבת חלב ודבש אע אומר לך לה עלותם כי לא אעלה בקרבך
לכך אע אומר לך ושלחתי לפנקך מלאך כי עסקטה ערף אתה ופני
וכש שכינתי בקרבכם ואתם ממרים בו מרבה אע עליכם זעם
אכלך לטון כליון הדבר הרע שאין השכינה שורה ומהלכת עמכם
איש עדין מהר חורב כתריום שנתנו להם בחורב כשאמרן נעשה
ונשמע רגע אחד אעלה בקרבך וכליתוך אם אעלה בקרבך ואתם
ממדים בי בקשיות עליכם אעזום עליכם רגע אחד שהוא שיעור
זעמו שני חבי כמעט רגע עז יעבר זעם ואכלה אתכם לפיכך טון
לכם שאטלח מלאך ועתה פורענות זו תלקן מיד שתורידו עדיכם
מעליכם ואדעה מה אעשה לך בפקידת טאר העון אני יודע מה שנג
לעשות לך את עדיים מהר חורב את העדי שהיה בידי מהר חורב
ומטה מאותו עון והלאתה יקח את האהל לטון הוה הוא לוקח אתה ל
ונטהו מחוץ למחנה אמר מנודה לרב מנודה לתלמוד הרחק
אפיסאמה כעטן שני אך רחוק יהיה ביניכם ובינו טאפיס אמר
במדה וקרא לו והיה קורא לו אהל מועד הוא בית ועד למבוק שי
הורה כל מבקש שי מכתן למבקש פע זקן כמקביל פני שכינה
יצא אהל מועד כמו יוצא לא והיה כל מבקש שי אפלו מלאכי
השרת כסהיו שואים מקום שכינה חבוריהם אומרים להם הרי
הוא באהלו שלמשה והיה לטון הוה כעת משה מן המחנה
ללכת אל האהל יקומו כל העם עומדין מפניו ואין יושבין עד
שנתכסה מהם והביטו אחרי משה לשבח אשד ילוד אשה
שכן מובטח שהשכינה תכנס אחריו לפתח אהל ודבר עם משה
כמו ומדבר עם משה הדגומו ומתמלל עם משה שהוא כבוד
שכינה כמו וישמע את הקול מדבר אין ואינו קורא מדבר אליו
כשהוא קורא מדבר פהיונו הקול מדבר בינו לבין עצמו וההדיוט
שומע מאליו וקרא מדבר משמע שהמלך מדבר עם ההדיוט
והשתחו לטכינה ודבר שי א משה כניסא פניס מתמלל עם משה

אבא המחנה לאחד שני דבר עמו היה משה שבא המחנה ומלמד
 אצלו מה שלמד והדבר הזה נהג משה מיום הכפורים עד שהוקם
 המשכן ולא יתיר שהרי ב"ש בתמוז נשאת ברו הלוחות וצ"ח שרואת
 העגל ודן את החוטאים וביט עלה שנוייה ממחרת ויאמר משה
 אלהים וג' עשה שם מ' יום וכקט רחמים שז' ואתנפל לפעוץ וג'
 ובדאש חדש אלול נאמר לו ועלית בבקרא הרי קינן לקבל לוחות
 האחרונות עשה שם מ' יום שז' בהם ואנכי עמדתו בהר כימים
 הראשונים מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון אמור
 מעתה אמצעים היו בכעק ב' בתשרי נתרצה הקבלה לישראל
 בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה קלחתי ומקד לו לוחות אחרונות
 וירד והתחיל לצוותו על מלאכת המשכן ועשאוהו עד אחד בניסן
 ומשהוקם לא נדבר עמו עוד לא מאהל מועד' ושבא המחנה
 תרגומו ותאיב למשריתא לפי שהוא לשון הווה וכן כל הענין וראה כל
 העם וחקן ונצבו וקימין והביטו ומקתכלין והשתחונו וקגדין' ומדרשו
 דבר פ' ש' משה שייטוב לא המחנה אמר לו איני בכעקנא אתה בכעק אס' כן
 מי יקריבס' יאה אתה אומר לי ראה תן עיניך ולבך על דבר יך
 אהה אומר לי וג' ואתה לא הודיעתני ואשר אמרת לי הנה אנכי שלח
 מלאך אין לו הודיעה שאין את חפץ בה' ואתה אמרת יד שתך הכרתך
 משאר בני אדם בשם השיבות שהרי אמרת לי הנה אנכי בא איתך
 בעב הענין וג' וגם בך יאמינו לעולם ועתה אם אמת שמעתי חן
 בעיניך הודיעני עז את דרכיך מה שכר אתה נוהג למנועאי חן
 בעיניך ואדעך למען אמצא חן בעיניך ואדעצו מדת תגמוולך
 מה היא מציאת חן שמעתי בעיניך ופתרון למען אמצא חן למען
 אכיר כמה שכר מציאת חן' וראה כי עמך הגוי הזה שלא
 תאמר ואעשה אותך לגוי גדול ואתה תעזוב ראה כי עמך שם
 מקדם ואם בהסתמאס איני קומך על היוצאים מחלצני שיתקיימו
 ואת השלום השכר שלי בעם הזה תודיעני ורבותי דרשוהו במסכת
 ברכות ואני ליטב המקראות על אופטתהם ועל קדרם בארתי
 ויאמר פני ילכו כתרגומ לא אשלח עון מלאך את בעצמי הולך
 כמו ופעך הולכים בקרב' ויאמר אין בזו את חפץ כי עלידי מלאך

את עלנו **משא** ובניה יודע איפוא וידע מתיאת החזק הלא בלכתך
 עמנו ויעוד דא אפי שוש מעמך שלא תשרה שכינתך עוד על אומות
 העולם ונפלינו חט ועמך ונהיה מובדלים בדבר הזה מכל העם
 כמו והפגח ש בין מקנה מצרים גם את הדבר הזה שלא תשרה
 עוד על עמ אעשה ואין דבריו שלבלעם על ידי שריות שכינה לא
 נופל ונלוו עינים כבון ושי דבר יגונב שומעין עי שלוח ויאמר הדא
 נח את כבודיך ראה משה שהיה עת רצון ודבריו מקובלים והוקין
 לשאול להראותו מראית כבודו ויאמר חט אעביר ונהגיעה שעה
 שתראה בכבודי מה שארשה אותך לראות לפי שאני רוצה וצריך
 ללמדך סדר תפלה שכשנערבת לבקש רחמים עלי ישראל הזכרת
 לי זכות אבות כקבור אתה שחס תמה זכות אבות אין עוד תקור
 אע אעביר כל מדת טובי לפעך על הצור ואתה נתון במערה
 וקראתי בשם ש לפעך ללמדך קדר בקשת רחמים אפ אסתכלה זכות
 אבות וכסדר שאתה רואה אותי מעוטף וקורא יג מדות הני מלמד את
 ישראל לעשות כן ועל ידי שיזכירו לפע חנון ורחום כי רחמי לא כלים
 וחנותי את אשר אחון אותן פעמים שאתה לחון ורחמתי עתי אחרים
 לרחם עוד כאן לא הבטיחו לא עתים אענה ועתים לא אענה אבל
 בשעת מעשה אמר לו הנה אנכי כורת ברית הבטיחו שאינן חוזרות
 דיקס ויאמר לא תוכל אף כשאעביר כל טובי על פני איני כותה לך
 רשות לראות את פני הנה מקום אתי בהראש אע מדבר עמך
 המיד יש מקום מוכן לי לצרכך שאטמינך עם שלא תזוה ומשם תראה
 מה שתראה זהו פשוטו ומיד רשן על מקום שהשכינה סלמדיבר ואומר
 המקום אתי ואינו אומר אע במקום שהקבה מקומו שלעולם ואיני
 עולמו מקומו בעבור כבודי כשאעבור לפעך בנקרתה צור
 כמו העיני האנשים האנשים תנקר יקרוה עורכי כחלאני קרות
 ושתיתי מים גזרה אחת להם נקרתה צור כדיות הצור
 ושכותי כפי מכאן שניתנה רשות למחבלים לחבל ותרגומו
 ואגין במימרי בני הוא לדרך כבוד שלמעלה שאינו צריך
 לשוכך עליו בכך ממט ואעדי ית דברת יקרי כשתקתלק הנהגת
 כבודי מכבוד פעך ללכת משם ולהלך וראית את אחורי
 הראהו קשר שמתפלץ ככללך הראהו מחצב קנפירי כן מהתך

הה

אהלו ואמר לו הפקולתי היה שלך משם נתעטור משה הרבה פסל לך
 אתה יבחרת הראשונות אתה פסל לך אחרות משל למלך שהלך למדינת
 הים והניח ארוקתו עם השפחות מתוך קלקול השפחות יצא עליה שם
 יגיעו שושבינה וקדע כתרונה אמר אם יאמר המלך להרבה אמר
 לו עדין אינה אשתך בדיק המלך ומצא שלא היה הקלקול לא מן השפחות
 נתרצה לה אמר לו שושבינה כהובלה מתובה אהרית שנקדעה הראשונה
 אני לו המלך אתה קרעת חותה אתה קנה לה ניר אחר ואני אכתוב לה
 בכתבי די כך המלך זה הקצה השפחות לא עתרב והטושבין זה משרה
 ארוקתו של הקצה ישראל לכך נאמ בקל לך גבון מצומן ואיש לא יעלה
 ימך הראשונות על ידי שהיו בתשואות וקולות ונקלות שלטה בהן עין
 רעה אין לך יפה מן הצעירות ויקרא בשם שן מתרגמינן וקרא בשם
 ישוב"א אהזו מדת רחמים וכן הוא אומ"א לי למה עזבתני
 ואין לומ למדת הדת למה עזבתני כך מצאתיה במכילתא ארך
 אפוס מאריך אפן ואינן ממהר ליכרע שמה יעשה תשובה ורב
 חקד לצורכי חקד שאין להם זכות כל כך ואמת לשלם שכר טוב
 לעושי רצונן נוצר חקד שהאדם עשה לפניו לאפים לשני אפים
 דורות עונות או הזדונות פשעים לאו המר דים שאדם עושה
 להכעיס ונקלה ינקה לפי פשוטו משמע שאינו מוותר על העונן
 לגמרי לא כפר עמנו מעט מעט ורכות דרשו מנקה הוא לעצבים
 ולא ינקה לשאינן שבים פקד עון אבות על בני כשאנו חזים מעשה
 אבותהם בידיהם ששכר פירש במקום אחר לשונאי על רבעים
 דור רביעי נמצאת מדה טובה מרובה על מדת פורענות אהרית
 להמש מעלות שבמדה טובה הוא אומ נוצר חקד לשלם וימהר
 משה כשהיה משה שכינה עוברת ושומע קול הקריאה מיד
 וישתחו"ן ילך נא ש בקרבונן כמו שהבטחת מאהר שאתה נושא
 עון ואם עם קשה עורף הוא וימרו כן ואמר על זאת פן אכחך
 בדרך אתה תקלח לעונטנו וג' ישכי במקום אס ונחלתנו ותגנו
 לך לנחלה מיוחדת זו היא בקשת ונפלינו אנו ועמך שלא תטרה
 שכינתך על האומות שא כורת ברית על זאת אעשה נפלאות

לשון ונמלצו ישתדלו מוכד לים כצו מכל האומות שלא תשרה שכינתו
 עליהם את האמרי שש אומות יש כאן כי הגדגשי עמד ופיוכר
 מפניהם אשרה הוא הילך שעובדים אותו קנא שמו מקנא ליפרע
 ואינו מוותר וזהו כל לשון קנאה אוח: בנצחוננו ופורע מעונציו ואכלת
 מזכרו כסבור אתה יחין עונש באכילתו ואני מעלה עליך כמודה
 בעבודתם שמתוך כך אתה בא ולוקח מבנותיו לבניך חדש האביב
 חדש הביר שהתבואה מבכרת בנישולה כל פטר רחם לי באדם
 וכל מקנך הזכר וכל מקנך אשר תזכר בפטר שור ושה אשר יפטור
 זכר את רחמה פטר לשון פתיחה וכן פטר נים ראשית מלון תיו
 שלתזכר לשון נקבה הוא מוסב על היולדת ופטר המור ולא שאר
 בהמה טמאה תפדה כשה עותק שה לכה והוא חולין בידי כהן ו
 ופטר המור מותר בעבודה לבעלים ועל פניו עורפו בקפון
 הוא הפסיד ממון כהן לפיכך יופסד ממנו כל בכור בטן תפדה
 חמושה שלעים פדיונו קצוב שז' ופדיון מבן חדש תפדה
 יראו פני ריקם לפי פשוטו של מקרא דבר הכתוב בפני עצמו
 הוא ואינו מוסב על הכור שאין במצות בכור ראית פנים
 לא אזהרה אחרת היא וכשתעלו לרגל לראות לא וראו פני ריקם
 מצוה עליכם להביא עולה ראית פעם ולפי מדרש ברייתא
 מקרא יתר הוא ומוסנה לגזירה שאה ללמד על הענק ראו
 שלעבד עברי שהוא חמושה שלעים מכל מיין ומיין כסדיוז
 בכור במס קדושיון בהריש ובקציר תשבות למה נזכר
 חריש וקציר יש מרבותינו אומרים על חריש של ערב
 שביעית הנכנס לשביעית וקציר שלשביעית היצא למותא
 שביעית ללמדך שמוסיפין מחול על הקדש וכך משמעו
 ששתי ימים תעבוד וביום השביעי תשבות ועבודה ששדת
 הימים שהתרת לך יש שנה שהחריש והקציר אקור ואין
 צריך לומר חריש וקציר שלשביעית שהרי כבר נאמ' שדך
 לא תזרע וג' ויש אומרים שאינו מדבר לא בשבת וחריש

ויקתיר

וקציד שהזכר בו לומר לך מה קריש רשות אף קציר רשות יצא קציר
 העומר שהוא מצוה ויודה את השבת בבורי קציר חטים
 שאתה מביא בשתי הלחם מן החטים בבורי שהוא מנחה
 ראשונה הבאה מן הקדש חטים למקדש כי מנחת העומר הבא
 בפסח מן השעורים היא והג האקוף בזמן שאתה אוקף תנוחתך
 מן השדה לבית אקופה זו לשון הכנסה לבית כמו ואקפתו אל
 הוך ביתך תקופת השנה שהוא בחזרת השנה בתחלת
 השנה הבאה תקופת לשון מקובה והקפה כל זכורך כל
 הזבלים שבך הרבה מצות בתורה נאמרו ונכפל ויש מהם
 שלש פעמים וארבע לחייב ולענוש על מנין לאונין שבהם ועל
 מנין עשה שבהם אוריש כתר גומא אריך וכן החלדש ובן
 וירש את האמורי לשון גרושיג והרחבת את גבולך ואתה
 דחוק מבית הבחירה ואינך יכול לראות לפע תמיד לכך אני
 קובעלך שלש רגלים הלמן לא תשחט לא תשחט את הפסח
 ועדין חמץ קיים אזהרה לשוחט או לזורה או לאחד מבני
 הבירה ולא ילין כתר גומא איך לינה מעלת בראש המזבח
 ואין לינה לא בעמוד השחר זכה חג הפסח אמוריו ומכאן
 אתה למד לכל הקטר חלבים ואיברים ראשית בבורי אומתך
 משבעת המינים האמורים בשבחה ארץ ארץ חטה ושעורה
 ובפן וב' ודבש הוא דבש תמרים לא תבשל גדי אזהרה
 לבשר בחלב ושלשה פעמים כהוב בתורה אחד לאכילה
 ואחד להנאה ואחד לאוקור ביטול גדי כל וליך במשמע
 ואף עגל וכבש ממה שהוצרך לפרט בכמה מקומות גדי
 עגים למדת שגדי סתם כל יונקים במשמע בחלב אמנו
 פרט לעוף שאין לו חלב שאין אקורו מן התורה את מדבריו
 קופרים את הדברים האלה ולא אתה רשאי לכתוב תורה
 שבעלפה ויהי ברדת משה בשם הביא לותה אחרונה
 ביום הכפורים כי קרן לשון קרנים שהאור מבהיק

ובולט כמין קרן ומהיכן זכה משה לקרני ההוד רבותינו אמרו מן המערה
 שנתן הקבה ידו על פניו ושכתי כפי וייראו מגשת אין בוא ודאה כמה
 גדול כוחה של עבירה שעד שלא פשטו ידיהם בעבירה מהו אומ' ומראה
 כבוד ש' כחש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל ולא ירואים ולא
 מצד עזעים ומשעשו את העגל אפ' מקרני הודו של משה היו מרתיעים
 ומזדעזעים הנשיאים בעדה כמו נשיאי העדה וידבר משרה
 איהם שליחותו של מקום ולשון הווה הוא כלהעני הגה ואחריו כן
 נגשו אחר שלמד לזקנים חזר ומלמד הפרשה או ההלכה לישראל
 תנו רבנן כיצד קדר המשנה משה היה למד מפי הגבורה נכנס
 אהרן שנה לו משה פרק נסתלק אהרן וישב לו לשמא משה נכנסו
 בניו שנה להם משה פרקם נסתלקו הן ישב לעזר לימין משרה
 ואיתמר לשמא אהרן נכנסו זקנים שנה להם משה פרקם נסתלקו
 זקנים ישבו לצדדין נכנסו כל העם שנה להם משה פרקם נמתיא
 כיד כל העם אחו' ביד הזקנים שנים ביד בני אהרן שלטה ביד
 אהרן ארבעה וכו' כדאיתא בעירובין ויהן על פני מקוה פתרגו
 בית אפי לשון ארמי הוא בתלמוד קני לבא ועוד בכתובות הנה קא
 משוה לאפה לשון הבטה היה מקתכל בה אפ' כאן מקוה בגדי הנתן
 כנגד הפרצוף ובית העינים ולכבוד קרני ההוד שלא יאנו הכרי
 מהם היה כותף המקוה כנגדן וכוטלו בשעה שהיה מדבר עמישה
 ובשעה שהמקום נידבר עליו עד יצאתו ובצאתו יצא בלא מקוה
 ודברא בני ישראל וראו קרני ההוד בפניו וכשהוא מסתלק מרה
 והשיב את המקוה על פניו עד בואו לדבר אתו וכשבא לדבר אתו
 כוטלו מעל פניו יו חסלת כי השא"

פרשת ויקהל

ויקהל משה למחרת יום הכפורים כשירד מן ההר והוא לשון
 הפעיל שאינו אוקף אנשים בידיים אלא הן נאקפין על פי דבורו

ותרגומו

והרגומו ואכניש ששתי ימים הקדים להם אזהרת שבת לתנוי
 מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת לא תבערו את
 יש מרבותינו אומרים הבערה ללאן יצאת ויש אומרים לחלק
 יצאת זה הדבר אשר יזוה ש' לי לאמר לכם נדיב לב על שם
 שלבו נודכו קרוי נדיב לב" כבר פירשתי בדבת המשכן ומלאכתו
 במקום צווחתם את המשכן יריעות התחתונות הנראות בתוכו
 קרוי משכן ואת אהל לן הוא אהל יריעות עזים העשויו לבג
 ואת מכסהו מכסה עורות אילים והתחשים ואת פרכת המקדש
 פרכת המחצה כל דבר המגין בין למעלה בין מכנגד קרוי
 מקדש וסכך וכן קצת בעדו הנע סך את דרכך לחם הפנים
 כבר פירשתי על שם שהיו לו פנים לכאן ולכאן שהוא עשויו במין
 היבה פרוצה ואת כליה מלקחים ומחלות כרותה
 בזיכרון שהשמן והפרילות בתוכו בהן ואת שמן המאור
 אף הוא צריך חכמי לב שהוא משונה משאר שמנים כמו
 שמפורש במנחות מגררו בראש הזית והוא כתית וזך
 מקדש הפתח וילון שלפט המזרח שלא היו שם קרשים ולא
 יריעות את עמודיו ואת אדניה הרי חצר קרוי חצר לשון
 זכר ולשון נקבה וכן דברים הרבה ואת מקדש שער החצר
 וילון פרנט לצד המזרח עמודים אמה אמצעות שלדוחם
 החצר שהיה חמשים רחב וקתומין הימנו לצד צפון טו
 אמה וכן לדרום שכוון אמה קלעים לכתף יתדות לתקוע
 ולקשור בס קופי היריעות בארץ שלא ינועו ברנח מיתריהם
 הכלים לקשור בגדי השרד לכקות הארון והסלחן המטה
 והמזבחות בשעת קלוק מקעות על הנשים עם הנשים
 וקמוכין איהם תח' הוא הכשיט שלזהב עבול כהן על
 הזרוע והוא הצמיד כומץ כלי זהב הוא כהן כנגד אותו
 מקום לאטה ורבות פירש שם כומץ כאן מקום זמה וכל
 איש אשר נמצא אהן תכלת או ארגמן או תולעת שני או
 צורת

עורות אילים או תחשים כולם הביאו טווח את העצים היא היתה אומנות
 יהירה שמעל גבי העצים טוויץ אותם והנשיאם הביאו אמר נתן
 מה ראו נשיאים בהתנדב בהנכרת המזכה בתחלה ובמלאכת המשכן
 לא התנדבו בתחלה לא כך אמרו נשיאים ותנדבו צבור מה שמתנדב
 ומה שמחסרין חנו משלימין חותו כיון שהשלימין צבור את הכסף
 שכ והמלאכה היתה דים אמרו נשיאים מה עלינו לעשות הביאו את
 אבני השפה וג' לבך התנדבו בחנכת המזבח תחלה ולפי שנתעצלו
 מתחלה נחסרה חות מטמם והנשיאם כתוב חור בנה שלמריסה
 אהליאב משבט דן מן הידודים שבשכטים שבני השפחות והשוהו
 המקום לבצלאל למלאכת המשכן והוא מגדולי השכטים לקיים מה שנ
 ולא לפר שוע לפני דל' מדי העבודה יותר מכדי צורך העבודה
 ויכלח לשון מעשה והמלאכה היתה דים לכל המלאכה ומלאכת
 הבאה היתה דים שלעושי המשכן לכל המלאכה שלמשכן לעשות
 אותה ולהותר והותר כמו והכבד את לבו והפזת את מוחב ויעש
 בצלאל לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר מטאר חכמים נקרא על
 שמו נבוב לוחות נבוב הוא הלול וכן ועביו שלש מצפעות נבוב
 נבוב לוחות הלוחות שלעצי שטים לכל רוח והחלל באמצע במרחות
 הצובאות בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות
 ואפחותן לא עבבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואק משה בהן
 מפני שעטוויץ ליצר הרע אמ' לו הקב"ה קבל כי או חביבין עליו מן הכל
 שעל ידיהן העמידו הנשים צבאות רכות במצרים כשהיו בעליהן
 יגעין בעבודת פרך היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ונ
 ומאכילות אותם ונוטלות המראות וכל אחת רואה עצמה עס בעלה
 במדינה ומשד לתו כדברים לומר אי נאה ממך ומתוך כך מביאוג
 לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות שם ש
 תחת התפוח עוררתן וזהו שנבמראות הצובאות ונעשה הכיור
 מהם שהוא לשנס שלום בין איש לאשתו להשקות ממים שבתוכו
 למי שקנא לה בעלה ותדע לך שהן מראות טמש שהרי עמר

ונחשת

ונחשת התנופה טבעים כפר וג' ויעש בה וג' וכיור וכנו לא הזכרו שם
 למדת שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה כך דרש רבי תנחומא
 וכן תא במחזית נשיח וכן תרגום שלמוראות וכן מצינו בישעיה והגליונים
 מתרגמינן מחזייתא אשר צבאו להביא נדבהן לעמת קלעי החצר
 כמדת קלעי החצר יי הקלת ויקהל יי

פרשת אלה פקודי

אלה פקודי בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף וזהב
 ונחשת ונמנו כל כליו לכל עבודה הנ' המשכן משכן שני פעמים
 רמז למקדש שנתמשכן בשני הדבטן על עונותיהם של ישראל
 משכן העדות עדות לישראל שוויתר להם הקב"ה על מעשר
 העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם עבודת הלויים פקודי
 המשכן וכליו הוא עבודה המקורה ללויים במדבר לשאר
 ולהוריד ולהקיים איש איש למשאו המופקד עליו כמו שאמור
 בפרשת נשא ביד איתמר הוא היה פקוד עליהם למקור
 לכל בית אב עבודה שעליו ובעלל צנאורי עשה את כל אשר
 צוה יי את משה אשר צוה און כתוב כאן שא כל אשר צוה
 יי את משה אפלו דברים שלא אמר לו רבו הקב"ה דעתו
 למה שנאמר למשה בקיני כי משה צוה לבעלל לעשות תחלה
~~לפי~~ ואח"כ משכן אמר לו בעלל מנהג העולם לעשות
 תחלה בית ואח"כ משים כלים כהובו אמר לו כך שמעתי
 מפי הקב"ה אמר לו משה בעלל היית כי בודאי כך צוה לי הקב"ה
 וכך עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים הככר ששים
 מנה ומנה שלקדש כפול היה הרי הכפר מאה ועשרים מנה
 והמנה ליה קלעוס הרי כפר שלקדש שלשת אפים שקלים
 לפיכך מנה בפרוטרופו כל השקלים שפחותיו במענים משלשת
 אפים שאין מגיעין לככר בקעי הוא שם משקל מחצית השקל
 לשש מאות אפי' כך היו ישראל וכך עלה מינינס אחד שהוקם המשכן
 בכפר וידבר ואף עתה בנדבת המשכן כך היו ומנין חציו

השקלים שלשש מחות לק עולה מאת ככר כל אחד שלשלת לפי שקלים
בידי שש מאות לק הצאין הרי הן שלש נחות שלמיט הרי מאת ככר
והשלש לפי נחמש מחות והמשי והצאין עולין לק נשבע מאור
וחמשה ושבעים שקלים לצקת לאתכא את אדני הקדש של קרשי
המשכן שהם ארבעים ושמונה קרשים ולהן תשעים וששה אדנים
ואדני הפרוכת ארבעה הרי ק וכל שאר האדנים נחשת כתוב בהם
וצפה ראשיהם שלעמודים מהם שבכולן כתוב וצפה ראשיהם
וחשוקיהם כקף ומן התכלת והארגמן שש לא נחמ כאן מצאן אני אומרי
שאין בגדי שרד הללן בגדי כהונה שבבגדי כהונה היה שש לא הם
בגדים שמכסין בהם כלי הקדש בשעת קלוק מקעות שלא היה בהם
שש וירקעו כמו לרוקע הארץ כהרגום ולדידן פוקין היו מרדדין
הזהב טסין דקות כאן הוא מלמדך היאך היו פונוין את הזהב עמהחוט
מרדדין הטסין דקין וקוצצין מהן פתילים לאורך הטק לעשות אותן
פתילים תערובת עם כל מיין ומיין בחשן ואפוד שנכיהן זהב חוט אחד
שלוהב עם ששה חוטין שלתכלת וכך עם כל מיין ומיין שכל המיין
חוטן כפול ששה והזהב חוט שביעי עם כל אחד ואחד ואת פארי
המגבעות תפארת המגבעות המגבעות מפותאין לתת על
המצנפת מלמעלה ועל ידי הפתילים היה מושיבן על המצנפת
כמיין כתר וחי אפשר לומר הציץ על המצנפת שהרי בשחיטת קדשים
שנינו שערן היה נדחה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפלין והציץ
היה נהון על המצנפת הרי המצנפת למעלה והציץ למטה ומהו על
המצנפת מלמעלה ועוד הקטותי בה כאן הוא אומר ויהנו עליו פתיל
הכלה ובענין העוואה הוא אומר ונתתאווה על פתילת ככלת ואומאני
פתילת כלרזה חוטין הן לקטרו בהן במצנפת לפי שהציץ אינו אלא
מחונן לאונן ובמה יקטרונו במצחו והיו קבועין בו חוטוי תכלת לשש
ראשיו ובאמצעותו שבהן קוטרו והולחן במצנפת כשהיא בראשו
ושני חוטין היו בכל קצה וקצה אחת ממצעל ואחת מתחת לצד מצחו
וכך באמצעו שכך הוא כוח לקטור ואין דרך קטורה בפחות משש

י"י

חוטיץ לבך נחמר על פתיל תכלת ועליו פתיל תכלת וקוטר ראשוהן
 השנים כולן יחד מאחוריו למוף שרפו ומושיבו על המצנפת ואל
 התמה שלא נחמ פתילי תכלת הואיל ומרובין הן שהרי מצוי בו
 בחשן ואפוד וירכקו את החשן וג' ועל כרחק פחות משנים לא
 היו שהרי בשתי קצות החשן היו שתי טבעות החשן ובשתי
 כהפות האפוד היו שתי טבעות האפוד שכנגדן ולפי דרך השיה
 ארבעה חוטיץ היו ומכל מקום פחות משנים או אפשר ויעשו
 בני ישראל את המלחכה ככל אשר צוה ה' וג' ויביאו את המשכן
 שלא היו יכולין להקימו ולפי שלא עשה משה שום מלאכה
 במשכן הניח לו הקב"ה הקמתו שלא היה יכול להקימו שום אדם
 מחמת כובד הקדשים שאין כח באדם לזקק ומשה העמידו
 אמר משה לפני הקב"ה איך אפשר הקמתו על ידי אדם אמר לו
 ישוק אתה בידך נראה במקומו והוא נקק וקם משין נצחו שג'
 הוקם המשכן הוקם מאלו מדדו מ' תחומא ויבדק אותם משה
 אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי
 נועם ה' אליכם עליו וג' והוא מאחד עשר מזמורים שבתפלה
 למשה וקבות על הארון לשון הגנה שהרי מחיצה היה
 וערכת את ערכן שהם מערכות שללחם הפנים ויפרט את
 האהל הן יריעות העזים את העדות הלוחות על ירך המשכן
 צפונה בחצי הצפון שפרוח הבית ירך כתר גומו צדא כרך
 הזה שהוא בתו של אדם ויקטר עליו קטרת שחרית וערבית
 כמו שג' בבקר בבקר בהיטובו אתה נרות וג' ובהעלות אהרן
 אהביון השמיים למלואים שהא יום הקמת המשכן שמש משה
 והקדיש קרבנות צבור חוץ מאותן שנצטוו בו ביום שג' קרב אהל
 המזבח את העולה עולת התמיד ואת המנחה מנחת נקבים
 שלתמיד כמו שג' ועשרון קלת בלול בשמן ורחצו ממנו משרה
 ואהרן ובען יום שמיני למלואים הושעו כולם לכהונה ותרגמו
 ומקדשו מטה בו ביום קדש משה עמהם ובקרבתם כמו
 ובקרבם כשיקריבו כתיב ולא יוכל משה לכא אהל מועד וכבוד
 אחו אומ ונבא משה אהל מועד בא הכהוב השלישי והכדי
 ביניהם כי שכן עליו הענן אמור מעתה כל זמן שהיה הענן לא

היה יכול לכתוב נקתלך הענין נכנס ומדבר עמו לישע כלבות ושרת
בכל מקשהם בכל מקע שהיו נוקטים היה הענין שוכן במקום אשר
יחנשם מקום חניהן אף הוא קרוי מקע וכך וילך למקעיו וכן אה מקע
לפי שממקום החניה חזרו ונקעו לכך נקראו כולם מקעות

ועתה

פרקים פרקים על פירושי המקראות ויש
והחשן
לשגות בצירופן את כותב מעשיהן יחד האפוד היה עשוי כמין
סווד שלשים רוכבות קוקים וחוגרו מאחורין כנגד לבו למטה
מאצוליו לחבו כרוחב גבו של אדם ויותר ומגיע עד עקביו והחשב
מחובר בראשו על פני החכו ולא במחט לא מעשה אורג ומאריך
לכאן ולכאן כדי להקטף ולהגור בו והכתפות מחוברות בחשב אחת
לימין ואחת לשמאל מרוחקות זו מזו שיעור הבדלן כתיפיו מאחורי
הבלין לשע קצות רחבו של סינר שכשזוקפן עומדות לן על שתי
כתפיו והן כמין שתי רצועות עשויות ממיץ האפוד אחזקות כדי
שיעור לזקפן אצל צוארו מכאן ומכאן ונקפלות לפעו למטה
מכתפיו מעט ואבע השהם קבועות בהן אחת על כתף הימין ואחת
על כתף שמאל והמשבצות כהונות בראשיהם לפעו כתפיו שלכהן
וראשו שתי עבותות הזהב תחובות בשתי טבעות בשני קצות רחבו
העליון אחת לימין ואחת לשמאל ושני ראשי השרשרות הקועין
במשבצות לימין וכך ראשי שרשרת השמאלות הקועין במשבצות
שככתף שמאל נמצא החשן תלוי במשבצות האפוד על לבו מלפניו
ועוד שתי טבעות בשתי קצות החשן בתחתיתו וכנגדן שרבי
טבעות בשתי כתפות האפוד מלמטה בראשו התחתון המחובר
בחשן וטבעות החשן מול טבעות האפוד שוכבין זה על זה
ומרכין בפתיל הכלת החוב בטבעות האפוד והחשן שיהיה
תחתיות החשן דבוק לתעב האפוד ולאי האנד ומובדל והולך אחור

אסלת ספר זאלה שמות
תהלה לאל שוכן מרומות

אתהויל לכתוב ספר ויקרא בעזרת מי שברא
פרשת ויקרא

ויקראל משה לכל דברות ולכל אמירות ולכל צווים קדמה קריאה
לשון חבה לשון שמלחכי השרת משתמשין בו שנוקרא זהאזה
אבל לנביאי האומות נגלה עליהן בלשון ערבי בלשון טומאה שנ
ויקרא להם אל בלעם ויקרא למשה הקול הולך ומגיע לאזניו וכל
ישאל לא שומעין יכול אף להפקקות היתה קריאה תל ונדבר לדבור
היתה קריאה ולא להפקקות ומה היו הפקקות משמשות ליתן ריור
למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין קו להדיוט הלמד
מן ההדיוט אליו למעט את אהרן ל יהודה אומ שלש עשרה דברות
נאמרו בתורה למשה ולא אהרן וכנגדן נאמ שלש עשרה מיעוטין
ללמדך שלא לאהרן נאמרו לא למשה שיאמר לאהרן ואנהן שלש עשרה
מיעוטין לדבר אהו מדבר שיונו עדתי לך כול בתורה כהנים יכול
ישמעו את קול הקריאה תל קול סו קול אין משה שומעו כל ישראל
לא שמעו מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפקק ולא היה יוצא
חוץ לאהל יכול מפע שהקול נמוך תל את הקול מהו הקול הוא הקול
המתפרש בתלים קול ש בכה קול ש בהדר קול ש שובר ארזים אספן
למה נאמ מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפקק כיוצא בו וקול כנפי
הכרובים נשמע עד החצר החיצונה יכול מפע שהקול נמוך תל
קול א שדי בדברו אס כן למה נאמ עד החצר החיצונה שכיון שמגיע
היה נפקק מאהל מועד לאמר יכול מכל הבית תל מעל הכפרות
יכול מעל הכפרות כולה תל מבין שני הכרובים לאמר צא
ואמור להם דברי כבושין בשבילכם הוא נדבר עמי שכן מצינו
שכל שמונה ושלשים טנה שהיו ישראל במדבר כמנודין מן המרגלים
ואילך לא נתיחד הדבר עם משה שנוי הי כאשר תמו כל אנשי
הטלחמה למות וידברו לאמר אי היה דיבור דא צא ואמור
להם דברי והשיבני אס יקבלום כמו שנוי שב משה את דברי העם
אדם כייקריב מכס כשיקריב בקרבנות נזכה הדבר
הענין אדם למה נאמ מה אים הראשון לא הקריב מן הגזל

שהכל היה שלואף אתם לח תקריבו מן הגזל **הבהמה** כולל
 חיה בכלל הל בקר ועזן מן הבהמה ולא כולה להוציא את הדובע
 ואת הנדבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן העזן להוציא את
 המוקצה ומן העזן להוציא את הנובח שהמית כשהוא אומר למט
 מן העשן מן הבקר שאין הל להוציא את הטרפה תקריבו מלמד
 ששנים מתנדבין עולה בשותפות קרבנים מלמד שהיה בזה
 נדבת עבור היא עולת קיץ המזבח הבאה מן המותרות **זכר**
 ולא נקבה כשהוא אומר למטה שאין הל זכר ולא טומטום ואנדורגין
 תמים בלא מוסא פתחאהל מועד מטפל בהבאתו עד העזרה
 מהו יקריב יקריב אפלו בהערבה עולת ראובן בעולת שמעון יקריב
 כל אחד לשם מי שהוא וכן עולה בחולין ימכרו חולין לצרכי עולות
 והריהן כולן עולות ותקרב כל אחד לשם מי שהוא יכול אפלו נתעונו
 בסקולין או בשאינו מינו הל יקריבנו יקריב אותו מלמד שכופין
 אהו יכול בעל כרחו הל לרצונו הא טיעד כופין אותו עד שיאמר
 רוצה חני לפע שן וקמך איז קמוכה בבמה עלראש העולה
 להביא עולת חובה לקמוכה ולהביא עולת העזן העולה פרט
 לעולת העוף ונרצה לן על מה הוא מרצה לן אם תאמר על
 כריתות ומיתה בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות הרי
 עונשן אמור הא אינו מרצה שא על עשה ועל לאן שניתק לעשה
 ושחט והקריבו הכהנים מקבלה ואילך מצות כהונה למד על
 השחיטה שכשירה בזרים לפע שן בעזרה והקריבו זוקבלה
 שהיא הראשונה ומשמעה לשון הולכה למדנו שהיה בע אהרן
 יכול ללויס הל הכהנים את הדם וזרקו את הדם מלה הלדס דם
 שני פעמים להביא את שנתערב במיט או בשאינו מינו יכול אה
 בפקולין או בהטאות הפנימיות או בחטאות החיצונות שא למעלה
 והיא למטה הל במקום אחד דמו וזרקו עומד למטה וזרקו
 הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הקיקרא כנגד הזויות לכך אמר
 סביב שיהא הדם נתון בארבע רוחות המזבח או יכול יקופנו כחול
 הל וזרקו ואא להקיק בזריקה אי וזרקו יכול בזריקה אחת

על פי שד
 אחד חן
 על פי
 הפעלים

קב"ב הא כיצד כותב שתי מתנות שהן חרבע אשר פהחיהל
 מועד ולא בזמן שהוא מפורק והפשיט מהתל העולה לרבוב
 את כל העולות להפשוט ונתוח אותה לנתחיה ולא נתחיה
 לנתחיה ונתחיה אש אעפ שהאס יורדתמן השמים מצוה להביא
 מן ההדינט בני אהרן הכהן כשהוא בכיהונו הא אס עבד בבגדי
 כהן הדינט עבודתו פקולה בני אהרן הכהנים כשהם בכיהונם
 הא אס עבד בבגדי כהן הדינט שעבד בשמונה בגדים עבודתו
 פקולה אתה נתחיה אתה ראש לפי שאין הראש בכלל הפשוט
 שכבר הוה בשחיטה לפיכך הוצרך למנותו לעצמו ואתה פדר
 למה נאם ללמדך שמעלהו עס הראש ומכסה בו את בית השחיטה
 וזהו דרך כבוד שלמעלה אשר על המזבח שלא יהו הגזרין וצאין
 חוץ למערכה עולה לשם עולה יקטורנו אשה כשישחטנו יהא
 שוחטו לשם האט וכל אשה לשון אש ניהוח נחת רוח לפי
 שאמרת ונעשה רצונ וס מן הצאן ויו מוקף על עטן ראשון
 ולמה הוקסה ליהן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה מן
 הצאן מן הכטבים ומן העזים הרי אן מעוטין פרט לזקק ולחולה
 ולמזוהם על דרך המזבח על צד המזבח צפונה לפי צ' וצ' וצ'
 צפון צבמה מן העוף ולא כל העוף לפי שנתמים זכר בבקר
 בכעבים תמות וזכרות בבמה ואין תמות וזכרות בעופות
 יכולאף מחוסר אבר תלמן העוף תורים גדולים ולא קטנים
 בני יונה קטנים ולא גדולים מן התורים אן מן בני היונה פרט
 לתחלת הציהוב שבזה נטבה שהוא פקול שבגדול הוא אצל
 בני יונה וקטן אצל תורים והקריבו אפלו פרידה אחת יביא
 הכהן ומלק אין מליקה בכלי אלא בעצמו שלכהן בצפרו
 ממול העוקף וחותר מפרקת עד שמגיע לקימטין וקוצצין
 ונמצה דמו לשון מייץ אפים כי אפק המין כובש בית השחיטה
 עלקיד המזבח והדס מתמצה ויורד ומלק והקטור ונמצה
 אפשר לומר כן מאחר שהוא מקטור הוא מוצה לא מה הקטולת

הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה כך נפשו של מקרא
 מסורס הוה ומלק והקטיר וקודם הקטרה ונמצה דמו כבר
 מראהו מקום הדעי זה הזפק בנצתה עם בע מעיה ונצתה
 לשון דבר מאוס כמו כי נצו גם נעו וזהו שתא באכליה וזהו
 מד לשון שפתא יוקי בן צחנן שאמר נוטל את הקרקבן עמה
 והלחמון קודר קביב הזפק כעין ארובה ונוטלן עם הנצתה
 שעל העור בעולת בהמה שאינה אוכלת לא באבוק בעליה
 תמר והקרב והדעים ירחץ במים והקטיר בעוף שניצון
 מן הגזל תמי והשליך את המעים שאכלו מן הגזל תצל
 המזבח קדמה במזרחו שלכבש למקום הדשן מקום סנותן
 שם תרומת הדשן בכל בקר ודשון מזבח הפעמי והמכורה
 וכולן נכלעין שם במקומן ושקע אין שקוע לא בידוכן הוא
 תומ בשמשון וישקעו כשקע הגדי בכנפיו עם כלפיו
 איט צריך למרוט כנפי נוצתו בכנפיו נוצה ממש והלא
 לך הדיוט שמדיח ריח כנפים נשרפים ואין נפשו קצה עליו
 ולמה אמר הכהוב יקריב כדי שיהא המזבח שבע ומהודר
 בקרבנו שלעע לא יבדיל אינו מפרקן לגמרי לשה חתיכות
 אח קורעו מגבו תמי בעוף ריח נעמי בבהמה ריח ניחוח לומר
 לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיוכין את לבן לשמים
 נפש כי תקריב לא תמי נפש בכל קרבנות נדבה לא במנחה
 מי דרכו להתנדב מנח' עע אמר הקצה מעלה אע עליו כאלו
 הקריב נפשו קלת יהיה קרבנו האומר הרי עלי מנחה
 קהם מביא מנחת קלת שהיא הראשונה שבמנחות ונקמת
 כשהיא קלת כמו שמופורש בענין לפי שניצמדו כחן חמטמי
 מנחות וכולן בחות חפניות קודם קמיצה חוץ מזו לכך קדויה
 מנחת קלת קלת יתן קלת לא מן החטוים שזקלת חטוים
 ואין מנחה פחורה מעשרון שז' ועשרון קלת למנחה עשרון
 לכל מנחה ויתק עליה שמן על כולה ונתן עליה לבונה

על

על מקצתה קומץ לבונה עליה לצד אחד ומה ראית לומר כן שאין
 ריבוי אחר ריבוי לא למעט דא שמן על כולה מפע שהוא נכלל
 עמה כמו שנ' מקצתה ומשמנה ולבונה על מקצתה שאינה
 נכללת עמה ולא נקמצת עמה שנ' על כל לבונתה שלאחר שקמץ
 מסקט את הלבונה כולה מעליה ומקטורה ויצק ונתן והביאה
 שלמץ שייצוקה ובלילה כשרים בזר"ה שהעם וקמץ מקמיצה
 ואיסף מצות כהונה וקמץ משם ממקום שרגל הזר עומד
 ללמוד שהקמיצה כשרה בכל מקום בעזרה אף באחת עשרה
 אמה של מקום דריסת רגל ישראל מלא קמצו יכול מבורץ מבצץ
 ויוצא לכל צד הכל במקום אחר והרים ממנו בקמצו לא יהא כשר
 לאמה שבתוך הקומץ אי בקומצו יכול חקר הכל מלא הא כיצד
 חופה שלט אצבעותיו על פס ידו וזה קומץ במשמע לשון העם ית'
 נכלל לבונתה לבד כל הלבונה יהא הקומץ מלא לבונתה וקמץ
 אף הלבונה בהקטרה מלא קמצו מקצתה ומשמנה הא אם
 קמץ ועלה בידו גרגיר מלא או קורט לבונה פסולה אזכרתה
 העולה לגבוה הוא זכרון המנחה שבו נזכר בעליה לסובה ולנחת
 יחד לאהרן ולבניו כהן גדול נוטל חלק בראש שלא במחלוקת
 וההדינוט במחלוקת קדש קדשים הוא להם מאשיש אין להם
 חלק בה לא לאחר מתנות האשים וכי תקריב שאמר הרי עלי
 מנחה תנור ולמוד הכהוב שיביא או חלות או ריקין החלור
 בלולות והריקין משוחין ונתלק רבותנו במשיחתן יש אומר יש
 מושחין וחוזר ומושחין עד שכולה כלה שמן שכלוב לשכל המנחות
 טענות לוב שמן ויה מושחין כמין כו ושאר השמן נכל בפני
 עצמו לכהנים מה הכל בשמן בשמן שני פעמים להכשיר שמן
 שני ושלישי היוצא מן הזיתים ואין צריך שמן ראשון אלא
 למנורה שזבן זך ושנינו במנחות כל המנחות האפניות לפע
 קמיצה ונקמצות על ידי פתורה כולן באות עשר עשר חלות
 והאמור בה ריקין באה עשר ריקין ואם מנחה על

המנחה

המחבת שאמר הרי עלי מנחת מחבת וכלי הוא שהיה במקדש
 שאופין בו מנחה על האור בשמן וכלי אינו עמוק לא צף ומעטה
 המנחה שבתוכו קשין שמהוך שהיא צפה האור שורף את השמן
 וכולן פעונות שלש מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן שמן לכלי
 קודם לעשייתן קלה בלילה בשמן מלמד שבוללן בעודין קלה
 פחותה פתים לרבות כל המנחות הנאפות קודם קמיעה לפתיה
 ויצקה עליה שמן מנחה היא לרבות כל המנחות ליציקה יכולתה
 מנחת מאפה תנור תל עליה או יצא את החלות ולא אוציא את
 הרקיקין תל היא מלחשת כלי הוא שהיה במקדש עמוק ומתוך
 עמקה שמנה צבור וחין האור שורף כולפיכך מעשי מנחה העשוי
 להוכיח רוח שין כל דבר הך על ידי משקה נראה כרוחט ומעשי
 אשר יעשה מלה מאחד מן המינים הללן והקריבה בעליה
 הכהן והגישה הכהן המזבח מגיעה לקרן דרומית מערבית
 של מזבח את אזכרתה היא הקומץ וכל דבש כל מהותיקת פרי
 קרויה דבש קרבן ראשית הקריבו מה יש לך להביא מן השאור
 ומן הדבש קרבן ראשית שתה הלחם של עצרת הבאים מן השאור
 שנחמץ תאפינה ובכורים מן הדבש כמו בכורי תאנפות המרי
 מלח ברית שהברית ברותה למלח מששת ימי בראשית
 שהנכחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח ונקוד
 המים בחג על כל קרבנך על עולת בהמה ושוק ואימורי
 כל הקדשים כולן ואם הקריב הריאם משמש במקום
 כי שהרי אין זה רשות שהרי במנחת העומר הכה מדבר
 שהיא חובה וכן ואם יהיה היוכל מנחת בכורים במנחת
 העומר הכה מדבר שהיא באה אביב בשעת בישול התבואה
 ומן השעורים היא באה נאמ' כאן ונאמ' להלן כי השעורה
 אביב קלוי באש שמיבשין אותה על האור באבוב של קלאים
 שאולי כן אינה נטחנת בריחים לפי שהיא לחה גרש כרמל
 גרוסה בעוד הלחה גרש לשון שבירה וטחונה גור' קרה

ברוחים שלבגרוקות כמו ויגדק בחצץ וכן גרקה כפשו" כרמל.
בעוד הכר מלא שהתבואה לחה ומליאה בקשיון שלה ועל כן
נתראים המליחות כרמל וכן כרמל בעקלונג' שלמים שמלין
שלום בעולם שלמים שיש בהם שלום למגבחה ולכהניס
ולבעלים ואת כל החלב להביא חלב שעל הקצה וברי רבי
ישמעאל עקיבה אומ' להביא חלב שעל הדקין הכקלים שהחלב
שעל הכליות פשהבהמה חויה היא בגובה הכקלים למטה
וזו החלב שהחת המתטס לובן הנראה למעלה בגובה
הכקלים וכתחתיהוהבשר חופהו" היותרת הוא דופן המקד
ובלשון ארמי חצרא" על הכבד שיכול מן הכבד עמה מעט
ובמקום אחר הוא אומ' ואת היותרת מן הכבד על הכבד ועל
הכליות לבד מן הכבד ולכד מן הכליות יקירנה לגן על
העולה מלבד העולה למדנו שהקדוש עולת תמיד לכל קרבן
עלה מערכה" אם כשב לפי שיש באימורי הכשב מה שאין
באימורי העז שהכשב איתו קריבה לכך נחלקו לטות פרשיות
וזרקו שתי מתכות שהן ארבע ועלידי הכלי הוא זורק ואינו
נוהג באצבע שאחטאת" חלבן המובחר שבו נמהו זה הזיה
המימה לעמת העצה למעלה מן הכליות היועצות לחס
אשה לפי לחמו שלאשה לשם גבוה לחס לשון מאכל וכן
נשחיתה עץ בלחמו עבד לחס רב לשחוק עושים לחס חקת
עולם יפה מפורש בהם וכל הפקוק" מכל מצות ש"
פירשו רבוהינן חין חטאת בזה שא על דבר שגזנוט לאו וכרת
ושגרתו חטאת" מאחת מהנה ממקצת אחת מהן כגון
הכותב בשבת שם משמעון נח מנחור דין מדניש" אסיה בהן
המשיח יחטא לא שמת העס מד רשו אינו חייב אצבהעלם
דבר עס שגבת מעשה כמוטנלאשמת העס ונעלם דבר
מעיו הקהל ועשו ופטוטו לפי אגדה כשכהן גדול חוטאת
אשמת העס היא זה שאין תלוין בו לכפר בעלם ולהפסל
עליהם ונעשה מקולקל" פרי יכול זקן תל בין איבן וכנל קטן

תל פר הא כי צדה פר בין שלש אהל מועד למשכן ובבית
 עולמים להיכל את פע פר סת הקדש כנגד מקום קדושה מכון
 כנגד בין הבדים לא היו כוגעין דמים בפרכתו ואם נגעו נגעו ואת
 כל דם שירי הדם ואת כל חלב פר חלב היה לו לומר מה תל פר
 לרבות פר שלום הכפורים לכליות ולחלביו וותרת החטאת
 להביא שעירי עז לכליות ולחלביו וותרת יריו ממנו מן
 המחובר שלא ינהנו קודם הקרת חלבו תכ כאשר ירם
 מאותן אמורין המפורשין בשור זבח השלמים שלא פירש כאן
 לא להקישן לשלמים מה שלמים לשמן אף זה לשמן ומה שלמים
 שלום לעולם אף זה שלום לעולם ובשחיטת קדשים מצד ריכו
 ללמוד הימנו שאין למדין למד מן הלמד בקדשים בפרק חזקה
 מקומן על הכבוד ועל הכליות על ראשו ועל כרעיו כן כולם לשון
 הוספתהן כמו מלבד א מקום טהור לפי שיש מחוץ לעיר מקום
 מוכן למחנה להשליך אבנים מנוגעות לבית הקברות הוצרך
 לומר מבחוץ למחנה זה שהוא חוץ לעיר שיהא המקום טהור
 מחוץ למחנה חוץ לשלש מחנות ובבית העולמים חוץ לעיר
 כמו שפירשוהו רבותינו במק יומא ובקנה דרין אשפך הדשן
 מקום ששופכין בו הדשן המקולק מן המזבח כמו שז והוציא
 את הדשן א מחוץ למחנה על שפך הדשן ישרף שאין תל לא
 ללמד שאפלו אין שם דשן עדה ישראל או קנה דרין ובעלם
 דבר טעו להורה באת מכל כריתות שבהורה שהוא מותר
 הקהל ועשו שעשו הצבור על פיהם את פע הפרכת ולמעלה
 הוא אומ' את פע פרכת הקדש משל למלך שקרחה עלון מדינה
 אם מי עונה קרחה פימליא שלו מתקיימת ואם כולה קרחה
 אין פימליא שלו מתקיימת אף כאן כשהטא בהן משיח עדין
 שם קדושה המקום על המקדש משחטאו כולם חס שלום
 נקתלקה הקדושה יקנוי מזבח העולה אשר פתח אהל מועד
 זה יקוד מערבי שהוא כנגד הפתח ואת כל חלבני יריו
 אעפ

אעפ שלא פורש כאן יותרת ושתי כליות למדין הם מועשה לפר
כאשר עשה ומפע מה לא נתפרשו בו הנא דבי ל ישמעל משכ
למלך שזעם על אוהבו ומיעט בקרחו מפני חיבתו ועשה לפר
זה כאשר עשה לפר החטאת כמו שמפורש בפר בהן משיח להביא
יותר ושתי כליות שפירש שם שלא פי' כאן ולכפול במעות העבודות
ללמוד שאם חיסר אחת מכל המהנות פסל לפי שמצאנו בניהנין
על מזבח החיצון שנהנין במתנה אחת כפר הוצרך למר כהן
במתנה אחת מהן מעכבת אשר נשיא יחטא לשון אשרי הדור
שהנשיא שלו נהג לב לבויא כפרה על שגגה קו' שמתחרט על
זדונו' או הודיע כמו אם הודיע הדבר הרבה או ישמש משין ל
בלשון אם ואם במקום או וכך או נודע כי סור נגח הוא הודיע אליו
כשחטא היה קבור שהוא התר ולתאר מכאן נודע לו שאיסקור היה
במקום אשר ישחט את העולה בתפון שהוא מפורש בעולה
חטאת הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול' ואת דמו שיירי הדם
כחלב זבח השלמים כאותן האמורים המפורשים בעז האמור
אעל שלמים כאשר הוקר חלב מעל זבח השלמים באימוריען
האמורים בשלמים ושחט אותה לחטאת שתהא שחיטתה
לשם חטאת כאשר יוקר חלב הכשב שנתרבו אימורין בליה
אף חטאת כשהיא באה כבשה טעונה ליה עם האימורין אשרי
פ' כל מדורות האש העשויות לשם' ושמעה קול אלה בדבר
שהוא ערבו שהשביעוהו שבועה שאם יודע לן בעדות שיעיד
לו' או נפש אשר הגע ולאחר הטומאה הזו יאכל קדשים או יכנס
למקדש שהוא דבר שזדונן כרת במק' שבועות נדרש כן
ונעלם ממנו הטומאה ואשם באכילת קדש או בכיאת מקדש
בטומאת אדם זו טומאת מת לכל טומאתו לרבות טומאת
מגע זבין וזבות אשר יטמא לרבות הנוגע בבוטל נדה בה
לרבות בולע נבלת עוף טהור ולא יודע ששכח הטומאה ואשם
באכילת קדש או בכיאת מקדש בשפתים ולא בלב להרע

לעצמו או להיטיב לעצמו כגון אוכל ולא אוכל אישן ולא אישן
 לכל אשר יבטא לרבות לשעבר ונעלם ממנו ועבר על שבועת
 כלאה בקרבן עולה ויורד כמפורט כאן אבל שבועה שיש בה
 כפירת ממון אינה בקרבן זולא באשם והקריב אותה לחטאת
 ראשונה חטאת קודמת לעולה להד' לפרקלים שנכנס לרצוה
 רצה פרקליט ככנס דורון אחרין ולא יבדיל אינו מולק חלא
 קימן אחד עורף הוא גובה הראש המשפיע לצד הצואר
 מול עורף מול הרואה את העורף והוא אורך כל אחורי הצואר
 והזה מדם החטאת בעולה לא הסעין לא מצנו ובחטאת הזאה
 ומצוי חותן בעורף ומתיז והדס ניתז והולך למזבח חטאת היח
 לשמה כשרה שלא לשמה פקולה כמשפט כדת האמורה
 בעולת העוף שלנדבה בראש הפרישה פי חטאת היח ואין
 בדין שיהא קרבנה מהוצר חטאת היח נקמצה ונקטרה
 לשמה כשרה שלא לשמה פקולה על חטאתו אשר חטא כאן
 שנה הכתוב שהרי בעשירות ובדלות נאמר מחטאתו וכאן
 בדלי דלות נאמר על חטאתו דקדקו רבותינו מכאן שאם חטא
 כשהוא עשיר והפריש מעות לכשבה או שעירה והעשיב
 מקצתן שהי תורים לכך נאמר מחטאתו כלומר ממקצתו
 הפריש מעות לשה תורים והעע יביא ממקצתן עשירות
 האיפה הפריש מעות לעשירות האיפה והעשיר ונקי עליהם
 וביא קרבן עשיר לכך נאמר על חטאתו ~~פיתחת~~ ~~לאל~~
 מאחת מאה מאחת מטלש כפלות האמורות בענין או בעשירות
 או בדלות או בדלי דלות ומה תל שיכנל החמורים יהי ככשנה
 או שעירה והקלים יהיו בעוף והקלין שבקלין יהיו בעשירות
 האיפה תל מאחת מאה להשנות קלין לחמורין לכבשה אם
 השיבה ידס ואת החמורין לקלין לעשירות האיפה בדלי
 דלות והיתה לכהן כמנחה ללמד על מנחת חוטא שיהי
 שויריה נאכלין זהו לפי פשוטו ורבותינו דרשו והיתה לכהן

ואם חוטא זה כהן הוא תהא כשאר מנחת נדבת כהן שהוא בכלל
 תהיה לא תיחבל כי המעול מעל אין מעולה בכל מקום לא
 שנוי וכן הוא אומ' בקומה ומעלה בומעל' והטאה בשגגה מקדשי
 ש' שנהנה מן ההקדש והיכן הוגדר שאי כאן חטא ונאמר להלן חטא
 בתרומה ולא ישאו עליו חטא מה להלן הזהיר אף כאן הזהיר אי
 מה להלן לא הזהיר לא על האוכל אף כאן לא הזהיר לא על האוכל
 ה'ל' תמעול מעל ריבה' קדשי ש' המנוחדים לטמ' יצאו קדשים
 קלין' איל' לשון קשה כמו ואת' איל' הארץ לקח אף כאן קשה בן
 שתי שנים' בערפך כקף שקלים' שיהא שוה שתי קלעים'
 ואת אשר חטא מן הקדש ישלם' תרן וחומש להקדש' ולא ידע
 ואשם והביא הענין הזה מדבר במי שבא קפק כרת לידו ולא
 ידע אם עבר עליו אם לא כגון חלב ושומן לפענו וכסבור שתייה'
 ה'ר' ואכל את האחת אמרו לו אחת של חלב היתה ולא ידע אם זו
 שלהם אכל הרי זה מביא אשם תלוי ומגין עליו כל זמן שלא נודע
 לו שודאי חטא ואם יודע עלן לאחר זמן יביא תפלה' ולא ידע ואשם
 ונשא עונו' רבי יוקי הגלילי אומ' הרי הכה עונש את מי שלא ידע
 על אחת כמה וכמה שיעניש את שודע' יוקי אומ' אם נפשך לידע
 מהן שפך של צדיקים צא ולמד מאדם הראשון שלא נצטור
 לא על מצות לא תעשה ועבר עליה ראה כמה מיתה נקנדו
 עליו ולדורותיו וכי אינו מזה מדובה של טוב באו של פורענות
 הוי אומ' מזה טובה אם מצת פורענות מעונה ראה כמה מיתה
 נקנדו לו ולדורותיו' מזה טובה המרובה היושב לו מן הפגולין
 והנותרות והמתענה ביום הכפורים על אח' כמ' וכמ' שיזכה לו
 ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות' עקיבה אומר
 הרי הוא אומ' על פי שנים עדים או שלשה אם מתקיימת העדות
 בשנים כמה פורטלך הכתוב שלשה אא להביא שלישי להחמיר
 עליו ולעשות דינו' כיוצא בא' לענין עונש והזמה אם כך ענשה הכה

וכן הוא
 אומר
 וימעלו
 באלהי
 אבותיהם
 ויצנו אחרי
 ז'ה' עמי הארץ
 יחז' יז'

לנטפל לעוברי עבירה בעוברי עבירה עאכּוּ שישלם שכר טוב
 לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה ר' אשר בן עשריה אומ' כי תקצו
 קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה הרי הוא אומ' למען יברכך
 קבע הכה' ברכה למי שבאת על ידו מצוה בלא ידע אמור מעתה
 היתה קלע צרורה בכנפיו ונפלה הימנו ומצאה הענ' ומתפרנק
 בה הרי הקב' קובע לן ברכה בערך לאשם בערך האמיר
 למעלה אשר שגג והוא לא ידע האשם ידע לאחר זמן לא נתכפר
 לו באשם זה עד שיביא חטאת הא למנה זה לומה לעגלה ערופה
 שנתערפה ואהכ נמצא ההורג הרי זה ייהרג אשם הוא אשם
 אשם הראשון כולו קמץ שהוא שם דבר והאחרון חציו קמץ
 וחציו פתח שהוא לשון פעל ואה' שלא לצורך הוא כבר דרנש הוא
 בתורת כהנים אשם אשם להביא שפחה חרופה שיהא איל בן
 שתי שנים יכול שאני מדבה אשם נגיר ואשם מצורע תל הוא
 נפש כי תחטא אמר עקיבה מה תל ומעלה מעל בשן לפי שכל
 המלוא והלוא הנשוא והנוהג אינו עושה לא בעדים ובשטר
 לפיכך בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר אבל המפקיד
 אצל חבירו ואינו לוצה שהדע בו נשמה לא שלישי שביניהם
 לפיכך כשהוא מלחש בשלישי שביניהם או בתשומת יד ששם
 בידו ממון להתעסק או במלוה או בגזל שגזל ממנו כלום
 או עטק הוא שכר ספור וכחש בה שכפר על אחת מכל אה
 אשר יעשה האדם לחטא ולהטבע על סקר לכפירת ממון כי
 יחטא ואשם כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה ולדעת ולזהויות
 כי יחטא ואשם בראשו הוא הקרן ראש הממון לאשר הוא לו
 למי שהממון שלו ^{הי} הקלה ניקרא לו

פרשת צו

צו את אהרן איך יבוא לשון זיהוץ מיד ולדורות אמר שמעון
 ביותר צדיף הכה' לגדג במקום שיש בו חקרונן פוס זאת

תורת העולה הדי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבוס ואיברים
 שיהא כשר כל העולה וללמד על הפסולין איזה אסעלה ירד
 ואיזה אסעלה לא ירד שכל תורה לרבות הוא בא לומר תורה
 אחת לכל העולים ואפלו פסולין שאם על לא ירדו היא העולה
 מיעט את הרובע ואת הנרבע וכונת בהן שלא היה פסולין בקדש
 שנפקל קודם שבאו לעזרה מלדובד היא הכתונה ומה תל מלד
 שתהא כמדתו על בשרו שלא יהא דבר תוצא בנתים והריוס
 אתה דשן היה חורה מלא המחיתה מן המאכלות הפנימיות
 וכותנן במזרחו של כבש הדשן אשר תאכל את העולה
 ועשאתה דשן מנאותו דשן ירוס תרומה ושמנו את המזבח ופשט
 את בגדיו אין זו חובה לא דרך ארץ שלא ילכלך בהוצאת הדשן
 בגדים שהוא משמש בהם המיד בגדים שבשל בהן קדרה
 לרבנא ימזוג בהן כוס לרבו לכך ולבש בגדים אחרים פחותין
 מהם והוציא את הדשן הצבור בתפוח כשהוא רבה ואין מקום
 למערכת מוציאן משם ואין זה חובה לכל יום אבל התרומה
 חובה בכל יום והאש על המזבח תוקד בו ריבה מאן וקידורת
 הרבה על מוקדה ואש המזבח תוקד בו והאש על המזבח
 תוקד בו אש תמיד תוקד על המזבח כולן נדרשו במקפת
 יומא שנחלקו רבותינו במנין המערכות שהיו שם
 וערך עליה העולה עולת תמיד היא תקדום חלבי
 השלמים אם יביאו שם שלמים ורבותי למדו מכאן עליו
 על עולת הבקר השלים כל הקרבנות כולם מכאן שלא
 יהא דבר מאנחר לתמיד שלבין הערבים אש תמיד אש
 שזבו תמיד היא שמדלוקין בה את הנרות שזכה להעלות
 כד תמיד אף היא מעל מזבח החיצון תוקד לא תכבה
 המזבה אש על המזבח עובר בשני לאוין וזאת תורת
 המנחה תורה אחת לכולן להטעין שמן ולבונה האמורין

בענין שיכול אין לי טענות שמן ולבונה לא מנחת ישראל היא
 נקמצת מנחת כהנים שהיא כליל מנין תל תורת הקרב
 אותה היא הבשה בקרן דרומית מערבית לפעש הוא מערב
 שהוא לצד אהל מועד" אפני המטבח הוא הדרום שהוא
 פניו של מזבח שהכבש נתון לאותו הרוח בקמצו שלא יעשו
 מדה לקומץ מנחת המנחה ומשמנה מוכן שקומץ ממקום
 שנתרבה שמנה ואת כל הלבונה אשר על המנחה והקטור
 שמלקט את לבונה לאחר קמיצה ומקטורו נלפי שלא פודע
 כן אא באחת מן המנחות בויקרא הו' צדך לשנות פרשה זו
 לכלול כל המנחות במשפטן במקום קדוש ואיזהו בחצי
 אהל מועד לא תאפה חמץ חלקם אף השירים אסורים
 בחמץ כחטאת כאש מנחת חנוטא הרי היא כחטאת
 לפיכך קמיצה שלא לשמה פקולה מנחת כדבה הדי היא
 כאשם לפיכך קמיצה שלא לשמה כשרה כלזכר אפל
 בעל מוס למה נאמרו לא כולה הדי כבר אמור להם
 אהיו מקדשי הקדשים וג' לא לרבות בעלי מומין למחלוקת
 כל אשר יבעי קדשים קלין או חולין שיגעו בה ויבלעו
 ממנה יקדש להיות כמות שאם פקולה יפקלן ואם
 כשרה יאכלו בחומר המנחה" זה קרבן אהרן ובניו
 אף ההדינות מקריבין עשרות האיפה ביום שהן מתחננין
 לעבודה אבל בה גדול ככלי'ם שז' מנחת תמיך והכהן
 המשיח תחרנו לבנין חקת עולם וג' מרבבת חלוקה
 ברותחין כל ערכה תופיע' אכוי'ה אפיונת הדבר
 אחר חלוקת האנפה בתגור וחוגר ומטונה במחבת
 מנחת כתי'ם מלמד שטעונה פתיתה" המשיח תחת
 מבני המשיח מבניו תחרנו כליל תקטור אין נקמצת
 להיות עיריה נאכלין לא כולה כליל ולן כל מנחת כהן

שני

שלגדבה כליל תהיה כליל פולה שנה לבבונה המחטא אותה
העובד עבודותיה שהיא נעשית חטאת עליו המחטא אותה
יאכלנה הראתי לעבודה יצא טמא בשעת צריקת דמים שאינו
חולק בבשר ואם לומר שאנוקד שאר כהנים באכילתה חוש מן
הזולת דמה שהרי נאמר למטה כל זכר בכהנים יאכל אותה
כל אשר יגע בבשרה כל זכר אוכל אשר יגע ויבלע ממנה
יקדשי להיות כמנה אס פקולה תיפקל ואם היא כשרה תואכל
כחומר שבה ואשר יזה מדמה על הבגד ואת הגזה מדמה
על הבגד אותו מקום הדם הבגד אשר יזה עליה תכבס
בתוך העזרה אשר יזה יהא ניזה כמו לא יטה מגלס יהא
נכוני ישר לפי שהבליעה שנבלעת בנעשית גוהר והוא
הדין לכל הקדשים ומורק לשון תמרוק הנשים ומורק
ושטף לפלוכ את בליעתו חבל כל חדש לימדך הכתוב
כאן שאינו יוצא מידי דופיו לעולם כל זכר בכהנים יאכל
אותה הא למדת שהמחטא אותה האמור למעלה לא
להוציא שאר הכהנים לא להוציא את שאינו ראוי לחיטוני
וכל חטאת שאת הכעס מצד חטאת החיינונה לפנים פקולה
קדש קדשים הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה ואת כ
חלבו עד כאן לא נתפרשו אימורין באשם לכך הוצרך
לפרשם כאן חבל חטאת ככר נתפרשמה בפרשת ויקרא
את האיה לפי שאשם אינו בא לא איל או כבש ואיל וכבש
נתרבו באיה אשם הוא עד שינתק שמו ממנו לימד עד
אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו אפי' שעומד
להיות דמיו עולה לקיץ המזבח אם שחטו קתם אינו כשר
לעולה קודם שניתק לרעייה ואינו בא ללמד על האשם שיהא
פסול שלא לשמו כמו שדרשנו הוא הכתוב בחטאת לפי שאשם
לא נאמר בו אשם הוא לא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו

שלא הוקטרו אימוריו בשר קדש קדשים הוא בתורת כהנים הוא
 נדרש תורה אחת להם בדבר זה לכהן אשר יפר בו החנו
 לכפרה חולק בו פרט לטבול יום ומחוסר כפורים ואונן שאין
 חולקין בעורות לכהן המקריב אותה יכול לו לבדו תל לכהן
 בני אהרן תהיה יכול לכולם תל לכהן המקריב הא כיצד לבית
 אב שליוס שמקריבין אותה בלולה בשמן זנו מנחת נדבה
 וחרבה זנו מנחת חוטה ומנחת קנאות שאין בהן שמן אם עלתוה
 יקריבנו אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי היס
 והנלכי מדברות והבושי בות האקורין וחולה שנתלפא שרה
 צריבין להודות שכתבה יודו לפי חקדו ונפלאותיו לבני אדם
 וזבחן זבחי תודה אם על אחת מאלה נדר שלמים הללן שלמי
 תודה וטעונות לחם האמור בענין ואין נאכלין לא לינוס ולילה
 כמו שמפורש כאן והקריב על זבח התודה ארבעה מיני
 לחם חלות ודקיקין ורבוכה שלשה מיני מצה וכה על חלות
 לחם חמץ וג' וכל מיין ומיין עשר חלות כך מפורש במנחה
 ושיעורן חמש קאין ירושלמיות שהן שש מדבריות עשרים
 עשרון מרבבה לחם חלוט כרותחין כל צרכו יקריב קרבנו
 על זבח מגיד שאין הלחם קדוש קדושת הגוף ליפקל ביותא
 וטבול יום ומלצחת לחולין בפדיון עד שישחטו הזבח אחד
 מכל קרבן לחם אחד מכל מיין יטול תדומה לכהן העובד
 עבודה והשאר נאכל לבעלים ובשרה לבעלים חוץ מחזה
 ושוק שבה כמו שמפורש למטה תכופ חזה ושוק בשלמים
 והתודה קדויה שלמים ביום קרבנו יאכל וכזמן בשרה
 זמן לחמה ובשר זבח תודת שלמיו יש כאן רבויין קדוה
 לרבנות חטאת ואשם ואיל נזיר וחגיגת ארבעה עשר שהן
 נאכלין לינוס ולילה לא יניח מומנו עד בקר אוכל הוא כל
 הליכה אסכן למה אמרו עד חצות כדי להרחיק אתה מגן

העבודה

העבירה ואם נדר או נדבה שלא הביאה עלהודאה שלנק אינה
 טעונה לחם ונאכלת לשני ימים כמו שמפורש בענין וממחרת
 והנותר ממנו בראשון יאכל ויו' זו יתורה היא ויש כמוהו הרבה
 במקרא כגון ואלה בני צבעון ואיה וענה תת וקדש וצבא מרמס
 ואם האכל יאכל וג' במחשב בשחיכה לאכלו בשלושי
 הכת מדבר יכול אם אכל ממנו בשלושי יפקל למפרע תל
 המקריב לא יחשב בשעת הקרבה הוא נפקל ואינו נפקל
 בשלושי וכך פירשו בשעת הקרבתו לא תעלה זאת במחשבה
 ואם חשב פגול יהיה והנפש האכלת ממנו תפלו בתוך הזמן
 עונה תשא והבשר שלקדש שלמים אשר יגע בכל טמא
 לא יאכל והבשר לרבות אבר שיצא מקצתו שהפעמי מותר
 כל טהור יאכל בשר מנה תל לפי שז' ודס זבחיך יספק והבשר
 תאכל יכול לא יאכלו שלמים אלא הבעלים לכך נאמ' כל טהור
 בביתך יאכל בשר וטומאתו עליו בטומאת הגוף הכתוב
 מדבר אבל טהור שאכל אתה טמא אינו ענוש כרת אלא תזהרה
 והבשר אשר יגע בכל טמא ואזהרת טמא שאכל אתה טהור
 אינה מפורשת בתורה אלא חכמים למדה בגזרה שיה שלש
 כדיות אמורים באוכל קדשים בטומאת הגוף ודרשום
 רבותינו בשבועות אחת לכלל ואחת לפרט ואחד ללמד על
 קרבן עולה ויורד שלא נאמ' לא על טומאת מקדש וקדשיו
 יעשה לכל מלאכה בא ולימד על החלב שאינו מטמא טומאת
 נבלות ואכל לא תאכלוהו אמרה תורה יבא איסור נבלה
 וטרפה ויחול על איסור חלב שאם אכלו יתחייב אף על לאו
 שלנבלה ולא תאמר אין איסור חלב על איסור לעוף ולבהמה
 פרט לדס דגים וחגבים בכל משבת כס' לפי שהיא חובת
 הגוף ואינה חובת קרקע נוהגת בכל מושבות ובמק' קדושים
 בפרק ראשון מפרש למה הוצרך לומר ידיו תביאונה וג'

דעלה

שיהא יד הבעלים מלמעלה והחלב והחזות כתונת בה ויד
 כהן מלמעלה ומניפן את אשי שן ומההן האשים את החלב
 על החזה יביאנו כשמביאן מבית המטבחים כותלן חלב על
 החזה וכשנותנו ליד המניפן נמצא החזה למעלה והחלב
 למטה וזהו האמור במקום אחר שוק התרומה וחזה התנופה
 על אשי החלבים יביאן להניפן ולאחר התנופה כותנו לכהן
 המקטור ונמצא החזה למטה וזהו שכן וישומו את החלבים
 על החזות ויקטר החלבים המגבחה למדנו ששלשה כהנים
 זקוקין לה כך מפורש במנחות "את החלב על החזה יביאנו"
 ואת החזה למה מביא להניפן אותו הוא מביאן ולא שיהא
 הוא מן האשים לפי שנא את אשי שן את החלב על החזה יכול
 שיהא אף החזה לאשים לכך נאמ' ואת החזה להניפן והקטור
 הכהן החלב ואח"כ והיה החזה לאהרן למדנו שאין הבשר
 נאכל בעוד שהאמורים למטה מן המגבחה שוק מן הפרק
 שלא רכובה הנמכרת עם הראש עד הפרק האמצעי שהוא
 סוכך שלרגל המקריב את דם השלמים מי שהוא ראוי
 לזריקתו ולהקטר חלביו יצא טמא בשעת זריקת דמים או
 בשעת הקטר חלביו שאינו תולק בבשר תנופה תרומה
 מוליך ומביא מעלה ומוריד ולמלאים ליוס חנוך הכהונה
 קח את אהרן פרשה זו נאמרה שבעת ימים קודם הקמת
 המשכן שאין מוקדם ומאוחר בתורה קח את אהרן קחנו
 בדברים ומשכהו ואת פר החטאת או האמורים בעצב
 צוואת המלואים בואתה תצוה ועכשו יוס ראשון למלואים
 חזר וזירזו בשעת מעשה הקהל אהל מועד זה
 אחי מן המקומות שהחזיק מועט אתה מרובה זה הדבר
 דברים שתראו שאני עושה לפעכס צוני הקבה לעשות

ל

ואל תאמרו לפנודי ולכבוד אחי אני עושה כל הענין הזה פירשתי
 בואתה תצוה את האורים כתב שלשם המפורש וישם על
 המצנפת פתילי תכלת הקבועים בציץ כותן על המצנפת נמצא
 הציץ תלוי במשך ויהי ממנו על המצבה לא ידעתי היכן
 נצטוו בהצאות הללון ויצק וימשח בהחלה ויצק על ראשו
 ואחכ כותן בין ריסי עיניו ומנשך באצבעו מזה לזה ויחבש
 לשון קשירה ויחטא את המצבה חיטאו וטיהרו מזרות לוכנס
 לקדושה ויקדשו בעבודה זו לכפר עליו מעתה כל הכפרות
 על הכבד לכבד הכבד שהיה נוטל מעט מן הכבד עמה איל
 המלואים איל השלמים המלואים לשון שלמים שממלאין ומ
 ומשלימין את הכהנים בכהונתם חסות לחם שמן היא רבובה
 שהיה מרבה בה שמן כנגד החסות והרקיקין כך מפורש במנחות
 ויקטר המצבחה משה שוימש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן
 על העולה אחר העולה ולא מצונו שוק של שלמים קרב בכר
 מקום חוץ מזה צוה ין לעשות כל שבעת הימים ודבותינו
 דרשן לעשות זה מעשה פרה לכפר זה מעשה יום הכפורים
 וללמוד שכהן גדול טעון פרישה קודם יה שבעת ימים וכן הכהן
 השורה את הפרה ולא תמותו האם לא תעשו כן הרי אתם
 חייבים מיתה ויעש אהרן ובענו להגיד שבהן שלא הטו ימין
 ושמא חסלת צו את אהרן

פרשת ויהי ביום השמיני

ויהי ביום השמיני שמיני למלואים הוא ראש חדש ניסן שהוקם
 המשכן ביום ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם
 ולקני ישראל להשמיעם שעל פי הדבר אהרן נכנס ומשמש
 בכהונה גדולה ולא יאמרו משיו נכנס קחלך עגל להודיע שמכפר
 לנו הקבה עלידי עגל זה על מעשה העגל שכן כי היום ין נראה

איכם להשרות שכינתו במעשה ידיכם לכך קרבנות הללו באין
חובה ליום זה קרבא המזבח שהיה אהרן בוש וירא לבגשת אמר
לו משה למה ידקה בוש לכך נבחרת את חטאתך עגל בג בקר
ואת עולתך איל קרבן העם שעיר עזים ועגל וכבש כל מקום
שנ עגל בג שנה הוא מכאן אתה למד ואת הבשר ואת העור לא
מצינו חטאת חיצונה נשרפת אצו שלמלאים וכולן על פי הדבר
וימצינו לשון הנשטה והזמנה ויחטאו עשהו כמשפט חטאת
כראשון כעגל שלן ויעשה כמשפט המפורש בעולת נדבה בניקח
וימלא כסן היא קמיצה מלבד עלת הבקר כל שא עשה אחר עלת
התמיד והמכה חלב המכסה את הקרב וישימו את החלבים
על החנות לאחר התנופה נתקן כהן המטק לכהן אחר להקטירם
כמצאו העליונים למטה ויברכס ברכת כהנים יברכך יאר ישא
וירד מעלה מזבח ויבא משה ואהרן למה נכנסו מצאדתי
בפרשת מלואים בכריותא הנוספת על תב שלנו למה נכנס משה
עם אהרן ללמדו על מעשה הקטרת או לא נכנס לא לצבר אחר
הריני דן ירודה וביאה טעונה ברכה מה ירודה מעין ברכה אה
ביאה מעין עבודה הא למדת למה נכנס משה עם אהרן ללמדו
על מעשה הקטרת דא כיון שדאה אהרן שקרבוב כל הקרבנות
ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל היה מצטער ואומר
יועאנע שבעס הקבה עליו ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל
אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי שנכנסתי ונתביישתי מיד
נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל ויצאו
ויברכו את העם אמרו ויהי בועס יף אהינו עלינו יהי רצון
שתשרה שכינה במעשה ידיכם לפי שכל שבעת ימי המלואים
שהעמידו משה למשכן ושימשבו נפיקו בכל יום לא ערתה בו
שכינה והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה רבינו כל המורה
שטרחנו שתשרה שכינה בינו ונדע שנתפר לנו עון העגל לכך

אמר להם זה הדבר אשר צוה ש' תעשו וירא איכם כבוד ש' אהרן
אחי כדאי וחשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה
שכינה בכס ותדעו שהמקום בחר בו וירנו כתרנומו ותצא
אשר לא יעזראנו לא מתובע אהרן לא על ידי שהורו הלכה
בפע משה רבן ל' שמעון אומ' שתנוי יין ככנסו למקדש תדע
שאתר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתנוי יין למקדש
משל למלך שהיה לונן בית וכו' כדאיתא בויקרא רבה הוא
אשר דבר ש' היכן דבר וכו' עדיני שמה לבני ישראל וכקדש בכבוד
אתקרי בכבודי לא במכובדי אמ' לן משה לאהרן אהרן אחי
יודע היותי שיתקדש הבית בכינוי עני שלמקום והייתי סבור או
ביאונך עכשיו רואה את שהם גדולים ממני וממך וידום
אהרן קבל שכר על שתיקתו ומה שכר קבל שנתחד עמוהדבר
שנאמרה לו לבדן פרשת שתנוי יין בקרובי בבחירי ועל
פע כל העם אכבד כשהק' עושה לן בעדיקים מתירא
מתעלה ומתקלקל אם כן בלא כל שכר ברשעים וכן הוא אומר
נורא אהים ממקדש ש' אתקרי ממקדש ש' לא ממקדש ש'
דד אהרן עזש אחי עמדם היה שנ' ובע קהתוג שאן ארת
אחיכם כחדם האומר לחבירו העבר אתהמת מלפע הכלה
שלא לערבב את השמחה בכתנותם שלמתים מלמד שלא
נשרפו בגדיהם לא נשמתן כמין שני חוטין שלאש ככנסו
לתוך חנומיהם אתפרעו' אתגדלן שער מכאן שאכל אקור
בתקפורת אבל אתם אתערבבו שמחתן שלמקום ולא
תמותו האתם תעשו תמותו ואחיכם כל בית ישראל מכאן
שצרתן שלתלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאבלבה
יין ושכר יין דרך שכרותו בבאכם אהל מועד אין לי לא
בבאכם להיכל בגשתם למזבח מען נאמ' כאן ביאת אהל
מועד ונאמ' בקידוש ידיסורגלים ביאת אהל מועד מרה
להלך עשה גישת מזבח כביאת אהל מועד אף כאן עשה גישת

מזבה כביאת אהל מועד ולהבדיל כדי שהבדילו בין עבודת
 קדושה למחוללת הא למדת שאם עבד פסל ולהורות לימד
 שאסור שיכור בהוראה יכול יהא חייב מיתה תל אהיה ובניך
 אתך ולא תמותו כהנים בעבודתם במיתה ואין חכמים בהודאת
 במיתה הנותרים מן המיתה מלמד שאם עלוהן נקנסה
 מיתה על עון העגל הוא שנ ובאהרן התאנהש מאד להשמידו
 ואין השמיד אא כילוי בנס שנ ואשמיד פדיו ממעל ושרשין
 מתחת והפלתו שלמשה בטלה מהצה שנ ואתפלל גם בעד
 אהרן בעת ההיא קחואת המנחה אעפ שאתם אונטן ואעפ
 שהקדשים אסורין לאונן את המנחה זו מנחת שמיני ומנחת
 נחשון ואכלו מצות מה תל לפי שהיא מנחת צבור ומנחת
 העם ואין כיוצא בה לדורות הצרך לפרשבה דין טאר מנחות
 וחק בניך אין לבנות חק בקדשים כי כן צויתי באעבודת
 יאכלו ואת חזה התנופה שלשלמי צבור תאכלו במקום
 טהור וכי את הראשונים אכלו במקום טמא לא הראשונים
 שהם קדשי הקדשים הוזקקו אכילתם במקום קדוש אבל או
 אץ צרי כין הוך הקלעים אבל צריכים הם ליאכל הוך מחנה
 ישראל שהוא טהור מליכנס שם מצורעים מכאן שקדשים
 קלים נאכלין בכל העיר אתה ובניך ובנותיך אתה ובניך
 אבל בנותיך לא מחלק לא את התנו להם מהנות רטאותהן לחבול
 בחזה ושוק או אינו לא אף הבנות בחלק תל כן חקך וחק בניך
 ניתנו חק לבנים ואין חק לבנות על אשי החלבים מכאן
 שהחלבים למטה בשעת תנופה וישוב המקראות שלא יחישו
 זה את זה ככר פירש את שלשתן בצו את אהרן שעיר
 החטאת שעיר מוספי רח ושלשה שעירי חטאות קרבנו בו
 ביום שעיר עזים ושעיר נחשון ושער רח ומכולם לא נשרף
 לא זה ונחלקו בדבר חכמי ישראל ש אומרים מפע טומאה
 שגבעה בו נשרף ויא מפע איכות נשרף לפי שהוא קדשי

דורות אבל בקדשי שעה קמחו על משה שאמר להם כמנחה
ואכלו מצות דרוש דרוש שתי דיושות הללו מפע מר
נשרה זה ומפני מה נאכלנו כן היא בתכ על אעזר ועל
איתמר בשביל כבודו של אהרן הפך פניו כנגד הבנים וכעס
לאמר אמר להם השיבוני על דברי מדוע לא אכלתם את
החטאת במקום הקדש וכי חוץ לקדש אכלו והלא ארפה
ומהו אומ' במקום הקדש לא שאמר להם שמא חוץ לקדש
יצא ונפסלה כי קדש קדשים היא ונפקלין ביוצא והם אמרו
לו לאן אמר להם הואיל ובמקום הקדש היתה מדוע לא אכלתם
אותה ואתה נתן לכם לשאת שהכניס אופלים ובעלים
מתכפרין לשאת את עון העדה מבאן למדנו ששעיר זה היה
שהוא מכפר עון טומאת מקדש וקדשיו שחטאת שמיני וחטאת
נחשון לא לכפרה באו הן לא הובא שאו הוא בא היה לכם לשאת
כמע שנ' וכל חטאת אשר יובא מדמה אכול תאכלו אותה
היה לכם לאכלה אעפ' שאתם אוננים באשר צוית לכם
במנחה וידבר אהרן אין לשון דבור לא לשון עז שג' ויצר
העם וג' אפשר משה קצף על אעזר ועל איתמר ואהרן
מדבר הא ידעת שלא היתה לא מדברך כבוד אמרו אינו
בדין שיהא אבינו יושב ואנו מדברים לפענו ואינו בדין
שיהא תלמיד משיב את רבו יכול שלא היה באעזר להשע
תל ויאמר אעזר הכהן אנשי הצטא וג' הרי כשרצה דבר
דבר לפע ולפע הנשיאים זו מצאתי בספרי שלפעם שני
הן היום הקריבו מהו אמלא אמלו משה שמא צדקתם
דמס אוננים שהאונן שעבד חלל אמ' לו אהרן וכי הם
הקריבו שהם היו נזות את הקרבת שאני כהן גדול
ומקריב אונן ותקראנה אותי כלה אפלו לא היו מהים
בע לא שאר קרובים שאני חייב להיות אונן עליהם כאלו
כגון כלה אמורים בפרשת כהנים שהכהן מיטמא להם

ואכלתי חטאת ואם אכלתי הייטב היוס אבל אנינות לילה מותר
 שאין אונן לא יום קבורה הייטב בעיני פ' אם שמעתי בקדשי
 שעה אין לך להקל בקדשי דורות וייטב בעיני הודה ולא בוש
 לומר לא שמעתי א משה ואהרן למשה אמר שיאמר לאהרן
 לאמר ליהם אמר שיאמר לא עזר ולאיתמר או אינו לא לומר
 לישראל כשהוא אומ דברו אבני ישראל הרי דבר אמור לישראל
 האמה אני מקיים לאמר ליהם לבנים לא עזר ולאיתמר דברו
 אבני ישראל את כולם השוה להיות שלוחים בדבור זה לפי
 שהושנו בדמימה וקיבלו עליהם גזירות המקום מאהבה
 זאת החיה לשון חיים לפי שישראל דבוקים במקום וראוי
 להיות חיים לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מצוות
 ולאומות עז לא יאמר כלום משל לרופא שבכנס לבקר את החולה
 כולי כדאיתא במדרש תנחומא זאת החיה מלמד שהיה
 משה אוחז בחיה ומראה אותה לישראל זאת תאכלו וזאת לא
 תאכלו את זה תאכלו אף בשר צי המים אהז מכלמין ומין
 ומראה להם וכן בעוף את זה תשקצו מן העוף וכן בשר צים
 וזה לפי הטמא זאת החיה מכל בהמה מלמד שהבהמה
 בכלל חיה מפרקת כהרגו קדושה פרקה ושוקעת טקע
 שמוכדלת מלמעלה ומלמטה בשתי צפרני כהרגו ומלמטה
 טלפין שיש שפר קותיו קדושות מלמעלה ואין שקועות ומובדלות
 לבמה שמלמטה בחוברות מעלת גרה מעלה ומקיא את
 האוכל ממעיה ומחזרת אותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק
 גרה כך שמו ויתכן להתו מגזרת מים הגרים שהוא נגרו
 אחר הפה והרגו פישראל שעל ידי הגרה האוכל נפטר וכימוח
 בבהמה תיבה יתורה היא לדדשה להתיר אתה שליל הנמצא
 במעי אמו אותה תאכלו ולא בהמה טמאה והלא טמאה הרי
 היא לא לעבור עליה בעשה ולא תעשה מבשרם לא תאכלו
 אין לי אלא שאר בהמה טמאה שאין לה שום קימן טהרה מעין
 אמרת קל וחומר ומה אן שיש בהן קצת קימני טהרה אקורות
 מבשרם על בשרם באזהרה ולא על עצמות ובידים וקרנים

שמעוני
י

וטלפין

וטלפים ונבלתם לא תגעו • כול יהו ישראל מוצהרים על
 מגע נבלת הלל אמורל הכהנים סהנים מוצהרין ואין ישראל
 מוצהרין קן מעתה ומה טומאת מת המורה לן הזהירה
 אה כהנים טומאת נבלת קלה לא כל שכן ומה הלל לא תגעו
 ברבל סגפידין ששטבהם קשקשת לן קליפין הקבועין
 בו שזו שריון קשקשים הוא לבוש שרץ בכל מקום משמעו
 יבר נמוך שרוחש ונד על הארץ ושרץ יהיו לא קור ארץ
 עירוביהן אם יש בו בנותן טעם מבשרים אינו מוצהר
 על הסגפידים ועל העצמות ומה נבלתם השקצו לרבות
 יב חושין שקינן וכל אשר אין לן מה הלל שויכול אין לו שיהא
 מותר לא המעגה קימנין שלו לובטה השיהן במים מנין
 הלל ועל אשר אין לן קנפיה וקשקשת במים האם הין לן
 במים אעפ שהשיהן בעלייתו מותר לא יאכלו להיבאת
 מה מאוכל לקטנים שכך משמעו לא יהו נאכלים על ידיך
 או אינו לא לתקן בהנאה הלל לא תחבלו באפילה אקורין
 בהנאה מותרין כל עוף שזבן למינה למינו למינהו • ש
 באותו המין שאין דומין זה לזה לא במראיהם ולא בשמותם
 וכולן מין אחד הנץ שלך פירשן רבותינו זה השולה וגם
 מן הים וזהו שתרגס אנקלנס ושלי נוצ" כוס ויכשוף הם
 הצועקים בלי לה ויש להם לקהות חזים ועוד אחר דומה
 לן תנשמת היא קלבא שורין ודומה לעכבר הפוריה
 בלי לה ותנשמת האמורה בשר צים היא דומה לה ואין לה
 עינים וקורין לה טלפא החסידה • זו דיה לבנה ולמה נקרא
 שמה חסידה שעושה חסידות עם חבריה במצוות
 האנפה היא דיה רגזית ונדאה לו שקורין לן איירון הדוממת
 תורנגול הכר וכרבלתו כפולה וכל הרופא ולמה נקרא שמע
 דוכיפת שהודו כפות וזו היא כרבלתו ונגר טורא נקרא על
 שם מעשין כמן שפירשו רבותינו כמנץ בטין פרקני טאחא
 שרץ העוף הם הדקים הנמוכים הרוחשין על הארץ כגון
 זכובין וצריעין ויהושין וחגבים על ארבע על דגלים

ממעל לרגליו קמוך לצוארו ישלן כמין ברגלים לבד ד רגליו
 וכשרוצה לעוף ולקפוץ מן הארץ מתחזק באותן שני כרעים
 וכורח ויש מהן הרבה מאותן שקורין לנג'וטמח אבל אין אנו בניין
 בהן שארבעה קימנו סהרה נחמלו בהן ד רגלים וד כנפים
 וקר קולין או כרעים הכתובין כאן וכנפיו חופין את רובו וכל קימנו
 הללן באותן שבינותינו אבל יש שראשן ארוך ויש שאין להן זנב
 וצריך שיהא שמוחגב ובזה אין אנו יודעים להבדיל ביניהם
 וכל שרץ העוף בא ולימד שאם לן חמש טהור ולאה העתידין
 לומר בענין למטה הטמאן כלום בגיעתם יש טומאה וכל
 הנושא מנבלתם כל מקום שנטומאה משא חמורה מטומאה
 מגע שהיא טענה כבוס בגדיים מפרקת פרקה ושקב
 אינה שוסקעת כגון גמל שפרקתו קדוקה למעלה אבל למטה
 היא מחוברת כאן לימדך שנבלת בהמה טמאה מטמאה
 ובענין שבקוף הפרשה פירש על בהמה טהורה על כפיו
 כגון כלב ודוב וחזול טמאים הם לכס למגע וזה לכס
 הטמא כל טמאות הללן אינן לא קורא כילה אא לטומאה
 ממש להיות טמא במגע ונאסר לאכול תרומה וקדשים
 וליכנס במקדש החלף והצב שדומה לצפרדע אנקה
 הר' צו לטמא לויט' דה חומט לימ' כה הנשמת טלפת
 במים יוצא ואף לאחר טבילתו טמא הוא לתרומה עד
 הערב והחל וטהר בה ערב השמש אהוכו אין כלי חרס
 מטמא אא מאוירו כל אשר בתוכו יטמא הכלי האזר
 ומטמא מה שבאוירו ואותו השבורן לימד שאין לו
 טהרה במקנה מכל האכל אשר יאכל מוקב על מקרא
 העליון כל אשר בתוכו יטמא מכל האכל אשר יאכל
 אשר באו עליו מים והוא בתוך כלי חרס הטמא יטמא
 וכן כל משקה אשר ישטה בכל כלי והוא בתוך כלי חרס
 הטמא יטמא למדנו מכאן דברים הרבה למדנו שאין אובל

מוכשר ומתוקן לקבל טומאה עד שיבאו עליו מים פעם אחת
 ומשבחו עליו מים פעם אחת מקבל טומאה גלגולס ואפלו
 נבוב והיין והשמץ וכל הקרא משקה מכשיר זר עים לטומאה
 כמים שכך יש לדרוש המקרא אשר יבא עליו מים או כל
 משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא האוכל ועוד למדן רבותינו
 מכאן שאין ולי טומאה מטמא כלים שכך שנינו יכול יהו
 כל הכלים מטמאים מאויר כלי חרס תל כל אשר בתוכו
 יטמא מכל האוכל אוכל ומשקה מטמא מאויר כלי חרס
 ואין כלי הכלים מטמאין מאויר כלי חרס לפי שהשרץ אכ
 הטומאה והכלי שנטמא ממנו ולפי הטומאה לפיכך אינו חושד
 ומטמא כלים שבתוכו ולמדנו עוד שהשרץ סנפל לאויר
 תבור הסת בתוכו ולא נגע השרץ בפת התנור ראשון והפת
 שניה ולא נאמר רואין את התנור כאן מלא טומאה עצמה
 נגשה בהן מגבן ולמדנו עוד על ביאת מים שאינה ממשדת
 זר עים לא אתם כן נפלו עליהן משנתלשן שאם אתה אומר
 מקבלין הכשר במחובר אין לך שלא באו עליו מים ומדו
 אומר אשר יבא עליו מים ולמדנו עוד שאין אוכל מטמא
 אחרים לא אתם כן יש בו כביצה שנאשר יאכל אוכל
 הנאכל בבת אחת ושיעור חכמים אין בית הבליעה
 מחזיק יותר מביצת הרגולה תנור וכירים כלים
 המטלטלין הם וזן של חרס ויש להן תוך ושופת על כקב
 החלל את הקדרה ושניהם פיהם למעלה יהא שאין לכלי
 חרס טהרה בטבילה וממאים יהיו לכם שלא תאמר
 מצוה אע לנתצם תל וממאים יהיו לכם אשר צוה לקיימן
 בטומאתן רשאי אך מעין ובור מקנה מים המתאברים
 לקרקע אין מקבלין טומאה ועוד יש לך ללמד יהיה מהור
 הטובל בהן מטומאתו ונוגע בנבלתם יטמא אפלו הוא
 בתוך מעין ובור ונוגע בכבלתם יטמא שלא תאמר קן
 אם מטמא את הטמאים מטומאתם קן שיציל את הטמור

וזהו הנכס המיועד
 שאם אתה לומד
 לך נתימניו כל
 כלים כולו כוונת
 כיצור על השרץ
 ענין

מליטמא לכך נאמר ונוגע בנבלתם יטמא זרע זרוע זריעה
שלמיני זרעו בנין זרוע שם זכר הוא כמו ויתנו לנו מן הזרעונית
טהור הוא לימדך הכתוב שלא הוכשר ונתקן לקרות אוכל
לקבל טומאה עד שיבוא עליו מים וכי יותן מים על זרע לאחרי
שנתלש שאם האמר יש הכשר במחובר אין לך זרע שלא
הוכשר מים על זרע בין מים בין שאר מטקוס בין הם על
הזרע בין זרע נפל לתוכן הכל נדרש בת"כ ונפל מנבלתם
עליו אף משנוגב מן המים שלא הקפידה תורה לא להיות
עליו שם אוכל ומטירך עליו הכשר קבלת טומאה פעם אחת
שוב אינו נשקר הימנו בנבלתה ולא בעצמות גידים ולא
בקרנים וטלפים ולא בעור והנושא את נבלתה חמורה
טומאת משא מטומאת מגע שהנושא מטמא בגדים והמוגע
אין בגדין טמאין שלא נאמרו וכבס בגדין והאוכל מנבלתה
יכול לתמאנו אכילתו כשהוא אגב נבלת עוף טהור לא
יאכל לטמאה בה אותה מטמאה בגדים באכילתה נבלת
בהמה טמאה מטמאה בגדים באכילתה בלא משא כגון
אם החבה לו חבירו בבית הבליעה אם כן מה ת"ל האוכל
ליתן שעור לנושא ולנוגע כדי אכילה והוא כצית וטמא
עד הערב אעפ"ש טבל עריך הערב שמש השורץ על הארץ
להוציא את היתושין שבכלי קין ושבפולין ואת הזיזים
שבעדשים שהרי לא שרצו על הארץ לא בתוך האוכל
אבל משיצא לאויר ושרצוהרי נאסרו לטאכל לחייב
על המאכיל כאוכל ואין קרני שרץ לא זכר נמוך קצור
רגלים שאינו נראה לא כרוחש ונד"ה הולך על גחון זה נחש
ולשון גחון שחיה שהולך שח ונופל על מעמנו כל הולך
להביא השלשולין ואת הדומה לחומה מרבה רגלים זה
נדל שרץ שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן
א' תשקצו באכילתן שהרי כתיב נפשותיכם ואין שיקולן

נפש צמגע וזכאל הטמאן באכילתם ונממתם כס אתם אתם
 מטמאין בהם בארץ אף את מטמא אתכם בעולם הבא
 ובישיבת מעלה כי אתי ש' אהיכם כשם שאני קדוש שאני
 ש' אהיכם כך והתקדשותם קדשו עצמכם למטה והייתם
 קדושים לפי שאני אקדש אתכם למעלה ולעולם הבא
 ולאת הטמאן לעבור עליהן בלחונן הרבה וכל לאו מלקות
 וזהו שאמרנו בגמרא אכל פוטייה לוקה ארבע נמלה לונה
 חמש צרעה לוקה שש כי אתי ש' המעלה אתכם על מנת
 שתקבלו מצות העליות עליכם להבדיל לא בלבד השנה
 אא שתהא יודע ומכיר ובקי בהן בין הטמא ובין הטהור
 צריך לומר בין חמור לפרה והלא כבר מפורשים הסא
 בין טמאה לך לטהורה לך בין נשחט חצי שלקנה לנשחט
 רובן ובין החיה העתבלת צריך לומר בין צבי לערוד והלא
 כבר מפורשים הם לא בין שגולף בה קימנ טרפה כשה
 לגולף בה קימנ טרפה פסולה הקלה שאני

פרשת אשה כי תזריע

אשה כי תזריע אמר שלמאי כשם שיצירתו של אדם
 אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית כך תורתו
 נתמשה אחר תורת בהמה חיה ועוף כי תזריע לרבות
 שאפלו ילדהו בחוץ שנמחה ונעשה כמין אדע אמו
 טמאה לידה כימי נדה דוטה הטמא כסדר כל טמא
 האמורה בנדה מטמאה בטומאת לידה ואפלו נפתח
 הקבר בלא דם דוטה לשון דבר הגב מגופה לשון אחר
 לשון מדוה וחולי שאין אשה רואה דם שלא תחלה דאשר
 ואיברה כבדן עליה תשכ אין תשב לא לשון עכבר

ותשבו בקדשן שבטלונ ממרא בדמי טהרה אעפ שרואה
 טהורה בדמי טהרה לא מפיק הא והוא שם דגרי כמו טוהר
 ימי טהרה מפיק הא ימי טוהר שלה לא תגע אזהרה לאוכל
 וכו' כמו ששנויה ביבמות בכל קדש לרבות את התרומה לפי
 שאן טבולת יום ארוך שטבלה לקוף שבעה ואין שמשוה
 מעריב לטהרה עד שקיעת החמה שליוס ארבעים שלמחר
 תביא את כפרת טהרתה והקרעו לימדך שאין מעכב
 לאכול בקדשים לא אחד מהם ואיזהו זה חטאת שזכר
 עליה הכהן מן שהיא בא לכפר בו הכהן תלויה וטהרה
 מכלל שעד כאן קרויה טמאה אחד לעולה ואחד לחטאת
 לא הקדושה הכהן לא למקראה אבל להקרבה חטאת
 קודם לעולה כך שנינו בזבחים בפרק כלהתדיר שאת
 או ספחת שמות נבעים הם ולבנות זומזן בהדת חננויות
 וכן כהיר הוא בשחקים לאהרן בזירת הכהוב היא שאין
 טומאת נבעים וטהרתן לא עלפי כהן הפך לבן מתחלה
 שחור והפך ללבן בהוך הנגע ומיעוט שער שנים עמוק
 מעור בשרון כל מראה לבן עמוק הוא כמראה חמה עמוקה
 מן הצל וטמא אותו יאמר לו טמא אתה ששער לבן קומן
 טומאה הוא בזירת הכהוב ועמוק אין מראהו לא ידעתי
 פירושו והקביר יקבירונו בבת אחת ולא יראה עד סוף
 השבע ויוציאו קימנן עליו בעינו במראהו ובשיעורו
 הראשון והקבירו שנית האם פשה בשבוע ראשון טמא
 מוחלט כהה הוכחה ממראהו האם עמו במראהו
 או פשה טמא מקפחת שם נגע טהור וכבב בגדינו וסור
 הוא לונקק להקגר נקרא טמא וצריך טבילה וטמא
 הכהן ומשטמאן הרי הוא מוחלט וזקוק לצפרים ולתגלות
 ולקרבן האמור בפרשת זאת תהיה צרעת היא המקפחת
 הזאת צרעת לשון נקבה נגע לשון זכר ומחית שנהפך
 מקצת הלובן שבתוך השאת למראה בשר אף הוא קימן

אין

טומאה

טומאה שער לבן בלא מחיה ומחיה בלא שער לבן ואעפ שלא
 נאמרה מחיה לא בשאתאף בכל המראות ומלכותיה הוא
 כימן טומאה צרעת נושנת היא מכה ישנה היא תחת המכה
 והבורה גזן נראית בריא מלמעלה ותחתיה מליאה לפה שלא
 תאמר הואיל ועלתה מחיה אטהרנה מראשו של אדם ועל
 רגליו לכל מראה עיני הכהן פרט לכהן שחשך מאורו
 וביום הראות בובשר חי אם צמחה בו מחיה הרי כבר
 פירש שהמחיה כימן טומאה שאם שהיה הבגע בראש
 מעשרים וארבעה ראשי איברים שאין מטמאין משום
 מחיה לפי שאין נראה הנגע כולו כחוד ששופע אילך
 ואילך וחד ראשה אבר ונתגלה שפועו על ידי שומן
 כגון שהבריא ונעשה רחב ונראה בו המחיה למחטת הכהן
 שהטמא וביום מה תל ללמד ישנים שאתה רואה בו
 וישנים שאין אתה רואה בו מכאן אמרו חתן נותנים לו
 שבעת ימי המשנה לו ולא צטוליהו ולכקותו וכן ברגל
 נותנין לו כלימי הרגל צרעת הוא הבשר ההוא בשר
 לשון זכר שחין לשון חמוס שנתחמוס הבשר בלקויהבא
 לו מחמת מכה שלא מחמת האור ונרפת השחין העלה
 ארוכה ובמקומו העלה נגע אחר או בהרת לבנה או מחמת
 שאין הנגע לבן חלקא פהוד ומעורב בשתי מראות
 לובן ואודם מראה שפלי ואין ממש שפלא מהוד
 לבניבותו הוא נראה שפלו ועמוק כמראה חמה עמוקה
 מן הצל נגע היא השאת הזאת או הבהרת תחתיה
 במקומה צרבת השחין כהרגמו רשע שחנא אינו אלא
 רשע החמוס הניכר בבשר כל צרבת לשון רגיעת עור
 הנרגע מחמת חמוס כמו ונצרב בו כה כל פעם מחית המטה
 כשחיתה המכוה הפכה לבהרת פתוטה או לבנה חלקה
 וקימט מכוה וקימט שחין שונין הן ולמה חילקן הכתוב לומר
 שאין מצטרפין זה עם זה כולו הציבוריק בשחין וחצי ברים

הזל

במכוח לא ידונו כגריס' בראש' אובזקן' בזה כחלק' בין נגע
 שבמקום שער לנגע שבמקום בשר זה קימנו בשער לבג
 וזה קימנו בשער צהוב' ובו שער צהוב' שנהפך שער שחור
 שבו לצהוב' כהן הוא כן שמו של נגע שבמקום שער' ושער
 שחור אין בו האם היה בו שער שחור טהור ואין צריך
 להקטר שהשער שחור סימן טהרה הוא בכתקים כמו שכ
 ושער שחור צמח בו' והנה לא פשה האם פשה או היה בו שער
 צהוב טמא' והתגלה' סביבות הנתק' ואת הנתק לא יבלה'
 מנה שתי שערות קמוך לו קבוב כלי' שיהא נכבד אם פשה
 שאם יפשה יעביר השערות ויצא למקום הגלוח' אחרי
 טהרתו' אין לישא פשה לאחר הפטור מנין אקבוקו שבוע
 ראשון ובקוף שבוע שני תל' פשה יפשה' ושער שחור מנין
 אף הירוק והאדום שאינו צהוב תל' ושער לשון צהוב דומה
 להבנת הזהב צהוב כמו צהוב' טהור הוא וטהור הכהן
 הא טמא שטיהרו הכהן לא טהר' בהרות חבדורות' כהות
 לבנות שאין לובן שלהן עז' לא כוהה' בהק' כמין לובן העראה
 בבשר אדם אדום שקול' דעו בין חבדורות' אדמימותו קחו'
 בהק' כמיש' עדין שבין עדין' לעדין' מבהיק הבשר בלובן
 צה' קרח הוא טהור הוא' מטומאת נתקין' שאינו כידון
 בקימנו ראש' וזקן' שהן מקום שער לא בקימנו נגע עור בשר
 מחיה ופשינו' ואם מפאת פנו' משיפני' קוד' כלפי פניו קרו'
 בבחור ואף הצדיען שמכאן ומכאן' בכלל' קוד' כלפי אחוריו
 קרוי קרח' נגע לבן אדמדם' פהוך מבין שאר המראות
 תל' כמראה צרעת עור בשר כמראה הצרעת האמור בפירות
 עור בשר' אדם כי יהיה בעור בשרו' ומה אומר בו שמטמא
 בארבע מראות ונידון בשתי שבועות ולא כמראה צרעת
 האמור בשחין ומכוח שהוא נידון בשבוע אחת ולא כמראה
 נתקין שלמקום שער שאין מטמאין בארבע מראות שאר
 ותולדתה בהרת ותולדתה' בראשו נגעו' אין לישא נתקין

מנין

מען לרבות שאר המנוגעים תל טמא יסמאנו לרבות את מ
 כולן הוא אומר בגדין יהיו פרומים פרומים קרועים פרוע
 מגודל שער ועל שפס יענה כאכל שפס שער השפתים
 גדלן כל וטמא טמא יקרא משמיע שהוא טמא ויפרשו
 ממנו בדין ישב שלא יהיו טמאין יושבין עמו זאמרנות
 מה נשתנה משאר טמאים לישב בדין הואיל והוא הבדיל
 בלשון חרע בין איש לאשתו בין איש לרעהו אף הוא יבדל
 מחוץ למחנה חוץ לשלוש מחנות לפשתים ולצמר שלפשתים
 או שלצמר או בעור זה עור שלא נעשה בו מלאכה או בכל
 מלאכה עור עור שנעשה בו מלאכה ירקרק ירוק שבדוקן
 אדמדם אדום שבאדומים צרעת ממארת לשון קלוד
 ממאיר ומדרשות בן מאירה שלא תהנה בזמן בצמר
 או בפשתים שלצמר או שלפשתים זהו פשוטו ומדרשו
 יכול יביא גיצי צמר ואנצי פשתן וישרפם עמו תל היא
 באש תשרף אינה צריכה דבר אחר עמה אם כן מה תל
 בצמר או בפשתים להוציא את האומרות שבו שהן ממיץ מ
 אחר אומרות לשון שפה כמו אומר את אשר בו הנגע יכול
 מקום הנגע בלבד תל את אשר בו הנגע יכול כל הבגד כולו
 טעון ככוס תל הנגע הא כיצד יכבס מק הבגד עמו אחרי
 הכבס לשון העשות לא הפך הנגע את עינו לא כהה ממראיתו
 והנגע לא פשה שמענו שאם לא הפך ולא פשה טמא ואין מ
 צריך לומר לא הפך ופשה הפך ולא פשה איני יודע מה יעשה
 לן תלו הקביר את הנגע מכל מקום דברי ה' הודה וחכמים
 אומרים כולי כדאיתא בתל ורמתייה פאן לישב המקרא
 על אופען פחתת היא לשון גומה כמו באחת הפסתי
 כלום שפלה היא נגע שמראיה שוק עין בקדחתו או נגחתו
 כהרגו בשחיקותיה או בחדתותיה קדחתו שחיקוטיטנים
 ומפני המדרש שהוצרך לבגידה שנה מעין לפריחה בבגדים

יחלח

שאלתי

שדין

שהיא טהורה נאמרה קרחת וגבחת בארס ונאמרה קרחת
 וגבחת בגדים מה להלך פרח בכולו טהור אף טאן פרח
 בכולו טהור לכך אחז הכתוב בלשון קרחת וגבחת ולענין
 פירושו ותרגומו זהו משמעו קרחת לשון ישנים וגבחת
 לשון חדשים כאלו נכתב באחריותו או בקדמותו שהקרחת
 לשון אחרים והגבחת לשון פנים כמו שכתוב ואם מפאת
 פניו וכו' והקרחת כל ששופע ויורד מן הקדקוד ולאחריו
 כך מפורש בת"כ וקראו אותי יקרא מקום הנגע מן קדמו
 וישר פניו פורחת היא דבר החוזר וצומח באשת שדפנו
 את כל הגבד וקר מהם הנגע אם כשכבקה בתחלה
 על פי כהן קרמנו הנגע לבגדו וכבש שנית לשון
 טבילה תרגום של כבוסין שבפרשה זו לשון לבון ויתחור
 חוץ מזה שאינו ללבון אלא לטבול לכך תרגומו ויצטבע
 וכן כל כבוקי בגדים שהן לטבילה ומתרגמין ויצטבע
 חס חקלה אשה פי תזריע חס

פרשת זאת תהיה

זאת תהיה תורת מלמד שאין מטהרין אותו בלילה
 אלא מחוץ למחנה חוץ לשלוש מחנות שבשתלח שש בנימי
 חלוטו חיות פרט לטריפות טהורות פרט לעוף טמא
 לפי שהנגעים באים על לשון הרע שהוא מעשה פטיט
 מטפוטו דברים לפיכך הוצקו לטהרתו צפריים שמטפלי
 תמיד בצפצוף קולי ועץ ארץ לפי שהנגעים באין על
 גדות הרוח ושני תולעת ואזוב מה תקנו ויתרפא
 ישפיל עצמו מגאותו כהולעת וכאזוב עץ ארץ מקל
 של ארץ שני תולעת לשון של צמר צבועה זהורית
 על מים חיים כותן אותם תחלה בכלי כדאי שיהאדם
 צבוע ניכר בהם וכמה הן רביעית אתה צפור החיה
 קח

יקח אותה מלמד שאינו אגדה עמהם לא מסדישה לעצמה
 אבל העץ והאזוב כרובין יחד כלשון הזהורית כענן שנ
 ואת עץ הארץ ואת שני הולעת ואת האזוב קיחה אחת
 לשלשה יבול כשם שאינה בכלל אגודה כך לא תהא בכלל
 טביטה תל וטבל אותם ואת הצפור החיה החזיר את
 הצפור לכל טביטה וישב מחוץ למחלן שאקור בהשמיש
 המטה את כל טערו כלל ופרט וכלל לה ביא כל מקום כנוקישער
 ונראה ונכשה אחת לחטאת ושששה עשרונים לנכבי שלשה
 כבשים הללו שחטאתו ואשמו של מצורע טעונים נכבים
 ולג אחד שמן להזאת שבשני וליתן ממנו עלתנוך אגנו ומתן
 בהונות לפעם בשער נקנור ולא בעזרה עצמה לפי שהיא
 מחוקר כפורים והקריב אותו לאשם יקריבנו להוק העזרה
 לשם אשם להניק שהוא טעון הנופה חי והניק אותם את האשם
 ואת הלוג במקום אשר ישחט על ירך המזבח בצפון ומה תל
 הלא כבר נאמ בתורת אשם בפרשת צו את אהרן שהאשם
 טעון שחיטה בצפון לפי שיצאה מכלל אשמות לידון
 בהעמדה יכולתה שחיטתו במקום העמדה לכך נאמר
 ושחט במקום אשר ישחט כי חטאת כי בכל החטאות
 האשם הזה הוא לכהן בכל עבודות התלויות בכהן הושוה
 אשם זה לחטאת שלא תאמר הואיל ויצא דמו מכלל שאר
 אשמות ליתן על תנוך ובהונות לא יהא טעון מהן דמים
 ואימורים לגבי מזבח לכך נאמר כי חטאת האשם הוא
 לכהן יכול יהא דמו ניתן למעלה כחטאת תל וכו' בתכ
 תנוך גדר האמצעי שבאזן ולשון תנוך לא נודע לי והפותרים
 קור לו טנדחם בהן גודל לפעם כנגד בית הקדש הקדשים
 ואת המסחה מנחת נכבים שלבהמה ועשרון סלת אחד
 לכבש זה שהוא אחד יביא עשרון אחד לנכבין ולוג שמן
 לתת ממנו על הבהנות ושמן של נכב המנחה לא הוזקק
 הכה לפרש ביום השמיני לטהרתו שמיני לצפרים
 ולהזאת עץ ארז ואזוב ושני הולעת על מקום דם האשם

אפלו נתקנח בדם לימד שאין הדיסגורס לא המקום גורכ
 ונתתי נגע צרעת בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם
 לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות שלזהב בקירות בתיהם
 כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע כותף
 הבית ומוצאן כנגע נראה לי בבית שאפלו הוא חכם ויור
 שהוא נגע עולמי לא יפקוק דבר ברור לומר נגע נראה לי לא
 כנגע נראה לי בטרם יבוא הכהן שכל זמן שאין כהן נזקה
 לו אין שם תורת טומאה ולא יטמא כל אשר בבית טמא לא
 יפנהו ויבא הכהן ויראה הנגע נזקה לה קבר וכל מה שבתוכו
 יטמא ועל מה חקה תורה אם על כלי שטף יטבילסו ויטהרו
 ואם על אוכלין ומשקין יאכלס בימי טומאתו הא לא חקה
 תורה לא על כלי חרס שאין לו טהרה במקוה שקשרות
 שוקעין מראיהו וחלצו את האבנים כהרגומנו שלפון יטלס
 משם כמו וחלצה נעלן לשון הקרה לא מקום טמא מקום
 שאין טהרות משתמשות שם לי מדך הכתוב שהאבנים
 הללו מטמאות מקומן בעודן בו יקציע ידו וידלו ובלשון
 משנה יש הרבה מלות מבפנים קביב קביבות הנגע
 בתב נדרש כן שיקליף הטויה שקביב אבני הנגע הקצו
 לשון קצה אשר קצעו בקצוע הנגע קביב הקצות לשון
 היעשות וכן הטוח אבל חלץ את האבנים מוקב הלשון לא
 האדס שחלצן והוא משקל לשון כבד כמו כפר דבר ואם
 ישוב הנגע יכול חזר בו ביום יהא טמא תלושב הכהן
 אם ישוב מה שיבה האמור להלן בקוף שבוע אף שיבה
 האמורה כאן בקוף שבוע ובא הכהן וראה והנה פשה
 יכול לא יהא החוצר טמא אלא אם כן פשה נאמ צרעת
 ממארת כבבליס ונאמד צרעת ממארת בכבדיס מה
 להלן טמא את החוצר אעפ שאינו פושה אף כאן טימא
 את החוצר אעפ שאינו פושה אעפ כן מה תל והנה פשה
 אין כאן מקומו של מקרא זה לא ונתן את הבית היה לו
 לכתוב אחר ואם ישוב הנגע וראה והנה פשה הא לא בא

ללמד את על נבע העומד בעינו בשבוע ראשון ובא בקנה שבוע
שני ומצאן שפשה שלא פירשבו הכוב למעלה כלום בעומד
בעינו בשבוע ראשון נלימדך באן בפשען זה שאינו מדבר
לא בעומד בראשון ופשה בשני ומה יעשה לו יכול יתצנו כמו
שקמך לו ונתן את הבית תל ושכ הכהן ובא הכהן ללמד ביאה
משיבה מה שיבה חולץ וקוצה וטח וכותן לו שבוע אה ביאה
חולץ וקוצה וטח וכותן לו שבוע ואם חוצר כותן לא חצר טהור
ומנין עמד בזה ובזה חולץ וקוצה וטח וכותן לו שבוע תל ובא
ואם בא יבוא במה הכת מדבר אם בפושה בראשון הרי אמור
אם בפושה בשני הרי אמור הא אינו אמור ובא ואם בא יבוא
לא את שבא בקנה שבוע ראשון ובא בקנה שבוע שני וראה
והנה לא פשה זה העומד מה יעשה לו יכול יכסור וילך כמו
שכתוב באן וטהר את הבית תל כי כרפא הנגע לא טהרתו לא
הרפוי מה יעשה לו ביאה אמורה למעלה ביאה אמורה למטה
מה בעליונה חולץ וקוצה וטח וכותן לו שבוע דגמר לה זהו
שיבה זהו ביאה אה בתהונה כן כן כדאיתא בתל גמרו
שליבר אין נתיצה לא בנגע החוצר אחר חליצה וקיצוע
וטיחה ואין החוצר צריך פשיון וקצור המקראות כל הוא
ואם ישוב ונתן והבא אה בית והאוכל בבית ובא הכהן
וראה והנה פשה ודבר הכת בעומד בראשון שנותן לו שבוע
שע להקברו ובקנה שבוע שע להקברו בא וראהו שפשה
ומה יעשה לו חולץ וקוצה וטח וכותן לו שבוע חצר כותן
לא חצר טעון צפרים שאין בנגעים יותר משלשה שבועות
ואם בא יבוא לקנה שבוע שני וראה והנה לא פשה מקרא
זה בא ללמד בעומד בראשון ובשני ומה יעשה לו יכול
יטהרו כמשמעו של מקרא וטהר הכהן את הבית תל כי
כרפא הנגע לא טהרתו לא אתה רפוי ואין רפוי לא הבית
שהוקצה והוטה ולא חצר הנגע אבל זה טעון חליצה וקיצוע

וטיחה ושבוע שלישי וכן המקרא כד שואם באיבא בשני וראיהו
 לא פשה יטיחנו ואין טיחה בלא חלוצ וקצוי ואחרי המוחאת הבית
 וטהר הכתן את הבית אם לא חצר לקוף השבוע כי כרפא הנגע
 ואם חצר כבר פירש על החוצר שטעון כתיבה כל ימי הקביר
 אותו ולא ימים שקלף את נגעו יכול שאם מוציא המוחלט שקלף
 את נגעו תל כל ימי יטמא עד הערב מלמד שאין מטמא בגדים
 יכול הפלן שהה כדי אבילת פרק תל והאוכל בבית יכבס את בגדיו
 אין ליא אוכל שוכב מנע תל והשוכב אין ליא אוכל ושוכב לא
 אוכל ולא שוכב מנע תל יכבס יכבס רבה אם כן למה נאמ אוכל
 ושוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אבילת פרק להורות בינו הטמא
 איזה יום אתה מטהרו ואיזה יום מטמאן כי יהיה צדי יכול
 לב מכל מקום יהא טמא תל מבשרו ולא כל בשרו אחר שחילק
 הכת בין בשר לבשר צבית לדין טמא בצב וטמא בצבה מה
 צבה ממקום שהיא מטמאה טומאה קלה נדה מטמאה טומאה
 חמורה ציבה חף הצב ממקום שמטמא טומאה קלה קרי מטמא
 טומאה חמורה ציבה טובו טמא לימד על הטובה שהיא
 מטמאה טוב דומה למי בצק של שעורין וד הוי דומה ללובן
 ביצה המוצרת שכבת צרע קשור כלובן ביצה שאינה מוצרת
 רר לשון ריר שצב את בשרו את צובו כמוריר שיוצא עלול
 או החלים שיוצא עבוקותם את פי האמה ונסתם בשרו מטפת
 צובו זהו פשוטו ומד רשו מנה הכל החלטון ראיות שהים וקרא
 שצב מבשרו צובו טמא הוא ומנה הלכת השני ראיות
 שלש וקרא טמא טומאהו בצובו רר בשרו את צובו או החלים
 בשרו בצובו טומאהו היא כי צד שהים לפעמאה והשלישית
 מצקי קתו לקרבן כל המשכב הראוי למשכב יכול הפלן מיוחד
 למנאכה אחרת תל אשר ישכב אשר שכב לא נאמ אש ישכב
 המיוחד המיד לכך יצאה שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו
 אשר ישכב ישכב לא נאמ אש ישכב עליו הצב במיוחד המיד לכך
 ואיש אשר יגע במשכבו סימך על המשכב שחמור מן המגע

שזה נעשה אב הטומאה לטמא אדם לטמא בגדים והמגע
 שאינו משכב אלא ולי הטומאה ואינו מטמא לא אנוכלין ומשקין
 והיושב על הכלי אפלו לא נגע אפי' עשרה כלים זה על זה
 כולם טמאים משום מושב וכך במשכב ופי' ירוקה הצב בטקור
 ונגע בו או נשאן שהרוק מטמא במשא" וכל המלכב אעפ'
 שלא ישב עליו כגון הדפוס של קרבא שקורין ארנון טמא משום
 מרכב והאוכף שקורין אי"ש טמא טומאת מושב" וכל הנוגע
 בכל אשר יהיה תחתיו של צב בא ולימד על המרכב שיהא
 הנוגע בו טמא ואין טעון בכוס בגדים והוא חומר במשכב
 ובמרכב והנושא אותם כל האמור בענין הצב זוכו ורוקן
 ושכבת צרעו ומימי הגליו והמשכב והמרכב משאן מטמא
 לטמא בגדים" וידיו לאן שטח במים בעוד שלא טבל מטמא
 ואפלו פסק מצובו וקפר שבעה ומחוסר טובילה מטמא בכל
 טומאותיו וזה שהוציח הכל טובילת גופו של צב כלשון שטיית
 ידים ללמוד שחין בית הקטרים טעון ביאת מים אא אבר
 הגליו כמו הידים" וכלי חרס אשר יגע בו הצב יכולת פרו
 נגע בו מאחריו כדאית בת"כ עד מבעו שהוא בכולו הוי אונג
 הקטן" וכי יטהר כשיפקוק שבעת ימים לטהרה שבעת
 ימים טהורים מטומאת ציבה שלא יראה צוב וכולך צופין"
 ורחצו במים בצורת מלך היא שתטמא האשה בביאה זאין הטעם
 משום נוגע בשכבת צרע שהרי מבע בית הקטרים הוא" כ'
 תהיה צבה" יכול מאחך מכל איבריה תל והיא בלתי את מקור
 דמיה אין דם מטמא לא הבא מן המקור" דם יהיה צובה כנשדה
 אין צובה קרוי צוב לטמא לא אס כן הוא איום בנתיה"
 כמו ומתבל ינדוהו שהוא מכודה ממגע כל אדם תהיה נזתה"
 אפלו לא ראתה לא ראייה ראשונה" ואם על המשכב הוא
 השוכב או היושב על משכבה או על מושבה אפלו לא נגע בה
 אף הוא בדת טומאה החמורה במקרא העליון בכוס בגדים"

עלה כלי לרבות את המרכב בנגעו בו יטמא ואינו טעון בכוס
 בגדים שהמרכב אין מבעו מטמא אדם לטמא בגדים וזהו
 נדחה עליו יכול ועלה לרגלה שאם בא עליה שאם בא עליה
 בחמשה לנדחה לא יטמא לא שלשה ימים כמותה תל וטמא
 שבעת ימים ומה תל וזהו נדחה עליו מה היא מטמאה אדם
 וכלי חרף אף הוא מטמא אדם וכלי חרף ימים רבים שלשה
 ימים בלא עת נדחה אחר שיצאו לימי נדחה או כותב
 את שלשה הימים האלה על נדחה מופלג מנדחה יום אחד או
 היא צבה ומשפטה חרוץ בפרשה זו ולא כדת הגדה שאין מ
 טעונה שבעת ימי נקיים וקרבן והגדה אינה טעונה קפידות
 נקיים לא ימים תהיה בנדחה בין לואה בין שאינה רואה
 ודין כפרשה אחד עשר יום שבין קוף נדה לתחלת נדה
 שכל שלשה ימי רצוף שהראה באחד עשר יום הללו תהא
 צבה והצרתם אין נצורה לא פרישה וכן נצורו אחור וכן
 נציר אחין ולא ימותו בטומאתם הרי הפרת של מטמא מקול
 קרוי מיתה זאת תורת הזב בעל ראייה אחת ומהו תורתו
 ואשר תצא ממנו שככה צרע הרי הוא כבעל קרוי טמא טומאת
 ערב והצב את צובו בעל שתי ראיות ובעל שלוש ראיות
 שהורגן מפורשת למעלה חסלת זאת תהיה חס

פרשת אחריות

וידבר אל משה אחריות שבע אהרן מה תלהיהו אשר
 בן עזריה מושלנו משל לחולה שנכנס אליו רופא אמרו אל
 תחבל צונקו ואל תשכב בטחב בא אחד ואמר לוא תחבל צונקו
 תשכב בטחב שלא תמות בדרך שמת פלצה צירצו יותר מן
 הדאשון לכך נאמ אחריות שבע בע אהרן ויאמר אל משה
 דבר אל אהרן אחיקו ואל יבוא שלא ימות בדרך שמתו בעו ולא
 ימות שאם בא הוא מת כי בענג אראה כי נמיוי אע נראה
 שם עם עמווד עכני ולפי שבימי שכינתו שסידהר שלא
 ידגל

ירגיל לבוא זהו פשוטו ומדרשו לא יבוא כי אם בענן הקטרת
ביום הכפורים בצאת בימטריא שלו ארבע מאות ועשר
רמז לבית ראשון בצאת יצוא אהרן אפסן לא בכל עת כי אם
ביום כמו שמפורש בקוף הפרשה בהדש השביעי בעשור
לחדש כהנהגתו מביד שאינו משמש לפנים בשמונה
בגדים שהוא משמש בהן בחוץ שיטבהן זהב לפי שאין
קטיגור עשה קעגור לא בארבעה כהן הדיוט וכולן
שלבונן קדש ילבש שיהיו משלהקדש יצנוף כהרגותיה
ברישיה יניה בראשו כמו ותנח בגדו ואחיותיה ורחץ
במים אותו היום טעון טובילה בכל חליפותיו וחמש פעמים
היה מחליף מעבודת פנים לעבודת חוץ ומחונן לפנים
ומשנה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי זהב לבגדי לבן
ובכל חליפה טעון טובילה ושני קדושי ידים ורגלים מן
הכבוד אהפר ההטאת אשר לו האמור למעלה ולימין
כאן שמשלו הוא בא ולא משלצבור וכפר בעדו ובעד ביתו
מתודה עליו עונותיו ועונות ביתו ונתן אהרן על שני השעירים
גורלות מעמיד אחד לימין ואחד לשמאל ונתן שתי ידיו בקלפי
ונטל גורל בימין וחבירו בשמאל ונתן עליהם את שכתוב
לשם הוא לשם ואת שכתוב בו לעזאזל משתלח לעזאזל
עזאזל הוא הר עז וקשה צוק גבוה שזאראן גזירה חתובה
ועשהו הטאת בשמנת הגורל עליו קורא לשם ואומ' לשן
הטאת יעמד חי כמו יעמד חי עי' אחרים ותרגומ' יתקם
כדחי מהתל לפי שז' לשלח אותו לעזאזל ואיני יודע טעמו
אם למיתה אם להיים לכך נאמר יעמד חי עמודהו חי עז
שישתלח מצאן ששילוחו למיתה לכפר עליו שיתודה
עליו כדכתיב והתודה עליו וכפר בעדו ויחי שני עליו
ועל אחיו הבהנים שהן כולן קדושים ביתו טנבית אהרן
ברכו את שן מצאן שהבהנים מתכפרין בו וכל כפרתן
איכה לא על טומאת מקדש וקדשיו כמו שזכר על

הקדש מטומאות וג' מעל המזבח ההיצון מלפניו מצד שלפני
הפרח והוא צד מערבי דקה מה הל דקה והלאת כל הקטורת דקה
היא שנושחקה ממנה הדקה שא שתהא דקה מן הדקה שמערב
יום הכפורים היה מחזירה למכתשת על האש שבתוך המזבח
ולא ימות האסלא עשאה כתקנה חייב מיתה והזה באצבעו
הצאה אחת במשמע ולפני הכפרת יצה שבעה דרי אחת למעלה
ושבע למטה אשר לעם מה שהפר מכפר על הכהנים מכפר
השעיר על ישראל והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם כאשר עשה
כיום הפר אחת למעלה ושבע למטה מטומאות בע ישראל על
הכנסין למקדש בטומאה ולא נודע בהם בקוף שכל חלאתם
וחטאת היא שוגג ומפשעיהם אף בנכנסין מצוי בטומאה וכן
יעשה לזה למועד כשם שהיזה בפעם אחת למעלה ושבע
למטה כך מזה על הפרכת מבחוץ משניהם אחת למעלה
וישבע למטה השוכן אתם בתוך טומאותם אעפ שהסמאים
שכינה ביניהם א המזבח אשר לפניו זה מצבת הזהב שאו
לפניו בהיכל ומה הל ויצא לפי שהזה הצאות על הפרכת
ועמד מן המזבח ולפנים והזהובמתנות המזבח הצדיקו
לצאת מן המזבח ולחוץ ויתחיל מקרן מזרחית צפונה
וכפר עליו מה היא כפרתו ולקח מים הפר ומים השעיר
מעורבין זה לתוך זה וטהרו ממה שעבר וקדשו לעתיד
כבא איש עתי המוכן לכך מיום אתמוול וצא אהרן אל
אהל מועד אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא זה
ונתנו טעם למקרא זה ונתנו טעם לדבריהם כמק יומא
ואמרו כל הפרשה בולה נאמרה על הקדר חוץ מביאה אן
שהיא אחר עשיית העולות ועולת העס והקטרת אימורי
פר ושעיר שנעשיות בחוץ בבגדי זהב וטובל ומקדש
ופושטן ולובש בגדי לבן וצא אהל מועד להוציא את
הכף זאת המחנה שהקטיר בה הקטרת לפני לפנים
וכשטאת בגדי הכר אחר שהוציאה ולובש בגדי זהב

להגיד

לתמיד שלבין הערבים וזהו קדר העבודות תמיד שלשאר
 בבגדי זהב ועבודת פר ושעיר הפעמי וקטרת שלמחנה
 בבגדי לבן ואילן ואיל העם ומקצת המוקפיין בבגדי זהב
 והוצאת כף ומחנה בבגדי לבן ושיירי המוקפיין ותמיד
 שלבין הערבים וקטרת ההיכל שעל מצבח הפעמי בבגדי
 זהב וקדר המקראות לפי העבודות כך הוא ושלה ארז
 השעיר במדבר ורחץ את בשרו במים ויצא ועשה את עולתו
 ואת חלב החטאת וג' וכל הפרשה עד ואחר יבא המחה
 ואח"כ ובא אהרן והניחם שם מלמד שטעונון בני הזהל
 שהמש באותן ארבעה בגדים ליום הכפורים אחר ורחץ
 את בשרו למעלה למדנו מורחץ את בשרו ולבשם שכתוב
 משנה בבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה שבאותה
 טבילה פשוט בגדי זהב שעבד בהן עבודת תמיד שלשאר
 ולבש בגדי לבן לעבודת היום וכאן למדנו שכשהוא משנה
 מבגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה במקום קדוש
 המקודש בקדושת עזרה והיא היתה בגבית הפרוה וכן
 ארבע טבילות הבאות חובה לכל יום אבל הראשונה
 היתה בחיל ולבש את בגדיו שמונה בגדים שהוא עובד
 בהן כל ימות השנה ויצא מן ההיכל אחר שמצב
 העולה שם ועשה את עולתו איל לעולה האמור למעלה
 ומאת עזת בני ישראל ואת חלב החטאת אימורי פר ושעיר
 יקטיר המצבחה על מצבח החיצון כלו בפעמי כתוב לא
 תעלו עליו קטרת עזרה ועולה ומנחה אשר הוציא אתדם
 להיכל ולפעם וכפר הכהן אשר ימשח כפרה זו שלום
 הכפורים אינה פשרה אלא בהן גדול לפי שנאמר ההפרשה
 באהרן הוצרך לומר בכהן גדול כמוהו הבא אחריו שיהא
 כמוהו ואשר ימלא את ידו אין לו לא המשוח בשמן המשחה
 מרובה בבגדים מעין תלו אשר ימלא את ידו והן כל הכהנים
 גדולים שעמדו מיא שיהו ואילך שבימיו נגנזה צלוחית של

שלשמן המשחה לכה תחת אביו ללמד שאם בנו ממלא את מקומו
 הוא קודם לכל אדם ויעש כאשר צוה כשהגיע זה עשה כקדר הזה
 ולהגיד שבחן שנאמר שלא היה לובשן לגדולתו שאם כוונתו בגזירת
 מעל אשר ישחט שור או כשב במוקדשין הכת מדבר שגלה לוי
 קרבן במחנה חוץ לעזרה דם יחטב לשופך דם האדם שמתחייב
 בנפשו דם שפק לרבות את העזרה דמים בחוץ אשר הם גזבים
 אשר הם רגילים לצבוח לשעירים לשעירים כמנו ושעורים ידקדו
 שם אשר יעלה עולה לחייב על המקור או בריס בחוץ כשחט
 בחוץ שאם שחט אחד והעלה חבירו שניהם חייבין ונדרת זרעו
 נדרת וימין נדרתין כל דם לפי שנכנס יכפר יכול לא יהא
 חייב אלא על דם המוקדשין תל כל דם ונתתי פע פנאי שלי פונה
 אני מכם עסקי ועסקי בו פי נפש הבשר של כל בריו בדם הוא
 תלויה ולפיכך נהגו לכפר על נפש האדם תבא נפש ותכפר על
 הנפש כל נפש מכם להזהיר גדולים על הקטנים אשר יצוד
 אין לי אלא ציד חוזין ותורגומין מנין תל ציד מכל מקום אם כן למה
 נאמר אשר יצוד שלא יאכל בשר אלא בהזמנה אחת אשר יאכל
 פדט לפומאים דמו בנפשו הוא דמו הוא לו במקום הנפש שהנפש
 תלויה בו פי נפש כל בשר דמו הוא שהנפש היא הדם דם ובשר
 לשון זכר נפש לשון נקבה אשר תאכל נבלה וטרפה בנבלת
 עוף טהור דבר הכת שאין לה טומאה לא בשעה שנבלעת בבית
 הבליעה ולימדך עאן שמטמא באכולתם וטרפה האמורה באין
 לא נכתב אלא לדרוש וכך שענו יכולתהא נבלת עוף טמא מטמאה
 בבית הבליעה תל טרפה מי שיש בו מונן טרפה יצא עוף טמא שאין
 במינו טרפה ונשא עוננו אס יאכל קדש או יכנס למקדש חייב על
 טומאה זו ככל שאר טומאות ובשרו לא ירחץ ונשא עוננו עדרחיצת
 גופו ענוש פדת ועל כבוס בגדים במלקות אני ש' אהיבס אנהוא
 שאמרת כיני אני ש' אהיך וקבלתם עליכם מלכותי מעתה קברו

שעיר

בזירות

בצירתי רב אומגלוי ויחע לפניו שקופץ לנתח בעריות בימי עזרא
 לפיכך בא עליהם בגזירה אני ש' אהיכם דעו מי בוזר עלוכס דייץ
 לפירע ונאמן לשלם שכר' כמעשה ארץ מצרים מגויז שמעשיהם
 של מצריים ושלכנענים מקולקלים מכל האומות ואותו מקום
 שישבו בו ישראל מקולקל מן הכנ' אשר אני מביא אתכם שמה יגויז
 שאותן עממין שכבשו ישראל מקולקלים מכלום' ובחקותיהם ללא
 תלבן' מה הניח הכת' שלא אמר לאו נמוקות שלהן דברים החקקים
 להם כגון טרטיות ואצטריות ר' מאיר אומג' או דרבי האמורי
 שמנו חכמים' את מטפטי תעשו' או דברים האמורים בתורה
 במשפט שאו לא נאמר הין כדאי לאמרן ואת חקתי תשמרו' דברים
 שהן גזירות מלך שיוצר הרע משוב עליהן למה לנו לשמרו ואומות
 העולם הין משובין עליהם כגון אכילה חזיר ולבישת שעטנץ
 וטהרת מי חטאת לכך נאמ' אני ש' גזרתי עלוכס אתה רשאי
 לפטר' ללכת בהם' תפטר מהוכס שלא תאמר למדת חכמת
 ישראל אלך ואמר חכמת האומות' ושמרת את חקותי' לרבות
 שאר דקדוקי הפרשה שלא פירט הכתוב' דא' ליה שמיר הועשיו
 לחקים ושמירה ועשייה למשפטים לפי שלא נתן לא עשיה למשפטים
 ושמירה לחקים' וחי בהם' לעולם הבא ואם תאמר לעולם הזה
 והלא קופו הוא מת' אני ש' נאמן לשלם שכר' עדות אבין' זואשת
 אבין או אינו לא כמשמעו נאמ' טאן עדות אבין ונאמ' להלן עדות
 אבין בלה מה להלן אשת אבין אף כחן אשת אבין' ועדות אבין'
 להביא אמו שאינה אשת אבין' עדות אשת אבין' לרבות לאחר
 מיתה' בת אבין' אף בת אנוסה במשמע' מולדת בתו מולדת
 חוץ בין שאומר לו לאבין קיים את אמה ובין שאומר לו הוצא את
 אמה כגון ממשלתו ותינה' עדות בת בנך וג' כבתו מאנוסתו
 הכת' מדבר וכתו וכתבתו מאשתו אנו למדי' מעדות אשה וכתה
 ש' בהן לא תגלה בין שהיא ממנו בין שהיא מאיש אחר' עדות

בתבנה קו לבנה לא לפי שאין מזריין פני הדין למדוה מבזורה שורה
 במס יבמות עדות בת אשת אבך לימד שאינו חייב על אחותו משפחה
 ונכרית לכך נאמרת אשת אבך בראייה לקודושין עדות אחות אבך
 לא תגלה ומה היא עדותו אשתו לא תקרב אשת בנה היא לא
 אמרת לא בשיש לבנה חושבת בה פרט לא נוסה ושפחה ונכרית
 עדות אשה ובהה לא אקר הכתוב לא על ידי נשואי הראשונה לכך
 נאמ לא תקח לשון קוחה וכן לענין העונש אשר יקח את אשה וארת
 אמה לשון קוחה אבל אנק אשה מותר לישא בתה שארה הנה
 קרובות זו לזו עמה עצה בתרגומו עיצת חטאין שיצרך יועצך
 לחטוא א אחותה שתיין באחת לצדור לשון צרה לעשות את זו
 צרה לזו בחייה לומרך שאת ברטה לא ישא את אחותה כל זמן
 שהיא בחיים למולך עץ היא ששמה מולך וזו היא עבודתה שמוסר
 בנו לכומרים ועושיין שתי מדורות גדולות ומעבירין את הבן
 ברבובין שתי מדורות האש לא תקן זו היא מקיירהו לכומרים
 להעביר למולך זו העברת האש תכל הוא לשון קדש ועדור
 וניאוק וכן ואפי על תבליתם לא תבלהו לשון בליה וערבוב זרע
 חדש וזרע בהמה ולא תקיא הארץ אתכם משל לבן מלך שהחטוהו
 דבר מאוס שאין עומד במעיו לא מקיאן כך ארץ ישראל אינה מקיימת
 עובדי עבירה ותרגומו ולא תרוקין לשון ריקון מדיקה עצמה מהם
 הנכשות העושות הזכר והנקבה במשמע ושמר תסאת משמרתו
 להזהיר ביות דין על כך ולא תבואו בהם אתי שלא יבם הא אסתמואן
 אינא יבם ואתם נפשים מאחדיו ומה הנזה יש לי בכם ואתם
 מתחייבים בלייה לכך נאמר אתי שלא יבם חקלת אחרימות

פרשת קדושים

דברא כל עדת בני ישראל מלמד שנאמרה פרשה זו בהקלה

מעט

מפני שרוב גופי תורה תלוין בה קדושים תהיו היו פרושים מן
העריות ומן העבירה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה
מוצא קדושה אשה זונה וחללה וג' את ש' מקדשכם ולא יחלצו
את ש' מקדשו קדושים יהיו אשה זונה וחללה" איש אמו ואביו
תיראו" כל אחד מכם תיראו אביו ואמו זהו פשוטו ומדרשו
אין ל' לא איש אשה מנין כשהוא אומ' תיראו הרי כאן שנים הם
בן למה נאמ' איש שהאיש ספק בידו לעשות את כל אשה רשות
אחרים עליה" אמו ואביו תיראו" כאן הקדים הם לאב לפי שגלוי
לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו ובכבוד הקדים אב לאם
לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפע שגשגלו
בדברים" ואת שבתותי תשמרן" סמך שבת למורא אב לומר
אלע' שהזהרתיך על מורא אב" אמר לך הלל את השבת את
תשמע לו וכן בשאר כל המצות" את ש' אהי כס' אתה ואבך חייבים
בכבודי לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי" איזהו מורא
לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו ואיזהו
כבוד מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל מכניס ומוציא" א הפכו
אהא לוליים לעבדים א לוליים לשון א' פלא הוא חשוב" ואהי מסכה"
החלת א לוליים האם אתה פונה אחריהם סופך עושה אותם
אהות" לא תעשו לכם" לא תעשו לא אחרים ולא אחרים לכם ואת
לא תעשו לעצמכם אבל אחרים עושין לכם הרי כבר נאמר
לא יהיה לך לא שלך ולא של אחרים" וכי תצבחו לא נאמרה
פרשה זו לא ללמד שלא תהא צביחתן לא עלמנת ל' אכל בתוך
הזמן הזה שאתם לקבוע להם זמן אכילה הרי כבר נאמ' ואם
גדר אן נדבה צבח קרבנו" תחלת צביחתו תהא עלמנת נחת רוח
שיותא לכם לרצון שאתם תחשבו עליו מחשבת פסול לא ירצה
עליכם לפע" לרצונכם זהו לפי פשוטו ורבותינו למדו ממנו

למתעסק בקדושים שפיקול שער יד שיתכוין לשחוט ביום זבח כס
 יאכל כשתזבח והותשחבוה על מנת זמן זה שקבעתי לכם
 כבר ואם האכל יאכל את אינו ענין לחוץ לצמנו שהדיו כבר נאמר
 ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמז תנהו ענין למקומו יכול יהיו
 חייבין כרת על אכילתו תל והנפש האוכלת ממנו עונה תשא
 ממנו ולא מחבירו יצא הנשחט במחשבה חוץ למקומו ואוכלין
 עונו ישא כמותו במור הכת מדבר ואינו ענוש כרת על הנשחט
 חוץ למקומו שכבר מיעטו הכתוב וזה בנותר במור הכת מדבר
 ובמל פדיות למדוהו מגזירה שוה פגול מתועב כמו ומלך
 פגולים כליהם לתבלה פאת שדך שיעושה פאה בקוף שדה
 ולקטף צידך שכלים הנושרים כשעת קצירה אחת או שתיים
 אבל פולש אינו לקטף לא תעולל לא תפול עוללות שבה והן ניכרות
 איזהו עוללות כל שאין לו לא כתף ולא נטף ופרט כדמלך גרירי
 ענבים הנושרים כשעת קצירה אפי' ש' אהיבם דיין ליפרעו איני
 גובה מכס אלא כפשות שג' א' תגלל ל' וג' כי ש' יריב ריבס וג'
 לא תגבונו אזהרה לגונב ומאן לא תגנוב שבעשרת הדיברות
 אזהרה לגונב כפשות דבר הלמד מענינו דבר שחייבין עליו מיתת
 בית דין לא תכחשו לפי שנזכרה משלם קרן וחומש למדכו
 עונש אזהרה מנין תל לא תכחשו ולא תשקרו לפי שז' ונשבע על
 שקר ישלם קרן וחומש למדכו עונש אזהרה מנין תל לא תשקרו
 לא תגנובו ולא תכחשו לא תשקרו ולא תשבעו אתם גנבת קופך
 לכחש קופך לשקר קופך לישבע לשקר ולא תשבעו בשמי למה
 נאמר לפי שכלל השם את שם ש' אהיך לשוא יכול לא יהא חייב
 לא על שם המיוחד מנין לרבות כל הכנויין תל ולא תשבעו בשמי
 לשקר על שם שיש לי לא תעשו ק' זה הכונן שפר שפיר לא
 תלין לשון נקבה מוקדב על הפעולה ע' פקר בשפיר יוס הכתוב

שענה

מדבר שיציאתו מששקעה חמה לפיכך זמן גבו שכוו כל הלילה
ובמקום אחד הוא אומ ולא תבוא עליו השמש מדבר בשכור לילה
שהשלמת פעולתו מעשיעלה עמוד השחר לפיכך זמן גבושכרו
כל היום לפי שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה לבקש מעורת
לא תכלל הדש' אין לי אלא חדש מנין להבות כל אדם תלבעמך
לא תאור אדם כן למה נאמר חדש מה חדש מיוחד שהוא בחיים
אף על שהוא בחיים יצא המת שאינו בחיים ולפע עור לא תתן
מכשול לפע הקומה בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לנו אל
תאמר מכור שדה וקח לך חמור ותלה עוקף עליו ונתולה הימנו
ויראת מלאהיך לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם
דעתו שלזה לטובה או לרעה ויכול להשמט ולומר לטובה וכוונת
לפיכך נאמר בו ויראת מלאהיך המטר מחשבותיך וכן כל דבר
המסור ללבנו שלאדם העושהו ואין שאר הכריות מבירות בו נאמר
בו ויראת מלאהיך לא תעשו עול במשפט מלמד שהדיוק המקלל
את הדין קרוי עול שנאף ומשוקף חרם ותועבה שהעול קרוי
תועבה שפ' ב' תועבת פ' כל עשה אה והתועבה קרויה שקף וחרם
שנ' ולא תביא תועבה א' ביותך והיית חרם כמוהו שקף תשקצנו
לא תשא פנידל שלא תאמר עני הוא זה והעשיר חייב לכפרו
אזכנו בדין ונמצא מהפדנס בנקיות לא תהדר פע גדולי שלא
תאמר עשיר הוא זה כן גדולים הוא זה היאך אפיישנו ואראה
בבושתו עונשי שבדבר לכך נאמר ולא תהדר פע גדולי בצדק
השפוט עמיתך כמשמעו "דא' הוידן את חבירך לכפצות"
לא תלך רבילי אני אומר על שם שכל משלחי מגנים ומקפרים
לשון הרע הולכים בבתי רעים לרגל מה יראו רע אומה ישמעו
רע לקפר בשוק נקראים הולכי רביל הולכי רבילה וראיה
לדברי שלא מצינו רבילות שאין כהוב כלשון הלובה לא תלך

רכיל הולכי רכיל נחשת וברזל ושאר לשון הרע אין כתוב בו
 הלכות מלשני בכתר רעהו לשון רמייה לשון מדברת גדולות
 לכך אע אומ' שהלשון הולך ומרגל שהכה נחלפת בגימל שכל
 האותיות שמוציאיהם ממקום אחד מתחלפות בזו בית
 בפא וגימל בכפ וקוף בכף וכו' כלמ' וצין בצדי וכן וירגל
 בעבדך רגל בתרמה לאמר על רעה וכן לא רגל על
 לשונו וכן רוכל הסוחר ומרגל אחר הקחורה וכל המוכר
 בשמים להתקשט בהם הנשים על שם שמחזר תמיד בעינות
 נקרא רוכל לשון רוגל ותרגומו לא תיכול קרצין כמו ונכלו
 קרציהון דיהודאי תכל ביה קרצא בי מלכא נראה בעיני
 שהיה משפטים לאכול בבית המקדש דבריהם שום הלענה
 והוא גמר חוזה שדבריו מקונימים ויעמידם על האמרת
 ואותה הלענה נקראת אכילת קורצין לשון קורא בעיניו
 שכן דרך כל הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי
 רכילותן שלא יבינו שאר השומעים לא תעמוד על דם רשך
 לדאות במיתתו ואתה יכול להצילו כגון טובע בנהר וחיה
 או לקטים באים עליו את פ' נאמן לשלם שכר ונאמן
 ליפרע ולא תשא עליו חטא לא תלבין את פניו ברבים לא
 תקום אמר לו השאילת מגלך אמר לו לאו למחר אמר לו
 השאילת קדומוך אמר לו איע משאילך כדרך שלא השאתני
 זו היא נקימה ואיזו היא נטירה אמר לו השאילת את קדומוך
 אמר לו לאו למחר אמר לו השאילת מגלך תל הא לך ואיני מ
 כמותך שלא השאתני זו היא נטירה שכונטר האובה בלבו
 אעפ שאינו נוקם ואתבת לרעה כמנך אמר עקיבה צרה
 כלל גדול בפרה"א את חקתי תשמרו ואלהך בהמתך לא תדביע
 כלאים חקיה לא גזירה מלך שאין טעם לדבר ובגד כלאים

תל
 ס"ט
 ס"א
 ס"ב
 ס"ג

למה

למה נאמר לפי שכל לא תלכש שעטנז צמר ופשתים יקחו יכול לא
ילכש גיזי צמר ואניני פשתן תלכש בגד מנין לרבות הלכדיס תל
שעטנז דבר שהוא שוועטווי ונונז ואומ' אענונז לשון דבר הנמלל
ושזור זה עם זה לכה בירו כמו הזיון לנאני דאית בהון שא כו
מפר שיין לשון כמש וישון שעטנז פירש מנחם מחברת צמר ופשתים
נחרפת לאיש מיוחדת ומיועדת לאיש ואיני יודע לן דמיון במקרא
ובשפחה כנענית חציה שפחה וחציה בתחודין המאורקת לעבד
עברי שמותר בשפחה הכת מדבר והפרה לא נפדתה פדויה
ואינה פדויה וקתם פדיון בכסף "או חפשה בשטר בקרתתהיה
היא לוקה ולא הוא ישעל בית דין לבקר את הדבר שלא לחייבו
מיתה כי לא חפשה ואין קדושה גמורין ורבותינו למאז מבאן עמי
שהוא במלקות ההא בקראי שהדיונים המלקין קורין על הלוקה
אם לא תטמור לעשות וגו' והפלא שאת מכותך כי לא חפשה
לפיכך אין חייב עליה מיתה שאין קדושה קדושים האם חופשה
קדושה קדושים וחייב מיתה" ונקלח לו מחטאתו אשר חטא
לרבות את כשוגג המלמד וערלתם עד לבו ואטמתם חטויהו
יהא אטום ונקתר מליהנות ממנו שלוש שנים יהיה לכם ערלים
מתימתי מונה לן משעת נטיעתו יכול אם הצטענו לאחר שלוש
שנים יהא מותר תלייה בהוייתו יהא יהא כל פדיון קדש כמעשר
שני שבתוב בו וכל מעשר הארץ קדש לך מה מעשר אינו נאכל
חוצ לחומת ירושלב את כפדיון יהא זה בן ודבר זה הלולים לך
הוא שנושאן שם לשבח ולהלל לשמים להוקיא לכם תבואתו
המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוקיא לכם תבואתו שבשכרה
אני מברך לכם פירות הנטיעה היה ל עקיבה אומ' דברה תורה
כנגד יצר הרע שלא יאמר אדם הדי ארבע שנים אני מצטער
בו חנם לפיכך נאמר להוקיא לכם תבואתו אני ש' המבטוח

על כן ונאמן לשמור הבטחת לא תאכלו על הדם להרבה פני
 נדרש בקנה דין שלא יאכל מבשר שלמים קודם זריקת דמים
 ואזהרה לאוכל מבהמת חולין עד שתצא נפשה ועוד הרבה
 לא תנחשו כגון או המנחשין בחולדה ובעופות פתו נפלה מפיו
 צבי הפסיקו בדרך לא תעוננו לשון עונות ושעות שאומר יוס
 פלוני יפה להתחיל מלאכה שעה פלונית קשה לצאת לא תקיפו
 פאת ראשכם זה המעשה צדענו לאחורי אצנו ולפני חרבנו
 ונמצא הקף ראשו עבול קביב שעל אחורי אצנו עיקרי שערו
 אצל הראש שהוא רחב ויש בו שתי פאות ואחת למטה בקצרו
 מקום חבור שני הלחיים יחד ושאר פניו כן דרכו שלא מודים
 להיות משרטיץ בשרם כשמת להמת" וכתבת הקדש כתב
 הנחקה נשקוע שאינו נמחה לעולם שמבקעו במחטוהו
 משה יל לעולם קעקע לשון זה וקעאותם והוקענוס תועבין
 עץ בארץ ותולין אותם עליה ונמצאו פאמחוקין ותחובין
 בקרקע א תחלל את בהר להזנותה במקרה בתו פנויה לבא
 שלא לשם קדושים" ולא תזנה הארץ אם אתה עושה כן
 הארץ מזנה את פירותיה לעשות במקום ולא בארצכם וכן
 הוא אומר וימנעו רבובים ומקדשי תורחן לא יבנק במקל
 ובמנעלן ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו ואעפ שאני מזהירכם על
 המקדש את שבתתי תשמרו אין בנק בית המקדש דוחה שבת
 א תפנו א האבות אזהרה לבעל אוב וידעו" בעל אוב זה פיתוס
 המדבר משחיו וידעו המכניק עצם חיה ששמה ידוע להוק
 פיו והעצם מדבר" א תבקשו להיות עסוקים בם שאם תעסקו
 בם אתם מטמאין לפע ואע מתעב אתכם" אני יש אהיכם דעו
 אתמי אתם מחליפין במי מפני שובה הקום יכול זקן אשמתי
 תל זקן אין זקן לא שקנה חכמה" והדרת פע זקן" אויזהו הידור

שמש
 כ
 יחג

לא יטב במקומו ולא יסתור את דבריו יכול יעצום עינו כמי
שלמד ראהו לכך נאמר ויראת מאהיך שהרי דבר זה מסור ללבו
ללבו של עושהו שאין מכיר בו לא הוא וכל דבר המסור ללב
נאמר בו ויראת מאהיך ולא תוננו אונאת דברים לא תאמר לו
אמש היית עובד עש עכשיו אתה בא ללמד תורה שניתנה
מפי הגבורה כי גרים הייתם מוס שבך לא תאמר לחבירך
אני עש אהיכם אהיך ואהיו אני לא תעשו עול במשפט אס לדין
הרי כבר נאמר לא תעשו עול במשפט ומהו משפט השנוי נא
היא המדה והמשקל והמשורה מלמד שהמורה נקרא דיין
שאת שיקר במדה הרי הוא כמקלקל את הדין וקרני עול שנוי
ומשוקק אחרם ותועבה וגורם להמשה דברים האמורים בדין
מטמא את הארץ ומחלל את השם ומסלק את השכינה
ומפיל את ישראל בחרב ומגלה אותם מארצם במדה זו
מדת הארץ במשקל במשענו ובמשורה היא מדת הלח
והיבש אבני צדק הם המשקולות שעוקלין כנגדן איפה
היא מדת היבש הין זו היא מדת הלח אשר הוצאתי
אתכם על מנת כן דא את הבחנתו במצרים בין טפה
של בכור לטפה שאינה של בכור ואני הנאמן לפרעם מיטנו
משקלותיו במלח להונות את הבריות שאין מפירין בהן
ואבני ישראל תאמר עונשיך על האזהרות מות יומת בבית
דין ואם אין כח בבית דין עם הארץ מקיי עין אותן עם הארץ
עם שבגינו נכרתה הארץ שעתידין לירש את הארץ על ידי
מצות הללו אתן את פני פני פונה אני מפל עקרי
ועוסק בו באיש ולא בצבור שאין כל הצבור נכרתין כי מזרעו
נתן למולך לפי שצמצור בניו וכתוב את שן בניו וכן כתו
מנין שני כי מזרעו נתן למולך זרע פקול מעל תלבתו מ

מזדעו למולך למען כונן את מקדשי את כנסת ישראל שהיא
מקודשת לי כלשון ולא יחלל את מקדשי ואת העלם יעלימי
אם העלימו בדבר אחד סוף שיעלימו בדברים הרבה את
העלימה קנה דרי קנה סוף שיעלימו קנה דרי גדולה ובמשפחה
אמר ר שמעון וכי משפחה מה קטנתה ללמדך שאין לך
משפחה שיש בה מובס שאין כולם מוכסים שכולן מחסין עליו
והכרת אותה למה נאמר לפי שנאמר במשפחה יכול יהיה
כל המשפחה בהכרתה ללחותה ואתו בהכרתה ולא כלה משפחה
בהכרתה א ביקורתי לזנות אחרי המולך לרבות שאר עז
שעבדה בכך ואפלו אין עו עבודתה והתקדשתם זו פדיונות
על אביו ואתמ קלל לרבות לאחר מיתה דמיו בן זו שקילה
וכן כל מקום שנ דמיו בו דמיהם בס ולמדנו מאוב וידעו
שנ בהן באבן ירגמו אותם דמיהם בס ופשוטו של מקרא כמו
דמו בנפשו אין נענש אין נענש על מיתהו אה הוא שהוא גרם
לעצמו שיהרג ואיש פרט לקטן אשר ינאף את אשת פרט
לאשר קטן למדנו שאין לקטן קידושין ועל איזו אשה איש חייבת
לך אשר ינאף את אשת רעהו פרט לאשת ארמי למדנו שאין
קידושין לארמי מותר יומת הנואף והנואפת כל מיתה האמורה
בתורה שתם אינה אא חניף תבל עשו גנאי לא מבבלטן זרע
האב בצרע הבן משכבי אשה מכניס כמכחול בשפופרת
ישרפו תיהו דאיהן היא איה יכול לומר אשהו הראשונה
ישרפו שהרי נשאה בהתר ולא נאקדה עליו אה ואמה
הכתובין כאן שתייהן לאסור שנשא חמותו ואמה ויש מרבנות
שאומרים אין כאן אה חמותו ומהו איהן את אחת מהן ולשון
יוני הוא הן אחת ואת הבהמה תהדובן אם אדם חפוא נהג
מה חפואה לא מפע שבאה לאדם תקלה על ידה לפיכך אמר הכתוב
תסקלון לאדם שיודע להבחין בין טוב לרע וגורם תתלה

לחבדו לעבוד עבירה כיוצא בזה אומה כד תאכדו את כל
 המקומות הרי דברים קו ומה איפכות שאינן דואין ואינן שואינן
 על שבאה תקלה על ידם אמרה תורה השחת שרון וכלה
 המטה את חבירו מדדך חיים לדרכי מותה על אחת כמה
 וכמה חקד הוא לשון ארמי חרפה חסודא ומדרשו אמר ר' אבהו
 קין נשא אחותו חקד עשה המקום לבנות עולמו ממנו שנ' עולם
 חקד ופנה העדה גילה וכן כל לשון עונה גלוי הוא הניו יורד רב
 בתובה לשם דבר כמו זעה מגזרת ולתקם ולת זעוכן אחוה
 מגזרת אח והערה זו נחלקו בה רבותינו יש אומ' זו נשיקת
 שמש ויא' זו הכנסת עטרה ועדות אחות אמר' שנה הכתוב
 באזהרתן לומר שהזהר עליהם בין על אחות אביו ואמו כן
 האב בין על אחותיהן מן האם אבל עדות אשת אחי אביו לא
 הוזהר לא על אשת אחי אביו מן האב אשר יטכב את דודתו המזנה
 הזה בא' כלומר על כרת האמור למעלה שהוא בעונש הלכות עריות
 שירדים בתרומה בלא אולד ודומה לו ואנפי הנלך ערירי יש לו בנים
 קוברין אין לו בנים מת בלא בנים לכך שנה בשני מקראות אלו
 ערירים ומותו ערירים יהיו ערירים ימותו אם יהיו לו בשעת
 עבירה לא יהיו לו פשימות לפי שהנבדל בחיון ערירים יהיו ואם
 אין לו בשעת עבירה יהיה כל ימיו פגום שהוא עכשיו נדה היא
 השכיבה הזאת מגולה היא ומאוסה ורבותינו דרשו לאסור
 הערה בה שהערה מפורשת בה את מקורה הערה ואקרא'
 לשון מיאוס כמו קצתי בחיי אדם שהוא קץ במזונו והבדלתם
 בין הבהמה הטהורה לפמאה אין צריך לומר בין פרה לחמור
 שהדי מובדלין וניכדין הס'א בין טהורה לך לפמאה לך בין
 שנשחט רובו שלקוימן לנשחט חציו וכמה בין רובו לחציו מלא
 שערה אשר הבדלתי לכם לטמא לאסור ואכדיל אתכם מן
 העמים להיות לי אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי ואם

תלפ

לאן הרי אתם שלנכונכדנער וחכידין ראעזר פון עזדיה תומר מען
 שלא יאמר אדם בפשיקצה בפער חזיר אי אפשי ללבוש פלאים
 אבל יאמר אופשי ומה אעשה ואפי' שבשמים גזר עלי תלואנדיל
 אתכם מן העמים להיות לי שתהא הבדלתיכם מנהם לשמי פורש
 מן העבירה ומקבל עלין עול מלכות שמים כי יהיה בהם אובבא
 נאמר בהם מיתה ולמעלה כרת עדים והתראה כפקולה מציד
 בלא התראה בהכרת ושגגתם הטאת וכן בכל חייבי מיתות שנים
 בהם כרת חסלת קדושים תהיו

פרשת אמור

אמורא הכהנים אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים
 בני אהרן יכול חללים תל הכהנים בני אהרן אתך בעלי מומין
 במשמע בני אהרן ולא בנות אהרן לא יטמא בעמיו בעור
 שהמת כהוך עמיו יצא מת מצוה כי אם לשארן אין שארן לא
 אשתו הקרובה לרבות את הארוסה אשר לא היתה לאיש
 למשכב לה יטמא מצוה לא יטמא בעל בעמיו להחלו לא יטמא
 לאשתו פסולה שהוא מחולל בה בעודה עמו וכן פשוטו של מקרא
 לא יטמא בעל בשארן בעוד שהוא כהוך עמיו שישלה קובדין שאנה
 מת מצוה ובאשה שאר אמרת באותו שהוא להחלו להתחלל הוא
 מכהונתו לא יקרחה קרחה על מת והלא את ישראל הוזהרו על
 כך לא לפי שנביא ישראל בין עיניכם יכול לא יהא חייב על כל הראש
 תל בראשם וילמדו ישראל מכהנים בגזירה שנה נאמרה כאן קרחה
 ונאמ' בישראל קרחה מה כאן כל הראש אתך להלן כל הראש במשמע
 כל מקום שיקרח בראש ומה להלן על מת אתך כאן על מת ופאת
 זקנס לא יבלחו לפי שנביא ישראל לא תשחות יכול לקטן במלקט
 ורהיטוב לכך נאמ' לא יבלחו שאינו חייב לא על דבר הקרני גילוח
 ויש בו השחתה וזהו תער' ובבשרם לא ישרטו שרפות לפי שנ

בישראל

בישראל ושרטו לנפש לא תתנו יכול שרש חמש שריטות לא יהא
 חייב אלא אחת תל לא ישרטו שרטות לחייב על כל שריטה ושריטה
 שתיבה עו יתירה היא לדרוש שהיה לו לכתוב לא ישרטו ואי
 יודע שהיא שרטה קדושים היו על כרחם וקדושים בית דין
 בכך זונה שנבעלה בעילת ישראל אסור לה כגון חייבי כריתות
 או נכין או ממזר חללה שנולדה מן הפסולים שבכהונה כגון
 בת אלמנה מכהן גדול או בת גרושה מכהן הדיוט וכן שנתחלה
 מן הכהונה על ידי ביאת אחד מן הפסולים לכהונה וקדושתו
 על כרחו שאם לא רצה לגרש הלכה ויסקרהו עד שיגרש קדוש
 יהיה לך נהוג בו קדש לפתוח ראשו בכל דבר ולכרך ראשו
 בקעורה כי תחל לזנות בשתחלל עי זנות שהיתה בהזיקת
 בעל וזינתה או מן האירוסין או מן הנשואין ורבותינו נחלקו
 בדבר והכל מודים שלא דבר הכתוב בפנויה את תאביה היא
 מחללת חללה ובזה את כבודו שאומרים עליו אדור שזו
 ילך אדור שזו גידל לא יפרע לא יבדל פרע על אבל ואיזהו
 גידול פרע יותר משלשים יום ועל כל נפשות מת באת
 המת נפשות מת להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל
 לאבץ ולאמו לא יטמא לא בא לא להתיר לו מת מצוה ומן
 המקדש לא יצא אינו הולך אחר המטה ועוד מכאן למדו
 רבותינו שכהן גדול מקדיב אונן וכן משמעו אפס מתו אביו
 ואמו אינו צריך לעזת מן המקדש לא עובד עבודה זרה וכל
 את מקדשי שאינו מחלל בכך את העבודה שהתיר לו הכתוב
 האכהן הדיוט שעבד אונן חלל חללה שנולדה מפסול
 כהונה ולא יחלל דענן האם נשא אחת מן הפסולות זרעו
 הימנה חלל מדין קדושת כהונה לחס אהין מחבל אהיר
 כל קעורה קדויה לחס כמו עבד לחיס רב כי כלתוש אשר
 בו מוס לא יקרב אינו דין שיקרב כמו הקדויה נא לפחיתך

דטל

הדום שחוטמו שקוע בין שתי העינים שכוחלשתי עיניו כאחת
 שרוע שאחת מאיבריו גדולה מהברתה עינו אחת גדולה
 עינו אחת קטנה או שוקו ארוכה מהברתה או גבן שגביב
 עינו שערך ארוך ושופב" או דק" שיש לו בעינו דין כמוהו
 כדוק" או תכלול" דבר המכלכל את העין כבון חוט לבן הנמשך
 מן הלבן ופוסק בקידה שהוא עוגל המקיף את השחור והחוט
 הזה פוסק את העוגל ונכנק בשחור ותרגום תכלול חילוף לשון
 חלזון שהוא דומה לתולעת אותו החוט וכן כינוהו חפמ"ו שו"ו
 במעמי הכור חלזון נחש עינב" גרב נילפת מיני שחין הם גרב
 זו החרק שחין היבש מבפנים ומבחוץ" ילפת" היא חלז"ת
 המצרי"ת ולמה נקראת ילפת שמלפפת והולכת עד ינס המיתה
 והוא לח מבחוץ ויבש מבפנים ובמקום אחר קורא לגרב שחין
 הלח מבחוץ ויבש מבפנים שנ' ובגרב ובחרק כשעמך גרב חזן
 חרק קורא לילפת גרב וכשהוא סמוך אל ילפת קורא לחרק גרב
 כך מפורט בכבודות" מרוח אשך" לפי התרגום מריק פחדין
 שפחדין מרוכסין שביצים עלו כמותן פחדין כמו גודי פחדין
 ישורגו" כל איש אשר בו מוס' לרבות שאר מומין" מוס' בו" בעוד
 מומו בו הוא פקול האם עבר מומו כשר" לחס' אהיו כל מאכל
 קדו לחס" מקדשי הקדשים" אן קדשי הקדשים נמן הקדשים
 יאכל" או קדשים קלים ואם נאמרו קדשי הקדשים למה נאמרו קדשים
 קלים אם לא נאמ' הי"ת אומר בקדשי הקדשים יאכל בעל מוס'
 שמצינו שהותר לגר שאכל משה בשר המלואים אבל בהזהרון
 של קדשים קלים לא יאכל שלא מצוינו זר חולק בהן לכך נאמרו קדשים
 קלים כך מפורט בזבחים" אדא הפרכת" להזות שבע הזאות טעל
 הפרכת" נא המשבח החיצון נטעהם הוצרכו ליכתב ומפורש
 בתב" נלא יחלל את מקדשי" שאם עבד עבודתו מחוללת למקל"
 וידבר משה" המעוה הזאת" א אהרן נג' א בעי ישראל" להזהיר ביתו"

א"כ

על הכהנים וינצרו אינן נצורה לא פרישה וכן הוא אומר וינצרו
מאחרי נצורו אחר יסרשו מן הקדשים בימי פוממתך לא
וינצרו מקדשי בני ישראל אשר הם מקדשים לי ולא יחללו את
שם קדשי קדש המקרא ודרשהו אשר הם מקדשים לי לרבות
קדשי כהנים עצמן כל איש אשר יקרב אין קריבה זולא אכילה
וכן מצונו שנאמרו אזהרת אכילת קדשים בפוממה בשון
נביעה בכל קדש לא תגע אזהרה לאוכל ולמדוה רבותי מגזירה
שנה ואי אפשר לומר שחייב על הנביעה שהרי נאמרת על
האכילה בצו את אהרן שתי כריתות אז אצלנו ואם על הנביעה
חייב לא הוצרך לחייבו על האכילה וכן נדרש בתפוכי ישנגע
חייב אם כן מה תלי יקרב משוכשר ליקרב שאין חייבין עליו משום
טומאה לא אם כן קרבן מתיריו ואם תאמר שלש כריתות בטומאת
כהנים למטה כבד נדרשו במק שבועות אחת לכלל אחת לפרט
ופוממתו עליו וטומאת האדם עליו יכול בפשר הכת מדבר
ופוממתו שלבשר עליו ובטהור שאכל את הטומא הכת מדבר
על כדחך ממשמעו אתה למד במי טוממתו פורחת ממנו
הכת מדבר וזהו האדם שישלן טהרה בטובלה ונכרתה
יכול מצד זה לצד זה יכרת ממקומו ויתשב במקום אחר
תל אע"פ בכל מקום אע"פ בכל טומא נפש במי שנאמא במת
בכל שרץ אשר יטמא לו בשיעור הראוי לטמא בכעדשה או
באדם כמות אשר יטמא לו בשיעורו לטמא וזהו כזית לכל
טוממתו לרבות כוגע בצב וצבה נדה ויולדת נפש אשר תגע
בו באחד מן הטמאים הללן ואחר יאכל מן הקדשים נדרש
כי במות בתלומה שמותר לאכלה בה ערב השמש מן הקדשים
ולא כל הקדשים נבלה וטורפה לא יאכל לטומאה בה לענין
הטומאה הזהיר כאן שאם אכל נבלה עוף טהור שאין לה
טומאה מגע ומשא לא אכילה בבית הבליעה אקור לאכול
בקדשים וצדיק לומר וטורפה מי שיש במינו טורפה יצא נבלת

ישעיה
וינצרו
אמר

עוף טמא שאין במינו טרפה ושמדו את משמרתו מלאכול
 תרומה בטומאת הגוף ומהובו למדנו שהיא מיתה בידי שמים
 לא יאכל קדש בתרומה כתמאד כר שכל הענין דבר בו תושב
 בהן ושכיר תושבו שלבהן ועכידו לפיכך תושב זה נקוד פתח
 לפי שהוא דבוק ואיזהו תושב זה נרצע שהוא קנוי לו עד הזבל
 ואיזהו שכיר זה קנוי קנין שטעם שיוצא בשש בא הכהן ולומד
 באן שאין גופו קנוי לאדונו לאכול בתרומתו וכהן פי יקנה
 נפש עבד כנעני שקנוי לבופו וילוד ביתו שלו בע השפחות
 ואשת כהן אובלת בתרומה מן המקרא הזה שאם היא קניי
 כקפו ועוד למד ממקרא אחר כל פהור בביתו וג' בספרי לחיש
 זר ללוי וישלם למנה וברושה מן החיש הזר וזרע אין לה
 ממנו ושבה האתם ישלה זרע ממנו תקודה בתרומה
 כל זמן שהזרע קיים כל זר לא יאכלו לא בא לא להוציא
 את האונן שמותר בתרומה זרות אמרתי לך ולא אענות
 פי יאכל קדש תרומה ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי
 להיות קדש שאינו פורע לו מעות שאם פירות שלחולין והם
 נעשין תרומה ולא יחללו להאכילם לזרים והשיחן אותם
 את עצמם יטענו עץ באכלם את קדשיהם שהובדלו לשם
 תרומה וקדשו ונאסרו עליוהן ואת בני כלהן בסואבא שלא
 לצורך תרגמו כן והשיחן אותם זה אחד משלשה ארבים
 שהיה לו שמעל דורש בהורה שמדברים באדם עצמו וכן
 ביום מלא תימי נזרו יביא אותו הוא יביא את עצמו וכן ויקנו
 חותבגא הוא קבר את עצמו כך נדרש בספרי נדריהם
 הרי עלי נדרות להדין לרעונכם הביחון בר הדאני לרצות
 אתכם לפני שיהא לכם לרצון ואיזהו הדאני לרצון תמי
 זכר בבקר בכטבים ובעזים אבל בעולת העוף איך צריך
 תמות וזכרות ואינו נפקל במזם אלא בהקרין אבר
 לפלא

לפלא

לפלא נדרי להפריש בדבורו עורת שם דבר שלמוס עורון
 כלשון נקבה שלא יהא בן מוס שלעורת או שבור לא יהיה
 הדין דיק שלעין שנקדקאו שנפגסופן שפתו שנקדקה או
 נפגמה יבלת גרב מין קזזית וכן ילפת ולשון ילפת כמו
 וילפות שמשון שאחזקה בו עד יום מיתה שאין לה רפואה
 לא תקריבו שלשה פעמים להזהיר עלהקדש ועל שאחזקתן
 ועל זריקת דמן ואשה לא תתנו אזהרת הקבורה שרוע
 אבר גדול מהבירן קלנט פרקתו קלנטות נדבה תעשה
 אותה לכדקהבית ולנדל למזבח לא ירצה איזה
 הקדש בא לרעותהוי אומזה הקדש המזבח ומעוך
 וכתות וכתוק וכרות בבצים או בגיד מעוך ביציו מעוכין
 ביד כתות כתושים יותר ממעוך כתוק הלשון ביד עד
 שנפקקו חוטים שתלויים בהם אבל כתונים הם בתוך חטים
 והטים לאנתלש וכרות כרותין בכל ועודן בכים ומעוך
 תרגומו ודמרים זהו לשונן בארמית לשון כתשה וכתות
 תרגומו ודרסיק כמו הכית הגדול רסיקים בקיעור רב
 דקות וכן קנה המרוקס ובארצכם לא תעשו דבר זה
 לקרק שום בהמה וחיה הוא פלו טמאה לבך נאמ ובארצכם
 לדבות כל אשר בארצכם מאי אפשר לומר לא נעטנו על
 הקירוסאא בארץ שהרי קירוס חופת הגוף הוא וכל חופת
 הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ ומיד בן נכר
 ארמי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים לא תקריבו
 לו בעל מוס ואעפ שלא נאסרו בעלי מומין לקרבן בענה
 אא אס בן מחוקרי אבר זאת נוהגת בבמה שבטדות אכל
 על המזבח שבמשכן לא תקריבוה אבל תמימה תקבלו

שנת י"ז

עמוסין

מהם לכך נאמר למעלה איש איש לדבות את הארמים ש
שנודדים נדרים ונדבות פישורא משחתם היבולתון לא
יזה לבם לזכר עליכם כי יולא פרט ליוצא דופן אהו
ואת בנו כוהג בנקבה שאקור לשחוט האם והבן או הצד
ואינו נוהג בזכרים ומותר לשחוט האב והבן אהו ואת בנו
אף בנו ואהו כמשמע לרצונכם תזבחו תחלת זביחתכם
הזהרו שיהא לרצון לבם ומהו הרצון ביום ההוא יאכלמה
בא להזהיר לא שיהא שחיטה על מנת כן א תשחט והו על
מנת לאכלו למחר שאם תחטבו בו מחטבת פסול לא יהא
לבם לרצון דא לרצונכם לרעתכם מרא למה עסקי שפסול
בשחיטת קדשים ואעפ שפירט בנאכלים לשני ימים חזר
ופירט לנאכלין לוט אחד שיהא זביחתן על מנת לאכל
בזמן ביום ההוא אכל לא בא להזהיר שיהא שחיטה
על מנת כן שאם לקבוע לה זמן אכילה כבר כתוב וצד
זבחה הודת שלמין אני שן דע מי גזר על הדבר וא יקר
בעיניך ושמתם זו המשנה ועשיתם זה המעשה
ולא תחללו לעבור על דברי מצוין ממשמע שז ולא
תחללו מה תל ונקישתי מסור ^{עצמי} וקדש שמי יכור
באיד תל בהנך בני ישראל וכשהוא מוקד עצמו ימסור
על מנת למות שכל המוקד עצמו על מנת הנק אין עוש
לו הנק שכך מצינו בהננה מיטא ועצדיה שלא מסר
עצמן על מנת הנק ~~אין עוש~~ לא ידוע מהו לך מלכא
וג' מציל ולא מציל ידיע להו לך וג' המוציא אתכם
על מנת כן אני שן נאמן לשלם שכר דבר שבע ישראל
מועדי שן עשה מועדות שיהיו ישראל מלמדין בהם שמעדין
את השנה שלגליות שנעקרו ממקומם לעלות לרגל ועדין

לא הגיעו לירושלים ששתי ימים. מה ענין שבת אחת למעלות
ללמדך שכל מהלל את המועדות מעלין עליו כאלו חילל
את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאלו
קיים את השבתות. אה מועדיי פ. למעלה מדבר בעבור
שנה וראן מדבר בקידוש החדש. בין הערבים משש שעות
ולמעלה. פסח ל"ג. הקרבנות קרבן ששמו פסח. והקרבנות
אשה הם המוספים האמורים בפרשת פנחס ולמה נאמר
כאן לומר לך שאין המוספין מעכבין זה את זה. והקרבנות
אשה ל"ג. מכל מקום אם אין פרים הבא אילים ואין טרים
ואילים הבא כבשים. שבעת ימים. כל מקום שנ' שבעת
שם דבר הוא שבוע שלימים וכן כל לשון שמונת שבת חמשת
שלשה. מלאכת עבודה. אפלו מלאכות החטאות לכם
עבודה וצורך שיש חסרון כיס בבטלה שלהם כגון דבר
האבד כך הכנת מתורת כהנים דקתני יכולתך חוללו
שלמועץ יהא אקור במלאכת עבודה וכו'. ראשית קצירת
שהחראטונה לקציר. עומר עשירית האופה כך היתה
שמה כמו נומדו בעמר. והנה כל תנופה מולך ומצא
מעלה ומוריד מולך ומביא לעצור רוחות רעות מעלה
ומוריד לעצור טללים רעים. לדונבם אם תקרעו
כמשפט זה יהיה לרצון לכם. ממחרת השבת. ממחרת
יום טוב הראשון שלפניה שחם אתה אומר שבת בראשית
אי אתה יודיע איזהו ועשיתם כבש. חובה לעומר הוא
בא. ומנהגו מנהג נספין. שני עשרונים כפולה היתה.
ונספין רביעית ההין. אעפ שמתהו כפולה אין נספין
כפולים קלי. קמה עשוי מכרמלך שמיבטין אורו
בתגור.

כדמילי הן קליות ככל מושבותיכם כחלקן בן הכמי ישראל
 יש שלמדו מלחן שהחדש נוהג בחוצה לארץ ויא לא בא לא
 ללמד שלא נצטוו על החדש לא לאחר ירונה וישיב
 משכבשו וקילקן ממחרת השבת ממחרת יום טוב
 הדין שלפני מימות ההינה מלמד שמתחיל ומונה
 מבערב טאם לא מן אינן תמימות השבת השביעית כדדומ
 שבועתא שביעיתא עד ממחרת השבת השביעית
 תקפלו ולא עד בכלל והן ארבעים ותשעה יום חמשים
 יום והקרבתם מנחה חדשה לפי ביום חמשים תקריבנה
 ואומר אני זה מדדשו אבל פשוטו עד ממחרת השבת שהוא
 יום חמשים תקפלו ומקרא מקורק הוא מנחה חדשה
 היא המנחה הראשונה שהובאה מן החדש ואם תאמר הדי
 קרבה מנחת העומר אינה כשאר כל המנחות שהיא באה
 מן השעורים ממושבותיכם ולא מחוצה לארץ
 לחם תנופה לחם תרומה המורס לשם גבול וזו היא המנחה
 החדשה האמורה למעלה בכורים ראשונה לכל
 המנחות אף למנחת קנאות הבאה מן השעורים לא
 תקרב מן החדש קודם לשתי הלחם על הלחם בגלל
 הלחם חובה ללחם ומנחתם ונקביהם כמשפט מנחה
 ונקבים המפורשים בכל בהמה בפרשת נקבים שלשה
 עשרונים לפי ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש צו היא
 המנחה והנקבים חצי ההן לפי ושלישית ההן לאיל ורביעית
 ההן לכבש ועשיתם שעיר עמים יכול שבעת כבשים
 ושעיר האמורים כחן הם שבעה כבשים ושעיר האמורים
 בחומש הפקודים כשאתה מגיע אצל פרים ואילים חין
 הן אמור מעתה או לעצמן ואו לעצמן או קרבו בגלל הלחם

ואו

ואו למוספין והניח הכהן אותם תנופה מלמד שטעונים
 תנופה חיים יכול מולם תל שני כבשים קדש היו לפי
 ששלמי יחיד קדשים קלים הוצק לומר בשלמי ציבור
 שהן קדש קדשים ובהצרכם חזר ושנה לעבור עליהם
 בטע לאוין אמר רבי אבדימי בירבי וסקה מה ראה הכהן
 ליתנה ברגלים פסקה ועצרת מלאך וראש השנה ויה מלאך
 ללמדך שכל הכותן לקט שכחה ופאה לעני כדאוי מעלין
 עליו טאו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותו בתוכו
 העזב הנה לפניהם והם ילקטו ואין לך לקייע לאחד מהם
 אני שאהיבם שאין לשלם שכר זכרון תרועה זכרון
 פקוקי זכרון ופקוקי שופרות לצבור להם עקידת יצחק שקרב
 החתנו איל והקרבתם אשה המוספין האמורים בחומש
 הפקודים אך כל אכין ורקין שבתורה מיעוטין מכפר הוא
 לשבים ואינו מכפר על שאינם שביין והאכילתי לפי שהוא
 אומר כדת בכל מקום ואינו יודע מה הוא כשהוא אומר חזית
 לימד על הערת שאינו אכין וכל מלאכה לעבור עליו
 בלאוין הדבה או להזהיר על מלאכת לילה במלאכת יום
 מקרא קדש קדשהו בכפות נקייה ובתפלה ובשאר ימים טובים
 במאכל ובמשתה ובכפות נקייה ובתפלה עצרת היא
 עצרת אתכם אצלי כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך
 ובך ימים כיון שהגיע זמנו ליפטר אמר בני בבקשה מפס
 עכבו עמי עזי יום אחד קשה עלי מדידתכם כל מלאכת
 עבודה אפלו מלאכה שהיא עבודה לכם שאם לא תעשוה
 יש חסרון ביום בדבר לא תעשו יכול אף חולו שלמועד היא
 אקור במלאכת עבודה תלהיא עולה ומנחה מנחת נסכים

הקריבה עם העולה דבר יום ביומו חק הקצוב לו בחומש
 הפקודים דבר יום ביומו האתם עבד יומו בטל קרבנו
 אך בחמשה עשר יום תחגו קרבן שלמים לחגיגה יכולת
 תדחה את השבת תל אך הואיל ויש לה השלומין כלשבעה
 באספסוף את הבואת הארץ שיהא חדש שביעי זה בזמן
 אסיפה מצאן שנצטוו לעבד את השנים שחם אין לעיבור
 פעמים שהוא באמצע הקיץ או החורף תחגו שלמי חגיגה
 שבעת ימים אם לא הביא בזה יביא בזה יכולת האמביאן
 כלשבעה תל וחגתם אותו יום אחד במשמע ולא יותר ולמה
 נאמ' שבעה להשלומין פרי עץ הדד עץ שטעם עצו ופריו
 שוה הדד באילנו משנה לשנה וזהו אתרוג כפרת
 המרים חקר וץ לימוד שאינה לא אהת וענף עץ עבות
 שענפיו קלועים בעבותות וכחבלים וזהו הדס העשוי למין
 קליעה האזרה זה האזרה בישראל לרבות את הגרים
 כי כסבות הושבתי ענני כבוד צו את בני ישראל
 פרשת מצות הכרות ופרשת ואתה תצוה לא נאמרה אעל
 קדר מלאכת המשכן לפרש צורך המנורה וכן משמע ואתה
 סופך לצוות את בני ישראל על כך שמן זית זך שלשה
 שמנים יוצאים מן הזית הראשון קרוי זך והן מפורשין מ'
 במנחות ובתכ"י תמיד מליכה לליכה כמו עולה תמיד
 שאינה לא מיום ליום פרבת העדות שלפני הארון שהיא
 קרוי עדות ורבותינו דרשו על כר מערבי שהוא עדות
 לכל בני עולם שהשכינה שורה בישראל שנותן בה שמן
 כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובה היה מסויים
 יערוך אותו אהרן מערב עד בקר יערוך אותו עריכר

הראויה

הראויה למדת כל הלילה ושיערו חכמים חצי לוג לכל
ג' ונר והקדאי אף ללילה ^{הקופה} לבית הארוכין ומדה זו הוקבעה
להם" המנורה הסהורה שהיא זהב טהור" דא
עלטהרה שלמנורה שמטהרה ומדשנה תחלה מן האמר
שש המערבת שש חלות המערבת האחת" השלחן
הטהור שלזהב טהור" דא על מהרו שלשלחן שלא יהו
הקניפין מגביהין את הלחם מעל גבי השלחן" ונתת על
המערבת על כל אחת משתי המערבות היו שני בצידי
לבונה מלא קומץ לכל אחת והיתה הלבונה הזאת ללחם
לאזכרה שאין מן הלחם לבונה כלום אלא הלבונה נקטרת
כשמשלחין אותה בכל שבת ושבת והיא לזכרון" ללחם"
שעל ידה נזכר למעלה כקומץ שהיא אזכרה למנחה"
והיתה המנחה הזאת שכל דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה
היא" ואכלוהו מוסב על הלחם שהוא לשון זכר" ויצא בן אשר
ישראל מהיבן יצא רבי לני אומר מעולמו יצא ר' ברכיה אומר
מפרטה שלמעלה יצא לבגד ואמר ביום השבת יערכנו דרך
המלך לאכול פתחמה בכל יום שמא סת צוננת שלתשעה ימים
בתמיהה" ומתנית אמרה מבית דינו שלמשה יצא מחוייב כח
ליטע אכלו בהוך מחנה דן אמרו לו מה טובך לכאן אמר להם
מבני דן אני אמרו לנו איש על דגלו באותנת לבית אבותם כתיב
ככנס לבית דינו שלמשה ויצא מחוייב עמד וגדף" בן איש מצרי"
הוא המצרי שהרג משה" בתוך בני ישראל" מלמד שנתגייר"
יינצו במחנה על עסקי המחנה" ואיש הישראלי" זה שכנגדו
שמיחהבו מטעמהו" ויקב' כתרבומו ומליש שנקב ש
המיוחד וגידף והוא שם המפורש ששמע מסייע" ושם אמו

עלויות בת דברי שבחן של ישראל שפרקמה הכתוב לזו לומר
 שהיא לבדה היתה זונה שלומית דהות פטפטה שלם עלך
 שלם עלך שלם עליו כון מטפפות בדברים שנאלת בשלום הכנ
 בת דברי למטה דן מגיד שהרשע גורם גנאי לו גנאי לאביו
 גנאי לשבטו כיוצא בואהליחב בן אחיסמך למטה דן שבח לו
 שבח לאביו שבח לשבטו ויניחוהו לבדו ולא העחו המקושש
 עמו ששניהם היו כפרה אחד ויודעים היו שהמקושש במיתה
 אבל לא פירש להם באיזו מיתה לכך נאמר כי לא פורש מה
 יעשה לו אבל במקלל הוא אומ' לפירוש שלהם שלא היו יודעים
 אם חייב מיתה אם לאו השומעים לו העדים כל' להביא את
 הדיונים את ידיהם אומרים לו דמך בדאשך ואין אנו נעשים
 במיתהך שאתה גרמתלך כל העדה במעמד כל העדה
 מכאן ששלוחו שלאדם כמותו ונשא חטאו בכדת בשאין
 התראה ונוקב שם אינו חייב עד שיפדש את השם ולא המקלל
 בביכוי ונוקב לשון קללה כמו מה אקוב ואיש כי יכה לפי
 ש'ומכה איש אין לי שא' שהרג את האיש אשה וקטן מנין
 תל כל נפש אדם בן ינתן בו פירשו דבורתו שאינו נתינה
 מוס ממש אלא תשלומי ממון שמין אותו בעבד לכך כתובו
 לשון נתינה דבר הנתן מיד ליד ומכה בהמה ישלמה
 למעלה דבר בהורג בהמה וכתן יצר בעושה בה חבורה
 ומכה אדם יומת אפלו לא הרבו לא עשה בו חבורה שלא נאמר
 כהן נפש ובמכה אביו ואמו דבר הכתוב ובא להקישו למכה
 בהמה מה מכה בהמה מחיים אף מכה אביו מחיים פרט
 למכה לאחר מיתה לפי שמצונו שהמקלל לאחר מיתה חייב
 הוצרך לומר במכה שפטור ומה בהמה בחבלה שאם אין

חבלה

הבלה אין תשלומין אף מכה אביו אינו חייב עד שיעשה בו
חבורה "אני פא היכס' אהי כולכס כשס שאני מוחי שמי
עליכס כדאני מוחדו עלהגרים" וזני ישראל עשו כל
המצוה האמורה בקיילה במקום אחר דהיי' רבימרה
ותלייה" סוף חסלת פרשת אמור סוף

פרשת בהר סיני

בהר סיני מה ענין שמטה אצל הר סיני והלא כל המצוות
נאמרו מסיני לא מה שמטה נאמרו כללותיה ופרטותיה
ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן
מסיני כך שנויה בתורת כהנים "ונראה לי שכל פירושה
לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות
מואב במשנה תורה למדנו שכללותיה ופרטותיה
כולן נאמרו מסיני וכא הטהוב ולימד כאן על כל
דבור שנדבר למשה שמסיני היו כולם כללותיהן
ודקדוקיהן וחזרו ונשנו בערבות מואב" שבת ל"א
לשם פ' כשם שנאמר בשבת בראשית" יהיה לארץ
לשדות ולכרמים" לא תצמור שקוצעין צמורותיה
ותרבמו לא תכסה ודומה לו קוצים פסוקים" שרופה
באש פסוקה" את ספיה קצירך אפלו לא צדעתה והיא
צמחה מן הצדע שנפלה בעת הקציר הוא קרוי ספיה
לא תקצור להיות מחזיקו כשאר קציר את הפקר יהיה
לכל קצירך שהנצרת והפרשת בט אדם מהם ולא
הפקרתם" לא תבצור אותם איך בוצר שאמן המופקר

ישע תלמוד
לג

והיתה שבת הארץ אעפ שאסרתים עליך לא באכילה ולא
 בהנאה אסרתים לא שלא תנהג בהם כבעל הבית לאן הפל
 יהי שוים בה אתה ושכירך ותושבך שבת הארץ לכם
 לאכלה מן השבות אתה אוכל ואי אתה אוכל מן השמור
 לך ולעבדך ולאמתך לפי שנואכל אביוע עמך יכור
 יהיו אקוריס באכילה לעשירים תל לך ולעבדך ולאמתך
 הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן ולשכירך
 ולתושבך אף הארמיוס ולבהמתך ולחיה אם חיה
 אוכלת בהמה לא כל שכן שמזונותיה עליך מה תל
 ולבהמתך הקיש בהמה לחיה כל זמן שחיה אוכלת
 מן השדה האכל לבהמתך מן הבית כלה לחיה מן השדה
 כלה לבהמתך מן הבית שבתות שנים שמטות שנים
 יכול יעשה שבע שנים רצופות שמטה ויעשה יובל
 אחריהם תל שבע שנים שבע פעמים הוא אומר כל
 שמטה ושמטה בזמנה והיו לך ימי שבע מגיד לך
 שאעפ שלא עשית שמטות עשה יובל לקנות מלט שנה
 וכשמו של מקרא יעלו לך השבון שנות השמטות למקנה
 מלט והעברת לשון ויעבירו קול במחנה לשון הכרזה
 ביום הכפורים ממשמע שז ביום הכפורים איני
 יודע שהוא בעשור לחמש אם אין למה נאמר בעשור
 לחמש לא לומר לך תקיעת בעשור לחמש דוחה שבת
 בכל ארצכם ואין תקיעת ראש השנה דוחה שבת בכל
 ארצכם אא בבית דין בלבד וקדשתם בכניסת
 מקדשין אותה בבית דין ואומרים מקודשת השנה
 וקראתם דרור לעבדים בין נרצע בין שלא כלול שש

שנים

שנים משנמכר אמר ל יהודה מהו לשטן דחור כמדדיר בי
דיירא וכו' גאר בכל מקום שהוא רוצה ואינו ברשות אחרים
יובל היא שנה זו מובדלת משאר שנים בנקובת שם לה
לבדה ומה שמה יובל שמה על שם תקיעת שופר ושבתם
איש א אחוזתו שהשדות חזרות לבעליהן ואיש א משפחתו
תשובו לרבות את הרצע יובל היא שנת החמשים שנה
מה ללפי שנוקדשתם וג' כו' כדאיתא בראש השנה ובלל
אתנצירה את הענבים המשומרים אבל בוצר אתה מן
המופקדים כשם שנבטיעית כך נאמ' ביוכל נמצאו שתי
שנים קדושות סמוכות זו לזו שנת מט' שמטה ושנת החמשים
יובל קדש תהיה לכם תוספת דמיה כהקדש יובל תצא
היא לחולץ הל' תהיה בהוייתה תהא מן השדה תאכלו על
ידי השדה אתה אובל מן הבית שאם בלה לחיה מן השדה
אתה צריך לבער מן הבית כשם שנבטיעית כך נאמר
ביוכל תשובו איש א אחוזתו והרי כבר נאמ' ושבבתם איש
א אחוזתו לא לרבות המוכר שדהו ועמד בנו וגלה שחזרת
לאביו ביוכל וכי תמכרו לפי פשוטו כמשמעו ועוד יש
דרשה מנן כפאתה מוכר מכור לישאל חבירך תלוכי תמכנו
ממכר לעמיתך מכור ומנן שאם באה לקנות קנה מי שאל
חבירך תל' או קנה מיד עמיתך אתונו' זו אונאת ממון
כמקפר שנים אחר היזבל תקנה זהו פשוטו לישב המקרא
על אופניו על האונאה בא להזהיר כשתמכור או תקנה קרקע
דעו כמה שנים יש עד היזבל ולפי השנים ותבות השדה
שהיא ראויה לעשותי מכור המוכר ויקנה הקונה שהרי
קופו להחזירה לו בשנת היזבל ואם יש שנים מועטות וזה

מוכרה בדמים יקרים הרי נתאנה לוקח ואם יש שנים מדורות
 ואכל ממנה תבואות הרבה הרי נתאנה מוכר לפיכך צריך
 לקנותה לפי הזמן שהו שנ' במספר שני תבואות ימכר לך
 לפי מנין שני התבואות שתהא עומדת ביד הלוקח תמכור
 לו ורבותינו דרשו מכאן שהמוכר שדהו אינו רשאי לבאול
 פחות משתי שנים שתעמוד ב' שנים ביד הלוקח מיום ליוכ
 ואפלו יש שלש תבואות באותן ב' שנים כגון שמכרה לו
 בקמותיה ושני' אינו יוצא מפשוטו כלומר מספר שנים
 של תבואות ולא שלש דפון ומיעוט שנים שנים תרבה
 מקנתו תמכרנה בוקר" תמעיט מקנתו תמעיט בדמיה
 ולא הונו חוש את עמיתו כאן הזהיר על אונאת דברים
 שלא יקניט את חבירו ולא ישיאנו עצה שאינה הגונה לו
 לפי דרכו והנחתו שליועץ ואם תאמר מי יודע אם נתכוונתי
 לדעה לכך נאמר ויראת מאהיך היו דע מהשבות הא כל דבר
 המסור ללב שאין מכיר לא מי שהמהשבה בלבו נאמר בו
 ויראת מאהיך וישבתם על הארץ לבטה שבעון שמטה
 ישראל גולים שנ' אז תרצה הארץ את שבתתיה והרצת את
 שבתתיה ושבעים שנה שלבלות בכל כגד שבעים שמטות
 שבתלו היו ונתנה הארץ וישבתם לבטה עליה שלא תדאגו
 משנת בצורת ואכלתם לשובע אף בהוך המעים תהא בו
 ברכה ולא נאסף א הבית את תבואתינו כגון יין ופירות
 האילן וקפוחין הבאין מאיליהן לשלש השנים לקצת השעות
 מניקן ועד רה' ולשביעית ולשמינית שיוצרו בשמינית במדחשן
 ויקצרו בעסקן עד השנה התשיעית עד חג הקצות שלש שיעול
 שהוא עת בא תבואתה שלשמינית לבקר הבית שכלי מרת

הקיץ היו בשנה בגרנות ובהשרי הוא עת האסיף לבית
 ופעמים שהיתה צריכה לעשות לארבע שנים בששית
 שלפני השמטה השביעית שהן בטלן מעבודת קרקע
 שתי שנים רצופות השביעית והיובל ומקרא זה נאמר
 בשאר השמטות כולן והארץ לא תימכר ליתן לאן על
 הצרת שדות לבעלים ביוכל שלא יהא הלוקח כוכשה
 לצמיתות לפסיקה למכירה פקוקה עולמית כי לי הארץ
 אהרע עיניך בה שאינה שלך ובכל ארץ אחוזתכם
 לרבות בתים ועבד עברי ודבר זה מפורש בקידושין במדק
 ראשון ולפי פשוטו סמוך לפדשה שלאחריו שהמוכר
 אחוזתו רשאי לבא לה לאחר שתי שנים או הוא או קרובו
 ואין הלוקח יכול לעכב כי ימוך אחיך ומכר מלמד שאין
 אדם רשאי למכור שדהו אלא מחמת דוחק וענש מאחוזתו
 ולא כולה לימוך דרך ארץ שישיר שדה לעצמו וגאל
 את ממכר אחיו ואין הלוקח יכול לעכב ואיש כי לא יהיה
 לו גואל וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל הוא שוכר
 לבא ולמכרו והשב את שני ממכרו כמה שנים היו על
 היובל כך וכך וכמה מכרתיה לך כך וכך עתיד היית להחזירה
 כיובל כמצא קונה מספר התבואות כפי השבון שלכל שנה
 אכלת אותם שלש שנים או ארבע הוצאת את דמיהן מן
 השבון וטול את השאר וזהו והשיב את העודה בדימי המקח
 על האכילה שאכלה ויתנם ללוקח לאיש אשר מכר לו
 המוכר הזה שבא לגאלה ויהשיב לו מכאן שאינו גואל
 להצאין עד שנת היובל שלא יכנס לתוך אותה שנה כלום
 שהיובל משמית בתחלתו בית מושב עיר חומה בית בתוך

עיר המוקפת חומה מימות יהושע עפ"ן כון והיתה באולה
 שלבית ימים ימי שנה שלימה קרויים ימים וכן השב
 הנערה אתנו ימים וקם הבית לצמיחות יצא מכוהו
 שלמוכר ועומד בכוחו שלקונה לא יצא ביוכל אמר
 רב קפרא אם פגע בו יוכל בתוך שנה לא יצא וברי
 החצרים כתרבומו פעחין עיירות פתוחות מאין חומה
 ויש הרבה בקפרי יהושע הערים וחצריהם בחצרותם
 ובטירותם על שדה הארץ יהשב הריהן כשדורת
 הנבאים עד היוכל ויוצאים ביוכל לבעלים אם לא נגאלו
 גאולה תהיה לו מייד אם ירצה ובצו יפה כוחו מכרה
 שדות שהשדות אין נבאות עד שתי שנים וכיוכל יצא
 בחנם וערי הלויים מזה עיר שנתנו להם גאלת עולם
 בוא מייד אפלו לפע שתי שנים אם מכרו שדה משדותיהם
 הנתונות להם באפוס אמה סביבות הערים או אם מכרו
 בית בעיר חומה בואין לעולם ואינו חלוט לקוף שנה
 ואשר יבא מן הלויים ואם יקנה בית או עיר מהם ויצא
 ביוכל אותו ממכר שלבית או שלעיר וישוב ללוי שמכרו
 ולא יהיה חלוט כשאר בתי ערי חומה שלישראל ובאולה
 לשון מפורה דא לפי שגאולה עולם תהיה ללויים יכול
 לא דבר הכתוב לא כלוקח ישראל שקנה בית בערי הלויים
 אבל לוי שקנה מלוי יהיה חלוט תל ואשר יבא מן הלויים
 אף הבוא מייד לוי בוא גאולה עולם ויצא ממכר בית קרי
 זו מצוה אחרת ואם לא גאלה יוצאה ביוכל ואינו כחלוט
 לקוף שנה בבית שלישראל פי בתי ערי הלויים היא חזתם
 לא היו להם נחלת שדות וכרמים לא עדים לשבת ומגושים
 לפיכך הם להם במקום שדות ויש להם גאולה כשדורת

והיתה גאלתו
 לפי שנתנו בנשדה
 שיוכל לגאלה
 משתי שנים וחולק
 כל זמן שירצה
 ובתוך שתי שנים
 הדא שנים אינו
 יכול לבא הקוצר
 לפי שגאלה שדה
 היסוף שאם רצה
 לבא ולבשנה
 דא שנה גאלה
 ולאחר מזה
 אינו גאלה
 והיתה

כ"ד. שלא יפקעו נחלתם מהם" ושרה מגרש עליהם לא
 ימכר מוכר גזבר שאם הקדיש בן לני את שדהו ולא
 גאה ומכרה גזבר אינה יוצאה לכהנים כיוכל כמו ש
 בישראל ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגא עניו אבל
 בן לני בוא לעולם" והחזקתו א תניחון שירד ויפלו היה
 קשה להקיימא חזקהו מטעה מיטת היד למחזה דומה
 למטאמשעל החמור עורצו על החמור אחד תופס בו
 ומעמידו נפל לארץ חמשה אין מעמידין אותו בר והושב
 אף אם הנאגר או הושב ואיזהו הושב כל שקבל עליו שלא
 לעבוד ע"ג ואוכל נבלות" ויראת מאהיך לפי שדעתו של אדם
 נמשכת אחר הרבות וקשה לפדות הימנו ומורה לעצמו
 הדר בשביל מעותיו שהיו בטלות אצלן הוצרך לומר
 ויראת מאהיך או התולה מעותיו בכבדי להלוותם לישאל
 ברבית הדי זה דבר המקור ללבו של אדם ומחשבתו לכך
 הוצרך לומר ויראת מאהיך אשר הוצאתי והבחתני
 בין בכור לשאינו בכור אפוא יודע ונפרע מן המלוה מעות
 לישאל ברבית ואומר שלא רמייהם" דא אשר הוצאתי
 אתכם מארץ מצרים על מנת שתקבלו עלי כס מצותי
 אמלו הם כבדות עליכם" למה לכתוב את ארץ כנען בשכר
 שתקבלו מצותי להיות לכם לאלהים שכל ארץ ישראל אי
 לו לאלהים וכל היצא ממנה כעובד ע"ג עבודת עבדי
 עבודה שלבנאי שיהא ניכר בה כעבד שלא יוליך כל אחריו
 לבית המרחץ ולא יעול מעליו" כשכיר פהושב עבודת
 קרקע נמלכת אומנות בשאר שכירים התנהגו ע"שנת
 היוכל אם פגעו בו יוכל לפעוש שנים היוכל מוציאן
 ובני עמו אמר שמעון אם הוא נמכר בניו מי מכרין לא
 מפתן שרבו הייב במזונות בעו"א אחוזת אבותיו אל

ע"י
 בעיר יעקב
 כמקבא
 מדישאפדן
 חמסי

הדר

כבוד אבותיו ואין לזלזלו בכך אחזת חזקת כי עבדי הם
שטרי קנינים לא ימכרו ממכרת עבד בהכרזה כאן
יש עבד למכור ולא יעמידנו על אבן הלקח לא תרדה בו
בפרך מלאכה שלא לצורך כדי לענותו ואומר לו החם
לי את הכוס הזה והוא אינו צריך עיור תחת הגפן עד
שאבוא שמה ואומר אין מכיר בדבר אתם לצורך אתם לאו
ואומר אני לו שהוא לצורך הרי הדבר הזה מקור ללבן
לכך נאמר ויראתי ועבדך ואמתך אשר יהיו לך אסתאמר
אם כן כמה אשתמש בעבדי איני מושל באומות איני נוהג
שהרי הזהרתני לא תחיה כל נשמה אאמי ישמטיני מאת
הגויים הם יהיו לך לעבדים אשר סביבותיכם ולא שבתוך
גבול ארצכם שהרי בהם אמרתי לא תחיה כל נשמה וגם
מבני התושבים שבאו מקיבוותיכם לי שאן נשים בארצכם
וילדו להם הבן הולך אחר האב ואינו בכלל לא תחיה אלא
אתה מותר לקנותו כעבד מהם תקנו אותם תקנו
והתנחלתם אותם לבניכם החזיקו בהם לנחלה לצורך
בניכם אחריכם ולא יתכן לפרש הנחילום לבניכם שאם
כן היה לו לכתוב והתנחלתם אותם לבניכם והתנחלתם
כמו והתחזקתם איש באחיו להביא נשיא בעמו ומלך
במשרתיו שלא לרדות בפרך יד גר ותושב גר והוא תושב
פתרבומו עדל תותב וקופו מוטיח ונמכר לגר תושב
וכי תשיג יד גר ותושב עמו מי גרם לו שיעשיר דבוקו
עמו ומך אחיך עמו מי גרם לו שימוך דבוקו עמו עי
שלמד ממעשין משפחת גר זה האמורי כשהוא אומר
לעקר זה הנמכר לעץ עצמה להיות לה שמש ולא לאהות
אא להטוב עצים ולשאוב מים באולה תהיה לו מיד אל
תניחהו שיטמע עץ שנת היוכל שהרי כל עצמו לא קנאו

אא

לא לעבדו עד היוכל שהרי ביוכל יצא כמו שנלמטה
 ויצא בשנת היוכל ובגוי שהחתי ידך הכתוב מדבר
 ואעפ"כ לא תבא עליו בעקיסין מפני חילול השם לא
 כשצא ליבא ידקדק בחשבון לפי המגיע בכל שנה ושנה
 ינכה לו הגוי מן דמיו אם היו עשרים שנה משנמכר
 עד היוכל וקנאו בעשרים מנה נמצא שקנה הגוי עבדות
 שנה במנה ואם שהה זה אצלו חמש שנים ובא לבאל
 ינכה לו חמשה מנים ויתן לו העבד פ"ו מנים וזהו והיה
 כסף ממכרו במקפר שנים כימי שכיר יהיה עמו
 חשבון המגיע לכל שנה ושנה יחשב כאו נשכר עמו כל
 שנה במנה וינכה לו אם עוד רבות בשנים עד היוכל
 לפיהן הכל כמו שפירשתי לא ירדנו בפרך לעינת כלום
 ואתה לואה ואם לא יבא באה באה הוא נגא ואינו נבאר
 בשש"כ כי לוי בני ישראל עבדים שפירי קודם" אני שאהיבם
 כל המשעבדן מלמטה באו משעבדן מלמעלה לא
 תעשו לכם אילים כגבד זה הנמכר לכבדי שלא יאמר
 הואיל ורבי מגלה עריות אף את כמותו לכך נאמרו
 מקראות הללו ואף הפרשיות הללו נאמרו עלהסדר
 בתחלה הזהיר על השבועות ואם חמד ממון ונחשד על
 השבועות קופו למכור מטלטלין לכך קמך לה וכי
 תמכרו ממכר לא חזר בו קוף מוכר אחזתו לא חזר
 בו קוף מוכר את ביתו לא חזר בו קוף לנה ברבית כלל
 האחרונות קשות מן הראשונות לא חזר בו קוף מוכר את
 עצמו לא חזר בו לא דין לישראל אא אפלו לכבדי ואבן
 משכית לשון כסוי כמו ושבותי לפי שמכסין הקרקע
 הקרקע ברצפת אבנים להשתחות עליה אפלו לשמים

הואיל
 ורבי
 עובד
 ע"כ
 אפ"כ
 כמותו
 הואיל
 ורמח"ל
 שבתות
 אפ"כ
 כמותו
 לכך

משכית

ינכה

לפי שהשתחווה פשוטי ידים ורגלים היא ואקרה
תורה לעשות כד חוץ מן המקדש" אני שי' נאמן לשלם
שכר חקלה פרטה בהר קיני

פרשת אהם בחקתי

אם בחקתי תלכו יכול זה קיוס המצות כשהוא
אומר ועשיתם אותם הרי קיוס המצות אמור האמה
אני מקיים אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה
ואת מצותי תשמרו" היו עמלים בתורה על מנת לשמור
ולקיים כמנו שג' ולמדו הם אזהרה ושמרתם לעשותם
בעתם שאין דרך בני אדם לצאת כגון כלולי שבתות
ועצתה שדה הן אינן קרקועתו דין לעשות פירות והשיב
לכס ייש את בציר שיהא הדיש מחובה ואתם עסקים
בו עד הבציר ובבציר תעקו עד שעת הזרע" נאכלתם
לשובע" אופל קמעא והוא מהדרך כמעין" ונתתי שלום
שמוא תאמרו הרי מחבל והרי משתה אם אין שלום אין
כלום תל אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ מפאן שהשלום
שקול כנגד הכל וכן הוא אומ' עושה שלום ובורא רע"
וחרב לא תעבור בארצכם אין צריך לומר שלא יבואו
למלחמה אף אפלו לעבור דרך ארצכם ממדינה
למדינה לפיכך לא תחריב ארץ כחריב העהו" ורדפו מ'
מכם מן החלטים שבכס ולא מן הגבורים שבכס"
חמשה מאה ומאה רבבה וכי כן הוא החשבון והלא
לא היה צריך לומר לא מכם שני אפים ירדו פו לא אינו
דומה מועטין העושים את התורה למרובין העושים את
התורה

ישע מיה

ונפלו אויביכם שיהיו נופלין לפניכם שלא בדרך הארץ
 וסנתי איכם אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם משל למה
 הדבר דומה למלך שעבר פועלים וכו' כדאיתא בת"כ
 והפדית אתכם בפדיה ורביה" והרבותי אתכם בקומה
 זקומה" והקומתי את בריתי אתכם ברית חדשה לא
 כברית הראשונה שהפדתם אותה לא ברית חדשה שלא
 תומר שנוכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית
 חדשה לא כברית וג' ואכלתם ישן נושן הפירות יהיו
 משתמדין וטובים להתישן שיהא ישן הנושן שלש שלש
 שנים יפה לאכול משלא שתקד" וישן מפני חדש תוצאו
 שיהו הגדנות מלאות חדש והתוצרות מליאות ישן
 וצריכין אתם לפנות האוצרות למקום אחר לתת החדש
 לתוכן" ונתתי משכני זה בית המקדש ולא תגעלנפשו
 אין רוחי קצה בכם כל בעולה לשון פליטות דבר הבלוע
 בדבר כמו כי" שם נגעל מן גבולים לא קבל המשיחה
 שמוטחין מן שלעור מבושל כד" להחליק מעליו מכת
 חץ או חנית שלא יקוב העור" והתהלכתי בתוככם
 אטויל עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תחץ מצד עזעים
 ממני יכול לא תיראו ממני ולא והייתי לכם לאהים" אני
 יש אהיכם כדאי אני שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל
 אה שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים ועשיתי לכם
 נסים גדולים" מוטות כמין יהד בשני ראשי העור
 שמעכבים המוסרה שלא תצא מראש השור ויתיר
 הקשר כמו עשה לך מוסרות ומוטות" קוממיות בקומה
 זקומה" ואם לא תשמעו לי להיזת עמלים
 בתורה לדעת מורש חכמים יכול לקיום המצות כשהוא
 אומר ולא תעשו הרי קיום מצות אמור האמה את

ירמיה

שמואל

ירמיה

מקיים ואם לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה ומה תל
 לי אין לי שאזה המכיר את רבוננו ומתכוין למרוץ בו וכן
 באנשי סדום רעים וחטאים לשם מאד מכירים את רבונם
 ומתכוונים למרוץ בו וכן בנמרודי גבור ציף לפני ש
 שמכירו ומתכוין למרוץ בו ולא תעשו משלח למרוץ
 לא תעשו הרי שהם עבירות ואם בחקתי תמאקן
 מואס באחרים העושים משפטי הגעל כפשיכם שונא
 החכמים לבלתי עשות מונע את אחרים מעשות
 את כל מצותי כוסר שלא צויתם לכך נאמר את כל
 מצותי ולא נאמר את כל המצות להפריכם את בריתי
 כוסר בעיקר הרי שבע עבירות הראשונה גוררת
 השנייה וכן עד הטובעות ואוהן לא למד ולא עשה מואק
 באחרים העושי שונא את החכמים מונע את האחרים
 כוסר במצות כוסר בעיקר והפקדתי עליכם
 וצויתי עליכם א שחפת חולי שמשחק את הבשר
 דומה לנפוח שהוקלה נפוחהו ומראות פניו צעופה
 קדחת חולי שמקדיח את הגוף ומחממו ומבעירו כמו
 כי אש קדחה באפי מבלות עינים ומדיבות כפש
 העינים צופות ובלות לראות שיקל וירפא וקוף שלא
 ירפא וידאבו הנפשות שלמשפחה במותו בלתי אנה
 שאינה באה ותחלת ממוטכה קרויה בלין עינים
 וזרעתם לריק תזרעו ולא תצמח ואם תצמח ואלוהו
 איביכם ונתתי פני פני שלי פוגה אני מכל עסקי
 להרע לכם ורדו בכם שונאיכם כמשמעו ישלטו
 בכם אגדת תל מפרשה זו אף אני אעשה זאת אינ
 מדבר אף אף וכן אף אני אך עמכם בקרי והפקדתי

עליכם שיהיו המכות סוקרות אתכם מצו לצו עד שהראשונה
פקודה אצלכם אביא אחרת ואם מכנה לה בהלה מכה
המכה לה את הבריות ואיצו זו מכת מותן את השחפת
יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל בשרו שמור
עליו תל שחפת שהוא נשחף או עתים שהוא נשחף אבל
כוח אינו מקדיח תל ואת הקדחת מלמד שהוא מקדיח או
עתים שהוא מקדיח וסבור הוא בעצמו שיחיה תל מכלות
עינים או הוא אינו סבור בעצמו שיחיה אבל אחרים סבורים
שיחיה תל ומדיבות נפש וזרעתם לדיוק זרעכם זרעה
נאינה מצמחת ועתה מה איבוכם באים ואוכלים תל
ואכלוהו איביכם הא כיצד זרעה שנה ראשונה ואינה
מצמחת שנה שנה מצמחת ואיביכם באים ומוצאים
תבואה לימי המצור ושכפנטם מתים ברעב שלא לקטו
תבואה אשתקד זא וזרעתם לדיוק זרעכם כנגד הבנים
והבנות הכתוב מדבר שאתה עמל בהן ומגדלן והחטא
בא ומכלה אותן שנ אשר טפחתי ורביתי איבי כלם
ונתתי פני בכם כמו שנ בטובה ומתתי איכם כך נאמר
ברעה ונתתי פני משל למלך שאמר לעבדין פונה את
מכל עקלי עוקק אני עמכם לרעה ונגפתם לפני איביכם
שיהא המות הורג בכם מכפנטם ובעלי דבביון מקיין
אתכם מבחוץ ורדובכם שנאיכם שאינ מעמידי
שונאים לא מכם ובכם שבשעה שאומה העולם על
שעומדים עלי ישראל איכם מבקשים לא מה שבגדו
שנ והיכם אם זרע ישראל ועלה מדין ועמלק ובני קדם וגו'
ויחכו עליהם וישחיתו את יבול הארץ אבל בשעה
שאעמיד עליכם מכם ובכם הם מחפשים אתר מטמוניות
שלכם ובן אשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו" מיכה ב'
ונקתם מפני אימה ואין רודף אתכם מבלי כח

שופטים

מיכה ב'

ואם עזאה ואם בעוראה לא תשמעו ויקפתי עוד יסודיך
 אחרים שבע על חטאתיכם שבע פורענות על שבע עבדות
 האמורות למעלה ושברתי את גאון עזכם זה ביד
 המקדש וכן הוא תומר הנע מחלל את מקדשי את גאון
 עזכם ונתתי את שמיכם ככרזל ואת ארצכם כנוחשה
 זו קשה משלמשה ששם הוא אומר יהיו שמך אשר על
 ראשך נחשת וג' שיהיו השמים מזיעין כדרך שהנחשת
 מזיע והארץ אינה מזיעה כדרך שאין הברזל מזיע והיא
 משמרת פירותיה אבל כאן השמים לא יהיו מזיעין כדרך
 שאין הברזל מזיע ויהא הורב בעולם והארץ תהא מזיעה
 כדרך שהנחשת מזיע והיא מאבדת פירותיה והם
 לריק כחכם הדי אדם שלא עמל שלא חדש שלא צרע שלא
 נכש שלא כסח שלא עדר ובשעת הקציר בא שדמון ומלקה
 אותו אין בכך כלום אבל אדם שעמל וחדש וצרע ונכש
 וכסח ועדר ובא שדמון והלקה אותו הרי שמו שלמה קהות
 ולא תהן ארצכם את יבולה אקמה שאתה מוביל לך
 בשעת הצרע ועץ הארץ ואפלו מן הארץ יהא לקוי
 שלא יחניט פירותיו בשעת החנטה לא יתן משמש לחטה
 ולמטה אעץ ואפרי לא יתן פרוין כשהוא מפודה משיר
 פירותיו הדי שתי קללות יש כאן שבע פורענות ואם
 הלכו עמי קרי רבותינו אמרו עראי במקרה שאיכו
 לא לפדקיס כן הלכו עראי במצות ומנחס פידען לשון
 מנעה וכן הוקר רגלך וכן וקר רנח וקרוב לשון זה לברואו
 שלא תקלוק לשון קושי שמקשיב לבס לימנע מהתקרב
 אלי שבע בחטאתיכם שבע פורענות אחרים במספר
 שבע בחטאתיכם והשלחתי לשון גרוי ושכלה אתכם
 אין לי אחיה משכלת שדרכה בכך בהמה מנן תל

משל
 שם
 כה
 יי

עם חמת זוחלי עפר מה או נושכין וממיתין אף או
 נושכין וממיתין כבר היו שנים בארץ ישראל המור
 נושך וממית עדנוי נושך וממית ושכלה אתכם
 או הקטנים והכריתה את בהמה כס' מבחוש והמעשה
 אתכם מפנים ונשמו ורבים שבילים גדולים
 ושבילים קטנים הרי שבע פורענות שן בהמה ושן
 היה חמת זוחלי עפר ושכלה והכריתה והמעשה
 ונשמו לא תקדולי לשוב לי נקם ברית יש נקם שאינו
 כברית כדרך שאר נקמות וזהו סימוי עינו של צדקהו
 וא נקם ברית נקמת בריתי אשר עברתם כלה את
 חרב שבמקרא היא מלחמת חילות אויבים ונאקפתם
 מן החושך הנהך העדים מפע המצור ושלחתי דבר
 בתוככם עלי ידי החרב ונתתם ביד האויבים הערים
 עליכם לפי שאין מלינים את המה בירושלם וכטתם
 מוציאין את המה לקברו כיתה ביד האויב מטה
 להם לשון משען שמו מטה עץ בשברי לכם מטה
 להם אש בול לכם כל מקעד להם חצי רעב אפן
 עשר נשים לחמכם בתגור אחד מחקר עצים והעונו
 לחמכם במשקל שתלא התבואה נרקבה ונעשית פת
 נפולה ומשתברת בהנור והן יושבות ושוקלות את
 השברים לחלקם ביניהם ואכלתם ולא תשבעו
 זהו מאירה בתוך המשם בלחם הרי שבע פורענות
 חרב מצור כבר מטה לחם חוקר עצים פה נפולת
 מארה במעים ונתתם אינה מן המנין היא החרב
 במתיכס' מגדלים ובירעות המתיכס מין עבודה זרה
 שמעמידין על הגבות ועל שם שמעמידין בהמה קלוין
 המניס

חמנים ונתתי את פגריכם תפוחי רעב היו ומוציאים
 יראתם מחיקים ומנשקים אותה וכריקו כבקעת ונפלו
 עליה ובעלה נפשי אתכם זה קילוח שכינה
 ונתתי את עליכם חרבה יכול מאדם כשהוא אומר
 והשמתי את הארץ הרי אדם אמר הא מה את
 מקיים חרבה מעובר ושכ והשמתי את מקדשיכם
 יכול מן הקרבנות כשהוא אומר ולא אריח הרי קרבנות
 אמורים הא מה את מקיים והשמתי את מקדשיכם
 מן הגדודיות שיירות של ישראל שהיו מתקדשות
 ונועדו לבא שם הרי פורענות אכילת בשר בניס
 ובנות השמדת במות הרי שהיו כריתת חמנים
 אין כאן פורענות לא עלידי השמדת הברנות יפלו
 החמנים שבראשי הגבות ויכרתו ונתתי את עליכם
 וג' הרי שלש קילוח שכינה ארבע חרבן עדים שממון
 מקדש מן הגדודיות ולא אריח קרבנות הרי שבע
 והשמתי את את הארץ זו מדה טובה לטוב שלא
 ימצאו אויבים נחת רוח בארצם שתהא שוממה מ
 מיושביה ואתכם אצרה בגוים זו מדה קשה שבשעה
 שבע מדינה גולים למקום אחד רואים זה את זה ומתנחלים
 וישל נצרו כבמזרה כאדם הזורה שעורדים בכפה
 ואין אחת מהן דבוקה בחברתה והריקתי כששולח
 החלב מתרוקן הנדן ומדרשו חרב הנשמטת אחריכם
 אינה חוזרת מהר כאדם שמריק את המים ואין קופן
 לחזור והיתה ארצכם שוממה שלא תמהרו לשוב
 לתוכה ומתוך כך עליכם יהיו חרבה כראות לכת חרבות
 שבשעה שאדם גולה מבתו ומכרמו ומעירו וסופו
 לחזור

להזור כלו אין כלמו וביתו חרבים כך שנויה בתורת כהנים
 אצותיה הפייס את כעס המקום שבעס על שמסותיה" (והרצת
 למלך את שבתיה את אשר לא שבתה שבעים שנה שלגלות
 בגל הז' היו כנגד שנות השמטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו
 ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלשים שנה שלש
 מאות ותשעים היו שני עונם משנכנסו לארץ עד שבלועשרת
 השבטים עד חרבות ירושלם הוא שנביחזקאל וא"תה שלב על
 צדך השמלית וג' וכלית את אה וג' ושכבת על צדך הימנית
 ארבעים יום ונשאת את עון בית יהודה ונבואה זו נאמר
 ליחזקאל בשנה החמישית לבלות המלך והויכין ועוד עשו שש
 שנים עד בלות צדקיהו הרי ארבעים ושש" ואם תאמר שנות
 מנשה חמשים וחמש היו מנשה עשה תשובה שלשים ושש
 שנה וכל שנות רשעו כב כמו שאמור באגדה חלק ושלטאמוז
 שתיים ואחת עשרה ליהויקים וכנגד) לסיקיהו צא וחשוב
 לארבע מאות שנה ששים וארבע לשלשים ושש שנה חמש
 שמטות הרי ע' חסר אחת ועוד שנה היתה טנגכנסה בשמטה
 המשלמת לשבעים ועליהם נגזר ע' שנה שלימים וכן הוא
 אומר בדברי הימים עד רצה הארץ את שבתיה למנאת
 ע' שנה והבאתי מדרך פחד ורך ליבב מס שלמדרך יסוד נומל
 הוא כמומם שלמועל ושלמוקש" ונסו מנוסת חרב' כלו
 רודפים הורגים אותם" עלה נדה" שהיה רודפו ומכהו
 על עלה אחד ומקשקש ומוציא קול וכן הרבנומו קל טרפא
 דשקיא וכן הרבנומו שלחבורה משקופו וכשלו איש באחיו"
 כשירוצו לננס יכשלו זה בזה כי יכהלו ידוע" כמפע חרב"
 כארבורהים מלפע הורגים שיהא בלכבס פחד וכל שעה
 קבורים שאדם רודפס" ומירשו וכשלו איש באחיו זה
 נכשל בשנו שלזה שכל ישראל ערבין זה בזה" ואבדתם

400

תל
פא

בגוים כשהיו פצורים תהיו אכודים עזה מזה ואכלה
 אתכם או המתים בגולה בעונות אבותם אתם כשאוהזין
 מעשה אבותיהם בידיהם ימקו לשון המקנה כמו ימקו
 וכמהו תמקנה בחוריהן נמקו הבורותי והנאתי אותם
 אני בעעמי אביאם זו מדה טובה לישאל שלא יהיו אומרים
 הואיל ובלינו בין האומות על נעשה כמעשיהם את איב
 מנחם שא מעמידי את אנביאי ומחזירן לתחת כנפי שכ
 והעולה על רוחכם היו לא תהיה וג' חי אתם לא ביחזקה
 וג' או אז יכנע כמו אן נודע כי שור נגח הוא אתם אז יכנע
 לשון אחר אולי שמא אז יכנע לבבם וג' ואז ירצואת עונם
 יכפרו על עונם ביסוריהם וזכרתי את בריתי יעקוב למת
 נעבדחמשה מקומות נכתב מלאוטיהו חסד בחמשה מקומות
 נטל אות משמו שלזיהו ערבון שיבא ויבשר באולת בניו
 וזכרתי את בריתי יעקב למת נמנו אחורנית כלומר כדאי
 הוא יעקב הקטן לכך ואם אינו כדאי הרי יצחק ואם אינו
 כדאי הרי אברהם שהוא כדאי ולמה לא נאמר צפורה
 כי יצחק לא אפרו שלי יצחק כראה לפני צבור ומונח על
 המזבח יען וביען גמולו ובגמול אשר במשפטי מאסן
 ואף בסאת ואף אפלו את עושה עמהם זאת הפורענות
 אשר אמרתי כהיותם בארץ איביהם לא אמאסם לכלותם
 ולהפר בריתי אשר אתם ברית ראשונים שלשצפים
 והלורות אחת בכתב ואחת על פה מגיד שכולם כיתנו
 למשה בקיני כי יפליא יפרוש בפני בערך כפשות
 ליתן ערך כפשו לומר ערך דבר שנפשו תלויה בו עלי
 והיה ערך אין ערך זה לשון דמיסאא בין שהוא יקר
 בין שהוא זול כפי שנו הוא הערך הקצוב עליו בפרשה
 זו ערך כמו ערך וכפל הכפין לא ידעתי מאיזה לשון הוא

ואם מבין חמש שנים לא שיהא הנודד קטן שאין בדברי
קטן כלום לא גדול שאמר ערך קטן זה שהוא בין חמש
שנים עלי' ואם מבין ששים שנה כשמגיע לימי הזקנה
האשה קרובה להישב באיש ואמרו אינשי סבא בביתא
פחא בביתא סביתא בביתא קימא בביתא וקימא טבא
בביתא ואם מק הוא שאין ידו משבת ליתן הערך הזה
ילפי אשר תשיג לפי מה שיש לו יקדדנו וישארו לו כדאי
חיינו מטה כל וכלי אומנות אם היה המד משאיר לו
חמודו כל אשר יתן ממנו אמר רבנא שלאו עולה דבדיו
קיימין ותימכר לצדפי עולה ודמיה חולין חוץ מדמי
אוהו האבר טוב ברע הטוב בעל מוס או רע בטוב וכל
שכן טוב בטוב ורע ברע כל בהמה טמאה כבעלת מוס
הטוב מדבר שהיא טמאה להקריבה ולימדך הכתוב
שאין קדשים תמימים יוצאין לחולין בפדיון אלא אם כן
הוממו בערפך הבהן כן יהיה לשאר כל אדם הבא לקנותה
מיד הקדש ואם בא יגאנה כבעלים החמיר הכתוב להקדיש
חומש וכן במקדיש בית וכן במקדיש את השדה וכן
בפדיון מעשר שני הבעלים מוקיפין חומש ולא שאר
כל אדם והיה צדעך לפי צדעו לא כפי שיוחיה אחת
שדה טובה ואחת שדה רעה פדיון הקדשן שוה בית כור
שעוריים בחמשים שקלים כך גזירות הכתוב והוא שבה
לבא לה בתחלת היובל ואם בא לבאה באמצעו כותלפי
החשבון מלע ופונדיון לשנה לפי שאינה הקדש אלא מנין
שנה היובל שאם בגלה הדי טוב ואם לאו הגזבר מוכרה
בדמים הללו לאחד ועומדת ביד הלוקה עי היובל כשאר
כל השדות המוכרות וכשהיא יוצאה מידן חוזרת לבעלים
עבא וכו

שבאותו משמר שהיובל פוגע בו ומתחלקת ביניהם זהו
 המשפט האמור במקדיש שדה ועכשיו אפרשנו על קדר
 המקראות "אם משנת היובל יקדיש' את משעבדה שנת
 היובל מיד הקדישה ובא זה לבא לה" בער כד יקוס בערך
 הזה האמור יהיה" חמשים כסף יהן" ואת אחר היובל
 יקדיש' וכן את הקדישה משנת היובל ונשתהת ביד גזבר
 ובא זה לבא אחר היובל" וחשב לנו הכהן את הכסף על
 פי השנים הנותרות" כפי חשבון כיצד יהי קצב דמיה
 שלא חבשים ותשע שנה חמשים שקל יהי שקל לכל שנה
 ושקל יהר על כולן והשקל מה פונדיון יהי קלע ופונדיון
 לשנה לא שחטר פונדיון אחד לכולן ואמר רבותינו שאותו
 פונדיון קלבון לפחות ארס והבא לבא להן קלע ופונדיון
 לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת היובל" ונברע
 מערבך מנין השנים שמשנת היובל עד שנת הפדיון
 ואם באול יגל המקדיש אותו יוקף חומש על הקצבה
 הזאת" ואת לא יגל את השדה המקדיש' ואת מבר
 הגזבר את השדה לאיש אחר לא יגל עוד לשוב ביד
 המקדיש" והיה השדה בצאת היובל מיד הלוקחו מן
 הגזבר כדרך שאר שדות היו צאות מיד לוקחיהם ביובל
 קדש לש' לא שישוב להקדיש ביד הבית ליד הגזבר לא
 בשדה החרס הניתן לכהנים שנכל חרס בישראל יהיה
 אף זו תחלק לכהנים לאותו משמר שיוס הכפורים שכל
 יובל פוגע בו" ואת את שדה מקנתו" חלוקה יש בין שדה
 מקנה לשדה אחוזה ששדה מקנה לא תחלק לכהנים
 ביובל לפי שאינו יכול להקדישה לא עד היובל שהרי
 ביובל היתה עתודה לצאת מידו ולשוב לבעלים לפיכך

אמר לבא יגאל בדימים הללו הקצובים לשדה אחוזה
 ואם לא יגאל וימכרנה בגזבר לאחר או אם לא יגאל הוא
 בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו אנתו ש
 שהקדיש ופן תאמר לאשר קנהו הלוקח הזה מאתו
 וזה הגזבר לכך הוצרך לומר לאשר לו אחזת הארץ
 מירושת אבות וזהו בעלים הראשונים שמכרוהו
 למקדיש וכל ערכך יהיה בשקל הקדש כל ערכך
 שכהוב בו שקלים יהיה בשקל הקדש עשרים גרה
 עשרים מעות כך היו מתחלה ולאחר מכאן הוסיפו
 שהות ואמרו רבותינו שש מעה כקה דינר עשרים
 וארבע מעות לקלע לא יקדיש איש אתו לשם קרבן
 אחר לפי שאינו שלו ואם בבהמה הטמאה אין
 המקרא הזה מוסבא הבכור שאין לומר בכור בהמה
 טמאה וסדה בערכך וחמור אין זה שהרי אין פדיון
 פטר חמור לא טלה והוא מהנה לכהן ואינו להקדיש
 לא הכהוב מוסב על הקדש שהכהוב שלמעלה דבר
 בפדיון בהמה טהורה שהוממה וכאן דבר במתדיש בהמה
 טמאה לבדקה בית וסדה בערכך כפימה שיעריכה
 הכהן אם לא יגאל עלידי בעלים ונמכר בערכך
 לאחרים אך כלחרם נחלקו רבותינו בדבר יש אומרים
 קתם חרמים להקדיש ומהאני מקיים כלחרם בישראל
 יהיה בחרמי כהנים שפורש ואמר הרי זה לכהן ויש
 שאמרו קתם חרמים לכהן לא ימכר ולא יגאל לא ינתן
 לדברי האומר קתם חרמים לכהנים מפרש מקרא
 זה בקתם חרמים והאומר קתם חרמים לכמה הבית
 מקרא זה בחרמי כהנים שהכל מוודים שחרמי כהנים

אין להם פדיון עד שיבואו ליד כהן וחרמי גבוה כפדיה
 כל חרם קדש קדשים הוא האומר סהם חרמים לבדק
 הבית מביא ראיה מכאן והאומר קהם חרמים לכהנים
 מפרש כל חרם קדש קדשים הוא ללמז שחרמי
 כהנים חלים על קדשי קדשים ועל קדשים קלים
 וכוהן לכהן כמו ששנינו במסכת ערביין אם נדר נהן
 דמיהן ואם נדבה נהן את טובתה מאדס כגון
 שהחלים עבדיו ושפחותיו הנענים כל חרם אשר
 יחרם היוצא ליהרג ואמר אחד ערכן עלי לא אמר
 כלום מות יומת הרי הולך למות לפיכך לא יפדה
 אין לו לא דמים ולא ערך וכל מעשר הארץ
 במעשר שני הכתוב מדבר מזרעה הארץ דגן
 מפרי העץ תירוש ויצהר לפי הוא קנאו השם
 ומשולחנו צוה לך לעלות ולאכול בירושלם כמו שז
 ואכלת לפני מעשר דגנך תירוש ויצהר ממעשרו
 ולא ממעשר הביתו הפודה מעשר שלח בירו אין
 מוסקין חומש ומה היא באו לתו כדי להתירו באכילה
 בכל מקום והמעות יעלה ראכל בירושלם כמו שז
 ונתה בכסף וג' תחת השבט כשבא לעשר מוציאן
 בפה זה אחר זה והעשירי מכה בשבט צבועה
 בקרא להיות ניכר שהוא מעשר כן עשה לטלאים
 ולעגלים שלכל שנה ושנה יהיה קדש לוקרב
 למזבח דמו ואימוריו והבשר נאכל לבעלים שהרי
 לא נמנה עם שאר מתנות כהונה ולא מציונו שיהא
 כיהן לכהנים לא יצקר וג' לפי שז נכלל מבחר
 נדליכם כולו יהא בודד ומוציא את היפה לל לא

ובקר בין טוב לרע בין תם בין בעל מוס חלה עליו
קדושה ולא שיקרב בעל מוס לא יאכל בתור
מעשר ואתור ליבזז וליעבד חקלה בחקתי
נשאלס קפר ויקרא תהלה לא שוכן שפירה

חסלת בחקות
בעדות שוכן שון

ומה שנקמה בעשר
זו שנתעדיבין וזים
לעשת תאורה

אתחיל לכתוב ספר במדבר בעשרה

מי שדיבר

פרשת במדבר סיני

במדבר סיני באחד לחדש מלך חיבתן לפענו מונהחות
כל שעה כשיצאו ממצרים מנצן וכשנמלו בעבל מנצן
לידע הדותרים כשבא להשרות שכינתו עליהם מנצן
באחד בכיץ הוקס המשכן ובאחד באייר מנצס
למשפחות יעמנץ כל שבט ושבת לכות אבותם
אביו משבט אחד ואמו משבט אחר יקום על שבט אביו
לבלבלתם עלידי שקלים בקע לבלבלת כל יוצא צבא
מביד שאיז יוצא בצבא מחות מבן עשרים ואתם יהיו
כשותמקלו אותם יהיו עמכם נשיא כל שבט ושבת אלה
קרואי העדה הנקראים לכלדבר חשיבות שבועה האנשים
האלה את שנים עשר נשיאים הללו אשר נקבו לונצאן בשמות
ויתילצו על משפחותם הביאו קסרי ייחוסיהם ועלי חזקת
לידתם כל אחד ואחד להתיחס על השבט אך את מטרה
לוי לתפקוד כדאי הוא לביון שלמלך להיות נמנה לבין
דא צפה הקצה שעתיד לעמוד גזירה על כל הנמנץ
עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אמר לי יהיו בכלל
לפי שהם שלי שלא טעו בעבר ואתה הפקד את הלויים

א

תמיון במדבר
לל

כתרבומו מני לשון מגוי שרדה על דבר שהוא ממונה עליו
 כמו ויפקד המלך פקידים יודי ואתו כתרבומו יפרקן
 כשבאתן ליקע במדבר ממקע למקע היו מפרקים אותן
 מהקמתו ונוטאין אותו עד מקום אשר ישכן שם העבד
 ויחנו שם ומקימין אותו והזר הקרב לעבד תסזן יומת
 בידי שמים איש על דגלו כמו שהדגלים קדורים בקמ
 זה שלשה שבטים לכל דגל ולא יהיה קצף אסדעשו
 כמצותי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו לרים בעבודתם
 זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח כי יצא הקצף
 באותות כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו
 צבעו שלזה לא כצבעו שלזה צבע כל אחד כגון אבנו
 הקבועה בחשן ומתוך כך יביר כל אחד את דגלו ויא
 באותות לבית אבותם כאות שמסד להם יעקב אביהם
 כשנשאוהו ממצרים שנ' ויעשו בני לוכן כאשר צום
 יהודה ויששכר וזבולון ישאיהו מן המזרח וראובן ושמעון
 וג' מן הדרום כו' כדאיתא בהנחומא בפרשה זו מנגד
 מרחוק מיל כמו שנ' ביהושע אך לחוק יהיה ביניכם
 וביניו כלפים אמה במדה שיוכלו לבא בשבת משרה
 ואהרן ובניו והלויים חונים בקמוך לו קדמה לפנים
 הקדוים קדם ואיזו לו רוח מזרחית והמערכ קדו אחור
 ראשונה יקעו כשרואים הענן מסתלק תוקעין הכהנים
 בחצוצרות ונוקע מחנה יהודה תחלה וכשהולכים הולכים
 כדרך חנייתם הלויים והעבלות באמצע דגל יהודה
 במזרח ושל ראובן בדרום ושל אפרים במערב ושל אשכנז
 ונקע אהל מועד לאתר שני דגלים הללו כאשר יחנו
 בן יקעו כמו שפירשתי הליכתן בחנייתן כל דגל מהלך

יהושע

לרוח

לרוח הקבוע עליו על ידו על מקומו ואין לשון יד זממשמעו
 רוח שלעצמו קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטות ידו ועליו
 כהרבנו ודקמייכין עלוהי" ואלה תולדות אהרן ומשה
 ואינו מצביר אצבע אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן
 תורה מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו
 הכתוב בלא ילדן ביום דבר שא"משה נעשו אן תולדות
 שלו שלימד מה שלמד מפי הגבורה ושרהו אותן ומה
 הוא השירות ושפרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש
 עליו שלא יקרבזר כמו שאתה ובניך ובית אביך תשאן
 את עון המקדש והלויים הללו מסייעין אותם זו היא השירות
 ושמרו את משמרתו כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל
 עליו לעשותו קרוי משמרת בכל המקרא ובלשון משנה
 כמו שאמור בבבא בתרא ותירש והלא אין משמרת ומשמרתן
 שנה ובן משמרת להונה ולויה" ואת משמרת בני
 ישראל שכולן היו צקוקים לצדכי המקדש שאם שהלויים
 באים תחתיהם בשלימותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות
 בשכרן שני שני שני הוא לכס חלק עבודתכם
 נתונים הנה לו לעזרה מאת בני ישראל כמו מתוך בני
 ישראל כלומר משאר כל העדה כבדלו לכך בגזירת המקום
 והוא נתנם לו שני ואתנה את הלויים נתונים וגו' ואת אהרן
 ואת בניו תפקוד לשון פקידות ואינו לשון מנין ושמרו
 את כהונתם קבלת דמים וצריקה והקטרה ועבודות
 המסורות לכהנים ואנן הנה לקחת ואנן מהיכן צכית
 בהן מתוך בני ישראל שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות
 שלי על ידי הבכורות צכיתו בהם ולקחתים תמורתן לפי
 שהיתה העבודה בכורות וכשחטאו בעבל זנפלו והלויים
 שלא עבדו על כבודו תחתיהם מכן חדש ומעלה משיען
 מכלל גפלים הוא כמנה לקרות שומר משמרת הקדש

ונראה כי יהיה צריך שכלם למנוח הוא תומו השבט להיות חסד
 מן הבטן של אשר ילדה אותה לפני במצרים עם בני ישראל
 פסוק מצרים ילדה אותה ונמנית בטבעים נפשות
 שפסחה סוגה השבונם לא המצאם לא טבעים חסד
 אחר והיה השלימה אלה מנוח על פי פי אומר משה למי
 חלצה היאך את כבוד לתוך הילדים לדעת מנין ונקיהם
 המי חלצה משה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה
 ועמד על פתח האהל והטביעה מקדמת לפני ובה קול
 יצאה מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באהל זה
 לפני נאמר על פי פי לבדטון משפחת הלבע כלומר
 לבדטון היו הפחדים משפחת הלבע ומשפחת השמעני
 ויהי כן וכך המשכן ידועות התחונות והאהל
 ידועות עזים העשויות לבג מכהו עורות אילים ותחשים
 ומסך פתח הוא וילון את מיתרו שלמשכן והאהל ולא
 שלחצר משפחות בני קהת ותימנה וקמוכין להם
 דגל האונן החוניש תימנה אוי לרשע ואוי לשכנו לצד לקו
 מהסדרת אצ"ה ומארים נחמשים איש עם קדה ועיתו
 שנמשכו עמהם במחלקתם והמסך היא הפרכת שאף
 היא קרויה פרכת המקדש ונשיח נשיאי הלוי ממונה על
 הלכילם ועל מה היא נשיא וזהו פקודת שומרי משמרת
 עליהן היא פקודת כולם משה ואהרן ובענין וקמוכין
 להם דגל מחנה יהודה והחוניש עליו יש שפר וצבולתן טוב
 לצדיק טוב לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוקק
 בהורה נעשו גדולים בהורה שז' הנדה מחוקקי נאמני
 ששפר יודעי בינה לעתים וב מאתים ראשי קנה ודאות
 ומצבולתן משכיס בטבט סופר אשר פקד משה ואהרן

נקוד על אהרן לומר שלא היה במנין הלויים שנים ועשרים
 אף ובערין אתה מוצא שלש מאות יהודים בני ברטון שבעת
 אפים וחמש מאות בני קהת שמונת אפים ושש מאות בני מררי
 ששה אפים ומאתים ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את
 בכורות ולפי היו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים בכורות
 העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו במק בכורות
 אותן שלש מאות לויים בכורות היו נדיים שיפקיעו עצמם
 הפדיון פקוד כל בכור זכר מבן חדש ומעלה משיצא מכלל
 ספק נפלים ואת בהמות הלויים לא פדו בהמת הלויים את
 בכורי בהמה טהורה שליטת לא את פטרי חמוריהם ושה
 אחי שלבן לוי פטר כמה פטרי חמורים שליטת תדע שהרי
 מנה העודפים באדם ולא מנה העודפים בבהמה ואת
 פדיוי השלשה וג' ואת הבכורות הצריכין להפדות בכס או
 שלשה ושבעים ומאתים העודפים בהם יהודים על הלויים
 מהם תקח חמשת שקלים לבגלת כף היא מכירתו שליוסף
 עשרים כסף שהיה בכורה שלרחל העודפים על פדיוי
 הלויים על אותן שפדו הלויים בגופן חמשה וששים ושלוש
 מאות ואף כך כנס החשבון חמשת שקלים לבגלת
 למאתים בכורות אף שקל לשבעים בכורות שלש מאות
 וחמשים שקל לשלוש בכורות חמשה עשר שקל אמר
 כיצד אעשה בכור שאומר לו הן חמשת שקלים יאמר לי
 חט מפדיוי הלויים מה עשה הביא שנים ועשרים אף פתקין
 וכתב עליהם בן לוי ומאתים ושבעים ושלושה פתקין כתב
 עליהן חמשת שקלים כללן ונתנן בקלפי אמר להם בואו
 וטלו פתקיכם לפי הגורל נשא את ראש מנה מהם את
 הראוין לעבודה משא והם מבין שלשים ועד בן חמשים שנה
 והפחות משלשים לא נתמלא פוחו מבין אמרו בן שלשים
 לכה והיותי על בן חמשים כחו מכהיט מעתה קדש

קדש הקדשים המקודש שבכולן הארון והשלחן והמזבח
 והמזבחות והפייכת וכלי שרת וכלי אהרן ובניו יכניסו כל
 כלי וכלי לנדרתן המפורש לו כפרשה זו ולא יצטרפו הלוי
 בני קהלא לטאת בנסויע המחנה כשהעגל מסתלק
 וידעין שישעו קערות וכמות וקטנות ומנקיות כבד פירשות
 במלכות המשכן הנקד הכפוי לשון מסך אשר יקד בהם
 מלקחיה כמין צבת שמושך בה את הפתילה לכל צד שירצה
 מהתורה כמין כף קטנה ושנלים פשוטים ולא קבלגלים ואין
 לה מחיצה לפנים אלא מצדיה וחיתה בה את דשן הנרות כשמשל
 נרותיה שנותנין בהן השמן והפתילות א מכפה עוד תחש
 כמין מרצוף את כל כלי השרת אשר ישרתו בס בקדש צבת
 המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתים בהם במזב
 הפעמי ודשנו את המזבח מזבח הנחשת דשנו יטל
 את הדשן מעליו ופרשו עליו בגד ארגמן ואש שירצה מן
 השמים רבוצה תחת הבגד כארי בשעת המקעות ואיכ
 שורפן שהיו כופין עליה פקכתר שלנחשת מחתות שבה
 חותים גחלים לתרומת הדשן עשויה כמין מחבת שאין לה
 אלא שלש מחיצות ומלפנים שואבת את הגחלים מזלבות
 צנוריות שלנחשת שבהן מכין כאיברים שעל המזבח להפכ
 כדי שיתעבלו יפה ומהר יעים הם מגדפות והן שלנחשת
 ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח לכפות את הקדש
 הארון והמזבח ואת כל כלי הקדש המנורה וכלי שרת
 ומתו שחס יגעו חייבים מיתה בידי שמים ופקדת לעזר
 שהוא ממונה עליהם לטאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה
 ומנחת התמיד עליו מוטל לצוות ולזרז ולהקדים בעתחנית
 כקודת כל המשכן ועוד היה ממונה על משא בני קהלת לצוות
 חיש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל

הקדוה

הקדורין למעלה בפרטה זו אבל משא בני ברשון ומרדי
 טאנים מקדש הקדשים על פי איתמר היה כמו שכתוב
 בפרטה נשא א תכריתו א תברמו להם שימותו ולא יבאו
 לראות ככלע את הקדש להוך נרהק שלו כמו שפירשתי
 למעלה בפרטה זו ופרשו עליו בגד כלונ וכסו חותו
 במכסה של וכלוע שלו זהו כסויו אף הקלה במדבר

פרשת נשא

נשא את ראש בני ברשון גסהם כמו שצויתך על בני
 קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה את
 יריעות המשכן עשר תחתונות ואת אהל מועד יריעות
 יזנים העשויות לאהל עליון מכקהו עורות אילים
 מאדמים מקך פתח וילון המזרחי אשר על המשכן
 כלומר הקלעים והמקף שלחצר הקובצים ומגינים
 על המשכן ועל מזבח הנחשת קבוב ואת כל אשר
 עשה להם כתרבומו ית כל דיתמקר להון לבני ברשון
 על פי אהרן ובניו ואוזה מהבנים ממונה עליהם כיד
 איתמר בן אהרן הכהן ויתדותם ומיתדיותם שלעמודים
 שהרי יתדות ומיתדי הקלעים במשא בני ברשון היו
 ויתדות ומיתדים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא
 תגביהם הרוח ויתדות ומיתדים היו לעמודים קבוב
 לתלות בהם הקלעים לשפתם העליונה בכלונקאות
 וקונדוקין כמו ששנויה במלאכת המשכן עבודה
 עבודה הוא השיר במצלתים וכנורות שהוא עבודה
 לעבודה אחרת ועבודה משא למשמעו ופקודיו
 אשר צוהו את משה ואותן הפקודים היו במצוה מבין
 שלשים שנה ועד בן חמשים צו את בני ישראל

פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמונה פרשיות נאמרו בו כדאיתא במקפת גטין בפרק הניצקין

אמר רבי לוי שמונה פרשיות נאמרו ביום שהוקם המשכן ואוהן פרשת כהנים ופרשת לויים ופרשת טמאים ופרשת שלוח טמאים ופרשת אחריונות ופרשת שתויין ופרשת נדרות ופרשת פרה אדומה אמר רבי לעזר תורה רובה בכתב ומיעוטה עלפה שזא אפקוד לן רנבי תורתו כמון דר כקטבו השעה עב

וישלו מן המחנה שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן תוך הקלעים היא מחנה שכינה חניית הלויים קבוצ כמו שמפורש בפירוש רב במדבר קינ היא מחנה לוייה ומוטע ועד סוף מחנה הדגלים לכל הרוחות היא מחנה ישראל הצדוע נשתלח חוץ לכולם הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים וטמא לנפש מותר אף בשללניה ואינו משולח אלא משלש כינה וכל

זה דרשו רבותינו מן המקראות במקפת פקחים טמא לנפש לטמי נפשא דאנשא אומר אי שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בבראשית רבה ארדייננס שחיק טמא שחיק עצמות למעול מעל הרי חזר וכתב כאן פרשת גוזל וכטבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא ומעלה מעל בשר וכחט בעמיתו ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה האחד שכתב והתודו לימוד שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עדי שיוודה בדבר והשני עלגזל הגר שהוא עתה לכהנים את אשמו בראשון הוא הקרן שנשבע עליו לאשר אשם לן למי שנתחייב לן ואם אין לאיש גואל שמת התובע שהשביעו ואין לן יורשים להשיב האשם אין כשנמלך זה להתולות על עונו ואמרו רבותינו וכי יש לך אדם בישראל שאין לן גואלים או אחיו בן או שאר בשר הקרוי ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אזה הגר שמת ואין לו יורשים

יורשים האשם המוטב זה הקדן והחומש ליש
 לכהן קצו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר
 מלבד איל הכפורים האמור בויקרא שהוא
 צדיק להביא וכל תרומה אמר לי שמעל וצי
 תרומה מקדיבין לכהן והלא הוא מחצר אהדיה
 לבית הגרנות ומה תל אשר יקריבו לכהן
 לו הכפורים שנבהם תביא בידך ליה ואת
 יודע מה יעשה בהם כל לכהן ליהיה בא
 הכתוב ולימד על הכפורים שיהיו ניתנים
 לכהן ואיש את קדשיו ליהיו לפי שנאמר
 מהנות כהונה ולוייה יכול יבאו ויטלום באו
 כל ואיש את קדשיו לו יהיו מביד שטובת השם
 לבעלים ועוד מדרשים הלכה דרשו בו בקפרי
 ומדרש אגדה ואיש את קדשיו ליהיו מי שמעב
 מעשרות ואינו כותבן לו יהיו המעשרות קור
 שאין שדהו עשה את אחד מעשרה שהיתה
 למודה לעשות ואיש אשר יתן לכהן מהנות
 הראיות לו לו יהיה ממון יהיה אוש אוש כי
 השכח אשתו מה כתיב למעלה מן הענין ואיש
 את קדשיו לו יהיו אם אתה מעבב מהנות הכהן
 הייך הוצרך לצוא אצלן להביא לו את העולה
 איש איש לאמרוך שמועלת בשנים באיש
 מלחמה שלמעלה ואישה מלמטה כי תעלה
 אשתו שנו לבותינו אין המעפין נואפין על
 שהיכנס בהם רוח שנות דכל כי השטה וכל
 בו נואף אשה חקר לב ופטונו של מקרא כי
 השטה תט מדרכי צניעות ותהשך בעינו

כמו שטה מעליו ועבור אל ישט אל דרכיה לבך
 ומעלה בו ומהו המעל ושכב איש אותה איש
 פרט לקטן ומי שאינו איש איש אותה שכבת
 זרע שכיבתה פוקלת אותה ואין שכבת אחרת
 פוקלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות
 זו לזו ונעלם מעיני אישה פרט לקומצת הא
 אס' לואה ומעממם אין המים בודקין אותה
 ונקתרה שיעור שהתרה לטומאת ביאה
 ועד אין בה הא אס' ישבה אפילו עד אחד שאמר
 נטמאת לא היתה שותה ועד אין בה בטומאה
 אבל יש עדים לקתירה נהפשה נאנקה כמו
 ותפשה ושכב עמה ועבר עליו קודם לקתירה
 רוח קנאה וקנא פירשו לבנותו לשון התראה
 שמתרה בה להתקרי עם איש פלוג' והיא
 נטמאה או עבר עליו כלומר הוא התרה בה
 ועברה על התראה ואין ידוע אם נטמאה אם
 לאו קמח שלא יהא מקלה שעוריה ולא
 חמים היא עשה מעשה בהמה וקרבנה
 מאכל בהמה לא יצוק עליו שמן שלא יהא
 קרבנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשה
 בחשך ולא תקן עליו לבונה שהאימהות
 נקראו לבונה שנאבבעת הלבונה והיא פירעה
 מדרכיהן כי מנחת קנאות הוא הקמח הזה
 קמח לשון צמר מנחת קנאות מעוררת עליה
 שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הבעל מים
 קדושים שקידשו בכיור לפי שנעשה מנחת
 מלאות העובדות וזו פירעה מדרכיהן שהיו
 נבעלות לבעליהן במצרים תחת התפוח וזו
 קלקלה לאחד תבין בו ככלי חדש

היא

היא השקת את הנואף י"ן משוכח בכוסות משוכחים
 לפיכך תטה מים המליים במקרה בזויה שלחך
 והעמיד הסהן והלא כבר נאמר והעמידה לפעש לא
 מקיען היו אותה ממקום למקום כדי ליבעה ותיטרה
 דעתה ותודה" ופרע' קותר את קלועת שערה כדי
 לבזותה מפאן לבנות ישאל שגילוי הדאשגנאי להם"
 לפעש בשער ניקנוד הוא שער העזרה המזרחי וזך
 כל הכנסים ונתן על כפה ליבעה אנלי תיטרה דעה
 ותודה ולא ימחה שם המיוחז על המים המליים על
 שם קופץ שהם מרים לה המאדרים המקורים אותה
 מן העולם לשון קלון ממאד ולא יתכן לפרשמים
 ארורין שהרי קדושים הם ולא ארורים כתב הכתוב
 לא מאדרים את אחרים ואף אנקלוק לא תרבו לטיא
 לא מלטטיוא מראות קללה בגופה שלזו" והשביע
 אותה ומה היא השבועה אם לא שכב הנקי הא אם
 שכב הנקי שמכלל לאו אתה שומעה"ן לא שמענה
 לפתוח בדיני נפשות תחלה לזכות" ואת כי שטיות
 כי משמש לשון אם" בשבועת האלה שבועה שלקללה
 יתן פ' אותך לאלה יהיו הכל מקללין בך יבואוך בדרך
 שבא לפלונות ולשבועה שיהיו הכל נשבעין בך לא יארע
 לי בדרך שאירע לפלונות וכן הוא אומר והנחתם שמכם
 לשבועה לבחירי שהצדיקים נשבעים בפורענות של
 רשעים וכן לעשן הברעה ונברכו בך יברך ישראל אמר
 את ידי כך בקללה הקדים ירך לבטן לפי שתתחיל
 בעבירה תחלה" צבה' כהדגמו' כפוחה" לצבות בטן
 כמו לה צבות בטן זהו שימוש פתח שהלמד נקודה בו
 וכן לנחותם הדרך לראותכם אתה הדרך אשר תלכו בה

וכך לנפיל ירך שהמים מצבין את הבטן ומפילים את הירך
 לצבות בטן ולנפיל ירך בטט וירכו שלבוועל או אינו אן
 שלנבעלת כשהוא אומר את ירך נופלת ואת בטןך
 עבה הרי שלנבעלת אמור
 אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן על האלה
 אמן על השבועה והשקה את האשה אין זה קדר
 המעשה שהרי בתחלה מקריב מנחתה לא הכהוב
 מבשרך שכשישקנה יבאן בה למדים לפי שבטן וירך
 לפי שהן התחילו בעבירה תחלה לפיכך התחילה מהם
 הפורענות למדים להיות לה רעים ומרים והעפ
 מוליד ומביא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידיה
 למעלה מידין שלכהן והקריב אונה זו היא הגשתה
 בקרן דרומית מערבית שלמזבח קודם קמיצה כשאר
 מנחות אזכרתה הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה
 באה לזכרון לבוה והשקה את המים לרבות שאם
 אמרה איני שותה לאחר שנמקה המבלה מעד עלין
 אותה ומשקין אותה בעל כרחיה אן אם כן אמרה טמאה
 אני וצבתה בטנה אעפ שבקללה ירך תחלה המים
 אין בודקין אן כדרך בניקתן בה והיתה האשה לאלה
 כמו שפירש שיהיו הכל אלון בה בקרב עמה הפרש
 בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול
 במקום שאינו ניכר ואם לא נטמאה האשה בקטורה
 אן וטהורה היא ממקום אחר ונקתה ממים המאחרים
 ולא עור לא ונדרעה צרע אם היתה יולדת בעער תלך
 בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים או איש
 כמו או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את
 האשה ונקתה האיש מעץ אם בצקוה המים אן ידאג לומר
 חבתי במיתתה נקי הוא מן העונש דא משישקנה תהא

אעל

אצלו בהתנדב ונקח מעון שהקוטה אקודה לבעלה כי יפלא
 ופריש' למח' כמכה' פרשת נציר לפרשת קוטה לומר לך
 שכל הרואה קוטה בקלקולה יציר עצמו מן היין שהוא מביא
 לידו כי אוק' נדר נציר אין נצירה בכל מקום לא פרישה
 אף טאן שפירש מן היין' להציר ל'ץ' להבדיל עצמו מן
 היין לשם טמים' מייץ נשכר' כהדרגות מחמר חדות וענין
 שהיין מטכר כשהוא ישן' וכל משרת' לשון צביעה במים
 וכל מטקה וכלשון משנה יש הרבה אין שורין דיוקסמנים
 נציר שטרה פתו ציין' חרצנים הם הגרענים' ג' הסקליות
 שמבחוץ שהחרצנים בתוכן כענבל בצוב' קדוש יהיה'
 השער שלו לגדל הפרע שלשער ראשו' פרע' נקוד פתח
 קטן לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע שלשער' ופירוש
 שלפרע גדול שלשער וכן את ראשו לא יפרע ואין קרדי
 פרע פהא' משלשים יום' עלימי נצרו קחט הוא' אקחמת
 הגוף מליסמא למתים' פתע' זה אונק' פתאום זה שובג
 ויא' פתע פתאום' לא הוא מקרה שלפתאום' וכי ימות
 מת עלין' באתל שהוא בן' ביום טהרתו ביום הזייתו
 או אינו לא בשמיני שהוא טהור לבמרי תל' ביום הסביעי
 אי שביעי יכנל אפל לא הזה תל' ביום טהרתו' וביום
 השמיני יביא שתי תורים' להוציא את השביעי או אינו
 לא להוציא את התשיעי קבע זמן לקריבין וקבע זמן'
 למקריבין מה קריבין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה אף
 מקריבין שמיני ומשמיני והלאה' מאשר חטא על הנפש'
 שלא נזהר מטומאת המת רבי' איעזר הקפר אומר שציער
 עצמו מן היין' וקדש את ראשו' להחזור ולהתחיל מנין
 נצירותו' והציר ל'ץ' את ימי נצרו' ויחזור וימנה נצירותו
 בתחלה' והימים הראשונים יפלו' לא יעלו מן המנין' יבוא
 אותו' את עצמו וזה אחד משלשה אבות שהיה ל' שמעו

דורש

דורש כן כיוצא בו והשיאו אותם עון אשמה את עצמם כיוצא
 בו ויקבור אותו בגיהנום קבר את עצמו " ומטות סונקיהם
 של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויעאו לידון בדבר קדש
 שיטענו להם החזירן לכללן שיטענו נקדים בדין עולה
 ושלמים חלות מצות ודקיקי מצות עשר מכל מין זבח
 שלמים לא על כל המצות ישחט את השלמים על מנת
 לקדש את הלחם את מנחתו ואת נסכו שלאול וגלח המזי
 פתח אהל מועד יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בוציון
 לא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהאשחיו
 פתח אהל מועד אשר תקח זבח השלמים תחת הדוד
 שהוא מבשל בו לפי ששלמי נזיר היו מתבשלין בעזרה
 שעדיך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתבשל הזרוע
 בשלה לאחר שנתבשלה קדש הוא לכהן החלה והדקין
 והזרוע תרומה הן לכהן על חזה התנופה מלבד חזה
 ושוק הראויים לו מכל שלמים מוסקה על שלמי נזיר
 הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויעאו לידון בדבר
 הקדש להפרשת זרוע הוצרך להחזירן לכללן לידון בחזה
 וסוק מלבד אשר תשוב ידו שאם אמר הריני נזיר עדי
 מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים כפי נדרו
 אשר ידור כן יעשה מוסקה על בורת נזרו על תורת הנזיר
 מוסיקו ולא יחקר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות
 על מנת לגלח על שלש בהמות הללן אין אנו קורא בו כאשר
 ידור כן ועשה אמור להם כמון שבור שמור אמור להם
 שיהו כולם שומעים אמור מלא לא תברכם בחסרון
 ובהלות לא בכוונה ובלב שלם יברכך שיתברכו
 נבקיך וישמריך שלא יבוחו עליך שוודים ליטול
 ממונך שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם

וכיון

וכיון שבאים לקטים עליו וכוטלין אותה ממנו מה
הנאה יש לו במתנה זו אבל הקנה הוא הנותן הוא
השומר והרבה דרשים דרשו בו בספרי "יארץ
פניו איה" יראה לך פעם שוחקות פנים צהובות"
זיחגך יתן לך חן ישא שן פניו איה יכבוש כעסו ושמנו
את שמו יברכום בשם המפורש ואע אברכם
לישראל ואשפיעם עם הכהנים דא ואע אברכם לכהנים
ויהי ביום כלות משה כלת כהניב יוס הקמת המשכן
היו ישראל ככלה הנלקחת לחונפה כלות משה בצל
וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכהוב במשה
לפי שמקד נפשו עליו לראות תבעת כלדבר ודבר
כמו שהראוהו בהר להורות לעושי המלאכה ולת
לעלה אתבנה אחת וכן מצינו בדרך לפי שמקד נפשו
על בנין בית המקדש שזכור שן לדוד את כל ענותו
אשר נשבע לך לפיכך נקרא על שמו שזראה בדרך
דוד כלות משה להקים ולא נאמר ביום הקים ממנו
שכל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו
ובאותו היום העמידו ולא פירקו לכך נאמר כלוד
משה להקים אותו היום כולו הקמותו וראש חדש
ניקן היה בשני נשרפה הפרה בשלישי הזו הזייר
ראשונה ובשביעי גמחן הם נשיאי המטות שהיו
שועדים עליהם במצרים והיו מוכים עליהם שנ
ויפו שונרי בני ישראל הם העומדים על הפקודים
שעמדו עם משה ואהרן בשמנו את ישראל שנאמנם
יהיו שש עבלות צב אין צבאל מחופין וכך
בצבים ובפרדים עבלות מכוין קרויין צבים
ויקריבו אותם לפע המשכן שלא קבל משה מידי
עד שנאמר לו מפי המקום אמר רבי נתן מה ראו
הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת המשכן

לא התנדבו תחלה לא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור
 מה שנתנדבו ומה שמחקרין אנו משלימין כיון שראו
 שהשלימו צבור את הכל שז והמלאכה היתה ליום אמרו
 מעתה מה עלינו לעשות הביאו אבני השהם והמלואים
 לחפוז ולחטן לכך התנדבו כן תחלה כפי עבודתם
 שהיה מטא בערשון קל משלמדרי שהיו נוטאים הקדש
 והעמודים והאדנים כי עבודת הקדש עליהם
 משאבצר הקדושה הארון והשלחן לפיכך בכתב
 ישאו ויקריבו הנשיאים את חנכת המזבח לאחד
 שהתנדבו העבלות והבקר לשאת המשכן נשאו לבס
 להתנדב קרבנות המזבח לחנכו ויקריבו הנשיאים
 את קרבנם לפני המזבח כי לא קבל משה מידם עד שנאו
 לו מפי הגבורה יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח
 ועדין לא היה יודע משה היאך יקריבו אם כקדר תולדות
 אם כקדר המקעות עד שנאו לו מפי הקבלה יקריבו
 למקעות איש יומן ביום הראשון אותו היום נטל עשר
 עטרות ראשון למעשה בראשית ראשון לנשיאים ראשון
 למטה יהודה יחזקו הכהוב על שבטו ולא שגבה משבטו
 והקריב או אינאו למטה יהודה אלא שגבה משבטו והביא
 תל זה קרבן נחשון משלבו הביא שניהם מלאים קלת למנחת
 נדבה עשרה זהב כהרבומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה

למטה יהודה יחזקו הכהוב על שבטו ולא שגבה משבטו והקריב או אינאו למטה יהודה אלא שגבה משבטו והביא תל זה קרבן נחשון משלבו הביא שניהם מלאים קלת למנחת נדבה עשרה זהב כהרבומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה

ראשון לנשיאים להקדשת נשיאים לחנכת הבית ראשון
 לכהונה אותו היום שמענו למלאים ראשון לעבודה
 לקדר עבודת צבור המיידים ושאר קרבנות שלבדוק החזקה
 ליהודת האש והצאאט מלפני והכל על העזבה
 לאיפית קדשים במחיצה ועד עכשו היו נאכלי ככל מקום
 לשכונ שכנה שדנה עם כלפת ושכנתו עם מכלל דעדי אשור
 לא נכ לבוך כרפת כהנפד כות וישא אהרן חתך דין לאיקור
 הכמות מעשיו נאכרו שהוא ראוי לכתח אהלו מועד כדכת
 וזאת אגלא הביאו דהאשנה השנה ליתאכם הוציאם מן
 עיני בני ישראל מכפת שבת פריקת השיע

מלאה קטרת לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח חיצון
 לא זו בלבד והוראת שעה היתה "פר אחד מיוחד שבמדרון"
 שער עזים אחד לחטאת לכפר על קבר התהום טומאת
 ספק הקריב נתגלגל בן צוער הקריב את קרבנו מה תל הקריב
 בטבטו שלישראל מה שלא נאמר בכל השבטים לפי שצא
 ראובן וערער ואמר י"י שקדמנו יהודה אחי אקריב אנכי
 אחריו אמר לנו משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו בקדר
 מקען לדגלויהם לכך אמר הקריב את קרבנו והוא חקר יוד
 שהוא משמע הקרב לשון צווי שמפי הגבורה נצטווה הקרב
 ומהוא הקריב הקריב שני פעמים שבשכיל שני דברים
 זכה להקריב שני לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה
 שז ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ואחת שהם נתנו
 עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו וביסודן שלרבי
 משה הדרשן מצאתי אמר ר' פנחס בן יתיר נתגלגל בן צוער
 השיאן עצה זו קערת כסף מנן אותותיו בגימטריא
 תשע מאות ושלשים כנגד שנותיו של אדם הראשון
 שלשים ומאה משקלה על שם שששה עמיד תולדות לקיום
 העולם בן קל שנה היה שז ויחי אדם שלשים ומאת שנה
 ויולד שתי מזרק אחד כסף בגימטריא חמש מאות ועשרים
 עשרה שהעמיד תולדות בן תק שנה ועל שם עשרים שנה
 שנבצרה בזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי
 אצל והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מדרק אחד
 כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שז בקערה לומר שאף
 אותיות שלא אחד מצטרפת למנן שבעים שקל כנגד ע
 אומות שיצאו מבעו כף אחת כנגד התורה שניתנה
 מידן שלה קבה עשרה זהב כנגד עשרת הדברות
 מלאה קטרת בגימטריא שלקטרת שש מאות ושלש עשרה
 מצות ובלבד שתחליף קוף בדלת על ידי את בשבר דק

ד'ה' א'
 י'ב'

כנגד
אברהם
שנבו
ינה

פר אחד בין בקר אחד כנגד יצחק ויקח את האיל
 כבש אחד כנגד יעקב והכשבים הפליד יעקב שיעיר עיני
 לכפר על מכירת יוסף שנוי שחטו שיעיר עלים ולזבח
 השלמים בקר שנים כנגד משה ואהרן שנתנו שלום
 בין ישראל לאביהם שבשמים אילים כבשים ועתודים
 שלשה מינים כנגד כהנים לנים וישראלים וכנגד תורה
 נביאים וכתובים שלש חמשות כנגד חמשה חומשי
 וחמש הדיברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובים
 על השני עד כאן מיקודן של משה הדרשן ביום
 השלישי נשיא ביום השלישי היה הנשיא המקריב
 לבני זבולון ובן כולם אבל בנתנו שנבו הקריב בתנא
 כופל אחריו הלשון לומר נשיא לפי שכבר הזכיר שמו
 והקריבתו ובשאר שלא נזמר בהן הקריב נופל עליהן לשון
 זה נשיא לבני פלוג אותו היום היה הנשיא המקריב לשנת
 פלוג ביום המשח אותו בן ביום שנמשח הקריב ומה
 אני מקיים אחרי המשח שנמשה תחלה ואח"כ הקריב
 או אחרי המשח לאחר זמן ולא בא ללמד ביום המשח לא
 לומר שנמשח ביום כשהוא אומר ביום מטחן אותו לומר
 שנמשח ביום ומה הלל ביום המשח אותו ביום שנמשח
 הקריב קערות כקף שתיים עשרה הם הם שהתנדבו
 ולא אירע בהם פקול שלשים ומאה הקערה האחרת
 מה הלל לפי שש שלשים ומאה משקלה ולא פורש באיזו
 שקל לכך חזר ושנאף כאן וכלל בכולן כלכסף הכלים
 בשקל הקדש כל כקף הכלים לימדך שהיו כלל המקדש
 מכוונת במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא
 רבה ולא מיעט כפות זהב שתיים עשרה למה נזמר
 לפי שנכף אחת עשרה זהב היא שלזהב ומשקלה עשרה

שקל

שקלי זהב ושקלי זהב באיך משקלם שוה לשלכך תל
 כפות זהב שלזהב היו וצבא משה שני ככוכים המכוישים
 זה את זה שלישי צא והכריע ביניהם ככוכ אחד אומר
 וידבר יואל מאהל מועד והוא סוף לפרכת וככוכ אחד
 אומר וידברתי אתך מעל הכפרת באזה והכריע ביניהם
 משה בא אתה למועד ושם שומע את הקול הנא מעל
 הכפרת מבין שני הכוכים הקול יוצא מן השמים לבין
 שני הכפרת ומשם יוצא לאהל מועד מדבר כמותר דבר
 כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו ומשם
 שומע מלין וידבר לין למעט את הרן מן הדיברות
 וישמע את הקול יכול קול נמוך תל את הקול הוא הקול
 שנדבר עמו בקויע וכשמגיע לפתח היה נפקק ולא היה
 יוצא הוץ לאהל חקלת פרשת נשא

פרשת בהעלותך

בהעלותך על שם שהלהב עולה בתב בהדלקתן
 לשון עלייה שצריך להדליק עד שתהא שלהבת
 עולה מאליה ועוד דרשו רבותינו מטאן שמעלה
 היתה לפע המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב
 א מול פני המנורה נר האמצעי שאינו בקעס אלא
 בבוק שלמנורה יאירו שבעת הנרות ששה שעל ששת
 הקעס שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות
 שבהם וכך שלשה המערביים ראשי הפתילות למול
 האמצעי ולמה כדוי שלא יאמרו לאורה הוא צריך
 ויעש כן אהרן להביד שבחו של אהרן שלא שינה וזה
 מעשה המנורה שהראה הקב"ה באצבע לפי שנתקשה
 בה לכך נאמר וזה מקשה לשון דא לדא נקשן עשרת

טופל טו

שלכבר זהב היתה ומקיש בקורנס וחוקך בכשיל לפשט
 איבריה כתקן ולא נעשית איברים איברים על ידי חיבור
 עד ירצה עד פרה יריכה היא השידה שעל הרגלי
 הלול כנגד מכודות כקף שלפני השרים" עד ירצה עד
 פרה כלומר גופה שלמנורה כולה וכלהתלויבה" עד
 ירצה שהוא אבר גדול" עד פרה שהוא מעשה דק
 שבה הכל מקשה ודרך עד לשמש בלשון זה כמו מגדוש
 ועד קמה ועד פרס צות" כמראה אשר הראה בתבנית
 אשר הראה בהר כמו שנראה ועשה בתבניתם" כן
 עשה את המנורה" מי שעשאה ומא על ידי הקבה נעשית
 מאליה קח את הלויים קחם בדברים אשר יוכס שתזכור
 להיות שמשוים למקום" הזה עליהם מי חטאת" שלאפר
 הפרה מפע טמאי מתים שבהם" והעבירו תער" מצאת
 בדבריו ל משה הדרשן לפי שנתנו כפרה על הבכורות
 שעבדו עז והיא קרויה זבחי מתים והמצורע קרוי מת
 הזקיקם תגלחת כמצורעים" ולקחו פרבן בקר והוא
 עולה כמו שכתוב ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור
 בעז" ופר שני מה תל שני לומר לך מה עולה לא עוללת
 אף חטאת לא עוללת ובזו ישקמך לדברין בתכ ואומר
 אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להביא
 לחטאת עז עם פרי העולה" והקהלת את כל עדות
 לפי שהלויים בותנים קרבן כפרה תחתיהם יבאו ויעמדון
 על קרבנם ויסמכו ידיהם עליהם" והניח אהרן את הלויים
 תגופה כדרך שאשם מצורע טעון תגופה חו' שלוש
 תגופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לבני קהת למך נאמר
 שם והיו לעבוד את עבודת י" לפי שעבודת קדש הקדשים
 עליהם הארון והשולחן" השעיה לבני גרשון לכך נאמר

כמו ישוא את חיכדמשק ולת פירש מי ישאנו וכמו אם יחרוש
בבקררים ולת פירש אם יחרוש אדם בבקררים וכמו מביד מ
מראשית אחרית ולת פירש מביד מראשית דבר אחרית
דבר אם כן תמה על עצמך שהרי המים קדמו שהרי בתוב
ורוח אלהים מרחפת על פני המים ועדין לא גבה המקרא
בריאת המים מתי הא למדת שקדמו לארץ ועוד שהשמים
מאש ומים נבראו עז כאן לא לימד המקרא בקדר המוקדמים
והמאוחרים כלום: בראשית: ולא אמר בראש שבתחלה
עלה במחשבה לבראתו במדתה דיי וראה שאין העולם מתקיים
והנדיים מדת רחמים ושתפה למדת הדין והינו דכתביום עשות
שן אלהים ארץ ושמים: תהו ובהו: תהו לשון תמה ושמים
שאדם תוהא ומשתומם על בהו שבה: בהו: לשון דלות וצדון
על פני תהום: על פני המים שעל הארץ ורוח אלהים מרחפת
כמא כבוד עומד באויר ומרחף על פני המים ברוח פיו: ^{עו/כבד}
שלהקבה וכמאמרו כיונה המרחפת על הקף וירא אלהים
את האור כי טוב ויבדל אף בזה אנו צריכים לדבר
אברה דאהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים והבדיל
לצדיקים לעתיד לבא ולפי פשוטו כך פירש יהו ראה כי
טוב ואין נחיה לו ולאשך שיהיו משתמשים בערבובי
וקבע לזה תחומו ביום ולזה תחומו בלילה: יום אחד: לפי
קדר לשון הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון כמו שכתוב
בשאר הימים שני שלשי רביעי למה כתב אחד לפי שהיה
הקבה יחיד בעולמו שלת כבראו המלאכים עז יום שני כך
מפורש בבראשית רבה: ^{הי לקיע} יהי לקיע: יחזק הרקיע שאעפ
שנבראו שמים ביום ראשון עדין פחים היו וק' שני ביש
מבערת הקבה באמרו יהי רקיע: וזהו שאמר עמוד: ^{חזק}

עו/כבד
בפסוק
פירוש
דוד

שמים ירופפו כל יום ראשון ובשני יתמהו מגערותו כאדם שמתומם
ועומד מגערות המצויים עליו בתוך המים: באמצע המים שיש
הפרש בין מים העליונים לתחתונים לרקיע כמו בין הרקיע למים
שעל הארץ הא למדת שהם תלויים במאמרו של מלך: ויעש
אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ: תִּיקְנוּ עַל עַמּוּדוֹ (והוא עשייתו כמו ועשתה ארץ
צפונה: מעל לרקיע: על הרקיע לא נאמר לא מעל לרקיע לפי
שהן תלויין באויר ומפע מה לא נאמר כי טוב ביום שני לפי שלא
היה נבמר מלאכת המים עד יום השלישי והרי התחיל בה בשני
ונבד שלא נבמר אינו במלואו וטובו זבשלישי שנבמרה מלאכת
המים והתחיל וגמר מלאכה אחרת כפל בו כי טוב בשני פעמים
אחת לבמר מלאכת השני ואחת לבמר מלאכת היום: ויקרא
אֱלֹהִים לַרְקִיעַ שָׁמַיִם: שָׁמַיִם שֵׁם מֵי אֵשׁ וּמֵי שֶׁעוֹרֵבָן זֶה
בזה ועשה מהן שמים: יקוּן הַמַּיִם: הֵינּוּ שְׂכוּחִין עַל פְּנֵי כֹל הָאָרֶץ
והקוּם באוקיינוס הוא הַיָּם הַגָּדוֹל שֶׁבְכֹל הַיָּמִים: קרא ימים: והלא
יש אחד הוא לא אינו דומה טעם דג העולה מן הים בעובו לא
העולה מן הים באספמיות: תדעא הארץ דשא עשב: לא דשא
לשון עשב ולא עשב לשון דשא ולא היה לשון המקרא לומר
מעשב הארץ שמיני דשאים מחולקין כל אחד לעצמו נקרא
עשב פלוגי שלשון דשא הוא לבית הארץ כשהיא מתמלאת
בדשאים: תדעא הארץ: תתמלא ותתבסס לבוש עשבים:
כל לעג נקרא דשא ארבעי: כולן בערבוביא וכל שורש לעצמו
נקרא עשב: מזריע זרע: שיבד לבו זרעו לזרוע ממנו במקום
אחר: עץ פרי: שיהא טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה
בזאת ותוצא הגורף עץ עושה פרי: ולא העץ פרי לפיכך
כשנתקל לאדם על עוכב מקדה גם היא עליונה ונתקלה:

אשר

בה תנופה לִשְׁשָׁה עֶלְיָהֶם הִיְתָה עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ יְרִיעוֹת
 וְקֹדְשֵׁי הַנְּדָאוֹת בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים וְהַשְּׁלִישִׁית לְבַב
 מִרְיֹ" כְּהֹנֵס כְּהֹנֵס לְמִשְׁאֵל כְּהֹנֵס לְשִׁיר פְּטוּדָת
 פְּתִיחַת כִּי לִי כָל בְּכוֹרֵי שְׁלִי הֵיוּ הַבְּכוֹרוֹת בְּקוֹל הַדִּין שֶׁהִגַּנְתִּי
 עֲלֵיהֶם בֵּין בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם" וְלָקַחְתִּי אֶת־כֶּסֶף לִי עַד שֶׁטָּעַו
 בְּעַבְלֹוּ עֲבָשׁוּ וְחָקַח אֶת־הַלְלוּיִם" וְאֶת־נֶהַח מִמֶּנּוּ פַעֲמִיִם
 נִאֲמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִקְרָאֵהָ לְהוֹדִיעַ חֵיבֹתָן שֶׁנִּכְפְּרוּ
 אֶזְכְּרוּתֶיהֶן בְּמִקְרָאֵהָ אַחַד כִּמְנַץ חֲמֵשֶׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה וְכַךְ
 יֵאָדָּר בְּדִרְשׁוֹת רַבֵּי" וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנְיַן יִשְׂרָאֵל נֶגֶף שֶׁלֹּא צִטְרַנּוּ
 לְבִשְׁתָּא הַקֹּדֶשׁ שֶׁאִם יִבְשׁוּ יִהְיֶה נֶגֶף" וַיַּעַשׂ מִשֶׁה וְאֶהְרֹן וְכָל
 עַדְתֵּי מִשֶׁה הָעַמִּידִן וְאֶהְרֹן הִנִּיף יִשְׂרָאֵל סָמְכוּ אֶת־יָדֵיהֶן
 כְּאֲשֶׁר צִוָּה לָשׂוֹן עֲשׂוּ לְהַבִּיחַ שִׁבְחַת הַעֹשִׂיִן וְהִנְעִשָׂה בְּהֵן שֶׁאֶחָד
 מֵהֶן לֹא עָכַב" מִבֵּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים וּבְמִקּוֹם אַחֵר אָמַר מִבֵּן
 שְׁלֹשִׁים שֶׁנֶּהֱיָה כִּי צָד מִבֵּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים כֹּהֵן לְלַמְּוֹד הַלְכוֹת
 עֲבוֹדָה וְלֹא מִדְּחֵשׁ שָׁנִים וּבֵן שְׁלֹשִׁים עוֹבֵד מִטָּאן לְהַלְמִיד
 שֶׁלֹּא יֵאָדָּר קִימָן יִפֶּה בְּמִשְׁנֵהוּ כִּי חֲמֵשׁ שָׁנִים שׁוֹב אֵינּוּ הוֹאֵה
 וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד עֲבוֹדַת מִשְׁחָ בְּכַתֵּף אֶבֶן חוֹזֵר הוּא לְנַעֲשִׂילָת
 שְׁעָרֵיכֶם וְלִשְׁיֹר וְלִטְעוֹן עֲבֹלוֹת וְזֵהוּ וְשָׂרַת אֶת־אֶחָיו עִם־אֲחֵיהֶם
 כְּהַרְבּוּמָן" לְשִׁמּוֹר מִשְׁמֵרֵת לְחֲנוּת קָבִיב לֹא־לִי וְלֵהֲקִיִם
 וְלֵהוֹרִיד בְּשַׁעַת הַמַּסְעוֹת" אַחַד־שֶׁ הָרַחֲשׁוֹן פִּרְשָׁה שֶׁבְרָאֵשׁ
 הַסֵּפֶר לֹא נִאֲמָרָה עַד אֵיךְ לְמַדָּת שֶׁאֵין סֵדֶר מוֹדָעִים וּמֵאֲוָה
 בְּתוֹרָה וְלֵמָּה לֹא פָתַח בְּזוֹ מִפְּנֵי שֶׁהֵי אֲבֹתָן שֶׁלִּישְׂרָאֵל
 שֶׁכָּל אֲרַבְעִים שָׁנָה שֶׁהֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָר לֹא הָיָה בְּיָמָיו
 פִּקְחָזוֹ בְּלִבָּד" בְּמוֹעֲדוֹ יֵאָדָּר בְּשַׁבַּת אֶת־בְּטוּמָאָה" כְּכַל־חֲקִיתוֹ
 אִו מִצּוֹת שֶׁבְּגוֹפּוֹ שֶׁהֵי תַּמִּים זָכָר בֵּן שָׁנָה וְכָל־מִשְׁפָּטוֹ
 אִו מִצּוֹת שֶׁעַל־גּוֹפּוֹ מִמִּקּוֹם אַחֵר כְּגוֹן שֶׁבַע־תֵּימִים לְמַצָּה
 וְלִבְיַעוֹר חֲמֵץ" וַיִּדְבֹר מִשֶׁה מֵהַ תֵּל וְהַלֵּא נִאֲמַר וַיִּדְבֹר
 מִשֶׁה אֶת־מוֹעֲדֵי־יֵשׁ אֵת שֶׁשָּׁמַע פִּרְשַׁת מוֹעֲדוֹת מִסִּיעַת־הַמֶּר

להם וחזר והזהירם בשעת מעשה לפני משה ולפני אהרן
 כששניהם יושבין בבית המדרש באו ושאלו ולא יתכן לומר
 זה אחר זה שאתם מטה לא היה יודע אהרן מנין לו למה
 נברע אמר להם חן קדשיום קרבים בטומאה אמרו לו
 יזרק הדם עלינו בכהניסטהורים ויאכל הבשר לטהורים
 אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד הטובטח לשמוע מפי
 רבו אשרי ילוד אשה שפך מובטח שכל זמן שהיה רוצה
 היה מדבר עם השכינה וראויה היתה פרשה זו לומר עי
 משה כפאר התורה כולה לא שזכו לו שתיאמר על ידיהם
 שמבלבלין זכות על ידי זכאי או בדרך החוקה נקוד עליו
 לומר לא שחוקה ודאי לא שהיה חוש לאקנות העזרה כל
 זמן שהיטה פקח שני מזה וחמץ עמו בבית ואין שפיוס טוב
 ואין איסור חמץ לא עמו באכילתו וכי יגור אתכם בר
 ועשה פקח יכול כל המתגייר יעשה פקח מיד תל חקה אחת
 לא כך משמעו וכי יגור אתכם בר וכא עת לעשות פקח עם
 חבריו כחקה וכמשפט יעשה המשכן לאהל העדות המשכן
 העשוי להיות אהל ללוהות העדות יהיה על המשכן כמו הווה
 על המשכן וכך כל לשון הפרשה העלות הענן כהרגומו מ
 אסתלקות וכך ונעלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן
 ועלה הענן שאין זה לשון קלות לא צמחה ועליה כמו עב קטנה
 ככף איש עולה מים על פי מן יקעו שנינו במלאכת המשכן
 כיון שהיו ישראל כוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על
 גבי בני יהודה כמיז קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה
 מהלך עד שמשנה אומר קומה פן זו בספרי ונסע דגל מחנה
 יהודה ועל פי פן יחגו כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן
 מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמיז קורה ולא
 היה נפרש עד שמשנה אומר שובה פן ריבבות לפי ישראל
 הוי אומר על פי פן וביד משה וישו כלומר ופעמים

על פי
ה

ימים מקפרי ימים מועטים או ימים שנה כמו ימי סך
 תהיה באולתו למקרא העדה כשתרצה לדבר עם קנה דין
 ושאר העם ותקראם לא קונאיך תקראם על ידי הצוערות
 ולמקע את המחנות בשעת סילוק מקעת התקעו בהם
 לקימן נמצאת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי
 הקכה ועל פי משה ועל הצוערות מקשה מן העשר
 מעשה מן הקשת הקורנך ותקעו בהן בשתייהן והוא קימן
 למקרא העדה של ובעדו איך פתח אהל מועד ואם בראת
 ותקעו הוא קימן למקרא הנשיאים שנ' ונועדו איך הנשיאים
 ואף הן יעידו הן אהל מועד ומגזירה שוה הוא בא בקפרי
 ותקעו כס תרועה קימן מקע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה
 כך הוא נדרש בקפרי מן המקראות היתרים ובהקחיל
 את הקהל לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמקע
 את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתייהן
 שנ' ותקעו בהן אף מקע המחנות בשתייהם יכול מה מקע
 המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע
 ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעכה איך חזק
 בין מקרא העדה למקע את המחנות הל' ובהקחיל את
 הקהל לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים
 הדי קימן לשלשתם מקרא העדה בשתיים ושלש נשיאים
 באחת וזו וזו אין בהם תרועה ומקע המחנות בשתיים על
 ידי תרועה ותקיעה ובני אהרן תקעו במקראות ובמקעות
 הללו על עולותיכם בקרבן עבור הבתוב מדבר אני יי
 אהיכם מפאן למדינו מלכות עם צרונות ושופלות שנ'
 ותקעתם לצדרון אני יי אהיכם צו מלכות בחדש השני
 נמצאת אתה אומר שנים עשר חדש עשרה ימים עשו
 בהורב שהרי בראש חדש סיון חנו שם ולא נקעו עשרים

באייר לשנה הבאה למסעיהם כמשפט המפורש למסע
 דגלים מי ראשון ומי אחרון במדבר פארץ קברות התאווה
 במדבר פארץ היה ושם חנו ממסע זה והורד המשכן כיון
 שנסע דגל יהודה כנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו
 כה את הארון שכ ובא אהרן ובניו בנקוע המחנה ובע גרשון
 ובני מרדי פורקין המשכן ומוענין אותו בעגלות והארון וכלי
 הקדש שלמשח בע קהת עומדים מכוסין ונתונן על המוטות
 עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחכ ונסעו הקהלים נושאי
 המקדש נושאי דברים המקודשים והקימו את המשכן בע
 גרשון ובני מרדי שהיו קודמים להם מלע שע דגלים היו
 מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וקימן החנייה נראה
 בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדין בע קהת באים מאחריהם
 עם שני דגלים האחרונים היו בע גרשון ובני מרדי מקימין
 את המקדש וכשבאים בע קהת מוצאים אותו על מכוננו ומכניסין
 בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמע המקדש
 והקימו מקימי המשכן אותו על פורס בואם שלבע קהת
 מאסף לכל המחנות תלמוד ירושלמי לפי שהיה שבתו
 שלדן מרובה באכסוסין היה נוסע באחרונה וכלמי שהיה
 מאבד דבר היה מחזיר לו אתיא כמאן דאמר כתיבה היו
 מה לבין ומפיק לה מן פארש יחנו כן יסעו ואות דאמר
 כקורה היו מה לבין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות אלה
 מסעי זה קדר מקעיהם ונסעו ביום ההוא נסעו חובב
 הוא יהו שנומבע חובב חותן משה ומה תל ותבנה ארעו
 אביהן מלמד שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא ושמות
 הרבה היו לו יהו על שם שיתר פרעה אחת בתורה חובב
 על שחיבב את התורה נוסעים אגחנו א המקום מיד עד שיש
 ימי

ימים אנו ככנעין לארץ שבמקע זה הראשון נקעו פלמנות
 לוכנס לארץ ישראל לא שהטאו במתאוננים ומפני מרי
 שיתק משה עצמו עמהן עדין לא נגזרה גזירה עליו
 וכבוד שהוא נכבש לארצו ולא מולדתו אם בשביל נכסיו
 אם בשביל משפחתו לא נא תעזב אין נא לא לשון בקשה
 שלא יאמרו לא נתבייר יתרו מחכה קבור היה שיש לגרוס
 חלק בארץ עצשו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו
 כי על כן ידעת הנותנו במדבר כי נתחלף לעשות זאת על
 אשר ידעת הנותנו במדבר וראית נקיס וגבורות שנעשו
 לנו כי על כן ידעת כמו על אשר ידעת כמו כי על כן לא
 נתתה לשלח בני כי על כן ראית פנך והיית לנו לעינים
 לשון עבר כהרגומו דא לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלה
 מעיניו יהיה מאור עיניו דא שיהא חביב עלינו כנגל
 עיניו שנ ואהבתם את הגר והיה הפונב ההוא מה טובה
 היפויבולו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דשנה
 שליריחו תק אמה עלתק אמלה והניחוהו מלחלוק אמרו
 מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו ופינ כד גבין כך
 נתנוהו לבני יתרו ליונדבבן רכב דרך שלשת ימים מהלך
 שלשת ימים הלכו ביום אחד שהיה הקבה חפץ להכנסן
 לארץ מימי וארון בריתש נוסע לפניהם דרך שלשת ימים
 זה הארון היוצא עמם למלחמה ובו שברי לוחות מונחים
 ומתדים לפניהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה
 וענין עליהם יומם שבעה עננים כתובים במקעיה
 ארבעה מארבע רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד
 לפניהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורגנחשים
 וקדושים ויהי בגסוע הארון עשה לו קימנות מלפניו
 ומי אהדיו לומר שאין זה מקומנו ולמה נכתב כאן כד

כדאיתא בכל בתבי הקדש

וזתו

תנו רבנן ויהי בנקוע הארון
 ויאמר משה פרשה זו עשה לה
 קימוניות מלמעלה ומלמטה
 לומר שאין זו מקומה רבא
 לאמן השם הוא זה לא מסכ
 שספר חשוב הוא בפע עצמו
 במאן אזלא הא דאמר ר' שמאל
 בר נחמנ אמר יוחנן חצבה
 עמודיה שבעה או שבעה קפלי
 תורה במאן ברבי מאן תנא דתנא
 עליה דרבי רשבג הא דתנא
 רשבג אמר עתידה פדשה זו
 שתיעקר מכאן והיכתב במקומה
 ולמה נכתבה כאן כדי להפסיק
 בין פורענות ראשונה לפורענות
 שנייה פורענות שנייה מאי היא
 יהי העם כמתאוננים פורענות
 ראשונה ויסקעו מהרש ויאמר ר'
 חמא בר הענא שקרו מאחריה
 והיכן מקומה אמר רב אשי
 בדבליס עכ

נהפיק בין פורענות לפורענות
 קומה לך לפי שהיה מקדים
 לפניהם מהלך שלשה ימים היה
 משה אומר עמוד והמתן לנו ואל
 התרחק יותר תחומא בניקהל
 ויפועו איבך המכונסין וינסו
 משנאך או הרודפים משנאך
 או שונאי ישראל שכל שהיה שונא
 את ישראל היה שונא את מי שאמר
 והיה העולם שנ ומשנאך נשאו
 ראט ומי הם על עמך יערימוסו
 שובה לך מנחם תרבמו לשון
 מרגוע וכן בשובה ונחת הושעו
 רבבותי ישראל מגיד שאין
 השכינה שורה בישראל פחותים
 משני אפים ושת רבבות ויהי
 העם כמתאוננים אין העם לא

שעל

רשעים וכן הוא אומר מה אעשה

לעם הזה ואומר העם הרעה הזה וכשהם פשרים קרניים
 עמי שנ שלח עמי עמי מה עשית לך כמתאוננים אין
 מתאוננים לא לשון עלילה משקטם מכישים עלילה היאך
 לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר כי הוא הוא מבקש
 רע באזני לך הואנה שהיא רעה באזני לך שמתכוונים
 שתכא באזני ויקניט אמרו או לנו כמה לבטנו בדרך הנה
 שלשה ימים שלא נחנו מעינו הדרך ויחד אפנו אני הנה
 מתכוין לטובהכם שתיכנסו לארץ מיד בקצה המחנה
 במקצה שבהם לשפלות או ערב רב ל שמעון בן מנסיא

שיפול

אומ

אומר בקצונים שבהם ובגדולים ויצעק העם ו' משה' משל
למלך בשר ודם שבעק עלבנו והלך הבן אצל אהבו שאבו
ואמר לו דאובקש עלי מאבא ותשקע האש שקעה במקומה
שא הזרה לאחת הריוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו
הרוח והאש פסוק אן ערברב שנאספו עליהם בצאתם מצרים
וישוכו במצרים וישל יבכו עמהם מי יאבילנו בשר ופי
לא היה להם בשר והלא כבר נאמר וגם ערברב עלה אתם
וצאן ובקד וג' ואם תאמר הכלום והלא בכניסתך לארץ נאמר
ומקנה רב היה לבני ראובן לא שמבקשים עליה אשר
נאכל במצרים חנם אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים
חנם והלא כבר נאמר ותבן לא יתן לכם חם תבן לא היו
נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומתו אומר
חנם חנם מן המצוות את הקשואים אמר ל שמעון מפני
מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאו מפני שהן קשים למעיקות
אומרים לאשה ויאכלי טום ובעל מפני התנוק משל למלך
מן כדאיתא בקפרי' הקשואים הם קוגומבדנש כל אבטיחים
כד'יקט' החציר כד'ישין כד'לוט יתבויע'א ובן' א' המן עינינו
מן בשחר מן בערב' והמן כזרע גד' מי נאמר זו לא אמר זו
ישל אומרים בלתי' המן עינינו והקב' הכתוב בתורה
והמן כזרע גד' וג' כלומר רחו באי עולם עלמה מתלוננים
בנ' והמן כך וכך הוא חטוב' כזרע גד' עבול כבי'א זרע'
כד'נלח' שם אבן טובה' שטו' אין שויט'לא לשון טיול בל'א
עמל' נטהבו ברחים לא ירד ברחים ולא בקדרה ולא
במדונה לא משתנה היה טעמו לנטחנין ולערוכי' ולמבוסל'א
כפרוד' קדרה' לשד' השמן לחלוח שלשמן כך פירשן'
ד'נש ודומה לו נהפך לשד' בחדבונ' קי'א והלמ' יסוד' נהפך

לחלוהי בהרבונת קיץ ורבותינו פירשוהו לשון שדים אך איך
ענין שדים אצל שמן ואי אפשר לומר לשון השמן לשון וישמון
ישורין שאם כן היה המים נקוד קמץ וטעמו למטה תחת המים
עפשו שהמם נקוד פתח קטן והטעם תחת השין לשון שמן
הוא והשין הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני
שהוא קוף פקוד דא לשון לשון נטריוקון לוש שמן דבש בעיקה
הנילושה בשמן וקטופה בדבש ותרגום שלחנאלס דמתרגם
דלש במשחאנומה לפתרוןו שלדונש שהעיקה הנילושה בשמן
לחלוהי שמן ישבה בוכה למשפחותיו משפחות משפחות
נאספים ובוזים לפרקם הילעומהן בגלוי ורבותינו אמרו
למשפחותיו על עקקי משפחות על עריות הנאקדות להם כי
תאמר לי שאתה אומר לי שאתה בחיך והיכן אמר לו כן לך
נחה חת העם ואומר ויצום א' בע ישראל על מנת שיהו קוהלים
תכלם ומחר פים אתכם על האדמה אשר נשבעת לאבותי
אתה אומר לי לשאתם בחיך ואם ככה את עשה לי תשש
כחו שלמנשה כנקבה כשהרחו הקבה הפור ענות שהוא עתה
להביא עליהם על את אמר לטובן אם כן הרגיו תחלה
וא אראה ברעתי ברעתם היה לו לכתוב לא שכינה הכתוב
וזה אחד מתיקוני קופרים בתורה לכנוי ולתקון לשון אקפה
לי הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אונכל אנכי לבדי
והזקנים הראשונים היכן היו והלא אתך במצרים יטבן עמהם
שג לך ואקפת את זקני ישראל את באש הבערה מהן והאויים
היו לכך מקיני דבת ויחזו את האלים שנהגו קלות ראש בנושן
פלו ומדבר בפני המלך וזהו ויאכלו וישתו ולא יצו הקבה
ליתן אבילות במתן תורה וסרע להם כאן אשר ידעת כי הם
חוק שאתה מכיר שבתמנו עליהם שופרים במצרים בעמות

פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שני ימי שמימי
 בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנצטערו בצרתן
 ולקחת אותם קחם בדברים אשר יכבש שנתמניתם פרנקים
 על בניו של מקום והתיצבו שם עמך כדו עיראן ישראל
 וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חזי בן אן שנכנקו עם
 משה לשמוע דבור מפי הקלה וירדתי זו אחת מעשר ידיות
 הברכות בתורה ודברתי עמך ולא עמהם ואצלתי
 כדברומו וארבי כמו נא אצילי בני ישראל ושמתי עליהם
 למה משה דומה באותה שעה לנר שמונה עם בני מנורה
 והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום ונשאו אתך
 התנה עמהם על מנת שישקבלו עליהם טורח בע שהם טורחין
 וקדבנין ולא תשא אתה לבדיך הרי תשובה למה שאמרת לא
 חובל אנכי לבדי התקדשנו הזמינו עצמכם לפורענות וכן
 הוא אומר והקדישם ליום הריגה עד חדש ימים זו בכשרים
 שמתמנין על מטותיהן ואח"כ נשמתן יוצאה ערשעים הוא
 אומר עולמו בין שעהם כך היא שנויה בספרי אבל במכילתא
 שניה חילוק הרשעים אוכלין ומצטערין שלשום יום והכשרים
 הבשר עולמו בין שניהם עד אשר יצא מאפכם כהדרגומו
 דתקוצן ביה היא דומה לכם פאו אכלתם ממנו יותר מרדאי
 עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך החף והיה לכם לגרא שתהיו
 מר חקין אורו יותר ממה שקירבתם ובדברי רבי משה הדרשן
 דאיתי שיש לשון שקורין לחרב צרא אתש אשר בקרבכם
 אם לא שנטעתי שכינת ביניכם לאגבה לכם ליתנס לכל
 הדברים הללו שש מאותאף לבני לא חש למנות את הפרט
 שלשתאפים היתרים ל משה הדרשן פירש שלא בכו אלא
 חותן שיצאו ממצרים העצן ובקר ישחטו זה אחד מארבעה

יהמ"ב

דברים שהיה ר' עקיבא דורט ואין ר' שמעון דודש כמותו רבי
עקיבא אומר שש מאות אף רגלי וארה אמרת צער אתן
להם ואכלו חדש ימים הצאן ובקר הכל כמעט מעו מי מקנה
להם בענין שנמצא כד' גאולתו ואיזו קשה צואו שמעו ע
המורים לא לפי שלא אמר בדברים חושך לון הכתוב ולא נמדע
מומנו וזו שלמד יפה היתה בגלוי לפיכך לא חושך לון הכתוב
ר' שמעון אומר חסן שלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק
כך מי שכתוב בו בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מ
מספיק לנו לא כך אמר שש מאות אף רגלי וארה אמרת
בשר חתן לחדש ימים ואחכ תהרוג אומה גדולה כצו הצאן
ובקר ישחט להם כד' שיהרגו ויהי אפילה זו מקפדתן עד
עולם וכי שבחך הוא זה אומרים לנו לחמור טול כור שעורים
ונחתוך ראשך הטיבו הקצה ואם לא אתן יאמרו שקצרה
ידי הטוב בעיניך שיוך שן תקצר בעיניהם יאבדו הם ומתה
כיוצא בהם וא' תהי ידי קצרה לפניהם אפלו שעה אחת עתה
תראה היקרך דברי רבן גמליש בנו של ר' יהודה הנשיא
אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מבקשים
לא עלילה לא תקפיד להן קופץ לדון אחריו את אתה נותן להם
בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן דקה
יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחסבית בקשנו
אמר לו אם בן יאמרו שקצרה ידי אמר לפעו הריע הולך
ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך
הלך משה לפייסן אמר להם הויד שן תקצר הן הבה צור ויזכו
מים וג' הגם לחם יוכלת את אמרו פשרה היא זואין בן כה
למלאה שאלתינו וזהו שנ' ויבא משה וידבר אהעם כיון שלא
שמעו לון ויקח שבעים איש ולא יספו לא נתבאו לא אותן

תל"ע

היוכי לבדו כך מפורש בקפרי ואנקלוק תדבמו ולא פסקין
 שני פסקה נבואה מהם וישארו שע אנשים מאותן
 שנבחרו אמרו איך אנו כדאי לבאולה זו והמה בכתובים
 נמבוררים שבהן לקנה דדיו ונכתבו בנלם נקובים
 בשמות ועל ידי גורל לפי שהשבון עולה לשנים עשר
 שבטים ששה ששה לכל שבט ושבת חוץ משע שבטים
 שאין מגיע אליהם לא המשה חמשה אמר משה איך שבט
 שומע לי לפחות משבטו זקן אחי מה עשה נטל עב
 פתקין וכתב על שבעים זקן ועל שנים חלק ובורר מכל
 שבט ושבת ששה והיו עב אמר להם טלן פתקובם מהון
 קלפי מי שעלה בידו זקן נתקדש מי שעלה בידו חלק אמר
 לו לא ה מקום חפץ בך וירע הנער יש אומרים גרשום
 בן משה היה כלום הטלעפיהם צרכו צבור והם בליה
 מאיליהם דא תנסא בית הכלא לפי שהיו מתבאים
 מתויהושע מכניק את ישראל לארץ המקנה אתה לי
 הקנתי את מקנא לי כמו בשבילי לכל לשון קנתי אדם
 הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור או חז בעובי המטא
 ויאסף משה מכתה את המועדל המחנה נכנסו אושלאהלו
 ויאסוף לשון כניקה האבית כמו ואספתוא הוך ביהוד
 ואב לבולן צבור ולאידיעמי אוקפם מלמד שלא הביא
 עליהם פורענות עד שנכנסו הצדיקים אושלאהלו ויגז
 ויפדיח וכן פוגז חי שוכן בגזג ועפר ויפוש ויפשי
 כמו והנה גטושים על פני כל הארץ וכטשתוך המדברה
 ובאמתים פודחות בגובה עד שהן כנגד לבן של אדם פדי
 שלא יהא טורה באקופת לא להגביה ולא לשחות הממעטי

תל לט
 עם נחום
 שמואל

מי שאוסף פחות מכולם העצלים והחברים אסף עשרה
 חמרים וישטחו עשו אותן משטיחין משטיחין טרם
 יכרת כתרבומו עד לא פסק דא אינו מספיק לפסקו בשינוי
 עד שנשמתו יוצאה ותדבר אין דבור בכל מקום לא לשון
 קשה וכן הוא תומר דבר האוסף ארבע הארץ התנוקשות אין
 אמירה בכל מקום לא לשון תחנונים וכן הוא תומר לא אחי
 תדעו ויאמר שמשו נח ודברו כל נח לשון בקשה ותדבר מרים
 ואהרן היא פתחה בדבר תחלה לפיכך הקדימה הכתוב
 החלה ומנן שהיתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה
 ל נתן תומר מרים היתה בצד צפורה בשעה שנאמר למשה
 ארבע ומיד מתנבאים במחנה כיון ששמעה צפורה אמרה
 אני לנשותיהם שלאן אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין
 מנשותיהן בדרך שפירש בעלי ממנו ומשם ידעה מרים
 והבידה לאהרן ומה מרים שלא נתלוונה לבנותו כך נענשה
 קו למספר בגנותו שלח בידו האשה הכושית מגיד שהכל
 מודים ביפיה כשם שהכל מודים בשחירותו שלכושית כושית
 כבימטריא יפת מדאה על אנדות האשה על אנדות גירושיה
 כי אשה כושית לקח מה תל לא ישלך אשה נאה ביפיה ואין
 נאה במעשיה במעשיה ולא ביפיה אבל זאת נאה בכל האשה
 הכושית על שם נוייה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו
 נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה כי אשה כושית לקח
 ועתה גירשה הרק אך עמו לבדו דבר ש' הלא גם בנו דבר
 ולא פורשנו מדרך ארץ עניו שפיל וסבלן פתאום נבלה עינה
 פתאום והן כומאין בדרך ארץ והיו צועקים מים מים להודיעם
 שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנבלות עליו שכונה

כדיר ואין עת קבועה לדיבור צאן שלשתכם מגיד
 שלשתן בקראו בדיבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר
 ולאן לשמוע בעמוד ענן יצא יחידי שלא כמדת בשר
 ודם מלך בשר ודם כשיוצא למלחמה יוצא באכילת סין
 וכשיוצא לשלום יוצא במועטין ומדת הקב"ה יוצא למלחמה
 יחידי שש' חיש מלחמה ויוצא לשלום באכילת סין שש'
 רבאיים רבותים אפי' שנאין ויקרא אהרן ומרים שיהיו
 נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבר ויצאן שניהם
 ומכאן מה משכך והפרישן ממשנה לפי שאומרים מקצרת
 שבהו שלאדם בפניו וכו' שלא בפניו וכן מציינו בנה שלא
 בפניו נאמי איש צדיק תמים ובפניו נאמי כי אותך דאיתי
 צדיק לפני' דא' שלא ישמע בכניפתו שלא הר' שמעו
 נא דברי' אין נא לא לשון בקשה אם יהיה כבאכם אם
 יהיו לכם נבואים ש' במראה אין אתודיע שכינת שמי
 אין נבואת עליו באפקלריא המאירה לא בחלוס וחליון
 פה אפה אמרת לן לפרושמן האשה והיכן אמרת לן בקיני
 כך אמור להם שובו לכם לאה ליבם ואתה פה עמוד עמדי
 ומראה ולא בחידות ומראה זה מראה דבור שאנ מפרש
 לו דבורי במראות פעם שבי ואיני קותמו לו בחידות בענין
 ש' ליחזקא חוד חידה יכול מראה שכינה תללא תוכל
 לראות את פני' ותמונת ש' יביט זה מראה תחוריים בענין
 ש' וראית את אחורי' בעבדי במשה אינו אומר בעבדי
 משה לא בעבדי במשה בעבדי אעפ שאין משה במשה
 אפלו אינו עבדי כדאי היותם ליהוה מפניו וכלשכך שהיא
 עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אהבו חנם
 ואם תאמרו אינו מכיר במעשיו צו קשה מז' הראשונה

ויחר אף שבסוילך מאחר שהודיע קרחאנט גזר עליהם
 כדוי קון לבשר ודם שלא יבעוס על הבירן עד שיודיענו קרחונו
 והענן קר ואחכ מרים מצורעת כשלב משל למלך שאמר
 לפי דגוגרדה את בני אבל לא תרדנו עד שאך מאצלך שוחתי
 עליו נוטנו כהרגומו לשון אויל"א נח תהי אהותנו זאת
 כמת שהמצורע חשוב כמת מה מת מטמא בביאה אה
 מצורע מטמא בביאה אשר בצאתו מרחס אמו אמיכו
 היה לו לומר שא שכינה הכתוב וכן חצי בשרו חצי בשרנו
 היה לו לומר שא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאת מרחס
 אמיכו היא לנו כאלו נחל חצי בשרנו כענין שזכי אתיכו
 בשרנו הוא ולפי משמעו אה הוא נראה כן אין ראוי לאח
 להניח את אחותו להיות כמת אשר בצאתו מאחר שיצא
 זה מרחס אמו שלזה שיש כח בידו לעזור ואיכו עוזדוהו
 נאכל חצי בשרו שתחיו בשרו הוא דא לא תהי כמת
 אם אינה רופאה בתפלה מי מקבירה או מי מטהרה אנה אין
 לראותה שאנ קרוב ואין קרוב רוחה את הכבדים נכהן אחר
 אין בעולס וזהו אשר בצאתו מרחס אמו א נא רפא נא לה
 בא הכת ללמדך דרך ארץ שהשול מחבירן דבר צריך לומר
 שנים או שלשה דברי תחנונים ותחכ יבקש שאלותיו לאמר
 מה תל אמר לו השיבנ אס אתה מרפא אותה אס לאו עד
 שהשיבו ואביה ירוק ירק ל אעזר בן עזריה אומר צורעני
 מקומות בקט משה מלפע הקבה להשיבו אס יעשה שאלותיו
 אס לאו כיוצא בו וידבר משה לפעץ לאמר הן בני ישראל
 וז מה תל לאמר השיבנ אס גוילס אתה אס לאו עד שהשיבו
 עתה תראה כיוצא בו ויאמר משה לפעץ לאמר ימקוד ש
 אהי הדוחות לכל בשר כיוצא בו ואתחנן אן בעת חיה
 לאמר

לאמר השיב רב לך רפא נא לה מפע מה לא האריך משח
 בתפלה שלא יהו ישראל אומרים אחותו עומדת בצדה והוא
 עומד ומרבה בתפלה ואביה ירוק ידה בפעה ואם אביה
 הדחה לה פעם זו עפות הלא תכלם שבעה ימים קולט כינה
 ארבעה עשר יום א' דין לבא מן הדין להיות כעליון לפיכך
 אף בני יפתו תקבר שבעת ימים ואחר תאסף אומר אי
 כלה אסיפות האמורות במצורעים על עם שהוא משולל
 מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף למחנה כתובה בוא קיפה
 לשון הכנפה והעם לא נסע זה כבוד חלק לה המקום
 בשביל שעה אחת שנת עבודה למשה כשהושלך ליאור יש
 ותצב אחותו מרחוק וג' חקלת פרשת בה עלתך

פרשת שלה לך

שלה לך אנשים" למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת
 מרים לפי שלקחה על עסקי דבה שדיבדה באחיה וישעים
 הללו דאן ולא לקחו מוסר שלה לך לך עתך את אינו מצוה
 לך את תדעה שלא לפי שבאו ישראל ואמרו בשלחה אנשים לפענו
 כמה שז ותקדבון אי כלכם ומשה נמלך בשכינה אמר את אמרת
 להם שהיא טובה שז אעלה אתכם מעני מצרים ובי חייהם שאני
 גות להם מקום לטעות בדברי מרגלים למען לא ירעוה על פי
 בדשותו שלא עכב עליו כלם אנשים כל אנשים שבמקרא לשון
 השיבות ואותה שעה בשרים היו ויקרא משה להנשע בתפלל
 עליו יה יושיעך מעצת מרגלים עלו זה בכגב הוא היה הפסוק
 של ארץ ישראל שבין דרך התברים מראין את הפסוקלת תחלה ואח
 מדאים את השבח את הארץ מה היא יש ארץ מבדלת גבורים
 יש ארץ מבדלת חלשים יש מבדלת חלשים אכלוסין ויש מעט

אכלוסין החזק הוא הרבה סימן מקור להם אם בפדיון ועג
 חזקים הן שקומכין עפ גבורתם ואם בעריוס בצורות הם
 יושבין הלשים הם הבמחנים תרגומו הכפזחין כרבי
 פצוחין ופתוחין מאין חומה הפונה היא במעונות ותהומות
 טובים ובדיאוס היושבה עץ אם יש בהם אדם כשר שיבי
 עליהם בצבותו בכורי ענבים ימים שהענבים מתבשלים
 בכבור ממדבר צין עד רשב לבוא חמת הלכו בגבוליה
 באורך וברוחב כמין גם הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע
 מזרח על מקצוע מערב כמו שצוה משה עלוזה בגב דרך
 גבול דרומית מזרחית על הים שהים הוא גבול מערבי ומעם
 חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים על לבוא חמת שהח
 אצל הר ההר במקצוע מערבית צפונת כמו שמפורש בגבולות
 הארץ בפרשת אה מסעי ויבוא על חברון כלב לבדו הלך שם
 ונשתחו על קברי אבות שלח יהא נקט לחביריו להיוות
 בעצתם וכך הוא אומר ולן אתן את הארץ אשר דקרה ונתת
 ויתנו לכלב את חברון שבע שנים נבנתה אפשר שבנה
 חם את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיבנה את צען למצרים
 בנו הגדול שא שהיתה מבונה בכל טוב על אחי משבעה
 בצוען ובא להודיעך שבהה שלארץ ישראל שאין לך פחד שיש צאי
 יותר מחברון לפיכך הקצוה להקבורת מתים ואין לך מעוללה
 בכל הארצות כמצרים שם כגן ש בארץ מצרים וצען היא
 המעולה שבארץ מצרים ששם מושב המלכים שגפי היו
 בצען שריו והיתה חברון טובה הימנה שבעה חלקים זמורה
 שוכת גמן ואשכול שלענבים תלוי כמשמע שם במוט איב
 יודע שהוא בשנים מה תל בשנים בשני מונות האן כיצד שימונה
 נטלו אשכול אחי נטל תאונה ואחד רמון יהושע וכלב לא נטלו
 כלום לפי שכל עצמן להוציא דבה נתלונו בשם שפדיר

משונה כך עמה משונה ואת הפך אתה לידע כמה משאוי
 אחד מהם צא ולמד מאצטט שהקימו בגלגל הרימו להם
 איש אבן אחד מן הידן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלוט
 רבותינו משקל כל אחד ארבעים קאה וגמירי פונה
 דמידלי איניש על כתפיה איכואל שליש משאוי במשאוי
 שמשייעין אותו להרים וישובו מתור הארץ מקא ארבעים
 יום והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה הוא
 ומהלך אדם בינוני פרסאות ליום הרי מהלך ארבעים יום
 מן המזרח למערב והם הלכו ארבע ורחפה לא שב לו
 לפע הקלה שיבזור עליהם יום לשנה קצר לפעהם ארבע
 הדרך וילכו ויבאון מהו וילכו להקיש הליכתן לביאתן
 ביאתן בעצה רעה אקה לכתבן בעצה רעה וישיבו אותם
 דברי את משה ואת אהרן זבת חלב ודבש היא כל דבר
 שקר שאין אומדין בו מקצת אמת בתחלתו אין מתקיים
 בסופו בצורות לשון חוצק ותרגומו כריכין לשון בירנות
 עבולות ובלשון ארמי כריך עבול עמלק יושב לפי
 צנבו בעמלק כבר הצבירהו מרגלים כדי ליראם ועל
 יד הידן יד כמשמעו אצל הידן ולא תוכלו לעבור
 ויהם כלב השותק את כולם למשה לשמוע מה שידבר
 במשה צווח ואמר ופי זו כלב עשה לנו בן עמרם
 השומע היה קבור שבא לקפר בגנותו ומתוך שהיה
 כלבם על משה בשביל דברי המרגלים שתקו כולם
 לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את הים והוריד לנו
 את המן והביז לנו את השליו עלה נעלה אפלן בשמים
 והוא אומר עשו קולמות ועלו שם נעליה בכל דבריו

ויהי כששון שתיקה וכן הק כל בשר הק כי לא להזכיר בן דרך
 בני אדם הרועה לשתק אגודת אנשים אומר שינו חזק הוא
 ממנו כביכול כלפי מעלה אמרו אופלת ועביה בכל
 מקום שעבדנו מצאנו קוצרי מתים והקבה עשה לנוכה
 כדי לטורדס בחבלם ולא יתנו לב לזון אנשי מדות גדולים
 ובנוהים ועדיך לתת להם מדה כגון גלות גבהן שש אמות
 וזרתוכן איש מדון איש מדה הנפילים ענקים מבני
 שמחזאי ועזא שנפלו מן השמים בימי דור אנוש וכן היינו
 בעיניהם שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בפרמיום
 כאנשים ענק שמענו קין חמה בקומתן לנו מתנו הלואי
 ומתנו נתנה ראש כתרבומו נמנו רישא נשים עלונו מלך
 ורבותינו פירשו לשון עץ א תמרונו ושוב ואתסו תיראו
 כי לחמנו הם נאכלם כלחם קר צלם מגנסו חזקם פשרים
 שבהם מהו איוב שהיה מגין עליהם דא צלו שלמקום קר
 מעליהם לרגום אותם את יהושע וכלב וכבודו ש הענק ירד
 עם עד אנה ינאצוני ירביצוני בצלהאות בעביל כר
 הנקיס שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בוי לקווס
 הכטחתי ואורישנו כתרבומו תרופין ואס תאמר מה אעשה
 לשבועת אבות ואעשה אותך לגוי גדול שאתה מזדעם ושמעו
 מצרים ושמעו את אשר תהרבם כי העלית כי משמש
 כלשון אשר והס ראו אשר העלית ככחך הגדול אותם מקרבם
 וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחכואו לך לא יאמרו
 שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת
 להלחם וזו היא ואמרו יושבי הארץ הזאת כמו עליושב
 הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור בקוה העמ

שמעו

מכלת

מבלתי יכולתי ש' בשביל ששמעו כי אתה ש' שוכן בקרבם
ועין בעין אתה נראה להם והכל בדרך חבה ולא הפירוך
שניתקה אהבתך מהם עד הנה והמתה את העם הזה
כאיש אחד פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו
שמעך וג' מבלתי יכולתי לפי שיושבי הארץ חזקים
וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת
יאמרו על יושבי הארץ הזאת מבלתי יכולת מתוך שלא
היה יכולת בידן להביאם שחטם י' יכולת ישם דבר הוא
כאשר דברת לאמר ומהו הדיבור ש' ארץ אפים לצדיקים
ולרשעים כשעלה מטה למרום מצאו משה להקב"ה שהיה
יושב וכותב ש' ארץ אפים אמר לו לצדיקים אמלוה קב"ה חף
לרשעים אמ' לו רשעים יאבדו אמר לו חייד שאתה צריך
לדבר בשחטאון ישראל בעבל ובמרגלים נתפלל משה לפני
בארץ אפים אמ' לו הקב"ה והלא אמרת לי לצדיקים אמ' לו
והלא אמרת לי אף לרשעים יבדלנא כח ש' לעשות דבורך
ונקה לשבים לא ינקה לשאינן שבים כדברך בשבילמה
שאמרת פן יאמרו מבלתי יכולתי ש' ואולם כמואבל זאת
אעשה להם חי אני לשון שבועה בשם שאני חי וכבודי ימלא
את כל הארץ כד אקיים להם כי כלה אנשים הרואים וג' אם יראו
את ה' ודא' הדי זה מקרא מקורס' חי אני כי כלה אנשים אם יראו
את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה
הזאת לאמר מבלתי יכולתי ש' להביאם שלא אמיתם פתאום
כאיש אחד אן באוחור ארבעים שנה מעט מעט וינסו
כמשמעו" זה עשר פעמים שנים בים ושנים במן ושנים בשליו

אם יראו לא יראו רוח אחרת
 שתי רוחות אחת בפה ואחת
 בלב למרגלים אמר את
 עמכם בעצה ולבנו היה לומר
 האמת ועל ידי כן היה בוכה
 להשתקם כמו שנ' ויהס כלב
 שהיו קבורים שיאמר כמותי
 זהו שנ' כספר יהושע ואשיב
 אותו דבר כאשר עס ללב
 ולא כאשר עס פי וימלא את
 לבו אחרי וזה מקרא קצר
 אשר באשמה חבדון תיגה
 לו יורישנה כתר גומו יתנו
 יורישו את הענקים ואת העם
 אשר בה ואין לתרגם יורשני
 אא במקום יירשנה והעמלקי
 אם תלכי שם יהרגו אתכם
 מאחר שאני עמכם מאחר פני
 לאחוריהם וסעו לכם ונ'
 לעדה הרעה יאן המרגל
 מכאן לעדה שהיא עשרה
 אשר המה מליצים את ישראל
 עלי את תלונות בני ישראל אשר
 המה מליצים המרגלים מליצים אותם עלי שמעתי חי את

אם יראו לא יראו רוח אחרת
 שתי רוחות אחת בפה ואחת
 בלב למרגלים אמר את
 עמכם בעצה ולבנו היה לומר
 האמת ועל ידי כן היה בוכה
 להשתקם כמו שנ' ויהס כלב
 שהיו קבורים שיאמר כמותי
 זהו שנ' כספר יהושע ואשיב
 אותו דבר כאשר עס ללב
 ולא כאשר עס פי וימלא את
 לבו אחרי וזה מקרא קצר
 אשר באשמה חבדון תיגה
 לו יורישנה כתר גומו יתנו
 יורישו את הענקים ואת העם
 אשר בה ואין לתרגם יורשני
 אא במקום יירשנה והעמלקי
 אם תלכי שם יהרגו אתכם
 מאחר שאני עמכם מאחר פני
 לאחוריהם וסעו לכם ונ'
 לעדה הרעה יאן המרגל
 מכאן לעדה שהיא עשרה
 אשר המה מליצים את ישראל
 עלי את תלונות בני ישראל אשר
 המה מליצים המרגלים מליצים אותם עלי שמעתי חי את

רשין שבו עה אס לאכן אעשה כפי כול איני חי באשר
 דברתם שביקשתם ממני או במדבר הזה לו מתנו וכל
 מקווייכם לכל מספרכם כל הנמנה לכל מספר שאתם
 נמנן בו כגון לעאת ולבא לעבא ולתת שקלים כלהמניי
 לכל אותן מספרותי מותו ואי הן מבן עשרים שנה להוציא
 שבכו שללני שאין פקודיהם מבן עשרים ופגריכם אתם
 בהרגומי לפי שדיבר על הבנים להבנים לארץ ובקש מ
 יומי ואתם תמותו גופל לשון זה כאן לומר אתם ארבעים
 שנה לא מת אחד מהם פחות מבן ששים לכך נגזר
 ארבעים כפי שיהיו אותם שלבני עשרים מגיעין לפלל
 ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואעפ שקדמה לשלי לזה
 מרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה בזירה זו במחשבה
 זה שהמדין להם עי שתמלאם אתם וזהו שנוביום
 מדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר
 תשאן את עונותיכם שתי עונות שלעגל ושלתלונה
 והשב נהם במנין חיהם מקצת שנה כפולה וכשנכנסו
 השנת ששים מתו אותם שלבני עשרים ונשאן את
 זנותיכם כהרגומי יסבלון את חטאתכם את תנואתי
 שהעיתותם את לבבלם מאחרי תנואה לשון הקרה
 כמו כי העא אכיה אותה זישובו וילינו עליו וכששבו
 מתור בארץ הרעו עמו עליו כל העדה בהוצאת דבה
 אותן האנשים וימותו כל הוצאת דבה לשון חינוך וברים
 שמלקיחיס לשונם לאדם לדבר בו כמו דובב שפתי
 ישנה וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוציא
 כיתה ארעה שיש דבה שהיא טובה דבה גל
 כמאפה לפע ש באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד

עז

מדה הם חטאו כלשון ונשתדבב לשונם עד טבורם ותולעים
 יוצאים מלשונם וצאין לתוך טבורם לכך נאמר במגפה ולא
 נאמר במגפה לפע ש' באותה הדמיון להם על פי מדותיו
 שלהקפה שהוא מודד מדה כנגד מדה ויהושע וכלב היו
 מה תלחיו מן האנשים ההם שאם מלמד שנכסלו חלקם שלמרגלה
 בארץ וקמו תחתיהם לחיים' אראש ההר היא הדרך העולה
 לארץ ישראל' והיא לא תצלח' זו שאתם עושים' לא תצלח'
 כי עלבן שבתם' כלומר כי זאת תבוא לכם על אשר שבתם
 ויעיפו' לשון חוזק וכך הנה עפלה לשון עזות וכך עופלבת
 ציץ עפלובחן' ומדרש תנחומא מפרשו לשון אופל הלבו
 השכים שלא ברשות' ויבתום' כמו ואכות אותנו טחון מכה
 אחר מכה' עד החרמה' שם המקום נקרא על שם המאורע
 ועשיתם אשה איך זה צווי' את כשתבאו שם ותעלה על לבבכם
 לעשות אשה ליש' לריח עחוח' נחת רוח לפע' לפלא נדד' או
 בנדבה' או שתעשו האשה בשכיל חובת מועדיכם שחייבת
 אתכם לעשות במועד' והקריב המקריב הקריבו נקבים
 ומנחה לכל בהמה המנחה כליל והשמן נבלל בתוכה והיוץ

הפסוק משה
 ויעיפו

משנה פרק לולב וערבה
 טיבול המים כיצד עלוחיה על
 זהב מחזקת ג' לוגים היה ממלא
 מהשילוח הגיעו לשער המים
 תקעו והריעו ותקעו עלה בכבש
 ופנה לשמאל' שני קפלים שלכסף
 היו שסד יהודה אום שלקיד היו
 לא שהיו מושחרין פעה ממנה
 היו ומנוקבין כמין ש' חוטמין
 דין אהד מעובה ואחד דין כדי
 שיהו שניהם בלין בבת אחת
 מערבין שלעם מנרחן שליון עיר
 שלמים להק' שליון ושליון לבנה של
 מים יצא' יהודה אום בלוב היה

לפפלים כמו ששנינו במסכת סוכה
 לכבש האחד על כל האמור למעלה
 הוא מוסב על המנחה ועל השמן
 (על היוץ) או לאיל ואם איל הוא ידבות
 דרשו אי לרבות אתה תלגס לנסכ
 איל' אשה ריח אינו מוסב לא על
 המנחה והשמן אבל השמן אינו אשה
 שאינו נתקן על האש' או לשה' בין
 שהוא בכבשים בין שהוא בעצים

מנחה כל שמה ולמנחה אמרים לו הנכה ידך טעם אח' נסך אחד עלבכי דלנו ורובמנה
 כלהעם באהרן

כבש ושה קדוים בתוך שנת' אולי בן שלשה עשר חדש ויום
 אחד כמספר אשר תעשו כמספר הזהמות אשר תקריבו
 לקרבן ככה תעשו כסכים לכל אחד מהם כמספרם שללמות
 מספרם שלנסכים כנס כגד במות כסמן גר ופן דרך לשון
 עברית כבזש בארץ מצרים כמונ' כמון פעמי פעמיק
 בבואכם לארץ משונה ביאה צ מכל ביאות שב תורה
 שבכולן נאמר כי תבוא כיתבאן לפיכך כולן למדינת זומן
 וכיון שפירט לך באחת מהן שאינה לא לאחר ירושה נשיבה
 אף כולן כן אבל אנחנו בה בבאכם משנת נקובה ואתכלו מ
 מלחמה נתחייבו בחלה ראשית עריקות כס כשתלושן
 כדי עריקות כס שאתם רבי לן ללוש במדבר וכמה היא
 וימדו בעמד עומר לגבלת תרימו מדאשיתה כלומר
 קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרימות רומה
 לשם ש' חלה טורטילכל בתרומת גרן שלט נאמרה שיעור
 ולא כתרומת מעשר שנבה שיעור אבל חכמים נתנו שיעור
 לבעל הבית אחד מכל' ולנחתום אחד מארבעים נשמונה
 מדאשית עריקות כס למה נחמ לפי שנאמר ראשית
 עריקות כס שומע את ראשונה שב עריקות תל מדאשית
 מקצתה ולא כולה תתנו לש' תרומה לפי שלא שמענו
 שיעור חלה נאמר תתנו שיהא כה כדי נתינה וכי תשבן
 ולא תעשו ע' היתה בכלל כל המצוות שהצבור מביאין
 עליה פר והרי הכתוב מוציאה פאן מכלל מודון בפר
 לעולה ושעיר לחטאת וכי תשגו בע' הכתוב מדבר
 או אינו לא אחת מכל המצוות תל את כל המצוות הלא
 מצוה אחת שהיא מכל המצוות מה העובר על כל המצוות
 פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק בה

אלפי א
כ

עול ומפר ברית ומגלה פנים ואינו זו עז אשר דבר ש' אמה
 אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס אחת דבר אהיו
 שתיס זו שמענו" את כל אשר צוה ש' מביד שכל המורה
 בעז ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתנבאו הנביאים
 עז למן היום אשר צוה ש' והלחה אם מעיני העדה נעשתה
 לשגגה אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו עליוני שובג
 ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד עז
 בכך לחטות חקר אה שתינו בשאר חטאות שכל חטאות
 שבתורה הבאות עם העולה החטאות קודמות לעולה שז
 יאת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאות הביאו את
 קרבנם לפני ש' זה האמור בפרשה הוא פה העולה של
 אשה לש' והכאת כזו השעיר לחטא בשגגה בעז עז
 בת שנתה שאר עבירות יחיד מביא בשנה או שעירה
 ובזו קבעלה שעירה כיו דמה במזיד מגדף מחדה
 כמו והיתה חרפה וגדופה אשר גדפונערי מלך אשר
 ועוד דרשו רבותינו מטאן למכרך את השם שהיא בשרת
 דבר ש' תזהרת עז מפי הגבורה והשאר מפי משה
 עונה בה בזמן שעונה בה שלא עשה תשובה ויהיו במדבר
 וימצאו בגנות שלי של דבר הכתוב שלא שמרו אלא
 שבת ראשונה ובשניה בא זה וחי ללה המוצאים
 אותם מקושש שהתרו בו ולא הנח מלקושש אה
 משמצאו והתרו בו כי לא פורשמה יעשה לן באינו
 מיתה ימות אבל יודעים היו שהמחלל עבת במיתה
 ויוצאו אותן מטאן שבות הקקילה חוץ ורחוק מבית דין
 רגום נשט וכן הלך וכן צפור נשמד ועשו להם ציצית
 על שם הפרילים התלויים בה כמו ויקחני בציצית ראשי

דא ציצית על שם וראיתם אותו כמו מציץ מן ההרבים
 תכלת צבע ירוק שלחלזון וזכרתם את כל מצותי שמיני
 גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חנוכי וקמשה קשרים
 היו לליב ולא תהוהו אחרי לבבכם כמו מהור הארץ הלב
 והעינים הם מדגלים לבגוף מסדקרים לנו את העבודות העין
 רואה והלב קומד והגוף עושה את העבודות אנשי באמן
 לשלם שבד להיבם באמן ליפרע אשר הוצאתי אתכם
 על מנתכן פדיות אתכם שהקבלו עליכם גזירותי אתי ש
 להיבם עוד למה באמר שלא יאמרו וישו מכה מה אמר המקום
 לא שנעשה וניבול שבד לא עושין ולא כושלים שבד על ברככם
 את מלככם וכן הוא אומר את לבבי חזקה אמלוק עליכם
 דא למה נאמי יציאת מצרים אתי הוא שהבחנתו במצרים בין
 טפה שלבבור לטפה שאינה שלבבור אתי הוא עתה להבחין
 ולפי עמן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא ומי קודו
 של משה הדדשן העתקתי למה נקמכה פדעת מקושע לפדע
 על לומר שהמחלל את העבת בעובד על שאק היא שקולה
 בכל המצות וכן הוא אומ בעזרא ועלה קיני ירדת ותתן לעמך
 הורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם ואף פדשת ציצית
 לבד נקמכה ללון לפי שאק היא שקולה כנגד כל המצות שנ
 ועשיתם את כל מצותי על כנפי בגדיהם כנגד ואת אתכם
 על כנפי נשרים על ארבע כנפות ולא בעלת שלוש ולא בעלת
 חמש כנגד ל לשונות שלבאולה שנאמ במצרים זה הוצאתי
 והצאתי ובאתי ולקחתי פתיל תכלת על שם שויבול כבודות
 תדגומו שלשכול תכלת ומכתם היתה בלי לה וכך צבע
 התכלת דומה לרדיע המעחיר לעת ערב ושמונה חוטים
 שבה כנגד שמונה ימים ששה וישתה משיצאן ממצרים עד

שאמרו שירה על הים חמלת מרשת שלח לך

פרשת ויקח קרה

ויקח קרה מרשה זו יפה נדרשת במדריש רבי תנחומא
 ויקח קרה לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מהן
 העדה לעורר על הכהונה וזהו שהרגם אנקלוס ואת פליב
 נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן מה יקח לבד
 לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם דא ויקח קרה
 מעדף ראשי קנהידרות שבהם בדבריו כמו שנקח את
 אהרן קחו עמכם דברים בן יצחק בן קהת בן לוי ולא
 הזכיר בן יעקב שבידו רחמים על עצמו שלא יזכר שמו
 על מחלוקתם שנבקהלם אחר כבודו והיפך נזכר שמו
 על קרה בהתיחסם על הדובן בדברי הימים שנבן אביהם
 בן קרה בן יצחק בן קהת בן לוי בן ישראל ודתי ואבירם
 בשביל שהיה שבט ראובן שריו בחניות תימנה שבן לקהת
 ובני החונים תימנה נשתתפו עם קרה במחלוקת ואולי לרעע
 או לשכנו ומה ראה קרה לחלוק עם משה בתקנת על נשיאותו
 על יצחק בן עוזיא שמויכהו משה נשיא על בני קהת על פי
 הדבר אמר קרה אחי אבא ארבעה היו שנובנ קהת וביעמים
 הכפור נטלו שני בני גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי
 ראוי ליטול את השעיה פה אני שאני בן יצחק שהוא שכי
 לעמדם והוא מינה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם היינו חולק
 עליו ומפיל את דבריו מה עשה עמד וכינס מאתים וחמשים
 ראשי קנהידרות רובן משבט ראובן שכיניו והם איצור בן
 שייחור וחפיריו וכיוצא בן שנ נשיאי עדה קדיאי מועד

אין

ולג

ולכלן הוא אומר לה קריאי העדה והלבישן טליות שכולן תכלת
 באו ועמדו לפני משה אמרו לנו טליות שכולה שלתכלת קייב רה
 בעיצות און פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר
 טליות שלמין אחד חוט אחד שלתכלת פטורה זו שכולה תכלת
 לא הפטור את עצמה בני ראובן דהן ואבירם ואון בז פלג
 רב לבס הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה כולם קדושים
 כולם שמעו דברים בסני מפני הגבורה ומדוע תגשחו אתם
 לקחת אתה מלכות לא היה לברור לאחיד כהונה לאחתם לבנים
 שמעתם בסני אנכי שיהיך כל העדה שמעו ויפול על פניו
 מכע המחלוקת שכבר זה בודים סרחון רביעי חטאו בעגל וחל
 משה במתאוננים ויתפלל משה במרגלים ויאמר ושמעו מצרים
 במחלוקתו שלקרח נתרשלו ידיו משל לבן מלך שסרח על אביו
 ופיס עליו אוהבו פעם ושתים ושלש כשקרח רביעית נתרשלו ידי
 האהב ההוא אמר עד מתי אתריח על המלך שמא לא יקבל עונך
 ממני בקר ויוודע עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להדחות
 לפנו והוא היה מתכוון לדחות שמא יחזרו בהן בקר ויוודע את
 אשר לו לעבודת לויה ואת הקדוש לכהונה והקריב אותם אליו
 תנחומא והתרגום מוכיח ויקריב לקדמוהי יקריב לשימושיה
 ומדרשו בקר אמר לו משה באבולות חלקה הקלה בעולמו יכולים
 אתם להפוך בקר לערב כן תוכלו לבטל את זו שנייה ערב ויהי
 פקר ויבדל כן ויבדל לאהרן להקדיש ויבדל את עשו ויבדל את
 מחנות מה ראה לומר להם כך אמר להם בדרבני הגוים יש
 נמוכים הרבה וכולם מתקבצים בבית אחד אנו חין לנו לא
 ש אחד ארון אחד תורה אחת ומצב אחד וכהן גדול אחד
 אתם חמשים ומאתים איש מבקשים כהונה גדולה אה אנכי

כח
 ויקר
 אה כג

ויהי בכך הא לכס השמים חביב מכל היא הקטרת החביבה
 מכל הקרבנות וקס המית נהן בהוכו שבו נשרפו נדב ונתפיה
 לפיכך התרה בהסוהיה האיש אשר יבחר שי הוא הקדוש כנד
 הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש
 חמד לזה משה הרינו אומר לכס שלא תתחייבו מי שיבחר בו
 צאת חי וכולכם אובדין רב לכס בע לוי דבר גדול אמדותי לכס
 ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקיבלו עליהם לקרב הסחטאו
 על נפשותם שנתת מחתות החטאים הלאה בנפשותם וקחה שנתת
 הנה ראה לטנות זה עינו הפיעהו ראה שלעלה גדולה וזזה
 ממנו טמוא ששרות הנגד משה ואהרן אמר בשבילי אנני נמלט
 ועשרים וארבע משמדות עומדות לפני בעו כולם מתנבאים
 ברוח הקדש שככל זה בעס להימן אמר אפשר כל הברונכ
 הזאת עתידה לעמוד ממנו ואני אדום לכך נשתתף לבוא לאותה
 זיקה ששמעמפי משה שכולם אובדים ואתה נמלט אשרי בחר
 הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שבעו עשות טעו
 ומשה היה רואה תנחומא מחכות כלים שחותין בהן גחלים
 יש להם ביהודי רב לכס דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על
 הקדש ויאמר משה א קרח שמעו נח בע לוי התחיל ללמד עמו
 דברים רבים כיון שרחו קשי עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר
 השבטים ויאבדו עמו אדבר גם א כולם התחילו לשרצ בהם שמעו
 נח בע לוי ולעמוד לפני העדה לשיר על הדובן ויקרב אותך
 לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל לפני בשבילך
 אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ש בשליחותי עשיתי ליתר
 בחונה לאהרן ולא לננו הוא המחנוקת הזה וישלח משה מכ

עא

ויאמר משה ליהוה אלוקי ישראל
 כי לא נעלה פיהם הכעילים איך להם לא ירדו ונתן
 לנו הבר מוסב על לשון האמור למעלה כלומר לא הביאותנו
 ולא נתת לנו נחלת שדה וכדום ואמרת לנו אעלה אתכם מעל
 מצרים לא ארץ טובה וג' משם הוצאתנו ולא לארץ זבת חלב
 ודבש הביאותנו לא בדרך עלינו להמותנו במדבר אמרת
 לנו במדבר הזה יפלו פגריכם העיני האנשים ההם הנקרא
 אפלו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה לך לא נעלה
 האנשים ההם כאדם התולה קללתו בחבירו" אתפן למנותם
 לפי תשובו הקמרת שהם מקריבין לפנך מחר אתפן אליהם
 והמדדש אומר יודע אני שיש להם חלה בתמורי דבור אף חלקם
 לא יוכל לפנך לרצון תעזב האש ולא תאכלנו לא המור
 אחר מהם נשאתי לא המורו שלא אחי מהם נטלת אפי כשהלגתי
 ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה
 לי טיפול אותן משלהם לא נטלת את משלי שחרית לשון ארמי
 כך נקראת אנגריא שלמנך שחזור" והם עדיך והקרבות
 איש מחתתו החמשים ומאתים איש שבכס"ו ויקהל עליהם
 קרח בדברי ליצנות כל הליטה ההוא הלך אצל השבטים ופתה
 אותן קבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד איני מקפיד אלא
 כשני ל כולכם או באין ונוטלין כל הגדולות לנו המלכות ולחיו
 הכהונה ע"י שנתתו כולם" וירא כבודי ב"א בעמוד ענן
 אלהי הרוחות יודע מחשבות אין מדתך במדת בשר וד
 מלך בשר ודם שסרחה מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא
 יפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אבל אתה לפנך גליות
 כל מחשבות ויודע אתה מי החוטא האיש אחי הוא החוטא

ואתה על כל העדה תקצוף אמר הקב"ה יפה אמרתם
 וקיימו מודיע מי חטא ומי לא חטא העלו הסתלקו מהבנות
 משכן קדש ויקם משה סבור שישא לנפכם ולא עשו צאו
 נצבים בקומה זקופה לחדק ולגדף כמו ניותי צב ארבעים
 רגלית ונשיהם ובעהם וטפם בוא ורחק כמה קשה המחנות
 שהרי בית דין שפמטה אין עונשין עז שיבוא שתי שערות
 ובית דין שלמעלה עז עשרים שנה ופאן חבלו אה ונקי מ
 עדים לעשות את כל המעשים האלה שעשית על פי הדבר
 להתלח הדן בהונה גדולה ובעו סגנו בהונה ואיצמן נשיא מ
 החרת לא ששלחנ' שאנע עשית הכל מדעתי ובדין הוא
 חלק עני ואם בדיאך חדשה יבראש' להמית אותם במיתיה
 שלא מתבה אדם עד הנה ומה היא הבריאך ופצתה האדמה
 את פיה ותבלעם אז וידעתם כי נאצו הם השם ואני מפי
 הגבורה אמרתי ורבולנו פירשו אם בריאה פה לארץ
 משעתיים בראשית מוטב ואם לאו יבראש' נסו לקולם
 בעביל קול היוצא על בליעתן ואת האש שבתוך המחנות
 זרה הלחה מעג המחנות כי קדשו המהות ואקורין נהמה
 שהרי עשאו כללי שרת החטאים האלה בנפשותם שנעשו
 בראשית בנפשותם שנחלקו ענה לקב"ה יהושי דיוניום
 בראשית מודיעין צמו למזבח הנחשת ויהיו לאות
 מזכרון שיאמרו לו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו
 וירדעו איננו עיפויש כל ולא יהיה בקדש כדושנה יהיה
 בקדש כדש' דבר כיו משנה לו כמו עליו על אהרן דבר
 מעשה שיהיו הוא ובעו כהעם לפיכך לא יקרב איש זך אטר
 לא מזרע אהרן וג' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אצל דבור

פתחתם כמו על ומדרשו על קרה ומהו ביד משה ולא כתב למשה
 רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה בידו
 שנ' ויצאה והנה ידו מצורעת כשלב ועלבן לקה עוזה בצרעת
 וכפר עליהם דע זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת
 עוצר המגפה כדאיתא במקם שבת ויעמוד בין המרים אחז את
 המלאך והעמידו על כרחו אמר לו הנח לי לעשות שליחותי אמר לו
 משה צונן לענב על ידך אמר לו אע שנתון שלמקום ואהיה שליח
 שלמשה אמר לו איך משה חומר כלום מלבן אה מפי הגבורה
 אם אין אתה מאמין הרי הקב"ה ומשה א פתח אהל מועד בא עמי
 וש' וזהו שכו' שכל אהרן א משה דא' למה בקטרת לפי שהיו
 ישה מליצים ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא עליהן
 מהו נדב ואביהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה
 תראו שעוצר מגפה הוא והקטא הוא הממית כי מטה אעפ'
 שחלקתם לשתי משפחות משפחת כהונה לבד ופניה לבד מפני
 מקום שבט אחד הוא והשיבות כמו וישבו המים ויחמתו מלי
 שככה כהן מטותם הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו
 בצד שכניה פרה ויצא פרה כמשמעו ציץ הוא הקטרת
 הפרי כשהפרי נופל ויגמול שקדים כשהוכר הפרי הוכר
 שהן שקדים לשון ויבדל הילך ויגמול ולשון זה מצוי בפרי האילן
 כמו ובוקר גומליהיה נצה ולמה שקדים הוא הפרי הממחר
 להפריה מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו
 ממדהרת לבא כמו שמצינו בעוזה והצדעת זרהה במצחו
 הרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפוחים זה
 על זה ותכל תלונתם כמו ותכלה תלונתם לשון זה שם
 מפני יחד לשון נקבה כמו תלונתם אלוה בין תלונתם
 לתלונתם תלונתם תלונה אדת תלונתם שם דבר כלשון
 יחד ואפלו הם תלונות הרבה למשמרת לאות לצדקת
 שבתת ב אהרן הכהן ולא ילוננו עוד עול הכהונה כל הקרב

שם

קרב אין אנו יפולין להיות זהירין בכך פולטור שאין להיפנס לחנו
 אהל מועד ימות האם תמנו לנוע שמא הופקרנו למיתה ויאמר
 שא אהרן למשה אמר שיחמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שני
 יבנסו למקדש אתה ובניך ובית אביך הם בני קהת אבי עמרם
 השאוחת עון המקדש עליכם אני מטיל עונש הצרוס שיחטאו
 בעסקי הדברים המקודשים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכני
 הקדש אתם תשבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע ואתה ובניך
 יכה נש תשאו את עון פהונתכם שאינה מקורה ללוים ותזהירו
 ללוים השוגגים שלא יגעו איכם בעבודתכם וגם את אחיך בני
 ישראל ובני מדין וילוו ויתחברו עליכם לחזקתם גם את הצריים
 מליהם ויהם וישתקו בשמירת השערים ולמנות מהטגזני
 אמר בולין וזר לא יקרב אפי' כש יבואו תכס את מזהיר על כך
 ולא יהיה עוד קצה כמו שהיה כבר שכ כי יצא הקצה לכם מתנה
 תונים יכול לעבודתכם שלהד יטתל לש כמו שמפורש למעלה
 לשמור משמרת גזברין ואמר בולין עבודת מתנה במתנה
 נתתיה לכם ואני נתתי לך בעמחה לעון שמחה הוא זה כמו
 הנה הוא יוצא לקדחתך וראך ושמה לבו משל למלך שנתן
 שדה לאוהבו ולא פתב ולא חתם ולא העלה בער טאין בת אחד
 יעדיע עליו ועל השדה אמר לו המלך כלמי שירצה יבוא מ
 יעדיע לגבדך הדין כותב וחותם לך ומעלה בער טאין אהרן
 כי שבא קרח וערער פנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן
 לו עשרים וארבע מתנות כהונה ברית מלח ולכך נקמכה פדש
 זו לבאן משמרת תרומותי שאתה צריך לשמור בטהרה
 למשחה לבדולה מן האש לאהרן הקטרת האשויט לכל קדבנס
 בגון זבחי שלמי צבור מנחתם חטאתם ואשמים ממשמעו

אשר

ל

אשר ישיבול זה גזלהגר בקדש הקדש שישתאכלנו לימד
 על קדשי קדשים שאינן נאכלין לא בעזרה ונאכלי בהונה
 ה' ומת מתנש המורה מן התורה ומה שלמים ומא' לציר
 לכל הנפשות שהדילן טעונן תנופה כל פהור ולא טמאים
 דא כל פהור לרבות אשתו ראשיתם היא תדומה בדולה
 כחזה התנופה וכשוק הימין של שלמים שנאכלין לכהנים
 ולנשיהם לבניהם ולעבדיהם לשע ימים ולילה אחאק הבנו
 נאכל לשע ימים ולילה אחת לך יהיה באר עקובה ולימד
 הוקף לך כהוב הוייה אחרת שלח תאמר כחזה ושוק של
 תודה שאינו נאכל לא ליום ולילה כלל תרומת הקדשים
 מחיבתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופירט
 באמצע ברית מלח עולם ברית ברית עט אהרן בדבר
 הכריא ומתקיים ומבריא את אחריים ברית מלח כבדית
 הכרונה למלח שאינו מסריח לעולם וחלק לא יהיה לך
 בתוכס אקב ביצה זהם הלנים ישאו עונם שליש שלש עשרה
 להזהיר הזרים מגשת אליהם אשר ירימו לש תרומה
 הכתוב קראו תרומה על שופדיש ממנו תרומות מעשר
 ונחשב לכס תרומת כס כדגן מן הגורן תרומת מעשר
 שלכס אקורה לזרים ולטמאים וחיובין עליה מיתה וחומס
 בתרומה גדולה שנקראת ראשית כדגן מן הגורן וכמלאה
 מן היקב תרומת תירוש ויצהר הניטלת מן היקבים מלאה
 בשון בישולת בואה שנת מלאה יקב הוא הבור שלפני
 הגת שהיו יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירות קרקע ובן
 עי יקב המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו
 שלעולם כן תדימו גס אתם כמו שישרל מרימי

ל

מברנס ומיקביהם תדימו אתם ממעשר שלכס כי הוא כחלכס
 מפל מתנות כס תדימו את כל הדומת לו בדרומה גדולה הדומת
 מדבר שהם הקדיש לנו את כהן בכרי וקבל מעשרותיו קודם
 שיפול כהן הדומה גדולה מן הכרי צריך להפריש לנו מן
 המעשר תחלה אחד מחמשים לדרומה גדולה ויחזור ויפריש
 הדומת מעשר בהדימכם את חלבו ממנו לאחר שתדימו
 תדימת מעשר ממנו ונחשב המותה ללנוס חולין גמורין בתנות
 גרן לישאל שלח תאמר הוא יפוק רחוק הכתוב דרומה שנכרי את
 מעשר בני ישראל אשר ידימו לשל תרומה יכול יהא פולו אסור
 תל ונחשב ללנוס בתבואת גרן מה שליש רגל חולין אה שללוי
 חובין בכל מקום אפלו בבית הקברות ולא תשחן עליו חטא
 האה לא תדימו תשחן חטא ולא תמותו החתה תחללו תמותו
 חסל פדשת ויקח קרה קלס

פרשת זאת חקת

זאת חקת התורה לפי שהשטן ואומות העולם מונין את
 ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך
 כתב בה חקם גזירה היא מכפע אין לך רשות להרהר
 אהריוה ויקחו לך לעולם היא נקראת על שמך פדה שעשה
 משה במדבר אדומה המימה שתהא תמימה באתנות
 שאם היו שתי שערות שחורות בסולה לעזר מצותה
 בהגן א מחוש למחנה חוש לשלש מחנות ושחט אותה לפני
 זה שוחטו לעזה רואה אנכח פני אהל מועד עומד במזרח
 עלי הושלם ומתכוון ורואה פתחו של הים בשעת הצאת
 הים למחנה שכינה שאין טמא משולח חוש

לשנת מחנות אה זב ובעל קרי ומצודע וטמא הפה) עד הערב
 כדסדן וידרשהו וטמא עד הערב ואחר יבוא המנה והנח מחוץ
 למחנה לשלשה חלקים מחלקה אחד נתן בהר המשחה ואחד
 מחלקה לכל המשמרות ואחד נתן בחול זה שלמשמרות היה
 חוץ לעזרה לטובל ממנו בני העיירות וכל הצדיקים לטוהר וזה
 שבה המשחה כהנים גדולים לפירות אחדות מקדש הוימנה
 וזה שבה חול נתן למשמרת מגזרת הכתוב שנ והיתה לעדת
 בני ישראל למשמרת למי נדה למי הזאה כמו וידן אבן בני לודות
 את קדוה הבוים לשון זריקה חטאת היה לשון חטוי כפשוטו
 ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים ליאסר
 בהנחה הוא יתחטפו בו באמר הזה במת בנפש ואיזה מת של
 נפש אדם להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה דא
 בנפש זו רביעית דם את משכן ש טמא אם נכנס לעזרה חטאו
 נכבילה בלא הזאת שלושי ושביעי עוד טומאתו בו אעפ"ש טב ל
 בהבא האהל בעוד שהמת בתוכו וכל כלי פתוח בפלי חדר
 המתוב מדבר שאין מקבל טומאה מגבו לא מתוכו לפיכך חטאין
 מגופת צמיחתו פתולה עליו יפה בחבור טמא הוא האדם יש צמי
 פתול עליו טהור פתול לשון מחובר בשון עברי וכן נפתלי
 אהים נפתלי נתחברתי עם אחותי על פני השדה רבותי
 וישו לדבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין עם אהל
 מטמא המת שם בניעה וחטאו פיו השביעי הוא גמר טהרתו
 ואיש אשר יטמא אם נתמר מקדש למה נאמר משכן בו כדאיתא

וזהו
 כתוב אחד חומר את משכן ש טמא וכבוד
 אחד חומר את מקדש ש טמא ילעזר חומר
 אם נאמר משכן למה נאמר מקדש ואם נאמר
 מקדש למה נאמר משכן אם נאמר משכן הית

נשבעות ומזה מי הנדה
 ביותנו אמרו שהמזה טהור
 זה כא ללמד שהנושא מי
 חטאת

חטאת טומא טומאה תמורה לטומא בגדים
 שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוציא
 בלשון מזה לומר לך שאינן מטומאין עד שיהא
 בהן שיעור הזאה והנוגע טומא ואין טעון
 כי כוס בגדים וכל אשר יגע בו הטומאה
 שנטמא במת יטמא והנפש הנוגעת בו
 בטמא מת טומא עד הערב כאן למדנו
 שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע בו אב

חומר על משכן האהיב
 שנמטה בטמן המשחה תכלע
 מקדש לאי האהיב לכך נאמר
 מקדש ואם נאמר מקדש הייב
 אומר על מקדש האהיב
 שקדושתו קדושת עולם אבל
 על משכן לא יחא חייב לכך
 נאמר משכן פי קדושת
 עולם שאין אחריות הקדושות
 ע"פ עיני בפרק רביעי

הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה ומדרש
 אגדה העתקת מיסודו של משה הדרשן וזהו ויקחו ליך משלם
 בשם שהם פירקו נזמי הזהב לעגל לכך וביחוד זה לכפרה משלהם
 כהה אדומה משל לבן שפחה שטינף כלטון שלמלק אמרו תבא
 אמו ותקנה הצואה כך תבא פדה ותכפר על העגל אדומה על
 שם אס יתדימו כחולע שהחטא קרוי אדום תמימה על שם
 ישראל שהיו תמימים ונעשו כו בעלי מומין תבוא זו ותכפר עליהם
 ויחזרו לתמותם לא עלה עליה עול בשם שפירקו מעליהן עול
 שמים א לעזרי בשם שנקדלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל
 ולפי שמהרן עשה את העגל לא ניתנה לו עבודה זו על ידו שאין
 קטיגור בעשה קטיגור ושרף את הפרה בשם שנשרף העגל עין
 ארז ואזוב ושני תולעת שלשה מינין הללו כנגד שלשת זפי אוש
 שנפלו בעגל וארז הוא הרבוה מכל החילנות ואזוב כמון מבולס
 קימן שהרבוה שנתגאה ויחטא ישפיל את עצמו באזוב ותולעת
 ייתכפר לו למשמרת כמון שפסע הגגל שמור לדורות לפורענות
 ואין לך קדוה שאין בה מסקודת העגל על וביום פקדי ופקדתי נג'
 ובשם שהעגל טמא כל העוסקין בו כך פרה וטומא כל העוסקים

בהוכשם שנטהו באפרו שני ויזר על פני המיטוג' כך ולקחו לטמא
 מעפר שרופת החטאת' כלה עדה' עדה השלימה שפבר מתו מיתני
 מדבר ואלו פירשו לחיים' ותמת עם מרים' למה נקמכה מיתת מרים
 לפרשת ברה אדומה לומר כך מה קרבנות מכפרין אה מיתת
 הצדיקים מכפרת' ותמת עם מרים' אה היא כנשיקה מתה ומפע
 מה לא נאמר על פי ש שאינו דרך כבוד שלמעלה ונאמר נאמר
 על פי ש בזה מסעי' ולא היה מים לעדה מכאן שכל ארבעים שנה
 היה להם הבאר בזכות מרים' ולו גוענו' הלוא גוענו' בגוע אחינו'
 במיתת אחינו בדבר לימד שמיתת צמא מגונה ממנה' בגוע עם
 דבר הוא פטו במיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כעמיתו אחינו שאם
 כזה היה לו לינקד בגווע' ואת בעורם' מכאן שאם הקנה על ממונס
 של שר' ויקה ילו' זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את
 המרובה' המן הסלע הזה נוציא לפי שלא היו מכירין אותו
 לפי שהלך הסלע ויעב לו בין הסלעים כשנסתלק הבאר ויהיו
 ישראל אומרים' מה לכם מאיזה סלע הוציאו לנו מים לבקך אמר
 להם' המורים' קרבנו' לשון יוני שופים מורים את מוריהם'
 המן הסלע הזה' שלא כצונו עליו נוציא לכם מים' פעמים
 לפי שבדא שונה לא הוציא לא טפין לפי שלא צוה המקום
 להכותו לא ודברתם א הקטגהם דברו לסלע אחר ולא הוציא
 אמרו שמא צריך להכות ככרא שונה שז והכית בצור
 ונדמן להם חוהו סלע והמהו' יען לא האמנתם בי' בילה
 הכתוב שאולי חתו זה בלבד היו נכנסין לארץ כד' שלא חמו
 עליהם בעון דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו פה היה
 עין משה ואהרן והלא הצאן ובקר ישחט קטה מצאן לא לפי
 שבסתר חקר עליו הכתוב ופיאן שבמעמד כל ישראל לא

חסד עליו הכתוב מפני קיומו השם להקדישנו שאנו דברתם אר
הסלע הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו
מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפדנקה מקיים דבריו שלמקום
קל וחומר אנו" לכן לא תבואו בשבועה כמו לכן נשבעתי לבית
עלי נשבע בקביעה שלא ירבו בתפלה כלכך" הנה מי מדעו
הא הנזכרים במקום אחר את זה ואו אעפגניני פרעה
שמושיען שלי שאל לוקה במים לכך גזרו בלהבן היפודה יחורה
השליכוהו ויקדשם שמתו משה ואהרן עליו הם שבשוקל
עשה דין במקור שיו הוא ידתי ומקודש על הבריות וכן הוא
אומר בורא אלהים ממקדש שין וכן הוא אומר בקרוב תקדש
אחיד ישאל מהראה להזכיר כאן אחותא אמר לו אלהים
אנחנו בני אברהם שנביגר יהיה זרעך ועלשנו היה
החוב לפדעו אתה ידעת את כל התלתי לפיכך פירש
אביכם מעל אביבו וילך ארץ מפני עשו אחיו מפני
שטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב וירעו לנו
קבלנו ערות רבות ולאבותינו מכתא שהאבות מצטערים
בקבר כשפורענות באה עליהם וישמע קולנו בברכה
שבירכנו אבינו הקולקול יעקב שאנו צועקים ונענים
מלאך זה משה מכתא שהנביאים קדושים מלאכים וחונם
ויהי מלעיבים במלאכי אלהים נעברה נא בארץ ארץ
לך לענוד על הידועה של ארץ ישראל כעם שלא פדעתי
החוב עשה לנו עזר מעט לעבוד דרך ארץ לא נשתה
מי פאר" מי בודות היה עריך לומר לא כך אמר משה
אעפשיש בידינו מן לאכול באר לעשות לא נשתה ממנו
לא כך נקנה מצט אובלומים להנאתם מכתא לאבסונו

שישבידו לאכול יקנה מזן החנוני כדאי ליהנות את אנשפוזן דרך
 המלך נלך' אנו חוסמין אתבהמתנו ולא יכונו לפאן ולכאן לאכול
 סן בחרב אצא לקראתך ייתבם מהגאים בקול שיהורישכם אביכם
 ואומרים ונעשה וישמע קולינו ואנני אצא עליכם במה שקורושע
 אבי ועל חרבך תחיה" דק אין דבר אין שום דבר מזיקך
 וכו' חזקה' בהצטחת לקיטנו והודים ידי עשו"

ויסעו מקדש

כל העדה" כולם שלימים ועומדים ליכנס לארץ שלא היה בהן
 אחרי מאותן שנבזרה גזירה עליהם שכבר כלו מיתו מדבר ואו
 מאותן שכתוב בהן חיים כולכם היום הרהר הרהר על גבי הר
 כהפוח קטן על גבי תפוח גדול ואעפ"י שהענק הולך לפניהם
 ומשזה את ההרים שלשה נשאלו בהן הר קיע לתורה והר ננו
 לקבורת משה והר חהר לקבורת אהרן" על גבול ארץ אדום"
 מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מ
 מעשיהם וחמרו העדיק הזה וכן הנביא אמר ליהושפט כהתחברו
 לרשע פדאן שאת מעשיך" קח את אהרן" בדברים של גיחומים
 אמור לו אשריך שתראה כהקך נתון לבנדך מה שאין אני זכאי
 לכך" את בגדיו" את בגדי כהונה הלבישוהו והפשיטם מעליו
 לתבם על בנו בפניו אמר לבגד הכנס למערה וכנס ראה מטה
 מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידך ופשוט
 קמוץ פיך וקמץ עצום עיניך ועצם מיד חמד מטה לאותה מיתה
 וזהו שכלו לאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאויתה לה" ויעש
 משה" אעפ"י שהדבר קשה לו לא עיכב" וידאו כלהעדה" כשדאן משה
 ואעזרי ירדיון ואהרן לא ירד חמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת

אמרו אפשר מי שעמד בנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוח בו
 מלאך המות מיד בקע משה רחמים והדא והו מלאכי השרת להם
 מוטל במטה ראוי והאמינו כלבית ישראל האנשים והנשים לפי
 שהיה אהרן הודף שלום ומטול אתה בה בין בעל מריבה ובין חיש
 פאשתו כי גוע אומר את שהמתרגם דהא מית טועה הוא לא הם
 בן מתרגם וירחו ואית חזאן טלא אמרו רבותינו כי זה משמש בנש
 דהא לא על מדדש שנקתלקן ענב כבוד וכדאמר ד אבהו דאמר
 ד אבהו אתקרי וירחו לא וירחו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי
 שהיא נתינת טועם למה שלמעלה הימנו למה וירחו לפי שהרי
 מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כנשתא חין לשון דהא בופלוח
 לשון אשר שהוא מגדרת אי שמצינו אם משמש כלשון אשר
 כמו אם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה אסחרונים

איוכיד

שלושה פרנסים טובים עמדו לושרא
 אהרן משה אהרן ומרים ובי מתנות
 טובות נתינו עליהם ואהרן באר וענב
 ומן באר בזכות מרים עמוד ענב
 בזכות אהרן מן בזכות משה משה
 מרים נקתלקה הפאר שן ווסגת שם
 מרים יכה בתריה ולא היה מוס לעדה
 וחזרה בזכות שניה מת אהרן
 נקתלקן ענב כבוד שני שמע הפנע
 מלאך ערד מנה שמועה שמע שמע
 אהרן ונקתלקן ענב כבוד וכקבור
 נהגה לו תשות להלחם בישדא והיכו

וישמע שמת אהרן ונקתלקן ענב כבוד כן כדאית בדתגנות
 ועמלק מעולם רצועת מרדות לישרל
 מזומן בכל עת לפורענות יושב
 הנגב זה עמלק שן עמלק יושב ה
 בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר
 כלשון פנען כדי שיהיו ישראל מתפללים
 להקביל לתת כנענים בידם והם חונן
 כנענים ראוי ישראל לבושוהם כלבושי
 עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו
 נתפלל קתם שן אם נתון תתן את העם
 הזה בידי דרך האתרים דרך הנגב שהלכו בה מרגלים שן ועלו
 בנגב דא דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוקע לפניהם שן
 דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה וישב ממנו שבי אינה לא

כתוב וירחו כלה עדה כי בוע אהרן אמר אבהו אתקרי וירחו לא וירחו שפחה
 עכ"ל

שפחה אחת והחרמתי אקדיש שללם לגבוה ויחרס אתהם
 בהריגה ואת עדיהם חרמי גבוה דרך ים סוף כיון שמת
 אהרן ובאת עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף
 וכאן חזרו לאחוריהם שבע מסעות שזכרנו ישתלבו
 מבארות בני יעקב מוסרה שם מת אהרן וכי במוסרה מת
 והלא בהר ההר מה לא שם חזרו והתאבלו והם פירושו כאלו
 הוא בפניהם וצא ובדוק במסעות ותמצאם שבע מסעות מן
 מוסרה עד הר ההר לקבוצ את ארץ אדום שלא נתנס
 לעבוד בארצו ותקצר נפש העם בדרך שהוקשה להם אמרו
 עכשיו היינו הרובים ליכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו
 כך חזרו אבותינו ונשתהו לא שנה עד היום לפיכך קצרה
 נפשמ בעינוי הדרך ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך
 בהיותם בדרך ולא פירשבו במה קצרה שכל מקום שתמצא
 קצור נפש במקרא מפורש שם במה קצרה כגון ותקצר נפשי
 בהם וכגון ותקצר נפשו בעמלי ישראל וכל דבר קשה על אדם
 נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו
 רחבה לקבל אותו הדבר ואין לומר קום בכרך לבן לגור שם אותו
 הצער ובדבר המטריח נוסף לשון גודל שגדול הוא וכבר על
 האדם כגון וגם נפשמ בחלה פי גדלה עלי ויגלה בשח
 תצנני כללנו שלפידו שכל לשון קצור נפש בדבר לשון
 שאין יכול לסבלו הוא שאין הדעת סובלתו בזה וכן משה
 השון עבד לאונו למה העליתונו שניהם שונים ונפשנו קצה
 אקצה לשון קצור נפש ומאוס כללם הקלוכל לפי שהמזנבלע
 באיברים קראוהו קלוכל אמרו עתיד המז הזה שיתפרח

זכריה

במעיונו כלום יש ילוד אשה שמכניס ותינו מוציא את הנחשים
 השרפים שעורפים את האדם באירוס שיניהם וינשכו את
 העם יבא נחש שלקה על הוצאת דבה ויפרע ממוציאי
 דבה יבא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד ויפרע
 מכפויי טובה שדבר אחד משתנה להם לבמה מטיעמוס
 ויתפלל משה מכאן למי שמבקשים ממנו שלא יהא
 אכזרי מלמחולי על נקי על כלבב וכן וכן על הגבעה
 אריות נקי שאונקס ולפי שהוא גבוה לתות ולראיה קוריהו
 נק" כל הנשוק" אפלו כלב או חמור נושכו חיה נזוק ומתנוט
 והולך לא שנשוכת הנחש ממהרת להמית לבך נאמר כאן
 וראה אזהרה ראייה בעלמא ונשוכת הנחש נאמ והביט
 והיה אם נשך הנחש את איש והביט וג' שלא היה ממהר
 להתרפאות לא אכזר מכיטבו בכוננה ואת מרו רבותו
 וכי נחש ממית או מחיה לא בזמן שהיו ישראל מסתכלין
 כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו

מתרפאין ואם לאו היו נמוקוס
 נחש נחשת לא נאמר לו לעשותו
 של נחשת לא אמר משה הקב"ה
 קוריהו נחש ואתי אפשו של נחשת
 לשון נופל על לשון בעי העברים
 לא ידעתי למה נקרא שמן עיים
 ועי לשון חורב הוא דבר הטאון
 במטאון זה עיזבו יסוד לבדה והוא מלשון עים ויעה ברז

משנה פה דא הוא ביה
 והיה פאשר ירום משה ירו
 ובבר ישראל וג' וכי ידיו שלמה
 עושות מלחמה או טובדות
 מלחמה לא בזמן שמסתכלין
 ישראל כלפי מעלה ומשעבדין
 את לבבן לאביהם שבשמים
 היו מלגבדין ואם לאו היו
 נופלין פונעא כלבד אתה אונג
 עשה לך שרפ וג'

שעלה

העברים דרך מעבר העובדים שם אתה נבוא אדון
 כנען שהיא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמוריים

על

על פני מואב ממזרח השמש במזרח של ארץ מואב גבול האמורי
 החום סוף מצר שלהם וכך גבול מואב לשון קצה וסוף מעבר ארנון
 הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני
 וארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב היוצא מגבול
 האמורי רצועה יוצאת מגבול האמורי והיא של האמוריים ונגזרת
 לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו
 לגבול מואב כמו שאמר יפתח וגם למלך מואב שלח ולא אפה ומ
 ומשה רמזה פתח עשו לי בני עשו היו שבים בשעיר והמואבים
 היו שבים בער מהאו לא נתגום לעבור בתוך ארצם אלא הקפום
 סביב אף מואב כן על כן יאמר על חטייה זו ונקים שנעשו בה
 יאמר בספר מלחמותי כשמשפטים נקים שנעשו לאבותי ו
 יספרו את זה כמו את זה כמו שיאמר מן יעד ועד כך יאמר
 מן זה והב והיו יסוד הוח כלום את אשר יהב לבם והרבה נקים
 בים סוף ואת הנחלים ארנון כשם שמספרים בני ים סוף כך
 יש לספר בני כחלי ארנון שאף כאן נעשו נקים גדולים ומה
 הם הנקים ואשר הנחלים הרבוב שלשפך אשר שפך הנחלים
 שגשפך שם דם אמוריים שהיו נחבאים שם לפי שהיו ההרים
 גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה חדם עומד
 על ההר מזה ומדבר עם חברו בהר הזה והדרך עובר בתוך
 הנחל אמרו אמוריים כשיבנסו ישראל לארץ לתוך הנחל לעבור
 נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצי
 ואבי כל טראות והיו אותן הנקעים בהר שלעד מואב ובהר
 שלעד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים
 בולטין לחוץ כיון שבאו ישראל לעבור נזדעזעה ההר של ארץ
 ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לעד הר

שלמנוחב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטו
 לשבת עד עד שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד מואב ונדבק בו
 וזהו ונשען לגבול מואב" ומשם בארה' משם בא האש לא הבאר
 כיצד אמר הק"ה מי מודיע לבני הנקיים הללו המשל אומר נתת פת
 לתינוק הודיע לצפון לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר
 ירדה לתוך הנחל והעלת משם גם ההרגום וזרועות ואיברים
 ומוליכותן קבוב המחנה וישראל האו נתמרו שירה" עלי באר' מתוך
 הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהבאר הודיעה להם שנומסם
 בארה ופי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם לא
 שירדה לפרסם את הנקיים וכך אז ישיר השירה הזאת נאמר
 פסוק ארבעים והבאר ניתנה להם מתחלת ארבעים מה ראה
 לכתב כאן אהענין הזה נודע למעלה הימנו זאת היא הבאר
 אשר חפרוה שרים משה ואהרן" במשענותם במסוה" וממוצד
 מתנה להם וממתנה נחלא' כתרדגומו ומבמות הגיאת אשר
 בשדה מואב כי שם מתמשה ושם בטולה הבאר" לא כדורה
 נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים בטל מקלן ומושך
 אצל דגלן ומחנהו ומי הבאר נמשכין דרך אותן קימין ובאין לפע
 הנית כל שבט ושבט" במחקק על פי משה שנקרא מחוקק שנ
 כי שם חלקת מחקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי
 שלקה על ידי הבאר ופיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר
 שמו של הק"ה משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר
 אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך" ראש הפסגה
 כתרדגומו דיש רמתא" פסגה לשון גובה וכך פסגו ארמנותיה
 הגביתה ארמנותיה" ונשקפה אותה הפסגה על פני מקו
 ששמו ושימון שנבנה בימה שלטבריא והעומד על הישימון

והוא לאו
 מדבר שהיא שמו" לא ונשקפה הבאר על פני הישימון שנבנה בימה

מביט

מפיט ורואה כמין כבדה בים והיא הבאר כך דרשך תנחומא
 וישלח ישראל מלאכים וצמקום אחד קולה השליחות במשה שנ
 ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן וישלח משה מלאכים
 א מלך אדום וביפחה הוא אומר וישלח ישראל מלאכים א מלך
 אדום וג' הכהובים הללו צריכים זה לזה זה דועלוזה פותיה
 שמושה הוא ישראל וישלח הם משה לומר לך שגש יא הדור הוא
 ככל הדור כי הנשיא הוא הכלי אעברה בארצך אלעף שלח
 נצטוו לפתוח להם בשלום בקשו שלום ולא נתן סיוון לפי
 שכל מלכי כנען היו מעלין לן מס שהיה שומרם שלא יעברו
 עליהם גייסות כיון שאמרו לן ישראל נעברה נתבאר ציך
 אמר להם כל עצמי איני יושב כאן אלא לשמרה מפניכם
 ואתם אומרים כך ויצא לקראת ישראל או היתה חשבון מלוא
 יתושיץ אין כל בריה יכולה לכבשה ואם היה סיוון בכפר
 חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכנאו היה בחשבון אמר
 הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לעור על כל עיר ועיר
 נתן בלב כל אנשי המלחמה לצאתמן העיירות ונתקבצו
 כולם למקום אחד ושם גפלו ומשם הלכו ישראל העריים
 ואין עומד לכבדם כי אין שם אף נשים ופנה בני עזי ומהו
 חזקו התדאתו שלה קב"ה שאמר להם א תצורם בנותיה
 כפרים הקמוכים לה והיא נלחם למה הוצרך ליכתב לפי
 שאל תצר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לכו
 שסיוון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל מידו מדשותו
 על כן על אותה מלחמה שנלחם סיוון במואב יאמרו
 המושלים בלעם שנבו וישא משלו המושלים בלעם ונעוד
 והם אמרו באו חשבון שלח היה סיוון יכול לכבשה והלך

ושכר את בלעם לקל
תבדך מבורך תבנ
כי אשיצאה מחשב
אותה המדינה קרוי
מואב עד שלמואב
כידן כמוטי שם שה
תליטוים נקיס ופלי
מלכות שלהם אבד
כח שבון אבד משם
מנתיסיה ניר מדיבון ניר לש
חיות ניר לדוד עב
המושלים ונשים און
משה להגל אתי עזר
כדאשונט בטוחים
אתידא אותו שהיה
של אברהם שנויבי
שהכו כדר לעמר ו
מלך הבשן נשאר מי
כדאותא בכרבות
סוף חקלתזאת חקת

פרשת בלק

וידא בלק את כל אי
ישראל לאמורי אמ

וירח כלק

עלי
אעו
שונ
מצ
דשנ
לאת
כמ
בת
ומ
פי
איש

מלכים שהיו בו בטוהים עליהם לא עמדו
בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך
ויגר מואב לשון מורא כמו גולת לכם
ויקץ מואב קצו בחייהם ש' צקע מדין
והנח מעולם היו שונאים זה את זה שכן
המכה את מדין בשדה מואב שבאר
מדין על מואב למלחמה לא מיראתך
שכישראל עשו שלום ביניהם מה דאן
מואב ליכול עצה ממדין פיון שרדו
את ישראל נוצחים שלם ממנהג העולם אמה
נתבול נשא מהם מדה מדתו ארו לו אין ב
אנו נבוא עליהם באדם שכוחו כפון
שהשור מלחך אין בו ברכה בעת ההיא
מנסיכי מדין היה וכוון שמת קיחון מנוהי
פתורה בשלח הזה שהכל מדיעין לו מ
מדיעים לו איבודתהם ולפי פשוטו שלמחר
ארץ בני עמו של בנך משם היה וזה היה
עתידי אתה למלך ואם תאמר מפני מה
על גוי דשע כדי שלא יהא פתחון פה לאו
נביאים חזרנו למוטב העמיד להם נביאים
העולם שבתחלה היו גיורים בעריות
להפקיד עצמן לצנות לקרא לו הקריאה
שהיה פוסק לו ממון הרבה עם יצא ממ
מה מדיקרי הנה כעה את עין הארץ קיח
אותנו עמדו עליהם והרגום והוא יושב
קדוכם הם להכריתנו כמו כי אמילם

וזהו שאמר לו בלק פי ידעתי את אשר
 ותבונן בהשבון בשם קיהון להיות עירון
 משכבשה קיהון אתכלה עד מואב שם
 עד בלעון עבדי ולחייית בלשון אדמי' עד
 אוי לך מואב שקללו את מואב שימסרו
 מואב נתן הנותן את בניו של מואב

יש מחרב ואת בנותיו בשביתת ופרס' אבד
 חשבון עד דיבון מלכות ועול שהיה למואב
 כך עד דיבון תרגום שלסר עד כלומר סר
 מלכות ועול וממשלת איש כמו למען
 ונשים שיין דגושה לשון שממה כך אמרו
 ש' עד נפח השימונוס עד נפח וישלה
 המרגלים לכדוה אמח לא נעשר
 אנו בכה תפלתו על משה להלחם

אשה ירא להלחם שמא תעמוד לו שבותו
 הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים
 ביריו בעשתרות קרנים שני ריך עוג
 הרפאים ויכו אותו משה הרבו מ
 הרוחה עקר טורא בר תלתה פר כיוכ

וזהו

אכן שבקש עוג מלך הבשן לגרוק
 על שטל במרא במירי לה אמר
 מחנה ישטל במה הוי תלתא פרסי
 אמר איוצול ואעקר טורא בר
 תלתא פרסי ואשדי עליוהו אזל
 עקר טורא בר תלתא פרסי ~
 ואתביה ארושיה אייתר הקנז' מ

וירא

יר עשה
 יאן שני

וקומצו ונקבחה ונחית ליה
 אלוה בעא למנטל פיה מטפן
 להאוי בוסא ולהאי בוסא ולא
 למיטלפא והיונו זכת ש"ב
 וס שברת ואמר הוש לקוש
 די שברת לא שחברת משה
 הנאי עשר אמין שקל נגא
 עשר אמין ושור עשר אמין
 ויה בקר ליה וקט ליה
 קומצו נגלס" טרפכת לשון
 לכובי ידנו וגדלנו למטה" עכ

ה"ג

ס

ומנהיגם שלאו במדין
 חו"א בפין אמרו אקה
 חוק השנה כל מרה
 אהיה ראוי למלכות
 עליהם לצורך שעה"
 עות כך כל המלכים
 אכך שם המקום"
 מתנבא ואומר לו
 שרה הקנה שכינתו
 מות לומר לו היו לנו
 זהם פרעו בדר
 הנתן להם עצה
 שלוהיתה ולהענות
 דים והם תאמר
 ויעוב שהיו שומרים
 ממוצי" חסר כתיב
 נכה בו אני ועמי

נכה בהם דא לשון משנה הוא מנכה לומן הדמים לחקר מהם מעט
 כי ידעתו על ידי מלחמת קיחון ועגזרתו להכות את מואב וקמים
 בידם כל מיני קמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי דא קסם
 זה נפלו בידם דקני מדין אמרו אם יבאו עמנו בפעם הזאת יש בו
 ממש ואם ירחנו אין בו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה חזון
 אין בו תקוה הניחוהו והלכו להם שני יושבי ערי מואב עם בלעם אבל
 דקני מדין הלכו להם לינו פה הלילה אין רוח הקדש שורה עליו אלא
 כלילה וכך לכל נביאי חומות העולם שני יאמר יש אלכין הארמי
 בחלום הלילה פאדס ההונך אצל פילגשו בהחבא פאשר ידבר ש
 אי אם ימליכע ללכת עם בע אדס כמותכס אך שמא אין כבודו לתתי
 להלוקא עם שריס גדולים וישבו לשון עכבה מי האנשים האלה
 עמך להטעותו ברא אמר פעמים שאין הכל גלוי לפטו אין דעתו טוה
 עליו אף אנ אריאה עת שתוכל לקלל ולא יבין בלקין צפודי אעפ
 שאינ חשוב בעיניך חשוב אינ בעיני המלכים קבהלע אנקשר
 מארה לי שהוא נוקב ומפדש וגרשותו מן העולם ובלק לא אמר
 לא ואתרשנו מן הארץ אינ מבקש לא להקיעם מעלי ובלעם היה
 שונאם יותר מבלק לא תלך עמהם אמר לו אם כן אקללם במקומי
 אמר לו לא תאור את העם אשר לו אם כן אברכם אמר לו אינ
 צריכים לברכהך כי ברוך הוא משל אומרים לצדעה לא מוזבשין
 ולא מעוקצין להלוק עמכם לא עם שריס גדולים מכס למדנו
 ערוחו גבוהה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום לא כלשון
 בקות לפיכך ויוסף עוז בלק כי כבוד אכבודך מאד יותר ממה
 שהיית נוטל לשעבר אינ נותן לך מלא ביתו כקפוזזהב למדנו
 שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לו כל
 כסף וזהב שלו שהרי צריך לשבור חילות רבות ספק בוצח ספק

אינו

אינו נוצח ואני ודאי נוצח" לא אובללעכור על כרחי בולה שהוא
 ברשות אחרים ונתנבא כאן שאינו יכול לבטלה ברשות שנתפרבו
 האבות מפי השכינה" גם אתם פיו הפעילון גם אתם סופכם לילך
 בפחי כפטי פראשועים" מה ינסה לא ישנה דברו מבדכה לקללה
 הלואי שלא יוסוף לבדך כאן נתנבא שעתיד להוקוף להם ברשות על
 ידו" אתם לקרא לך אתם הקדימה שלך וקבור אתה לילך על ענין שפר'
 קום לך אתם ואך" על כרחי את הדבר אשר הדבר לך אובן תעשה
 ואעפ"כ וילך בלעם חמר שמא יפתנו ויהרעה' ויחבוש את אתוננו"
 מבין שהשגחה מקלקלת את העורה שחבש הוא בעצמו" אמר הקב"ה
 השעכבתי קדמך אברהם אביהם שג' וישכם אברהם בבקר ויחבש
 את חמורו" עם שרי מואב' לבו בלבם ענה" כי הולך הוא יראה שחזרו
 דע בעיני המקום ונתאוה לילך" לשטן לו' מלאך שלדמים היה
 והיה רוצה למצונו מלחטוא שלא יחטא ויאבד" נשני נעדרו עמו"
 מפאן לארבע חשוב היו צא לדרך יולך עמו שני אנשים לשמשו
 וחזרים ומשמשין זה את זה" ותרא הארון' והוא לאראתה שהקנה
 נהן לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת תיטרה
 דעתו פשידאה מדיקין" וחברו שנופה בידו" אמר רשעשה הגח
 כלי אומנותו שכלי ציגן של אומות העולם בחלב והוא בא עליהם
 בפיו שהוא אומנות שלהם אף אני אתפוש את שלטונא עליו
 באומנותו ובן קופו ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב" במשעול'
 בתרבומו בשביל ובן אס' יספוק עפר שומרון לשעעלים עפר
 עפר הנדבק בכפות הדגלים בהילוכן ובן מי מדד בשעלו מים
 כרבלין ובהלכו גדר מזה וגדר מזה' קתם גדר של אנשים הוא"
 ותלחץ היא עצמה ותלחץ את אחרים את רגל בלעם" ויוסף
 מלאך ש' עבד" לעבוד עוף לפעו להלך להיות לפעו במקום אחר

מלכא

כמו וחוא עבר לפניהם ומא' שבת נחומא מה דאיה לעמווד בשלש
 מקומות קיימנ' אבות הדאיהו" זה שלוש רגלים רמז לו את-ה
 מבקש לעקור אומה חחוגגת של שרגלים בשנה' התעללת בתרגומו
 לשון גנאי ובזיון' לויש חרב בידי' גנות גדולה היא לו דבר זה בעיני
 השמים זה הולך להרוג אומה שלימה בפיו ולאתון' זו צריך לפלי
 זיי' ההספן הקבנתי בתרגומו ובן הלל יספן גבר ודבותינו דוש
 מקראת זה בתלמוד אמרו ליה מאי טעמא לא רכובת אסוקיא
 אמר להון ברטובא שראי לי כו' כדאיתא במערכת על"

ויודע דעת עליו השתא דעת כחמה
 לא הוה ידע דעת עליו הוה ידע מאי
 דעת בהמתו דאמרי ליה מאי טעמא
 לא רכובת אסוקיא אל דרטיבא שדי
 לי מיד אמרא ליה הללא אנכי חרוב
 כטעניה בעלמא אשר רכבת עלי
 אקראי בעלמא מעודך עד היום
 הזה ולא עוד לא שהיה עושה עמי
 מעשה אישות בלי ליה כתיבא הקבן
 הקבנתי וכת התמותה לו סוכנתא
 מעלמא שהיה יודע לפיו אורה שדי
 שהקבנה עשה על

כי ירט הדרך לנגדי רבותי בו חכמי
 משנה דרשנה נטוריקון יראה דאתה
 נטותה בשביל שהדרך לנגדי פלומד
 לקנאתי ולהקניטני ולפי משמרו
 כי חרד הדרך לנגדי לשון רפטו כי
 דאיתי בעל הדרך שחרד ומיהר הדרך
 שהוא לפעמי' ולהמרות ומקראת קצר
 הוא כמו ותכל דוד' לא ירטי לשון
 רצון וכן ועל ידי רשעים ירטני

איוב י'

מפייס ומגחם אותו על ידי רשעים שאינן לא מקנטיין אולי נטותה
 כמו לולי פעמים שאולי משמש בלשון לולא" גם אותה הרגתי
 הדי זה מקרא מקורס והוא כמו גם הרגתי אותך פלומד לא העפנה
 כלבד קראתך על ידי פיגם ההריגה" ואותה החייתי" ועתה מפני
 שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחתה כמו שכתוב ויאמר
 לא הרגתיה שלא יאמרו זו היא שקלקה את בלעם בתובחתי ולא
 יכול להשיב שחס המקום על כבוד הבריות ובן והרגת את האשה
 ואת הבהמה ובן ואת הבהמה תהרוג" כי לא ידעתי גם זה גנותו
 ועל כרחו הודה הוא היה משתבח שיודע דעת עליון ופיו העיד

לא

לא ידעתי אסרע בעיניך אשובה לילה תרוס כנגד המקום
 היא תשובה זו אמר לו הוא צוני ללכת ואתה מלאך מטל
 אתה בדיון למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזור
 אמר לאברהם קח נח אתה בנך וג' ועליו מלאך בטלחת
 דברו אף את אסרע בעיניך צריך את לשוב לך עם
 האנשים בדרכך שאתה רוצה לילך מוליכין אותה

אמר רב הונא אמר ל' שעזר מן הטורה
 מן הנביאים ומן הכתובים בדרכך
 שאתה רוצה לילך מוליכין אותה
 מן הטורה דכתיב לא תלך עמהם
 וכתוב קום לך אתה מן הנביאים
 דכתיב ויש לך מלאך להועיל
 מדרייך בדרכך תלך
 הכתובים את ללצים הוא יליץ
 ואלעזרים יתן חן פה אס ללצים
 הוא יליץ כלומר ללצים ודאי הוא יליץ
 להם כלומר איתו מעכב על יד שאת
 מניח ללצים עיי' בגמ' במס' מכות פ"ב

שע מלה
 משלי פ

ואפסי על פרחך אתה דבר אשר
 אדבר וג' לך עם האנשים כי
 חלקך עמהם וקופך לאבד מן
 העולם עם שרי בלח" שמה
 לקללם כמותן וישמע בלתי שלה
 שלוחים לבשרם האמנם לא אובד
 כדרכך נתבאר שקופך לעצת מעמו
 בקלון א' עיר מואב' א' מטורפולין

שלו' לומר ראה מה לו מבקשים לעקור קרית חוצות עיר
 מלאה עווקים אנשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורהם שלא
 יעקרו א' בקר וצא' דבר מועט' במות בעב' כהרגומו לרמת
 דחלתיה שם ע' אולי יקרה לך לקדאתי' אינו רגיל לדבר
 עמי ביום וילך שפי' כהרגומו יחידי לשון עופי ושקט שאין
 עמו לא שתקה ווקר' לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי
 כלומר בחינשי ובזיון היה כגלה עליו כיום אף בשביל להראות
 חיבתן של ישראל את שבעת המזבחות שבעה מזבחות
 ערבת אין כתיב כאן את שבעת המזבחות אמר לפניו
 אבותיהם שלא יבנו לפניך שבעה מזבחות ואנ' ערבת כנגד
 כולן אברהם בנה ארבעה ויבן עם לך הנראה ליו ויעתק משם

ההרה ויאהל אפרים וג' ואחד ביהר המוריה ויצחק בנה אחד
ויבן שם מזבח וג' ויכרו שש עבדי יצחק באר" ויעקב בנה
שנים אחד בעבם ואחד בבית ל' ואעל כר ואיל במזבח ואניהם
לאה עליה לא איל אחד ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל
בשני שמותיהם אמר לו לקללם שמה אחד מהם מובהק" מה
אקבל אקבה ל' כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר
אביהם את עונם באפס הרבו איש לא קלל לא אפס של ארור
אפס כשנכנס אביהם במרמה אעל אפיו היה ראוי להתקלל
מה נאמר שם גם ברוך יהיה במברכים נאמר לא יעמדו לבדן
במקללים לא נאמר לא יעמדו לקלל את העם לא על הקללה
לא רצה להזכיר עליהם שם קללה לא צעם פ' אע תין כוחי
לא שאני יודע לכונן השעה שהקבה כועסה והוא לא כעם
כל הימים הללו שבאתי לך וזהו שם עמי שבר נא מה יעט וג'
ומה ענה אותו בלעם וג' למען דעה צדקותי כי מראש
צורים אראנו אע מקתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם
ואני רואה אותם מיוקדים וחזקים בצורים וגבעות הללו
על ידי אבות ואימהות" הן עם הוא אשר זכו לו אבותנו לשכון
בדי בתרגומו" ובגוים לא יתחשב בתרגומו לא יהיו
נעשין כלה עם שאר האומות שכל כי אעשה כלה בכל הגוים
וג' אינן נמני עם השאר" דא כשהן שמחין אין אומה שמחה
עמהם שכל כדד ינחנו ובעשה אומות בטובה הן אנפלין עם
כל אחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב
מי מנה עלר יעקב בתרגומו מארבע עשר יתא ארבע דגלים
דא עפר יעקב אין חשבון במצנה שהן מקיימין בעפר לא תחרוש
כשור ובחמוד לא תזרע בלאים אפר פרה ועפר קוטה וכיוצא
ב"ה" ומספר את רבע ישראל רביעיותיהן זה היוצא מן התשומה

שלים

שלהם תמות נפשי מות ישרים שבהם וקצנו ל' לשון צוני קללה
 לוי שדה צופים מקום גבוה היה ששם הצופה עומד לשמור
 אם יבוא חיל על העיר ראש הפקדה בלעם לא היה קוסם כבלק
 ראה בלק שע תודה פרצה להיפרץ לישרי משם ששם מת משה
 בעבור ששם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרצה שאני רואה
 אקרה בה מאת הקב"ה אקרה לשון אתפעל וישב שי דבר בפיו
 מה היא השימה הזאת מה חגר המקרא באמרו עוב לבלק ובה
 תדבר לא פשהיה שומע שאינו נרשה לבקל אמר מה את חוזר
 אצל בלק לצערו ונתן לו הקב"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס בהמה
 בחכה להוליכה לא אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב לבלק
 ושרי מואב אתו ולמעלה הוא אומ' וכלשרי מואב כיון שראו שאין
 בו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו לא מקצתם מה דבר שי
 לשון צחוק הוא זה כלומר אינך בר שותף קום בלק כיון שראו
 מצחק בו נתבונן לצערו עמוך על רגליך אינך רשאי ליעצואני
 שלוח איך בשליחותו של מקום בנו צבור לשון מקרה הוא זה כמו
 חיתו ועד וחיתו ארץ למעינו מים לא אישי פבר נשבע להם
 מהביאם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואתה קבור להמותם
 במדבר" הוא אמר בלשון תימה ותרגומו תיבין ומתמלכין
 חוזרין ונמלכין לחזור בהם הנה בדרך לקחת אתה שואלני מה
 דבר שי קבלתי ממנו לדרך אותם וברך ולא אשיבנה הוא בדרך
 אותם ואני לא אשיב את ברכתו וברך כמו וברך נכח היא גזרת
 ריש אוב חרף כמו חרף וכן נבוצע בדרך המחלל ומברך את הגוזל
 ואומר ש' תירא כי לא תיענש שלום יהיה לך מרגיש הוא להקב"ה
 ואין לומר בדרך שם דבר שאם בן היה נקוד בפתח קטן ובעמנו מ

לענה אכלנו שחא לשון פעל הוא נקוד האין קטן ונעמו למטה
 בית אין ביעקב כתר גומו דא אחרי פשוטו הוא נדרש מן
 לא הביט הקבה אין שביעקב כשהן עובדין על דברי
 אחרים להתבונן באוניות שלהם וכעמלן שהן עובדי
 עמל לשון עבירה כמו הרה עמל כי אתה עמל וכעס
 שהעבירה היא עמל לפע המהום שיגיו עמו אפלו מכעיס
 ממדין לפעו אינו זה מתוכן והרועת מלך בנו לשון חכה ודי עור
 מירעה דוד אהב דוד ויתנה למרעהו וכן תא ושכינת מלכה
 בניהן אמוציות ממצרים אתה אמרת הנה עם יצא ממצרים
 לא יצא מעצמו אלא הלאים הוציאם כהועפות לתם לנו כהוקח
 יום וגובה שלו וכן וכספת תועפות לשון מעוז המה ואומ' אני שהוא
 לשון עוף עופה מעופף כרום וגובה והוקח רב הוא זה ותועפות
 הם עפופת גובה דא תועפות ראם תוקח ראמים ואמרו רבותינו
 זו השמים כי לא נחש ביעקב כי ראמים הם לכרמה שאין בהם
 מנהשים וקוקמים כעת יאמר ליעקב עוד עתיד להיות עתנית
 הזאת אשר תגלה חיבתן לשון כל שהן ושבי' לפענו ולמדי' תורה
 מפי' ומחיצתן לפעם ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל
 וזה שבו והיו עיניך רואות את מוריך דא יאמר ליעקב אינו
 לשון עתיד אלא לשון הווה אינו צדיקין למנחש וקוסם כי בכל עת
 צריך ליאמר ליעקב ולישאל מה פעל הקבלה ומה גזרותיו
 במרום אינו מנהשים וקוקמים אלא נאמר עלפי נביאיהם מה היא
 גזירת חמקוס או אורים ותומים מגידים להם ואנקלוס לא תרגם
 כן' הן עם כלביא יקוס' כשהן עומדין משנתן שחדיות הן מתגבר
 כלביא וכארי לחטוף את המצוות ללבנוס פולית לקדא את שמע

ולא ענה

להגיה תפלין לא ישכב כלולה על מטהו עד שהוא אוכל ומחבל כל
 מדיק הבא לפורכו כיצד קורא את שמע על מטהו ומפקיד דוחו
 יד המקום באת מחנה וג"ס להזיקם הקבלה שומרים ונלחם מלחמותם
 ומכילם חללים" דא הן עם כלביא יקום בתרגומו" ודס חללים
 שיהי נתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכיו מדין חללים ויהיה
 הוא עמהם שני ואת כלעם בן בעור הקוקס הרגובני ישרא בחרב
 על חלליהם גס קב לא תקבנו גס ראשון מוסף עלגם השני וגס
 שני עלגם ראשון וכך גס לי גס לך לא יהיה וכן גס בחור גס בתולה
 וקבותו לי אין זה לשון צווי כמו וקבנו לא לשון עתיד אולי ישר
 בעינו ותקבנו לי משם ראש הפעור קוקס היה בלך וראה שהן
 עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה וידע במה אמר שמחה קללה
 תחול עליהם משם וכך בלהחזים בכוכבים רואין ואין יודעין מה
 רואין" וירא כלעם בי טוב אמר אינו צריך לבדוד בהקבלה כי לא
 יחפוש לקללם ולא הלך בפעם בפעם כאשר עשה שני פעמים
 לקראת נחשים לנחש אולי יקרה ש לקראתי כדצונו אמר רוצה לל
 רוצה לקללם אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול
 וישתף המדבר פניו בתרגומו" וישא את עינו בקש להכעס בהם עין
 רעה והרי יש לך שלש מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה
 חאמורים למעלה שובן לשבטיו" ראה כל שבטו ושבטו שובן לעצמו
 יהיכן מעורבין ראה שאין פתחיהן מכוונין זה כנגד זה שלא יצוץ להן
 זהל חבירו" והי עליו רוח אהים עלה כלבו שלא יקללם בנו בעור
 כמו למעינו מיסומא שניהם גדולים מאבותיהם בלך בני צפור אביו
 כמו הוח במלכות וכלעם גדול מאביו בנביאות מנה בן פרס היה שתוס
 השן עינו נקודה ומנצחת לחוש והור שלה נראה פתוח ולשון משנה

מלכין

הוא כפי שיטה ויקח ויגוב ויכונה אמרו לפי שאמר ומקנה
 את רוב עיניו שהקנה יושב ומונה רבי עיוותיהן שלושה מתי
 תבא טפה שנוצר העדיוס ממנה אמר בלבדמי שהיא קדושה ומ
 ומשרתו קדושים יקתבל בדברים הללו ועל דבר זה נאמרו
 עינו שלב לעם וישמכרשים שתוס העין פתוח העין כמו שתא
 ועל שאמר שתוס העין ולא אמר שתוס העינים למדנו שסומא
 באחת מעיניו היה נוסף וגלוי עינים פשוטו בהרגומו שאין
 נראה עליו לא בלילה כשהוא שוכב ומדדשו כשהיה בגלה עני
 לא היה בו כח לעמוד על הגלוי ונפל על פניו לפי שהיה עריר
 ומאוס להיות בגלה עליו בקומה זקופה לפניו מה טובו אהלי
 על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מולזה משפנותך
 חנותך בהרגומו דא מה טובו אהליך מה טובו אהל שיטה
 ובית עומים ביישובן שמדריבין בהן קרבנות לכפר עליהם
 משפנותך אה כשהן חדיבין לפי שהן משכונן עלי כס
 וחורבנן כפרה על הנפשות שכל כלה שאת חמתו ובמה כלה
 ויצת אש בעיון כנחלים נכיון שנארכו ונמשכו לגטות למדהו
 אמרו רבותינו מברכותיו שנאותו רשע אנו למדין מה היה
 בלבו לקלל בשאמר להשיתא המדבר פנו ופשהסך המקום
 את פיו ברבם מעין אותן קללות שבקש לומר בו כדאיתא בחנו
 באהלים בתרגומו לשון מור ואהלות
 נטעש בגן עדן לשון אחר באהלים
 נטעש בשמים המתוחזק פתח
 נטעש נטיעה מצונו באהלים שכל
 וישעיהו אפדנו מדליו מבארותיו
 ופירשו בתרגומו וזרעו במים

וישעיהו דבר בפי בלעם דא עיר
 אומר מלחמי י וזכנן אמר חסד
 אמר יזכנן מברכותו שלמותו
 דשעאתה למד מה היה בלבו
 בקש לומר שלא היו להם ברכ
 בנסיות ובתי מדדשות מה
 טובו אהליך יעקבלא תשרה טכ

דכ"ט

ימים לשון רצחה הוא זה כזר עההווע
 על כן מים וירם מאגג מלכו מלך
 ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק
 ותנשא מלכותו שלי עקב יותד ויותד
 שיבא אהרין יוד ושלמה אמוציאם
 ממערים מי גרס להם הגדולה אל
 המוציאם ממערים בתוקף ורום שלו
 יאכל את הגוים שהם צדיו ועצמותיהם
 של צדיו יגדס מנחם בתדכו לשון
 עבירה וכן לא גרמו לבקר וכן את
 חרסיה תגרמי ואנ אומר לשון עצם
 הוא שמגרר הנשר בשניו מסביב
 והמוח שבפנים ומעמיד העצם על
 עיני מותו וחציו ימחץ את הקלוגם
 חציו של צדיו חלוקה שלהם כמו
 בעלי חיים מרי פלגותא ומחץ
 לשון ומחצה וחלפה רקתו שיהצואת

עליהם משכנותיך ישה לא
 תהא מלכותך נמשכת כנחלים
 כפיו לא יהיה להם זהים נח
 וכד מים כבנות עלי נהר לאיהן
 דיחן כודף כההלים כטעש לא
 יהיו להם מלכים בעלי קומה
 כארזים עלי מים לא יהיה מלך
 בן מלך יזל מים מזליו לא תהא
 מלכותך שולטת באומות וזרע
 במים דבים לא תהא עזה מלכותך
 יידום מאגג מלכו לא תהא
 אינמה מלכותך ותנשא מלכותו
 אמר ל אבא כד כהנא פולן הזרו
 לקללה חוץ מבתי כנסיות ובתי
 מד דשות שזו ויהפור ש אהיר לך
 את הקללה לברכה כי אהבך ש
 אהירי קללה ולא קללות פי
 חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות
 שלא יפסקו מישדא לעולם הקללה לברכה
 אחת מן הקללות חפר לברכה שלא חזרה
 לעולם ולא בלה קללת שחזרו לברכות
 עכ עיי במס דנהו בפח סיג דגא
 יפ קמא

ידא בלק
 דמי מעא סודב

ארצם ויש לפתור לשון חציו ממש חציו שלה קללה ימחץ בדמם
 של צדיו יטבול ויצטבע בדמם כמו למען המחץ דגלך ואינו שז
 מלשון מפה כמו מחצתי ואנ ארפא שהצבוע בדם נראה כאילו
 מחוץ ונגוע כדע שכב פארי בתרגומו יתשכו פארצם ככוח
 וברבורה נוספוקי מכה זו על זו לעבור את פיש כאן לא נחמר
 להי כמו שאמר בדאטונה לפי שודע שנבאש בהקללה ונטרד
 הולך לעמי מעתה הריני כשאר עמי שעפסת לה חקלה מעליו
 לכה איעצך מנה לך לעשות נמה היא העצה איהם שלל שנת זמה
 וכלי כדאיתא בחלק תדע שבלעם השיא עצה זו להכשי לם

הלכה

בזמיה שהרי נאמר הן הנה היו לפני ישראל
 בדבר כלעם אשר יעשה הזה לעמך
 מקרא קצר הוא זה או ערך לה כשילך ואת
 לך מה שהן עתידין להדע למואב באחריות
 הימים ומחץ פאתי מואב התרגום
 מפרש קוצר העברי ויקטול ויוודע דעת
 עליון לבנין שעה שפועם בה ארצו
 הוא אע שבהו שליעקב וגדולתן אף לא
 עתה הוא לא לאחר זמן דרך כובב
 בתרגומו לשון דרך קשתו שהכונן עובר
 בחץ כלומר יקום מזל וקום שכט מלך
 דוד הומושל ומחץ פאתי מואב זה
 יוד שבו השכב אותם ארצה וימחה
 שני חבלים להמית וגו' וקרקר לשון קורה כמו אני קרתי מקנת
 פור נוקרתם יקרנה עורכי נחל כל בני שת כל האומות שפונם
 יצאו מן שת בנו של אדם הראשון והיה ידעה שעיר לאיביו ישראל
 וירד מיעקב ועוד יהיה מושל אחר מיעקב והאביר שריו מעיר
 על מלך המשיח אומר פן שנבו וירד מים ער ים וירא את עמלק
 נסתכל כפורענות של עמלק ראשית גוים הוא קדם את בולס
 להלחם בישראל וכן תא ואחריתו ליאבד בידם שנתמחה את זכר
 עמלק וירא את הקני לפי שהיה קני תקוע אצל עמלק פעני שכ
 ויאמר שחולו הקני הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני
 ותרשו שנהם תרעתיים שמעתיים סוכתיים איתן מושביך תמיה
 את מהיכן זכית לפך הלא אתה עמי היית בעצת הנה נתחכמה לו
 זעתי בתישנת באיתן ומעוז שלישראל כי אם יהיה לבצע קין וגו'

הנה הולך לעמי וגו' עמד לעם
 מיבטי ליה אגו אבחר כר פתחיה
 שמקלל עצמו וקולה קללתו פתחיה
 אמלך שהיה טללו שוכן איתו
 מתאווים לכלי פשתן בוא וקנין
 עשה להם קלעים והשיב כהן יתן
 מבחוץ וילדה מכפטים יאמר להם
 בלי פשתן עשה להם קלעים מירושלם
 עד בית הישימוז והנשיב בהן זנות
 זקנה מבחוץ וילדה מכפטים ופועם
 שיטת אובלין (שורתין) ושחחין וקנין
 לייטיל בטוק זקנה אומרת לנכסיה
 וילדה כפחות שנים שלטה פעגית
 ואחכ אומרת לו הרי אתה כנן כית
 שב ברור לעצמך ועד צוד שליין
 עמוני מונח אצלה (עדין) לא נאמר
 יין של גוים אמלו רצונך שתשתה כה
 שליין כיון ששתה בערב אמלה הטמ
 לי הוציאה יראתה מנהור חיקה אמר לו
 עבוד לזה אמלה הלא יהודי את ומת
 אכפתלך כלום מבקשים ממך טא נע

זמב

מטל

מלכוס יפ

הוא אינו יודע טעבורתה ככך ולא עוד לא שאינו מנחתך עד שתכפור בהודת
 משה רבך שנתמה כמו בעל פניו ונכדו לכשת יהיו שוקצים באהבה עכ"ל

אעריך

הוא

אשר יך שנתקעת לתוקזה שאינך נטרד עוד מן העולם פיאך
 אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבשר ממקום
 שנתישבת שם מה בכך "עד מה אשור תשבך" עד היכן מגלה
 אותך שמא תחלה וחבור אין זה טרוד מן העולם לא טלטול ממקום
 למקום והשוב עם שאר הגלות וישא משלנו כיון שהזכיר את
 שביית אשור אמר אוי מי יהיה משומן" מי יבול להחיות את
 עצמו משומן אתה שלא ישים עליו הגזר אתה שיעמוד וי
 פנה ריב ויכלכל את כל האומות ועוד יבואו צים מיד בתים ועברו
 בתים שהן אדומין כבירנות גדולות על אשור וענו אשור ועכו
 אותם שבעבר הנח"ד וגם הוא עדי אובד" וכן פירש דניאל עד דקטול
 חותא והובד גשמה" ציים קפינות גדולות כד כתוב וצי' אדיר ובורח

ישעל

יבתי" בשמים כך שמה" לזנות את בנות
 מואב" על ידי עצת בלעם כד איתא בחלק
 וישתחו לאלהיהן כשתקחי צרו עליה ואת
 לה השמע לי והיא מוציאה לנו דמות פער
 מחיקה וחומדת לנו השתחוה לזה" פער
 על שם שפוערין לפנו פי הטבעת ומוציאים
 רעי זו היא עבודתו" ויחר אף בישרא
 שלהם מגפה" קח את כל ראשי העם
 לשפוט את העובדים לפער" והוקע אותם
 את העובדים והוקע היא תלייה כמו
 שמצינו בבני שאול והוקענום לך נשם
 תלייה מפורשת עאן כס קילה וכ להנקה
 נתלין נגד השמש" לעין כל ומא השמש
 מודיע את החוטאים הענן נקבל מכנגדו

ויסבי ישראל בשמים וליעזר אומר
 שמים שמה ויחטע אומות עשן
 בדברי שבות ויקראן לעם לשכח
 אלהיהן וליעזר אומר ערומות פגע
 בהן ויחטע אומות ששנו כולם על
 צדיקים מאי נטון דפידיס דא אומר
 דפידיס שמה דא אומ שריכו עצמן
 מדת כסס שלא יפנו אבות לבטים
 איתא עין בפה קים דכה ידעין
 כתיב וצי אדיר לא יעברנו איה הנדה אג
 רב זו בורח בדולה היכי עבדי מית
 שיתא לפי בדרי בתדיקת ידחי שת
 ואתי לה תדיסר אפי בדרי בשותא דוחי
 ומייתו קפיטתא ושעטלה חלא עד דשכל
 ונחית בר אמודא ונטר אאלע דפיקא
 בכיסתא ונטר להו אקפנתא ונטלנו חלא
 נטרו אבראי ופאה דמי וליא ענדא
 ומיתו חומה חלק עלה חד תדין כבקפא
 תגת פרוותא הניין תדין כבי דומאי
 וחדא כבי פקאיי דבי רומאי מקני
 כוסתא דבי פקאי מקני מדגלות
 ומיקריא פיוותא דמשמיה" זה קומב

ישעל

ויסבי ישראל בשמים וליעזר אומר
 שמים שמה ויחטע אומות עשן
 בדברי שבות ויקראן לעם לשכח
 אלהיהן וליעזר אומר ערומות פגע
 בהן ויחטע אומות ששנו כולם על
 צדיקים מאי נטון דפידיס דא אומר
 דפידיס שמה דא אומ שריכו עצמן
 מדת כסס שלא יפנו אבות לבטים
 איתא עין בפה קים דכה ידעין
 כתיב וצי אדיר לא יעברנו איה הנדה אג
 רב זו בורח בדולה היכי עבדי מית
 שיתא לפי בדרי בתדיקת ידחי שת
 ואתי לה תדיסר אפי בדרי בשותא דוחי
 ומייתו קפיטתא ושעטלה חלא עד דשכל
 ונחית בר אמודא ונטר אאלע דפיקא
 בכיסתא ונטר להו אקפנתא ונטלנו חלא
 נטרו אבראי ופאה דמי וליא ענדא
 ומיתו חומה חלק עלה חד תדין כבקפא
 תגת פרוותא הניין תדין כבי דומאי
 וחדא כבי פקאיי דבי רומאי מקני
 כוסתא דבי פקאי מקני מדגלות
 ומיקריא פיוותא דמשמיה" זה קומב

והחמה זורה עליו והנה איש מבני ישראל בא נתקבצו שבטי בני
 שמעון אצל זמרי שהיה נשיא שלהם אמרו לו אנו נדונין במיתו
 ואתה עשב כו' כדאיתא בזוהר הנשרפין בסנהדרין את המדינות

עצב בת צור לעיני משה אמרו
 לו משה זן אסורה חן מותרת אם
 תאמר אסורה בתיתרו מי התורה
 לך כו' כדאיתא התם והמהבנים
 נתעלמה ממנו הלכה געו כולם
 כבפיה בעגל עמד משה פגרי
 ששים רבוא שזו יטהן עד אשר
 דקוג' ופחן רבני דיו שאן כדו שיב
 פנחס ויפול את הרחוי לון וירא
 פינחס דאה מעשה ונזכר הלכה
 אמר לו למשה מקובלני ממך
 הבעל ארמית קעאין פוגעין כו'
 אמליה קריינא דאיגרתא להרי
 כרוקא מיד ויקח רמה כידווג'
 לקבה אהחל לקבתה כמו
 הלחיים והקיבה פיון בתוך צפרות
 של זמרי ונקבות שלה וראו כולם
 שלא לחגם הרגס והרבה נסים
 געשו לו כו' כדאיתא התם

הסלת וירא בלח

פרשת פנחס

ויאמר משה א שופטי ישראל הלך טבטו
 של שמעון אצל זמרי בן כלוא אמרו לו
 הן דנין דיני נפשות ואתה יושב ושותק
 מה עשה עמד וקיבץ כדאיתא משה
 והלך אצל כזב אמר לה השמעני לוי
 אמרה לו בתמך תעו כן צוה לי אפי לא
 השמעני אאלגידול שפחה אמר לה אף
 הוא נשיא שבט הוא ולא עוד שאן שהוא
 גידול ממט שהוא שני לפגון והוא שלוש
 לבטן הפשה כבילריתה והביאה אצל
 משה אמר לו כן עמדת אסורה חן
 מותרת אם תאמר אסורה בתיתרו
 מי התורה לך נתעלמה ממנו הלכה
 געו כולם בלכיה והיינו דבתוב והמה
 בויס פתח אהל מועד גיב וירא
 פינחס בן לעזר מה דאה אמר רב
 דאה מעשה ונזכר הלכה אמר לו
 אחי אבא לא בן לי מדתני בירידתך
 מהר סיני כבועל ארמית קעאין פוגעין
 בו אמר לו קריינא דאיגרתא תיהו
 להו פרוונקא ושמואל אמר שאין ר
 חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד שן
 כל זקוק שישחילפל השם אין חולקים
 כבוד לרב ויצחק אמר דאה שפא
 מלאך והשחית בעם ויקם מהוד העדה
 ויקח רומח בידו מכאן שאין נכנסין
 ככלי זיין לבית המדרש שלה שנגה
 והנהה באונקלי שלו והיה נשען
 על מקלו וכיון שהגיע אצל שבטו
 של שמעון אמר היכן מצונו שטבטו
 של לוי גדולה משל שמעון אמרו
 הניחו לו אף הוא לעשות ערבי ונכנס
 התירו פרושים את הדבר
 כו' שלק טעה שנתחבול בכדאיתא העץ
 טלרומה אונקלי מלבוש ערבי השמים התירו פרושים את הדבר ודאי מותר לעשות כו' שהיה
 פנחס עשה כמותו כן אמרו העומדים שם שראו שכלבסיי פה סימ קיץ

טלרומה אונקלי מלבוש ערבי השמים התירו פרושים את הדבר ודאי מותר לעשות כו' שהיה
 פנחס עשה כמותו כן אמרו העומדים שם שראו שכלבסיי פה סימ קיץ

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן לפי שהיו השבטים מבזים
 אותו הרחיקתם בן פוטי זה שפיטס אבי אמו עגלים לעז והרג
 נשיא שבט מישעל לפיכך בא הכתוב ויחזקו אחר אהרן בקנאו
 את קנאתי בנקמו את נקמתי בקצפו את הקצה שהיה לי לקצות
 כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר את בריתי
 שלום שתהא לנו לברית שלום בארץ המחזיק טובה זה נור
 למי שעושה עמו טובה תהא כחז פירש לנו הקב"ה שלומותיו והיותו
 לו ברית זאת ברית כהנת עולם שאם עפ שכבר נתנה כהונה
 לצדעו של אהרן לא נתנה לא אהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדו
 תהא שיופדו אחר המשחתן אבל פנחס שנולד קודם לכן ולא נמשח
 לא בא לכל כהונה עכ וכן שנינו בזבחים פלא נתנה פנחס עד
 שהרגו לזמרי לשהיו בשביל אהרן כמו המלך אתה לו וקנאת
 לעיון בשביל ציון ושם איש ישראל במקום שייחס את הצדיק
 לשבח יחס את הרשע לגנות נשיא בית אב לשמעוני לאחד
 מחמשה בתי אבות שהיו לשבט שמעון דאן להודיע שבחן של
 פנחס שאע"פ עזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול
 השם לכך הודיעך הכתוב מי הוא המוכה ושם האשה המכה
 להודיעך שנאתן של מדינים שהפקירו בת מלך לגנות כדו להקטא
 את ישראל ראש אומות אחד מהמשת מלכי מדין את או ואת
 רקס ואת צור וב' והוא היה חשוב מכולם שזראש אומות ולפי
 שנהג בציון בעצמו להפקיר בתו מנאו עלושי בית אב חמשת
 בתי אבות היו למדין עיפה ועבר וחגוד ואבידע ואלעזרה
 היה מלך לאחד מהם צרור כמו שבור שמור לשון הוה
 עליבם לאיים אותם כי צוררים הם לבם על דבר פעור

פירק חנק
 אמר רב
 יוחנן ששה
 נפוס נעשו
 לו לפנחס
 אחד שהיה
 לו למדו
 לפרוש ולל
 פירוש ואח
 שהיה לו
 לדבר ולא
 דבר ואח
 טפוח ה
 בזכרותו
 של אב
 ובקבות
 של אשה
 ואחד של
 נשמתו
 הדומה
 ואח של
 מלאך
 והגבירה
 את המעלה
 ואח של
 מלאך ו
 והשחיה
 בעסוכא
 וחבל צנע
 המזוס
 אמר לפעו
 רב שבע ע
 לו פלו
 ב' אפ
 מישראל
 שזוהי
 המתיס
 במגפה
 כי אלה
 עש קים
 קיה

שהכירו בנותיהן לזנות כדי להטעות כפי חחר בעוד ואת מואב לא
 צוה להשמיד מפני היות שהיתה עתידה לעצת מהם כדאמרינן
 כבבא חמאי ויהי אחרי המרכה משל לרועה שנבנשו זאבים ליה
 עדרו והרגובה והוא מונה אותן ליד עמני הנותרות דאן כשיצו
 ממעדיהם וגמסו למשה נמסרו לו במעין עכשו שקרב למות
 ולהחזיר צאנו מחזירי במעין לבית אבותם על שבט האב
 יתיחסו ולא אחר האם וידבר משה ואעזר הכהן אותם דיברו
 עמה על זאת שצוה המקום למנותן לקמר אמרו להם צריכי
 אתם לימנות מבין עשרים שנה ומעלה כאשר צוה שיהא מעונת
 מבין עשרים שנה ומעלה שנכל העובר על המקודים משפחת
 החגבי לפי שהיו האומות מבזים אותם מהאן מתחמין על
 שבטיהן סבורים הם שלא שלכו המצדיקים כאמותיהן אסבגונם
 היו מושלים קן בגשורתיהם לפיכך הפיל הקלבה שמו עליהם הא
 מצד זה נזוד מצד זה לומר מעיב את עליהם שהן בני אבותיהם
 וזהו שמפורש על ידי דוד שבפני יה עדות לשרא השם הזה העיד
 עליהם לשבטיהם לפיכך כולט בתוב החגובי הפלוחי אבל בימנו
 לא הוצרך לומר משפחת דימני לפי שהשם קבוע בו יוד כדאש
 והי בסוף אשר העו את ישראל על משה בהצותם את העם אל
 ע' הצו השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעיל ויהיו
 לנס לאות ולזכרון למען אשר לא יקרב איש עזר לחלוק עדי
 הכהונה ובני קרח לא מתו הם היו בעצה תחלה ובשעת
 המחלוקת הרהרו תשובה כלכס לפיכך נתבצר להם מקום
 גבוה בגיהנס וישבו שם לזרח הוא צוחר לשון צוחר אבל
 משפחת אהר בטלה ובן חמש משבט בנימין שהדי בעשרה
 בניס ירד למצרים וכאן לא מנה לא אעמושה ובן אצבון

לג

לגד הרי שבע משפחות ומצאתי בתלמוד ירושלמי שכשמת אהרן
נתלקן ענג כבוד וכחו הפנעעס להלחם בישאל ונתנו לב לחזור
למצרים וחזרו לאחוריהם שמונה מסעות מהר ההר למוקרה שב
בני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוקרה שם מת אהרן והלאה
ההר מת וממוקרה עד הר ההר שמונה מסעות שלמפרע לא שחזרו
לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות
ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזאל ומבני יצהר
לא נמנו סגן אק משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא ורבי
תנחומא דרש שמתי במגפלי באבר בלעט אבל לפי החסרון שחסר
משפט שמעון במנין זה ממנין היא שון שבמדבר קיני נראה שכל
עשרים וארבעה נפלו משבטו של שמעון לא ידעתי אומר אני
שזו משפחת אצבון ואיני יודע למה לא נקרא משפחתו על שמו
לישוב הוא יוב האמור ביורדי מצרים כי כל המשפחות נקראו
על שם יורדי מצרים והנולדו משם והלאה לא נקראו המשפחות
על שם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כולם במצרים
וארד ונעמן בני בלע בן בנימין ומצאתי ביקודו של משה הדרסן
שירדה אימן למצרים כשהיתה מעוברת מהם לכך נחלקו למשפחות
כחצרון וחמול שהיו בני בני ליהודה וחבר ומלכיש שהיו בני
בנים של אשר ואם אגדה היא הרי כובואם לאו אומר אני שהיו
לבלע בני הרבה ומשם הללו ארד ונעמן יצאה מכל אחד
משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע ותולדות
השנים הללו נקראו על שם וכן אני אומר בכע מכיר שנחלקו
לשתי משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד
ננו חמש משפחות חסרו מבני של בנימין כאן נתקיימה מקצת
נבואת אמו שקראתו בן אנוות ובפילגש בגבעה נתקיימה כולה
זו מצאתי ביקודו של משה הדרסן וזה בני שותלח נקראו
תולדותיהן על שם שותלח ומעין יצאת משפחה רבה ונקראת על
שמו ונהשבו בני שותלח לשתי משפחות צאה ושוב ותמצא

כפר שהזו חמשים ושבע משפחות ומבני בני שמונה הדי ששים וחמש
 והושג כי את המעט הא מעט חמשה אתם חסדים ממשפחות
 העמים שהן שבעים אף זו הבנת מיסודו של משה הדרשן אף
 הוצרכו לפחות ולהוקף בדבריו לאחירם הוא אחי שירד למצרים
 ולפי שנקרא על שם יוסף שהוא אחיו ורם ממנו נקרא אחירם
 שפופס הוא מופים עש שהיה יוסף שכוהבין האומות לעוהס הוא
 הושים ושם בת אשר קרה לפי שהיתה קיימת בחיים מנחה כן
 לזה תחלק הארץ ולא לפחותים מבין עשרים אעפ שבו לכלל עשרים
 בטרם חלוק הארץ שהדי שבע שנים כבשו ושבע חלקו ולא נטלו חלק
 בארץ לא או שש מאות אף ואף הואם היו לאחד מהם ששה בנים לא
 נטלו אף חלק אביהם לבדן לרב תרבה נחלתו לשבט שהיה מרוב
 באכלוסין נתנו חלק רב ואעפ שלא היו החלקים שוים שהדי הכר
 לפי רבוי השבט חלקו החלקים לא עשושא עי גורל והגורל היה על פי
 רוח הקדש כמו שמפורש בבבא בתרא לעזרה הכהן היה מלוכש
 באורים ותומים ואומר ברוח הקדש אס שבט פלוני עולה תחום פלוני
 עולה עמו והשבטים כהובין בשנים עשר פתקין ושנים עשר גבולים
 בשנים עשר פתקין וכללום בקלפי והנשיא מלכסידו לתוכה ונוטל
 שנים פתקין עולה בידו פתק שלש שבטו ופתק שלגבול המפורש
 לו והגורל עצמו היה צנח ואומר אף הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט
 פל שנ על פי הגורל ולא נתחלקה הארץ במדה לפי שישגבול משונח
 מחבירו לא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים
 לשמות מטות אבותם או יוצאי מצרים שנה הכתוב נחלה זו מכל
 הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשין את המתים וכאן מתע
 יורשין את החיים כי צד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים
 בבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה האחד נטל חלק אחד והשלשה
 נטלו שלשה שג לזה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אביהן וחלקן
 הכל בשוה וזהו שנ לשמות מטות אבותם נחלו שאחד שנטלו הבנים
 חלקיה לפי האבות שיוצאו ממצרים ולא מתחלה חלקיה למני יוצאי

מצרים לא היו נוטלין לו הארבעה אן שני חלקים עכשיו נוטלו
 חלקים על פי הגורל הגורל היה מדבר מגיד שנתחלקה ברוח
 הקדש וכן הוא אומר ויתנו לכלב את הברון על פי לבן נאמר על
 פי שן אך בגורל יצאו יהושע וכלב ואומר על פי שן נתנו לו את
 העיר אשר שש' מטות אבותם יצאו גרים ועבדים לה משפחות
 הלוי חקר באן משפחת השמע' והעזיח לו וקצתמן היצהרי'
 אשר ילדה אותה ללוי אשתו ילדה במצרים ואין הורה במצרים
 בשכנשו לתוך החומה ילדה והיא שלימה מען שבעים שהרי
 בפרטון אי אתה מוצא את ששים ותשע' כי לא התפקדו בתוך בני
 ישראל להיות נמנין בני עשרים שנה מהטעם כי לא נתן להם
 נחלה והנמנין מבן עשרים שנה היו בני נחלה שז' איש לפי פקודיו
 והן נחלתו וכלה לא היה איש אבל על הנשים לא נגזרה גזירת
 המרגלים לפי שהן היו מחבבות את הארץ האנשים אומרים
 נתנה ראש ונשובה מצרים והנשים אומרות נתנה לנו נחלה לכך
 נשמחה כרשת בנות צלפחד לכאן למשפחות מנשה בן יוסף
 למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אן לומר לך יוסף חיבב
 את הארץ שג' זה עליתם את עצמותי ובנותיו חיבבו את הארץ
 שנתנה לנו אחוזה וללמדך שהיו כולם צדיקים שבכלמי שמעשיו
 ומעשה אבותיו סתומים ופירטולך הלבוב באחד מהם ליחסו
 לשבח הרי זה צדיק בן צדיק אס יחכו לגנאי בגון בן ישמעאל בן
 נתניה בן אישמע' בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו מחלה
 ונועה ולהכן הוא אומר ותהיינה מחלה תרצה מגיד שכוונת
 שקולות זו כזו למיכך שנה את סדרן לפע' משה ולפע' אעזר'
 מגיד שלא עמדו לפניהם אן בשנת הארבעים אחר שמרת
 אהרן לפע' משה ואח' לפע' אעזר איפשר אס משה לא ידע
 אעזר יודע את קרב המקרא וד' שהודברו י' אשיה אבא הנ' מ'
 משום ר' אעזר אומר בבית המדרש היו יושבין ועמדו לפע' כולם
 והיא לא היה לפי שהיו באות לומר בחטאן מת נזקקו לומר לא

פחטא מתלוננעט ולא בעדת קרה שהצו על הקב"ה אא בחטאו לכד
 מת ולא החטא את אחריס עמור עקיבא אומר מקישש עציס ת
 ירש אומר מן המעפוליס היה למה יגרע שם אבינו אנו במקום
 ואס אין הנקבות חשובות זרע תצובט אמינו ליבס כי אין לובן היא
 אס היה לובן לא היו תובעות כלום מגיד שחכמעות היו ויקרב
 משה את משפטן נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטר
 עטרה לומר והדבר אשר יקשה מכס תקדובון צו דא ראוייהו
 פרשה זו להכתב על יד משה לא שזכו בנות צלפחד ונכתבה
 על ידן כן בנות צלפחד דוברות כתרבומו יאות כך כתובה פרשי
 זו לפע במרום מגיד שראתה עינס מה שלא ראתה עינו שלמשה
 בן בנות צלפחד דוברות יפה תבעו אשרי אדם שהקב"ה מודה
 לדבריו נתן תהן שני חלקים חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים
 וחלקו עם אחיו בככסי חפר והעברת לשון העברה הוא כמי שאני
 בן לירשו דא על שם שהבת מעברת נחלה משבט לשבט שבו
 ובעלה יורשין אותה שלא תסוב נחלה לא נצטונה לא לאותו הדור
 כלבד וכן והעברתם את נחלתו לבתו בכונן הוא אומר ונכתב
 וכתב הוא אומר והעברתם לשאר הקרוב אין ממשפחתו ואין
 משפחה קרויה לא מצד האב עלה אהר העברים למה נסמכה
 לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן תהן להם אמר אותי צוה המקור
 להנחיל שמא הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזירה
 במקומה עומדת דא כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני
 ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שבגר
 על בני שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחריו
 לחצר והוא אחריו לטרקלין והוא אחריו כיון שבא לוכנס לקיטון
 אמר לו בני מכאן ואילך אתח אקור ליכנס כאשר נאסר אהרן
 אחיד מכאן שנתאוה משה למיתתו שלא הרן דא אין אתה
 טוב ממנו על אשר לא קדשתם האאס קדשתם עדין לאהרן

זמנכם להפטר בכל מקום שכתב מיתתם כתב פורחנס לפי שנגזרה
 גזירה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו לכך בקש
 משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משר
 לשתי נשים שלוקות בביתך אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שבעות
 אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתבן הזכיר קורחנן להודיע שלא
 היתה בהסאזו בלכר הם מי מריבת קדשי הם לבד אף בהם
 עין אחר דא הם שהמרו במרה הסהיו שהמרו בוס קוף הם עצמם
 שהמרו במדבר צין וידבר משהאץ להודיע שבחן שלצדיקים
 כשנכסדין מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור
 לאמר אמר לו השיבנו אם אתה ממנה להם פרנסאו לאן ימקוד
 ש ביון ששמע משה שאמר לו המקום הן נחלת צלפחד לצנותיו
 אמר הגיעה שעה שאהבנו צרכי שייחשו בני את גדולתו אמר לו
 הקבה לא כך עלתה במחשבה לפע כדאי הוא יהושע ליפול שכל
 שמושו שלא מש מתוך האהל וזהו שאמר שלמה בצד תאונה
 יכל כדית להי הרוחותי למה נאמר אמר לפעו רבונו של עולם
 גלוי לפעך דעתו שלכל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם
 מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו אשר יצא לפניהם לא
 כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחין את חיילותיהם
 למלחמה לא כמו שעשית אני שנכחמתי בקיחון ועוג שלא תדא
 אהו ומדרך שעשה יהושע שגויילך יהושע איו ויאמר לו הלנו אתה
 ין וכן כדור הוא אומר כי הוא יוצא ויבא לפניהם יוצא בראש
 ונכנס בראש ואשר יוציאם בצביותו ואשר יביאם בצביותו
 דא שלא תעשה לן כדרך שאתה עושה לי שאני מכניס לארץ
 קח לך קחנו בדברים אשריך שצבית להנחיג בעו שלמקום
 לך אונ שבדוק לך אתזה אתה מכיר אשר רוחבו פאשר שאת
 שובל להלך כנגד רוחו שלכל אחד ואחד וסמכת את ירך
 עליו הן לנתורגמן שידרוש כחייך שלא יאמרו עליך לא היה
 לו להרים ראש בימי משה וצויתה אותו על שרא דע שפרחנס

הם פרבטס הם על מנת שתקבלם עליך ונתת מהודך עליך
 זה קירין עור פעם מהודך ולא פלהודך ומצינו למדין
 משה בהמה פני הושע כלבב למען ישמעו כל עיני
 ישראל שיהו נוהגין בו כבוד ויראה בידך שנוהגין בך ולמ
 לעזר הכהן עמוד הרי שאתך ששאת שאין הכבוד הזה
 מוטל מבית אביך שאה הושע יהא צריך ללעזר ושאל לו
 כשיצטרך לצאת למלחמה על פיו שללעזר וכל העדה
 פנה דין ויקח את הושע לקחו בדבריסו והודיעו מתן שכר
 מרנבי ישראל לעולם הבא ויסמוך את ידיו בעין יפה ויתר ויתר
 ממה שנצטוו שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה בש
 ידיו ועשאו בכלי מלא אובדן ושלל און חכמתו בעין יפה כאשר
 זכרנו אה לענין ההוד נתן מהודו עליו צו את בני ישראל מה
 אמור למעלה יפקוד לו אמר לו הקב"ה עד שאתה מצוונ ע
 בני צוה את בני עלי משלל לבית מלך שהיתה נפטרת מן העונ
 והיתה מפקדת לבעלה עלבניה כן כדאיתא בספרי קרבנ
 זה הדם להמיאו אימורין וכן הוא אומר והקטורס הכהן
 המזבחה לחם אשה לאשי הניתנין לאשי מזבחה תשמרו
 שיהיו כהנים ולוים וישראל עומדין על גבי מכתן למדו ותיקנ
 מעמדות כמועדו בכל יום מועד התמידים והמדת לחם
 אזהרה לבד שנים ליום כפשוטו ועיקרו בא ללמד שיהיו
 שחטין כנגד היום תמיד שלשה רב במערב ושלל בני הערב
 במזרח שלטובעות את הכבש אחד אעפ שכבר נתמ' נפר
 אתה תצוה וזה אשר תעשה וג' היא היתה אזהרה לימי המנ
 ובאן צוואה לחיות קלת למנחה מנחת נסכים העשויה בה
 קיני באותן שנעשו בימי המלוואים דא העשויה בהר קיני
 הקיש עולת תמיד לעולת הר קיני אותה שנתקרבה לפעמ
 תורה שכתוב בה וישם באגנות מלמד שטעונה כלי ונס
 בן בקדש הקד על המזבחה יתנסכו נכד שבר יין המשכ

פרט ל"ן מכתב ר"ח נחוח נחת דוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני
עולת שבת בשבתו ולא עולת שבת בשבת אחרת הרי שפא הקריב
בשבתו שומיעאני יקריב שתים לשבת הבאה תל בשבתו מגיד
שאם עבר יומן בטל קרבנו על עולת התמיד לו מוספין לבד אורח
שני כבשים של עולת התמיד ומגיד שאין קרבין אבין שני התמידין
ופן בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה ושפשה
עשרונים כמשפט נקבי פד שכך הן קצובין בפדשת נקבים זאת
עלת חדש בהדשו שאם עבר יומן בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין
ושעיר עזים כל שעירי המוספין באין לכפר על טומאת מקדש
וקדשיו הכל כמו שמפורש במלך שבועות ונשתנה שעיר ר"ח
שנבו לשן תלמודו כלמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לאבתחלה
ולא בסוף שאין מכיר בחטא שא הקלה בלבד ושאר השעירים
למדין ממנו ומדשו באגדה אמר הקלה הביאו כפרה עליו על
שמיעלתי את הירח על עלת התמיד ועשה כל הקרבן הזה
ונסכו אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נקבים לחטאת כל
מלאכת עבודה אפלו מלאכה הצריכה לכם כגון דבר האבד
המותר בחולו שלמועל אהוד ביום טוב כריס כנגד אברהם
אילים כנגד יצחק כבשים כנגד יעקב והכשבים הפריד יעקב
ביקודו שלר משה הדרשן ראית זאת כלה תעשו שלא יהו
כוחותן והולכין כפרי החג וכיום הכפורים הגשבו עות קרוי
בכורי קציר חטים על שם שתי הלחם שהם ראשונים למנחת
חטים הבאה מן החדש תמימים יהיו לכם ונסכבם אה
הנקבים יהיו תמימים למדו רבותינו מכאן שהיין שהעלה
קמחין פקול לנסכים מלבד עלת החדש מוספיה שהיא כיום
ראש השנה מלבד חטאת הכפורים שעיר הנעשה בכנים
האמור באחריות שגם הוא חטאת ועולת התמיד ומלבד
עלת התמיד תעשו עולות הללו ונקביהם מוסב על המוספין
הכתובים ועל תעשו והוא לשון צווי מלבד עלת התמיד ומ

ומנחתה תעשו אתזה ונקביהם וכן כל נקביהם האמורים בכר
המועדות הוא משלקרבנות החג שכל ונקבה ונקביהם ונקביה שבהם
מוסבים על התמיד ואינן לשון צווי שהרי נקביהם שלמוספין
כתובים לעצמן בכל יום ויום ומנחתם ונקביהם לפלויס פרי החג
שבעים הם כנגד שבעים אומות ומתמעטים והולכים סימן כלייה
להם ובימי המקדש היו מביעין עליהם מן הייסורים ולכבשים כנגד
ישראל שנקראו שה פזורה והם קבועים ומננס תשעים ושמונה
לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה בשני נאמר
ונקביהם על שני תמידי היום ולא שנה הלשון לא לידרש כמו שחג
לצל בשני ונקביהם בשני ונקביה בשביעי במשפטם מ"ס יוד
מ"ס הרי באן מיסרמז לנקוד המים מן התורה בחג עצרת תהיה
לכס עצורים בעשיית מלאכה דא עצרת עצרת מלצאת מלמד
שטעון לינה ומדרשו באגדה לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד
ששים אומות ובאין ללכת אמר להם המקום בבקשה מכס עשו
לי קעורה קטנה כדי שאינה מכס פר אחד אינן אחד לאו כנגד
ישראל התעכבו לי מעט עוד ולשון חבה הוא זה כבנים הנפטרים
מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכבו עוד יום
אחד משל למלך שעשה סעודה כו' כדאיתא במק קטנה ובמדרש
ר תנחומא לימדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אב קנאי יום ראשון
יאכילנו פטומות למחר יאכילנו דגים למחר בשר בהמה למחר
מאכילנו קטנית למחר מאכילנו ירק מבאין ואילך פוחת והולך כפרי
החג לא תעשו לש במועדיכם דבר הקצוב לחובה לבד מנדריכם
אם באתה לידור קרבנות בדגל מצוה היא כוזבס או בדריים
או כדבות שגדרתם כל השנה הקריבום בדגל שמא ידעה לו
לחזור ולעלות לירושלם ולהקריב נדריו ונמצא עובד בכלת אחד
ויאמר משה לבני ישראל להפסיק הענין דברי ה' ישמעל לפי שער
באן דבריו שלמקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורן שלמשרה
הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמרה לפרשה זו
לשון שום לא כן יש במשמע לא שאמר להם זו

ואכפר שתגדריס התחיל דבריו" סוף מסכת פרש פנה סוף

פרשת ראשי המטות

ראשי המטות חלק כבוד לנשיאים כלמדם תקלה ואהב לכלבני
 ישראל ומנין שאף שאר הדיברות כן תלו וישונו לא יורה וכל הנשיאים
 בעדה וידבר משה איהם ויאחרי כן נגשו כל בית ישראל ומה ראיה
 לומר כן לומר שהפרת נדרים ביחוד מומחה ואם אין יחיד מן
 מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא
 אמר משה פרשה זו לא לנשיאים בלבד נאמר כן זה הדבר ונאמר
 בשחוטיו חוץ זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולבניו
 ולכל בני ישראל שג' דבר לאהרן אהן נאמרה לכולן זה הדבר
 משה נתנבא בכה אמר ש' כהצות הלילה והנביאים נתנבאו
 נביא אמר ש' מוסק עליהם משה ונתנבא כלשון זה הדבר דא
 זה הדבר מעוט הוא שהחכם כלשון התורה וכלשון הפרה
 כלשון הכתוב כן ואם חלפו אין מותר ואין מוסר נדר האומר
 הרי עלי קונס שלא אוכלאו שלא אעשה דבר פלי כולא פיר
 נשבע שיאכל נבלות אנקורא עליו ככלהיו עא מפיו ועשה תל
 לאקור אקור לאקור את המותר ולא להתיר את האסור לא יחל
 דברו כמו לא יחלל דברו לא יעשה דברו חולין בית אביה ברשות
 אביה ואכלו אינה בביתו בנעוריה ולא קטנה ולא בוגרת
 שהקטנה אין נדרה נדר והבוגרת אינה ברשותו שפאביה להפר
 להפר נדריה ואיזו היא קטנה אמרו רבותינו בת אחת עשרה
 שנה ויום אחד נדריה נכדקין אם ידעה לשם מי נדרה ולשם
 מי הקדישה נדרה נדר בת שנים עשרה שנה ויום אחד אינה
 צריכה ליבדק ואם העא אביה אותה אם מנע אותה מן
 הנדר כלומר שהפר לה הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומ'
 ואם ביום שמוע אישה יגיא אותה והכר הוי אומר הנאה זו

הפרה ופשוטו נשון מעעה והקרה וכן ולמה תעאון וכן שמן ראש אר
 יניח ראשי וכן וידעתם את הנחותי את אשר קדשתם מעלי ויש יסלח
 לה במה הכת מדבר באשה שנדרה בגזיר ושמע בעלה והפר לה
 והיא לא ידעה ועוברת על נדרה ושותח"ן ומטמאה למתים צו היא
 שצריכה סליחה והוא עפ"י שהיא מופר ואם המופרין צריכין סליחה
 לשחיבין מופרין ואם היו תהיה לאיש צו ארוסה או אינושא נשואה
 כשהוא אומר ואם בית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן בחרוקה
 ובה לחלוף בה שחביה ובעלה מפירין נדרה הפר האב ולא הפר
 הבעל או הפר הבעל ולא הפר האב הריצה אינו מופר ואין צריך
 לומר אם קיים אחד מהם ונדרה עליה שנדרה בבית אביה
 ולא שמע בהן אביה ולא הופדו ולא הוקמו ושמע אישה הרי לך עתה
 קיים הבעל שהוא קיים ואם הפר יפר אותם יכולת פכו לא הפר
 האב תל בנעוריה בית אבה כל שבנעוריה ברשות אביה הוא כל
 אשר אקרה על נפשה יקום עליה לפי שהינה לא ברשות אב ולא
 ברשות בעל ובאמנה מן הנישואין הכת מדבר אבל אמנה מן
 החירוקין מה הבעל נהרוקה וחזרה רשות לאב ואם בית אישה
 נדרה בנשואה הכת מדבר כל נדר וכל שבועת אקר לפי שאמר
 שהבעל מפר יכול כל נדרים במשמע תל לענות נפש אינו מפר
 אן נדרי ענוי נפש בלבד והם מפורשים במסך נדרים מיוסא יוס
 שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיוסא יוס ללמדך שאין מפר
 אן עד שתחשך אחרי שמעו אחרי ששמעו וקיים שאמר איפשי בו
 וחזר והפר לה אפלו בו ביום ונשא את עונה הוא מוכנס תחתיה
 למדנו מכאן שהגודס תקלה לחבירו הוא ככנס תחתיו לבלעונת
 מאת המדינים ולא מאת המואבים שהמואבים כנסו לדבר
 מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהו שוללים אותם שלא נאמר
 אן איתגר כס מלחמה אבל מדינים כתיב עברו על ריב לא להם
 דא מפע עת פרידות טובות שיש לי להוציא מהם דות המואבים
 ונעמה העמונית וידבר משה אעפ"י ששמע שמיתתו לוויה בלנד

עשה בשמחה ולא איהר החלצו כתרבומו לשון חלוצי צבא מזונינו
 אנשים צדיקים וכך בחר לנו אנשים טובי אנשים חכמים וידועים
 נקמתו שיה עומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה לכלמטות
 ישראל לרבות שבט לוי וימסרו להודיעך שבהן שלחו עי ישראל
 כמה הסחיבים עלי ישראל עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר
 עוד מעט וסקלנו ומשמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין ה'
 לארצו ללכת עד שנמסרו על כרחן אותם ואת פינחס מגיד שהיה
 פנחס שקול כנגד כולם ומפע מה הלך פנחס ולא הלך לעזר אמו
 הקב"ה מי שהתחיל במצוה שהרג בזכי בת צור יגמור דא
 שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנהמדעם מכרו אותה ומען
 שהיתה אמו של פנחס משליוסף של מבנות פופו מזרע יתרו
 שפיטם עגלים ללעז ומזרע יוסף שפיטם ביצרו דא שהיה משוח
 מלחמה וכלי הקדש שיה הארון והציץ שהיה בלעם עמה
 ומפריח מלכי מדין כשפוס והוא עצמו פורח עמהם הראה
 להם את הציץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חללונם
 במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכך בלעם כתוב
 על חללונם בספר יהושע בידו ברשותו וכך ויקח את כל
 ארצו מידו חמשת מלכי מדין וכי אינ חאה שחמשה מנה
 הכתוב למה הוצקה לומר חמשת אא ללמדך שענו כולם בעצרה
 והשנו כולם בסוד ענות בלעם הלך שם ליסול שבר עשירים וחונע
 אה שהפיל מישראל בעצתו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיח
 עצה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכלתם
 להם ועכשיו בשנים עשר אה אתם באים להלחם בהנולן שברו
 מושלים ולא קפחוהו בחרב הוא בא א ישראל והחליף אומנותו
 באומנות שאין נושעים אא כפיהם ועל ידי תפלה ובקשורה
 וצא הוא ותפש אומנותם לקללם כפיו אה הם באו עליו והחליפו
 אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שלו ועל חרבך תחיה

טורות מקום פלטורית שלהם שהם לשון מושב כומרים יודעי תורה
לא לשון מושב שריהם כמו שמהורגם קרני פלשתים טורני פלשתים
ויקחו את כל השלל מגיד שהיו כשרים וצדיקים ולא נחשדו על הגזל
לשלוח יד בכיזה שלא ברשות שג' את כל השלל ועליהם מפורש
בקבלה שנגד בעדר הרחלים אף אנשי המלחמה שביד כולם צדיקים
שלל הן מטלפולין שלמלכות ותבשיטין כז' הוא בזה מטלפולין
שאין תבשיטין מלקוח אדם ובהמה ובמקום שכתוב עב' אצל
מלקוח עב' באדם ומלקוח בהמה ויצאו משה ואעזר הכהן
לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לקטוף מן הבזה ויקצוף משה
על מקודי החיל ממונים על החיל ללמדך שכל קרחון הדור
הלוי בגדולים שיש בהם בידם למחות בדבר כלעם אמר להם
אפלו אתם מכניקים כל המונות שבעולם אין אתם יכולים להם
שמה מדובים אתם מן המצרים שהיו עש מאות רכב בחור באו
ואשואכם עצה אלהים שלאו שונא עמה וכו' כדאיתא בחכמה
ובספרי הנה מגיד שהיו מכידין אותן זן היא שנכשל פלוג
בה וכל אשה יודעת איש ראוייה ליבעל אעפ' שלא נבעל
ולפע' הציץ העבירות והראויה ליבעל פניה מוריקות הרובו
למה חזר ואמר להפקיף הענין דברי י' ושמעו שאם את קורא הרוב
כל זכר בטן וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים אינ' יודיע
אם להרוב עם הזכרים אתן להחיות עם הטף לכך נאמר הרובו
מחוץ למחנה שלא יכנסו לעזרה כלהורג נפש' ה' מאיר אומ'
בהודג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולימדך הכתוב
שהכלו מומא אדם בחבורי המת כלאו נוגע כמת עצמו או אכלו
צדק כו חץ והרגותל וכלנוגע בחלל הקיש הורג לנוגע מה נוגע
על ידי חבורת אף הורג על ידי חבורו תתחטאו במי נדה כדן שאר
טמאי מתים שאף לדברי האומר קברי בוים אין מטמאין באהר
שנ' ואתן צאנ' צאנ' מרעיות אדם אתם אתם קרויים אדם מורה
הוא שהכתוב מטמאין כמגע ובמשא שלא עמד אדם לא אצל

טומאת

טומאת אהל וטשג ארס כי ימות באהל אתם ושביתם לה טהגנים
מקבלין טומאה ועריכין הזאה לא מה אתם בני ברית און שביכס
בשיבואו לבריתו וטמאו צריכין הזאה וכל מעשה עזים להביא
כלי החרטום והטלפים והעצמות ויאמר לעזר הכהן לפי שבי
משה לכלל כעס בא לכלל טעות שנת עלמה ממנו הלכות גיעול
גויים וכן את מוצא בשמיני למלואים שכן ויקצוף משה על אלעזר
ועל איתמר בא לכלל כעס בא לכלל טעות וכן בשמעונת המורים
ויד אתה סלע עלידי הכעס טעה אשר צוה לך תלה ההורחה פרבו
אך את הזהב אעפ שלא הזהיר להם משה לא על הלכות טומאה
עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול ואך לשון מעוטי כלומר
ממועטי אתם מלה שתמש בכלים אפלו לאחר טהרתן טומאת
המות על שיטהרו מבלי עת תקור ככלות ורבותינו אמרו אך את
הזהב לומר שצריך להעביר חלורה שכלו קודם שיוגעילנו וזהו
לשון אך שלא יהא שם חלורה אך המתכות יהיה כמות שהוא כל
דבר אשר יבא באש לבשל בו כלום תעבירו באש כדרך תשמישו
הבעלתו מי שתשמישו עלידי חמין יגעילנו בחמין ומי שתשמישו
עי צלי כגון השפור והאסקלה ילכנו באור אך כמי גדה יתחטא
לפי כשופו חטוי זה לטהרו מטומאת מת חמר להם צריכין הכלים
גיעול לטהרין מן האיסור וחטוי לטהרין מן הטומאה ורבותינו דרשו
ממין שאפ להכשירין מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי גדה
הכתובין כאן דרשו מים הראוין לטבול בהם גדה וכמה הם ארבעים
פחה וכל אשר לא יבא באש כל דבר שאין תשמישו על ידי
האור כגון כוסות ועלויות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור
תעבדו במים מטבילין נדון נדוקא פלי מתכות א המחנה
למחנה שפיכה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לו יקרא
וממחנה ישראל שאאת ראש קח אתה שבין וחצית אתה מוקח
בין תופשי המלחמה העיו לא נחציו ללו ויהי המלקוח יתר

הכז לפי שלא נצטוו להרים מכסמן המטלטלין אלא מן המלקות
 בתבואת המטון הזה ויהי המלקות שבא לכלל חלוקה ולכלל ממש
 שהיה ענין על כז המטלטלין אשר בזה עם הצבא איש לו ולזה
 לכלל חלוקה מספר הצאן וממחצית בני ישראל אשר חצה מן
 לעדה והוציאה להם מן החנשים הצובאים ותהי מחצית העדה
 כך וכך ויקח משה וג' הפקודים הממונים לאן נפקד לאנחפר
 ותרביח כח שבא אף הוא לשון ארמי חקרן כמו אנכי אחטנה
 הדגומי דהות טגיא ממנינא וכן כי יפקד מושכר איש הרגיל
 לישב שם וכן ויפקד מקום דוד נחקר מקומו ואין ושב שם
 עביל נזמי און וכומז ד פוק שלבית הרחם לכפר עלה דהוי
 הלב שלבנות מדין עטרות ויבון מארץ סיחון ועוגהין האחיבה
 לשון תמיהה הוא ולמה תעיון הקירו ותמעטו לכם מעבוד
 עיהו קבורה שאתם ידאים לעבור מפע המלחמה וחזקה העדה
 והעם מקדש ברנע כך שמה ושותי קדש הין הקנני חורגו שלקו
 היה וילדה לו אמו שלכלב את עתני ויניעם ויטלטלם מן ג' ע
 ונר לקפות כמו סמו שנה על שנה עולתיכס סמו לשון תוקפת
 נכנח למקננו פה חקיס היו על ממונס יותר מבנהם ובנותיהם
 שהקדימו מקניהם לטפס אמר להם משה לא כן עשו העיקר
 עיקר והטפל טפל בנו לכש החלה ערים לטפסם ואחב ב דלות
 לצאנכס ואחננו חלץ השים נצדין מהיריס כמו למחר שלב
 חשבז ימחר וחישה לפע בני ישראל בראשי ג' יקות מתוך שגבורים
 היו ששם שכן נחמד בגד וטרפ צדוע אהקדקד ואפ משה חדר
 זכירש להם בלא הדברים ואצו אתכס בעת היא ור חלוצים תעבדו
 לפני אחיכס בני ישראל כל בני חין וכיריחו כתיב והחלני עובד לפני
 זה ראובן וגד שקיימו תנאם וישכ טפנו בעודנו אצל אחינו בער
 המבצר שנבנה עכשיו מעבר הירדן והלאה בעבר המערב

וצאה נחלתינו כפר קיבלנו בעבר המזרחי לצנחם תיבה
 זו וצנחם ה' צונה ואפי' כולם שאין בן אף מפסיק בין נון לצד
 ואף שבין כחן אחר הנון במקום הא' שלצנה הוא מ' קודו שלרבי
 משה הדיין למדתי בן" זה יוצא מפיכס תעשו לגבוה שקבלתם
 עליכם לעבור למלחמה עד כבוש והלוא שמשנה לא בקשמהם
 אהונכבשה ואחר תשובו והם קבלו עליהם עד התנחל הרי
 הוסיפו להתעכב שבע שחלקן וכך עשו" ויאמר בני גד פולס
 באיש אחי" ויצו להם כמו עליהם ועל הנאס מנה אעשר
 ויהושע כמו ש' ילחם לכם ואתנו אחוזת נחלתינו כלומר
 כי דינו וברשותינו הרי אחוזת נחלתנו מעבר הזה" ערי
 מבצר וגדירות צאן זה סוף פסוק מוסב על תחלת המלה
 ויבנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות
 צאן" ואת נבו ואת בעלמעון מוסבות שם שמות עלהם
 והן האמורים קודים עריהם על שם ג' לשלהם ובני האון
 הקבו שם שמוות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעלמעון
 מוסבות לשם אחר" ואת שבמה בנו שבמה והיא שב
 האמורה למעכה" וירש' בתרגומו ותרוך שתיבת ריש
 משמשת שתי מחלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהיא
 טירוף ותירוף" חותיהם כפרעהו" ויקרא אתה חוות יתיר
 לפי שלא היו לנבט קראם בשמו' לצדקו" ויקרא לה נבט
 לה אינו מפיק הא וראויה כי קודם שאל משה הדיין לפי שלא
 נהקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה שמשמש מדישן כמו
 לא ותמיה אנה מה ידווש בשרי תיבות הדומות לה ויאמר
 לה בעז לבנות לה בית" חקלת פרש' ראשי המטות

פרשת אלה מקעי

אלה מקעי" למה נכתבו המסעות הללו להודיע חסדו

שלמקום שאיננו נגזר עליהם לטלטלם ולהיעם במדבר
 תאמר שהיו בני ישראל ומטולטלים ממקע למקע כל ארבעים שנה
 ולא היתה להם מנוחה שהרי אין כאן לא ארבעים נשים ונשים ונשים
 צא מהן יד טכולם היו בשנה ראשונה הודים בזירה משנקעו
 מדעמקע עד שבאנו לרתמה שמשפט נשתלחו מרגלים שג' ואחר
 נבעו העם מהצרות ויחנו ברתמה למדת שהיא במדבר פארן וי
 הוציא משם שמונה מקעות שהיו לפתח מיתת אהרן מהר הקרע
 ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שלשים ושמונה שנים
 לא נקעו לא כמקעות צה מיסודו שלר משה ור' תנחומא דרשב
 דרשה אחרת משל פמלך שהיה בנו חולה והופיכו למקור דהו
 לרפאתו כיון שהיו חוזרין התחיל תבין מונה כל המקעות אמר
 פו כאן ישנו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך ומצרים מדבר
 טרודים באבל ויחנו ברתמה על שם לשון הרע של מרגלים
 שג' מה יתן לך ומה יסוף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים עם
 גחלי רתמים על פי ש' מלמד שמת בגשיקה וישמע הכנעני
 כאן לימדך שמיתת אהרן היא השמועה שנסתלקו ענני כבוד
 וכסבור שניתנה רשות להלחם בישראל לפיכך חזר וכתבה בע
 העברים לשון חרבות וגלים כמו לעי השדה שמואת ירושלים
 לעינים מבית השימות עד אבל השטנים כאן לימדך שיעור
 מחנה ישראל שנים עשר מיל דאמר רבה בר בר חנה לוידי חזי
 לי הוא אתרא פו אבל השטנים מישור של שטנים אבל שמו
 אתם עברים את הירדן והורשתם והכא כמה פעמים הוצהר
 על כך לא כך אמר להם משה בשעתם עובדין בירדן כיבשה עד
 מנה כן תעבידו ואם לאן מים בתיך ושוטפין אתכם וכן מצוי
 שאמר להם יהושע בעל בירדן והורשתם וגדשתם משכונתם
 כתרנו מובית עגדתהון על שם שהיו מקפצין את הקרקע ברצונם
 אבעם שלשים להשתחוות עליה מקבותם כתרנו מן מתפתח
 והורשתם את הארץ והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם

ומה שכתב
 ארבעים שנה
 כאן הוציא
 קום הוציא
 מהצרות
 ויחנו

מכאן

תובל להתקיים כה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה אשר יצא
 לשמה מקרא קצר היא זה המקום אשר יצא לו שמה הגורל
 ליהיה למנוח אבותיכם לפי חשבון יוצאי מצרים לא בשנים
 עשר ג' בלון ממנו השבבים והיה אשר תתירו מהם יהיו לכם
 זרעה בשנים בשנים ליתדות המנדרות עיניכם תרגום שיתדות
 שיביא ולצניעם פותרים בו הפותרים לשון מקובלת קוצים
 יסוכבת אתכם לסקור ולכלוא אתכם מאן יוצא ובא וצרתו
 אתכם בתרגומו זאת הארץ אשר תפול לכם לפי שהרבה
 מצות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוצה לארץ הוצרך לכתוב
 מצרנו בכול רוחותיה סביב לומר לך מן הגבולין ולפעם המצות
 נוהגות תפול לכם עלשם שגתחלקה בגורל ג' ארצות חלקה
 לשון נפילה ומדרש אברה אומר עי שהפילה היתה שיהיה
 שלשבעים אומות מן השמים וכפתן לפע משה אמר לוראה
 אין בהם עור עח והיה לכם פאת נגב רוח רומות אשר
 מן המזרח למערב ממדבר צין אשר אצל אדום מתחיל
 מקצוע רומית מזרחית של ארץ תשעת המבנות כיצד שלש
 ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל אצלן קצת ארץ
 מצרים וארץ אדום כולה וארץ מוא כולה ארץ מצרים
 כמקצוע רומית מערבית שזכר פרשה זו מעצמו נחלה
 מצרים והיו תוצאותיו הימה ונהל מצרים היה מהלך עלפע
 כל ארץ מצרים שנמן השיחור אשר על פע מצרים ומפסיק
 בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אצלנה לצד המזרח
 וארץ מוא אצל ארץ אדום בקנה הדרום למזרח ופשיצאו
 ישראל מצרים אסרעה המקום לקרב את בני ישראל לארץ
 היה מעבירה אתהנילוס לצד צפון ובאין לארץ ישראל ולא
 עשה כן וזהו שזכר ולא נחם אהיה דרך ארץ פלשתים שהם
 יצבים עליהם במעובה של ארץ כנען כענין שזכר בפלשתים
 שכי חבלהים בני כרבים ולא נחם אותה הדרך לא הקיבץ צפניה

והוציאם דרך דרומה להמדבר והוא שקראו יחזקאל מדבר העמים
לפי שהיו כמה אומות יושבים בצדו והולכין אל צדומה מן המערב
כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך
אדום שיניחם לעבור דרך ארצם ולהיכנס לארץ דרך החברה
ולא רצו והוצרכו לסבוב את כל ארץ דרומה של אדום עד בואם
לדרומה של ארץ מואב שזוגס אל מלך מואב שלח וטא אבה והלכו
כל דרומה של מואב עד סופו ומשם הפכו פניהם לצפון עד שקצבו
כל מצר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחה מצאו את ארץ
סיהון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ פנען והירדן מפקיה
ביניהם שנתתה וילך במדבר וקב את ארץ אדום ואת ארץ
מואב ויבא ממזרח עמש לארץ מואב וכבשו את ארץ סיהון ועוג
שהיה בצפונה של ארץ מואב וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע
צפונה מערבה של ארץ מואב נמצא שארץ פנען שבעבד הירדן
למינרב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אל אדום ונקב לכס
הרבול מנגב למעלה עקדבים כל מקום שזו ונקב או ויצא מלמד
שלא היה המצר שנה לאת הנוכך ויוצא לחוף ויצא המצר ועוקס על
צפונה של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה
עקדבים נמצא מעלה עקדבים לפנים מן המצר ועבר צנה אל
צין כמו מצרימה והיו תוצאותיו קצותיו בדרומה של קדש ברנע
ויצא חצר אדרי מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון ונמשך עוד ר'
באלכסון למערב וכאלו לחצר אדרי ומשם לעצמון ומשם לנחל
מצרים ולטון ונקב האמור טאן לפי שכתב ויצא חצר אדרי שהתחיל
להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבבטרה
לצד צפון היתה מקדש עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר
ונקב לצד הדרום ונאלו לנחל מצרים ומשם לצד המערב אל
הים ההוא מצד מערבה של כל ארץ ישראל נמצא שנתלמצרים
במקצוע מערבית דרומית והיו תוצאותיו הימה אמצר המערב

שחין

שאין עוד גבול נגב מאריך לצד המערב משם והלאה וגבול ים ומצר
 מערבי מהוא והיה לבס היס הגדול למצר וגבול הנסין שבתוך
 היס אף הם מן הגבול והם איים גבול צפון מצר צפון מן היס הגדול
 תתאן לכס הר ההר שהוא במקצוע צפונות מערבית וראשו משפיע
 ונכנס לתוך היס ויש מרוחק היס לפנים הימנו וחוצה הימנו תתאן
 תשפעו לכס לנכות ממערב לצפון אהר ההר תתאן לשון סיבה
 כמו שתתאן רצום ותאי השער היציע שהוא מוקב ומשופע
 מהר ההר תקבו ותלכו למצר הצפון לצד המזרח ותפגעו בלב
 חמתו אנטופיא תוצאות הגבול סופי הגבול כל מקום שנתוצאות
 הגבול או המצר כלה לגמרי ואינו עובר להלך כלל או משם
 מתפשט ומרחיב ויוצא לתחוריו להמשך להלך באלכסון יותר
 מן הרובה הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות שש
 כלה אותה מדה והיו תוצאותיו חצר עינין הוא היה סוף המצר
 הצפוני ונמצאת חצר עינין במקצוע צפונות מזרחית ומשם
 והתאן תס לכס למצר האמצעי והתאן תס לשון סיבה ונטייה
 כמו תתאן שפמה במצר המזרחי ומשם הרב לה מקדס לענין
 שם מקום והמצר הולך במזרחו נמצאת העין לפנים מן המצר ומאדן
 ישראל הוא וירד הגבול כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד
 והולך ומחה על כתפים כנרת קדמה שהיה ים כנרת תוך לגבול
 במערב והגבול במזרח ים כנרת ומשם ירד הירדן והירדן מושך
 ובא מן הצפון לדרום בא כסון נובה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ
 כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד
 כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כלה הגבול בתוצאות ים
 המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי קובעת
 אותה לארבע רוחותיה קדמה מזרחה אפעה עולם שהם במזרח
 שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום
 לימין וצפון לשמאל אשר יחלק לכס בשביל לבס כל נשיא ונשיא
 אכטורפוס לשבטו ומחלקה נחלת השבט למשפחות ולגברי

ובורר לכל אדם ואחד חלק הגון ומה שהם עושים היה עשוי כאלו
 עשאו שלוחים ולא יתכן לפרש לכסדה ככל לכם שבמקרא שאת
 כן היה לו לכתוב ינחילו לכם ינחלו משמע שהסנוחלים לכם
 בשבילכם ומקומכם כמו ש' ילחם לכם' לנחול אתה ארץ שיהא
 נוחל וחולק אותה במקומכם' לנחול את בני ישראל' שהם ינחילו אותה
 לכם למחלקותיה' ומגדש' ריוח מקום חלק חונא לעיר קביב להיות
 לבנות לעיר' ואין רשאין לבנות שם בית ולא לזרוע זרועה ולכל
 הייתם' לכל צרכיהם' אף אמה קביב' ואתריו הוא אומר אלפים
 אמה הא כיצד אפיס הוא נותן להם קביב ומהם אף הפעמים למגדש
 והחיצונים לשדות וכרמים' והקדיתם' אין הקדיתיה אף לשון הקדמה
 וכך הוא אומר אשר הקרהץ אהיק לפע' מגדש' מפע גול הדם קדוב
 לנרצח' שש ערי מקלט' מגדש' שאנפם שהבדיל משה בחייו שלוש
 ערים בעבר הירדן' לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע
 בארץ כנען את שלש הערים אעפ שבארץ כנען תשעה שבטים
 ופיאן אינן אף שנים וחצי השנה מנע ערי מקלט עליהם משום דבגלגל
 נפישו רועהין דכתיב גלעד קרית פועלי און עקבה מרס' ואם
 בכלי ברזל הנהו' אין זה מדבר בהורג בשוגג' אף בהורג במזיד
 ובא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בן שיעור כדי להמית
 שנכבולס אשר ימות בן דמתרגמינן דהיא כמיקות דימות כיהחון
 מן הברזל שגלוי וידוע לפע הקבה שהברזל ממית בכל שהורג
 אכלו מחט לפיכך לא נתנה בותורה שיעור לכתוב בו אשר ימות
 בו ואת בהורג בשוגג הכת מדבר הרי הוא אומר למטה או ככל
 אבן אשר ימות בה בלא ראות לימד על האמורים למעלה שבהורג
 במזיד הכת מדבר' באבן יד' שישבה מלא יד' אשר ימות בה'
 שישבה שיעור להמית כהרגומו לפי שנוהכה איש את רעהו באבן
 ולא נתן בה שיעור יכול כל שהוא לכך נקמר אשר ימות בה' או
 בכלי' עץ יד' לפי שנוכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט
 יכול כל שהוא לכך נקמר בעץ אשר ימות בו שיהא בן טי להמית

הושעו

בפגעו בני אפלו בתוך עדי מקלט "כצדיה כתר גומ' בכמנן כמארב"
 כפתע באונק ותרגמו בתכף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להודר
 עליו או בכלאבן אשר ימות בה הכהובלא ראות שלא ראהו" ויפכ
 עליו מכאן אמר ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה" עד
 מות הכהן גדול שהוא בא להשרות שכונה בישראל ולהאריך
 ימיהם והרוצה בא לקבל אתה שכונה מישראל ומקצר את ימיהם
 אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול" דא לפי שהיה לו לכהן גדול להתעלל
 שלא תארע תקלה זו לישראל" אשר משה אותו בשמן הקדש לפי
 פשוטו מן המקראות צריס הוא שלא פירש מי משהו לא אשר משחו
 המושח אותו בשמן הקדש ורבותינו דרשוהו במלך מכות לראיית
 דבר כלמו שאתם עד שלא נגמר דינם מתכהן גדול ומנו אחר
 החותנו ולאחר מכאן נגמר דינו חוצר במיתתו שלשעשנ' אשר
 משה אותו וכי הוא מושחולכה אזהכהן משה אותו לא להביא
 אתה במשה בימיו שמחזירו במיתתו" אין לו דם הרי הוא
 כהורג את המת שאין לו דם שכל מושבתיכם למד שתהא
 סנהדרין נוהגת בחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל
 כל מכה גפשי הבא להרגו על שהכה את הנפש" לפי עדים ורצונו"
 שיעידו שבמזיד ובה תראה הרגו" ולא תקחו כפר לא יפטר בממו"
 ולא תקחו כפר לנוקט עיד מקלטו" למי שנקט עיד מקלטו שהרג
 נשוגב אינו נפטר מבלות בממון ליתן כפר לעוב לשבת בארץ
 בטרם ימות הכהן" לנוק כמו לנק כמו שובי מלחמה נוגי ממועז
 ששבו מן המלחמה כי מוליס היו כאשר תאמר שוב על שטב
 כפר ומול על שמל כפר כן תאמר לנוק על מי שנק וקורה נוק
 כלומר מוכרה ואם תאמר לנוק לכהן נתפרשה לא תקחו
 כפר למי שישלו לכהן לפרו מן הגלות לא ידעתה היאך אמר
 לשוב לשבת בארץ הרי עדין לא נק ומהיכן ישוב ולא תחניפו
 ולא תשיעו לא תחייבו כתר גומ' אשר אינו שכן בתוכה שנק
 תשכינו אותי בטומאתכם כי איני שוכן בתוך בני ישראל
 אף בזמן שהם טמאים שכונה ביניהם" ונוק על כהן

צפג

המטה שהרי בנה יורשה והבן מתחם על שפט אביו ואם יהיה
 היוכל מכאן היה ליהודה אומר עתיד היוכל שיפקוק ואם יהיה
 היוכל כלומר אין זו מכירה שאזרת ביוכל שהיה יורשה אינה חוזרת
 ואכלו יהיה היוכל לא תחזור הנחלה לשבטנו ונמצא שנוספה על
 נחלת המטה אשר תהיינה להם וכל בית יורשת נחלה שלא היה
 לאביה מחלה תרצה כאן מנאן לפי גדולתן אז מצו בשנים וקישאן
 כסאד תולדות וזכר המהרא מנאן לפי חכמתן ומגיד שעקנות אז
 כצו הקלת פרשת מקעי וגם ספר במדבר קיני

ספר אלה הדברים
פרשת ואלה הדברים

אלה הדברים לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהנביא
 לפע המקום בהן לפיכך קתם את הדברים והזכירן כדמז מפני
 כבודן של ישראל אל כל ישראל וכן הוכיח מקצתן היו לו שבשוק אומדן
 אתם הייתם שומעים מבן עמרם ולא השיבותם דבר מכך וכך או
 היינו שם היינו משיבים אותנו לכך כינקס כולם ואמר להם הרי
 כולכם כאן כל מי שיש לו תשובה ישיבו במדבר לא במדבר
 היו לא בערבות מואב ומהו במדבר לא בשבילמה שהכעיקוהו
 במדבר שאמרו מי יתן מותנו בערבה בשביל הערבה שחטאו
 בבעל פעור בשמים בערבות מואב מול סוף עלמה שהמרו
 בים סוף בבואם לים סוף שאמרו המבלי אין קברים במצרים
 וכן בנקעם מתוך הים שנ' וימרו עליס בים סוף כדאיתב ערביין
 טן פארן ובין הפל ולכן אמר יוחנן חיצרנו על כל המהרא ולא
 מצינו מקום ששמו הפל ולכן לא הוכיחן על הדברים שהתפלוע
 המן שהאלכן שאמרו בלחם הקלוקל ועלמה שעשו במדבר
 פארן על ידי המרגלים והצרות במחלוקתן שלקרח דא
 אמר להם היה לכם ללמוד ממה שעשיתי למרים בהצרות
 בשביל לשון הרע ואתם נדבדתם במקום ודי זהב הוכיחן על

עש דו
 קפה קל
 ה

העב

העבול שעשו בשביל רוב צהב שהיה להם שנוכסם הרבותי לה
 וזהב עשו לבעל יאחי עשר יום מחורב אמר להם משה ואו
 מה גדמתם אין לכם דרך קצרה מחורב לקדש ברנע כדרך
 הר שעיר ואף היא מהלך יא יום ואתם הלכתם אותה בשלשה
 ימים שהרי בעשרים באויר נסעו מחורב שנויה בשנה
 השנית בחדשה שנע בעשרים בחדש ובעשרים ותשעה
 בקיון שלהו אתה מרגלים מקדש ברנע צא מהם שלשים
 שעשו שלשים יום בקברות התאוה שאכלו הבשר חדש
 ימים ושבעה ימים שעשו בקצרות להקבר שם מרים
 נמצא בשלשה ימים הלכו כל אותו הדרך וכל כך היתה
 שכינה מתלבטת בשביל למהר באתכם לארץ ובשכיל
 שקילקלתם הקב אתכם סביבות הר שעיר ארבעים
 שנה ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד
 לחדש מלמד שלא הוכיחו לא סמוך למיתה ממי למד
 מיעקב שלא הוכיח את בנו לא סמוך למיתה אמר ראובן
 בני אנומר לך מפנימה לא הוכחתיך כל השנים הללו
 כדי שלא תנחלו ותלך ותדבק בעשו אחי ומפע ארבעה
 דברים אין מוכיחין את האדם לא סמוך למיתה כדי שלא
 יהא מוכיחו וחוזר ומוכיחו שלא סמוך למיתה כדי שלא
 ומתכייש ממנו כו' כדאיתא בספרי וכן הושע לא הוכיח
 את ישראל סמוך למיתה וכן שמדל שנהנע עגו כי
 וכן דוד את שלמה בנו אחרי הכותו אמר משה אם
 אב מוכיחין קודם שיוכנסו לקצת הארץ יאמרו מיה
 לזה עלינו מה היטיב לנו אינו בא לא לקנות ולמצוא
 עילה שאין בו כח להכניסנו לארץ לפיכך המתין עד
 שהפיל סיוח ועוג לפניהם והורישם את ארצם ואחכ
 הוכיחין סיוח אשר ינעב בחשבון לו לא היה סיוח קשה
 והיה שריו בחשבון היה קשה שהמדינה קשה ואלו היתה

אמר דבי
 ל ימיו אין
 אדי כוהן
 מעתה קופה
 שלתכן על
 סל מעתה
 קופה על
 בעל
 עיון גמ
 סוף אין
 עומדין
 דפ כף
 סוף

ואלו יהא מוכיח למוכח
 ואלו יהא בלבו עליו
 כשמוכחו כדאיתא

עיר אחרת וקיון שריו בתוכה היתה קשה שהמלך קשה על אחת
 כמה וכמה שהמלך קשה והמדינה קשה אשר יושב בעשרות
 המלך קשה והמדינה קשה עשרות הוא לשון עוקין וקושו כמו
 עשרות קרעם ועשרות זה הוא עשרות קרעם שהיו שם
 רפאים שהיה אמרפל שז' ויכונ את רפאים בעשרות קרעם ועוב
 נמלט מהם והוא שני ויכח הפליט ואומ' כי רק עוג מלך הבשן נשאר
 מיתר הדפאים בארעי שם המלכות הוא'ל התחיל כמוהנה נח
 השלתי באר את התורה בשבעים לשון פירשה להם רב לכם שבת
 כפשוטו ויש מדרשי אגדה הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתכם
 בהר הזה עשיתם משכן מנורה וכלים קבלתם תורה מניתם לכם
 סנהדרין טהילים וסרו מאות פנוקעו לכם' זו דרך ערד וחרמה
 ובאו הר החמרי במשמעו ולא כל שכנו עמו ומואב והר שעיר
 בערבה' זו מישור שליער' בהר' זה הר המלך' ובשפלה' זו שפלת
 דרום' ובנגב ובקוף הים' אשקלון ועזה וקיסרי' וכו' כל אלה בקפרי'
 עד הנהר הגדול מפני שנשכר עם ארץ ישראל קודם הגדול למשל
 הדין אומר עבד מלך מלך הדין לשחור וישתחוו לך' קרב לגבי
 דיהל ואידיהן' ראה נתתי בעיניכם אתם רואים איך אומר לכם
 מאומד ומשמעיה' באו ולשו' איך מערער בדבר ואינכם צריכין
 למלחמה' לא שלחו מרגלים לא היו צריכין לכלי זין' לא צריכים
 למה הצפיר טוב לאברהם ליצחק וליעקב' לא אברהם כדאי לעצמו
 יצחק כדאי לעצמו יעקב כדאי לעצמו' ואמר איכם בעת ההיא
 לאמר' מהו לאמר אמר להם משה לא מעצמי אב אומר לכם
 לא מפני הקבה' לא אובל לבדי אפשר שלא היה משה יכול לדון
 את ישראל אדם שהוציאם ממצרים וקדע להם את הים והוריד להם
 את המן והביא את השליו לא היה יכול לדונם' לא כך אמר להם שן
 איכם הרבה אתכם הגדיל והדיום אתכם על דיינוכם נכל את העונש
 מכם ונתנו על הדייני' וכן אמר שלמה כי מי יוכל לשפוט את עמך
 הכבד הזה אפשר מי שכתוב בו ויחכם מכל האדם אומר מי

דיה נחל
 זכנו ובעת
 העינייה שולב
 בית הרהר
 את הדין
 תרב
 עין גניע
 דם קצב
 תחילת ספר
 ה' אנוכי עין

יכול

וכל לשפוט שא כך אמר שלמה איך דיני אומה צו כד יני שאר האומות
 שאם דן והורג ומטה וחונק ומטה את דינו וגו' לאין בכך כלום אתה
 חייבת ממון שלא כדן נפשות את כתבע שזקבע את קובעי הס
 נפש והנכס היום כלוכבי השמים וכי כלוכבי השמים היו מ
 באותו היום והלך לא היו לא ששום רבוא מהו והנכס היום הנכס
 משולט ביום קיימים לעולם כחמה וכלבנה וכלוכבי יוסק עליכם
 נכס אף פעמים מהו שוב ויבדך אתכם כאשר דבר לכם אף אמרו
 לו משה אתה נותן קצבה לברכותינו ככר הכטוח הקבה את צרותם
 אשר אם יוכל איש למנות וג' אמר להם צו משלי היא אבל הוא יבדך
 אתכם כאשר דבר לכם איפה אשא לבדי אם אומר לקבל שכר
 לקבל שכר לא אוכל צו היא שאמרתי לכם לא מעצמי את אומר
 לכם שאמפי הקבה" טרחכם מלמד שהיו ישראל טרחו היה אחו
 מהן חואה את בעל דינו בוצה כדן אומר יש לי עדים להביא יש לי
 ראיות להביא מוקיף את עליוכם דייני" ומשאכם מלמד שהיו מ
 אפיקורו קין הקדים משה לצאת אמרו מה דאך בן עמרם לצאת
 שמה אינו שפוי כהוך ביהו איחד לצאת אמרו מה דאך בן עמרם
 שלא לצאת מה אתם סבורים יושב ונועץ עליוכם עצות רעות
 וחושב עליוכם מחשבות" וריבכם מלמד שהיו חגטם הבו לכם
 הצמינו עצמכם לדבר אנשים וכי תעלה על דעתך נשים מהתל
 אנשים חכמים כסופים נבונים מבינים דבר מהוך דבר צו היא
 ששא אריוס את ר יוסף מה בין חכמים לנבונים חכם דומה לשלח
 עשיר בשמציין לו דינין לראות רואה וכשחיו מביאין יושב ותורח
 נכון דומה לשלח עתגר כשמביאין לו מעות לראות רואה וכשחיו
 מביאין לו הוא מחזר ומביא משלנו" וידועים לשבטכם שהם
 ניכרים לכם שאם בא לפע מעונתה בטליתו איני יודע מי הוא ומאנה
 שבט הוא ואם הגון הוא אבל אתם מפורין בן שאתם גד לכם אותו
 לכך נאמר וידועים לשבטכם" כראשיכם ראשי ומכובדים
 עליוכם שתהיו נוהגים בהם כבוד ויראה ואשמם חקר יוד לימד
 שחשמותיהם שלוש רגל תלויות בדאשי דייניהם שהיה להם למחות
 ולבוין אותם לדרך הישרה" ותענו אותי חלפותם את הדבר להמתתם

היה לכם להשיב רכיבו משה ממי נאה ללמוד ממך איך מתלמד
 לא ממך שנצטערת עליה לא ידעתי מה שבוטחם הייתם חוזרים
 עכשו יתמנו עלינו דיונין הרבה אם אין מכירנו אנו מביאין לו
 דורון והוא נושא לנו פנים לעשותאם הייתי מהעצל אתם
 אומרים עשה מהרה וחקק את ראשי שבטובכם משכתיים
 בדברים אשריכם על מי באתם להתמנות עלבני אברהם
 יצחק ויעקב עלבני אדם שנקראו אחים ורעים חלק ונהלה
 וכל לשון חבה אנשים חכמים וידועים אבל נבונים לא מצאתי
 זו אחת משבע מדות שאמר יתרו למשה ולא מצאתי לא שלשה
 אנשים צדיקים חכמים וידועים ראשים עליכם שנתנהגו בה
 כבוד ראשים במקח ראשים בממכר ראשים במשא ומתן
 נכנס אחרון יצא ראשון שרשפים אחד ממונה עלאה שלי
 מאות אחד ממונה על מאה ושוטרים מנותי עליכם
 לשבטובכם או הכופתין והמפין ברצועה על פי הדיונין והצוה
 את שבטובכם אמרתי להם היו מתונין בדין אם באה לפעך
 פעם אחת שתיים ושלוש לאמר כבד באדין זה לפע פעמים
 הרבה לא היו נושאים ונותנים בעתה היא משמנתים אמית
 להם אין עכשו כלשעבר לשעבר הייתם ברשות עצמכם
 עכשו הרי אתם משועבדים לציבור שמוע לשון הורה
 כמו צבור ושומר ובין גרו זה בעל זמנו שאוגר על דברים
 דא ובין גרו אה על עסקי דורה בין חלוקת אחים אפלוגין
 תנור לכורים לא תכירו פעם במשפט זה הממונה להושיע
 הדיונין שלא יאמר איש כל נאה און גבור או שיבנו דיונין איש
 פל קרובי או שיבנו דיונין בעיר והוא אינו בקי בדיונין במיעוט
 מחייב אתה זכאי ומזכה את החייב מעלה אע על מי
 שמינהו לאו הכיר פעם בדין כקטון כגדולת שמעון שיהא
 חשוב עליך דין של פרומה בדין שלמאה מנה שאם קדם
 ובאלפנד לא תסלקנו לאחרון דא כקטון כגדולת שמעון
 כהרגומו שלא תאמר זה עני הוא וקבירו עשיר ומצור

לפרנסן אצכה את העני ונמצא מהפדנק בנקיות דא שלא תאמר
 היאך אני פוגם כבודו של עשיר זה בשבילי איני אצטנו עכשו ופשיע
 לחוץ אומר לוהן לן שאתה חייב לן לא תגורו מפני איש לא תידחו
 דא לא תגורו לא תכעסו דבריד מפני איש לשון אומר בקוש"ט
 המשפט לאלהים הוא מה שאכה כופל מזה שלא כדן אזהמזיקני
 להחזיר לו נמצא שהפיות עלי את המשפט תקריבון אי על אצד
 זה נקתלה ממנו דין בנות עלפחד וכן שמואל אמר לשאלו לנבי הרוחה
 אמר לו הקב"ה חייך שאני מודיעך שאין אתה רואה ואימתי הודיעו
 בשבא למשוח את דוד וירא את אליאב ויאמר אך נגד ש מש ידון
 אמר לו הקב"ה ולא אמרת אינני הרואה את בטל מראיהו את כל
 הדברים אשר תעשון אין עשרת דברים שביד ידני ממונות לדיני
 נפשות המדבר הגדול והגורא שהיו בונח שום בקורות ופקודים
 בקשות ותקריבון אי כלכם בערבוביא ולהלן הוא אומר ותקריבון
 אי כל ראשי שבטויכם וזקנכם ותאמרו הן הראנו וג' אותה
 קריבה היתה הוגנת לדיים מכבדים את הזקנים ושלאוס לפניהם
 וזקנים מכבדים את הראשים ללפת לפניהם אבל כאן ותקריבון
 כלכם בערבוביא לדיים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין
 את הראשים וישיבו אותנו דבר בתיזה לשון הם מדברים
 את הדרך אשר נעלה בה אין דרך שאיננה עקמימות ואת
 העדים אשר נבא שיהן תחלה לכבוש וייטב בעיני הדבר
 בעיני ולא בעיני המתים ואם בעיני משה היה טוב למה אמרה
 בתוכחה משל לאדם שאומר לחבורו מפור לנחמורך זה אמר
 ליהן בותנו אתה לי לנסיון אמר לן הין כהרים וגבעות אמר לן
 הין טון שראה שאין מעטבון כלם אמר הלוך כלכו בטוחהו
 זה שלא תמצאו בו מוס אמר לו טול מעותיך איני מנסך
 מעתה אהאני הודיתי לדברויכם שמא תהצורו בכם שנתדון
 שאיני מעבב ואתם לא חזרתם בכם ואתח מכם מן הברורים
 שבכם מן המסולתים שבכם שנים עשר אנשים איש אחד

שמן א
פ

לשכט

לשבט מגיד שלת היה שבטלוי עמהם" עד נחלאשכול מגיד
 שנקרא על שם סופן" וירגלו אותה מלמד שהלכו בה ארבעה אומנו
 שתי וערב" וירידו אינו מגיד שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות
 ויאמרו טובה הארץ מי הם שאמרו טובתה יהושע וכלב ותמרו
 לשון התרסה התרסתם כנגד מאמרו ותרגנו לשון הרע וכך
 דברי נרגז אדם המוציא דבה בשנתה י' אותנו" הוא היה חוקב
 אתכם אבל אתם שונאים אותו משל הדיוט אומר מה דבליבך
 על רחמך מא דבליביה עלך הוציאנו מארץ מצרים הוצאתו
 לשנאה היתה משל למלך בער נדס שהיו לו שני בנים וישלשתי
 שדות אחת שלשקיא ואחת שלבעל למי שהוא חוקב נותן שלשקיא
 ולמי שהוא שונא נותן לו שלבעל ארץ מצרים שלשקיא היא
 שנילוס עולה ומשקה אותה וארץ כנען שלבעל והוציאנו מצרים
 לתת לנו את ארץ כנען" ערים גדולות ובערות בשמים" ויצרו
 הכתובים לשון הצאי" לתערצון לשון שבירה כהרגומו ולומה
 לו בערוץ כחלים לשכון לשבורה כחלים" ילקח לכם בשבילכם
 ובמדבר אשר ראית מוסב על מקרא שלמעלה הימנו ככל
 אשר עשה אתכם במצרים ועשה אתה במדבר אשר ראית כי
 כשאלך וג' כאשר ישא איש את בנו כמו שפירשתי אצל נוסב
 מלאך האהים ההולך לפני מהנה ישראל וג' משל למהלך בדרך
 יבנו לפניו כחו לקמים לשבותו וכו' וכדבר הזה שהוא מבטוחכם
 להביאכם אהארץ אינכם מאמינים בו" לראותכם כמו
 להרחותכם וכך לפחותם הדרך וכן לשמיע בקול תודה וכן ללכת
 להביד בישר עץ" אשר דרך בה חברון שני ויבא עד חברון" התאנה
 נתמלא רוגז" פנו לכם אמרתי להעביר אתכם דרך רוחב ארץ
 אדום לצד צפון ליכנס לארץ קלקלתם וגדמתם לכם עכוב"
 פנו לכם לאחור יכם ותלכו במדבר לצד ים סוף שהמדבר
 שהיו הולכים בו לדומה שלהר שעיר היה מפסיק בין ים סוף
 להר

איוב ל

מלכ פט

להר שיעיר עתה המשכו לצד היס ותקבכו את הר שיעיר כל
 דרומו מן המערב למזרח ותהיונו לשון הננו ועליון אהמקום
 זה הלשון שאמרתם לשון היז כלומר נצד מנתם לא תעלו ולא
 עליה תהא לכם אה ידידה באשר תעשינה הדבורים מה
 הדבורה הזאת כשהיא מכה את האדם מידי מתה אה ה
 כשהיו נוגעים בכס מידי מתים ולא שמעו בקולכם כביכול
 עשיתם מדה רחמיו פאו אנצדי ותשבו בקדש ימים רבים
 תשע עשרה שנה שכימים אשר י שבתם בשאר המקעות
 והם היו שלשים ושמונה שנה תשע עשרה מהם עשו בקדש
 יט שנה הולכים ומבורחים וחזרו לקדש כמו שג ויניעם נמדבר
 כך מצאתי בקדר עולם ונסע המדברה לו לחטאן היו עובדי
 דרך הר שיעיר ליפנס לארץ מן דרומו לצפון ובשטל שקלקלו
 הככו לצד המדבר שהוא בין ים סוף לדרומו של הר שיעיר והלכו
 אצל דרומן מן המערב למזרח דרך ים סוף דרך יציאתן
 ממצרים שהוא במקצוע דרומית מערבית משם היו הלכו
 לצד המזרח ונקב את הר שיעיר כל דרומן עד ארץ ה
 מואב לכם צפונה סובו לכם לרה מזדהית מן הדרום
 לצפון פעכס לצפון נמצאו הולכים את רוח מזרחית וזהו
 שג ויבאו ממזרח שמש לארץ מואב ונשמרתם מאד
 ומהו השמירה אה תגדו בס עז מדרך כה רגל אפלו מ
 מדרך כה רגל כלומר אפלו דרוקת הרגל איני מרשה לכם
 לעבור בארצם שלא ברשות ולא עד שיבא יום דריסת
 כה רגל על הר הזתים שג ועמדו רגליו ירושה לעשן מ
 מאברהם עשרה עממים נתתי לו שבעה לכם קנוקני
 וקדמוני הן עמוז ומואב ושעיר אחת מהן לעשו והשתים
 לבני לנט בשכר שהלך אתו למצרים ושתק עלמה שהיו
 אומרים על אשתו אהותו היא עשאו ככנו תכרו לשון
 מקח וכן אשר כרית לי שכן ככרבי היס קורין למכירה

כירה

בורה כי שאלהיך ברכך לפיכך לא תבנו את טובתה להראות פאלי
 אתם עמים את הראו עצמכם עשירים ונפן ונעבור לצד צפון
 הפכו פעם להלוך רוח מזרחית ואל תתגר בם לא אקר להם עד
 מואב לא מלחמה אבל מיראים היו אתם ונראים להם כשהם
 מזויינים לכך כתיב ויגר מואב מפני העם שהיו שונלים ונזזים
 אותם אבל בני עמוז צאמא התגר בם שום גרני בשכר צניעות
 אנוס טלח פרסמה על אביה כמו שעשתה הבכירה שקראה
 שם בנה מואב ער שם המדינה האמים לפעם אתה סבור
 שזרפאים שנתתי לולאברהם לפי שהאמים שהם רפאים
 ישבו בה לפעם אבל לא זו היא כי אותן רפאים הורשתי מפני
 בני לוט והושבתים תחתם רפאים יחשבו רפאים היו נחשמן
 אותן אים בענקים הנקראים רפאים על שם שכל הרואה
 אותם ידיו מרפות אים על שם שאומתם מוטלת עלהבריות
 וכן ובשעיר ישבו החורים ונתתם לבני עשן יודשום לשון
 הווה כלומר נתתי בהם כה שהיו מודישום אותם והולכים
 היתה בם למהר ולהומס בתוך ארבעים שנה שלא יגרמו
 לבני הכ שלא יגרמו לבניהם עוד להתעכב במדבר ויהי
 כאשר תמו וידבר שאי אבל משולוח המרגלים עד כאן לא
 נאמר בפרשה וידבראח ויאמר ללמדך שכל שלשום נשמונה
 שנה שהיו ישראל נזופים לא נתחדד עמו הדבור בלשון חבה
 פעם אפעם נישוב ללמדך שאין השכינה שורה על הנביאים
 אלא בשביל ישראל אנשי המלחמה מבן עשרים שנה היוצאים
 בצבא אתה עובר היום את גבול מואב א מולבני עמון
 מכאן שארץ עמון לצד צפון ארץ רפאים תחשב ארץ
 רפאים נחשבת אה היא לפי שהרפאים ישבו בה לפעם אבל
 לא זו היא שנתתי לאברהם והעוים היו שבים בחצרים עוים
 מפלשתים הם שעמלם הם נחשבים בספר הושע שנחמשת
 קרע פלשתים העזתי והאשדודי והאשקלוני והבתי והעקרוני
 והעוים

והעושים ומפני השבועה שנשבע אברהם לאבימלך לא יכלו ישראל
 להוציא ארצם מידם" והבאת עליהם כפתורים והשמודים וישבו
 תחתם" ועכשיו אתם מותרים לקחתה מידם" תחת כל השמים"
 למד שעמדה חמה למשה ביום מלחמת עוג ונודעה דבר תחת
 כל השמים" ממדבר קדמות" אע"פ שלא ציונו המקום לקרוא לקיון
 לשלום למדת ממדבר סיני מן התורה שקדמה לעולם כשבא
 הקב"ה ליתנה לישראל חיצר אותה על עשו וישמעאל וגלוי לפענו שלא
 יקבלוה ואע"פ כן פתח להם בשלום אף קדמת את קיון בדברי
 שלום" דא ממדבר קדמות" ממך למדת שקדמתם לעולם יכול
 היית לשלוח ברוך אחד לשדוף את המצרים שאם עלחתני מן המדבר
 אפרעה לאמר שלח את עמי במותו" כאשר עשו לו בני עשו"
 לא לענין לעבור את ארצם שאם לענין מפר אוכל ומים" עד אשר אעבור
 את הירדן" מוקדם על אעברה בארצך" החלותי תתלפתך" כפה
 שר שלא מוריים שלמעלה תחת רבלין שלמטה והדריכו על אחרון
 ויצא קיון לא שלח בשביל עוג לעזור לו ללמדך שלא היו צריכים
 זה לזה ואת בניו בנו כהיבשה לובן גבור כמותו" מתים
 אנשים בבית קיון נאמר בצדו לנו לשון ביזה שהיתה חביבה
 עליהם וכוננים איש לו וכשבאו לבזות עוג כפר היו שבעים
 ומלאים והיתה בזויה בעיניהם ומקדעין ומשליכין בהמה ובגדים
 לכך נאמר כי אם כסף וזהב בזוגו לנו לשון ציון כך נדרש בקפרי
 כפרשת וישבי ישראל בשבטים" פליד נחליבך כל אצלנה ליבך וכל
 אשר צוה שאהיבו שלא לכבול הנחנן" ונקל ונעלי כל צד צפון הון
 עליה" א תירא אותנו" ובקיון לא הוצרך לומר א תירא אותנו לא
 מתירא היה משה שלא תעמוד לנו שכות ששימש לאברהם שב
 ויבא הסליחו והוא עוג תכל ארגוב מתרגמינן בית פלך תרכונת
 וראיתי תרגום סידושלמי במגלת אסתר הולא פלכין תרכונת
 למדתו קבל א"ל כי הוי כל מקל כלומר שהמלכות נקראת
 על שמה וכן את הארגוב ומלכיים אצל היכל מלך הרגו פקח
 למנחם למדת שכל נקראת שם ההפכות" עדי הפרזות"

פרצות ופתוחות בלאחומה וכן פרצות תשב ירושלים החרס
לשון הנה הלוח וכלות מיד מרשות צידועים יקראו לחרמון
ובמקום אחר הוא אומר עד הר שיאון הוא חרמון חרי לן ארבע
שמות למה הוצרכו לכתב להגיד שבה שלחרא ישרא שיהיו
מלכיות מתפחרות בכך זו אמרת על שמי יקראו וזו אומרת על
שמי יקרא שניד הוא שלג כלשון אשכנז וכלשון כנען מיתר
הרפאים שהרגו אמרפל וחביריו בעשתדות קרעם והוא פלט
מן המלחמה שנ ובח הפלט והוא עוב באמת איש באמת עוב
הוא יקרא ארץ רפאים היא אותה שנתתי לאברהם ואת הארץ
הזאת האמורה למעלה מנה לארנון ועד הר חרמון ירשנו
בעת ההיא מעדוער אשר על כח לארנון אינו מחובר לראשו
שלמקרא אן לסופו על כתי לראובני ולגדי אבל לענין ירושה
עד הר חרמון היה תוך הנחל ורבול כל הנחל ועוד מעבר
לשפתו כלומר עד ועד בכלל ויותר מפיאן כנרת מעבר הירדן
המערבי היא וכחלת בני גד מעבר הירדן מזרחי וכפל בגורלם
רוחב הירדן כנגדם ועוד מעבר שפתינו על כנרת וזהו של הירדן
וגבול הירדן ומעבר לן ואצו אתכם לבני ראובן וגד היה מצד
לפני אחיכם הם היו הולכים לפי שהיו גבורים ואויבים כופלים
לפניהם שנ וטרח זרוע אף קוד חסנת פרש ולא הדברים

פרשת ואתחנן

ואתחנן איך חנון בכל מקום אן לשון מתנת חנם אעפ שיש
להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת
המקום אן מתנת חנם לפי שאמר לן וחנותי את אשר אחון אמר
לן כלשון ואתחנן דא זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה
כדאיתא בספרי בעת ההיא לאחר שכבשת ארץ סיחון ועוב
דמית שמא הותר הנדר לאמר זה אחד משלשה מקומות
שאמר משה לפני המקום אינו מניחך עד שתודיעני אם תעשה

שאני אם לאו שאהים רהום בדין אתה החלות להרחות את עבדך
 פתח להיזר עומד ומתפלל אעפ שכגזרה גזירה אמר לוממך למדת
 שאמרת לי ועתה הניחה לי וכי תופש הייתי כך לא לפתוח פתח שני
 תלוי להתפלל עליהם כמו כן הייתי לעשות עכשיו את בדלך עו
 מדת טובך וכך הוא אומר ועתה יגדל נח כחץ ואת יודך עו ימינך
 שהיא פשוטה לכלבאי עולם החזקה שאתה כובש ברחמים את
 מדת הדין בחזקה אשר מישל איך דומה למלך בן שיטלן יתעין
 וסקתה דין הממחין בידו כשרוצה לעשות חסד ולעבור על מדותיו
 אתה איך מיימחה בידך את מחוללי ותבטל גזירותך ולפי פשוטו
 חתה החלות להראות את עבדך מלחמת קיחון ועוג בדלת האה
 החלות תתלפנד הראני שלשים ואחד מלכים אעברה נח איך נח
 לא לטון בקשה ההר הטובה הזה עו ירושלים זה לבנון זה כירי
 המקדש ויתעבר שי נתמלא חמה למענכם אתם ברמתם לי
 וכן הוא אומר ויקציפו על מי מריבה וידע למשה בעבורם רב
 לך שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן מפציר
 דא רב לך הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך וראה בעיניך
 בקשת ממני ואראה את הארץ הטובה אני מראה לך את כולה שני
 ויראהו שא את כל הארץ וצו את יהושע על הפרחות ועל המשאורת
 ועל המריבות והזקה ואמרו בדרך שלא ירח לבו לומר
 בשם שנענש רבי עליהם כך קופי ליענש עליהם מבטיהו אני כן
 הוא עבד והוא יבחי לי כי הוא יעבור יאסי עבד לפניהם יבחי לו
 ואכלאו לא ינחלו וכן את מוצא בשעלה מן העם העי והוא ישב
 יבן מהם אנשי העי וג' וכיון שנפל על פניו אמר לו קום לך קום לך
 כתיב אתה הוא העומד במקומך ומשלה את בני למלחמה למה
 זה אתה כופל על פניך לא כך אמרתי למשה רבך אתה הוא עובד
 נחם לאוהן עובדין ונשב בגמי ונצמדתם לעז ואנפך ועתה
 שילשמעל החקים והכל מחוללך ואני לא זכיתי לימחל לי

לא תוקיפו כגון חמש פרשיות בתפלין חמשת מינין בלולב וחמש ציציות
וכן לא תגרעו ושמרתם זו משנה ועשיתם כמשמעו כי הזאת חמשתם
בזאת תחשבו חכמים ונבונים לעיני העמים "חקים ומשפטים צדיקים
הגונים ומקובלים" דק העמר לך פן תשכח את הדברים אז כשלא
תשכחו אותם ותעשו על אמתתם תחשבו חכמים ונבונים ואם
תעוותו אותם מתוך שכחה תחשבו שוטים "יום אשר עמדת ימוקם
על מקרא שלמעלה ממנו אשר ראו עיניך יום אשר עמדת
בחורב אשר ראית את הקולות ואת הלפידים" יאמרון לפון
לעצמכם "ואותי צוה ש ללמד אתכם תורה שבעלפה" קמל
צורה "וכן תשא עיניך להסתכל בדבר ולתת לב לטעות אחרים
אשר חלה להם להאיר להם" דא לא הות לא מנעק מלטעות אחרים
לא החליקם בדברי הבליהם לטרדם מז העולל וכך הוא אומר
כי החליק אין בעינו למצוא עוננו לשנוא" כור הוא כלי שמזקקים
בו את הזהב" התאנה נתמלא רוגז" על דבריכם על אודותיכם
על עסקיכם" כי אנכי מת אינני עובר מאחר שמת מהיכן
יעבור לא אף עצמותי אינם עוברים" תמונת כל תמונת כל
דבר אשר צורך שי אשר צורך שלא לעשות אהנא מהנא לנקום
מתחרה על רוגזו להפרע מעובדי על וכושנתם למז להם שינו
ממנה פקוף שמונה מאות וחמשים ושתים שנה כמנין ונוטתם
והוא הגם לקוף שמונה מאות וחמשים והקדים שתי שנים
לנושנתם כדי שלא יתקיים בהם כי אבד תאבדון וזהו שני וישקוד
ש על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק לא ינו צדקה עשה עמנו
שמי הר להביאה שתי שנים לפעל מנה" העידותי בכם הנב
מזמינם להיות עדוים שהתירתי בכם" ועבדתם שם אהים
כתרגומו משאתם עבדים לעובדיהם כאן אתם עובדים להם
לא ירפק מלהחזיק בך בודיו ולשון לא ירפק לשון לא יפעול
לא יתן לך רפיון לא יפליט אותך מאצלו וכך אחזתו ולא תרפנו

שלא ננקד ארפנו כל לשון מוקב על לשון מפעיל ומתפעל כמו
 הרפה ליה תן לה רפיון הרך ממע התרפה ממע לימים ראשונים
 עלימים ראשונים ולמקצה השמים וגם שאל לכל הברואים
 אשר מקצה אקצה זהו פשוטו ומודעו מלמד על אומותו של אדם
 שהיתה מן הארץ עד השמים והוא השיעור עצמו אשר מקצה
 אקצה הנהיה כדבר הגדול הזה ומהו הדבר הגדול העמב
 נס וג' הנקשה הים הכי עשה נקיים שוסלוא לבוא לקחת גוי וג'
 וכל ההין הללו המיהותהן לכך נקודות הן בחטף פתח הנהיה
 השמע הנקה הנשמע במקות על ידי נסיונות הודיעם גבורותיו
 כגון התפאר על אס אוכל לעשות כן הרי זה נסען באותות
 נסימנין להאמין שהוא שלוחו של מקום כגון מה זה בידיך
 מופתים הם בפלאות שהביא עליהם מכות מופלאות במלחמה
 בים שני כי שן נלחם להם הראית כתר גומן את חזיתא בענותן
 הקצה את התורה פתח להם שבעה דקיעים ובעם שקרע את
 העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחידי לכך נקמד
 אהה הראית לך עת ותחתבי אהב וכל זה תחת אשר אהב ויוצאך
 בפניו פחדים המנהיג בנו לפענו שכוניקע מלאך האלים הנולך
 וג' וכלך מאחריהם דא ויוציאך בפענו בפע את בנותן כמה של
 נבד אבותם עשה פלא ואל תתמה על שהזכירם בלשון יחיד
 שהדי כתבם בלשון יחיד ויבחר בצרעו אחריו ממך מפעך
 קר חהו זדרשהו להוריש מפעך גוים גדולים ממך פיוס וזה
 כאשר אתה רואה היו אצו יבדיל כתן לב להיות חרד לזכר
 שיבדיל וא' עפ שאיבן קולטות עז שיבדלו אותן שבחרך
 כנען אמר משה מצוה שחפשי לקיימה צווימנה בעבר
 הירדן מצד זה שמעו זאת התורה זו שהיא עתיד לקדד
 אחר פרשה זו אברה העדות אשר דבר הם הם אשר דבר
 בצאתם ממצרים דבר להם בערבנות מצאב אשר בעבר

הירדן שהיא במזרח שה עבר השני היה במערב חזר ושנאה להם
לא את אבותינו כלבד כרתו וכו' כי אתנו פנים בפנים אמר רבי
ברביה כד אמר משה ונאמרו אנע מטעה אתכם עללא דבר
כדדך שהסדסור עושה כן המוכר ללוקח הרי הלוקח עצמו
מדבר עםכם לאמר מוקב על דבר ש עמכם בהר מתוך החס
לאמר אנכי עומד בין ש וביניכם על פני בכל מקום אשר אנ
שם וזהו כל העולם דא כלזמן שאנ קיים עשרת הדיברות
כבר פירשתי שמור ובראשונות הוא אומר זכור שניהם
כדיכור אחד ובתיבה אחת נאמרו ובשמיעה אחת נשמעו
אשר צוך ש קודם מהן תורה במרה וזכרת כי עבד היית
על מנת כן פדאך שתהיה לו עבד ותשמור מצותיו כאשר
צוך אף על כבוד אב ואם נצטון במדה שש שם לוקח ומלמ
לא תעזוף אין לשון ניאוף לא כשת איש לא תתאוה לא תירוג
אף הוא לשון חמדה כמו נחמד למראה דמתרגמינן דמרג
למחזי ולא יסף מתרגמינן ולא פקד כי קולו חזק וקיים לעולם
דא ולא יסף לא הוסיף להראות בתותו פומבי ואת דבר
אינו התשת את כוחי כנקבה שנצט ערתי עליכם ורפויית
ידי כי ראיתי שאינכם חרדים להקרב ליו מאהבה וכי לא היה
יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמד ממני ש לא הינו שאת
שהוא אהינו עתה ולא שהי האומות הוא עתיד להיות ש את
כי אז אהפוך עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ש ונאמר
ביום ההוא יהיה ש אחד ושמו אחד ואהבת עשה דבריו מאה
אינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה העושה אצל רבו
מיראה כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו בכל לבבך בשני
יעריך דא בכל לבבך שלא יהיה לבך חלוק על המקום ובכל
נפשך אפלו הוא נוטל את נפשך ובכל מאריך בכל ממונך ש
לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאריך

יא בכל מאריך בכל מדה ומדה שמוודי לך בין במדה טובה בין במדת
 פורענות וכן דוד הוא אומר כוס ישועות אשא וג' צדה ויגו אמצח
 והיו הדברים האלה שמתוך כך אתה מכיר בהקבה ומדבק בדרכיו
 אשר אנכי מצוה היום לא יהי בעיניך כדיוטגמא ושנה שאין אדם
 קופנהאא כחדשה שהכל רציץ לקדאתה דיוטגמא מצות המלך
 הנאה במכתב ושנתה לפשו חרוד הוא שיהיו מהודים בפיק
 שאם ישלך אדם דבר לא תהא צריך לבגמם בואא אמור לו מיד
 לבניך אהתלמדי וס מצונו בכל מקום שהתלמידים קרויים בעם
 שז בניס אתה לפלא הובס ואומ בני הנביאים אשר בביתא וכן
 בהזקיהו שלימד תורה לכל ישראל וקראם בעם שז יעלה בנ אר
 תשלו וכעס שהתלמידים קרויים בעם שז אתה לפלא הובס
 כך הרב קדני אב שז אבי אבי רכב ישונוג' ודברת בס' שלא יהא
 עיקר דיבורהא בס עשם עיקר ואת עשם סופל וכעכך יוכלו אפלו
 שכל בחצי היום תלוב קומך יוכלו אפלו בחצי הלילה תלוב לבתך
 בדרך דרך ארץ דיברה תורה זמן שכיבה וזמן קומה וקשרתם
 לאות על ידיך לו תפלין שבצרוע והיו לטופת בין עונך אתו
 תפלין שבראש ועל שם מצו פרשיותיהם נקראו טופת לטופת
 שתים פת בחפריהי שתים מזוזות ביתך מזוזת כתוב שאין
 צריך לא אחת ובעעריך לרבות שערי הצרות ושערי מדוכות
 ושערי עיירות חצובים לפי שהיו מקום פרשין וקלעים נופל בולטון
 חציבה מבית עבדים כהדרגומו מבית עבדוהא ממקום שהייתם
 שם עבדים ובשמו תשבע אס ישכך בלה מדות הללן שאתה יראת
 את שמו ועובד אותה אז ובשמו תשבע שמתוך שאתה יראת שמו
 תהא זהיר בשבועתך ואם לאו לא תשבע משה העמים אשר קבצתו
 הוא הדין לרחוקים את לפי שאתה רואה את שבינותך תועים
 אחריהם הוצרך להזהר עליהם ביותר במקה כשיעלון ממצדים
 שגזוהו כמים שז הישא בקרבונו הישר והטוב לו פשרה לפעם

דה דבט

משורת הדין כאשר דבר והיכן דבר והמות את כל העם כי ישלך
בכך מחר יש מחר שהוא אחר זמן ונשלט לשון השלכה וההזהר
ונשלט הברזל לאת הנש לאת התן להם חן אקור לון לאדם לומר כמה
נאה בותזה דא לאת התן להם חנייה בארץ כי יסיר את בנדך מאחורי
בנו שלמותי כשישא את בתי יסיר את בנדך אשר תלך לון בתי מאחורי
למדנו שבן בתי הבאמן הכותי קרוי בנדך אבל בן בנדך הבאמן הכותי
אינו קרוי בנדך לא בנה שהדי לא נאמר על בתי לא תקח כי יסיר את
בנדך מאחורי לא כי יסיר את בנדך מזבחותיהם של בני מצבותיהם
אבן אחת ואשיריהם איפנות שעובדין אותן ופסיליהם פסילים
עלמים לא מרובכם בפשוטו ומדדשו לפי שאין אתם מגדילים
עצמכם כשאנ מעפיע לכם טובה לפיכך חשל בכם כי אתם
המעט הממעטין עצמכם בגון אברהם שאמר ואנכי עפר ואפר
ובגון מטה ואהרן שאמר ונחננו מה לא כננו כדנצר שאמר אדמה
לעליון וקנחדיב שאמר מי בכללתי הארצות וחירם אמר אני משג
גהים ישבתי כי אתם המעט הדי כי משמש בלשון דהא כי
מאתכת ש הדי כי משמש בלשון לא לא מרובכם השקש ככב לא
מאתכת ש אתכם ומשמרו את השבועה מחמת שמרו את השבועה
לאף דור ולהלן הוא אומר לאפים כאן שהוא סמוך הצל לשומרי מצותיו
הוא אומר לאף ולהלן שהוא סמוך הצל לאוהביו הוא אומר לאפים אוהביו
או העושין מאהבה שומרי מצותיו העושין מיראה ומשלים לשונותיו
אפניו באיו משלים לו במעולו טוב כדי להאבדו מן העולם הבא
היום לעשותם ולמחר לעולם הבא ליטול שפרם חסלת ואתחנן

פרשת ורהיה עקב

והיה עקב תשמעון אס המצות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון
ושמר ש שמור לך הבטחתו עגראפיק ולוי בקרך שהנקה מצות
כומעיה עשותות צאנך מנחם פירש אבירי בען מבחר הצאן כמו

עשהרה

עשתרות קרנים לשון חוזק ואנקלוס תרגם ועדרי ענדורכותינו
אמרו למה נקרא שמים עשתרות שמעשרות את בעליהן עקר שאין
מוליך פי האמר בלבבך על כרחך לשון די למא הוא שמא האמר
בלבבך מפני שהם רבים לא אכיל להורישם א האמר כן לא תירא
מהם ולא יתכן לפרשו כאחת משאר לשונות שלפי שיפול עליו שוב
לא תירא מהם" המלות נסיונות האותות כגון ויהי פנחס והיו לים
ביבשת" המופתים המכות המופלאות ה"ד החזקה זה הדבר
והזרוע הנטויה זו החרב שלמכת בכורות" הצרעה מין שרץ
העוף שהיתה זורקת בהם מרה ומסרסותן ומקמא את עיניהם
בכל מקום שהיו נקדוין שם" פן תרבה עליך חית השדה והלא
אם עושן רעונו אין מתיראין מן החיה שזו חות השדה השלמה
לך לא גלוי היה לפניו שעתידין לחטוא" והמס' בקור קמץ כו כן
לפי שאין מים אחרונה מן היקוד והדי הוא כמו והם אותם אבל
והמס' גלגל עבלתו כולו יקוד לפיכך הציו קמץ והציו פתח בעאר
פעל שלש לש אותיות כלה מצוה כפשוטו אתה התחלת בעצוה
גמור אותה שאינה נקראת המצוה לא על שם הגומרה שג
ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם
והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם לא לפי שלא הספיק
לבמדה ובמרוה ישראל נקראת על שמים" התשמור מצותיו"
שלא תנקהו ולא תהרהר אחריו" שמלהך לא בלתה" עב כ
כבוד היו שפים בבקותם ומגהצים אותם כמין כלים מגוהצים
ואת קטניהם כמון שהיו גדלים היה גדל לבושן עמהם כלבוס
הזה שלחומט שבדל עמו" לא בעקה לא נפחה כבצק כדרך
הולכי יחה שרגליהם נפוחות" צית שמן" צתים העושים שמן"
גדולים ועצומים ממך אתה עצום והם עצומים ממך" אל
תאמר בלבבך צדקתי ורשעת הגוים גרמון" לא בצדקתך
אתה בא לרשת כי ברשעת הגוים" הרי כי משמש בלשון

ישעיה

ואשב כהר און ישיבה אט משון עכבה לוחות לוחות כח ששתיה
שנות ואתנפל כלאשונה ארבעים יום שזועתה אעלה אש אולי אמרו
באותה עלייה עכברי ארבעים יום נמצאו כלים בעשרים ותשעה
כאב שהוא עלה ביום בתמוז בו ביום נתרצה לוישראל ואמר לו למשה
פסל לך שני לוחות עשה עוד מ יום נמצאו כלים ביום הכפורים
בו ביום נתרצה הקב"ה לוישראל בשמחה ואמר לו למשה קלחתי לך
לכך הוקבעלמה ילה ולקלחה ומנין שנתרצה ברצון שלם שנבאגני
של לוחות אחרונות ואנכי עמדת בהר כי מים הראשונים מר
הראשונים ברצון אה אחרונים ברצון אמור מעתה אמצעיים היו
בכעס ובאהרן התאנהש לפי ששמע לבס" לה שמידן יזה כיל
בניסוחן הוא אמר ואשמיו פריו ממעלי ואתפלל גם בעד אהרן
והועילה תפילתי לכפר מחצה ומתן שנים ונשארן השנים טוחן
לשון קווה כמו הלך ובלות ואתנפל און עצמן האמורים
למעלה ונפלן כאן לפי שכתוב כאן קדר תפלתו של שיהיה אשתח
עמד בעת ההיא לקוף מ יום נתרצה לי ואמר לי פסל לך ואחר כך
ועשית ארון ואני עשית ארון תחלה שבשנתבוא הלוחות בידי הים
אתנס ולא זה הוא ארון שעשה בצלף שהרי משכן לא נתעקדו בו
עד לאחר ילה כי ברחוקמן ההר צוה להם על מלחמת המשכן ונעו
עשה משכן תחלה ואח"כ ארון וכלים נמצא זה ארון אחר היה וזה
שהיה יוצא עמהם למלחמה ואותו שעשה בצלף לא יצא למלחמה
אח"כ ימי עלי ונענשו עליו ונשבה ובעי ישראל נסעו מבארות בני
יעקב מוסרה מה ענין זה לכאן ועוד וכי מבארות בני יעקב נסעו
למוסרה והלא ממנוסרות כאן לפני יעקב שניסעו ממנוסרות ועוד
שם מה אהרן והלא בהר ההר מת צא ותחשוב ותמצא ח מסעות
משמת אהרן בהר ההר אהרן מן ההובחה ועוד עשיתם את
לכם ממלחמת מקד ערד ונתתם ראש לחזור למצרים ואתם
לאחוריכם א מסעות עד בני יעקב ומשם למוסרה שם נלחמו

לכס בני לוי והרגו מכס ואתם מהם עד שהחזירו אתכם בדרך
חזרתכם ומשם חזרתם בגדגדה הוא חור בגדגד "ומן הגדגדה"
ובמוסרה עשיתם חבל כבד על מיתתו שלא הרץ שגדמה לכס
זאת וכדמה לכס כאלו מת שם וקמך מעלה תוכחה זו לשיבור הלוחות
לומר שחשה מיתתן של צדיקים לפעם הלכה כיום שנשתברו בו
הלוחות ולחודי עך שהוקשה לן מה שנתנו ראש פרנס ממנו כיום
שעשו בו את העגל בעת ההיא הברך לך מוסב לעטף הראשון צעת
היא בשנה הראשונה לצאתכם מצרים וכוונתם בעגלובני לוי
לא טעו הבדילים המקום מכס וקמך מקרא זה לחזרת בני יעקב לומר
שאם בצו לא תעו בה בני לוי לא עמדו באמונתם ואנכי עמדתי
בהר לקבל לוחות האחרונות ולפי שלא פירש למעלה כמה עמד
בהר בעליהם אחרונה זו חזר והתחיל בה "לשאת ארון הלוי לעמד
לשרתו ולברך בשמו" הכהנים והיא נשיאות כפים על כן לא היה
ללוי חלק לפי שהובדלו לעבודת מזבח ואינן פנויים לחדוש ולזרוע
ש הוא נחלתו נוכל פרק מזומן מבית המלך כי מיס הראשונים
של לוחות הראשונות מהם ברצון אהן ברצון אבל האמצעים
שעמדתי שם להתפלל עליכם היו בצעם ויאמר יי אלהים
עקרתם מאחרי ונתעיתם בעגל אמר לי לך נחה את העם ונתתה
ישאל אלהים שעשיתם כל זאת עוזרו רחמו וקבתו עליכם ומכר
מה שהם אתם לפינו אינו ששאל מכס כי אם ליראה ירכו ויפנו דרשו
מבין הכל בידי שמים חנף מיראת שמים לשמור את מצותי
ואף היא לא לחנט שאל טוב לך שתקבלו שכר" הז' לשיהיך הכל ואעפ"כ
רק באתו חשק ש' מן הכלי בכס כמו שאתם חשוקים מכל העמים
היום הזה" ערלת לבכם אולם לבבכם ובסניו" ואדוני האדונים
לא יוכל שום אדון להציל אתכם מידו" לא ישא פנים" אסתפרקו מ
עולו" ולא יקח שחד" לפיכך בממון" עושה מעט יתוס חמדה הרי
גבורה ואצל גבורתו אתה מוצא ענותותו" ואוהבגרי מלתלו לחם
ושמלה ודבר חשוב הוא זה שכל עצמו של עקב אבינו על זה נתפול

ונתן לי לחם לאכול וכבר ללבוש כי גרים הייתם מוס שבך אר
 תאמר לחבירך את שש הקד תירא ותעבוד לו ותדבק בו ולא חר
 שיהיו כך כל המדות הללו אז בשמו תשבע וידעתם היום תנו
 לב לדעת ולהכין ולקבל תוכחת כי לא את בעמס אני מדבר
 עכשו שנות לו לומר אנו לא ידענו ולא דאנו ככל זה בקרב כל
 ישראל כל מקום שהיה אחד מהם בורח הארץ נבקעת מתחת
 וכולעתו דברי יי הודה אמר לו נחמיה והלא כבר נאמר
 ותפתח הארץ את פיה ולא פותה אמר לו ומה אני מקיים
 בקרב כל ישראל אמר לו שנעשית הארץ מדרון כמשפך וכל
 מקום שהיה אחד מהם היה מתגלגל ונא על מקום הנקיעה
 ואת כל היקום אשר בדגלים זה ממונו של אדם שמעמיד
 על גבלין כי עיניכם הראות מוסב על מקרא האמור למעשה
 כי לא את בעמס אשר לא ידעו כי אם עמס אשר עיניכם
 הרואות וגו' לא בארץ מצרים היא שאל פונה הימנה ונאמרה
 הבטחה זו לישאל ביציאתם ממצרים שהיו אומרים שמא
 לא נבוא לארץ פונה ויפה בזה יכול בגנותה הכתוב מדבר
 וכך אמר להם לא בארץ מצרים היא שאל רעה הימנה תל
 והכרון שבע שנים נבנתה וגו' אדם אחד בנאן והטכנה צוען
 למצרים בכו והכרון לכנען דרך ארץ אדם פונה את הנעלה
 ואחכ בונה את הכעור שפסולתו שפראשון הוא בנתן כשני
 ובכל מקום החביב קודם הא למדת שחבדון יפה מצוען
 ומצרים משוכחת מכל הארצות שגבן יש בארץ מצרים
 וצוען שבח מצרים היא שהיה מקום מלכות שכן הוא אומר
 כי היו מצוען שרון וחברון פסולתה של ארץ ישראל לכך הקצור
 לקבורה מתיס ואעפ"כ היא יפה מצוען ובכתובות דרשן
 בענין אחר אפשר אדם בונה בית לבנו הקטן ואחכ לבנו הגדול
 לא שמכונה על אחד משבעה מצוען אשר יצאתם משם
 אפלו ארץ רעמס אשר ישבתם בה והיא במיטב ארץ מצרים

שנבמיסב הארץ אף היא אינה כארץ ישראל והשקית בדגלך ארץ
 מערום היתה צריכה להביא מים מטלוק בדגלך ולהשקותה
 צריך אתה לנדוד משנתך ולעמול והנמוך שותה ולא הגבוה אתה
 מעשה המים מן הנמוך לגבוה אבל אז למטר השמים תשתה
 מים אתה ישן על מטתך והקבה מעקה נמוך וגבוה גלוי נשאיכו
 גלוי כאתה בגן הירק שאין דילו בגשמים ומשקים אותו בדגל
 ובכתף ארץ הרים ובקעות משוכח ההר מן המישור שהמישור
 בבית כור אתה זורע כור אבל ההר בית כור ממנו חמשת כורין
 ארבע שפועיו ואחד בראשו ובקעות הן מישור אשר ש' אהיך
 דורש אותה והלא כל הארצות הוא דורש שנ' להמטיר על ארץ
 לא איש לא כביכול איכו דורש לא אותה ועל ידי אותה דרושה
 שדורשה דורש את כל הארצות עמה תמיד עיני ש' אהיך בה
 לראות מה היא צריכה ולחדשה בצורות עתים לטובה עתים
 לרעה כן בראותה בלה מראשות השנה מראש השנה נידון
 מה יהא בקופה והיה אם שמעת שמע
 והיה מושב על האמור למעלה למטר
 השמים השתה מים והיה אם שמע
 תשמעו אם תשמע בישן תשמע בחדש
 וכן אם שכח השכח אם התחלת לשכח
 קופץ שתשתכח כולה כתיב במגילה
 אם תעזבינו יום ימים אעזבך מצוה

אמר רבי יצחק כל שנה שדשה
 בתחלה מתעשרת בקופה
 מאי כועמא דכתיב מראשות
 השנה ועד אחרית שנה
 מרשות ככועד אחרית
 שנה מכלל דאות ליה אקדיות
 פי' שרשה בתחלה שישת
 עושין עצמם רשים בלה לדבר
 תחנותם וכלה כענין שנתצונו
 ודבר דשי עפ

אתכם היום שיהיו עליכם כאן שמעתם בנו ביום לאהבה את
 ש' שלא תאמר הריני למד בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא
 רב בשביל שאהב כל שכר לא כל מה שתעשו עשו מאהבה וסוף
 הכבוד לבא ולעבדו בכל לבבכם עבודה שהיא בלבבו היתה
 תפלה שהתפלה קרויה עבודה שנ' אהך די אנת פלח ליה בת דורה
 וכי יש פלח בבבל לא על שהיה מתפלל שנ' וכונן פתיחין ליה
 וכן בדוד הוא אומר תכון תפלת קבדת לפעך בכל לבבם

וכל נפשכם והלא כבוד הזהיר בכל לבבך ובכל נפשך לא הזהרה
 ליחיד אזהרה לציבור ונתתי מער ארצכם עשיתם מה שעלכם
 אני אעשה מה שעלי בעתו בלילי שבתות שהכל מצויין בבתיכם יורה היא רביעה
 הנופלת לאחר הזריעה שמרונה את הארץ ואת הזרעים מלקוש
 רביעה היוורת תמון לקציר למלאת התבואה בקשיה ולשון מ
 מלקוש בר המאחר כל מתרגמין והיה העכופים ללבן לקיטיו
 דא לכך נקראת מלקוש שיוורת על המליכות ועל הקשין ואספת
 דגנך אתה תאספנו אהבית ולא חיבך בענין שנא אתה אתה דגנך
 וג' כי מאספין יאכלוהו ולא בענין שנ' והיה אם זרע ישראל וג' ונתת
 עשב בשדך שלא תצטרך להולוכה למדברות דא שתהיה גוזז
 תבואתך כל ימות הגשמים ומשליך לפע בהמתך ואתה מונע ירך
 ממנה שלשים יום קוצים לקציר ואינה פוחתת מדגנה ואכלת
 ושבעת הריזו ברבה אחרת שתהא ברכה מצויה בפת בתוך
 המעים ואכלת ושבעת השמרן לכם כיון שתהיו אוכלים ושבעים
 השמרן לכם שלא תבעטו שאין אדם מורד בהקב"ה לא מתוך
 שביעה שנ' פן תאכל ושבעת ובקרך וצאנך ירביון מה הוא אומר
 אחריו ודס לבבך ושכחת וסרתם לפדוש מן התורה ומתוך כך
 ועבדתם אהים אחרים שכיין שאדם פורש מן התורה הולך ומדבן
 בעל וכן דוד אומר כי גרשולי היום מהסתפה בנחלתך לאמר
 לך עבד וג' ומי אמר לנו כן לא כיון שאנ מבורש מעסקוק בתורה
 הרינו קרוב לעבודת אהים אחרים אהים אחרים שהם אחרים
 לעובדיהם צועקו ואלו עוננו כמצא עשוי לן כנכרי אתיבונה
 תה מה שאתה מוביל לה בענין של זרעתם הרבה והבא מעט
 ואכדתם מהרה על כל שאר היסודין תגלה אתכם מן האדמה
 שגדמה לכם לחסוא משל למלך עשונא בנו לבית המעשה והיה
 יושב ומפקידו א תאכלי ותר מצרכך שתבא נקי לביתך ולא השגח
 הבן ההוא אכל ושתה יוהר מצרכו והקיא ופנת את כל בעהמקומו

אויטוס

טא
כ

טלחה

נטלוהו בידיו וכרגליו וזרקוהו אחורי פלפורין מהרה איני כותין לכם
 ארצא ואם תקמרו והלא ניתנה ארצא לדור המבול שכ' והיו ימיו מאה
 ועשרים דור המבול לא היה להם ממי כלמוד ואתם ישלכם ממני
 כלמוד" ושמעתם את דברי" אף לאחר שתגלנו היו מצנוינים במצוות
 הניחו הפליג עשו מזוזות כדי שלא יהו לכם חדשים כשתחזורו
 וכן הוא אומר הציבי לך ציונים" לדבר גם משעה שהפך יודי עב
 לדבר למדהו תורה צוה לנו משה שיהא זה למוד דברו מצוה אמרו
 כשהיננו מתחיל לדבר אביו משיח עמו בלשון הקדש ומלמדו
 תורה ואם לא עשה כן הרי הוא כאלו קוברו שכל ולמדתם אותם את
 בניכם לדבר גם" למען ירבו ימיכם וימי בניכם אם עשיתם כן
 ירבו ואם לאו לא ירבו שדברי תורה בדרשין מכלל לאו היין ומכלל
 היין לאו" ליתת לכם" אין כתוב כחן אף ליתת להם מכאן מצונו למדים
 תחיית המתים מן התורה" שמור תשמרון" אזהרת שמירת התורה
 להזהר בתלמודו שלא ישתכח" כלכת בכל דרכיו הוה רחוס ואתה
 תהא רחוס הוא גומל חסדים ואתה גמול חסדים" ולדבקה בן"
 אפשר לומר כן והלא את אכילה הוא אף הדבקה בתלמודים ובקבמים
 ומעלה את עליך כאלו נדבקה בן" והוריש ש" עשיתם מה שעליכם
 אף אתי אעשה מה שעלי" ועצומים מכס" אתם גבורים ונהס גבורים
 מכס שאם לא שישאל גבורים מה השבחה הוא שמעבחה האמורים
 לומר ועצומים מכס אף אתם גבורים משאר האומות ונהס גבורים
 מכס" לא יתיצב איש" אין לישא איש אומה ומשפחה ואתה בכשפיה
 מנין תל לא יתיצב מכל מקום אם כן מה תל איש אפלו כענג מלך
 הכש" פחדכם ומוראכם והלא פחד הוא מורא אף פחדכם עכ
 הקרובים ומוראכם על הדחוקים" פחד לשון בעיתת פתאום"
 מורא לשון דאגה מי מים רבים" כשדבר לכלם והיכן דבר אף
 אימתי אשלח לפנך" אף חסלת והיה עקב אף

יהי לא

פרשת ראה

ראה אנכי" ברכה וקללה האמורות

כהאמריזים ובהר עיבל אתהברכה על מנת אשר תשמעו מן הדין
 אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת הא למדת שכל העובד ע"ז
 הרי הוא סר מכלהדרך שנצטוו ישראל מלפניך אמרו המורה בעל
 כפופר בכל התורה כולה ונתת את הברכה כתר גומות יתמצו
 את המצרכים על הר גריזים כלפי הר גריזים הוספין פניהן
 ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה כלהאמר
 שבפניה אמרו תקלה בלשון ברוך ואח"כ הפכו פניהם כלפי
 הר עיבל ופתחו בקללה הלא המנה נתן בהם קימן אחרי אחר
 העברת הירדן הרבה והלאה למרחוק וזהו לשון אחרי כל מקום
 שנאחרי מופלג הוא דרך מבוא השמש להלן מן הירדן לצד
 מערב וטעם המקרא מוכיח שהם שני דברים שננקדו בשני
 טעמים אחרי נקוד בפשטא ודרך נקוד במשפל והוא דגש ואם
 היה אחרי דרך דבור אחד היה נקוד אחרי במשרת בשופר הפוך
 ודרך רפי מול הגלגל רחוק מן הגלגל אלונע מורה שכל הוא
 שני עד מקום שכל עד אלון מורה כי אתם עובדים את הירדן
 נסים שלירדן יהיו קימן בידכם שתבואו ותירשו את הארץ אבד
 תאבדון אבד ואח"כ תאבדון מכאן לעוקר ע"ז שצריך לעשר
 אחריה את כל המקומות אשר עבדו שם ומה תאבדון מהסתת
 איהם אשר על ההרים מזבח שלאבנים הרבה מצבה
 שלאבן אחת והיא בימון ששנינו במשנה אבן שחצבה מתחלתה
 לבימון אשרה יאילן הנעבד ואבדתם את שמש לכנות להם
 שם סגנון בית בליא קורין לה בית כריא עין כל עין קוש לא תעש
 כן להקטיר לשמים מכל מקום כי אם במקום אשר יבחר
 דא ונתצתם את מזבחורם ואבדתם את שמש לא תעשון כן
 אזרה למוהק את הנשם ולנותן אבן מן המזבח או מן העזרה
 אמר ר' שמעון כי העלה על דעתך שישראל נותצין את המזבח
 לא שלא תעשון כמעשיהם ויבדמו עובתיכם למקדש אבותיכם
 שיתחדב לשכנו תדרשו זה משכך שילה זבחיכם שלמים שנחייב

מעשר תיבס מעשר בהמה ומעשר שע לאכול לפעם מן החומה
 תרומת יד ססאו הבכורים שנבחהם ולקח הכהן הטען מידך ונכורות
 בקרבם לתתם לפה ויקדיבום שם אשר ברפך שי לפי הברכה
 הבא לאתעשו ככל אשר אנחנו עשים מוסב למעלה עליה אתם
 עובדים את הירדן כשתעבדו את הירדן מיד מותרים אתם
 להקריב בצמה כל יוד שנה שלביבונש וחילוף ובצמה לאתקריבו כל
 מה שאתם מקריבים פה היום במשכן שהוא עמכם ונמשח והוא
 כשר להקריב בו חטאות ואשמות נדרים ונדבות אבל בצמה אין
 קרבא הנדר והנדב וזהו איש כל הישר בעיניו נדרים ונדבות
 שאתם מתנדבים על ידי שישר בעיניכם להביאם ולא עליה חונה
 אותם תקריבו בצמה כי לא באתם כל אותה יוד שנה ע"ד עתה
 כמו ע"ד א המנוחה זו שולח נחלה יזו וירושלם ועברתם את
 הירדן וישבתם בארץ שתחלקוה ויהא כל אחד מטר את חלקו ואת
 שבתו והניח לכם לאחר כבוש וחלוק ומנוחה מן הגויט אשר הניח
 שי לנסותבס את ישראל ואין זואל בימי דוד אצוהיה המקום ובבטלום
 בית הבחירה בירושלם וכן הוא אומר בדוד ויהי כי ישב המלך בביתו
 ויש הניח לו מכל איבו מקביל ויאמר המלך אנתן ראה אנכי יושב
 בבית ארזים וארון שי יושב בתוך הירועה שמה תביאו למעלה
 אמור לענין שילה וראן אמור לענין ירושלם ולכך חלקם הכתלות
 הקר בין זו לזו משחלבה שילה ובאן לנגב וחרבה נוב ובאן לגבעון
 היו הבמות מותרות עד שבאן לירושלם מבחר נדרים מלמ
 שיביאמן המובחר השמר כך ליתן לאתעשה על הדבר בכל
 מקום אשר תראה אשר יעלה בליבך אבל אתה מקריב על פי
 נביא כגון איהו בהר הכרמלי באחד שבטוך בחטקן שלבנימין
 ולמעלה הוא אומר מעל שבטויכם הא פי צד בעקנה דוד את
 הבורן מארונה היבוקי גבה הזהב מכל השבטים ומכל מקום
 הבורן בחלקן שלבנימין היה ייק בכל אות נפשך במה הכתוב
 מיבר אס כבשר תאזה להתירה להם בלא הקרבת או מורים

הרי אמור במקום אחר כי ירחיב את גבולך וגו' ואמרת אוכלת בשר
כמה זה מדבר בהדשים שנמלכה מוס' שופדו ויחכלו בכל מקום
יכול יפדו על מוס' עובר ללך ק"ת זכח ואחלת" אין לך בהם התר
גיזה וחלכלה אכילה ע"י זביחה ה טמא והטהור" לפי שבאן מכה
קדשים של בהם והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הוצרך להתייר
בו טמא וטהור אוכלין בהערה אחת כצבי וכחיל שאין חרצין בא
מהם" כצבי וכחיל" לפיכך מן הזדווע והלחיים והקוביה" ר"ק קדש
לא תאכלו" אעפ שאמרתי שאין לך בו זריקה דם במזבח לא תאכלו
תשפכו כמים לומר לך שאין צורך בסו"י" דא הרי הוא כמים להנמי
את הזרעים" לא תוכלי בא הכת ליתן לא תעשה על הדבר" לא תוכלי
י' הושע בן קרחה אומר יכול אתה אכל אונך רשאי כי נוצא בו ואת
היבוקי ושב ירושלים לא יכלו בני ישראל להורישם יכולים היו לא
שאין רשאי לפי שכרת להם אברהם ברית בשעקח מהם מערת
המכפלה ולא יבוקים היו לא חתיים היו לא על שם העיר ששמה יבוק
כך מכורש בפרקי דר"א ע"ד והוא שזכ"י הם הקורך העוררים והפמחם
צלמים שכתבו עליהם את השבועה" ובכורות בקרך" אזהרה
לכהנים ותרומת ידוך לו הבכורים לפע"ש לפעם מן החומה
והלני אשר בשעריך" אם אין לך לתת לו מחלקו כבון מעשר ראשון
תן לו מעשר עב"י אין לך מעשר עב"י הזמינהו על שלמך" השמר לך
ליתן לא תעשה על הדבר" על אדמהך" אבל בגולה אינך מוזהר
עליו יותר מעניי ישראל" כי ירחיב לימדה תורה דרך ארע של
יתאוו אדם לאכול בשר שא מתוך רחבה ימים ועושר" בכל אור
נפשך אבל במדבר נאמר להם בשר חולין לא תאכלו מקדושה ומקדושה
שלמים" כי ירחק ממך המקום ולא תוכל לבוא נלעשות שלמים
ככליוס כמו עבשיו שהמשכן הולך עמם" וזבחת בשר צויתך
למדנו שיש צווי בצביחה היאך יעלה ויין הלכות שחיטה שנאמר
למשה בקיני" אך כאשר יאכל את הצבי" אינך מוזהר לא כר"ג
בטהרה אי מה צבי ואיל חלבן מותר אף חולין חלבן מותר תלך

רק חזק כלכלת אכולהדס ממה שנחזק אתה למד שהיו שאלו
 בדם לאכלו לפיכך הוצרך לומר חזק דברי יהודה שמעון
 בן עמי אומר לא בא הכתשן להזקק וללמדך עד כמנה
 אתה צריך להתחזק במצות אס הדס שהוא קל להשמר
 ממנו שאין אדם מתאוה לנהו צורך לחזקך באזהרה קו
 לשאר מצות ולא תאכל הנפשעם הבשר אזהרה לאבר מן
 החי לא תאכלנו אזהרה לדס התמצית לא תאכלנו אזהרה
 לדס האיברים למען יטב לך צא ולמד מתן שכרן של מצות
 אס הדס שנפשו של אדם קצה ממנו כפורש ממנו זוכה לו
 ולבעו אחריו קו לרגלו ועריות שנפשו של אדם מתאוה להם
 רק חזק שיקי אעפ שאתה מותר לשחוט חוליג לא התרת לך
 לשחוט את הקדשים ולאכלן כשעריך בלא הקרבה אלא
 הביאם לבית הבחירה ועשית עלתיך אס עולות הסתגבסר
 והדס על גבי המזבח ואס זבחי שלמים הם דס זבחיך שמך
 על המזבח תחלה ואחכ והבשר תאכל עוד דרשות רבות כן
 יקדשך באללמד עלה קדשים שבחוצה לארץ וללמד על
 התמורות ועל ולדות קדשים שיקרבן שמור זו מטנה צריך
 לשמרה בבטנך שלא תשכח בענין שני כי נעים כי תשמרם
 בבטנך ואס שניות אפשר שתשמע ותקיים הא כל שאינו
 בכלל מטנה אינו בכלל מטנה אבתכל הדברים שתהיה
 הביבה עליך מצוה קלה כמצוה חמורה הטוב בעיני השמים
 והישר בעיני אדם פן תנקש אנהלום תרגס לעון מוקש ואני
 אומר שלא חש לך קדש כלשון שלא מצינו בון כלשון יוקש ואמלו
 יסוד הכופל ממנו אבל כלשון כוונתו והשקנו מצינו בון ותוכנותה
 יא לרא נקשן ותחזה אנתומר פן תנקש אחריהם פתפרה
 אחריהם להיות כרוך אחר מעשיהם וכינקש נאשה לכר
 אשר לו מקלל אתה השעלהיות עליו נושים רבים זיהיר מ

שאתה

תלקט

עוזרים ומתקשים אחר ממוגן אחר העומדים מפניך אחר
 שדראה שאשמידם מפניך ישלך לכת לב מפני מה נשמדו אלו
 מפני מעשים מקולגלים שבידיהם אחתה לא תעשה כן שלא
 יבואו אחרים וישמדוך איבה יעבדו לפי שלא עניש על עני
 לא זבוח והיטור וניקוד והשתחוואה כמו שכתוב בלתי ליש לבדו
 דברים הנעשים לבבוא באולימדיך כאן שאמר רבה שלעל לענוה
 בדיבר אחר כגון פועל לפעור וזולת אכן למרדוקים זוהיא עבודה
 וחיוב כל זבוח וקטור וניקוד והשתחוואה אפלו שלא כדרכה
 חייב כי גם אתבנהם בספרות את אבותם ואמותיהם אמר
 עקיבא אנחתי כותי שכפתו לאביו לפני כלבן ואכלו
 את כל הדבר קלה כחמורה תשמרון לעשות ליתן לא תעשה
 על עשה האמורים בפרשה שכל השמר לשון לא תעשה הוא
 לא שאין לוקין על השמר שלעשה לא תוקף עליו חמשה
 טוטפות חמשה מינין כלל ארבע ברכות לברכת כהני
 ונתן ליד אותי בשמים פענין שכבד עני ועשית עמדי אות נאום
 יהי נח חרב על הגזה אות תו מופת לאהא אעפכ לא תשמע
 לנו ואסתמר מפני מה נותן לו הקבל ממשה לעשות אות כי
 מנסה שי אהיכס אתכס ואת מצותיו תשמרון תורת משה
 ופקולו תשמעו בקול הנביאים ואותו תעבדו במהדשו וכו' וכו'
 הדבר בידו במוכס קדיס קבור מתים בקדחולוס כמו שעשה
 הקבלה קרה דבר המוסר מז' העולם שלא היה ולא נברא ולא
 צויתו לדבר כן והפורך מבית עבדים אפלו אין לו עליך אשכנז
 דין כי יסיתך אין הסתה אגדוי שכפי אס שי הסיתך בי שמט
 לעשות בן אחיך מאב אובן אמך מאם חוקך ששובבת בחיך
 ומחקה כן ומשחיה הארץ מיסוד התקוע בארץ אשר בנפש
 זה אביך פירש לך הכתוב את החבוב לך לן לאחדים בקותר
 דבר הכתוב בהונה שאין דברי מסית לא בסתל וכן שלמה הוא
 אומ' בנשא בעלבוים באישון לילה ואפלה אשר לא ידעת את

אבותיך

ויבנתו דבר זה גנאי גדול הוא לך שאף האומות אינן מעניין מה
 שמסרן לך אבותיך ההדובים לך או הרחוקים למה פירטו רובים
 ורחוקים לא כך אמר הכת מפיבן של הרובים אתה למד טובין שכל
 רחוקים כשם שאין ממע בקרובים כך אין ממע ברחוקים מקצה
 הארץ זוחמה ולבנה וצבא השמים שהן מהלכין מקנה העולם
 ועד סופו לא תאבה לן לא תהא תאב לן ולא תאבה לן לפי שנוחנות
 לרעך כמודך אתה לא תאבה ולא תשמע ליו בהתחננו על כפשו
 למחול לן לפי שכל עצוב תעצוב עמו לזה לא תעצוב ולא תחוס
 עינך עליו לפי שכל תעמוד על דם רעך על זה לא תחוס ולא
 תחמול לא תהכור בצנותו ולא תכסה עליו אם אתה יודע לן
 לחובה אינך רשאי לשנותו כי הרוב תהרגנו יצא מבית דין חייב
 לתחזור הן לזכות ודרך תהיה בנו בראשונה מצוה ביד הניסית
 להמיתו לא מת בידו ימות ביד אחרים שכל ויד כלה עס לשבת שם
 כרת פורושלם שלא נתנה לדורה כי תשמע לאמר אומר בן יצאו
 בני בלעל בלי עול שפרהו ענלו של מקום אנשים ולא נשים
 יושבי עירם ולא יושבי עיר אחרת מכאן אמרו אין נעשית עיר
 הנדחת עד שיריחנה אנשים ועד שיהיו מדיחיה מתוכה ודרשת
 וחקרת ושלת היטב מכאן למדו לחקירות מריבוי המקרא כאן
 יש שלש דרישה וחקירה נהיטב ושלת אינו מן המנין וממנו למדו
 כדירות ובמקום אחר הוא אומר ודרשת היטב ולמדו היטב היטב
 לבזירה שנה ליתן האמור שלזה בזה הכה תכה אם אינך יכול
 להמיתם במיתה הכתובה בהם המיתם באחרת לשל היתר לשמו
 יבשבי לן למען ישוב ש מהרוז אפו שכל זמן שעל בעולם חרוך אה
 בעולם לא תהגורין לא תתנו גדידה ושרטב בשרכם על מיר
 בדרך שהאמורים עושין לפי שאתם בעו של מקום ואתם ראויין
 להיות נאים ולא גדודים ומקורחים בין עיניכם אצל הפרה
 ובמקום אחר הוא אומר לא יקרנו קרחה בראשם לעשות כל

ראש כבין העינים כי עם קדוש אתה קדושת עצמך מאבותיך
ועוד וכך בחר לי כל תועבה כל שתעבתי לך כגון צרם אגן בכור
כדי לשחטו במדינה הדיבר שתעבתי לך כל מוס לא יהיה בן"בא
לימד פאן שלמישחט ויאכל על אותו המוס בשל בשר בחלב הדי
בר שתעבתי לך הזהיר כאן על אכולתו "זאת הבהמה אילו צני
יחמור" למדנו שהחיה בכלל בהמה ולמדנו שהבהמה וחיה טומא
מחובה מן הפהורה שבכל מקום פורט את המועט" תקן מתורגם
יעלא יעלי סלע הוא אשטנבוק" ותאן תורבלא תור היער באלא יער
יער בלשון ארמי" מפדקת קדוקה כהדגמו" פרקה פלגה"
ושוקעת חלוקה בשתי צפרנים שיש קדוקה ואינה חלוקה בצפרנים
והיא כמאה בבהמה משמע מה שנמצא בבהמה אכול" מכאן אמר
שהשלי ל מותר בשחיטת אמו השקועה בדי היא שיש לה שני גפין
ועני שר דאות אמרו רבותינו למה נשנו בבהמה מפני השקועה ובעני
מפני הדאה שלא נאמרו בתורת כהנים ובנבלתם לא תגענו רבותינו
פירשו כרגל שאדם חייב לטהר את עצמו ברגל יכול יהיו מוצהרים
בכל הטנה ללא מורט הכהנים" ומה טומאת המת חמורה כהנים
מוצהרים ואין ישראל מוצהרים טומאת נבלה הלה לא כל שכן" כל
צבור טהורה תאכלו" להתיר משולחת שבמצודע" וזה אשר לא
תאכלו" לא קור את השחופה הראה והאיה היא ראה היא חיה היא
דיה ולמה נקרא שמה ראה שרואה בזאת ולמה הזהירך בכר
שמותיה שלא ליתן כרחוק פה לבעל דיין לחלוק שלא יהא האוקרה
קורא אותה ראה והבא להתיר אומר זה דאה שמה אוחיה שמה
נזול לא אקר הכתוב ובעופות פירט לך הטמאים ללמד שהעופות
טהורים מרובים על הטמאים לפיכך פירט את המועט" התנשמו
קלכא שוליי" שלך השולה דביס מן הים" דוכיפת הוא תורנגול הבר
ובל הדופא וכרבלתו כפולה" שרץ העוף" הם הנמוכים הרוחשים
על הארץ כגון זבובים וצרעים וחבבים טמאים הם קרויים שרץ
כל עוף טהור תאכלו" ולאחת הטמא בא ליתן עשה על לא תעש

וכן

וכן בבהמה אוהה תאכלו ולא בהמה טמאה לאוהבא מכלל עשה
 עשה לעצמו עליו בעשה ולא תעשה" לבר אשר בשעריך" בר
 תושב שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל נבלות" כי עם קדוש
 אתה ל"ץ" קדש את עצמך במותד לך דברים המותרים ואתרים
 נוהגים בהם אוקורא התירם בפניהם" לא תבשל גדי" שלשה
 פעמים פרט לחיה ולעופות ולבהמה טמאה" לא תבשל גדי עשר
 תעשר" מה ענין זה אצל זה אמר להם הקפד לישאל תגרמו לי
 לבשל גדיים שבתבואה עד שהן במעי אמותיהן שאם אין אתם
 מעשרין מעשרות כדאנו כשהוא קמוך להתבשל אע"פ מוציא רוח
 קדיש והיא משדפתן שנ' ושדפה לפע קמה" וכן לענין ביכורים" שנה
 שנה מבין שאין מעשרין מן החדש על הוש" ואכלתה מעשר
 שני שכבר למדנו ליתן מעשר אחר כלום שכן תקחו מאת בני
 ישראל וג' ונתן להם רשות לאכלובכל מקום שנתכפתם אותו בכל
 מקום על כרחיך זה מעשר אחד הוא" כי יכרכך שתהא התבואה
 מרובה לשאתי בכל אשר תאוו נפשך כלל בכרד ובצאן ובין
 ובשכר פרט" ובכל אשר תשך נפשך חזר וכללמה פרט מפורש
 ל"ד ולדות הארץ והאני למאכל אדם" זה לוי לא תעזבו מלותי לו
 מעשר האשון" כי אין לו חלק ונחלה עמך" יצאן לקט שכחה ופיאה
 הפקר שאף הוא יש לו חלק עמך בהן כמוך ואינן חייבין במקעשר
 מקצה שלש שנים יבא ולימד שאם השהה מעשרותיו שלשנה
 ראשונה ושניה לשמטה שיבערם מן הבית בשישית ובא הלוי
 יטול מעשר האשון והגר והיתום ויטול מעשר שני שהוא שלש
 שלשנה צו" ולא תאכלנו אתה בירושלם כדרך שדקקת לאכול
 מעשר שני שלשת שנים" ואכלו ושבעו" תן להם כדי שבע מלאן
 אמרו אין פוחתין לעני בגורין
 ואתה הולך לירושלם במעשר
 שלשנה ראשונה ושניה
 שהשית ומתודה בערתי

אין פוחתין לעניים
 בגורין מהצדקה וקב גדוגדתא מנה דכ"ה עקיבא פדק
 חצי לוג" ו" ע"כ בא אומ רבועות רבועות שאלו ענינא
 אומ שמועת נשאר כנה פירות אמא בא שאנלכדי
 מצימכדי ויחכה מקום שתי קעודות עב
 פאה שם פדק שמוע והדמיה עתה עניי פ"ו

הקדש ממך הבית כמן שמפורש בכי הכלה לעשר" מהקן שבע שנים יכונ
ז שנים לכל מלוא ולזה תל' קרבה שנת השבע ואם אתה אומר ז שנים
לכל מלוא ומלוא להלוות כל אחד ואחד היא קרובה האל למדת
שבע שנים למנין השמיים שמוכר כל בעל משה ידו שומט את ידו
של כל בעל משה" אפס כי לא יהיה בך אביון וכל הל' הוא אומר כי לא
יחדל אביון את בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אביונים באחרים
ולא בכס' וכי שאין אתם עושים רצונו של מקום אביונים בכס' אביון
הל' מעט ולשון אביון שהוא תאב לכך דבר" רק אם שמועת שמע" עמע
קמעה משמיעין אותן הרבה" כאשר דבר לך והיבן דבר בדרך אתה
בעיר" והעבדות כל לשון הלוואה כשנופל על המלוא נוסל לשון מפעיל
כגון והלנית והעבדות ואם היה אומר ועבדתה היה נוסל על הלואה כמן
ולנית" והעבדות גויס יכול שתהא לזה מזה ומלוא לזה תלוותה לא
העבדות" ומשלת בגויס רבים יכול גויס אחרים מושלים עליך תלוותך
לא ומשולו" כי יהיה כך אביון התאב תאב קודם מאחד אחר אהיך
מאביך קודם לאחיד מאמך" שערך עני עירך קודמין לעני עיר
אחרת" לא תאמץ ישלך אדם שמצטער אם יתן אם לא יתן לכך צמח
לא תאמץ ישלך אדם שפוטט את ידו והופצה לכך נאמ' לא תקפוץ"
מאחיד האביון אם לא תתן לו סופך להיות אהיו של אביון" פתוח תפתח
אפלו כמה פעמים כי פתוח תפתח הרי כי משמש כל לשון אלא
והעבדת עביונו" אם לא רצה במתנה הן לן בהלוואה" די מחקורו"
ואי אתה מצווה לעשרו" אשר יחסר לן אפלו קוס לרבות עליו ועבד
לרוץ לפענו" לו' זו אשה וכך הוא אומ' אעשה לו עזר כנגדו" וקרא
עליך יכול מצוה תלו' ולא יקרא" והיה כך חטא' מכל מקום אפלו לא
יקרא אם כן למה נאמר וקרא עליך ממהר את ליפרע עליך ויקורא
יותד ממי שאינו קורא" נתון תתן לו" אפלו מאה פעמים לו' כינובניך
כי בגללה דבר אפלו אמרת ליתן אתה נוסל שפר האמירה עשטת
המעשה" על כן מפעילן לאמר עצה לטובתך אתי משיאך" לאחיד
לעניך לאיזה אח לעני" לעניך ביום אחד לשון עני אחד הוא אבד

עניך

ענין בשיעור יודים שבע ענינים" כיימכר לך עלווי אחרים
 במכרוהו ויתדין בגנבתו הכתוב מדבר והרי כבר נאמר כי
 תקנה עבד עברי ובמכרוהו כלל הכלל מדבר לא מפני שכל
 דברים שנתחדשו כאן אחד שכתוב או העבד הוא האם היא תצא
 בשש ולא שמכרוה כלל שאין האשה נמכרת בגנבתה שכל
 בגנבתו ולא בגנבתה לא בקטנה שמכרה אביה ולא מכאן שאם
 יצא שש שנים קודם שתביא קומנין תצא ועוד חצי כחן הענין
 הענין הענין הענין לשון עדי בגובה ובמראית העין דבר שהוא
 כיכר שגטויבות לו ויש מפרשים לשון הטענה על צדו אדון
 מצאנך מגרנך ומיה בדך יפול אין לי לא אובלבד תל אשר כדנך
 מכל מה שבירכך בוראך ולמה נאמר לו מהלן מיוחדים שהם
 בכלל ברכה אף כל שהוא בכלל ברכה יצאו פרדות ולמדו דבותינו
 במסך קדשים בגזירה שווה כמה נותן לו מכל מיני ומין וזכרת פי
 עבד היית והענין ושנותי לך מביצת מצרים ונצתה היום אף אתה
 הענין ושנה לך עבד עולם יכול כמשמעו תל ושבתס איש את
 אחוזתו ואישל משפחהו הא למדת שאין זה לא עולמו של עבד
 ואתך לאמתך תעשה כן הענין לה יכול אתך לרציעה השוה הכתוב
 אותה תל ואם אמור יאמר העבד עבד נרצע ואין אמה נרצעת
 כי משנה שכר שכיר מכאן אמרו עבד עברי עובד בין ביום
 ובין בלילה וזהו בפליס שבבעבודת שכירי יום ומהו עבודתו בלילה
 רבו מוסר לט שפחה כנענית והולדות לאדון כלל הבכור תקדיש
 ובמקום אחד אומ' א' תקדיש שנאך בכור אשר יבוכר לשון א' הא
 כיצד אינו מקדישן לקרבן אחר וכאן לימד שמצוה לומר הרי אתה
 קדוש לבכורה דא אי אפשר לומר הקדש שכבר נאמ' א' תקדיש
 שהדי כבר נאמר תקדיש א' פיצו מקדיש אתה הקדש עליו מ
 ונותן להקדש כפי סוכתה נאך שבו לא תעבוד בכור שורך ולא
 תבז' אף החילוף למדו דבותינו שאסור לא שדיבר הכתוב בהווא

לפני שיהיה תאכלנו" כהלך הוא אומר שכבר מצינו שהוא ממתנות כהונת
 ארד תס ואחד בעל מוס ש'ובשרים יהיה לך" שנה בשנה מ'מ'ן שאין מ
 משהי' אותו יותר על שנתו יכול יהא פסול משעברה שנתו כבר הוקש
 למעשר ש' ואכלת לפני ש'היה מעשר דגנך תירשך ויעהרך ובכורות
 בקרדוצאנך מה מעשר ש' אינו נפסל משנה לחברתה אף בכור אינו
 נפסל לא שמצוה ה'ך שנתו" שנה בשנה" אם שחכו בקוף שנתו אוכלו
 אותו היום ויום אחד משנה אחרת לימד שנאכל לשני ימים ולילה אחת
 מוס' כלל פסח ועור' פרט' כל מוס' רע" חזר וכללמה הפרט מפורש מוס'
 הגלוי ואינו חוזר אף כל מוס' שבגלוי ואינו חוזר" רק את דמו לא תאכל
 שלא תאמר הוא יכולו היתר הבא מכלל איסור הוא שהרי קדש ונשחט
 בחוץ כלל פ'יון ונאכל יכול יהא אף הדם מותר תלך את דמו לא תאכל
 שמור את חדש האביב מקודש בואו שמור שיהא ראוי לאביב להקדיש
 בו את מנחת העומר ואם לאו עבר את השנה" ממצרים לילה והלך
 ביום יצאו ש' ממחרת הפסח יצאו בני ישראל לפי שבליילה נתן להם
 פרעה רשות לצאת ש' ויקרא למשה ולאהרן לילה נצבחת פסח לש'ך
 אהיך צאן של מ' הכבשים ומן העזים תקחו" ובקר' תצבה לחגיגה
 ש' אם נמנו על הפסח חבורה מרובה מביאין עמו חגיגה כדי שיהא
 נאכל על השבע ועוז למלדו רבותינו דברים הרבה מ'פסוק זה" לחם
 עוני לחם שמזכיר את העוני שנתענו במצרים" כי בחפזון יצאת
 ולא הקבית בצק להחמיצוזה יהיה לך לצברון וחפזון לא שלך היה לא
 של מצרים שכן הוא אומר ותחזק מצרים על העם" למען תזכור" על
 ידי אכילת הפסח והמצה יום צאתך וכל יל' מן הבשר אשר תצבה
 בערב שום ה'ראשון לבקר וזהו הלכותו ל' פסקה צורנית לפי שלא
 נאמר לא בפסח מצרים ויום ראשון האמור כ'ן הוא י' בנין כ'מה
 דאת אמר אך ביום הראשון ב' ל' יתו" שאור מכת'כם ולפי שנק'ת' לך
 הכ' מענינו של פסח והתחיל ל' בר' בהק'ות' ימים מצות תאכלו
 ולא יראה לך שאור בכל גבולך הוצרך לפרש באישו צביחה הו'

מזהיר שאם כתב ולא ילין מן הפשר אשר תצבח בערב לבקר
 הייתי אומר שלמים הנשחטין כל שצבחה בכל התורה ואינו נאכלין
 שא ליום ולילה לבד כל בערב ביום הראשון דא בחגיגת יד הכתוב
 מדברין משמעו שלמקרא בשר חגיגה אשר תצבחה בערב לא
 ילין ביום הראשון עד בוקרו שלשני אבל נאכלת היא ביום ונכחו וכך
 היא שנויה במשק פסחים בערב כבא השמש מועד צאתך ממצרים
 הרי ג' צמנים חלוקים בערב משעשעות ולמעלה צבחהו וכבא השמש
 תאכלהו ומועד צאתך אתה שורפהו כלומר נעשה נותר ויצא לבית
 השריפה ובעלת זהו עלי אש שאף הוא קרוי בשול ופעת בבקר
 לבקרו שלשני מלמד שבעוד לינה ליל שלמוצאי יום ששת ימים
 תאכל מצות ובמקום אחר הוא אומר שבעת ימים שבעה מן הישן
 ושעה מז' החדש דא לימד על אכילת מצה בשביעי שאינה חונה
 מכאן אתה למד לששת ימים שהיו שביעי בכלל היה ויצא מן הכלל
 כלל שאלו אכילת מצה בולא רשות ולא כלל על עצמו יצא לא
 כלל על הכלל כולו יצא מה שביעי רשות אף כולל רשות חוץ
 מלינה הראשון שהכתוב קבעו חונה שני בערב תאכלו מצות
 עצרת ליל שיהי עצור עצמך מן המלאכה דא כנופיא שלמתכל
 ומשנה לשון נעצרה נא אותך מהחלחרמש בקמה משנקצר
 העומר שהוא ראשית הקציר מסת נדבת ירך נדבת ירך הכל
 לפי הכרעה הבא שלמי שמחה וקדש קדושים לאכול לנו בריתוס
 ולמנה ארבעה שלי כנגד י שלך בנדך נבדך ועבדך ואמתך אסאתך
 משמח את שלי את משמח את שלך וזכרת כי עבד הייתי ער
 מכתבן מדי ירך שתשמור ותעשה החקים האלה באספק בזמן
 האסוף שאתה מבניס לבית פירות הקיץ דא באספק מגדנך
 ומיקבך לימד שמסכפין אתה סוכה בפסולת גרין ויקב והיית
 אך שמח לפי פשוטו אין זה לשון צווי לא לשון הבטחה ולפי תלמודו
 למדו מכאן לרבות לילי יט האחרון לשמחה ולא יראה את פני

ולמד עלה
 שנאכלת
 לשני ימים
 והראשון
 האמור כאן
 ביום הדאש
 הכה מדבר
 וכך

ש' ריקס' אהבך עולת דא' והושלמי חגיגה "איש כמתנת ידו"
 מי שיש לו אוכלין הרבה וככקים מרובין יבוא עולות מרובות
 ושלמים מרובים מ' חקלת דאה אנטי מ' חק

פרשת שופטים

שופטים ושופטים שופטים ד' וינין הפוקקים את הדין ושופטים
 הדין אחר מצותם שמכין וכופתין במקל וברצועה עד שיקבל
 עליו את דין השופט בכל שעריך בכל עיר ועיר לשבטויך מוסב
 על תהן לך שופטים ושופטים תהן לך בכל שעריך אשר לך אהיך
 נותן לך לשבטויך מלמד עמושי ב' ד' וינין לכל שבט ושבט וכל
 עיר ועיר ושפטו את העם מנה ד' וינין מואחים וצדיקים לשפטו
 צדק לא תטה משפט כמשמעו ולא תכיר פנים אה בשער
 הטענות אזהרה לד' שלמה אה אהך לזה וקשה לזה אה עומד
 ואהד יושב לפי שבשרואה שהדין מכבד את חבירו מסתמין
 לטענותיו ולא תקח שחד אפלו לשפטו צדק כו השחד יעורר
 משיקבל שחד ממנו אי אפשר שלא יטה את לבו אצלן להפך
 בזכותו דברי צדיקים דברים המצודקים משפטי אמת צדק
 צדק תרדוף הלון אהר בית דין יפה למען תחיה וירשת בראי
 הוא מינוי הדין הכשרים לחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתם
 לא תטעלך אשרה לחייבו עליה משעת נטישתה ואפלו לא עבדה
 עובר בלא תעשה על נטישתה לא תטעלך אשרה בלען אצל
 מזבח ש' אהיך אזהרה לנטוע אילן ולבונה בית בהר הבית
 ולא תקים לך מצבה מצבה אה אחת להקריב עליה אפלו לשמים
 אשר ענא מצבה אבנים ומצבה אה מה צוה לעשות ואת ענא
 כי חק היתה לכנענים ואעפ שהיתה אהונה לנבימי האבות עבשו
 ענא אהד שעשתה אה חק לעז לא תצבה כל דבר רע אזהרה
 למפגל בקדשים ע' דבר רע ועוד נדד שובו שאר דרישות

בסחיטת

כשחיסות מדשיה לעצור כד יתו אשר כרת אתכם שלא לעבור עץ
 אשר לא צויתני לעבור ככון מכון העדות והוצאתי לערדיך את
 האיש ההוא חמת רגס שעריך לתדע בית דיןך פועה שבך שנינו
 א שעריך זה שער שעבר בו או אינו א שער שנינו נאמר שעריך
 למטה ונאמר שעריך למעלה מה שעריך האמור למעלה שער שעבר
 בה אף שעריך האמור למטה שער שעבר בה ותרגומי לקרוך שנים
 או שלשה יחס מתקיימת עדות בשנים כמה פירט לך בשלשה להדיס
 שלשה לשנים מה שנים עדות אחת אף שלשה עדות אחת ואין נעשים
 זוממין עד שיוזמו כולם כי יפאן כלה פלחה לשון הכדלה ופרישה
 שהדבר גדול ומכוסה ממך בין דם לדם בין דם פלחה לדם טהור
 בין דין לדין בין דין צדאי לדין חיוב בין נגע לנגע בין נגע פומא לנגע
 טהור דברי ריבות שיהיו חכמי העיר חולקים בדבר זה מבואר זה
 מטהר זה מחייב נזה מזכה וקמת ועלית מלמד שבית המקדש
 גבוה מבבל מקומות הכהנים הלויים הכהנים שיצאו משבט לוי
 השופט אשר יהיה בימים ההם ואפלו אינו כשאר שופטים שהיו לפניו
 אהה צריך לשמועלן אין לך לא שופט שבימך ימי ושמא אפלו אומר
 לך נול ימיך שהיא שמא ועל שמא שהיא ימיך וכל שבן שאומר לך על ימיך
 ימיך ועל שמא שמא וכלה עם ישמעו מבאך שממתנין לן עד הרגל
 וממיתין אותו ברבל לא ירבה לן קומים אא כדי מר כלהו שלא ישיב
 את העם מצד ימה שה קומים באים מסם כמה שני בשלמה העל ותלא
 מר כבה ממצרים בעש מאות כקה וקוס בחמשים ומאה ין לא
 ירבה לן נשים לא שמונה עשרה שמצינו שהיו לן לדין שש נשים
 ונאמר לן ואם מעט ואוקיפה לך כהנה וכהנה וכקה וזהב לא יתנה
 לן מאד לא כדי ליהן לא כקעא והיה כשבתני אם עשה בן כדי הוא
 שתקיים מלכותו את משנה התורה שתי ספרות תורות אהדת
 שהיתה מונחת בבית גנזין ואחת שנגנשה ויוצאת עמו ואת פתאג
 כתר משנה לשון שנון ודבור דברי התורה כמשמעו ולכלת

שמואל

סוד מן המצוה אפלו מצוה קלה שלנביא למען יאריך ימים מכלל היג
אתה שומע לאן וכן מצונו בשאול שאמר לו שמואל שבעת ימים תוחיל
עד בוא יליך להעלות עולה ופיהב ויחל שבעת ימים ולא שמר הפטחון
לשמואל כל היום ולא הספיק להעלות עולה עד שבא שמואל ואמר לו
נסתכלת בנביא לא שמעת וג' ועתה ממלכתך לא תקום הא למדדת
שבטבי למצוה קלה שלנביא נענש הוא נבצין מביד שאם בגוהגון
הוא קודם לכל אדם כל שבט לוי ביך המומין בין בעלי מומין חלה
בביצה ונחלה בארץ אשי שי קדשי המקדש ונחלה בלוי וקדשי הוצול
תרומות ומעשרות אבל נחלה במורה לא יהיה לו בקרב אחיו ובקדשי
דרשו ונחלה לא יהיה לו אן נחלת שאר בקרב אחיו ונחלת המשנה
וחינו ידעמה היא ונראה לו שארץ כנען שמעבר הירדן ותילך נקראת
ארץ המשנה פנמים ושליס יחון ועלג בעממים אמורי ופנעע ונחלת
שאר לרבות קני וקנזי וקדמוע וכן דורש בפרשת מתנות שנתאמר
לאהרן עלכך לא היה ללוי וג' להזהיר על קני וקנזי וקדמוע שוב נמצא
כדבריו קלועמוס הכי ברקינך בקדו ונחלה לא יהיה לו אן נחלת
המשנה בקרב אחיו אן נחלת שבעה נחלת חמשה שבטים ונחלת שבעה
שבטים ומכוד שמשנה ויהושע לא חלקו נחלה לא למשנה שבטים כלוד
שכ מצונו הנחיל לדאונקאד וחצי שבט מגשה ויהושע הנחיל ליהודה
ואפרים ולמצי שבט מגשה ושבעה האחרים נטלו מאוליהן אחדי
מות יהושע מתוך כך הצטרף חמשה לבד ושבעה לבד באשר דבר
לו בארצם לא נתגמל אנו חלקך מאת העם ולא מאת הכהנים אם
שור אם שה פרט לחיה הארועימן הפרק שלא רסובה עד כח שלוד
הלחיים עם הלשון דורשי רשומות היו אומרים ארועתתיל שני ויקח
רמח בידו לחיים תחת תפלה שני ויעמד פנחס ויפלל והקבה תחת
האשה א קבחה ראשית דגנך זו תרומה ולא פירש בה שיעור אצל
דבותינו נגובה שיעור עין יפה אחד מארבעים עין רעה אחד מששים
בינות אחד מחמשים וקממו על המקרא שלא לפחות מאחד מששים

שזו וששיתם האיפה מחומר החטים ששית האיפה חצי קאה
 כשאתה נוהג חצי קאה לכור הרי אחת מששים שהכור שלשים
 קאין וראשית גז צאנך כשאתה גוזז צאנך בכל שנה הן ממנה
 ראשית לכהן ולא פירש שיעור ורבותינו כתנובה שיעור אחר
 מששים וכמה צאן חייבות בראשית הגז חמש רהלות שזו חמש
 צאן עשויות ר' עקיבא אומר ראשית הגז שתיים גז צאנך ארבעה
 תתן לן הדי חמשה לעמוד לשרת מכאן שאין שירות זה מעומד
 וכן יבא הלוי וכולכם לוי וראי הכתוב מדבר תלושדתי צאן
 לניכ שאין ראוי לשירות וכן בכל אות נפשו ושדתי לימד עכ
 הבה שבא נמקריב קרבנות חובתו או נדבתו ואפלו כמשמר שזו
 שלן לא עוד לימד עלהבה עם הבאים לרגל שמקריבין במשמר
 ועובדין בקרבנות הבאות מחמת הרגל כגון מוספי הרגל ואעפ
 שאין המשמר שלהם חלה בחלה יאכלו מלמד שחולקין בעשות
 ובשר שעירי חטאות יכולתה בדברים הבאים שלא מחמת הרגל
 כגון תמידין ומוספי שבת ונדריים ונדבות תל לבר ממכרין עכ
 האבות חוש ממה שמכרו האבות בימי דוד ושמו שנקבעו המעלות
 ומכרו זה לזה טול אתה שבתך ואע אטול שבתך לא תלמד
 לעשות אבל אתה למוך להביא ולהורות כלומר להביא מעשיהם
 כמה הם מקולקלים ולהורות לפעול לא תעשה כך וכך שזה הוא
 הקהלותים מעביר בנו ובהנאש היא עבודת המוסף עושה
 מדורתאש מכאן ומטא ומעבירו בין שתייהם קוקס איזה הו
 קוקס זה האוחז את מקלו ואומר חס אלך חס לא אלך וכזה הוא חוג
 עמי בעצו ישא ומקלו יביד לו מעונן י עקובא אומ' או גות
 עונות שאומרים עונה פלונית יפה להתחיל והכמים אומרים ון
 אוחזי העינים מנחש פתונפלה מפיו צבי הסקיקו בדרך מקל
 נפל מידו וחובר חכה שומצרה נחשים או עקרבים או שחר
 חיות למיזוס אחד ושון אוביזה מכשפות ששמו פיתוס ומדבר
 משחיו ומעלה את המת בבית השחי שלן וידעו עיזה המכנים

עמוא

עצם היה ששמה ידוע לכוך פיו ומדבר העצם עי' מכשפות ודורש אל
המתים כבון מעלה בזכורו והנשא בגלגלת כל עושה זה עושה כל זה
לא נאמר לא כל עושה זה הפלו אחת מהן תמים תהיה עם ש' הדין
ההלך עמו בתמימות והצפה לו ולא תחקור אחר העתידות לא כל מה
שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו לא כן נבין לך הקנה
לשמוע א מעוננים ו' קוסמים שהרי השרה טכונה על הנביאים ואוריים
ותומים מקרבך מאהיך כמוני כמו שאני מקרבך מאהיך יקום לך
תחת וכך מנביא לנביא אשר לא צויתיו לאברו אבל צויתי לך צווח
ואשר ידבר בשם אלהים אחרים אפלו כיון את ההלכה לאקור אתה אור
ולתור את המותד ומת בחנק שלשה מיתתך בידי אדם המתנבאמה
שלא שמע ומה שלא נאמר לו ונאמר לחבירו והמתנבא בשם נעז אבר
הכובש את נבואתו והעובר על דברי נבוא והעובר על דברי עצמו מיתתם
בידי שמים שנאמר ושמעו וכו' ואמר בלבבך עתידים אתם
לומר כשיבוא חנניה בן עזור ומתנבא הנה כלי בית ש' מושבים מבבל
ענה מהרה וירמיהו עומד וצויה על העמודים ועל הים ועל יתר
הכלים שלא גלו עסיכניה בבבלה יובאו עם גלות צדקיהו אשר ידבר
הנביא ויאמר דבר זה עתיד לבוא עליכם ותראו שלא יבא הוא הדבר אשר
לא דברו ש' ואם תאמר זו כמתנבא על העתידות הרי שבח ואמר עשו כך
וכך ומפיה קבלה אני אומר כבר נצטוו שאם בא להדיחך מאחת מכר
המצוות לא תשמע לו לא אם כן מומחה הוא לך שהוא צדיק במור כבון
א' הוא כהר הכרמל שהקריב בבמה בשעת איסור הבמות כדי לגדור
את ישראל הכל לפי צורך שעה וקייג הפדיצה למך נאמר ש' תשמעו
לא תגור ממנו לא תמנע עצמך מללמד עליו חובה ולא תירא לענש
עליו תכין לך הדרך מקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים ושלטת
את גבול ארצך שיהא מתחלת הגבול עד העיר הראשונה של עיר
מקלט כשיעור מהלך שיש ממנה עד השנייה וכן משנייה לשלישית
וכן מן השלישית עד הגבול השני של ארץ ישראל ונדחה וידן בשביל

להפיל

להפילה גרען על העץ כי שמטו הבקר תרגם יונתן ארזי מרגזקי תורח
 ונשל הכרז למן העץ יש מדבותנו אומרים נשמט הכרז למקתו ויש
 מהם אומרים שישל הכרזל לחתיכה מן העץ המתבקע והיא נתזה
 והרבה פך ירדוף גוש הדם לכך אני אומר להכין לך דרך ועדי מקלט
 רבים ואם ירחיב כח אשר נשבע לתת לך ארץ קני וקנזי וקדמוני
 ויספת לך עוד שלוש חרי תעע שלש שבעבר הירדן שלש שבארץ ננע
 ושלש לעתיד לבוא וכי יהיה איש שונא לרעהו על ידו שנאתו הוא בן
 לידי וארבל מכאן אמרו עבר אדם עם מצוה קלה קופו לעבור על
 מצוה חמורה לפי שעבר על לא תשנא קופו לבא לידי עפופות דמים
 לכך נאמר כי יהיה איש שונא לרעהו שהיה לו לכתוב ופי יקום איש
 וארב לרעהו והכהו בפע"ל לא תחוס עינך שלא תאמר הרחשונ כבר
 נהרג מה אנו הורגים את זה ונמצאנו שני ושרא הרובים לא יתסיג
 גבול לשון נקובו אחר כשמחזיר קימץ חלוקת הקדקע לאתאר לתוך
 שדה חבירו למען הרחיב את שלו והלא כבר נאמ לא תגזול מה תל
 לא תסיג לימד על העוקר תחוס חבירו שעובר בשע לאוין יכול את
 בחוצה לארץ תל כנח לתך אשר תנחל בארץ ישראל עובר בשע לארץ
 בחוצה לארץ אינו עובר לא משום לא תגזול עי אחד זה בנה חב כר
 עי שבתורה שנים לא חס כן פירט סך המגבול אחד כלל עונן ולכל חטאת
 להיות חבירו נענש על עדותו לא עונש גוף ולא עונש ממון אבל חס הוא
 לשבועה אמר לחבירו הן לי מנה שהלויתך אמר לו איך לך בידי כלום
 ועי אחי מעידו שישלוח ייב להשבע לו על פי שנים עדים ולא סיבתו
 עדותם באיגרת וישלחו כלל ולא טיעמוד תורגמן בין העדים ובין
 הדיונים לענות בו סרה דבר שאינו שהוסר העד הגמלה עדות
 הזאת כיצד שאמר לחס והלא עמנו הייתם אותו היום במקום פלוני
 ועמדו שני האנשים בעד יס הכת מדבר ולימד שאין עדות בנשים
 ולימד שעריו בין להעיד עדותן מעומד אשר להם הדיב' אן בערר
 הדין לפע"ש יהי דומה להם כיון עומדים לפני המקום שני בקרב

להם

ויש
 מהם
 אומרים

אֵלֶּיִם יִשְׁפּוּט אֲשֶׁר יִהְיוּ בַיּוֹם הַהֵם יִפְתַּח בְּדוּרָו כְּשִׁמּוֹן בְּדוּרָו צַדִּיק
 אֲתָה לִנְהַג בּוֹ כְּבוֹד וְהָנָה עַד עַקֵּר כָּל מִקּוֹם טַנְעַד בְּשָׁנִים הַכְּתוּב
 מִדָּבָר וְדָרְשׁוּ הַשּׁוֹפְטִים הַיּוֹטֵב עַל פִּי הַמַּזִּימִים חֹתֵם וּבִדְרָקִים וְחוֹקִים
 אֵת הַבָּאִים לְהַזְיֵם בְּדַרְיֶשֶׁה וּבַחֲקִירָה כְּאֲשֶׁר צִמַּם וְלֹא כְּאֲשֶׁר
 עָשָׂה מִכָּאן אָמְרוּ הַרְבוּ אֵין נְהַרְגִין לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו מִהַלֵּל לְאָחִיו
 לִימֵי עַל זֹמְמֵי בֵּית כְּהֵן נִשְׁוֹאֵה שְׂחוֹבָן בְּשַׁרְיֹפָה אֵת בְּמִיתַת הַבּוֹעַר
 שֶׁהָיָה בַחֲנֵק עֵצֵי בַּאֲשֶׁר תִּשְׁרַח הָיָה וְלֹא בּוֹעַרָה לְכָךְ נֹאמַר כֵּתָן לְאָחִיו
 כְּאֲשֶׁר צִמַּם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וְלֹא כְּאֲשֶׁר צִמַּם לַעֲשׂוֹת לְאָחוֹתָו אֲבֻלְבָבֵל
 שָׂאֵר מִיתוֹת הַנְּטוּה הַכְּתוּב אֲשֶׁה לְאִישׁ הַזֹּמְמֵי אֲשֶׁה נְהַרְגִין כְּזֹמְמֵי
 אִישׁ כְּבוֹן שֶׁהַעֲוִיָּה שֶׁהִרְגָה אֵת הַנֶּפֶשׁ שֶׁחִילְלָה אֵת הַשֶּׁבֶת נְהַרְגִין בְּמִיתַת
 שְׁלֹא מִיֵּטָו כֵּאֵן אֲחוֹתָו אֵת בְּמִקּוֹם שׁוֹשׁ לְקִוּוֹת בְּהֵן הַזְמָה בְּמִיתַת הַבּוֹעַר
 יִשְׁמְעוּ וִירְאוּ מִכָּאן שְׁעֲרֵי טָבֵן הַכְּרֵזָה אִישׁ פֶּלֶ וְפִלּוֹנִית נְהַרְגִין עַד
 שֶׁהוֹזְמוּ בְּבֵית דִּין עֵינֵי בַעֲיֵן מִמּוֹן וּכְן שֶׁנֶּשֶׁן בְּשֵׁן כִּי תַעֲמַל מִלְחָמָה
 סָמַךְ הַכְּתוּב יְצִיאת מִלְחָמָה לְכָאן לֹאמַר לְךָ שְׂחוֹן מִחוֹסֵר תְּבַד יוֹצֵא
 לְמִלְחָמָה לֹא לֹאמַר לְךָ אֵם עֲשִׂיתָ מִשְׁפָּט צַדִּיק אֲתָה מוֹבְטוּחַ שְׂחָם
 תַעֲמַל מִלְחָמָה אֲתָה נּוֹצֵחַ וְכֵן דָּוִד הוּא אֹמֵר יַעֲשִׂיתָ מִשְׁפָּט וְצַדִּיק
 כָּל תְּנַחֵם לַעֲנֹשָׁתִי עַל אֵיבִיךָ יְהוּ בַעֲיֵיךָ כְּאֵוִיבִים אֲתִרְחַם עֲלֵיכֶם
 כִּי לֹא יִרְחַמוּ עֲלֵיךָ קוֹס וְדָבָב בַּעֲיֵי כוֹכָב כְּקוֹס אַחַד וְכֵן הוּא אֹמֵר
 וְהַבֵּית אֵת מִדֵּיךָ כְּאִישׁ אַחַד וְכֵן הוּא אֹמֵר כִּי כֹחַ קוֹס פִּרְעֹה עִם דָּב
 מִמֶּךָ בַּעֲיֵיךָ הוּא רַב אֲבֻלְבַעֲיֵי אֵינוֹרָב כְּקִרְבָּכֵם אֲהַמְלִחָמָה
 סָמַךְ לַעֲמַתְכֶם מִן הַסֶּפֶר מִגְּבוּל אֲרֵצְכֶם וְנִגְשָׁה כְּהֵן הַמְשׁוּחַ לְכָךְ
 וְהוּא הַנִּקְרָא מְשׁוּחַ מִלְחָמָה וְדָבָר אֲהַעִם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁמַּעֲיִשְׂרָאֵל
 אֲכַלּוּ אֵין בְּכֶם זְכוּת אֵת קִרְיַת שֶׁמַּע בְּלָבָד כִּדְ אֲתָם שׁוֹנֵשִׁיעַ אֲתָכֶם
 עַל אֵיבֵיכֶם אֵין אֲוָחִיבְכֶם שְׂחָם תִּפְלֹ בּוֹדֵם אֵינְכֶם מִרְחָמִים עֲלֵיכֶם
 אֵין צֵן מִמְלַחְמַת יְהוָה עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּלֶן לְהַלֵּן וְקוֹמַת הַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִבְנוּ
 בְּשָׂמוֹת וַיִּחַזְקוּ בְּשִׁבְיָה וְכָל מַעֲרֹמֵי הַטְּלָבוֹשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וַיִּלְבִּישׁוּ
 וַיַּעֲלִימוּ נִי אֲפֵי לֹהֵם וַיִּשְׁחָמוּ וַיִּשְׂוֹכּוּם וַיִּנְהַלְמוּם בְּחַמּוֹרִים לְכָל כּוֹשֵׁר

כך סעיף דה
 כמטה טע
 כמקנה טח
 קוטה טח

ויביאום
 עין במטה דחט ענה טעק

ויביאום יריחו עיר התמדים אצל אחיהם וישבו שומרון אף על
איביבם אתם הולכים לפיכך התחזקו למלחמה" אירך לבבכם
תיראו ולא תחפזו ואת ערצו" ארבע אזהרות צבד ל דברים שמע
האומות עושים מגופו בבריותיהם כדי להקישן זה לזה כדי להסתייע
קול שיחסו לו שכנגד וינסו ורומקין בקוסיהן ומצהילין אותם
להשמיע קול שטפות פרקות סוקיהם וצוחין בקולם ותקעו בשופרות
ומינו משמיע קול אירך לבבכם" מצהלת סוקים אתירחו" מהגבת
הריסין" ואת חפזו מקול הקרנות" ואת ערצו מקול הצוחה" כי י
אחיבם הם באים בנצחונן שלבשר ודם ואתם באים בנצחונן של מקום
פלשתיים באו בנצחונן של גלית מה היה קופו בפלונפלו עמו" ההולך
עמכם זה מחנה הארון" ולא חנכו לא דרבן" חנוך לשון התחלה
ואיש אחר יחננו ודבר של עגמת נפש הוא זה" ולא חללו לא פראו
בשנה הרביעית שהפירות טעונים לאכלן בירושלם או לחללן בדמים
ולאכולה דמים בירושלם" ויספו העובדים למה נאמ כאן ויסקפו
מוקיפין זה על דברי הכהן שהכה מדבר ומשמיע מן שלע עשר
עד להשיע אתכם ומי האיש ששני ושלשי כהן מדבר ושומר משמיע
וזו שומר מדבר ושומר משמיע" הירא ורך הליבב" עקיבה אומר
כמשמע שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלפה
ל יוקי הגלילי אומר הירא מעבירות שבירדן ולכך תלתי לן תורה
לחזור על בית וכרם ואשה לבקורות על האזורים בעיול עבירות
שבירים שלא יבינו שהם בעלי עבירה והרואהו חוזר ואומר שמא
בנה בית או נבע כרם או ארש אשה" פן ימות במלחמה" ושופין ימות
שאים לא ישמע לדברי הכהן כדי הוא שומות" שרי צבאות"
שמעמדין זקפין מלפניהם ומלא חוריהם וכשולין שלבדל ביריהם
וכלמי שרועה" לחזור הרשות בידו לקפח את שוקן זקפין בעתה
עומדין בקצה המערכה לצקוף את הנופלים ולחזקם בדברים
שובו אל המלחמה ולא תנוקו שתחלת כפילה נוסה" כיתקרב לעיר

ירמיה

במלחמת הרעות הכת מדבר כמו שמכורש בענין בן תעשה לכך
 ימים הרחוקות כל העם הנמצא בה תפלו אתה מוצא משבעה אומות
 שצפוייה להחרים אתה רשאי לקיימם למס ועבדוך עד שיהבול
 עליהם מסים ושעבדך ותם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה
 הקל מבשרך שאם לא תשלים עמך קדפה להלחם בך אסתנחנה
 ותלך וצרת עליה אף להרעויה ולהצמיחה ולהמיתה מיידת
 תחלואים ונתנהץ אהיך בידך אם עשית כל האמור בענין סוף
 שהשם נותנה בידך והטף אף טף שלזכרים ומה אני מקיים והיות
 את כל זכורה בגדולים באשר צורך להבות את הרגשוי למען
 לא ילמדו האם עשות טובה ומתגייז אתה רשאי לקבלם
 ימים שנים רבים שלשה מאה אמרו אין צריך על עיירות שרי
 גוים פחות משלשה ימים קודם לשבת ולמדי שפוח שלום שנים חן
 שלשה ימים וכן הוא אומ' וישב דוד בצקלג ימים שנים ובמלחמת
 הרעות הכת מדבר כי האדם עץ השדה להיכנס בתוך המצור
 ממנו להתקור ביקודי רעב וצמא כאנשי העיר למה תשחיתבו
 עד רדתה לשון רודני שתהא בפופה לך ויצאן זקנך מיוחדים
 שבזקנך קנהרדי גדולה וצמדון ממקום שהחלל שוכב אהעדים
 אשר סביבות לכל צד לודע איוצו קרובה ש' נחל איות קשה שלא
 נעבד וערפו קוצץ ערפה בקפוש אמ' הקלה תבא עלנה בת שנתה
 שלא עשתה פירות ותיעדה במקום שאינו עושה פירות לכפר
 על הדיגתו שלזה שלא הניחוהו לעשות פירות יודינו לא שפכו
 וכי עלתה על לב שצקע בית דין שופכי דמים הם לא ראובנהו
 ופטרונהו בלא מזונות ובלא לוייה הכהעם חומרים כפר לעמך ושר
 וכפר להם הדים הכתוב מצטרם שמעשו כן יכפר להם העון
 ואתה תבער מגיד שאם נמצא ההורג אחר שנת ערפה העגלה
 הריזה והרגוהוא הישר בעיניך חף חקלת פרשת שופטים חף

פרשת כי תצא

כי תצא למלחמה במלחמת השנות הכתובה שבמלחמת ארץ
 ישראל אין לומר ושבית שבץ שהרי כבר נאמר לא תחיה כל נשמה
 ושבית שבץ לרבות כנעניים שבתוכה ואעפ"י שהג' מז' חומות
 ולקחת לך לחמה לא יוצרה תורה לא כנגד יצר הרע אלא
 מתירה ישאנה באיפור אבל אם נשאה קופו להיות שונאה שני אחריו
 כי תהייך לאיש וסופו להוליד ממנה בן קורר ומורה לכך נקמכו מ
 כרשוות הללן" אשת אפלו אשת איש ועשתה את צפרניה תגדלם
 כדי שתתנוול" והקירה את שמלת שביה לפי שהם נקיים שהכותים
 בנותיהם מתקשבות במלחמה בשביל להזנות אחרים עמהם
 וישבה בביתך בבית שמשמש בו נכנס ונתקלבה יוצא ונתקלבה
 רואה בבכ"ת דואה בנוולת שתתגנה עליו" ובכתה את אביה כל
 כך למה כדי שתהא בת ישראל שמהה וזו עצבה בת ישראל מתקשנות
 וזו מתנוולת" והיה אם לא חפצת בה" מבשרך שקופר לשנתה" לא
 תנעמר בה לא תשתמש בה בלשון פרקי קורר לעבדות ושימושו
 עימאה מיסוריו שלר משה הדרשן למדת כן" פי שנים כנגד
 שני אחים בכל אשר ימצא לו מכאן שאין הבכור נופלפי שנים
 בראוי לבא לאחר מיתת האב כבמוחצק" קורר יקר מן הדרך
 ומורה' מקרב בדיברי אביו לשון ממרים" ויקרו אותנו מתרין בו
 כפי שלשה ומלקין אותנו" בן קורר ומורה אינו חייב עד שיגבוב
 ויאכלתו טימר בשל ושתה חצי לוג ויין שני זולל וקובא ונאמר אל
 תהי בקובא" בן זולל בשל למו וכן קורר ומורה נהרג על שם סופו
 הביעה תורה למקו דעתו סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימוד ואינו
 מוצא ועומד בפרשת דרכים ומלקטם את הדבירות אמרה תורה
 ימות שפאי ואל ימות חייב" וכל ישראל ישמעו ויראו" מכאן שצריך
 הכרזה בביר פלנקל על שהיה בן קורר ומורה" ופי' יהיה בן
 חמא משפמות קמיבות הפרשוות מגיד שאם חסים עליו אביו
 וימוקו שיצא לתרבות רעה יעבור עבדות ויתחייב מיתה בכל"

וגרמיה אהת ראש
 מנאן ללכות יטו
 שגלוח וקראש גמא
 להם

משכג

ותלית אותו על עץ רבותינו אמרו כל הנקדקל בתלוי שכ כי קללת אהים
 תלוי והמבדק ה' בסקילה כי קללת אהים תלוי זלזולו של מלך הוא שאדם
 בדמות דיוקנו וישרה הם בניו משל לשני אחים תאומים שהיו דומין זה
 לזה אחד נעשה מלך ואחד נתפס ללכטיות ונתלה כל הרואה או
 אומר המלך תלוי כל קללה שבמקרא לשון הקללה זלזול כמו והוא קללני
 קללה כמרצת והתעלמת פובש עין כל אינוסמהו לא תראה
 והתעלמת לא תראה אותו שתתעלב ממנו זהו פשוטו ורבותינו
 אמרו פעמים שאתה מתעלב ופן עני דרוש אחיך וכי תעלה בלגן

הא כיצד יקראו לכו שיהיו החלמות
 על ידי ארבע דגול כהן שלבדות
 ויבטח את לא העשירי וכוונתו כל

שיתנהו לוקודם שידרשהו לא ירשהו
 שלא יחא דמאיו והשבותו לן שתהא בו
 העבה שלא יאכל בביתך כדי דמיו ו
 ותבעס ממנו מכאן אמרו כל דבר
 שעושה ואוכל עשה ויאכל ושאינו עושה
 ואוכל ימכר לא תוכל להתעלב לכבוד

עינך כאלו אינך רואה אותה הקס הקים זן פוענה להפועין משאני ענג
 מעציו עמו עם בעליו אבל אם הפדוי שב לו ואמר לו הואיל ועליו מצוה
 אם רצית לטעון טעון פטור לא יהיה כפי גבר על אשה שתהא דומה
 לאיש כדי שתלך בין האנשים שאין זן אלא לשם נאמה ולא יבש גבר
 שמלת אשה לילך לשב בין הנשים לא שלא ישיה שער הערוה ושער
 שלבית השחי כי תועבת לא אסרה תורה לא לבוש המביח ליד
 תועבה כי יקרא פרט למזומן לא תקח האם בעודה על בעס למען
 ייטבלך אם מצוה קלה שאין בה חקרין כוס אמרה תורה למען ייטב
 קך והארבת ימים קן למתן שכר של מצות חמורות כי תבנה בית חדש
 אם קיימת מצות שלוח הקן סוסף לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה
 שמצוה בורחת מצוה ותגיע למרס ושדה ולבגדי וס נאים לכך נשמר
 פרשיות הללו מעקה גדר קביב לגג ואת תיקא כגון תיק שמשמר
 מה שבתוכו כי פול הנופל דחוי זה לכופ ואעפכך לא תתגלב למיתת

על

על גדיך שמגלגלין לכות על ידי צפאי ואובה על חייב כלאים חסיה
 ושעורה וחרצן במפולת יוד פק הקדש בתרבומו תסתאכל דבר
 הנה עב על האדם בין לשבח בגון הקדש בין לגנאי כגון איסור נופל
 בו לשון קדוש כמו א' תגש בפי קדשתך לא תחרוש בשוד ובחמוד
 הוא הדין לכל שני מונין שב עולם הוא הדין להנהיגם יחד קטורים
 זוגין בה תלת שום משא שעטנז' לשון עירוב ורבותינו דרשו שווע
 פווי ונווי גדילות תעשה לך אה מן הכלאים לכך קמ"ה הברוב
 ובא איה ושנאה קופר נטס ליה עלילות דברים עבירה גורדת עבירה
 עבר עפ לא תשנא קופר לטא לודי לשון הרע את האשה הזאת מכתן
 שאין אומרי דבר לא בפני בעל דין אבי הנערה ואמה מי שגדל
 גדולם הרעים יתבדו עליה ואמר אבי הנערה מלמד שאין רשור
 לטאה לדבר בפני האיש ופרשו השמלה הרי זה משל מחורין הדברים
 כשמלה ויקרו אותנו מלקות ואם אמת היה הדבר בעל דים והתראה
 שזינתה לאחר אירוסין אפתח בות אביה ראו גדולים שגדלתם
 לזכות בית אביה כמו בבית אביה כל אנשי עירה במעמד כל אנשי
 עירה ומצאה איש בעיר לפיכך שכב עמה פרצה קודמה לגנבה
 או ישבה בביתה לא אירע לה ומתרגם שניהם להוציא מעשה חלודים
 שאין האשה נהנית מהם גם לרבות הבאים מאחריהם לא גם
 שניהם לרבות את הולכי שאם היתה מענוכרת אין ממתינין לה עד שתמול
 כי באשר יחוס לפי פשוטו זהו משמעו כי אנוסה היא וכחזקה עמד
 עניה באדם העומד על חבירו להרגו ורבותי דרשו בזה הרי זה בחלמוד
 ונמצא למד לא יקח און לובה לקוחין ואין קדושין תופסין בה ולא יגלה
 כסף אביו שומרת יבם של אביו הדאניה לאביו והרי בבית הוזה עליה
 משום ערות אחי אביך לא לעבור עליו בשעט לאו ולקמור לה לא יבא
 מימזל כלמי שאין ממזל לא מחייבי פדיותות וקל וחומר מחייבי
 מיתת בלי שאין בה פדת פצוע דמא שנפצעו או נדכאו בצום שרין

ישקף

כגון שיהא ענין
 עשרה ענינים
 אחר זה כול
 נהגין כמלה
 סודות ומהלך
 עומד וכו' וכו'
 ליתן וכו' וכו'
 וכו' וכו' וכו'

בעריות וכו' כד סאין

וברות שמכה שנכרת הגיד ועובאינו יורה קילוח צרע לא שופך ושותת
 ואינו מוליד לא יבא ממזר בקהל ש" לא ישא ישראלית לא יבא עמוע לא
 ישא ישראלית על דבר עלה עצה שיעצו אתכם להחטיאכם בדרך
 כשה"תם בפודוף לא תדונו שלומם לא תתעב אדומי לגמדי זאעפ
 עדאוי לך לתעבו שיעא בחרב לקראתך לא תתעב מצרוי מכלל כל
 אלפ שארקן שכוליכם ליאור מה פועם שהיו לכם תכסניא בשעתה דחן
 לפיכך בניס אשר יולדו להם דוד שלישי נשאר אומות מותרין מידי הא
 למדת שהמחטיא לקדים קשה לן מן ההורגו שההורגו הורגו בעולמם
 והמחטיאן מוציאן מקה עולם הזה ומן העולם הבא לפיכך אדום וטקדומי
 בחרב לא נתעב וכך מצריים עטוב עוס ואלו שהחטיאן את עמם כותעבן כי תצא
 מחנה ונשמרת שחשפן מקפרג בשעת הקבנה "מקרה לילה" דיבר
 הכתוב בהנה ויצא אלהיך למחנה יזו מצות עשה" לא יבא לך הוד
 המחנה יזו מצות לא תעשה ואסור ליכנס למחנה לוייה וככל שכן למחנה
 שכינה ויהיה לפנות ערב קמוך להערב שמשו יכונן שאינו מהור
 בלא הערב השמש ויז תהיה לך כהרגומו כסן איש על ידו" מחוץ
 למחנה חוץ לעמך על אצניך לבד משאר כלי תשמישך" אצניך
 כמו כלי ציף" ולא יראה בך הקבנה עדות דבר" לא תקביר עבד
 כהרגומו" דא אפסו עבד פנעני שליטתא שבדח מחוזה לארץ
 לא תהיה קדשה מופקרת מקודשת ומזומנת לצנות ולא יהיה קדש
 מזומן למשכב זכור ואת לא תהי אתה מבט ישראל לגבר עבד שאר
 זו מופקרת לבעילה צנות היא מאחר שאין קידושין תופסין לובה שהרי
 הוקשו לחמור שכ שבו לכס פה עם החמור עם הדומה לחמור
 ולא יסב גברת מבני ישראל אתה אמא שאף הוא נעשה קדש על ידי שכל
 בעילותיו בעילות צנות שאין קידושין תופסין לו בה" אתנן צונה נתן לה כלה
 בחתונה פסול להקדשה" ומחיר כלב" החליפה בבלב" גם שניהם
 לרבות שנויים בגוץ חטאים נעשאו סלת לא תשיך אזהרה ללוח שלח

כלל טכניק
 שם בדיקת
 יחידים
 וכו'

רבית למלוה ואח"כ אזהרה למלוה את מקפך לא תתן לן בנשך לנכרי
 תשיך ולא לאחיך לחו הבא מכלל עשה עשה לעבור עליו בשני לחון
 ועשה לא תאחר לשלמו שלשה רגלים ולמדוהו רבותינו מן המקרא
 מוצא שפתיך תשמור ליתן עשה על לא תעשה כי תבא בכרם רעך
 בסועל הכתוב מדבר "ואכלך לא תתן" מכתן שלא דיברה תורה לא
 בשעת הבציר בזמן שאתה כותף לכפלו שלב על הבית אבל שפרו חס
 בא לעדור ולקטף אינו אוכל" כנסך כמה שתדצה שבעך ולא
 אכילה גסה" כי תבא בקמת רעך אהזו בפועל הכת מדבר" כי
 מצא בה ערות דבר מצוה עליו לברשה שלא תמצא חן בעיניו לאיש
 אחר איך זה בן זוגו של ראשון הוא הוציא רשעה מתוך ביתו וזו
 הכניסה" ושנתה האיש האחרון הכתוב מבשרו שקופו לשנתה ואם
 לאו קוברתו שנתו כי ימות" אחרי אשר הוטמאה לרבות קוטה שנקתה
 אשה חדשה שהיא חדשה לו ואפלו גמנה פרט למחזיר גרושתו ולא
 יעבור עליו" דבר הצבא לכל דבר שחוא צורך הצבא לא לקפידים
 ומזון ולא לתקן דרכים אבל החוזרים מעורכי המלחמה עלפי צה
 כגון בנה בית ולא חנכו או ארש אשה ולא לקחה מקפידים מים ומזון
 ומתקנן את הדרכים" יהיה לביתו אה בשביל ביתו אם בנה בית
 וחנכו ואם נטע כרם וחללו אינו צז מביתו בשביל צדכי המלחמה
 לביתו זה ביתו" יהיה לרבות את כרמו" ושמה ישמח את חשתו
 ותרגומו ויחליית את הנה והמתרגם צחדי עם את הנה פועק הוא
 שאין זה תרגום שלושמה לא שלושמה" רחיים היא התחתונה" רכב
 היא העליונה" לא יחבול אם בא למשכנו על חובו בביתו לא ימשכנו
 כדברים העושים בהם אונלנפש" כי ימצא בעדיו והתראה וכן כל
 ימצא שבתורה" והתעמר בו אינו חייב על שישתמש בו" השמר
 כנגע הצרעת" שלא תתלוש קימע טומאה ולא תקוץ את הבהרת
 ככל אשר יורו אתכם" אם להקביר אם להחליט אם לטקד" צבור את

עשה למרים אם באת להזהר שלא תלקה בצרעת לא תקפד לשון הרע
זכור העשוי למרים שדיברה באהיה ולקתה בנגעים "כי תשה ברעך"
תחוב בה בדרך משאת מאומה חוב של כלום "לא תשכב בעבוטו"
לא תשכב ועבוסו אצלך כבא השמש אתם כקות לילה ואם כקות יום
החזירהו בבקר וכבר כתב בזה המשפטים עד בא השמש תשובנו לו
כל היום תשובנו לו וכבא השמש תקחנו וכרכך ואם אינו מברכך
מכל מקום ולך תהיה צדקה "לא תעשוק שכיר" והלא כבר כתוב לא
לעבור על האביון בשני לאוין לא תעשוק שכיר שהוא עני ואביון
ועל העשיר כבר הוזהר לא תעשוק את רעך "אביון הרעב לכל
דבר" מדרך זה בר צדק בשעריך זה גר תושב האוכל בבנות אשר
בארצך לרבות שכר בהמה וכלים ואיו הוא נושא את נפשו למות
עלה בכבש ונתלה באילן והיה כך חמא מכל מקום לא שממה רין
ליפרע על ידי הקורא לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים וארת
בעון בנים כבר נאמר איש בחטאו יומתו איש בחטאו יומתו אבל
מי שאינו איש מה בעון אביו והקטנים מתים בעון אבות בידי שמים
לא תטה משפחה יתום ועל העשיר כבר הוזהר לא תטה משפחה
ושנה בעני לעבור עליו בשני לאוין לפי שנקל להטות משפחה עני יותר
משל עשיר לכך הזהיר ושנה עליו ולא תחבלו שלא בשעת הלואה
וזכרת על מנתכן פדיתך לשמור חקותי אפלו ושחרון קיבוצך
ושכחת עמר ולא גדיש מכאן אמרו עומר שישבו קאתים ושכחו
אינו שכחה בשדה לרבות שכחת קמה ששכח מה צתה מלה צור
לא תשוב לקחתו מכאן אמרו שלחוריו שכחה שלפניו אינו שכחה
שאינו בכל תשוב למען יברכך ואעפ שבת ליושן שלא במתכוין
קו לעושה במתכוין אמור מעתה כפלה קלע מיידו ומצאה עני ונתפונס
כה הרי הוא מתברך עליה לא תפאר לא תפול על אבותיהו ממנו
מכאן שמעתיז פואה באילן אחריך זו שכחה לא תפול מצאת בו

ענולות

עוללות לא תקחנה ואיזו היא עוללות כל שאין לה לא כתיב ולא נטף
 יש לה אחד מהם הרי היא לבעל הבית ורחות בת למוד ירושלים היא
 היא כתיב פסוק זה עלגבזה כסף או התלויות בעלרה נירדות
 כי יהיה ריב סופס להיות נבשים והמשפט אמור מעתה אין שטרם
 יוצא מתוך מריבה מי גרס ללנט לפדושמן הצדיק הוי אומרזו מריבה
 והרשיעו את הרשע יכול כל המתחייבין בדין לנקיין תלויה חסבין
 חבות הרשע פעמים פוקה ופעמים אינו פוקה ומי הפוקה למוד מן הענין
 לא תחסום שור בדישן לאן שלא ניתק לעשה והפילו השופט מלמוד
 שאין מלקין אותו לא עומד ולא יושב לא מופה לפענו כדי רשעתו ולאחריו
 כדי שתיים מבין אמרו מלקין אותו שתי ידות מלאחריו נשליש
 מלפניו במקרה אינו כדני במספר לימד שהוא רבוק לומ בעקר
 ארבעים ולא ארבעים שלמים לא מנין שהוא קופס ומשלים לארבעים
 והן ארבעים חזר אחת לא יוסוף מכה אזהרה למכה את חבירו
 ונקלה אחיך כל היצט קודהורשע ומשלקה קראו אחיך לא תחסום שור
 דבר הכתוב בהוזה והוא הדין חיהו עוף ולכל מלתכה שהיא בדבר
 מאכל אם כן לממה נאמ שור להוציא את האדם בדישן יכול
 יתעמנו מבהוש תל לא תחסום שור מכל מקום ולמה נאמר דיש
 לומר לך מה דיש מיוחד דבר שלא נגמדה מלאתו וגידולו מן הארץ
 אף כל פיצא בו יצא החולב והמגבין והמחבין שאין גידולו מן
 הארץ יצא הלשוה מקטף שנגמדה מלאכתו לחלה יצא הבוגר
 בתמדים ובגדו גרות שנגמדה מלאכתו למעשר יצי שבו אחים
 יחדן שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא
 היה בעולמו יחדן המיוחדים בנחלה פרט לאחיו מן האם ובן אבין
 לו עיין עליו אובין אובין אובין אובין אובין אובין אובין והיה
 הבכור בגדול האחים הוא ייבס אותה אשר תלדי פרט לתולדות
 שאינה ולדת יקום על עש אחיו זה שייבס את אשתו טול נחלת

המתבטו אביו ולא ימחה שמו פרט לאשת קרים ששמו מחוי
 השערה כתר גומו לתרע בית דינא ועמד בעמידה ואמר בלשון
 הקדש זאק הוא דבריה בלשון הקדש וירקה בפניו על גבי קרקע
 אשר לא יבנה מבאן למי שחלץ שלא יחזור ויבס ולא כתיב אשר לא
 בנה לא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ונקרא שמו מצוה
 על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל כי יבצו אנשים קופץ לבנה לידי
 מכות שג מידי מכהו אין שלום יוצא מתוך ידי מצות וקצוה את כפה
 ממון דמי בושלו הכל לפי המבייש והמתבייש או אינו לא ידה ממש
 נאמר כאן לא תחוס ונאמ להלך בעדיט צוממין לא תחוס מה להלך ממון
 אה כאן ממון גדולה וקטנה גדולה כשמכחשת את הקטנה שלא
 יהא נוטל בגדולה ומחזיר בקטנה לא יהיה לך אם עשית כן לא יהיה
 לך כלום אכן ואבן משקלות אבן שלימה וצדק יהיה לך אם עשית כן
 יהיה לך הדבה צמור את אשר עשה לך אם שקדת במדות ובמשקלות
 הוי דואג מגדווי כאנוב שג מתצני מרמה תועבתך וכת בתדיה ברא
 צדון ויבא קלון אשר קרה בדרך לשון מקרה דא לשון קרו וכוונתה
 שהיה מטמאן במשכב צמור דא לשון קור וחוס צנכך והפשירך
 מדתיחך שהיו החומות יראים להלחם בכס וכת זה והתחול והראה
 מקום לאחדים משל לאמבטי רותחת שאין בלבריה יכולה לירד
 בתוכה כאבן בלעל אחד קפץ וירד לתוכה אעפ שנכוה הקרה אונה
 בפני אחרים וישנב כך חוהך צנב חוהך מילות נצורה כלפי מעלה
 כל הנחשלים אחריו חסדי בה מהמת חטאם שהיה העגן בולטן
 ואתה עיקר ויגע עיקר בצמא דבת ויצמא שם העם למים וכתוב אחריו
 ויבא עמלק יגיע בדרך ולא ירא עמלק להים מלהרע לך תמחה את
 צבר עמלק מאישועד אשה מעוללו על יונק משור ועד שיה שלא יהא
 שם עמלק נצבר אפלו על הכהמה לומר בהמה צו משל עמלק היתה

חסלת כרשת כי תצא

פרשת כי תבא

והיה כי תבוא וירשתה וישבתה בה מביד שלא נתחייבו בכורים
על שביצעו את הארץ והלקוחה מראשית ולא כלראשית שאין כל
הפירות חייבין בכורים לא שבעת המינין בלבד נאמר כאן ארץ
ונאמר להלן ארץ חמה ושעורה מה להלן משבעת המינים שנשתבחה
בה ארץ ישראל אף כאן שבח ארץ ישראל שהיא המינין "זית שמן"
זית אגורי ששמנו אגור בתוכו ודבש הוא דבש תמרים "מראשית"
אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה פוהך עליה גמי
לסימן נאומר הרי זו בכורים" אשר יהיה בימים ההם אין לך לא
כהן שבימיד כמו שהוא ואמרת ליון שאינך כפוי טובה הגדת
היום פעם אחת בשנה ולא שתי פעמים ולקח הכהן הטוב
מידיך להניח אותו כהן מניח ידו תחת יד העלים ומניח
וענית לשון הרמת קול ארמי אבד אבי מזכיר הקדי המקום
ארמי אבד אבי לבן בקש לעקור את הכלב שרדה אחר יעקב
ובשביל שחשב לעשות חישב לו המקום כלן עשה שאומות העולם
חושב להם הקבה מחשבה כמעשה וירד מצרימה ועוד
אחרים באו לבלות יבון שאחרי זאת ירד יעקב למצרים צמתי
מעט בשבעים נפש להמקום זה זה בית המקדש ויתן לנו את
הארץ כמשמעו והנחתו מביד שנוטלו אחר הנפת הכהן ואחא
כידו פשהוא קורא וחוזר ומניח ושמת בכל הטוב מפיאמר
אין קורין מקרא בכורים לא בזמן שמחה מעצרת ועד החב
שארם מלקט תבואתו ופירותיו וייבן ושמו אכל מהחב ואילך
מביא ואינו קורא אתה והלוי אתה הלוי חייב בכורים אם נטעו
בתוך עריהם והגר אשר בקרבך מביא ואינו קורא שאינו יכול
לומר לאבותיו כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה
השלישית פשתגמור להפדוש מעשר שלשנה שלישית קבע
זמן הביעור והוידוי בעד הפסקה שלשנה הרביעית של מקצה

שלש שנים תוציא נאמכאן מקץ ונאמלהלן מקץ שבע שנים לענין
 הקהל מה להלן רגל אפ כאן רגל אי מה להלן חג הקבוצות אפ כאן חג
 הקבוצות תל כי תפלה לעשר מעשרות שלשנה השלושית רגל שהמעשרות
 כליזבו וזהו פסח שהרבה אילנות יש שנלקטין אחר הקבוצות נמצא
 מעשרות שלשלושיות כליזב בפסח שלרביעית וכלמי ששה מעשרות
 הצריכו הכת לבערו מן הבית שנת המעשר שנה שאין נוהג בה
 לא מעשר אחד משני מעשרות שנהגו בשתי שנים שלפניה ששנו
 ראשונה שלפניה נוהג בה מעשר ראשון כמו שכל כי תקחו מאת
 בני ישראל את המעשר ומעשר שני שני ואכלת לפני שן זהו מעשר
 רגל הרי שתי מעשרות ובא ולומדך כאן בשנה השלושית שאין נוהג
 מאותן שתי מעשרות לא האחד ואיזה זה מעשר ראשון ותחת מעשר
 שני יהן מעשר עני שני כאן וכתת כליו את אשר לו הרי מעשר ראשון
 לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני ואכלו בשעריך ושבעו תק
 להם כדי שבען מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגרן פחות מחצי
 קבח מיט וטו ואמרת לפני שן זהו הנהגה שנת מעשרות
 בערתי הקדש מן הבית זה מעשר שני ונטע רבעי ולמדך שאם שהו
 מעשרותיו שלשתי שנים ולא העלם לירושלם שצריך להעלות
 עכשו וגם כהתיו כליו מעשר ראשון וגם לרבות תרומות ובבורים
 לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני ככל מצותך יתתם כקדוה
 הקדמת תרומה לבבורים ולא מעשה לתרומה ולא שני לראשון
 שהתרומה קדוה ראשית שהיא ראשית שהיא ראשונה משנעשה דגן
 כות מלאתך ודמעך לא תאחר לא תשנה את הקודר לא עבדתי ממצותך
 לא הפרשתי ממין על שאינו מיבן ומן החדש עלהישן ולא שבחתי
 מלבדך על הפרשת מעשרות לא אכלתי באוני ממנו מכאן שאסור
 לאונן ולא בערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור בין שאני
 טהור והוא טמא והיכן הוזהר על כך לא תוכל לאכול בשעריך זו

אכילה

אכילת טומאה כמה שני בפסוקי המוקדשין בשעריך תאכלנו הסומא
 והטהור אכלה לא תוכל לאכול דרך אכילה שעריך שאמור במקום
 אחר" ולא נהתי ממנו למת לעשות לו ארון ותכריכין" שמעתה בקולץ
 אהי הביאותנו לבית הבחירה" עשית בכל אשר צויתני" שמחתו שמחת
 בו" השקיפה ממעון קדשך עשיונו מה עגזרת עליונו עשה אלה מה
 שעליך לעשות שאתה אתם בחקתי תלכו ונתתי בשמים בעתם"
 אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו" לתת לנו וקיימת ארץ צב
 חלב ודבש" היום הזה יש אהיך בכל יום יהיו בעיניך קדשים כלו בו
 ביום בצטווית עליהם" ושמרת ועשית אותם" בת קול מברכת הברכה
 בכורים היום תשנה לשנה הבאה" האמרת והאמירך" חן להם עד
 מוכיה במהרה ולי נראה שהוא לשון המשכה והבדלה הבדלת לך מאה
 הנכר להיות לך לאהים והוא הפרישך ליו מעמי הארץ להיות לו לעם
 קבולה ומצאת להם עד והוא לשון תפארת ותאמרו כל פועלי און"
 כאשר דבר לך" והיותם לי קבולה" ולהיותך עם קדוש כאשר דברוה" יתם
 לי קדושים" שמור את כל המצוה לשון הונה" והקמות לך בירדן
 ואחלתי ויזיוו מעם אחרות ותבנו מהם מזבח בהר עיבל נמצאת אתה
 אומר שלשה מיני אבנים היו שנים עשר בירדן וכנגדם בגלבגל וכנגדן
 בהר עיבל כדאיתא במס' קנטה" בהר היטב" בעבשים לשון" הקבת
 כתר בומו" היום הזה כהיות לעם בכל יום יהיו בעיניך כל היום בארץ
 עמו כבדית" לברך את העם" כדאיתא במס' קנטה ששה שבטים עליו
 לראש הר בריזים וששה לראש הר עיבל והכהנים והלוים והאחרון למטה
 באמצע הפכו לויס פניהם כלפי הר בריזים וסתחו בברכה ברוך
 האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וג' ואו ואן עוץ אמר חזרו והפכו
 פניהם ליהר עיבל וסתחו בקללה ואומרים ארור האיש אשר יעשה
 פסל וג' וכן כולם עד ארור אשר לא יקום" מקלה אביו מזלזל לשון
 ונקלה אחיך" מסיג בזול" מחזירו לחודיו וגונב את הקדקע לשון
 והוסג אהור" משגה עור הקומא בדבר ומשיאו עצה רעה" מכה
 רעה בקתד על לשון חרע הוא אומר ראתי ביקודי שלבני משה

יע"נ

הדרשן אחד עשר ארורים וטפחן כנגד יא שבטויס וכנגד שמעט לא כנג
ארור לפי שלא היה בלבו לכרכו לפע מותו כשצריך שאר השבטויס
לכך לא רצה לקללו אשר לא יקיס פאן כלל את כל התורה כולה
וקיבלה עליהם בזה ובשבועה עבר אלפיך ולדות בקרך שהבחינה
משגרת ממעיה עשתה צאתך כהרגומן ורבותינו אמרו למטה
נקרא שמו עשתרות שמעשרות את בעפיה ומחזיקות אותן בעשתו
הללו שהן סלעים חזקים ברוך טנאך פירותיך דא פנאך דבר לח
שאתה מקנן בקלים ומשאתיך דבר יבש שנשאך בבלי ואינו נב
ברוך אתה בפואך וברוך חתה בצאתך שיהא יציאתך מן העולם
כלא חתה בביאתך לעולם יבשבעה דרכים ינוסו לפעך בן דרך
הנבילים לכרוח מתפזרים לכל צד המארה חקרין כמו צדעת
ממארת מהומה שגוש קולבהלות שחפת שבשרו נשחח ונפוח
קדחת לשון ביתש קדחה באפי והוא אש שלחולים שהיא חמה מאד
ובדלקת חמה יותר מקדחת ומיני חלאים הם ובחרחור חולי
המחממו תאך הבוף וצמא תמידי למים לשון ועצמי חרה מע הורב
נחל מפוח מאש ובחלב יביא עליך ג"קו"ש שד פנן וירקון מכת
תבואה שבשרות ירקון יובש ופנ התבואה מכסיפין ונהפף לירקון
עד אכרך תרגום עד דתיבד כלומר עד אבוד אותך שתכלה מאליך
והיו שמיך אשר על ראשך נחשת קללות הללו משה מפי עצמו אמר
ושבהר סיני מפי הקבה אמרן כמשמען וכן נאמר ואם לא תשמעו לי
ואם תלכו עמי קרי ופאן הוא אומר לקולן אהיך ידבקן יבכה ק
הקל משה בקללותיו לאמרן כלשון יחיד וגם כן בקללה זו הקל שבדאשנו
אומר טמיוכס ככדזל וארצכס כנחונסה שלא יהו השמים מזיעין
כדרך טאין הברזל מזיע ומתוך כך יהא חורב בעולם והארץ תהא
מזיעה כדרך שהנחשת מזיע והיא מדקבת פירותיה וכאן הוא אומר
שמיך נחשת וארצך כדזל שיהיו השמים מזיעין אע"פ שלא ידקו מ
מפור מפל מקום לא יהיה חורב שלאבדון בעולם והארץ לא תהיה
מזיעה כדרך טאין הברזל מזיע ואין הפירות מדקביין ומכל מקום

ידגו

קללה

קללה היא בין שהיא כנחשת בין שהיא ככדזל לא תוציא פירות וכן השמים
 לא יריקו מטר" מטר ארצך אבק ועפר" זיקא דבתר מטרא מטר יורד ולא
 כל צדכו ואין בו כדי להרביץ את העפר והרוח בחה ומעלה את האבק
 ומכסה את עשב הזרעים שהן לחים מן המים ונדבקה בהם ונעשה טיף
 ומתיבש ומרקוב" לעוה' לאימה ולקוע שיזונו כל שומעי מכותיך
 ממך ויאמרו אוי לנו טלה יבא עלינו כדרך שבא על און" כעחון מצרים
 רעהיה מאד לח מפעם ופעם מבחוש כדתייתא בכבורות" גדב' שח'
 לח' חרס' שחין יבש כחרס' בהמהון לבב" אומס הלב" עשוק' בכל
 מעשיך יהיה עד ער" ישבלנה לשון שגל פולגש והכל כינהו לשבח
 ישכבה ותיקון סופרים הוא זה" תחללנו" בשנה הרביעית לאכול
 פרי' וכלות איהם מצפנות איהם שישונו ואינם שבים כל תולדת שאינה
 באה קדויה כליון עינים" לשמה' כן הרואה אותך ישום עליך" למשפ'
 בשתבא מכה רעה על חרס יאמרן זו דומה למכת פלוני" ולשענה'
 לשון ושנתם ידברו כך וכן תרגומו ולשועי לשון ספור וקשות עי' חסונ'
 יכללו על שם כך נקרא חסיל לשמכלה את הכל" כי ושל ישור פוחתיו
 לשון ונשל הכדזל" יירש העלצל" יעשנו הארבה רש' מן הפרי' יירש'
 יעני' עלצל מין ארבה ואף לפרש יירש לשון ירש' שמש כן הירר
 לו לכהוב יירש ולא לשון הורשה וגירושין' שמש כן היה לו לכתוב
 יורש" מדוב כל" בעוד היה לך כל טוב" באשר יראה הנשר'
 פראוס ודרך מצלחת ויקלן סוקין" לא תשמע לשוננו" לא תביר לשוננו
 וכן תשמע חלום לפתור אותנו וכן כי שומע יוסף" עד רדת חמותיך"
 לשון רדני ופיבונש' ואכלת בשר בעך במצור" מחמת שיהיו צרים
 על העור ויהיה שם מצוק עקת רעבון הרך כך הרחמנו והך ליבב
 על בנו" תרע עיננו בהם להעלים עיני מהם מתת לאחך מהם מצור
 אחיהם אשר יאכל" וביתר בעו אשר יותיר מן השחוטיום ששחבו
 למאכלותיהן עינור ערה בהם מליתן להם מבשר הנשחטיום"
 תרע עינה באיש חיקחובנה ובביתה הגדולים" וכש ליתך בנים
 הקטנים ככולך תהא עינך צרה כשתאכל את האחד מליתך לאטו

אעלה מן הבשר והפלא ש' את מכהך מופלאות ומובדלות משאר בעיות
 ונאמנות לייסרך כקייס עלי חותך אשר יבורת מפניהם מפע המכות
 כשהיו ישראל רואים מכות משונות הבאות על מצריים היו ירחים מהם
 שלא יבאוגם עליהם תדע שהן כהוב הם שמוע תשמע וג' כל המקלה
 אשר שמהי במצרים לא אשים עליך חץ מיראין את האדם לא בדבר
 שהוא יגור ממנו יעלה לשון עליה ונשארתי במתי מעט תחתוג'
 מועטין חסוה מרובין כן ישוע' את איביכם עלובם להאצור ונקחונם'
 לשון עקירה וכן בית גאים יקה' ועבדת שם אהים אהרים כהרגומ'
 לא עבודת אהות ממשלא מעלין מק וכולג ליות לטהב עז' לא תדגיע'
 לא תגוח כמו וזאת המרגעה לברגז לב חרד כהרגומו דחיל כמו
 שאול מתחת רגזה לך שמעו עמים ירגזון מוקדות השמים ירגזו
 וכליון שינס מצפה לישועה ולא תבא חיוך תלואים לך עלה ספק
 כל ספק תלוי שמא אמות היום כחרב הבאה עלנו ורבותינו דרשו
 זה הפוקח תבואה מן השוק ולא תאמין בחייד' זה הקומץ עלה פלטר'
 בפקר תאמר מי יתן ויהיה הערב שלאמש' ובערב תאמר מי יתן
 בקר שלשה ריות שהצרות מתחזקות תמיד וכל שעה מרוב ר'
 קללה משלפנה באניות בספינות בשביה והתמכרתם ש
 לא יבוק' אתם מבקשים להיות נמכרים להם לעבדים ואין קונה'
 כי יגדלו עליך הרב וכליון והתמכרתם ולא יתכן לפרש והתמכרתם
 בלשון ונמכרתם עז' מוכרים אחרים מפע שנאמ' אחריו ואין קונה'
 לכרות את בני ישראל שיקבלו עליהם תורה בתלה ובשבועה מלכוד
 הכרית קללות שבתורה כהנס שנאמרו בסיוע ולא נתן' לכם לב
 ליעת להכיר את חסדי הקלה ולידבק בו' עד היום הזה שמעתי
 שאותו היום שנתן משה קפר התורה לבע לוי כמו שכתוב ויתנה אר'
 הכהנים בני לוי באן פלי ישראל לפע משה ואמרו לוי משה רבינו אקחנו
 עמדנו בסיוע וקיבלנו את התורה ונתנה לנו ומה חתה משליט את
 בני שבמר עליה ויאמרו לנו יוס מחר לא לכם נתנה לנו כיתה ושמו
 משה על הדבר ועל זאת אמר להם היום הזה נהיית לעם היום

שעי
 יעלה
 ע"י

היום הזה תבטו שאתם רבקים וחפצים במקום ותבואו להמקום הזה
 עתה אתם רואים עצמכם בגדולה וכבודא תבעטו במקום ואל ירום
 לבבכם ושמדתם את דברי הברית הזאת דא ולא נתן לך לב לבדעת
 שאין אדם עומד על סוף דעתו של לבו וחכמת משנתו על ארבעים שנה
 ולפיכך לא הקפיד עליוכם המקום עד היום הזה אבל מצאן ואילך יקפיד
 ולפיכך ושמדתם את דברי הברית הזאת חסלת והיה כי תבוא

פרשת אתם נצבים

אתם נצבים מלמד שבינסם משה לפע הקלה ביום מותו להנעם
 כבדית ראשיכם שבטיכם ראשיכם לעבדוכם זקניכם
 ושטרופים החשוב חשוב קודם ואחכ כל איש ישראל מחטב עציך
 מלמד שבאן כנענים להתגביר בימי משה כדרך שבאן גבעונים
 בימי יהושע וזהו האמור בגבעונים ועשו גם המה בעלמה ונתנס
 משה חוטבי עצים ושואבי מים לעבדך להיותך עובד בכרית ולא
 יתבן לפדשו כמו להעבירך לא כמו לעשותכם אותם לעבדך בבדית
 דרך העבדה כך היו בורות בריתות עושים מהיצה מצאן ומחיצה מצאן
 ועובדים בנתיים כמו של העבד אשר כרתו לשנים ויעבדו בין בתרין
 למען הקים אותך היום לנלעם כל כך הוא נפנס לטרוח למען קיים
 אותך לפענו לעם והוא יהיה לך ללהים לפי שדי יבר לך ונשבע לאבותך
 שלא להחליף את צדעם באומה אחרת לכך הוא חוקר אתכם בשבועות
 הללו שלא תקעוהו אחר שהוא אינו יכול להבדל מכם על פי דשתי
 לפי פשוטה של פרשה ומאן למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות
 לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים חוץ מארבעים ותשע שנתות
 כהעם הודיקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד בלן התחיל משה מפייסם
 אתם נצבים היום הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי
 אתם קיימים לפענו היום פיוס הזה שהוא קיום והוא מאפיל ומחיר כך
 האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם והקללות וה"קורין מקיימין אתכם
 ומציבין אתכם לפענו ואף הפרשה שלמעלה מזו פיוסין הם אתם

דאיתס אשר עשותי דאיתס נצבט לפי שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפדנה
 למשה ליהושע לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרזו פן עשה יהושע עובד
 צמא התיצבו ואשכמה אתכם כשיצאן מידו ונכנסו לידו של שאול ואת
 אשר איננו פה ואת עשר דורות העתידים להיות פי אתם ידעתם ותראו
 את שקוציהם לפי שהיה האומות עובדי על ושמא השיא לב אחד מנש
 אותם ללכת אחריהם פי יש בכפם לפיכך אע צריך להשביעם ותראו
 את שקוציהם עש שלם מאוסים כשהצים גלוליהם מוסר חין ומחוסן
 כבלם עץ ואבן אותן של עצים ושל אבנים ראייהם בגלוי לפי שאין הכוונ
 ירא שמא יבנו אבל של כסף וזהב עמהם בחדרי משכניהם לפי
 שהם יראים שמא יבנו פי יש בכפם צמא יש בכפם אשר לבבו סונה
 היום מלהכל עליו הכרית שרש פרה ראשולענה שורש מנדל עשב
 מה בגידין שהם מריס כלומר מכרה ומרבה רשע בקרבכם והתברך
 בלבבו לשון ברכה יחשוב בלבבו ברכה שלום לעצמו לאמר לא יבא
 קללות הללו אך שלום יהיה לי והתברך כמו והתגלה והתפלל בשרידי
 לפי אלקי במראית לבי כמו אשורנו ולא קרוב כלום מה שלפי רואה
 לעשות למען ספות הרוה למען שאוהיה לו פורענות עלמה שעשה
 עד הנה בשוגג והייתי מעביר עליהם וגורם עקה שאצד פס עש
 המזיד ואסרע ממנו הכל וכן תח כדי ללאוספא ליה חכמי שלורא עב
 צודנות שאוסף לו את השלגות על הצדנות רוח שוגג שהוא עושה
 באדם שבו שהוא עושה שלא מדעת צמאה שהוא עושה מדעת
 וכתאור עשן אקש עי כעש הגון מתחמס והעשן יוצא מן האר
 וכן עלה עשן באפו ואעפ שאין לו לפי המקום הכתוב משמי עתה
 הארץ כדרך שהיא רגילה ויפלה לשמוע כפי דרך הארץ וקנאתו
 לשון המה אחיזה לכישה נקמה ואינו מעביר על המדה הכתובה
 בספר התורה הזה ולמעלה הוא אומר בספר התורה הזאת גם כן
 חליוכל מכה הזאת לשון נקבה מוסב א התורה הזה לשון אבד מוסב
 א הקפד ועל ידי פיקוק הטעמים הן נחלקים לשתי לשונות בפרשת

קללות

קללות הטפחה נבונה תחת כפר והתורה הזאת רבוקים זה לזה לומר
אמר הזאת וכאן הטפחה נבונה תחת התורה נמצא ספר התורה
רבוקים זה לזה לפיכך לשון זכר נופל אחריו שהלשון נופל על
הכפר ולא חלק להם לא נתנס לחלקם לא ידעו" לא ידעו בהם
גבורת אלהות ואף לא אומיכא להון לא היו יכולים להם שום טובה ולשון
חלק אותם אזה שבחרו להם לא חלק להם שום נחלה ושום חלק
ויתשם פ' כתר גומו וטלטי לנניש' וכך הנני בותשם מעל אדמתם
הנסתרות לשא היו ואם תאמרו מה בידינו לעשות אהה מעשה
את הרבים על ההרורי היחידי שפך יש בכס איש וג' ואחכ וראו
את מכות הארץ היא והלא אין אדם יודע טמונותיו של אבירון
אין איני מעשה אתכם על הנסתרות שהן לשא היו והוא יפדע
מאותי יחיי אכל הנגלות לנו ולבנו לפעד הרע מקרבינו ואם
לא נעשה דין בהם יעשו את הרבים נקוד על לנו ולבנו לזרוש
הן על הנגלות לא עשאת הרבים עד שעברו את הירדן משקבלו
עליהם את השבועה בהר גריזים ובהר עיבל ונעשו ערבים זה
לזה ושכש' את שבותך" היה לו לכתוב והשיב את שבותך
הבוננו למי מפיא כביכול שהשכינה שרויה עם ישראל בצררת
בלותם ונשנב' ה' ה' ה' באולה לעצמו שהוא צריך להיות
אזחז בידי ממש איש איש ממקומו בענין שג' ואתם תלכו מ
לאחד אחד בני ישראל באות בגליות שאר האומות מצונב' ושכתי
את שבות בני עמון" לא נפלות הוא ממך לא מכוסה הוא ממך נמו
שכתי יפלא ארי יתכסי ותרד פלאים ותרד כמטמוניות מכוסה
הבושה בטמון" לא בשמים היא שאו היתה בשמים היות צריך
לעלות אחריה וללמדה" כי קרוב לך" התורה ניתנה לכם בכיתב
ועל פה את החיים ואת הטוב" זה תלוי בזה אם תעשה טוב הרי
מך חיים ואם תעשה רעה הרי לך המות והכתוב מפרש והולך היאך
אשר אנני מצור היום" לאהבה הרי הטוב ובו תלוי וחיות ורביית
הרי החיים" ואם יפנה לבכך הרי הרע כי אכל האכיל ורביית

יחיד

ישעיהו
יחיד

העידתי בכס היום את השמים ואת הארץ שהם קיימים לעולם וכאשר תקרא
את כס הרעה יהיו עדים שאתה הדיתי בכס בכל זאת דא העידתי בכס
את השמים אמר להם הקנה לי שרש הקתפלו בשמים שבדאתי לשמש
את כס שמה שנו את מדתם שמה לא עליה בלב חמה מן המזדה והאור
לכל העולם בענין שנו וזרח השמש ובא השמש הקתפלו בארץ שבדאתי
לשמש את כס שמה שנתה מדתה שמה שרעתם אותה ולא צמחה או
שמה שרעתם הטוים והעליתה שעורים ומה או שנעשו לא לשכר ולא
להפקד את זוכים אין מקבלין שכר ואם חוטאין אין מקבלין פורענות
לא שינו את מדתם אתם שאם שכיח הקבלו שכר ואם חטאתם
הקבלו פורענות עכאחת כמה וכמה ובחרת בחיים אע מורה לכם
שתבחרו בחלק החיים כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלת
ימעמידו על חלק היפה ואומר לו את זה ברור לך ועל זה נאמר ש
מדת חלקי ובוסי אתה תומך גורלי הנחת יודי על גורל הטוב לומר
זה חלקי חלק אתם נצבים

פרשת

ויקרא

לא אובל עוד לצאת ולבא יבול שרש פוהו תל לא כהנה עינו
גם לכה לא מהו לא אובל איני רשאי שניטלה ממני הרשע וניתנה
ליהושע וישאמר לי זהו פורושבא אובל עוד לצאת ולבא לפי שש
אמר לי אנכי היום היום מלאו ימי ושנותי ביוסזה בולדתי וביוסזה
אמות דא לצאת ולבוא בדברי תורה מלמד שנתתמו ממנו מבורח
ומענות החבמה לא ירפק לחייתך רפיון להיות בעשב ממנו
כי אתה תבוא את העם הזה ארי את תיעול עם עמא הדין משר
אמר לו ליהושע עז הנם שבדור עמד הכל לפי דעתך ועצתך אבד
הקבה אמר ליהושע פי אתה תביא את בני ישראל הארץ אשר נשבע
להם תביא על ברחם הכלת לוי בק פאל מקלוהך על הקהל דברך
פדור ולא שני דברים לדור ויכתב משה ויתנה בשנגמלה כוונה
נתנה לבני שבטו מקץ שבע שנים בשנה ראשונה של שמיטת

השמינית

השמינית ולמה קורא אותה שנת השמטה שעדין שביעית כוהגת כה
 בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית "תקרא את התורה הזאת"
 המלך היה קורא מתחלת לאה הדברים כדאיתא במס' קוטה על פימה
 שלעש שהיו עושין בעזרה "האנשים ללמוד והנשים לשמוע"
 והטעם למה בא לתלמוד למביאיהם "ואצונו ואחרצנו" כבר הארץ
 גויי הארץ "ונאצונו" והכעיקוני וכן כל נאסף לשון כעס" והקתרת
 פני "כמו שאינו רואה בצדקתם" את השירה הזאת האצונו השמים
 עד וכפר אדמתו עמו" וענתה השירה הזאת לפעו לעד" שהתריתי
 בו בהוכחה על כל המוצאות אותנו" כי לא תשכח מפי זרעו" הרי זו
 הפטחה לישאל שאין תורה משתכחת מעדעם לבמרו" ויצו את
 יושבי עבן מוסב למעלה כלפי שפינה כמו שמפורש אהארץ אשר
 שבעתיה להם" לקוח כמו זכור שמור הלוח" מצד ארון כרית שי"
 נחלקו בו חממי ישאל בלב" שמהם אומרים דהיה בולט מן הארון
 מכהו אש היה מונח ויא מצד הלוחות היה מונח בתוך הארון"
 הקהילון אי" ולא תקעו אותו היום בחצוצרות להקהיל את הקהל לפי
 צנ עשה לך ולא השליט יושע עליהם ואף בחיו בגנזו קודם יום
 מותו לקיים מה שנאמר שלטון ביום המות" ואעידה גם את השמים
 את הארץ ואת הדי כפר העיז למעלה העידותי בנס היום וג'
 הים לישאל אמר אבל לשמים ולאדא לא אמר ועכשיו בא לומר
 האצונו השמים אהרי מותי כי השחת תשחיתו" והרי כל ימות
 יושע לא השחיתו שני ועבדו העם את אש כל ימי יושע מכאן
 ותלמידו של אדם חביב עליו כגופו כל זמן שיהושע חי הייה
 נראה למשה כאלו הוא חי" חסלת פרשת וילך

פרשת האצונו

האצונו השמים שאנ מתירה בהם בישראל ותהיו עדים בדבר
 שכה אמרתי להם שאתם תהיו עדים וכן ותשמע הארץ ולמה
 העיד בהם שמי ווארץ אמר משה אנה בשר ודם למחר אנמת
 אם יאמרו שאל לא קבלנו עלינו הצדית מי בא ומכחיש

לפיכך העיד בהם שמים וארץ עדים שהן קיימים לעולם ועד שאם יצבו
 יבואו העדים ויתנו שכרם הרב תתן פריה והארץ תתן יבולה והשמים
 יתנו טלם ואם יתחייבו תהיה בהם יד העדים תחלה ועצר את השמים
 ולא יהיה ממטר והאדמה לא תתן את יבולה ואח"כ ואבדתם מהדה עי'
 האומות יערה כמפור לקחי זו היא העדות שתעידו שאני אומר בפניכם
 תורה שנתתי לישאל שהיא חיים לעולם כמפור הזה שהוא חיים לעולם
 כאשר יעדפו השמים טל וממטר יערה לשון יטיה וכך ירעפן דשן יעזבו
 טל תזל כטל שהכל שמחים בו לפי שהממטר יש בו עצבים לכריות
 כגון הולכי דרכים ומי שהיה בורו מלא"ן כשעירים לשון רוח
 סערה כתרוממו כרוחי ממרא מה הרוחות חללו מהזיקין את
 העצבים ומגדלן אותם אף דברי תורה מגדלן את לומדיהן
 וכרביבים טיפי מטר נראה לי על שם שיורה כחץ נקרא רביב כמה
 דאת אמר רובה קשת דשן עטיפת הארץ מכוסה בירק עשב
 קלח אחד קרוי עשב וכל מיין ומין לעצמו קרוי עשב כי שם ש' אהיה
 הרי כי משמש בלשון כאשר כמו כי הבאן הארץ כשחקרא ואזכיר
 שם ש' אתם הבו גודל לא היונו וכדכו שמו מכאן אמרו שעונן ברוך
 שם כבוד מלכותו אחר ברכה שבמקדש"ה צור תמים פעלו
 אע"פ שהוא חזק כשיביא פורענות על עובדי רצונן לא בשפוף
 הוא מביא כ"א כד"ן כי תמים פעלו"א אמונה לשלם לצדיקים
 צדקתם לעולם הבא ואע"פ שמאחר את תגמולם קופו לאמא את
 דבריו ואין עול אף לרשעים משלם שכר צדקתם בעולם הזה
 צדיק וישר הוא הכל מצדיקים עליהם את דינו וכך ראו וישר
 להם צדיק מפי הכריות וישר הוא וראו לה צדיקן שחתלו כתרוממו
 חבילן להון ולא ליה" בני מומם בניו היו והשאתה שהשחירתו
 היא מומם מומם שלכנו היה ולא מומו" דור עקש עקוס ומעוקל
 כמו ואת כל הישרה עקשו ובלשון משנה חולדה ששינה עקומה
 ועקושות" ופתלתול כפתילה שגודלן חותו ומקיפין אותה
 סביבות הגדיל פתלתול מן התיבות הפולות כמו ירקרק או

תלסו
 כח
 טענת
 יוצמ
 ית
 כממ
 פתח
 ית
 ית

מידה

ארמדם קהרחר סגבל הלע תגמלו את לשון תימה ובי לפני
 אתם מעציבין שיש בידו לומר עמכם ושהיטוב לכם בכל
 הטובות עם נכל ששכחו את העשוי להם ולא חבם להבין את
 הכולד ות שיש בידו להיטוב ולהרע" הלא הוא אביך הנך שקנך
 שהינך בקן הקלעים ובארץ חזקה שתיקנך בכל מינ תלנה"
 הוא עשר אומה באומות ויכוננך אחרי כן בכל מינ בסיס" הוא
 עשך וכל מכס בהנים מכס נביאים ומכס מלכים כרך שהכר
 בו" דבור ימות עולם מה עשה בראשונים שהכעיסו לפעו"
 בינו שנות דור נדור דור אנש שהציה עליהם מי אוקיינוס דור
 המכול ששטפס" דאן לא נתתם לבכס על שעבר" בינו שנות
 דור ודור להכיר להבא שיש בידו להיטוב לכם ולהנחיל לכם
 ימות המשיח והעולם הבא" אלא אביך שו הנביאים שנה האיסתנות
 כמו שכל באיהו אבי אבי רכבי שרא" דקנך לאן החכמים ויאמרו
 לך הראשונות" בהנהל עליון גויים כשהנחיל להנהל למכעיסין
 את חלה כחלתן הציפן ושטפס" בהפרידו בעתים כשהפיץ דור
 הפלגה היה בידו להעבירם מן העולם ולא עשה כן לא יצבונות
 עמים קיימם ולא אבדם" למספר בני ישראל" בשביל מספר
 בני ישראל שעתידין לצאת מבני שם ולמספר ענפש של בני
 ישראל שירדו למצרים הציב גבולות עמים על לשון" כי חלק
 ש עמו" למה כל זאת לפי שהיה חלקו כבני שביניהם ועתה למות
 ומי הוא חלקו עמו ומי הוא עמו יעקב חבל נחלתו והוא השלישי
 בימותה משולש בשלש זכות אבות אבי אביו וזכות אביו
 וזכות אביו שלשה כחכלה זה שהוא עשוי בשלשה גדילים
 והוא נבנוהו לנהלה ולא יבא עקבן אברהם ולא עשו בו
 שליחה" ימצאהו בארץ מדבר אונתם מצא לו נתמנם
 בארץ במדבר שקבלו עליוהם תורה ומצוות עולמו
 מה שלא עשו עשו וישמעאל שנזרח משעיר למנו הופיע
 מהר פהג" ובהוהו לכל ישימין ארץ ציה ושמה מקום
 יללת הענים וננות יענה תה שם נמשכו אחר האמונה

עבד
 יצחק
 בן
 יצחק

באבות

יד

ולא אמרו למשה היאך נצא למדברות מקום ציה (שממנו) בענין ענין למהך
 אחרי במדבר "קובבנהו" שם קיבבם והקיפס בענין ענין קבבם בדגלים
 לל רוחות וסיבבן בהחלית ההר שכפרו עליהם כגיבית "יבוננהו" שם
 בתורה ובינה "יצרנהו" מנחש שרה ועקרב ומן החומות "כאישוק עינו"
 הוא השחור שבעין שהמאור יוצא הימנו ואת ימצאהו יספיקהו כל
 צרכו במדבר כמו ומצא להם לא ימצא לנו ההר "קובבנהו"
 אשר ינון קחור קח לשכינתיה אהל מועד באמצע וארבעה דגלים
 לל רוחות כנשר יעיר קנו ניהגם ברחמים ובחמלה כנשר הזה
 רחמנו על כנו ואינו נכנס לקנו פתאום עד שהוא מקשיק ומטרח
 על כנו בהבדל בין אילן לאילן בין שופה לחברתה כדי שיעורו כנו
 ויהא בהן כחפקבלו יעיר קנו יעולר כנו" על בוזליו ירחק אינו
 מכביד עצמו עליהם אלא מחונק כובע ואינו כובע אף הקבלה שדי לא
 מצאנוהו שביא כח כשבא ליתן התורה לאנגלה עליהם מרוח אחת
 לא מארבע רוחות שנן שמקונו באזרח משעיר למוהופיע מהר
 פארן ואתא מריבבות קדש אזה מתימן יבא זור רוח רביעות יפדוש
 כנפיו יקחהו כשבא ליטול ממקום למקום אינו נוטלן בדגליו כשאר
 עופות לפי ששאר עופות יראים מן הנשר שהוא מבכיה לעוק ופורה
 עליהם לפיכך נושאן כרגליו מפני הנשר אבל הנשר אינו ירא לא
 מן החץ לפיכך נושאן על כנפיו אמר מוטב שיבנס החץ בי ולא כבנ
 אף הקבלה ואשא אתכס על כנפיו נשרים כשנקעו מעדים אחריהם
 והשיגוס על היס היו מזדקקים בהם חצים ואבנ כלקטראות מיד ויקע
 מלאך הלהיסוב ויבא בין מחנה מצדו ו"ש בלד יכחנו" ש בלד ינעו
 עהגם במדבר "ואין עמו אכר" לא היה כח באחד מכלל ההעמים
 להראות כחו ולהלחם עמהם ורבותו כו דרשוהו על העתיד וכך תלח
 ואני אומר דברי תולחה הם להעיד השמים והארץ ותהא השורה
 להם לעד שקופין לכבוד ולא יזכרו הראשונות שעשה להם ולב
 הכוללות שהיא עתיד לעשות להם לפיכך צריך לישב הדבר לכאן
 ולכאן וכל הענין מוסב על צפור ימות עולם צינו שנות דור ודור

יד

כן עשה להם וכן עתיד לעשות כל זה היה להם לצבור ירכיבו על
 כמותי ארץ כל המקרא כהרגומו ירכיבו על שם שארץ ישראל
 גבוהה מכל הארצות ויאכל הכובות שדי שן פירות ארץ ישראל
 שקלים לנוכח ולהתבטל מכל פירות הארצות ויניקו דבש מסלעי
 מעשה באחד שאמר לבנו בקיבני הבא לי קציעות מז החבית הלך
 ומצא הדבש צה על פיה אמר לן זנו של דבש היא אמר לן השקע יודך
 לתוכה ואתה מעלה קציעות מתוכה ושמך מחלמיש צור שן אתים
 שלבוש חלב חמאת בקר וחלב צאן זה היה בימי שלמה ש
 עשרה בקר בריאים ועשרים בקר רעי ומאה צאן עש חלב כרים
 זה היה בימי עשרת השבטים שנאכלים כרים מצאן חלב
 כליות חטה זה היה בימי שלמה שנוהי לחם שלמה וגו' ודם ענב
 השנה אמר בימי עשרת השבטים שנאמר במוזקו יין
 כמותי ארץ לשון גובה שדי לשון שדה חלמיש צור תקפו וחזקו
 שלקלע כשאנו דבוק לתיבה שלא חריו נקוד חלמיש וכשהוא דבוק
 נקוד חלמיש חמאת בקר הוא שומך הנקלט על גבי החלב וחלב
 צאן חלב של צאן וכשהוא דבוק נקוד חלב כמו בחלב אמו כרים
 כבשים ואילים כמשמעו בני בשן שמעם היו כליות חטה חטוב
 שמעם כחלב כליות וגסין כבוליא ודם ענב היה שנתה טוב וטעם
 יין חטוב חמר יין בלשון ארמי חמר יין זה שם דבר לא לשון
 משובח בטעם ועוד יש לפדש שני מקראות הללו אחד הרגומו
 שלא תקלט אש ריבון על תקפי ארעא עבית לשון עובי כשית
 כמו כסית לשון כי כסה פניו בחלבן כאדם ששמן מכפניו וכסליו
 נכבדים מבחושן כן הוא אמר ויעש פימה עמי כסל כשית יש
 לשון קל בלשון כסוי כמו וכסה קלון ערום ואם כתב כסית דגש
 היה נשמע כסית את אחרים כמו כי כסה פניו וינבל צור ושועתו
 גנהו וביצהו שם אהוריהם אהוריהם אין נבול גדול מזה יקראוהו
 הבעיר חמתו וקנאתו בתועבות במעשים תעופים כגון משכב

גלגל

אין כסל
שם
שם

זכור וכשפים שנכבהם תועבה לא לוא בתרגומ לית בהון צדוק לאו היה בהם
 צדוק לא היתה קנאה בפולה כמות עכשו "חדשים מקרוב באו" אפלו ה
 העמים לא היו רגילים בהם כותי שהיה רוחה תותם אומר זה צלם יהודי
 לא שערום אבותיכם לא יראו מהם לא עמדה שערותם מפניהם דרך
 שערות האדם לעמוד מחמת יראה כך נדרש בקפרי ויש לפי עור
 שערום לשון ושעירים ירקדו שם" שעירים הם שדים לא עשו אבותיכם
 שעירים הללו תשי תשבחו רבותינו דרשו כשבא להיטוב לכם אתם
 מבעי סין לפנינו ומתישיתם כחן מלהיטוב לכם" א מהוללך מוציאך
 מרחם לשון יחולל אילות ח"ל כולדה" מה אחרותם מה תעלה
 בהם בקופם כי דור תהפכות המה מהפכין רצוני לכעס" לא אמון
 בס' אין ג' ופ' כי כרים בהם כי הודיתם דרך טובה וקרן ממנה" אמון
 לשון ויהי אמון" דא אמון לשון אמונה בתרגומן אמרו בקונו נעשה
 ונשמע ולשעה קלה בטלנו אכטחתם ועשו העגל" הנאנו הבעירין
 חמתי בלא" בדבר שאינו אזה" בלא עס באומה שאין לה שם שפ
 הז' ארץ כשדים זה העם לא היה בעשו הוא אומר בצו אתה מאד
 בגוי בכל אכעיקם לו הכותים וכן הוא אומ' אמר נבל בלבואין אהים
 קדחה בערה" ותקד' בכס עד' היסוד" ותאכל ארץ ויבולה
 ארצכם ויבולה" ותלהט' יהושלם המוסדות עלה הרים שני ירושלם
 הרים סביב לה אספה עליו מורעות' אחביד רעה ארעה לשון
 ספושנה על שנה ספותה רוח' עולותיכם ספן על שבחיתם" דא
 אספה אכלה כמו פ' הקפה" חצי אכלה בס' כלחצי אשלים בהם
 וקללה זו לפי הפורענות לברכה היא חצי כלום והם אינם כלים
 מזי רעבי את נפידה כפץ" ואין לי עד מוכיח עליו ומשמן שלל משה
 הדרשן שמעתי ששרי רעב אדם כחוש מגדל שער על כשרין
 מזי לשון ארמי שער מזיא דהוה מהכך במזיא" ולחומי רשך
 השדים נלחמו בהם שני ובעי רשך יגפיהו עוף והם שדים" וקטב
 מרירי וכריתות שר ששמן מרירי" קטב כריתתה כמו אהי קטובך
 שאול ושן בהמות מעשה היו והיו הרחמים נושעין וממיתין"

ישעיה יט

תלם

אספה

ישעיה

אין

הנשעין

חמת צוהלי עפרי ארס נחשויס המהלכים בגחונם על העפר במיט
 הזוחלים על הארץ אחילה לשון מרוצת המיס על העפר ופן פר
 מרוצת דבר המטפשה על הארץ והולך מחוץ תשכל חרב מחוץ
 לעיר תשכלם חרב ג"סות ומחדרים אימה כשבורה ונמלט מן
 החרב חדרי לבו נוקפים עליו מהמת אימה והוא מת והולך בה
 דא ומחדרים אימה בבית תהיה אימת דבר כמה שכל עלה
 מות בחלוננו ופן תרגם אנקלס דא מחוץ תשכל חרב על מה
 שעשו בחוצות שם ומקפר חוצות יחשלים שמתם מזכחות לפשרת
 ומחדרים אימה עלמה שעשו בחדרי חדרים שנאשר זקני
 ישראל עושים איש בחדרי מעפיתו אמרת אפניהם אמרת
 בלבי אפיה אותם ויש לפרש אפניהם אשיתם פאה להשליכם
 מעלי הפקר ודוגמתו מצינו בעזרא ותתן להם ארץ שבעה
 גוים ותחלקם לפאה ולא יתכן שאתם כן היה לו לכתוב אפניהם
 אחת לשמוע ואחת לוסוד כמו אהזרך אמי צכס כמו פי והלך
 התיכונה אינה ראוייה בו כלל ואנתרג אחר לשון הברייתא העלו
 בספרי החולקת תיבה זו לשלש תיבות אמרת אהמי הס אמרת
 באפי אתנם כלו אינם שיאמרו רואיהם עליהם איהם לוטי
 כעק אויב אגור אם לא שכעס האויב כגוס עליהם להשחית ואם
 יוכל להם וישחיתם יתלה הגדולה בו ובלהיו ולא יתלה הגדולה
 כי וזהו שכל פק יכברו צרימו יכברו הדבר לתלות גבורתי בנכרי
 שאין הגדולה שלו פק יאמרו ידיו רמה פי אותו גוי אובד עצרת
 המה ואין בהם תבונה שאין היו חכמים ישפילו זאת איכה ירדון
 יבינו לאחריהם יתנו לב להתבונן לסוף פורענותם שלי שרא
 איכה ירדון אחרי ממנו אף מישרא אם לא כי צורם מכרם ופי
 הקבירים מכרם ומקדם בידיו כי לא כצורנו צורם לעמים כל
 זה היה לאויבים להבין שהשם הקבירים ולא להם וללוא היהם הנצחון
 שהרי עי הדנה לא יוכלו כלום כנגד צורינו כי לא כסלענו סלעם
 כל צור שבמקרא לשון סלע ואיבינו פליטים ועכשיו אויבינו

ירמיה יח
 יחזקאל
 עזרא ט
 נחמיה ט
 להפקד וכך
 חיברו
 מכחם ויש
 פותרין
 אורו
 בתרגומו
 יחול רוגז
 עליון ונא

שופטים אותנו שהרי צורנו מברנו להם כי צדקן קדוש גפנס' מוקב למעלה
 אמרתי בלבי אפאיהם ואשכית זבלם לפי שמעשיהם מעשה קדוש ועמדה
 שדמות שדה תבואה כמו ושדמות לא עשה אכל בשדמות קודון" ענבי רש'
 עשב מר" אשכולות מרודות למען משקה מר ראוי להם לפי מעשיהם פורענותם
 וכן לא ותשלמת עובדי יהון כמרדותהון" חמת תנעם ינס' בתרגומו ה
 כמדת תנעא כס פורענותהון הנה כמדירת נחשים כך משתה פורענותם
 וראש פתנים בוקס שהוא אכזר לנשוק איב אכזרי יבא ויפדע מהם" הלא
 הוא כמוק עמדי בתרגומו כס בורים הם שעכחה מעשיהם כולם גנזים
 ושמורים לפע" הלא הוא פרו גפנס' והבואת שדמותם כמוק עמדי" לוי נקם
 ושלם עמי נכון ומזומן פורענות נקס וישלם להם כמעשיהם הנקם ישלם
 להם גמולם ויש מפרשים ושלם שם דבר כמו ושלום והוא מבזרת והדבר חן
 בהם כמו והדבור ואימתי אשלם להם לעת תמוט רבלם" כשתתוס עבות
 אבותם שהן סמוכין עליו" כי קרוב יובא ידם משאדעה להביא עליהם יוס
 אידם קרוב ומזומן לפע להביא עלי שכולים הדבה" וחש עתידות למנו" ומדו
 יבאו העתידות להם" וחש' כמו ומהר יחישנה על פאן העיד עליהם משה
 דברי תוכחה להיות השירה הזאת לעד כשתבא עליהם הפורענות
 ידעו שאני הודעתים מראש מכאן ואילך העיד עליהם דברי תנחומים
 שיבואו עליהם ככלות הפורענות ככל אשר אמר למעלה והיה פי יבא
 עליך הברכה והקללה וג' ושב ש' אהך את שבוהך וג' פי ידיו ש עמו
 כשישפוט אותן בייסורין הללו האמורות עליהם כמו כיבס ידיו עמים כי
 זה אינו משמש כלשון דהא לתת טעם לדברים שלמעלה לא לשון תחלת
 דבור כמו כי תבוא א הארץ כשיבואו עליהם משפטאוס הללו ויתחם הקלה
 על עבדיו לשוב ולרחם עליהם" תנחם לשון הפך מחשבה להיטוב או
 להרע" כי יראה כי אצלתי יד כשיראה כי אצלתי יד האויב הולכת וחוצקה
 עליהם ואכב בהם עצור ועזוב" עצור נושע עני עוצר ומושל שיעצור בהם
 עזוב עני עזוב עוצר הוא המושל העוצר בעם שלא ילכו מפוזרים בצאתם
 לצבא על האויב" עצור הוא הנושע במעצור המושל עזוב מחשקה כמו
 ועזבואת ירושלם ער החומה אך לא עזבה עיר תהפך ואמר הקלה

הנה

טע

כחמ יתג
ג מט

עליהם

עלהם אי אלהים על שבעדו צורם סיובו הסלע שהיו מתכסין בו מפני
 החמה והצנה כלומר שהיו בסוחרין בו להגן עליהם מן הרעה אשר חלם
 צבאיהם היו אותן אלהות אופלים שהם מקריבים לפניהם ושורתי' ונקים'
 יהי עלי כס קתרה' אותו הצור יהי להם מחסה ומסתור' דאן עתה הבינו
 מן הפורענות שהכאתי עליכם ואין לכם מושע ומן התשועה שאושיעכם
 ואין מוחה בידי אי אני הוא אני להשפיל ואני להרים' ואין אלהים עמדי'
 עומד כנגדי למחותי עמדי' דובמתי וכמוני' ואין מידי מצילי הפושעים
 בי' כי אטא אשמים ידי' כי בחרון אפי אשא ידיו של עצמי בטבעה' ואמרת
 חיאנפי' לשון שבועה הוא אני בשבעתי אנכי' אם שנותי ברה חרבי'
 אם אשנן את להב חרבי כמו למען היות לה ברה' ותאחז במשפט ידי'
 להניח מדת רחמים באויבי שהרעו לך אשר אני קפצתי מעט והמרה
 עצרו לרעה' דא ותאחז ידי את מדת המשפט להחזיק בה ולנקוס נקם'
 אשיב נקם למדני רבותינו באגדה מתנה לשון המקרא שאמר ותאחז
 במשפט ידי לא כמדת בשר ודם מדת הקלה מדת בן זורק חץ ואינו
 יכול להשיבו והקלה זורק חציו ויש בידו להשיבה כלו או חזק בידו
 שהרי ברה הוא הצושטן ברה חרבי ותאחז במשפט ידי והמשפט
 הזה לשון פורענות הוא' אשכיר חצי מדם האויב' וחרבתי את כל בשרם'
 מדם חללו ושביה' זאת תהיה להם מעונן דם חללי' שראו ושביה ששבו
 מהם' מראש פרעות אויב' מפשעת חללת פרעות האויב כי כשהקלה
 נפרע מן האומות פוקד עליהם עונם ועונות אבותיהם מראשית פרעה
 שפרצו בישראל' הרנינו גוים עמו' לאותו הזמן ישבחו האומות את
 ישראל ומה שבחה של אומה זו שדבקו בה קלה בכל התלמות שעברו
 עליהם ולא עצבוהו יודעים היו בטובו ובשבחו' כי דם עבדיו יקום'
 שפיכות דמיהם כמשמעו' ונקם ישיב לצריו' על הגזלו ועל החמס
 בענין שגז מצריים לשמה תהיה ואדום למדבר שממה מחמס בני
 יהודה ואומר מחמס אחיך יעקב' וכפר אדמתו עמו' ויפייס אדמתו
 עמו על הצרות שעברו עליהם ושעשה להם האויב' וכפר' לשון דצו'
 ופיוס כמו אכפרה פנו אנהנה לרגזיה' וכפר אדמתו ומה היא
 אדמתו עמו בשעמו מתנחמים ארצו מתנחמת וכן הוא אומר

רציתן ארצות רציתן ארצות ארצות יעקב בפני אחרים
 היא נדרשת במקרי ונחלקו בה ל' יהודה ו' נחמיה ר' יהודה דורש בנדר
 כנגד ישראל ו' נחמיה דורש את כולה כנגד האומות ר' יהודה דורש
 כלפי ישראל מרת אפאיהם כמו שפירשתי עד ולא ש' מעל כל זאת
 כי גוי אחד עצות המה אבדו תורתו שהיא להם עצה נכונה ואין בהם
 תבונה להתבונן איכה ירדו אחר מן האומות אה מהם אם לא כי
 צורם מכרם כל לא בצורינו צורם הכל כמו שפירשתי עד תכלית
 ול נחמיה דורש כלפי האומות כי גוי אחד עצות המה כמו שפירשתי
 תחלה עד ואי בינו פלילים כי מבין קדוש גפנס של אומות ומשדמות
 עמרה ולא שימו לבם לתלות הגדולה כי ענבמו ענבי רוע הוא
 שאמר לו לי כעס ארוב אבוד על ישראל להרעילה ולהמדידם לפיכך
 אשכלות מדורות למנו לה לעיט אותם על מה שעשו לבני חמת תננים
 ינס' מוכן להשקותם על מה שעשו להם כמוק עמדי אתו הכוס שנ
 כי כוס ביד ש' לעת המוט רגלם בענין שנתרמסנה דגל כי ידין ש' עמו
 כלשון זה משמש כי ידין כלשון דהא ואין ידין לשון יקורין לא כמו יריב
 את ריבם מיד עושקיהם כי יראה כי אלת יד ואמרתי אהימו והוא
 יאמר אי אהימו שלישראל כמו שאמר כי טוב הרעע כנגד את הפרת
 בענין שנתרא אונבתי ותכסה בנשיה האומרה אלי אין ש' אהיך דאן עתה
 כי את אניור אע יגלה הקבלה ישועתו ויאמר דאן עתה כי את אע הוא אהיך
 באת עליהם הרעה ומארת תבא עליהם הסובה ואין מידי מציל שיציל
 אתכם מן הרעה אשר אביא עליכם כי אשא לשמים ידי כמו כי
 נשאתי תמיד את משרה מקום שכונתי בשמים כהדרגומן אפלוג חלש
 למעלה וגבור למטה אימה עליון על התחתון וכל שכן שגבור למטה
 וחלש למעלה ידי מקום שכונתי כמו איש על לידו והיה בידו להיפרע
 מכל אכלת מדתו שחן אנכי לטבלם איני ממחר ליפרע לפי שיט כי
 שהות בדבר את חי לעולם ובלנרות אחרונים את כפרע מהסוה יכונת
 כידי ליפרע מן המתים ומן צעיר מלך בן שהוא הולך למות במהר נקמתו
 ליפרע כחיו כי שמא ימות הוא או אויבו נמצא שלא רחה נקמתו
 הם ואיני כפרע בהייהם אפרע כמותן אם שנודת כרף חדכי הרבה

יח

מכאן

המתו
 מהלך
 הילכו
 הם יחיהו
 רב

אם ישא אדם את תלויין כשאשכחן ברחוקי ארץ: ונתחזק במשפטו ולי כן כמו
שפירשתי למעלה: הוא והשעבן נון שבת של איוצגי היתה ניטלה
רעות משה ונתנה לצב העמיד לו משה מתורגמן ליהושע שהיה
דורש בחיוניו של ארץ ישראל בחיי רכך לא היה לך להדיסודאט
ולמה קורה כאן הושע לומר שלמה זהה דעתו עליו שאת עפשיבניה
לו גדולה השפיל עצמו כאשר מתחלתו שימו לבבכם צריך אדם
שיהיו עיניו ולבו ואזניו מכוונים לדברי תורה זכך הוא אומר כן
אדם ראה בעיניך ובאזניך שמע ועיס לבך והרוי דברים חן ומה
תבנית הבית שהוא נראה לעינים ונמדד בקנה צריך אדם שיהיו
עיניו ולבו ואזניו מכוונים להבין דברי תורה שהן כהררין תלומין
בשערה על אחת כמה וכמה כי לא דבר רק הוא מכס לא לחנם
אתם יבשים בה כי הרבה שבר תלוי בה כי היא חייבם דא אין לך
דבר ריקן בתורה שאם תדענו שאין בנמתן שבר תדע לך שכן
אמרו ואחות לונן תמנע ותמנע היתה פילגש וג לפי שאמדה אינ
כדאי להיות לו לאשה הלואי ואתה פילגשו וכל כך למת להודיע
שבחן של אברהם שהיו שלטונים ומלכים מתאחים לידבק בזרעו
ידבר של משה בעצם היום הזה בשלשה מקומות נאמר בעצם
היום הזה נאמר בנח בעצם היום הזה בא נח במראית אורו שלום
לפי שהיו בע דורו אומרים בכך וכך אס אנו מה גישיין בן אין אנו
מנחין אותנו לוכנס בתובה ולא עוד אלא אנו גוטלין כשילין הקדומות
ומבקעין את התובה אמר הקבלה הריע מכנסו בחצי היסוד כל
מי שישבירו כח למחות יבא וימחה במצרים נאמר בעצם היום
הזה הוציא של לפי שהיו מצריים אומרים בכך וכך אס אנו מה גישיין
בהם אין אנו מנחין אותן לעצת ולת עוד אלא אנו גוטלין קייפודת
ופלי ציין והורבין בהם אמר הקבלה הריע מוציא בחצי היום וכלמי
שישבירו כח למחות יבא וימחה אה כחן במיציאתו של משה נאמר
בעצם היום הזה לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אס אנו מה גישיין

בו אין אנו מניחין אותנו אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את היסוד והוריד
 לנו את המן והגשם לנו את השליו והעלה לנו את הבאר ונתן לנו את המורה
 אין אנו מניחין אותנו אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום ופלאי שיש
 בידו כח למחות יבא וימחה" כאשר מתהדרך אחיך" באת הדבשה
 שראית וחמדת אותה שהפשיט משה את ההר בגד ראשו והלבישו
 לא עזר וכך שני וכך שלישי וראה בנו בכבודו אמר לו משה אהרן אחי
 עלה למטה ועלה פשוט ודיך ופשוט פשוט רגלך ופשוט עצום עיניך
 ועצם קמוץ פיך וקמץ והלך לו אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו"
 על אשר מעלתם בי" גרמתם למעול בני" על אשר לא קדשתם אותי"
 גרמתם לי שלא אתקדש אמרתי לכם ודברתם לא האלע והם הכוהו
 והוצרכו להכותו פעמים ולו דיברו עמו ונתן מימין בלא הבאה
 היה מתקדש שש שמים שהיו ישראל אומרים ומה הסלע שאינו לשבר
 ולא לפורענות אם זכה אין לו מתן שכר ואם חטא אינו לוקה כך מקיים
 מצות בוראו אנו לא כלשכך" כי מנגד מרחוק תראה בראש לא
 תראה עכשו לא תראה עוד בחיך" ושמה לא תבא וידעת כי
 חביבה היא לך על כן אני אומר לך עלה וראה" חקלת האזינו

פרשת וזאת הברכה

וזאת הברכה לפני מותו קמוך למיתתו שאם לא עכשו אימתי
 ויאמר שן מקינב כא' פתח תחלה בשבחו שלמקום ואחכ פרשת
 בצרכיהם של ישראל ובשבח שפתח בו יש בו הזכרת זכות לישראל
 וכל זה דרך ריעוני הוא כלומר כד' הכאו שהחול עליהם ברכה"
 מקינב בא' יצא לקראתם כשבאו להתיצב בתחתית ההר כחוק הוצא
 להקביל פני כלה שז' לקראת האחים למדנו שיוצא כנגדם" וזרח
 משעיר למן" שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה ולא יצו הופיע
 להם מהר פארץ שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלו ולא יצו" ואת
 לישראל מרבבות קדש ועמו מקצת רבבות מלאי קדש ולא כולם

ולא

ולא רובם ולא כדרך בשה ודס שמראה כלכבני עשרו ותפארתו כינם
 חופתו אשר את שהיתה כהוכה מאז לפעון כמש שחורה עלגבי אשר
 לבנה נתן להם בלוחות כתב יד ימינו דא אשר דת כהדרגומן שנתנה
 להם בלוחות אשר את חובב עמים גם חיבה יתירה חיבב את השבטים
 כל אחד ואחד קרוי עם שהרי בנימין לבדו היה עתיד להולך כשאמר
 הקב"ה ליעקב גוי וקהל גוים יהיה ממך כל קדושיו בידך צפשות הדינים
 גדולות אתו כענין שזוהי היתה נכנס ארוננו צדורה בצדור החיים אשר
 לאהיך והם תכנו לרגליך והם ראויים לכך שהרי תוכו עצמן לתוך
 תחתיה הדר לרגליך כפינו תכנו לשון פעלו הוהווכו לתוך מרגלותיך
 ישא מדברתיך גשאו עליהם עול תורהך מדברותיך המס בו קדוש
 יסוד כמו וישמע את הקול מדבר ליו ואשמע קול מדבר לי כמו
 מהדבר לי את זה מדברותיך מה שהיית מדבר להשמיעני לאמר
 להם ואנך תרגם שהיו נוקשים על פי דבריך והמס בן שמוש משמסת
 לשון מן דא את חבב עמים את בשעת חיבתך שלאו מות העולם
 שהראיתה לאומות פנים שוחקות ומסרת את ישראל בידים כד
 קדושיו בידך כל צדיקהם וננוביהם דבקו בך ולא משו מאחריך
 ואתה שומרם והם תכנו לרגליך והם מתמצעים ומתכנסים לתחת
 צלך ישא מדברותיך מקבלין באזנותיך ודלתותיך בשמחה ואלה
 דברייהם תורה אשר צוה לנו משה מורשה היא למהלכי יעקב חזונו
 ולא נעזבנה ויהי הקב"ה בישורון מלך תמיד עולמלכותו עליהם
 בכל התאסף ראשי השבון אסיפתם ראשי כמו פי תשא את ראש
 ראויין לו שאברכם דא בהתאסף בהתאסף יחד באגודה אחת
 ועלום ביניהם הוא מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם יחי דאובין
 בעולם הזה ולימות לעולם הבא שלא יזכר לו מעשה בלהה ויהי
 מתו מספוי כמנין כמען שאר אחיו דוגמא היא לו כענין שכ
 וישכב את בלהה ויהיו בעי יעקב שעם עשר שלא יצא מן המנין
 וזאת ליהודה סמך יהודה להאובין מפע שעשה הודו על לקמול
 שבידם שנאשר חכמים יבדו וגו' להם לבדסוג' ולא עבר צד בתוכם

שמעאל

ועוד פירשו רבותינו שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו
עצמות יהודה מתגבלים בארון מפני נדויו שקבל עליו שנוחטאות
לאבי כל הימים אמר משה מי גרם לדאובן שיודה יהודה וכו' ^{ויהושפט}
שמעו קול יהודה תפלה דוד ושלמה ואקא מפני הכושי ויהושפט
מפני העמנו וחזקיה מפני סנהריב וא' עמנו תביאנו לשלום מפני
המלחמה ידיו רב לו יריבו ריבו יבקמו נאמתו ועזר מצדו תהיה
על יושפט נתפלל על מלחמת רחמות גלעד וישעק יהושפט ויש
עזרו דא שמעו קול יהודה באן רמז ברבה לשמעון מתוך
ברכותיו של יהודה ואק כשהלקו ארץ ישראל נטל שמעון מתוך
בזל של יהודה שז' מהבלבני יהודה נחלת בני שמעון וללוי
אמר ועל לוי אמר תמך ואוריך כלפי שפינה הוא מדבר
אשר נקיתו במשה שלא נתלוננו עם שאר המליכים תריבהו
כתרגומו דא תריבהו עלמי מריבה נסתקפתו לבא בעלילה
אם משה אמר שמעו נא המורים אהרן ומרים מה עשו
האומר לאבי ולאמו לא ראיתו כי כשהטואו בעגל ואמרתי
מי לשא נאקפואי כלבני לוי וצויתם להרוג את אבי אמו והא
מי שרף אז את אחיו מאמו או בן בתו ובן עשו והא אפשר לפרש
אביו ממש ואחיו מאביו ובן בני ממש שהרי לויים הם ומשכיל
לוי לא חטא אחד מהם שז' כלבני לוי כי שמרו אמרתך לא
יהיה לך שיהם אחרים ובריתך ינצות ברית מילה שאותם
שנולדו במדבר של ישראל לא מלו את בניהם והם היו מולין ומליך
את בניהם יורו משפטיך דאויין אין לכך וכליפי עולה מחץ
מתעם קמיו מחץ קמיו מכות מתעם מענין של ומתעיהם תמיד
המעדי ועל המעוד ריך על הכהונה אמר לך דאך ראה שעתיד
חשמונאי ובניו להלחם עם היונים ונתפלל עליהם לפי שהיו
מועטיין שנים עשר בני חשמונאי ואעזר כנגד כמה רבבות
לכך נאמר בדרך ש' חילנו ופעל ידיו תרצה ומשנאו מן יקומון
מחץ קמיו ומשנאו מהיות להם הקומה לבנימין אמר לפי

שברכת לוי בעבודת הקרבנות ושל בנימין בבנין בית המקדש בחלקו
 קמכך זה ללא זקמך יוסף אחרי שאתה הוא משכן שילה היה בנין בחלקו
 שבו מאס באהלי יוקת וב' ולפי שבית עולמים חביב משילה לכך
 הקדים בנימין ליוסף "חוסף עליו" ומכסה חותו ומגין עליו "כל היום"
 לשלם ומשנבחרה ירושלים לא שרתה שכינה במקום אחר ובין
 תיפיון שכן בגובה ארצו היה בית המקדש בנין לא שנמוך עשרים
 ושלוש אמה מעין עיטס ושם היה דעתו של אור לזנותו כדאיתא
 בשחיכות קדשים אמרי נחתביה פורתא משום דכל ופי' בתפיו
 שכן אין לך נאה בשור יותר מכתפיו" מבורכת ש' ארצו שלא
 היתה בנחלת שבטו ארץ מליאה כל טוב בארצו של יוסף
 מגד" לשון ערבים ומתק" ומתהום שהתהום עולה ומלחמא אותה
 מלמטה אתה מוצא בכל השבטו ברכתו של משה מעין ברכתו
 של יעקב" דא ומגד תבואת שמש" שהיתה ארצו פתוחה לחמה
 וממתקת הפירות" גרש ירחים" יש פירות שהלכנה מבשלתן ואלו
 הן קישואין ודלועין גרש ירחים" שהארץ מגרשת ומוציאה מאדש
 לאדש" ומראש הרדי קדם ומבורכת מראשית בישול הפירות
 שהרריה מקדימין לבכר בישול פירותיהם" דא מגיד שקדמיה
 בדיאתן לשאר הרים" גבעות עולם גבעות העושות פירות לעולם
 ואינן פוסקות מעצר הבשמים" ורצון שוכני סנה" וזהו ארצו מ
 מבורכת רצונו ונחת רוחו שלהלכה הכגלה עלי תחלה בסנה" רצון"
 נחת ופיוס וכך כל רצון שבמקרא" תבואתה ברכתו לראש יוסף"
 נזיר אחיו" שהופלש מחיו במכירתו" בכור שורו" יש בכור שהו
 לשון גדולה ומלכות שש" אף אע בכור אתנה" וכך בע בכור ישרא"
 בכור מלך היוצא ממנו והוא יהושע" שורו" שכוונתה כשאר לכבוד
 כמה מלכים הדר בתוך לו שזונתה מהודך עליו" וקרני ראש
 קרני שור קשה ואין קרניו נאות ראש קרניו נאות ואין כחן קשה
 נהן ליהושע כחו של שור ויופי קרני ראש" אפסי ארץ שלשים

ואחד מלכיס שאפשר שכולם מארץ ישראל היו לא אין לך בל מלך ועל
 שלא קנה לו פלטורין ואחוזה בארץ ישראל חשובה לכולם הן שז' נחלת
 עבי צבאות גוים" והם רבבות אפרים אותם המנוגחים הם הרבבות
 שהרג יהושע שבא מאפרים" והם לפי מנשה הם האפים שהרג גדעון
 במדין שנ' וזבח וצלמנע בקרקר וג' ולזבולן אמר לו חמשה שבבים
 שבידך באחרונה זבולן גדעון ונפתלי ואשר בפל שמותיהם לחזקם
 ולהגבירם לפי שהיו חלשים ולא ישיב אותם לו שרי מלחמתו" עמם
 זבולן בצאתך ויששכר באהליך" זבולן ויששכר עשו שותפות
 זבולן יושב לחוף ימים ויצא לפרקמטיא בקפינות ומשתכר ונותן
 לתוך פיך שליש שכר והם יושבים ועוקקים בתורה לכך הקדים זבולן
 ליששכר שתורתו על ידיו זבולן היתה" שמה זבולן בצאתך"
 הצלח בצאתך לקחורה" ויששכר הצלח בישיבת אהליך לתורה
 ליששכר שנים ולקבוע חדשים כמו שנ' ומנע יששכר יודעי בינה
 לעתים ראשיהם מאתים קנה דראות היו עוקקין בכך על פי קביעות
 עתיהם ועיבוריהם עמים של שבטו ישראל ה' יקראו לחה המוריה
 יאספו כל אקופה על ידי קריאה היא ושם יזבחו ברבליס זבחי צדי
 פי שפע ימים יינקו" ויששכר וזבולן ויהא להם פנתי לעקוק בתורה"
 ושפוע טמוני חול כקוני טמוני חול טריות וחלזון וזכוכית לבנה היוצא
 מן הים ומן החול ונחלקו שליש ששכר וזבולן היה כמגן שמור
 במסכת מגלה זבולן עם חרף נפשו למות משום דנפתלי ער
 מרומי שדה היה מתרעם זבולן על חלקו לאחי נחת שדות וכדמיכ
 יב' ושפוע לשון כסוי כמו שז' ויספון את הבית וספון בארזות רגום
 ומטלל בכיורי ארזים דא עמים הדיקראו עלידי פרקמטיא של
 זבולן הגדי אומות העולם באיסא ארצו והוא עומד על הקפר והן
 אומרים הואיל ונצטערנו עד כאן נלך עד ירושלים ונרחה מרה
 ידאתה של אומה זו ומה מעשיה והם רואים כל ישראל עובדים לאלה
 אחד ואוכלים מאכל אחד לפי שהאומות אנהו שלזה לא באוהו שלזה
 ומאכלו שלזה לא מאכלו שלזה והן אומרים אין אומה כשרה כזו

ומהג"י

ומתגייירין שם שם שם יצבא שם יצבא צדק צדק שפע ימים יצאן שבולן
 וישעבר היה נותן להם ממון מפע" בליך מרחיב גד' מלמד שהיה
 תחומן שלבד מרחיב והולך כלפי מזרח" כלביא שבין לפי שהיה סמוך
 לקפר לפיכך נמשל בצדיות שכל קמוכים לקפר צדיות להיות גדולים
 וטרף זהו עתה קדקודי החגיהגין ניכדין חותכין הדחש עם הזרוע
 במכה אחת וירא ראשית לני' האה ליסולחלק בתרץ סיחון ועוג שהיא
 ראשית כבוש הארץ כי שם חלקת פיידע אשר שם בנחלתו חלקת
 שדה קבורת מחוקק והוא משה" קפון אותה חלקה ספונה וטמונה אכל
 בדיה שם ולא ידע איש את קבורתו ויתא' גד' ראשי עם" הם היו האשין
 לפע החלוק כפיכך הארץ לפי שהיו גדולים וכן הוא אומר ואתם
 תעבדו חלוצים לפע אחיכם" צדקת ש' עשה' שהתמינו דברי הם
 ושמדו אכפתם לעבור את הירדן עד שכבשו וחלקו דא ויתא
 משה ראשי עם' צדקת ש' עשה' על משה אמר' דן גור ארזיה"
 אה הוא היה סמוך לקפר לפיכך מושלן באריות יצאק מז' הבשן"
 בתרבומו שהיה הירדן יוצא מחלקו ממערות פמייאם והיא לפעם
 שהיא בחלקו שלדן שם ויתראו ללשם דג וזינוקו וקילוחו מז'
 הכשן" דא' מה זינוק זה יוצא ממקום אחד ונחלק לשע מקומות
 כך שבו שלדן נטלו חלק בשע מקומות תחלה נטלו בצפונות
 מצד בית עקרון וקביבותיה ולא ספקו להם וצאו ונלחמו עם לשם
 שהיא פמייאם והיא בצפונות מזרחית שהרי הירדן יוצא מ'
 ממערות פמייאם והוא במזרחה שלארץ ישראל ופת מה צפון
 לצדו וכלה בקצה ים המלח שהוא במזרח יהודה שבטל
 בדרומה שלארץ ישראל כמו שמפורש בקפר יהושע והוא שם
 יצא גבול בני דן מהם ויבואו וילחמו עם לשם וג' יצא גבולם
 מכל אותה הרוח שהתחילו לנחלבה" שבערצון" שהיתה
 ארצו שבעה כלרצון יושביה" יסוד דרום יושביה" ים פנדה נפלה
 בחלקו ונטל מלא חבל חרם בדרומה לפרוש חרמים ומכאורות

ירשה לשון צווי כמו עלה רש וחסעם שלמעלה ברוש סוכיה כמו
 ירשידע לקח שמע כשמוקיה בו הא יהיה הטעם למעלה שמעה ידעה
 סלחה לקחה אה כאן ירשה לשון צווי ובמקורה גדולה מצונו בא לפא
 ביתא לשון צווי וטעמיהון מלעיל ברוך מבנים אשר ראיתו בקפרי
 איז לך בכל הטבטוים שנתברך בבנים כאשר ואיז יודע כי צד יהי
 רצווי אחיו שהיה מתרצה לאחיו בשמן אנפיקינן ובקפלאות והם
 מרצין לו בתבואה דא יהי רצווי אחיו שהיו בנותיו נאות והא שז
 בדברי הימים הוא אפי ברצית שהיו בנותיו נשואות לכהנים גדולים
 הנמשחים בשמן זית וטובל בשמן רגלן שהיתה ארצו מושכת
 שמן כמעין ומעשה שנצרכו אנשי לודקיא לשמן מנו להם פולמוקטוס
 אחד כו' בראיתא במנחות

וזתו
 אמרו פעם אחת נצטרפו אנשי לודקיא
 לשמן מנו להם פולמוקטוס אחד אמרו לן
 לך והצא לנו שמן במתה רבוא הלך ליהוש
 לים אמרו לן לך לצור הלך לצור אמרו לך
 לבוש חלב הלך לבוש חלב אמרו לן לך
 אצל כלבשדה הלך ומצאן ענקה תחתיה
 אמרו לן לך שמן במתה רבוא שאנו
 צריך אמרו לן הין המת/עד שמקיים
 מלאכה הפשי לבלין לאתוריו והיה מקין
 ובא בדדך אמר לך יש לנו שמן במתה
 רבוא כמדומה אנו ששחוק שחקן ב

ברצל ונחשת מנעליך עכשו הוא מדבר
 בנגד כלי ישראל שהיו גבוריהם יושבין
 בערי הקפר ונועלין אותה שלא יוכלו
 האויבים ליכנס בה כלן היא סגורה
 במגעוליס ובבריהיס של ברצל ונחשת
 דא ברצל ונחשת מנעליך ארצבם
 נעולה בהרים שחוצבין בהם ברצל
 ונחשת וארצו שלאשר היתה מנעולה
 שלארץ ישראל וכימיק דבאך ובימים

שהם טובים לך שהן ימי תחלתך ימי נעורריך כן יהיו ימי זקנותך שהם
 דואבים צבוס ומתמוטטים דא וכימיק דבאך ובימים שהם טובים
 לך כמנין ימך כל הימים שאתם עושים רצונו של מהום יהיו דבאך
 שכל הארצות דוכאות כספ לארץ ישראל שאתהא מבולדת בפירות
 וכל הארצות מתפרנקות הימנה וממשיכות לה כספם וזהבם חספן
 והזהב כלה מהם שהן מזיבות אותה לארצבם איז כל ישרון דעלך
 ישרון שאין כלל אלהי העמים ולא כצורך צורם רובב שמים
 הוא איתואה שבצורך ובגאותו הוא רובב שחקים מעונה לאהי קדם

היה הדין כן
 שהגיע לער
 הביאה לו
 שפחה
 קומקום
 שלחמין ורחץ
 בו ידיו ורגליו
 הוציאה לו
 סל של שנהב
 מלא שמן
 וטבל בו ידיו
 ורגליו כליוס
 מה שצטרפו
 כשמי רגלו
 עדיך ותר אמר לן הין שאין בידי דמט אמר לן אם אתה רוצה ליקח קח נאכ אכוא גמך נאטל

למחר שאכל ושהו מדד לו שמן במתה רבוא אמר לו טלוס אתה למען
 עדיך ותר אמר לן הין שאין בידי דמט אמר לן אם אתה רוצה ליקח קח נאכ אכוא גמך נאטל
 הדמים

למעון השמים לאהיך עקדס לכל אלהים וביורד לו שחקים לעצבתו
 ומעונתו ומתחת מעונתו בכל בעלי שרע שוכנים "זרעות עולם" קייחין
 יעוב ומלכי כנען שהיו תקפו ובכורתו של עולם לפיכך על כבוד הסיחור
 ויזועו וכחם חלש מפניו לעולם אימת הרבנה על הנמוך והחזק שהבנה
 והגבורה שלו בעזרך ויגרש מפניך אויב ואמר לך השם מדי אחתם
 מעונה כל תיבה שצריכה למד בתחלתה הפייל לה היא בקופה בטה
 בדד כל יחיד ויחיד איש תחת גבנו ותחת תאנתו מפוזרים ואיך
 צריכים להתאסף ולישב יחד מפני האויב עין יעקב כמו ועניו פעין
 הברכה בעין הברכה שבירכס יעקב לא כבדד שאמר ירמיה בדד
 ישבתי לא בעין הבסחה שהבסיחם יעקב והיה אלהים עמכם והשיב
 אתכם לארץ אבותיכם יעדפו יטפו אף שמיו יערפון פלי אף
 ברכהו של יצחק נוספה על כבודו של יעקב ויהן לך הלהים מטל
 השמים אשר יך ישראל לאחר שפירט להם ברכות אמר להם מה
 לי לפרוט להם כל דבר הכל שלהם אשר יך ומי כמוך תשועתך
 בפי אשר הוא מבגן עזריך וחרב גאותיך ויכחשו אויביך לך כגון
 הגבעונים שאמרו מארץ רחוקה באתו עבדיך ואתה על במותימו
 תדריך כענין שני שימו את רגליכם על צווארי המלכים האלה
 מערבות מואב הרגבו כמה מעלות היו ופקען משה בפסיעה אחת
 את כל הארץ הראהו את כל ארץ ישראל בשלותה והמציקה העתידין
 להיות מציקה לה עדין הראהו בדרך עובדי עזשן ויחמו להם
 בני דן את הפסל והראהו שמשון שעתידי לעצת ממנו למושיע
 ואת כל כפתלי הראהו ארצו בשלותה וחרבנה והראהו דבורה ונדד
 מקדש שפתלי נלחמים עם סיקלוח וחילוח "ואת ארץ אפרים ומנשה
 הראהו ארצם בחורבנה ובשלותה והראהו יהושע נלחם עם מלכי
 כנען שבא מאפרים וגזעו שבה ממנשה נלחם עם מדין ועמלק
 ואת כל ארץ יהודה בחורבנה ובשלותה והראהו מלכות בית דוד
 ונצחונה על היס האחרון ארץ המערב בחורבנה ובשלותה

תריסר מדי
 לו שמך כוח
 רבא אמרו
 למה נח אנתו
 היום לא קנס
 ולא פדד ולא
 גמל ולא
 חמור בארץ
 ישראל
 שברו פיור
 שהגיע לעד
 ודחו אנשי
 עיר וקלסו
 אפר להם
 לא תקלסו
 ליטא לנה
 שבעט שומד
 לו שמך
 במאה רבוא
 והיו נרטה
 כי שמונה
 עשר רבוא
 לזייס מנה
 שני יס
 מנה עשר
 נחין
 מהרשש
 והן רב עב

רא לתקרי היסטוריון לא היו האחרון הראהו הקלבה כל המאורעות
שעתידים ליארע לישלל עד שיחז המותים ואת הנגב ארץ הדרום
רא מערת המכפלה שנ' ויעלן בנגב ויבא עד חברון ואת הכפר
הראהו שלמה ויצק כלי בית המקדש שנ' בכסה הירדן ויצקס המבך
כמעבה האדמה לאמר לזרעך אתגנה הדאיתך כפי שתדלך
ותאמר לאברהם ליצחק וליעקב שמועה שנשבע לכס הקלבה קיימה
וזהו לאמר לכך הדאיתיה לכך אכל גזירה היא מלפע ששמה לא
תעבור שאלו כך הייתי מקיימך עד שתראה אותם נטועים וקבועים
כה ותלך ותגיד להם וימת שם אפשר משה מת וכתב וימת שם
משה שא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע ל מאיר אומר
אפשר קפר התורה חקר כלום והוא אומר לקוח את ספר התורה
לא הקלה אומר ומשה כותב בדמע עלפו שי' בנשקה ויקבור
אותו הקלבה בכבודו וישמעל אומר הוא חבר את עצמו וזה
אחד משלשה אתגן שהיה י' שמעל דורש כן כיוצא בו ביום מלאת
ימי נצרו יביא אותו הוא מביא את עצמו כיוצא בו והשיאן אותם
עון אשמה וכי אחרים משיאין אותם אהם משיאין את עצמם
מול בית פעור קברו מוכן שם מששת ימי בראשית לכפר על
מעשה פעור וזה אומר מן הדברים שנבלתו בעל עבת ביין
השמשות בעל עבת לא כהתה עינו אף משמת ולא נס
לחה לחלוהית שבו לא סלטו בן רקבון ולא נהפק תומר פעור
בני ישראל הזכרים אבל באהרן מהנוך שהיה רודף שלום ונותן
שלום בין איש לרעהו ופיץ אשה לבעלה נאמר כל בית ישראל
זכרים ונקבות אשר ידעו שפעט אפעס שהיה לבו גס בו ומדבר
אין בכל עת שרוצה כענין שנ' ועתה תעלה אש עמדו ואשמעה
מה יצוה שי' לכס ולכלהו
חזקה שקבלת התורה

בלוחות בידין" ולכל המורא הגדול נקום
 וגבורות שבמדבר הגדול והנורא" לעיני
 כל ישראל שנשאנו לבן לעבור הלוחות
 לעיניהם שזאת שברם לעיניהם והקפידה
 דעת הקב"ה לדעתו שנאשר שברת יישר
 כוחך ששיברת"

סלוק ספרא דאה הדברים וקליקו להו חמשה
 חומשי תורה בק"ע תא דשמיא"

שלוש זה המדרש בק"ע תא דשמיא יום חמשי דהוא
 שבעא יומין בירח אלול שנת אלפא ותשע מאה (שתי)
 ותמני שנין לשטרין במדינה' אטוילה לון ותו

ספרא חלשא ומקבינא היצריך לרחמי הא והנשען
 על גוא ישראל ומושיעו בעת צרה הא הגדול הגבור
 והנורא שלום ביהודה כשלאסר יהודה הידוע
 אטוילו אהים ימחול לי על כל מה שטגיתו וטעיתו
 והנספתי וגרעתי ונקרה מעיני ככה טגי אותי יבין
 מנסתרות נקיב כמו שחמ משיח יעקב ונעים זמירות
 ישראל אנקל

ונכתב זה המדרש רש"י על שם החבר הטוב דאוד
 מ מצמון ועיאלה מוקי וקעוד ומצמון הסס ביה יזכה
 אותם להבות כו הם וזרעם וזרע זרעם עד קוף כל
 הדורות ויקיים עליהם מקרא שכתוב לחימוש ספר
 המזכיר זל"ה לכה ככ"א ת"א ד"ה אכ"ה

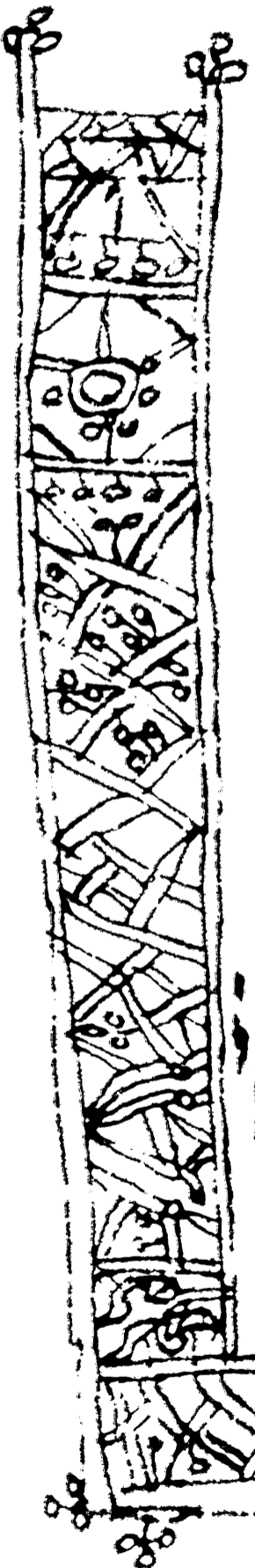
שלוש זה המדרש בק"ע תא דשמיא יום חמשי דהוא
 שבעא יומין בירח אלול שנת אלפא ותשע מאה (שתי)
 ותמני שנין לשטרין במדינה' אטוילה לון ותו

שן שרש תושלבע לתן

אלהים יחיש הקקן וימהר הגאולה אמן נצח סלה

ויזכינ לכתוב ספרים הרבה אנקל

שלוש זה המדרש בק"ע תא דשמיא יום חמשי דהוא
 שבעא יומין בירח אלול שנת אלפא ותשע מאה (שתי)
 ותמני שנין לשטרין במדינה' אטוילה לון ותו

[The main body of the document contains several paragraphs of text that are extremely faded and illegible due to the quality of the scan. The text appears to be organized into distinct sections, possibly separated by horizontal lines or headings, but the specific words and sentences cannot be discerned.]

04660